ZEE-POLITIE
DER
Vereenigde Nederlanden,

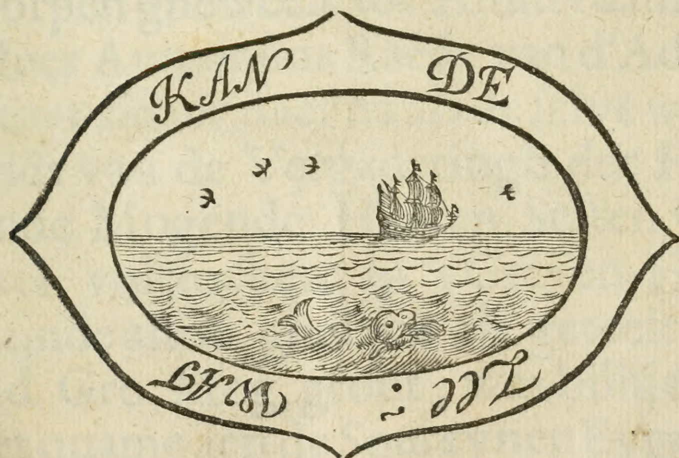
Ende in twee Boecken beschreven,

DOOR

JOHAN TJASSENS,

Waer achter gevoeght zijn eenige authentijque Stucken tot onderrechtinge, en kennisse tot de Politie dienende.

***Den tweeden Druck** door den Auteur verbetert, ende by nae de helft vergroot.*

In 'sGRAVEN-HAGE,

By *Johan Veely*, *Johan Tongerloo*, ende *Jasper Doll*, Boeck-verkoopers, ANNO 1670.

Aen de Ed. Gro. Mog. Heeren, de Staten van Hollandt ende VVest-Vrieslandt.

ED. GR. MO. HEEREN;

DIt werk na een yeders vermoeden so dienstigh ende noodich, bysonder in desen tijt, heb niet willen in't licht geven voor en al eer het aen U Ed.Gr.Mog. was behoorlijck opgedragen. 't Is voor eenigen tijt ontworpen gheweest tot Amsterdam als de Heer Auteur was Raedt van d'Admiraliteyt aldaer, daer na als de selve was een Lidt van de Vergaderingh der Hooge ende Mogende Heeren Staten Generael voltrocken in 's Graven-Haghe. Zijnde alsoo ghelijck als geteelt op U Ed. Gro. Mog. gront, was billijck dattet quame aen de Soureynen Eygenaers van dien. Ick geswyge dat de materie,

raeckende de Zee-vaert, tot ſeer heylſame onderrechtinghe van alle daer op handelende, ende varende, van niemant beter beſcherminge kan verwachten als van U Ed. Gro. Mog. welcker Ondergeſetene het lof hebben van te boven te gaen niet alleen d'andere Provintien, maer alle Natien in neerſtigheyt, induſtrie, ende kennis van te bouwen het rijcke Element des waters. Rijck in der daedt; om dat het door ongheluck van d'eene, ontfangt ſo menigen ſchat; rijck, aen d'ander zijde om dattet oock ſo menigen Menſch, Stadt ende Landt, rijck ende gheluckich maeckt. Daer van geen klaerder exempel kan werden gegheven als U Ed. Gro. Mog. die tot een wonder van alle de Wereldt ſyn van Godt Almachtich door dat middel ende Element geſegent geweeſt. Tot de ſelve zegen heeft Menſchelijcker wyſe niet weynich geholpen de goede ordre

ende

ende Policie in dat ſtuck van tijt tot tijt by de loffelijcke Regenten der Vereenichde Nederlanden gemaeĉt ende gehouden. In welck lof alſoo, om voorgeſtelde reden, U Ed. Gro. Mog. voornamelijck part ende deel hebben; Soo hoop ick dat den ſelven voornamelijck aenghenaem ſal zijn 't gunt alhier tot grondige verklaringe ende begryp van 't ſelve wert gheſtelt. Ootmoedelijck biddende U Ed. Gro. Mog. gelieve het alſoo aen ende in 't goede te nemen van

U Ed. Gro. Mog. Ootmoedigſten ende getrouſten Onderdaen

JOHAN VEELY.

Aen den Wel Ed. Heer

JOHAN TJASSENS,

Tot Garshuysen ende Suydthorn met de respective Annexen Hovelinck, &c. van wegen de Provincie der Stadt Groeningen ende Ommelanden, in de Vergaderingh der Ho. Mog. Heeren Staten Generael eerste Gecommitteerde, Out Burgemeester tot Groeningen.

MYN HEER;

NA dat U Wel Ed. belieft hadde my deel te geven van 't gene by de selve, nu alrede een geruymen tijdt geleden, was t'samen ghestelt tot sonderlingh çieraet, verlichtinge, ende nut van de Regering ter Zee: heb met raedt ende advys van goede Vrienden in alle manieren niet alleen dienstich, maer in den hoochsten graed noodich gevonden, dat in dese dus loopende tijden, daer meer van de Zee gehandelt, gesproocken, ja gevochten wort, als (ick soude derven seggen) in veel Eeuwen te vooren is geschiet, 't selve, boven alle maten curieux, doorgewrocht ende aen 'tgemeene beste heylsaem werck mocht komen in 't licht: daer toe gheport zijnde door twee voornamelijcke oogmercken. Eerstelijck, op dat ons lief Vaderlandt daer door mocht worden ghe-eert ten aensien van de veelvoudige sorge

die

die voor ende na by loffelijcke Regenten ghedragen is tot onderhoudinge van goede ordre op dit ſtuck. Ende daer na, ten anderen, dat alle goede Ingeſetenen U wel Ed.mogen danck weten van dat den ſelven belieft heeft de moeyte te nemen van ſeer kort, bondich, ende ordentlijck te ſtellen ende te verklaren alles wat tot dit ſoo voortreffelijcken gedeelte der Regeringe behoort.

Dit is het oordeel gheweeſt van de gemelde goede Vrienden: dit is, ende ſal nu zijn 't oordeel van al de Wereldt in 't ghenerael ende van yeder een in 't byſonder, die daer aen gelegen is, in deſe hoochwichtige materie, ende tijdt, te weten; wat ſyn ampt ende plicht is. Heb ick nu in 't uytgheven van dit hoochnoodich, ende pryſlijck werck gedaen tegen U wel Ed. meninge ende ſedigheyt; van die misdaet hoop ick te moeten werden geabſolveert door de menichte van die 't ſullen pryſen. Ende my dunct, dat ghevende duyſent-voudt wederom, wat ick ontfangen hebbe (namelijck voor eene Copye ontelbare) thoone, hoe ſeer Ick ben

UWel Ed. ſoo langh ick leve verbonden

L. AITZEMA.

Hage den 1 Septemb. 1652.

VIRO

VIRO PER ILLUSTRI,

D. JANO TJASSENO,

Patriæ Patri non unius anni Consuli, Juris, Ordinis Maritimi, citra exempla adsertori.

INvadis, quacunque viam mens concita raptu
Divino commota secat: procul orbita, sulci,
Semita, signa, Phari, cœlum undique, & undique vasti
Incumbunt tormenta freti, Syrtesque, Charybdesque,
(Heu miserum! pavidis mortem intentantia nautis)
Undique sunt: non acta ratis: non pondera mali
Librantur: dubiis absunt sinuamina velis
Hæc tamen adversum cunctis obnixa procellis
Non cessura malis Te mens jubet ire per altum
Altior assurgens. Debent ludibria pontus,
Debet & ipse Pater mediis Neptunus in undis,
Et non stringendis conplexibus Amphitrite
At neque mens tam dia, tibi modo vela per artem
Aut remos, doctosve velit servire lacertos
Argumentum operis: cupit omnia: vivida quidquid
Imperat, obtinuit. Sunt vasti regna profundi
Ingenio submissa tuo : tibi dicere leges
Posse datum; pelagoque datum regnare patenti
Imperiis sed & immuni. Sic Dædalis olim
Insuetum sulcavit iter : super adstitit arci
Chalcidicæ; ringique jubens Minoa, plagisque
Arctois spectandus, in ardua celsior; altum
Se tulit & niveis solido stans fulsit in alis
Dædalon & TJASSENE *Boni Geniusque laborque*
Et pietas simul ambiguo non quassa futuro,

Effinxe-

Effinxere diu. Prudentia pectora sacra
Voce reples. Facienda levis non ingerit Ammon
Cornubus intortis. Deus est quodcumque videtur:
Est cœlum: est virtus. Stimulus Tibi, Teque, Tuosque,
Majores, exis præstantior. Ordine longo
Sint Atavi Tritavique licet; Tibi stemma decusque
Adsurgant, meritisque itidem numerentur in ipsis
Qui Tibi qui Patriæ sublimia nomina Patres:
Nil tamen ipse cupis, vel sic, deferre secundæ
Fortunæ TJASSENE. *Sat est in præmia virtus*
Ipsa sibi: pretium ipsa sui. Sunt quantula rerum
Pompilii, stantes in curribus Æmiliani?
Quantula Equesve! Equitumque in Dictatore magistri?
Quantulum id est, quodcumque sibi præsumit honorum
Dira sitis? procul hinc ex sunt, quæ debita fumis
Quæ blattis, tineisque, suo sub fasce laborant:
Ipsa sibi bustum. Contra micat aura sereno
Tota polo, sibi cum ratio, cum regula morum,
Cum norma expensis, viduis vigil, alma parente
Orbatis, Patriæque studens, (communia privis
Amplexata sibi spretis) sese asserit uni:
Cum solers, prudensque, atque indefessa, labores
Exagitat; frænatque sua se lege regentes,
In vitium incurvos. Talis melioribus offert
Se rebus, monitisque: piis hortatibus addit
Exemplum: exemplo supereminet: arduus exit
Amphion patriæ populisque ferocibus Orpheus.
Talem Te TJASSENE *Deus superare benignus.*
Concedat Groninga sua amplexa lacertis.
Orpheaque Amphionemque habeat. Tibi quercina sacrum
Cingat clara caput: summo te vindice perstent
Libertas, gratumque Deo Concordia nomen.

THEOD. GRASWINCKEL.

* * Aen

Aen den Ed. Heer

JOHAN TJASSENS, *Gedeputeerde ter Vergaderinge van de Ho. Mog. Heeren Staten Generael de Vereenichde Nederlanden, en Borgemeester der Stadt Groeningen, uytgevende de* Zee-Politie.

WAt eer, roemwaerde ziel, kan U myn penne geven?
Myn swacke pen, aen U, die 't beste van U leven,
Het sterckste van u jeugt, en Mannelijcke tijt
Niet van u eygen dienst, maer van het Landt verslijt:
Wiens onvermoeyde geest sich niet en laet besluyten
De engte van ons Landt, maer vliegt daer verre buyten
Tot in de ruyme Zee, en daer soo lange sweeft
Tot dat 't voltrocken Werck hem volle ruste geeft:
Een Werck dat yeder een met recht moet heerlijck noemen,
Een Werck daer niemant af 't sy wie het wil, kan roemen
Dat eer, als Hy begon, oft daerom heeft gedacht,
Veel weynige, voor U, tot sulcken end' gebracht.
Ghy leert, niet hoe men 't Schip moet na een have stieren,
Niet hoe men moet de schoot, of tou of taeckel vieren,
Of hoe men myden moet een onder Zeese klip,
Of hoe men 't wilde Meer kan temmen met een Schip;
Dat is te laech voor U, dat kan een Bootsman leeren,
Die maer een jaer of ses te schepe wil verkeren:
Maer ghy wyst grondelijck, als met de vinger aen
Dat oock kan in de Zee een Policy bestaen.
Ghy leert een tijdt en plaets en hoe men op de baren,
Door 't middel van een Schip, veel schatten kan vergaren:
En alles wat ghy doet is niet tot eygen baet,
Maer streckt alleen tot eer en Dienst van desen Staet.
Laet dan myn swacke pen dit t'uwer eeren schryven
En altijdt ingeprent in ons gedachte blyven,
Dat van dit Loflijck Werck de vrucht wel komt aen 't Lant
Maer d'eer daer af behoort alleen aen U verstant.

HERM. van ZUYLEN van NIEVELT.

Aen den ſelfde Heer,

KLINCK-DICHT.

DE welvaert van de Zee, daer welvaert van ons Landt
Ten hoochſten in beſtaet, en heel is in gelegen,
Had door verdiende ſtraf een groote krack ghekregen,
En lagh aen lager wal, in 't naeu, en Godes handt,
Die eertijdts met ons was, viel t'eenemael ons tegen.
Nu is hy wederom met onſe Schepen rêe;
Door uwe wysheyt wyſt hy midd'len, om de Zee,
Soo vry te bouwen, als wy 't Landt te bouwen plegen.
Door uwe penn' werpt hy in 't vuyr ſyn' ſtrafen roed',
Herſtelt ons moet en macht, tot heyl van goet en bloet
So hebben wy myn Heer, naeſt Godt u danck te weten;
So ſullen wy ſo verr' u lof verbreyden gaen,
So verr' is uytgeſtreƈt het Pandt en d'Oceaen,
En uwe naem moet hier, naeſt Godt, noyt ſyn vergeten.

HENDRICK BRUNO.

In Authoris Album Amicorum.

Vade Liber doctos passim subiture Penates,
Sicque refer nostri præco caloris opus;
Quod meum æterno pepigit pia fœdera nexu
Tjassens *& nivea vincula lenta fide.*
Forsitan hunc Patriæ facies miseranda ruentis
Duraque Fortunæ comminuere meæ:
Quod desertus inops alienos repto per axes
Heu procul à Phœbi Pegasidumque sacris!
Me cata Simplicitas, me Virtus incluta cepit
Cordis & abstruso consona lingua sinu.
Nescit Mens dubiis grassari tecta venenis
Nec vela expositus subdola Candor amat.
Quid loquar excoctum non una pectus ab arte?
Quo Patriæ auricomum fundere lumen hiat.
Testis Frisiacis pubes quæ crescit Athenis
Fonte tuo Mornm semina pura trahens.
Et laberyntheum ne Legum erraret in orbem,
Ingenii appendit fila diserta tui.
Nec patrio Laus hæc patitur se limine claudi,
Iamque suum peregro quassat in orbe jubar.
Non me ergo ex toto Deus aversatur; Amici
Munera qui curat tam preciosa dare.

Scriptum à Jano Gebhardo, postea in Academiâ Groening-Omland. Historiarum & Græcæ Linguæ Professore Ordinario.

Rostochi cIↃ IↃ c xxii.
Sub solstitium brumale.

Nobi-

Nobilissimo & Amplissimo Viro,

D. JOANNI TJASSENS,

Toparchæ in Garshuisen, & Suydhorm & in Camera, Provinciali Hovetmanno &c. Illust. Reip. Groning. Consuli electo.

Duoto amico χεδίως

GRATULATUR

JOAN. STEINBERGIUS, J.U.D. Et P. Primar.

QVod lex, & sapiens faustum velit arbiter æqui,
TJASSENIDE, fasces, Consulis arma, capis?
Faustiter! acclamo geminatâ voce; supremus
Annuat; & curis det bona fata tuis.
Et faciet. Quo spondet idem Duce Mascula Virtus,
Qua Tu præ reliquis, scandis utrumque polum.
Spondet idem suboles usus Prudentia, & abs Te
Iustificæ multum culta theatra Deæ.
Doctrinæ vigor hoc spondet, pietasque probumque
Iudicii spondet vis generosa tui
Incipe nunc ergo summi caput esse senatus;
Illa fori vindex quem cupit Eunomie.
Sic Re-Consulto Te consiliante perennet
Cumque Dice probitas, cum probitate.

In secundam, eamque auctiorem editionem operis Maritimi,

Viri perillustris,

DN. JANI TJASSENI,

Dynastæ in Loppersum, Garshuisen, Suidhorn, & annexis, P. P. Consulis non unius anni, adsertoris juris atque ordinis Maritimi.

ADglomerare novis superexistentia factis
Immensæ est virtutis opus. Quacumque recurrens
Adspicit Oceanum Phœbus, nec Sole minorem
Te monstras TJASSENE, *sacri Cynosura Senatus.*
Scilicet in laudes sese evexisse tuumque
In decus, & Musæ cupiant; cupiatque decori
Sanctus amor, rigidi constantia perpes honesti,
Omnigenis testata fides, tum quidquid ubique
Est sartumque valensque piis, penetrabile nulli.
Ipse perennantes semper tibi surgere laudes
Oceano è medio, & circumstrepitantibus undis
Exemplum es nunc ipse tibi, rursumque renata
Laude viges. Maneant ea tanta exempla Nepotes.
Arduus, obnixus, Teque & potioribus offers,
Spectandus quacunque Tuis, Patriæque Patremque
Sic Patriæ referens. Virtutem extendere factis
Unus amor: solidæ perstas virtutis imago
Omnibus antestans, uno Te cessior exis,
Ipse Tui victor. Sua dant præconia chartæ
Se bene trudentes. Cumulata volumina flumen
Sic agit: incumbente unda sic pellitur unda,
Intendis laudesque tuas plaususque faventum:

Et

Et merito : neque longa moror, ſi vota ſuperſunt
Ulla mihi (attonito ſed enim niſi vota ſuperſunt)
Sit mihi Doctoremque Maris, Tantique Senatus
Præſidium Columenque agnoſcere, dicare Laudes,
Has ipſas ſuper egreſſi, ſit dicere ſummi
Sic quoque ſe pandos fas eſt junxiſſe ciulos
Navibus armigeris : ulmis ſeſe uſque maritant
Sic hederaque ſuoque tenaces vertice perſtant.

THEOD. GRASWINCKEL.

Aen

AEN DES VADERLANTS

En met eenen

ALGEMEENEN WELVAERTS

Liefhebbende Leser.

SOo ick bevonden hebbe dat myn Werck gedaen, in myne kleene ZEE-POLITIE der Vereenichde Nederlanden, door de Heer LEO AITZEMA wegen de Hanse-Steden, andere Steden, en Stenden Resident in 's Graven-Hage, in 't licht uytgegeven, by veele begeert, ende aengenaem geworden. Is op versoeck, en aendryven van eenige notabele Personen, van my voorghenomen, de selve te vergrooten ofte vermeerderen, door veele leeren ende onderwysingen de Zee-Politie voornoemt raeckende, willende andere die meerder hebben gelesen, dit Werck van de Politie laten perfecteren; De Leser sal dan dit Werck willen gelieven te gebruycken: Ende met den eersten van my verwachten de *Civile en Criminele Zee-Wetten deser Landen,* methodice by een gebracht, als een recht corpus van de selve. *Vaert ondertusschen wel*

U Dienaer

JOHAN TJASSENS.

TAFEL

TAFEL
Vande
ZEE-POLITIE.

- Van het eerste deel die Bestellinge met
  - Persoonen.
    - Regeerders
      - aen Landt.
        - 7. *Cap.* De Heeren Staten Generael van de seven Provincien. Ende oock voor desen die gewesen Admiralen.
        - 8. *Cap.* — *Cap.* 8. Oorspronck ende betekeninge van het woort Admirael.
        - 9. *Cap.* — *Cap.* 9. Luytenant Admirael.
        - Raden ter Admiraliteyten van
          - Rotterdam.
          - Amsterdam.
          - Zeelant.
          - Noorder-quartier.
          - Harlingen.
      - 10. *Cap.* — *Cap.* 10. Die in Zee zijn.
        - Luytenant Admirael.
        - Vice-Admirael.
        - Schoutet by Nachte.
        - Commandeurs.
        - Capiteynen.
        - Andere Opper-hoofden.
    - Onder 't gebied van Regeerders zijn eenige
      - aen landt
        - in dese Landen
        - *Cap.* 11. toe-water buyten dese Landen
      - *Cap.* 11. toe water.
        - Advocaet Fiscael.
        - Secretaris.
        - Ontfanger.
        - Commis Generael.
        - Convoy-meester.
        - Equipagie-meester.
        - Vendu-meester.
        - Monster-Commissaris.
        - Medicus.
        - Penninck-meester.
        - Geweldiger.
        - Procureurs.
  - *Cap.* 12. Goederen.

Clerquen

Clerquen vande { Secretarie. / Convoyen.

Schryver aen de Warven.
Onder-Equipagie-meester.
Particuliere Ontfangers van de subalterne Comptoiren.
Particuliere Commisen.
Meester-Timmerman.
Chirurgijn.
Breuck-snijder.

Boden { Ordinaris. / Extraordinaris.

Deurwaerders.
Cherchers.

Ende andere nae gelegentheyt van de Collegien ter Admiraliteyten.

Buyten dese Landen, als { Ambassadeurs. / Residenten. / Consuls.

II. Cap.

Toe Water {
Luytenant.
Schipper.
Stierman.
Schryver.
Barbier.
Hoogh Bootsman. } Ende haer Maets.
Schieman. }

- Timmerman.
- Constapel,en syn Maet.
- Zeylemaecker.
- Drie Quartiermeesters.
- Corporael.
- Provoost.
- Bottelier en syn Maet.
- Kock en syn Maet.
- Trompetter.
- Lootsman.
- Matrosen.
- Putgers.
- Jongen, ofte Mussen.

12. *Cap.* CAP. 12. Van de tweede bestellinge, met goederen, als

- Collegie Huysen,
- Convoy Huysen,
- Gevanckenissen,
- Timmerwerven,
- Packhuysen,
- Penningen van
  - Convoyen
  - Licenten.
  - Verpachtinge van een vierde part van dien.
  - Last-gelden over de schepen.
  - Confiscatien.
  - Landts aenpart in de Prinsen.
  - 't Provenu van de Zegels op binnen, ende buyten Lants Pasporten.
  - Subsidien van de respective Provincien.

Sche-

Schepen, en ſo, van de Autheurs, ende der ſelver begin,

Cap. 13. Nuttigheden, Groote, tot
- Beſettinge van de Kuſte van Vlaenderen gebruyct,
- Convoyen, nae
  - Vranckrijck.
  - Ooſten.
  - Noorwegen.
  - Portugal.
  - Moſcovien.
  - MiddelantſcheZee, ende elders.

Kleyne - - - -
- Op de Rhyn-Srroom, ende andere Stroomen.
- Watten.
- Uytleggers.
- Leger-Pleyten.
- Galliotten.
- Branders ofte Brandtſchepen, ende andere, als particuliere Cruyſſers.

Cap. 14. Timmeringe - - -
- Uyt wat hout.
- Nae Certers.
- Uyt veele ghedeelten elck haer namen hebbende.

Yckinge nae 't Placcaet van 't Iaer 1636.

Lootſlieden.

21. *Cap.*
- Lootslieden.
- Calefaten.
- Vertuen.
- Schoonmaken.
- Een aental van Oorlogh-schepen, genaemt, een Esquadre ofte Armade, ende van Coopvaerders, een Vlote.

22. *Cap.* Van het tweede deel, die bedieninge, met

- Personen.
  - Regierders.
    - aen Landt
      - De Heeren Staten Generael.
      - Luytenant Admirael.
      - 23. *Cap.* Raden ter Admiraliteyt, hier *Cap.* 9. Ambts.
      - 24. *Cap.* Uyt wat plaetsen sy in de respective Collegien comen.
    - *Cap.* 25. 26. In Zee
      - Nodige qualiteyten ende wetenschappen.
  - Onder gebiedt van Regeerders *Cap.* 29.
    - 27. *Cap.* Luytenant Admirael.
- Goederen. *Cap.* 58.

Cap. 36.

Cap. 36.
Een Admirael.
Vice-Admirael.
Schout by Nacht.
Met ordre van 't Landt daer toe ghestelt.

Cap. 37.

Cap. 37.
Geweldiger ende ſijn Dienaren.
Medicus.
Chirurgijnen.
Breuck-ſnijder.

Cap. 38.

Cap. 38.
Procureurs, Contrerolleurs, Clerquen: ter Secretarie. op de Comptoire der Convoyen.

Cap. 39.

Cap. 39.
Deurwaerders.

Boden: Ordinaris. Extraordinaris.
Cherchers.

Cap. 40.

Cap. 40.
Buyten deſe Landen:
Ambaſſadeurs.

Cap. 41.

Cap. 41.
Reſidenten.

Cap. 42.

Cap. 42.
Conſuls.

Cap. 43.
Cap. 44.
Cap. 45.
Cap. 46.
Cap. 47.
Cap. 48.
Cap. 49.
Cap. 50.

Toe water *Cap.* 43.

- Luytenanten.
- Schippers.
- Stierman.

Cap. 44.
- Schrijvers.

Cap. 45.
- Chirurgijns.

Cap. 46.
- Hoogh-Bootsman,
- Schieman,
- Timmerman,

ende hun Maets.

Cap. 47.
- Constapel ende sijn Maet.

Cap. 48.
- Seylemaecker.
- Quartier-meester.
- Corporael.

Cap. 49.
- Provoost.
- Bottelier.
- Cock.
- Trompetter.

Cap. 50.
- Lootsman, ende Pilote.

Cap. 51.

Cap. 51.
Cap. 52.
Cap. 53.
Cap. 54.
Cap. 55. en 56.
Cap. 57.
Cap. 58.
Cap. 59.

Cap. 51.
Matroosen.

Cap. 52.
Soldaten.

Cap. 53.
Putgers.
Jongen.

Cap. 54.
Alle verdeelt in quartieren, om de noodige voorvallende Scheeps-wercken in der selver Schepen te doen.

Cap. 55. *en* 56.
Hoe de Schepen t'samen wesende, in Esquadres werden ghereguleert; ende met de ordre, als men ageert; Daer by comen de teeckenen ende anders.

Cap. 57.
Alle Scheeps-volck moet de bevelen van de Regeerders gehoorsamen, &c.

Cap. 58.
Goederen, als
- Huysen van Collegien.
- Convoy-huysen.
- Ammonitie-huysen.
- Timmerwerven.
- Gevanckenissen.

Cap. 59.
Schepen welcke varen op behoorlijcke Commissien, ende in Admiraelschappen.

Cap. 60. | Cap. 61. | Cap. 62. | Cap. 63. | Cap. 64. | Cap. 65. | Cap. 66. | Cap. 68. | Cap. 69.

Cap. 70.
Eenige byſonderlijck tot de cleyne viſſcherye, ende harincks-vanck.

Cap. 61.
Niet behooren werden ghevoert in Wintertijde.
Noch in andere Landen werden uytgevoert.

Cap. 62.
Noch ſijn eenige in Commiſſie varende, die in Zee cruyſen, om vyandelijcke Schepen te veroveren; ende goede Zeylen te beſchermen, ende vry te maecken.

Convoyen, ende Licenten.
Verpachtinge van een vierde part van dien.

*Caq.*63. Penningen van
- *Cap.* 64.
  Veyl-geldt.
- *Cap.* 65.
  Confiſcatien.
  Landts aenpart vande Prinſen.
  Prevenu vande Zegels der binnen en buyten-landtſche Paſſeporten.
- *Cap.* 66.
  Laa-Cedullen gebruyck.
  Subſidien van Provincien.

*Cap.*67. Van het derde deel 't Verval.
- Sijn oorſaken.
  - innerlijcke, als gebreken, in
    - Regeerders
      - *Cap.*68.
        Verachtinge en ontheyliginge vande waere Godts-dienſt.
        Godts-laſteringe.
    - *Cap.*72. die onder 't gebied ſtaen.
      - *Cap.* 69.
        Jonckheyt, ende onervarentheyt.
        Onmaticheyt, als dronckenſchap.
  - *Cap.*75. uyterlijcke.
- Remedien. *Cap.* 78.

- *Cap.* 70.
  - *Cap.* 70.
    - Ongerechticheyt.
    - Giericheyt.
- *Cap.* 71.
  - *Cap.* 71.
    - Hoovaerdye.
    - Cleynmoedicheyt, ofte Vreesachticheyt.
- *Cap.* 72.
  - *Cap.* 72. Die onder 't Gebied staen.
    - *Cap.* 72.
      - Hun verachtinge van de Gods-dienst.
      - Ongehoorsaemheyt.
- *Cap.* 73.
    - *Cap.* 73.
      - Niet, ofte geen mannelijckheyt.
      - Oncuysheyt.
      - Tweedracht.
- *Cap.* 74.
  - *Cap.* 74. Goederen als van
    - Penningen.
    - Schepen &c.
- *Cap.* 75.
  - *Cap.* 75. Uyterlijcke oorsaken.
    - Macht van Zee-roovers.
- *Cap.* 76.
    - *Cap.* 76.
      - Onweder in Zee.
      - Ondiepe plaetsen en klippen.
      - Enge, ende quade Havenen.
- *Cap.* 77.
  - *Cap.* 77.
    - Verraet.
- *Cap.* 78.
  - *Cap.* 78. Remedien in't gemeen.
    - Ghebeden tot Godt.
- *Cap.* 79.
    - *Cap.* 79.
      - Met andere deughden, ende Godt aengename diensten, waer uyt comt een goede name.

- *Cap.* 80.
- *Cap.* 81.
- *Cap.* 82.
- *Cap.* 83.
- *Cap.* 84.
- *Cap.* 85.
- *Cap.* 86.
- *Cap.* 87.

Cap. 80. Premien in
- Hooger avancementen, nae de verdienften.
- Vereeringe, met
  - Goude Ketenen.
  - Medallien.
  - Eenige penningen.
  - Jaergelden.

Cap. 81.
Aendeel ende aenpart in Buyt-penningen.

Cap. 82.
Veuringe voor Schippers, Stierlieden ende Bootsgefellen.
En andere belooningen.

Cap. 83.
In't gemeyn.

Straffen van de felve

Cap. 84.
Daer over 't Gerichte.

Cap. 85.
Verfcheydentlijcke ftraffen in't gemeyn.

Cap. 86. In't byfonder. met
- Eenige Gelt-boeten.
- Confifcatien.
- Gevanckeniffen.
- Banniffementen.
- Arbeyt in de Tucht-huyfen.

Cap. 87.
Die voor Schelm aen landt fetten, &c.

Laerfen

Laersen ofte gelaerset te worden door Scheeps-volck, onder Scheeps-kijlhalen.
Mes-steken door de handt aen de Mast.
Geesselinge met roeden.
Brantmerckinge.
Met een koorde aen een hout gehangen te worden.
Onthoofdinge, &c.
Een ander daer doot-gesteken hebbende, die tegens de rugge van de doode gebonden, over boort te werpen.

Wie

TWEEDE BOECK.

- 1. *Cap.* is
  - Wie vande Generale Zee-politie wert getreden, tot die particuliere Water Societeyten, ofte geoctroyeerde Compagnien, die aldaer ghevonden zijn te wesen,
    - Nodich, om veel van dit volck tot de Zeevaert, als gebooren self te connen gebruycken, en sich daer van dienen.
    - Profijtelijck om de veelderhande voordeelen ende rijckdommen voor die Societeyten, ende het gemeen Landt, daer van die oock steunselen zijn.
    - Een eere aen de Staet, ende schrick aen de vyanden.
  - Ende welcke die Compagnien zijn als vã
    - Oost-Indien *Cap.* 2. ende volgende.
    - West-Indien *Cap.* 22. ende volgende.
    - Noortsche Compagnie *Cap.* 35. en volgende.
    - Directie der Extraordinaris Convoy-schepen na de Zondt, Oostlant, Noorwegen, *Cap.* 38. ende volgende.
    - Compagnie van Asseurantie &c. *Cap.* 40. en de volgende.
- 2. *Cap.* Oost-Indische Compagnie.
  - Octroy.
  - Limitatien ende conditiẽ van't selve.
  - Naerder articulen van Ampliatie, ende Interpretatie.
  - Iongste continuatie.
- 3. *Cap.* Haer bestellinge uyt
  - Personen
    - Regeerders. *Cap.* 4. Onder gebiet. *Cap.* 6.
      - Hier te Lande. Bewinthebberen van
        - Amsterdam.
        - Middelburch
        - Hooren.
        - Enckhuysen.
        - Rotterdam.
        - Delft.
      - Collegie van seventiene.
  - Goederen.
- 4. *Cap.* Onder gebied der selver.
  - alhier te lande
    - Advocaet.
    - Equipagie-meester.
    - Boeckhouder.
    - Cassier ende de Clerquen.
  - Te Schepe
    - Een Schipper.
    - Opper-Coopman.
    - twee Assistenten.

Stierman.

Stierman.
Onder-Stierman.
Halfwaeck.
Siecken-trooſter.
Hoogh-Bootſman.
Schieman.
Conſtapel, ende ſijn Maet.
Cock ende ſijn Maet.
Opper-Barbier.
Tweede Barbier.
Derde Barbier.
Opper-Seylemaecker.
Onder-Seylemaecker.
Twee Quartier-meeſters.
Opper-Timmer-meeſter.
Noch vier Timmer-meeſters.
Opper-Cuyper.
Cuyper.
Scheeps-Corporael.
Provooſt.
Trompetter.
Seven en twintich Boſſchieters van twaelf guldens, ende twee en twintich van elf guldens.
Vijf en twintich Boots-geſellen van tien guldens, twaelf van negen guldens, veertien van acht guldens, twee van ſeven guldens, negen jongens van ſes guldens.
Vier Hoop-loopers.
Vijftien tienjarige Jongens.
Sergeant.
Twee Corporaels.
Twee Landts-paſſaten.
Tamboer.
Negen en twintich Adelborſten.
Seven en ſeſtich Soldaten.

Cap. 5.

In Indiæ tot de

Negotie

- Een Gouverneur Generael.
- Een Directeur Generael.
- Tien à twaelf Raden, daer van een President.
- Eenige Schepenen, ende haer President.
- Wees-Meesters.
- Directeurs.
- Commandeurs.
- Opperhoofden van de Comptoyren.
- Fiscael.
- Secretaris.
- Ballieu.
- Geweldiger.
- Opper-Kooplieden.
- Kooplieden.
- Onder-Kooplieden.
- Assistenten.
- Cassier.
- Arbeyders, ende andere.

Godtsdienst

- Predicanten.
- Ouderlingen.
- Diaconen.
- ende
- Schoolmeesters.

Cap. 6.

Cap. 6. Goederen, als

- De Oost-Indische huysen, met der selver appendentien.
- Packhuysen.
- Provisien.
- Cargasoenen.
- Contanten.
- Andere goederen uyt ende nae Indien komende.

Sche-

Cap. 7.
- Schepen
- Ammonitie van Oorloge
- Inkomsten van Tollen, Excysen
- Timmerwerven
- Landen ende Kastelen, in
  - Formaha.
  - Clylon.
  - Malava.
  - Cormandel.
  - *Cap.* 7. Amboyna.
  - Banda.
  - *Cap.* 8. Ternaten.

Cap. 8.

Cap. 9.
- *Cap.* 9. Bedieninge der
  - Personen, die
    - Regeren,
      - Bewinthebbers.
      - *Cap.* 3. Collegien van Seventiene.
    - *Cap.* 10. Onder die staende
      - Alhier
        - Advocaet.
        - Boeckhouder.
        - Cassier.
        - Equipagiemeester.
      - Te Schepe. 5. *Cap.* 4.
  - *Cap.* 16. Goederen

Cap. 10.

Cap. 11.
- *Cap.* 11. In Indien
  - Directeur Generael waer aen rekeninge doē
    - Eerst Gouverneur Generael.
    - Dispensier van de Provisien.
    - Opsiender van de Granen.
    - Equipagiemeester van syn ghereetschappen.

Fabryckmeester, Hooft van de Wercklieden, van materialen.

Opsienders van het Yser Magesyn.

Constapel Majoor van het Kruyt ende Artillerie.

Opsiender van de Wapen-Kamers.

Opsienders van 't Hospitael.

Majoor van 't Guarnisoen.

Opsiender van de Klederen.

Opper Koopman van 't Kasteel over syne Negotie-Boecken.

Boeckhouder des Guarnisoens van de Soldye-Boecken.

Boeckhouder van de Logys-Gasten, oock van syne Soldye-Boecken.

Cassier van de Penningen.

Opsienders van de kleyne Vaertuygen.

Cap. 12.

Ontfangers Generael van alle Collecten, ende gherechtigheden die daer werden gedragen.

Cap. 12.

Cap. 13. Raden.

Raden

Cap. 13.

Raden, van de welcke zijn

- Een President van de Raedt van Justitie.
- Een President van de Schepenen.
- Een Commissaris in de Kerckenraedt.
- Een President van de Weesmeesteren.
- Eenighe in Commissien tot de visiten van de buyten Comptoyren.
- Ambassadeurs aen de naeste Vorsten ende Koningen.

Seven Schepenen, als de

- President.
- Sergeant Majoor.
- Boeckhouder Generael.
- Commandeur.
- Drie Borgers Opper-Kooplieden.

Wees-Meesters, van

- Vier Compagnie Dienaers.
- Drie Burgers.

Opperhoofden van Negotie, geintituleert Directeurs.
Commandeurs.

Cap. 14.

Cap. 14.

- Advocaet Fiscael.
- Secretarius.
- Ballieu.
- Geweldiger.
- Assistenten.
- Koopmans.
- Opper-Koopmans.
- Onder-Koopmans.
- Boeckhouders.
- Cassiers.
- Arbeyders.

Inwoonders uyt

- Die Natie selfs . . . . .
- Nederlanders , ...
- Nederlantdsche Vader, ende Indiaensche Moeder.

Gebooren.

- *Cap.* 15.
  - *Cap.* 15.
    - Kercken-Raet uyt
      - Predicanten.
      - Ouderlingen.
      - Diaconen.
    - Krancken besoeckers.
    - Schoolmeesters.
- *Cap.* 16.
  - *Cap.* 16. *Goederen*
    - Als 5. *Cap.* 6. ende volgende.
    - Oock Vrucht-gewassen.
    - Gesteenten.
    - Gember.
    - Peper.
    - Lack.
    - Silver.
    - Porceleyn.
- *Cap.* 17.
  - *Cap.* 17.
    - Schepen.
    - Timmerwerven.
- *Cap.* 18.
  - *Cap.* 18.
    - Excysen van
      - Wynen.
      - Tollen.
      - Beestiael.
      - Hooftgelt van Chinesen.
      - Tappers.
      - Aracbranders.
      - Verkopen van huysen.
      - Pacht van Exeserien.
      - Clappus bomen.
    - Kruydt-Meulen.

Cap. 19.
- *Cap. 19. Haer verachteringe des selves*
  - *Oorsaecken door gebruyck van*
    - Geen rechte Godtsdienst.
    - *Regierders*
      - Onervaren.
      - Ongerecht.
      - Gierich.
      - Ende diergelijck.
    - *Ministers*
      - Ontrouwe.
      - Ongehoorsame.
      - Tweedracht maecken.
    - Vrye handel der vrye Burgers.
    - Schadelijcke Favoriten der gherecommandeerde Dienaren.

Cap. 20.
  - *Cap. 20. Remedien, als de Ordonantien over*
    - Kerckelijcke Regeringe.
    - Politicque Regeringe.
    - Justitie.
    - Negotie.
    - Civile ommeganck onder de menschen.
    - Beloninge van de diensten der Ministers.
    - En andere in de generale Zee-Politie beschreven.

Cap. 21.
- *Cap. 21. Profyten aen de*
  - Gemeene Staet deser Landen.
  - Participanten, door uytdelinge.
- Rechten aen de selve toegestaen in haer Octroyen.

Cap. 22. Cap. 23.
- *Cap. 22. West-Indische Compag.*
  - Octroyen.
  - Oprechtinge door by een gebrachte penningen van Participanten.
  - *Cap. 23. Bestellinge ende Bedieninge met*
    - Personen
      - Regeerders
      - *Cap. 26.* Onder die staende
        - Aen lant
          - Alhier.
          - In Landen vande Compagnie. *Cap. 25.*
        - XX
        - te water
    - *Cap. 27.* Goederen.

Hooft-

24.Cap.

- XX Alhier
  - Hooftparticipanten Bewinthebberen van
    - Amsterdam twintich.
    - Zeelant twaelf.
    - Mase veertien.
    - Noorder quartier veertien.
    - Stadt ende Lande veertien.
  - Verminderinge op de helft.
  - Eedt op hun Administratie.
  - Profijten van de selve.
  - Accoort met de Hooft-participanten.
  - Reglement ende ordre op hun diensten.
  - 24. *Cap.* Generale vergaderinge van XIX. als uyt de Camers van
    - Amsterdam acht.
    - Zeelant vier,
    - Mase twee.
    - Noorder quartier twee.
    - Stadt en Lande twee.
    - Wesende de Gedeputeerde van hare Ho. Mog. de negentiende.
  - Committeerde Generale Reken-meesters,

25.Cap.

- 25. *Cap.* In de Landen van de Compagnie.
  - President.
  - De vier Raden.

26.Cap.

- 26. *Cap.* Te Water
  - Luytenant Generael.
  - Colonellen.
  - Capiteynen.
  - Andere Hoofden.
- Onder die staende
  - aen landt
    - alhier XXX.

Advocaet

Cap. 27.

- xxx *Aen Lant*
  - *Alhier*
    - Advocaet, mede Secretaris.
    - Boeckhouder.
    - Caſſier.
    - Provooſt.
  - *In de Landen van de Compagnie*
    - Secretaris des ſelfs Clercken.
    - Rentmeeſter.
    - Boeckhouder.
    - Commis Generael van de Recherces.
    - Equipagiemeeſter.
    - Deurwaerder.
- *Te water*
  - Commandeur van de Kuſten.
  - Capiteynen.
  - Ander Crychsvolck.
- *Cap. 27. Goederen*
  - *Alhier te Lande*
    - Huyſen van de voorſz Kamers.
    - Packhuyſen.
    - Ende andere appendentien.
  - *In de Landen van de Compagnie, als*
    - Meulen.
    - Suycker-Meulen, Ingenios genaemt.
    - Slaven.
    - Timmerwerven.
    - Schepen.
    - *Waren en Coopmanſchappen uyt Indien komende*
      - Huyden.
      - Was.
      - Greyn.
      - Amber.
      - Pelterien.
      - Soorten van Verf-hout.
      - Braſilien hout.
      - Gout.
      - Olyfants tanden.
      - Koper.
      - Tabac.
      - Indigo.
      - Catoen.
      - Suycker.
    - *Penningen* xx.
    - *Landen aldaer ingenomen in* xxx.

* * * *

Van

- x. *Waer die wert*
  - Cultiveert, Plantet, Waſſet, Bearbeydet — ſoo
    - Blanco.
    - Moſcovado.
- xx. van
  - Participanten inghetrocken Capitalen, des ſelfs verhooginge.
  - Negotiatie.
  - Recouren.
  - Prinſen.
  - Recognitie van particuliere Handelaers.
  - Subſidien van de Provincien.
- x x x.
  - Braſil.
  - Nieu-Nederlandt.
  - Guinea,
  - Andere hier na te noemen.

Cap. 28. *Verachteringe en die*
- *Oorſaken uyt*
  - Voornoemde perſonen innerlijcke gebreken.
  - *Manquement van*
    - Goederen.
    - Penningen.
  - Uyterlijcke oorſaken hier vooren verhaelt.
- Remedien.

Cap. 29. De nuttigheden ende dienſten van de Compagnie, met die vryheden, de ſelve toegeſtaen.

Cap. 30. *Principaelſte gedeelten van die ingenomen Als in*
- America
  - Braſil, des ſelfs, ſoo
    - Capitanien
      - Pharnambuco.
      - Itamarica.
      - Paraiba.
      - Rio Grande.
    - Forten XL.
  - Nieu-Nederlandt L.
- Africa LX.

Mauri-

Mauritius-Fort.
In Porto Cabo.
Cabo S. Augustin.
XL. *Op 't Recif Olynda* { Prins Wilhelm. / Frederick Henrick. / Ende andere meer.

Cap. 31. L. *Nieu-Nederlant.*
- Van wel ende wanneer het is ondect.
- Situatie.
- Vruchten.
- Directie.
- *Eylanden, als daer onder horende*
  - Concao, of Curacao, hebbende { Een Fort. / menichte van { Stockvisch. / Hout. / Huyden. / Sout.
  - Bonaire.
  - Acuba.

Cap. 32. *Africa* LX.
- *Loango* { Gebergten. / Handel aldaer, van &c.
- *Guinea.*
  - Name.
  - Situatie.
  - Revieren.
  - *Vruchten,* soo
    - Uyt de Gout Kusten, alwaer
      - Tot defensie 't Fort Nassou.
      - *In alliancie met de Compag. zijn* { Saboe. / Moure.
      - Andere Neutrale met de Portugesen en Engelschen mede handelende.
    - Van { Visschen. / Lyftocht. / Fruyten. / Hoenders. / Olyfants tanden.
  - Oock Regeringe, LXX.
- *Argyn.* LXXX.

LXX Regeringe
- Aldaer over andere Landen door haer Koningh met advys van syn Hooflingen.
- Over Landen ofte Kusten van dese Compagnie, door des selfs Commandeur ende Capiteyn Generael.

Cap. 33.

LXXX
- Argyn.
- Rio Gambia
- Cabo Verde
- In Caribische Eylanden

- S. Martin.
- Estate.

Cap. 34.
- Combinatie der beyde voornoemde Compagnien.
- Prolongatie van de Compagnies Octroy.
- Reden van dit verhael van de Compagnie.

Cap. 35. *Oude Noortse Compagnie*
- Landen op de Kusten van Nova Sembla, Spitsbergen, Beeren Eylandt, Groenlandt, die onder de Limiten ghevonden worden; ende 't Eylandt Mauritius.
- Octroyen van den Jare 1614. 1617. ende den 25 October 1633. gecontinueert op acht Jaren, om haer gemaecte Forten, als Huysen, Logen.

Cap. 36. *VValvisschen* / *VValrusschen*
- Groote.
- 't Vangen van die.
- Traen ende het koken van de selve.
- Tanden, &c.

Negen Kamers.

Amster-

Negen Kamers van
- Amsterdam.
- Delft.
- Rotterdam.
- Hoorn.
- Enckhuysen.
- Middelburgh.
- Vlissinge.
- Campe Verre, ofte Pedy ende Verre.
- Vrieslandt, met Jacob Leversteen, ende Johan van Esker, *cum sociis*.

Cap. 37. *Der selver beraetslaginge op de*
- Tax, en quantiteyt van de Visscherie.
- Huyre van Harponiers.
- Getal van Chaloupen.
- Monture van Schepen.
- Admiraelschappen ter Zee.
- Ende andere saecken daer aen dependerende.

Commandeurs op het Eylandt, als Spitsbergen gheauthoriseert tot het verkiesen van een Admirael ter Zee, en de Vlagge te voeren.

Commandeurs Generael op het Landt.

Cap. 38. directie van de extraordinaris Convoy-schepen na de Sondt, Oost-Landt, en Noorwegen, hier

Onder begrepen
- Elve.
- Weser.
- Voorlant.
- Eems.
- Alle plaetsen en havenen beoosten en benoorden 't Vlie, soo buyten als over de Watten.

In heeft
- Amsterdam seven Directeurs.
- Elcke buyten-Kamer vier.

Van blyft noch aen de Admiraliteyt
- Eet-Stavinge der Capiteynen en Matrosen.
- Judicature van Prinsen.

- Monture der Schepen
- Formeringe der Admiraelschappen
- Iudicature van alle
  - Contraventien tegens de Placcaten.
  - Capiteynen wandevoyren.
  - Disordres van 't Krychsvolck.

Cap. 39.
- Syn gestelt eerst veertien Schepen.
- Vier Wat-vaerders.
- Wert betaelt van goederen, en Schepen die gaen ende komen.
- Bevolen alle Schipperen ende Kooplieden ordre van de Resident in de Sondt te ontfangen, volgens Instructie.

Cap. 40. Cap. 41. *Compag. van Assurantie*
- Octroy.
- Nuttigheden.
- Landen daer in sy met exclusie van anderen varet, ofte negotieert.
- Straffe tegens drie overtreders van 't Octroy.
- *Bestellinge en bedieninge met*
  - *Personen*
    - *Regeerders*
      - Bewindthebberen Negentiene XX.
      - Rekenmeesters XXX
    - *Ander*
      - Volck van Oorloge XL.
  - *Haer* LXX. — *Goederen.* L.

Bewint-

Bewinhebberen, als inde Kamers van
- Amsterdam twintich.
- Zeelandt twaelf,
- Maze negen,
- Noorderquartier negen,
- Vrieslandt met Stadt en Lande negen.

Des selfs Eedt ende Bedieninge.

Negentiene waer in *Compareren sullen van*
- Amsterdam acht.
- Zeelandt vier.
- Maze twee.
- Noorderquartier twee.
- Vrieslandt, met Stadt ende Lande twee.
- Gedeputeerde van haer Ho. Mog. een.

Werden verhandelt groote saecken van de selve Compagnie.

Der Bewinthebberen Tractamenten ende Dach-gelden.

Cap. 43. xxx. *Rekenmeesteren,* als tot
- Amsterdam vier.
- Ende
- In yeder van de andere Kamers drie.

Ander volck van Oorloge, als
- Commandanten,
- Ende
- Andere.

Cap. 44. *Goederen* als L.
- *Penningen* van
  - Participanten ingeleyt.
  - Generaliteyt tot hulpe aen de Compagnie toegeleyt.
- *Schepen* LX.
  - Aengegeven goederen.
  - Verbeurde goederen ofte Waren.

Schepen

Schepen daer toe beraemt LX.
- Twintich van de Generaliteyt met vier Jachten, niet minder dan festich van de Compagnie.
- Oock eenige van de Admiraliteyten daer by te voegen.

Cap. 45. *Haer*
- Rechteren,
- ende
- Expiratie.

Cap. 46. *Van Combinatie, met een Zuyder Compagnie in Sweden*
- Voorwoorden.
- Neringe.
- Verbeteringe van alle Convoyen ende andere middelen.
- Afbreuck aen de Vyandt.

JOH.

JOH. TJASSENS
ZEE-POLITIE.
't Eerste Boeck.

CAPITTEL I.

Alsoo in verscheyden Boecken wijtloopich is geschreven/ hoe profytelijck sy de wetenschap van de Politien (welcke haer oorspronck hebben van Godt / ende de nature der menschen / die meer / als eenige andere Gedierten ter wereldt die conservatie sijn begerende; Aristot. lib. 1 Politicor. 2. & lib 3. Cap. 4) werdt sulcx allhier voorby gegaen. Als mede de wonderheden ende grootte nutticheden van het water Element ende Zee/ beyde in Wendelini Tractaet Admiranda Nili tot verwonderinge van den Leser verhaelt. By R. Rulandt de Commissar. & commissionibus p. 4. lib. 1. Cap. 9. Ende mede de vermaerde Rechtsgeleerde Vinnius in des selves Not. & observ. in Peckii Comment. ad tit. de exerc. Act. pag. 109, 110, 111, ende 134. seq. De welcke soo veelerleye werden bevonden/ dat de eene meer als de ander sich voordoende/ naulijcx men sou weten/ waer van den aenvanck behoorde te werden gemaeckt; Onder de wateren / is de voornaemste de Zee / welcke niet anders is als een vergaderingen van ontallijcke wateren van alle kanten ende oorden/ so sichbaer als onsichbaer/ onder uyt de aerde / ende nevens de aerde/ mede van boven uyt de wolcken van daer is invloeyende in een algemeynen boesem/ ende door dit invloeyen/ de selve uytmaecket.

Hier is te leeren uyt 2 Petri 3. vs. 5. dat de Aerde is uyt het water / ende in het water bestaende. Ende na die uytlegginge daer nevens/ is sy uytsteeckende/ daer sy bevoorens met water is bedeckt geweest. Die bestaet in 't water; dat is/ de wateren zijn / als de vasticheyt van de Aerde / waer in de Aerde is / ende vast staet nae inhout van de Psalm 24.

CAPITTEL II.

De Zee genaemt La Mer, ofte Mare, heeft de naem van Amarum, ofte Amere, nae 't gemeene oordeel. Waer sy heeft haer logis / ende de ganck om de Aerde/ wert geleert in de explicatien over Bartas troisiesme jour de la 1 Sepmaine pag. 209. en volgende. Ende ofte haere formen/ platte ofte ronde zy ? Siet Scaliger tegens Cardanum Exerc. 17. ende by Bartas hier geallegeert pag. 256.

So van veelen/ende nu jongst Montano in des selfs eerste boeck der Wonderen van Oosten in de Capittelen 5 en 6 beschreven is / van de Zee hooghte nevens de aerde. Welcke onder de Æquatore is hooger / als ergens anders / haer diepte/ coleur/ bewegingen/ ende oorsaecken van dien / ende soo mede van Ebbe ende Vloet; mede wel geexpliceert door / ende over Bartas voornoemt/ aldaer pag. 211. ende volgende wijdtloopich van Pere Fournier Hydrogr. liv. 9. Waer by komen de winden ; van welcke die vier principale Namen/ als van 't Oosten/ Zuyden/ Westen ende Noorden; Die werden elck twee winden bygevoecht; maeckende te samen twaelf winden. De Zeevarende luyden deelen de Horizont in 32 gedeelten / waerom van elck gedeelten een windt toegepasset wert. Van hare Plaetsen, Generatie en Qualiteyten, siet nevens andere Naturalisten/ Bartas voornoemt/ ende de explicatien over des selfs second. jour de la sepmanie page 143. ende volgende. Oock dergelijcke saecken meer/ die by de selve daer van sijn te vinden. De zeylen dienen niet los ofte slap te hangen voor de windt/ maer wesen uytgespannet/ want anders de wint geen voordeel doet. De winden in de zeylen voor in het schip/ trecken 't selve/ die/ in de achter zeylen dryven het voort. De Zee-winden/ sijn vochtiger als de lant-winden/ welcke meer droochte hebben/ zy waeyen stercker ende meerder als die op 't landt/ waerom oock die tegen ofte rancken van boomen aen de zijde na 't lant meer sijn overhangende. De oorsaecke van de windt worden van veele ondersocht/ Onse Salichmaecker segt in 't 3. Cap. Johan. vs. 8 de wint blaest waer heenen hy wil/ ende ghy hoort sijn geluyt/ maer ghy en weet niet van waer hy komt ende waer hy heenen gaet.

CAPITTEL III.

HIer by komen van de wateren Latine Aqua, quasi à qua, id est sine qua non possumus vivere. Soo beweeret Cardanus in sijn boeck van 't water/ dat alle sieckten door 't gebruyck van 't water genesen konnen worden. Alsoo veele ende groote beweginge in de Zee selfs zijn / is ghebraecht waer de naeme van æquor is inde Latijnsche tale : Æqualitas est sursum ; & quamvis aquæ fluctuantes , velut montes eriguntur, sedatis rursus tempestatibus adæquantur. Soo dat cui & ignis & aquæ usus non fuit is nec vitam tolerare, nec civis manere aut liber poterat. Clarissimus Feltmanus in spicilegio ad §. 2. I. de Cap. Dim. de welcke na 't oordeel van Naturalisten een ronde forme hebben. Die in regen/ insonderheyt in stortregen / in die gedeelten van dien wort vertoont ; ende mede in een glas/ daer van vol gemaeckt kan werden vernomen/ soo daer in veele gout wordt geworpen/ in die hoochte sijn rondicheyt/ men siet waer in een klaerheyt wesende is de meerder/ waer die wateren meest werden gebonden; Jae die verre syn van die lucht ende Aerde. Sy sijn ten aensien van de lucht ende 't vuyr swaer/ maer van de Aerde licht ofte niet swaer/ siet Scaliger Exerc. 40. & 45. De beste wateren worden ghekent uyt de coleuren/ reuck ende smaeck. Als van Hippocrate geleert is. Andere roemen de koutheyt van de selve in Somertijden / ende in de Winter de warmte van die. Hier ten propoost in materie van Zee-handel salmen weten/ dat het schip in Zee-wateren meer last voert als in Revier-wateren

teren. Soo dat een Schip in de Revieren voerende hondert duysendt ponden / in Zee al tien daer en boven ofte meer voeren mach / waer van gelesen mach worden Zachias in des selven quæstionibus Medico-Legalibus lib. 5. tit. 4. Het water door koude hart ofte tot Ys ghemaeckt / is ende blijft water. Want daer in die substantie van dien geen veranderinge is / als van die hardicheyt door de koude voor eenige tijdt. Zijn dese wateren grooter dan de Aerde ? Neen / de Aertkloot is grooter / alhoewel die wateren over die Aerde wel vloeyen ofte gevloeyet hebben; In de Elementen is de ordre dat de Aerde zy de laeghste. De wateren hooger / hier boven de Lucht, ende hooger het vuyr; so wert gevoordeelt de Zee hooger dan de Aerde / dat is aen de strande te zijn. Maer 't water verder van 't Lant als hooger / kome na het midden van dien toe. Sal hier mede dese overslaende / het voorgenomen werck vervolgen.

CAPITTEL IV.

ALs hoe van Godt selfs is die Zee-handel. Godt heeft de Zee ghemaeckt / om die te bevaren; van Godt heeft den mensche de wetenschap van Schepen te bouwen; van Godt werden de winden daer toe noodich / bestiert. Soo dat elck ende een yder / een gemeen ende vrye ghebruyck van de Zee heeft / ende hebben moet; Jae soo wel als die Lucht voor alle menschen open staet / oock die Zee doorloopende den ghcheelen aertbodem / ende in sich niet wesende bepaelt / voor alle menschen is open / ende gemeen / textus in l. 2 §. 1. ff de Divis. rer. & qualit ubi DD. Grotii lib. de mari libero. Loccenius de jure Maritimo lib. 1. cap. 3. & 4. Graswincklii Vindiciæ Maris liberi tegens Burgus Welwodus ende andere.

Hoewel dese questie onlanghs noch getrocken ou on ne fert pas du droict canon mais des canons, als Hendrick de vierde Koning van Vranckrijck wel eer geseyt heeft.

In de eerste tijden van de werelt was de Zeevaert met grootte uytgehouwen bomen / tot dat de menschen wesende vermeerdert / tot der selviger noodige onderhout / jae veelerleye vermaecken / Waren ende goederen uyt vreemde landen met verscheyden Schepen hebben doen halen / die gebruyckende dan om volckeren nae nieuwe landen over te brengen om de koophandel over al te dryven / als mede allerley soorten van visschen op te vangen. Waer by gekomen dat de Zeevaert ende Scheeps-vlooten / tot swaere offensive ende defensive Oorlogen onder de meeste Natien zijn / en werden gebruyckt; mede heeft die begeerte van voordeel ende winst / de Navigatie doen aenwassen / insonderheyt by de Inwoonders van dese Landen / so verre / dat sy nu by na alle Rijcken ende Landen van de werelt met hare Schepen bevaren / ende daer der selver koophandel dryven.

CAPITTEL V.

DAer na de Regeringe over dien / aen veele plaetsen mede is ingestelt; Soo nu mede / door by gaende de Historien van dese Nederlantsche Zeevaerten ende Oorlogen in Morizoto orbis marit. lib. 2. Cap. 13. beschreven. Gelijck oock die Zee-wetten / welcke als in een Corpus hier nae van my sullen uytgegeven

ven worden. Come tot de voorgenomen materie te treden. Is / dat de kennisse van de Zee-Politie der Vereenichde Nederlanden, sal dienen een yeder / voornamelijck die een notabel Lidt in de Politie is / om te weten / waer door de Staet deser Landen meerendeels is / ende oock werdt behouden. Als oock die geene in 't particulier / de welcke de bedieninge van de Admiraliteyten daer ter plaetsen / by der selver commissien / wert aenbevoolen. Sonder dese kennisse sullen de Regeerders / ende die onder haer gebiedt zijn / der selver Officien niet wel waer nemen / jae vele onheylen voort komen.

CAPITTEL VI.

DEse voornoemde Zee-Politie, is een wetenschap van de Zeehandel wel te bestellen ende bedienen / dat de Vlooten ende Oorloghschepen op haer tijdt ende plaetse vaerdich ende bereyt zijn / oock van alle nootsaeckelijcke noodtdruftigheden versien / ende nae die plaetsen waer sy de vryheyt der selver Zee-handel meest mogen defenderen / te stieren / tegens Rovers ende Vyanden / tot welstant van desen Staet. Also hebben de Romeynen vier Classes in vier plaetsen ghestelt Prætoriæ duæ & duæ minores, by veele ende verscheyden Auteuren te vinden.

Wesende ofte Generale over die selve Landen in 't gemeen. Als wesende de Oorloge te water / ende gevolgh van dien / niet minder een gemeene saecke voor de Geunieerde Provintien / als de Oorloge te Lande / met syn ghevolch. Soo sijn de Admiraliteyten verbonden by eede / niet yeder Stadt ofte Ingesetene in 't particulier / maer de Landen in 't ghemeen dienst te doen. Ofte particulieren / ende besondere van eenige Watersocieteyten / ofte Compagnien by de Regeringe van de selve Landen / voor eenige tijden gheoctroyeert / van de welcke in het tweede boeck hier nae alleen sal werden getracteert.

In dese ghenerale Zee-Politie werden gestelt drie deelen / als der selver Bestellinge / Bedieninge / ende Verbat.

CAPITTEL VII.

DE Bestellinge van dien is met Menschen ofte persoonen / als oock Goederen / daer toe nodich vereyschet.

De Menschen / ofte Personen daer in / sijn ofte Regenten / ofte staende onder het gebiedt van de selve / nochtans eeniger van hooger / ander van lager stant / ende conditien.

De Regenten zijn ofte aen Landt / als hare Hooch Mog. de Heeren Staten Generael / zijnde Gesanten van de Seven Provincien Generael / die in hun vergaderinge te saemen wesende / besorgen de saecken / behoorende tot de voorsz Provintien.

Dit is het oorbaer / ende dienst van den Lande / ofte het ghemeene beste / 't welck het eenich doel-wit van dese ende alle volgende Regenten / ende het rechte richtsnoer ; waer nae alle die selve alle hare actien ende deliberatien / behooren te reguleren / moet wesen. Ende om hun authoriteyt ende Majesteyt /

die

die sy te samen presenteren. Ant. Math. tract. de criminibus tit. læsæ Majest. ubi tractet. an illud in singulas provincias committatur? Hebben de titul van Hooge Mogende. De opperste Gouverneurs ende Velt-Heeren / hebben tot ontrent dese tijden / als Admiraels Generael ghecommandeert / als die Heeren Princen van Orangien onsterffelicker memorien / Wilhelm, Maurits, Frederick Hendrick, ende jongst des selfs Soone Wilhelm, wesende die Admiraelen geweest be-eediget / om volgens der selver Commissien de dienst van het Landt / met bescherminge van dien / met des selfs vryheden / Rechten / ende privilegien / te sullen bevorderen.

CAPITTEL VIII.

ENde ghelijck als de mensche geen Edeler lidt aen sijn lichaem heeft als 't hooft / dat een residente plaetse is van 't vernuft / verstant / memorie / &c. Soo oock zijn / ende werden sy gehouden van andere mindere Regenten te rechte / als haere Hoofden.

Dan mede hier moet werden aengemerckt den oorspronck van het woort Admirael; daer van differente opinien zijn. Het mach daer voor gehouden worden / dat als in de Levant de Oorlogen begonden / ende met die van Persien, Arabien, ende Turckyen werde gehandelt / van die Natien dese Naem Admirael is geleert; welcke betekende een Gouverneur van eenich Provintie; ende daer nae by die Natien gebruyckt voor eene ter Zee commanderende; gelijck nu in gheheel Europa het woort Admirael wert gebruyckt. Anders schrijft daer van Loccenius de jure Maritimo lib. 2. cap. 2. Als mede la Biblioteque, ou Tresor du droict François pag. 90. & seqq. En C. Admiral de France de la Popelliniere chap. 13. Morizoto orbis Maritini lib. 2. cap. 9. in principio. Pere Fournier au livre 7. de C. Admiral chap. 1.

CAPITTEL IX.

VOornoemde Admiralen / om die saecken / die sy te lande altijt moesten waernemen / waren self niet ter Zee / maer der selver plaetse wierde vervult van den Vice-Admirael Generael, ofte Luytenant Admirael; welcke in de Collegien ter Admiraliteyt van Hollant comende / voor andere Raden / mede sessie heeft.

De Raden ter Admiraliteyten binnen Rotterdam, Amsterdam, Zeelandt gehouden in Middelburch; Noorder-quartier gehouden voor drie Maenden / t'elckens dan tot Hooren, dan tot Enckhuysen, ende die laetste in Doccum, dan nu nae Harlingen verplaetset / volgens accoort der beyde Provincien van Vrieslant, met Stadt ende Lande van den 29 November 1645. Daer nae by haere Hoog Mog. geapprobeert.

De voornoemde Raden van die Provincie ghenomineert / werden van haere Ho. Mog. ge-eediget / ende met commissien daer toe versien / om sich te sullen reguleren na den inhout van de Instructie hier achter gevolget onder Num. 1. Ende een Sommaire inhauden van yder van des selfs articulen daer by onder Num. 2.

Indien eenige oordeelen dat de Gedeputeerdens in't Collegie ter Admiraliteyt die uyt de Provincien comen/ uyt eenige oorsaken sullen werden afgeschaft/ dan sullen ghewis veele onheylen daer van openbaren/ jae die bant van Unie werden gedissolveert/ ende haer subsidien niet meer werden begeert.

CAPITTEL X.

DE andere in Zee/ als de Luytenant Admirael, Vice-Admiralen, Schoutet by nachte, Commandeuren, Capiteynen, ofte andere Opperhoofden wegen de Admiraliteyt gestelt.

Wan soo nu al yeder een van't volck meent tot de Regeringe even bequaem/ even naer/ ende even gequalificeert te zijn/ soude men wel dienen nae de reguien van de voorouderen de Regent dwingen tot de Regeringe/ de welcke hy vliedet.

Hebbende die voornoemde Raden ter Admiraliteyt recht/ om de Capiteynen door/ ofte met dubbele getal te nomineren/ waer uyt haere Ho. Mog. die verkiesinge doen. Als oock haere Ho. Mog. alle die andere kiesen/ be-eedigen/ ende met commissie daer toe versien.

De persoonen staende onder het gebiedt van de voorschreve Regenten/ sijn eenige van hooger/ andere van lager conditie; Ende eerstelijcken dese Officieren te Lande/ van welcke eenige in de Vereenichde Nederlanden/ ende de Landen welcke onder der selver gebiedt zijn/ als Advocaet Fiscael, Secretaris, Ontfanger, Commis Generael, Convoymeester, Equipagiemeester, Vendumeester, Monster-Commissaris, Medicus, Penninckmeester, Geweldige, Procureur, Clercquen van de Secretarie, van Convoyen, &c. Schrijvers aen Timmerwerven, Onder-Equipagiemeester, particuliere Ontfangers van subalterne Comptoiren, particuliere Commisen, Meester-Timmermam, Chirurgijn, Breucksnijder, Boden ordinarise ende extraordinarise, Deurwaerders, Cherchers, ende meer andere/ nae de gelegentheyt van de respective Collegien ter Admiraliteyt gestelt.

Buyten de selve Landen in verscheyden Rijcken/ Republicquen/ ende anders/ als de Ambassadeurs, Residenten ende Consuls, hebbende dese wel mede Assessoren ende Secretaris.

CAPITTEL XI.

TE Water/ staen onder het gebiedt van die voorschreve Regeerders/ dese/ als Luytenant, Schipper, Stierman, Schrijver, Barbier, Hoog-bootsman, Schieman ende haer Maets, Timmerman, Constapel ende sijn Maet, Zeylmaeckers, drie Quartiermeesters, ende Hydrogr. du Pere Fournier lib. 3. chap. 38. werden vier Quartiermeesteren bestellet/ als in vier deelen daer verdeelt/ Corporael, Provoost, Bottelier ende sijn Maet, Cock ende sijn Maet, Trompetter, Lootsman, Matrosen, Putgers, Iongen. Doende hun respective Scheeps-diensten/ als hier nae volgen sal daer toe sy al voor af wat dienden geoeffent te wesen. Wie sal een hondt nemen ofte gebruycken om Wildt te jagen/ ende niet sullen daer van hebben

ben geleert/ voor sekere soldye/welcke esgael behoort te zijn / als niet extraordinaris diensten en tochten voorgenomen werden. Eenige ordres als hier in 't betalen van Scheeps-volcx Soldyen/ende Scheeps-cost gehouden werden/ zijn verhaelt van Pere Fournier ende Hydrogr. liv. 5. chap. 48. Eenige dienende om de kost/ ende mede om liefde van buyt/ ende de plunderinge.

CAPITTEL XII.

VOlget de bestellinge van des selfs Goederen/als Collegie-huysen/Convoyhuysen/Gevanckenissen/Timmerwervē/Packhuysen/penningē van Geleyen ofte Convoyen ende Licenten van uytgaende ende incomende goederen/ volgens gemaeckte lijsten onder Num. 3. ende Ampliatie van de selve in date den 20. October 1653. onder Num. 4. Welcke vermeerderen door meer ende meer vaerten ter Zee/ofte nieuwe noch in te voeren; oock van een verpachtinge van een vierde part van dien/ lastgelt over de schepen/ Confiscatien/ 's Lants aenpart in die prinsen/het provenu van de Zegels op binnen ende buyten lants passepoorten/waer by comt de versieninge van lacedullen/ ende inlandtsche passepoorten/dan veel tijdts oock de nodige subsidien van de respective Provincien; Ende nae meer andere/hier achter breeder te noemen/Schepen/ van de welcke eenige oordeelen / dat/ latende wel blijven/ dat in het begin / met uytgehouwen bomen de Zeevaert sy geweest/als hier van is in't 4. Capittel / het eerste soude van Noaes voor de Zunt-vloet zijn gebouwet / daeromme de Hebreen dese eere toecomen sullen; En so het schip op de Bergh van Armenien zy gesettet geweest/ andere Natien/die wetenschap van die te timmeren sullen hebben becomen/hoewel nochtans in veele Historien gevonden wert van Schepen ende Scheepsgedeelten/welcke al voor die tijdt geweest/ende aen eenige plaetsen in de Aerde/ ende wateren zijn bevonden;jae soo apparentelijck in gebruyck zijn geweest alvoorens/om te comen aen verscheyden Eylanden ende plaetsen/ door het water van het Landt gesepareert. Oock is daerom de meeninge van eenige/dat Noaes wert ghenaemt de eerste Autheur/ghelijck van Altaer/ende oock Wijngaerde/ te weten na de Zuntvloet selfs/ want voor die tijt van Abels Altaer ende oock Wijnen/ al mentie gemaeckt is.

CAPITTEL XIII.

HEt gebruyck van de Schepen in't gemeen/ brengen groote voordeelen/ met een Schip van 300. lasten/mach meerder werden ghevoert / als met 2000. paerden. Dit wert wel ende breeder verhaelt van Pere Fournier en Hydrographie liv.4. chap. 9.

Met de Schepen worden voor kleyne onkosten / veele goederen in ende uyt andere Landen gebracht/ waer heenen de menschen met hun paerden die niet konden brengen/ende doch anders seer veele maelen meer souden moeten kosten. Dese / waer van alhier wert gehandelt / zijn hier te Lande soo veele nae het gemeene oordeel/als t'samen in het geheel Europa, gelijck dat van Bentivoglio lib. 1. cap. 7. della Relatione delle Provincie Unite de Flandra wert geschreven.

Dese

Dese Schepen zijn groote / als die werden ghebruyckt op de Kusten van Vlaenderen/ tot Convoyen na Vranckrijck, Oosten, Noorwegen, Portugal, Moscovien, Middelantsche Zee, ende elders. Oock kleyne/welcke zijn op de Rhijnstroom/ende andere stroomen / Watten/ Uyt leggers / Legers-pleyten/ ende diergelijcke.

Oock zijn tot overbrengen van haestige tijdingen ende advertentien / Schepen genoemt Galliotten,ter Zee voor Posten dienende/ de welcke de Esquadres, ofte eenige Schepen by een halen. Waer nevens sijn Brant-schepen / ofte Branders tot schrick / jae destructie/ende vernietinge van de vyants Schepen/ het sy in Havenen/ofte daer die in Vlooten/ofte anders zijn. By welcke Landts-schepen ghevoeght mogen worden alhier de particuliere Cruyssers ende Commissie-vaerders.

CAPITTEL XIV.

WElcke scheepen van wat hout die dienen getimmert te werden/ende in wat tijdt het hout daer toe dient gehouwen te werden / is van Morizoto lib. 2. Cap.46.orb.Marit.Aydrographie van Pere Fournier liv. 1 Chap.23. aengewesen; Waer by komt/ dat die moeten werden gemaeckt nae goede certers. Waer van twee onder Numero 5. wel soude ghemsereert konnen worden / om naer advenant van grooter ende kleyner schepen/ de bestedinge daer na te mogen konnen doen.

Alsoo getimmert uyt veele partyen/elck haer eygen naem hebbende/sijn oock van verscheyden soorten ende specien / daer van sy oock wel werden ghenoemt/ als breeder geschreven van den vermaerden Rechtsgeleerden Vinnio in Not. & observat: prædictis pag. 89 seq.& pag.105.ende Pere Fournier Aydrographie liv. 1 Chap.26,27.welcke namen nu om voor verhaelde redenen/oock werden overgeslagen.

De nieuwsghebouwde Schepen sijn seer veele accidenten onderworpen; waer tegens de Commandanten sorge hebben te draegen / om daer mede der selver diensten voor't Landt te mogen doen.

Hier nae mach ghestelt werden het Ycken van die schepen ; waer van is een Placcaet van den Jare 1636.

CAPITTEL XV.

WElckers geschiet / werden de schepen versien met stucken geschut van metael ende yser (hier by gaende eenige van hout ende leer als niet veel ghebruyckelijck) ende die van verscheyden soorten ende groote / de halve wesende van meerder oordeel; als die minder kostende / bequamer tot Schepen werden gehandelt; Hier moetmen aenmercken / dat een en 't selve stuck veel verder/ofte wyder van 't Lant over lant/ als van Zee over Zee ghesch oten wert / Jae van Zee op 't Lant schietet wyder als van Lant op Zee. Want het vuyr nevens die Kloot op Zee komt in vochtiger ende kouder lucht/ als Pere Fournier Hydrogr. lib. 3. chap. 14. leert ; met kogels/ granaden/ ende andere Vuyrwercken; Pulver / het gebruyck van 't selve is wel anderhalf hondert Jaren ghewe est/ eer het

in Europa geweest in China en de naebuyrige Plaetsen/nae de beschrijvinge van Laron ende andere/ dat welcke wie/ ende wel heeft gevonden / verhaelt Polydorus Vergilius de Rer. Inventor. lib. 2. cap. 11. Camerarius Hor. sucessiv. cent. 2 cap. 28. & cent. 3. cap. 82. & 83. ende wat daer aen meer is hoorende.

Grootte ende kleyne steenen / om sich daer van in alle voorvallen te mogen in Zee dienen ; daer toe mede Musquetten / welcke / als mede de andere wapenen te schepe swaerder zijn mogen als die geene welcke te Lande werden ghebruyckt / alsoo het niet noodich is die daer langhe te dragen / noch op geen forquet te houden als men die losset ; dese moeten aen een drooge plaetse ende wel schoon werden bewaert / om wel in noodt ende lange ghebruyckt te mogen werden.

Picquen/ doch meest al halve / die eenige aen malkaer behooren ghebonden te werden/ ende soo aen drooge plaetse werden gehangen / om die kromte van dien voor te komen. Hellebaerden ende diergelijcke.

Daer toe Olye om de selve alle te schoonen / ende wat meer van nooden tot gieten ende anders te doen hebben / dat tot die saecken alsoo meer noodich wesen mach. Hier by moeten wesen Kisten/ tot bewaer van Kogels/ Grenaden / ende andere Yserwerck/ in specie van handt-braseletten / ende diergelijcke/ werdende gebruyckt tot straffe van de quaetdoenders ; Oock Ladders aen 't schip/ om in en uyt de scheepen te komen ; Tonnen die met water werden gevullet.

CAPITTEL XVI.

LAnterne by nachte voor 't Zeevarent volck nodich. Compas van Bodino Methodi Histori. Cap. 7. een wonderlijck werck genoemt / als mede syn gebruyck/ door wiens behulp verre reysen werden gedaen; Want het is kennelijck/ dat een Compas naelde (Latinis pixis nautica by Aristoteles tijden tractatu de lapidibus, bekent na de Leere van Albertus Magnus de Mineralibus tr. 3. cap. 6.) door het strijcken van een Magneetsteen/ hem met de selve vereenight / ende als dan beweegt wert door des Magneets aentreckende kracht het Zuyden ende Noorden aen te wijsen ; ofte soo veele buyten de Meridiaen-Linie , als de Magneet Linie dies plaets mede brengt / sonder welcke kennisse niet mogelijck is om buyten Landts in Zee eenige verre reysen te volbrengen. Als Metius in het derde Capittel van syn Geographise onderwijsinge leert/ghelijck de selve aldaer oock doet / hoe de Magneet Linie seer veranderlijck geobserveert werdt / sommige plaetsen nae 't Oosten/ ende sommige naer het Westen afwijckende/ ende hoe daer konne afgepeylt werden/ hebbende veele andere leeren in 't selve Boeck tot dit werck dienende ; daer bygevoecht mach werden 't geen Levinus Lemnius de occult. naturæ miraculis lib. 3 cap 4. seer wel van desen leert / ende dat Morizoto in sijn orbis Marit. lib. 2. aen veele plaetsen daer af heeft/ende Pere Fournier in sijn Hydrographie 10 Boeck, dit pretieuse instrument mach werden ter Zee bewaert voor schade/leert Petrus de Medina lib. 6. rei nauticæ als met glas / dat daer geen stoffe/ vet/ ofte lucht daer aen komt.

CAPITTEL XVII.

DE Horologien/welcke ter Zee werden gebruyckt/hoe die werden gemaeckt/ is wijtloopich te vinden in Pere Fournier Hydrog. liv. 19. Cap. 36.

Daer moeten wesen bylen by de hant/om af te houwen eenige touwen tot bewaringe van de schepen / ende verhinderinge van de vyandt/ ende zeylen welcke hooch aen de mast gemaeckt / die schepen snelder voortkomen / waer van die reden by die Philosophen sijn ondersocht; Siet Keckerman in Problem. Nauticis. Oock het schips-roer daer van de Apostel Jacob in sijn 3. cap. vs. 4. schrijft; Siet de schepen hoewel sy soo groot zijn/ ende van harde winden gedreven worden/ sy worden omme gewent van een seer kleyn roer / waerheenen oock de begeerte des Stuyrders wil; dat is uytgeleclt nevens die plaetse / de beweginge van Stuyrders gemoet. Dat welcke een kleyn hout wesende/ hoe daer door soo grooten schip kan werden/ soo haest ende naeuw gestuyrt/ leert Keckerman in d. problem Nauticis. 't Is seecker/ dat alle beweginge des schips komt door de wint en het Roer; het eerste/'t schip voortdryvende/ het ander dat stierende; andere sulcke saecken meer.

CAPITTEL XVIII.

VOlcht de monture ende wapeninge tegen tijdt van Oorlogen vergadert/ ende bewaert dienen te worden/ als 2 Chronicor. 8. ende 1. Regum 4. de selve ghescheiden allhier nae het Placcaet van den Jare 1632. ende Reglement van den Jare 1636. in 't begin aldaer te sien onder Num. 6. ende jonger beraminge over de kost-penningen / Soldyen ende Equipagie/onder Num. 7. Ende daer nae oock manninge van de selve/ waer af Placcaet van den Jare 1629.

Victualie/ hier eerst voorbygaende alle Placcaten/Ordonnantien ende Reglementen op het stuck van Koorn ende Granen in dese Landen gheemanieert/ de welcke de vermaerde Grafwinckel met seer gheleerde aenmerckingen in 't Jaer 1651. tot nut ende dienst van den Lande heeft beschreven; soo ist / dat hier moet worden besorcht inkoop van alle eedt ende drinck-waren dat daer van ghenoech zy op de reysen / sulcx leeren de tit. Cod. de Anon. milit. & 2. Chronic. cap. 21. ende aldaer Iunius. Soo dat wel ghesept is disciplinam non potest servare jejunus exercitus, want anders in 't gevecht zijnde sullen tegen de nature selve ende vyandt/ die wel moeten worden bewaert dat die niet verbuylen ofte eenigermaten verderven/ selfs tot schade van die geene / welcke die drincken ende eten haer ghesontheyt/ aen de welcke soo veele is ghelegen/ als goet broodt ende kase/ oock beschuyt (waer van de Keyseren Constantinus ende Iulianus in l. 1. C. de erog. milit. annona lib. 12) dat wel twee Jaren kan goet gehouden worden / ende boter; daer toe wel ghesouten vleesch ende speck (l. 1. Cod. de erog. milit. annonæ. wil de eene dach speck en dat de ander dagh vleesch gegeven worde/ om veranderinge soo dienstich) ghedroochde visch / ende wat meer van kaerssen ende anders daer toe behoort; gelijck oock bier ende versch water/ 't welck/ hoe het best mach worden geconserveert/ is in eenige gedruckte boecken te vinden / siet Pere Fournier

nier

nier Hydrogr. liv. 3. chap. 31. over het schaffen op schepen Resolutie van den 26 Junij 1654. onder Num. 8.

Wel is by Placcaet van den 5. Decemb. 1653. verklaert / tegens eenige baet-soeckende menschen van de Eylanden ende Zeekanten deser Landen / ghemeenlijck ghenaemt Kaydray, sich vervorderende te varen aen onse Oorloghsschepen met kleyne scheepen ofte schuyten / geladen met brandewijn / toebacK ende andere ghelijcke Waren / om die aen het volck van Oorloge te verkoopen / de welcke voor 't merendeel van geldt ontblootet ofte onvoorsien / daer tegens by verwisselinge overgeven aen de Kaydray s'Landts buspoeder / kogels / touwen / lynen / huysing / marlingh / zeylgaren / ende andere behoeften van onse schepen / tot groot nadeel ende prejudicie van 't Landt / dat die scheepkens ende goederen sullen zijn verbeurt. Ende soo die scheeps-Officeren die soo niet aen en tasten / sullen werden gestraft / nae breder inhout van 't selve onder Num. 9.

Alhier wort gevraecht / of 't beter zy dat het victualieren geschiede van Kooplieden / ofte selfs van de Heeren ter Admiraliteyt? het mach om groote redenen aen de Capiteynen werden gelaten.

Dese eet ende drinckwaren / worden by ghewichte / mate ende stucken aen het scheepsvolck uytgedeelt; soo nochtans / dat aen Siecken ende die weder aen het genesen zijn / eenige scheeps delicatessen wort ghegeven; anders zijn beter harde spysen voor scheepsvolck waer op zy arbeydt konnen doen; daer af Christinæus vol. 5. decis. 139.

Hoe dat het victualieren sy ghereguleert / siet Placcaet van den 30 December 1636. pag. 7. ende 8. onder de voorsz Num. 6.

In dese Landen zijn al die nootwendigheden tot uytrustinge van de schepen te vinden / jae in sulcken overvloet / dat de Inwoonders de overvloet aen andere brengen / gelijck Bentivoglio d. cap. het selve verhaelt.

CAPITTEL XX.

NEffens de voorige saecken tot de schepen noodich / syn oock tot vermaeck ende cieraet / de ghemaeckte ghesneden Beelden veele ende verscheyden / met het schilderen van dien; in eenige schepen wel mede gebruyckt Cappen of diergelijcke / daer by ghedaen mogen worden de verscheyde kostelijcke scheeps-vlaggen / beteeckenende van die Natie / Admirael van Raedt te houden / t'samen vechten / ende af te trecken / met diergelijcke andere meer: Soo mogen alhier inghevoecht worden alle groote ende seer kostelijcke cieraten / soo van andere schepen / als besonderlijck van Cahick, waer in Amurates ghevoert is / als in 't Jaer 1623. van Muftin het swaert ontfingh / beschreven van Norizoto orb. murit. lib. 2. cap. ult. als mede van het Buccentaurus (dat Ick om die kostelijckheyt in Arsenale, met groote begeerte in 't Jaer 1625. hebbe gaen besien) werdende besonderlijck jaerlijcx op onses Heeren hemelvaert / van den Hartogh ende Grooten van Venetien gebruyckt / als van den Hartogh met een Rinck de Zee wort getrout. Van wel ende wanneer dit zy gebout / siet Hydrographie du Pere Fournier, chap. 28. d. liv.

De monture ende wapeninge in 't particulier van de schepen door de Straet

ende Levante, daer van mede Placcaten geemaneert in den Jare 1641. den 14 October/ ende den 26 April 1652. dat hier by is onder Num. 10.

Alwaer men moet weten/ dat de schepen volkomen geinstrueert worden ghehouden/ als sy zijn volbout/ getimmert ende versien met volck/ wapenen/ kost/ dranck/ zeylen/ anckers/ ende alle andere noodige ghereetschappen; daer van Loccenius lib. I. cap 2. de jure maritimo.

Ende wanneer een schip goet is/ ende ghenoemt mach worden/ beschrijft Seneca wel lib. 5. Epist. 77.

CAPITTEL XXI.

HIer mach niet werden overgeslagen/ dat de schepen in verscheyde partyen afgedeelt nae proportie/ meer ende minder ladinge behooren te hebben/ dat wel aenwijst Pere Fournier ende Hydrogr. liv. 3. chap. 33.

De schepen worden alsoo met het volck/ door Lootslieden in Zee ghebracht/ waer by dan zijn te annoteren de Ordonnantien van Piloten/ ende Lootslieden in 't Vlielandt ende ter Schellinge van den 25 July 1635. van de Pettem, Huisduyn, in Texel van gelijcke dato/ met meer andere.

Welcke eenige tijdt in Zee gebruyckt/ werdt gerequireert het Calefaten (dat volgens Coning Philips Placcaet van den Jare 15[illegible]3. alle Schippers voor hun afvaren doen moeten) vertuen/ ende schoonmaecken van die schepen op geprefigeerde tijden/ by de pæna, dat die Capiteynen / voor de overige dagen / geen dachgelden/ ofte montkosten voor de Matroosen sullen werden gepasseert/ volgens Reglement voornoemt; ofte resolutie van den 16 April 1627. ende den 16 January 1630. Waer by acht dagen werden gestelt.

Van dese Schepen een goedt aental by een zijnde/ werdt genoemt een Esquadre ofte Armade van soo veele zeylen; Als die van Koopvaerders de naem hebben van Flotte/ ofte Vlote.

CAPITTEL XXII.

Volcht het tweede deel van de Zee-Politie, wesende haere Bedieninge van de Menschen ofte Persoonen, als oock van de Goederen.

ENde soo eerstelijck van de Persoonen/ de welcke zijn / ofte Regenten, ofte staende onder het gebiedt van de selve.

Onder de Regenten werden gebracht dese volgende/ ende oock de Officien van eenige van dien daer neffens.

Als eerst: Aen Landt de Heeren Staten Generael der selver Landen/ als uyt Gelderlandt, Hollandt, Zeelandt Uytrecht, Vrieslandt, Over-Yssel, met Stadt ende Lande representerende de Souverainiteyt van de Unie, ende hoochste Regeringe/ welcke alle Souverainen altijdt over de Staet voor veele jaren hebben gehadt; haer Vergaderinge werdt in seven Stemmen verdeelt; als selfs de Provincien daer in vertoont/ onder de welcke een Resident is/ uyt elcke Provintie by weecken achter een ander veranderende/ na de ordre/ als hier die zijn genoemt. Sy hebben het Opperste ghebiedt/ soo om de Zee van 't gewelt der vyanden/

ende Zee-Rovers te verdryven / als om de vyandt buyten de Palen van de voorschreve Nederlanden, ende der selver andere buyten plaetsen te houden.

Hier nae is de Luytenant Admirael, de welcke aen Lant mede in de vergaderinge van de Raden ter Admiraliteyt in Hollant compareert / ende als de eerste aldaer met de welgemelde Raden besogneert over saken de Collegien raeckende.

CAPITTEL. XXIII.

HIer aen volgen de Raeden ter Admiraliteyt uyt de voorschreve seven Provintien ghecommitteert / tot de judicature van 't Scheepsvolck / ende verschillen van andere Zee-saecken onder de Schippers / Bootsgesellen / ende Koopluyden geresen / om die neder te leggen / soo vrae als het mogelijck kan wesen / waer in sy de wet volgen. Want niet uyt gunste / ofte afgunst / maer recht beslecht moet worden; Alsoo hebben haere Ho. Mog. den 7 May 1633. verstaen ende geresolveert te verklaren Nul, egeen ende onwaerde de Sententien over de fraudatien ende Contraventien / die voorvallen in den ophef der Convoyen ende Licenten / daer by gratie / voor rigeur van Justitie soude mogen werden gepreferecrt. Vander selver Sententien wert geen appel toegelaten / als wanneer de saecken gaen boven de 600 pont / daer over Revisie werdt gegeven. Die oordelen oock over de misdaden van het Zee-volck in hun gebiedt gepleecht; als mede de gevangene Zee-Rovers.

Voorts is hare Commissie mede tot de conductie ende beleyt van Convoyen ende Licenten / midtsgaders de Equipagie ende toerustinge van de schepen van Oorloge. Dat oock het Landt / ende andere van die / van den vyandt veroverde Prinsen der selver rechte aenpart ghenieten / volgens de Placcaten. Oock alles breet verhaelt in de Instructie onder Num. 1. welcke zijn moeten in dese Politie / het geene is het ooge in 't Lichaem / ende Sonne aen den Hemel.

Hoe sullen dan die bequaem zijn in 't Collegie te resideren / die anders niet weten als de schepen te equiperen / ende het gevolch van dien? Sy lichtelijck ghelovende de Regeringe wel te verstaen / zijn lichtelijck bedrogen; ende sy mogen werden geseyt / dat sy als de Schoemaeckers buyten de leeste gegaen zijn.

CAPITTEL XXIV.

HIer worden ghestelt wel / ofte uyt wat plaetsen / de Raden in de respective Collegien ter Admiraliteyten komen; Als eerst van

ROTTERDAM.

Alwaer / ghelijck oock in beyde andere Collegien in Hollandt, de Luytenant Admirael / nu de Heer Michiel Adriaensz de Ruyter, &c. de eerste plaetse bekleet; Een uyt

Gelderlandt.	Briel.
Ridderschap van Hollandt.	Zeelandt.
Dordrecht.	Uytrecht.
Delft.	Vrieslandt.
Rotterdam.	Over-Yssel.
Schiedam.	

AMSTERDAM.

Gelderlandt.
Ridderſchap van Hollandt.
Haerlem.
Leyden.
Amſterdam.
Ter-Gouda.
Edam.
Zeelandt.
Uytrecht.
Vrieſlandt.
Over-Yſſel.
Stadt ende Lande.

ZEELANDT.

Eerſte wegen de Edelen.
Middelburgh.
Zirickzee.
Ter-Goes.
Vliſſingen.
Ter-Veer.
Ter-Tolen.
Van de Maes, by beurten uyt Dort, Delft ende Rotterdam.
Amſterdam.
Uytrecht.

NOORDER-QUARTIER.

Gelderlandt.
Amſterdam.
Alckmaer.
Hooren.
Enckhuyſen.
Monnekedam.
Medenblick.
Zeelandt.
Uytrecht.
Vrieſlandt.
Over-Yſſel.

HARLINGEN.

Gelderlandt.
Hollandt.
Uytrecht.
Ooſtergae.
Weſtergae.
Seven Wouden.
Steden van Vrieſlandt.
Over-Yſſel.
Stadt Groeningen.
Ommelanden.

Waer toe noch twee uyt de ſelve Leden wegen de Provincie van haer Hoogh Mog. Commiſſien worden verleent / die volgens het Accoort hier vooren in 't negende Capittel geallegeert / oock daer ſeſſie moeten hebben.

Ofte uyt een ofte ander van de geſeyde Collegien ter Admiraliteyten / magh een gecommitteerde Raedt van een Provincie uytgehouden worden ; is te oordelen uyt het ſeſte ende negende Capittel hier vooren.

CAPITTEL XXV.

REgenten in Zee / welcke met recht hooger ende meerder qualiteyten boven die geene welcke ſy rageren / uyt ſullen ſteecken / ende verſcheyde Zeefunctien hebben bedient (Ita gradatim honores deferantur, ad Titianum exprimitur l. 11. de munerib. & honoribus, cum paragraphis ſeq. eleganter, dan klaeght Simon Groenewegen, dat hedendaeghs daer weynich op geſien wort / trac. de legibus abrogatis ad dictam l. 11. de muneribus & honoribus.) Waer uyt ſy een goet oordeel

voordeel mogen hebben/ om in alle swaere voorvallen / sich als wijse Regenten ter Zee te toonen/ende dragen mogen; want experientie is the mother of alle knowledge. Ende alhoewel der selver professie niet en is te zijn Ingenieurs, Scheepstimmermans, Constapels, ofte goede Matrosen, sullen nochtans sich laten omtrent hun dienen/ van die geene/ welcke de wetenschap meest hebben.

Voor haer hebben van nooden / neffens de kennisse van de spraeck van dit Lant (unde in Germania nemo Assessor summi tribunalis Spirensis est, nisi Teutonum linguam calleat. Camer. Gher. ordon. pag. 1. tit. 3. §. auf dem Reich) van andere spraecken van naest ghelegene Landen / in aurea bulla Caroli IV. constitutum ut Electoralis dignitatis hæredes à primis annis discant etiam Linguam Latinam, Italicam & Illyricam, sed forte una Gallica plus proderit quam duæ hæ posteriores. Ende de wetenschap van de loop der sterren door behulp van Arithmetica ende Geometria, waer door sy afmeten sullen de situatie, gangh en de loop van de sterren/ oock aenmercken den gantschen Aertbodem in hare ware gestalte ende mesure, waer uyt op een vaste gront die noodwendige konst der zeevaert gebout ende getimmert is; gelijck mede kennisse van veele teeckenen dat onweder in Zee komen sal; ende oock van de oorsaecken der winden / als mede van der selven Namen; van de Ebbe ende Vloet met de oorsaecken van dien. Daer van geschreven is in Montano hier vooren in 't tweede Capittel geallegeert/ende van Morizoto Orb. marit. lib. 2. aen veele Capittelen.

CAPITTEL. XXVI.

OOck is de selve seer nut ende dienstich te weten/hoe alderbest door verborgen schriften men schryve sijn meninge ende voornemen/ aen die geene/waer het behoort. Waer toe de Sleutel wel moet werden bestelt. Waer aen te mercken is / dat veele malen het schryven over eenige aenslagen wesende ondeckt; het Landt daer over groote kosten ende schaden heeft ghedragen. De manieren of soorten van dusdane verborgen schriften werden alhier voor bygegaen. Eenige wel dienstige werden beschreven in Brechtels 2. Boeck van die Konst van Busschieten in het derde Capittel Steganographia Thrithenii cum sua clave & Polygraphia Trithenii & Io. Baptista Porta de occult. litterar. Notis. Edoch wie vint de menschen hedendaechs volmaeckt?

CAPITTEL XXVII.

ENde zijn als eerst / de Luytenant Admirael / de welcke uyt kracht van syn Commissie/ commandeert over de Schepen/Galeyen ende Jachten/onder het beleydt van de Collegien in Hollandt ende West-Vrieslandt, ende andersints de Landen toegherust/ ende die noch toegherust sullen worden/ nae inhoudt van des selfs Instructie in dato den 16 Januarij 1630. dan nae ghelegentheyt doch gealteriert/in sonderheyt op den 23 November 1637. welcke hem / neffens de Vijs-Admiralen/ Capiteynen/ Luytenanten/ Schippers/ Officieren/ Soldaten/ ende ghemeene Matroosen ter Zee dienende/ heeft oock te reguleren nae de Articul brief onder Num. 11.

De welcke de Capiteynen / Officieren / Boots ende Krijchsvolck/ moeten respecte-

respecteren ende obedieren in 't houden van Krijghs discipline / ende ghelepden van Schepen ter Zee / om ten dienste van 't Landt daer mede den Vyandt te krencken ende beschadigen / oock soo toe te sien / dat de Zee-Revieren ende binnen wateren veyligh ghebruyckt mogen worden / soo wanneer voor / ofte na een slach / ende oock anders over eenige swaricheden / Raet sal werden gehouden / geschiet het door een Seyn / ende te samenroepinge van schepen / ende Commandanten op het Schip van het Opperhooft ; Gelijck oock Agamemnon heeft gedaen. sijn Capiteynen aen boort zeynende by Homer. Iliad. 7. Aen de welcke / met twee Dienaers jaerlijcx wert betaelt van 't Collegien tot Rotterdam 925 pont. ende van Amsterdam oock 4800 pont. Anno 1649 den 24 April is by resolutie van hare Ho. Mog. de Luyt. Admirael Pieter Heyn gheaccordeert een Fiscael ende Secretaris.

CAPITTEL XXVIII.

VOlgen de Vijs-Admiraels commanderende op de besettinge van de Kusten der Landen ende Keuyssinge der Zee / naer der selver districten haer belastet / tot afbreuck van den Vyandt ende beveylinge van de Zee / naer hun vermogen / welcke elckander ontmoetende / komt de Vlaggen blyven voeren in wiens besettinge ende districtie de ontmoetinge geschiet / so dat die oock aldaer commanderende / de andere haere Vlaggen voor die tijdt moeten strijcken. Welcke Vijs-Admiraels tot Rotterdam ter maent elck hebben / 200. pont / als sy buyten employ zijn. Edoch is anders daer op noch geen eygentlijcke ordre ghemaeckt.

Volget de Schout-by-Nacht / welcke heeft 60 pont ter maent.

Hier nae de Commandeurs / de welcke over eenige schepen ofte Vlooten particulierlijcken commanderen. Desen in dienst wesende trecken 900 pont.

Als oock Capiteynen, de welcke behooren te zijn van authoriteyt ende wetenschap van den loop des Hemels / ende de Navigatie van de Zee. Soo dat sy van selfs wel / ende niet van andere / de gherequireerde kennisse van commanderen mogen hebben ; die altijdt eenige notabelste Officieren te schepe obligeren / door eere / ofte anders wegen recompens / om daer van haer persoonen / ende anders / sich te konnen gheasseureert houden by alle voorvallen / tot voortkomende van grooter ende diergelijcke onheylen ; Alsoo aen die / op haer schepen alles toe vertrouwt wert / ende dese met haer onderhebbende Scheeps-volck volgens der selver Ordinaris Commissien / alle mogelijcke afbreuck den vyant te doen / ghehouden zijn / sonder nochtans de Geallieerden ofte Ingesetenen deser Landen / eenige schade te doen ; moeten oock de veroverde prijsen in handen van den Raet alwaer sy inkomen / overleveren. C. Der Capiteynen gagie is s'maents 30 pont.

Ende alsoo by haer absentia commanderen der selver Luytenanten ofte andere naeste Hooft-Officieren.

CAPITTEL XXIX.

VOortgaende tot die Onder het Gebiet van de voorschreve Regeerders zijn / als ofte aen Landt ofte in Zee wesende. Onder de eerste zijn / te Lande in de Vereenighde Nederlanden, ende in de Landen welcke onder der selver Gebiedt

zijn /

zijn/ de Advocaet Fiscael, hebbende in den Raedt deliberative stemmen; moet na de Placcaten van 't Landt procederen voor den Raedt / de reeckeninge van de Comptoyren nemen/ ende de frauden ondersoecken / ende gesloten ofte gesommeert/ aen haer Ho. Mog. senden. Waer van meerder in de Instructie voor de Collegien van de Admiraliteyten art. 68. seqq.

Dese is by haer Ho. Mog. Resolutie van den 21 Maert 1636. toegestaen uyt de Prysen by des Landts Oorloghschepen te veroveren/ een gedeelte na rata, dat des Landts Capiteynen in maent-gelden komen te genieten/ mede oock een derde part van alle geconfisqueerde gagien/ gedecerneerde mulcten/ soo wanneer de Sententien syn ghewesen by de Collegien/ ende de boeten ghestatueert tegens de Schippers die voor den eersten April nae Oosten ofte Noorwegen varen/ sullen half wesen voor 't Lant/ende half voor de Denunciateur ende Fiscael. D. Syn tractement is negenhondert pont.

Volcht de Secretaris, de welcke de stucken / de Lande aengaende/ in goede ordre is bewarende/ van de ghenomene Resolutie goede notitie haudende/ als oock van Commissien/ Placcaten ende Ordonnantien/ &c. Siet wijders in der Admiraliteyten Instructie art. 61. seqq. E. hy heeft oock negenhondert pont; waer by gevoecht moet worden verder een particuliere Instructie van den 13 Febr. 1630. over de emolumenten des Secretarii des Collegie tot Amsterdam.

Welcke persoon in des selfs Ampt / eenige Klercken gheadjungeert worden/ nae vereysch van saecken; waer van hier nae volgen sal.

CAPITTEL XXX.

WAer naer is de Ontfanger Generael van de Convoyen ende Licenten van verscheyde Comptoyren/ mitsgaders andere middelen der Collegien van de Admiraliteyten/als van de verkofte Prysen ende buytgoederen/van goederen ter saecken van frauden aengehaelt ende geconfisqueert gheweest / verkofte schepen/ hout/masten/ ende allerleye afval van des Landts Timmerwerf/van zeylen/allerleye touwerck en geslagen want/ anckers/ allerleye yserwerck/ bybres/ scheeps-provisie / necessiteyten van Cajuyt / allerley ammunitie van Oorloge/ ende van alle andere materialen ende behoeften van Equipagie onder de voorgaende specien niet begrepen; van de Rantsoenen by de Equipagiemeesters ofte Vendumeesters in 't verkoopen van des Landts goederen bedongen/van Rantsoenen / van de Gevangens van penen ende boeten aen handen van desen Rendant betaelt/by de Officiers van de Collegien over de contraventien/ mesusen/ ende malversatien tegens haerlieder Eedt ende Instructie/ mitsgaders de Ordonnantien ende Placcaten der Heeren Staten Generael ghepleecht/ van subsidien/ penningen by de selve op interest ghelicht/ met meer andere penningen onder dese Capittelen niet gebracht.

Welcke ontfangh hy moet verificeren met marginale Apostillen/by 't formulier syns ontfangs gestelt.

CAPITTEL XXXI.

WAer nae de selve uytgeef sal stellen van de maentlijcke Soldyen der ordinaris Capiteynen ende des selfs onderhebbende scheepsvolck / voort van de nieuwe ende extraordinare Capiteynen ende des selfs bootsvolck; van kost-gelden der ordinare Capiteynen dienende ter Zee; op de binnen wateren van extraordinare ende nieu aengenomene Capiteynen; van der Capiteynen extraordinare onkosten van kost ende dranck/ tonnen ende vaten/ keucken/ gewandt/ necessitept van Cajuyt/ ende andere diergelijcke provisie tot der Oorloghschepen behoorende; van de medicamenten en noodigheden tot fournissement van des Chirurgyns kiste; van ghekofte Schepen ende Jachten / inkoop van hout/ masten/ peck/ teer/ roet/ loop/ riet / mosch / werck / ende andere dierghelijcke behoeften van de Timmerwerf/ van anckers/ allerhande touwercken ende geslagen want/ allerley ammunitie van Oorloge/ dach-huyren ende arbeytsloon van Timmerlieden/ Houtsagers/ Takelaers/ ende andere Arbeyders ; huyre van schepen/ schuyten/ paerden van Lichters/ Packhuysen/ Kraengelden/ Waechgelden/ en andere onkosten van Equipagie ende het ghevolch van dien ; munimenten tot der Oorlochschepen behoef/ onder de voorgaende Capittelen niet begrepen; van penningen betaelt aen comptable persoonen / als aen den Ontfanger Generael van de Vereenichde Nederlanden/ ofte aen de Ontfangers Generael van andere Collegien ter Admiraliteyt / tot subsidie der selver / volgens het seven en twintichste artijckel van de Instructie van Tractementen der Heeren Raden ter Admiraliteyt/ ende andere Officieren van 't Collegie ; van necessiteyten der Collegien/ gratuiteyten/ recompensen/ ende andere diverse respecten Vacatien; reyskosten ende Boden loonen ; van 't cureren van gequetste Soldaten ende Bootsghesellen/ misen van Justitie/ restitutie van Convoy ende Licent/ van betalinge aen de Admirael/ Fiscael/ Commisen/ Generaels/ Cerchers/ ende andere over haerlieder respective portien ende gedeelten in de pryseN en geconfisqueerde goederen/ ten tijden der reeckeninge gevallen/ hier vooren in ontfangh gebracht; van betalinge van interessen/ penningen van verhael/ ende andere saecken/ in dese Capittelen niet begrepen.

Als noch van 't Tractement van den Rendant / syn vacatien / grosseren ende doubleren van reeckeninge.

Welcke uytgeef moet werden versien met deuchdelijcke documenten/ volgens 't formulier by de voorsz uytgeef/ in den Rendants voor aengetogen Instructie in 't eerste boeck des Hantvests Chronijcks pag. 150. seqq. gestelt.

Waer by gevoecht werden veele particuliere Ontfangers in verscheyde plaetsen deser Landen residerende.

CAPITTEL XXXII.

DE Commisen Generaels, dese hebben vry acces in de Collegien ter Admiraliteyt respective/ om aldaer te remonstreren alle saecken/ die sy sullen achten tot des Landts voordeel te strecken/ haer Lieder officie aengaende ; sullen scherpe toesicht nemen/ dat alle particuliere Collecteurs/ Contrerolleurs/ Klercken

ende

ende Cerchers / binnen hare districten / onverbreeckelijck onderhouden de Ordonnantien/ Instructien/ende Lijsten op de ophebe van Convoyen ende Licenten gemaeckt/ welcke oock geen koophandel mogen dryven / ende sullen de Cerchers by de Raden gestelt/haer plaetsen aenwijsen/daer sy alle dagen van het opgaen tot het sluyten van de poorten ende boomen/ sich sullen houden.

Eenige frauden/ bedrogh ofte maliversatie bevindende daer correctie toe soude staen/ sullen der selver Collegien daer af terstont adverteren / om daer in ghedaen te worden nae behooren / ende hoe verre sy die geladen goederen in de Steden ende Havenen/ als mede op Revieren ende Stromen/ Zeegaten/ Zeestranden/ ende generalijck op alle wegen te Water of te Lande/ de Schepen/ Schuyten ende Wagens/ sullen aenhouden/ breeder in der selver Instructie van den sevenden October 1596. onder Num. 12. Waer voor sy ontfangen duysent pont.

Hier toe behooren de Commisen in de Heerlijckheden ende Steden daer in de gemeene Middelen niet en werden geheven. Waer van is een particuliere Instructie van den 9 April 1633. onder Num. 13.

CAPITTEL XXXIII.

Convoymeesters, gestelt tot opsicht van Convoyen ende Licenten/ midtsgaders tot den ontfangh ende inninge der selver/ volgens de Lijsten / Ordonnantien ende Resolutien/ by haer Ho. Mog. daer op ghemaeckt ofte genomen/ ofte noch te maecken ende te nemen ; oock van den ontfangh pertinent register te houden/ de penningen daer van komende / ghetroulijck bewaren / sonder die anders uyt te geven dan met behoorlijcke Ordonnantie van de Gecommitteerde Raden van des selfs Admiraliteyt ; aen de welcke hy gehouden t'allen tijden/ des vermaent zijnde/ van syn ontfangh ende administratie reeckeninge / bewijs ende reliqua te doen nae behooren ; ende de selve soo dickwijls daer van staet over te senden als hem by de selve gelast sal worden ; Alle frauden die by hem/ ofte de Cerchers/ aldaer ontdeckt sullen worden/ die van de Admiraliteyt/ ofte de Generaels van de Convoyen/ in alle getrouwigheyt aen te geven/ ende te reguleren/ so wel volgende de generale Instructie voor de Officieren op de Convoyen ende Licenten gemaeckt/ als de particuliere/ hen ter handt ghestelt/ ofte die als noch gemaeckt ende ter handt gestelt sal worden.

De Equipagiemeester besorcht de Schepen tot directie van de Admiraliteyt staende/ van alle het geene sy noodich sullen mogen hebben.

Ende neeme acht op de koop / timmeringe / ende des selfs Equipagie ; oock dat het Landt in syn conditien voldaen / ende in dagh-gelden niet en werde verkort/ alle het Geschut/ Wapenen/ Oorlochsschepen/ dienende wel bewaert ende onderhouden/ ende van de uytleveringe van dien/ verantwoort / ende voorts alles heeft te doen dat hy behoort te doen/ volgens Instructie ; Op een Gagie van acht en twintich hondert ponden.

Hier toe behooren des selfs Onder-Equipagiemeesters, hebbende van eenighe particuliere Equipagie haer dienst.

Gelijck oock aen eenige plaetsen des selfs Boeckhouder, tot verantwoordinge van syn administratie.

CAPITTEL XXXIV.

VEndumeester, de welcke de goederen voor buyt ende verbeurt verklaert wesende/ verkoopt/ ende de penningen daer af ontfangt / ende aen handen van den Ontfanger der Convoyen overlevert ; Siet breeder des selfs bedieninge in de Instructie van de Admiraliteyten art. 81. seqq. Ende heeft seshondert pont.

Waer by te letten / dat de selve een Contrerolleur aen eenige plaetsen is hebbende/ daer van oock hier nae volcht. Geniet wegen syn dienst driehondert vijftich pont.

Penningmeester ofte Commis tot de hoofdelijcke betalinge / wesende ghestelt tot de betalinge van de Soldyen der Convoyers/ welcke betalinge wert jaerlijcx gesommeert/daer op Ordonnantie gepasseert/ende in reeckeninge van den Ontfanger gebracht.

Dit Officie is wel in 't Jaer 1624. den negentienden April afgeschaft/ maer uyt redenen weder na die tijdt aengestelt.

Hier by worden ghevoecht de andere Ontfangers ende Uytdeelders der Soldyen van 't Scheepsvolck op de Provincien gerepartieert.

CAPITTEL XXXV.

MOnster-Commissaris, doende in absentie/ ofte buyten speciale aenschryvinge van de Raden ter Admiraliteyt over 't scheepsvolck tot der selver Collegien directie staende/ de monsteringe/ in conformite hun Instructie/ (de Capiteyn weygerende dese monsteringhe / geeft daer mede te kennen/ dat hy niet oprecht gaet ; ende de Soldaten sulcks doende / is een aert van muytemaeckers/ daerom sy worden beyde billick gestraft / Pappus over de artyckel-brief artic. 68. Ende indien ymandt syn verkeerde naem laet inteeckenen / moetmen des selven Commentarien over het volgende artijckel nasien) werdende de Capiteynen en Commandanten van 't scheepsvolck gelast ende bevoolen/de Commissaris in 't geene voorschreve/ nae behooren te adsisteren / ende moeten sy de Rollen aen den Raedt oversenden; welcke mede hebben macht om eenige uytgaende Convoyers nae d'een ofte ander plaets te destineren/ oock regard te nemen op de wandevoyren van de Officieren ter Zee/ende daer van advijs ende kennisse aen den Raedt te doen.

Voorts mede Admiraelschappen te maecken / ende sulcks nae de Seyntbrief daer nae hun alle Schippers moeten reguleren by Admiraelschap varende uyt het Vlie ofte Marsdiep, nae de Sondt ofte na Noorwegen , desgelijcx uyt de Sont ofte Noorwegen naer dese Landen / naer de Ordonnantie van den 16 Januarij 1627. als mede uyt het Texel ofte Marsdiep naer het Westen/ tot Baxna toe/ soo heen als weder nae dese Landen/ nae inhoudt van haer Ho. Mog. Ordonnantie van den elfden Maert 1632. Onder Num. 14. die van gelijcke inhoudt als die van 1627. is/ daer in sy sich te samen verbinden/ jae verbinden moeten/ volgens Placcaet der Staten Generael in dato den seven en twintichsten October 1621. ende den thienden October 1627. tot het maecken van Admiraelschap van een vijf/ thien/ twintich/ dertich/ofte meer schepen/ nae noodt ende gelegentheyt.

Soo heeft Coningh Philips by Placcaet in 't Jaer 1563. wel ghemaeckt/ dat

de

de Schippers hun schepen sullen laden onder den opperstten overloop ofte Koebrugge / als elders / dat daer door het Geschut niet belet werde / ofte de defensie van de schepen verhindert / op pene daer verbatet / dat men alhier wel dient nae te komen. En is het Tractement van negenhondert pont.

CAPITTEL XXXVI.

Eerst / een Admirael / die macht werdt gegeven / om de andere te rade te ontbieden / ende die hun wech aen te wijsen ; oock Vijs-Admirael ende Schout by Nachte maeckende / dat sy op penen / de Ordonnantien sullen onderhouden / voort prijseren der selver Schepen ende goederen / soo mogen alleen de Admirael ende Vijs-Admirael by beurten / het vuyr voeren / de welcke niemandt voor by mach zeylen / tot dienste van de niet wel bezeylde.

Indien doch yemant op sijn zeylen verlaet / ende voor uytvarende / beschadigt wert / sullen geen vergoedinge hebben te vorderen / nae de text in l. 60. §. 1. ff. pro socio. Ende l. 203. de Reg. jur. &c. DD. ibidem.

Die beschadiget werdt / moet maecken teecken / ende van de andere / nae vermogen / werden ghebolpen / ende hoe die geene welcke onraet verneemt / ende die van het Admiraelschap afdwaelt / teecken sal maecken ; ghelijck oock als men te zeyl wil gaen / ofte den vyant in 't Admiraelschap komt / ende hoe die schade gerepareert moet werden. Siet breeder in de voor aengetogen Ordonnantie / ende Zeynbrief selfs / ende oock hier nae Cap. 59. Kruydt ende Loodt werdt mede onder de schade gebracht met die onkosten van der schepen verminckten.

In 't varen voor by Castelen / heeft Koning Philips by Placcaet van den Jare 1563 gestatueert / dat sijn Ondersaten salutatie doen sullen / met teeckenen van Vlagge op top Zeylen.

Waer by ghevoecht werden de Commissarissen in 't Vlie, Texel, de Mase, de Wielinge, ende in de Sondt, om opsicht te hebben / op alle de uytvarende en inkomende schepen / volgens de inhout van hun Instructie / achter voornoemde Ordonnantie van den 11 Martij 1632. de eodem dato gedruckt. Hebbende die van 't Vlie ende Texel elck duysent pont.

CAPITTEL XXXVII.

De Geweldiger ; welcke moet op alle vergaderingen sich voor de Kamer presenteren / nemende regard op alle insolentien ende moetwillicheden der Matrosen / omtrent de Vergaderinge / ende de selve weeren.

By alle monsteringe present wesende / om kennisse te nemen van de Matrosen haer in dienst begevende / ende de selve nae de monsteringe ter bequamer tijdt afpressende / de geene die niet te schepe komen / opsoecken ende apprehenderende / ende tot dien eynde de schepen in 't afzeylen monsterende / ende alle delinquanten voor den Raedt presenterende / oock eenige vyandtlijcke persoonen bekomen werdende / moet de selve in verseeckeringe nemen / ende bewaren in stercke ende verscheydene gevanckenissen / waer van wel behooren eenige te zijn gemaeckt voor Gevangens van hooger qualiteyt. Treckende voor gemeen kostgelt ses stuyvers daechs / behalven sluytgelt.

Die selvige werdt versien met eenige Dienaers / om de delinquanten te apprehenderen / Gevangenen te bewaren / &c. op een gagie van 1331. pont 5. den.

Medicus, die sijn titul van een Doctor behoort te hebben / ofte over sijn konste wel wesende geexamineert. Dienen op een tractement van 400 pont.

En Chirurgynen by de Raden bestelt tot de kure van s'Lants krancke gevangen/ ende andere siecken/mitsgaders verminckten op speciale Commissien van de Raedt/ als mede om te examineren de Chirurgynen te schepe dienende / ende de daer van/ ende andere saecken/ soo veele noodich ende haer dienst mach raecken/ den Raedt voor advijs dienen. Dese hebben 262. pont.

Breuck-snyders, mede by den Raedt bestelt / om te cureren sulcke ghebreecken van scheepsvolck in des Landts dienst beschadight / op tractement van 125. pont.

CAPITTEL XXXVIII.

MEester-Timmerman, heeft voor syn dienst 912. pont.

Procureurs, welcke de Wetten wel behooren te weten/en de saecken met alle respect voortbrengen/ ende van der selver dienst/ siet in de Instructie van de Admiraliteyten art. 93.

Contrerolleurs, de welcke soo wanneer eenige schepen zijn gelosset/ de persoonen ondersoecken/ ofte daer yet uytgedragen/ende de frauden aen de Fiscael brengen/ oock houden pertinente rolle van alle Inventarisen / ende verkoopingen; Siet breder in de Instructie der Admiraliteyten artic. 90. seqq. Dese hebben 700 pont.

De Clerquen ter Secretarie, worden de Secretarien by gevoegt/om onder der selver beleydt/ ende ordre/ alle saecken de Secretarie raeckende / naer vereysch van de selve te depescheren. Voor tractement van 650 pont.

Andere op de Comptoyren der Convoyen daer de selve van nooden zijn/moeten vullen de passepoorten daer uytgaende/ende schryven Los-cedullen der inkomende goederen/ tot assistentie van de Convoy-Meester.

CAPITTEL XXXIX.

DEurwaerders, als mede de Boden Ordinaris ende Extraordinaris, welcke op de Vergaderinge der Raden komen oppassen/dienen/partyen verdachvaerden/ met missiven van den Raedt bezreysen / ende met de Gecommitteerden tot der selver dienst mede reysen. Deurwaerder tractement is 865 pont / van seven Boden trecken 2219 pont 18 pen. 4 den.

Cherchers, ofte toesienders op 't recht van de Convoyen ende Licenten / dese worden van de Raden/ met advijs van de Generaels / nae vereysch van saecken gestelt/ om de visitatie van de uytgaende / ende inkomende schepen ende goederen te doen / ende van het opgaen der poorten / tot het sluyten van dien/ ofte soo daer geen poorten zijn / van den opganck/ tot den onderganck der Sonnen/omtrent de Poorten ofte Havenen op de waterkant / alwaer haer van de Commisen de plaetsen worden aengewesen; voorts sullen sy oock de acquiten ende billetten

letten van betalinge/ die haer by de Kooplieden/Factoors/ofte Schippers gelevert/ ontfangen/ om daer nae de visitatie te doen / en de infrauden bevonden/ moeten openbaren aen de Collegien in haer Quartieren, ende aen de Generaels, ofte Commisen op de Comptoiren aldaer / om by de Fiscael daer over nae de Placcaten geprocedeert/ ende soo gesentenrieert te mogen worden.

Welcke Cherchers den dienst in conformite van der selver Instructie van den 11 July 1597. onder Num. 15. sullen bedienen by pene van cassatie/ ende arbitrale straffe. Ontfangen elck een tractement van 700 pont.

CAPITTEL XL.

BUyten de Landen in verscheyden Rijcken/ Republijcken ende anders / ten dienste van de Zee-Handelinge/werden mede gestelt by haer Ho. Mog. hooge buyten Ampten ; Welcke dienen bekleet te worden met persoonen trou aen haer Heeren meesteren/ verstandich om sulcke diensten/ende eere/wegen 't Lant waer te nemen/ dat is/ soo door andere wijshcyt / als kennisse van de vreemde spraecken ; en sich te dragen niet onaengenaem (Siet L. observandum 19. ff de offic. Præsid. en aldaer D. Gothofredus) aen de geen/waer aen sy afgesonden zijn. Hier toe werden de selve brieven van Credentie gegeven ; Waer onder sijn eerst eenige Ambassadeurs, de welcke oock neffens de affairen der Regeerders van dese Landen/ ter plaetsen daer sy voor Ambassadeurs sijn gesonden / sorge dragen/ ende bevorderen/ dat niet alleen de Compagnien deser Landen/ by hare gerechticheden/ ende vryheden in der selver handelen werden gemainteneert / volgens die tractaten dienthalven ghemaeckt ; maer oock andere Schepen hun aldaer vry/ ende sonder eenige bekommeringe de Zeehavenen mogen aendoen / dat alle manufacturen / ende andere Coopmanschappen deser Landen / niet hooger mogen worden beswaert als volgens de Tractaten van outs dienaengaende gemaeckt ; Voorts de Ondersaten deser Landen aldaer trafiquerende / sy alle behulp ende assistentie in alle gelegentheyt bewijsen / ende van der selver wedervaren aen haer Ho. Mog. in alle occurrentien geven advijsen / ende continuele advertentien.

CAPITTEL XLI.

ALs oock eenige Residenten die met last/ om neffens 't verrichten van de affayren van de Regeerders deser Landen ter plaetsen daer sy resideren / oock ten gemeene beste letten/ volgens hun gegevene Instructie/ mede besonderlijck/ dat de Kooplieden ende Schippers deser Landen aldaer eenige overlast ofte ongelijck werden aengedaen / sy/ de selve de handt bieden by alle ghelegentheyt/het sy by de Tollenaers ofte andere intercessie / daer die behooren sullen ; als mede dat de Schipperen uyt dese Landen varen met Admiraelschappen / volgens de Ordonnantien ; ende van die geen/ daer ter contrarie mochten doen/ aen de Collegien ter Admiraliteyt doen advertentie/ op dat de boete daer toe staende/ moge tegen die selve werden geexecuteert ; oock de Admiraelschappen ordonneren / de Admiraelschaps-brieven distribueren / ende op de manninge ende wapeninghe der scheppen letten ; de welcke oock een Secretaris tot gerief der Kooplieden ende

Schip-

Schippers aldaer mogen stellen/ ende gebruycken. Voor de Depesches genieten-de soo ende als hem wert toegelaten/ sonder meer.

CAPITTEL XLII.

ENde gelijck mede in veele plaetsen van de Kooplieden / Traffiquanten ende Schipperen kracht privilegien / Jaerlijcx worden gekooren Consuls, als te sien is nec consolato del mare cap. 1. welcke de Eedt doen voor de Civile Justitia, dat sy het Consolaetschap wel/ ende dadelijck sullen gebruycken/aen de groote en kleyne gevende recht/ dicto libro Cap. 2. Soo werden oock van hare Ho. Mog. ten dienste ende voordeel van hun Kooplieden ende Schippers / in verscheyden Rijcken / Republijcquen ende andere Plaetsen buyten haer ghebiedt gecommitteert Consuls, welcke die by alle occasien ende occurrentien / daer sy hun Raedt/ onderrichtinge/ directie/ hulpe ende assistentie behoeven/ zijn behulpelijck; ende soo geviel dat dese Kooplieden / Traffiquanten/ Schippers ofte der selver Factoren/ in de verre Landen eenich overlast / ofte ongelijck gheschiede/ alsoo dat sy reden hadden van klagen/ werden van die Consuls de reparatien daer van vervolght/ by de geenen/ waer sulcx behoort/ nae de ghelegentheyt ende constitutie van de saecken; Waer van die selve aen hare Ho. Mog. van tijdt tot tijdt by alle occasien adverteren ; de selve werden gheauthoriseert tot de judicature van Civile ende Criminele saecken/ voor hun aengebracht/ die dan tot weringe van misverstanden/ ende onderhoudinge van goede ordre onder de Natie deser Landen dienen gedecideert te worden. Soo dat de Consuls mogen kiesen/als sy 't noodich achten/Assessores,die sijn bequame/ habile/ verstandige/ende ervarene personen.

Dese alle moeten nae de leere del ditto Consolate Cap. 40. oordelen / ende sententieren nae de Zeewetten ende Costumen ; voornoemde Consuls wert mede macht gegeven ende toegelaten van hunnentwegen / ende tot hun kosten te substitueren / met gelimitieer de macht Assessoren tot sulcke plaetsen/ onder hun ressort/ als sy noodich sullen achten. Hier dan voorby gaende l'autorita de i Consoli beschreven nel Consolato Cap.31. Is sulcx dat alle Kooplieden/Traffiquanten/ Schippers ende Factoren/moeten de opgemelte Consuls recognosceren/ alle behoorlijcke respect ende eerbiedinge defereren/ ja obedieren sonder eenige hinder/ ofte beletsel daer tegens te doen/ op pœna, ende indignatie/ naer inhout van hun Instructie.

Voort hebben de Consuls van yder Schip uyt dese Landen geladen/ter plaetse van der selver Consulaetschap aenkomende/ te ghenieten het Consulaet recht/ /soo/ ende als hun by der selver Instructien van hare Hooch Mog. mach wesen toegelaten.

CAPITTEL XLIII.

ONder 't gebiedt van de voorsz Regeerdes staen te water; eerst/de Luytenanten/ wesende als de tweede Officiers/ ende Commandeuren/ in plaetse van de Capiteynen/ by der selver absentie ofte doodt; die oock wel met ghelijcke qualiteyten/ als de Capiteynen/ dan behooren te wesen versien.

Volgen

Volgens de Schippers / ende der selver werck op 't schip te passen / alle de scheeps-behoeften te ontfangen/ te bewaren/ ende aen de geene/die yets van noden hebben/ uytreycken/ ende t'huysskomende/ aen de Equipagiemeester van alles reeckeninge doen; Waer van nel Consolato del mare cap.60.

Stuyrmans, de welcke moeten op het Roer passen.

CAPITTEL XLIV.

SChryvers, de welcke Boeck / ofte aenteeckeninge houden van alle dat tot het schip behoort / jae daer in ofte uytkomt / mede besonderlijck van alle eedt / ende andere Waren daer in zijnde. Gelijck oock des Scheepsvolckx naemen/ haer ghebоort plaetsen/ daer neffens van des Hooft-Officiers ordre / ofte Ordonnantie over het volck/ een geschrifte aenplacken/dat elck daer nae komen te dienen.

Op des Landtsschepen van Oorloge alle dagen pertinente Register houden van alle 't geene binnen / yder Schip geschiedt/den dienst van 't Landt raeckenden/soo van des volcx getrouwicheyt ende goede devoyren/ als oock ontrouwigheyt ende quade devoyren / welcke hy hebbende vernomen / aen de Capiteyn / ofte by sijn wederkomst/ aen de Heeren Raden / &c. bekendt moet maecken. Soo can 't Schip wedergecomen wesende, uyt de Iournalen by de Schryver ghehouden, nagesien worden, ofte de Capiteynofte Opper-Hooft langer als de noot vereyscht, in eenige Havenen heeft gelegen, waer over hy ende syn volck mochte wesen te censureren. Oock de Rollen van 't Scheepsvolck maecken. In de welcke indien geen genoeghsame verklaringe van de aenneminge van het volck staet/ werden de Capiteynen / ende hy/ daer over wel strengelijck onderbraegt.

Alle Maent de selve Articul-brief voorlesen/ ende wat meer in der selver Instructie particuliere in dato den 27 April 1629 onder Num.16 is verbatet. Soo wie op 't schip komt te overlyden/ maeckt hy van sijn nalatenschap Inventaris/ oock wel nae ghelegentheyt met authorisatie van de Capiteyn ofte Opperhooft vercoopt het goedt / waer nae den overledene Erfgenamen coppe van dien ontfangen/met overleveringe van de penningen van dien.

CAPITTEL XLV.

CHirurgijns, de welcke in de Const wel geexperimenteert moeten wesen / soo dat van veele Medicijns geklaegt wert dat uyt tiene der selver nauwlijcx een ofte twee zijn/welcke de Theoria Chirurgiæ geleert hebben. Waer van selfs Galenus lib.3. de Anat. Admin. cap. 1. ghehlaecht heeft. De selve Chirurgijn misdoen/ nae dat hy professie heeft gedaen van sijn const / is strafbaer argum §. præterea 7 Instit. de lege Aquilia.

Te meer/ als hy buyten die professie anders soeckt genesinge te doen/in plaetse van een Medecijn; hun kiste daer toe hoorende wel versorgen met alle noodige instrumenten tot den dienst; als mede van plaesters/ kruyden / Olye / medicamenten/ ende andere noodigheden tot fournissement van de kiste / alle niet veroudt/ welcke kist in 't midden van 't schip best dient te wesen; als daer minst wer-

werdende beweeght. Die moeten binnen scheepsboort cureren alle Matroosen/ die by Oorloch/ ofte scheepswerck worden gequets.

Soo mede te scheep is een Medicus/ sullen sy naer des selves Advys/ sich reguleren/ des selfs ordonneren volgen/ ofte nakomen. Dese misdoet/als hy niet dat doet/ dat hy doen behoort en moet; Oock als hy dat doet/dat hy niet behoort te doen; En wort sijn onwetenheyt als die is/ dat hy geen kennisse heeft van saken welcke andere gemeenlijck weten / ofte weten moeten / nae recht ghestraft. Nochtans niet dan als hy immers niet wetet al 't geen de aldertreffelicste Constenaer voor sich konnen. So dat die Medicus komt te missen in sijn doen; is/ofte door eenige malitie/ ofte onwetenheyt / ofte oock versuymenisse/ waer over hy strafbaer wort;gelijck hy door goede kennisse van 't geene hem te doen is / ende dat hy sijn konst wel heeft gedaen/ daer voor loon bekomt.

Hier worden de Scheeps verscheyden sieckten / ofte kranckheden / met der selver oorsaecken/ ende remedien overgeslagen; welcke van andere geleert konnen worden.

CAPITTEL XLVI.

HOogh-Bootsman, ende Schieman, moeten op de touwen ende halsen passen/ de selve lengen / korten / ghebroocken zijnde/splitzen/ woelen/ binden/ ende voorts doen wat sulcx meer is ende voorvalt

Dese worden elck een Maet te schepe bygevoecht.

Timmerman,welcke hem moet versien van timmergereetschappen /ende alle het geene hy te timmeren / ende dicht te houden door onweder ende anders ghebroocken/te hermaecken/ ofte beschooten zijnde/ om dicht te maecken/van nooden mochte hebben/ als hout/ masten/ peck/teer/ roet/ loop/ riet/ mosch/werck/ ende andere diergelijcke behoeften meer. Die mede is ghehouden het schip te timmeren / calfaten / dicht te houden / naer sijn vermogen / ofte dat anders/ aen sijn soldye/ voor 't geene niet ghedaen / ghekoztet sal worden; Articul-brief articul 18.

Jae moet gedencken/ dat veele tijdt aen sijn wetenschap / ende neerstige diensten het leven van 't scheepsvolck is hangende.

Zijnde door Placcaet van den achsten Marty sestienhondert negen en twintich onder Num. 17 verbodt gedaen/ dat noch Scheepstimmermeesters/ noch de werckgesellen / sich mogen begeven in eenige vreemde dienst tot het maecken ende bouwen van schepen.

CAPITTEL XLVII.

COnstapel, dese dient/ alsoo door het geschut groot werck tegens de vyandt gedan werdt; Ende daer toe veele gelt Kruyt / klooten / &c. van nooden is / te sijn van goede courage / ende wel geexperimenteert in kennisse van de grootheyt van 't geschut op dat schip. Die al eer/ ende voor hy sijn voorgenomen schueten sal van sinne sijn te volbrengen/ een yder stuck geschuts/ dat hem gelevert wort/ om te gebruycken/ sal neerstich afmeten/ ende besichtigen / ofte 't selve niet met

een gerechte/ende wel geproportioneerde loop over een komt/ofte hoe verre daer af verschillet/ op dat hy in 't laden ende stellen de gevonden fauten moge met af-trecken/ende toegeven beteren/ende hem selven daer van te reguleren.

Als mede van de goetheyt van Pulver/daer in bestaende/dat die gheheel in een vapeur opgae/dan plich opslae met een klare vlamme/ sonder veele roock; Ende aen het papier/ waer op 't pulver is aengestoocken/ geen schade ofte teycken blijft. Ende de krachte ende macht van Pulver/ daer op die ladinge van de stucken wel konne geschieden.

Hier is aen te mercken/ dat hoe meer Salpeter daer toe is/ hoe groote kracht het heeft/ende meerder slach het maeckt.

Het selve zijnde gelevert/ behoort hy eerst dat te proeven/ende met een schoote versoecken/ wat stercke ende kracht dat het heeft/ om daer naer een seeckere ladinge te konnen doen/ het sy om 't geschut te proeven/ofte ordinaris schooten daer mede te doen. Jae soo hy doof cruyt moge hebben/ dat hy elcke reyse/ meer daer af moete laten/ dan of het goet ende sterck ware. Moet hem mede wel versien van alle noodige gereetschap/ onder andere van de Maet-Stock tot het meten van de klooten/als yseren/looden ende steenen; oock Poppen/ofte voorslagen moetende malckanderen gelijck zijn/ niet dan te kleyn / dan te groot. Hier wert om de kortheytshalven overgeslagen van wat houten die bequaem ghemaeckt konnen werden.

Hy alleen vermach het geschut te schieten/ hanteren / in de kruyt-kamer komen/jae neffens hem alsulcke Busschieters/als hem te hulpen werden gegeven/ by pene van driemael onder de kiel ghehaelt te worden / en de verbeurte van een Maent Soldes. Articul brief articul 48. De welcke oock moet voor alle ammunitie van oorloge sorge dragen/ de selve na behooren verantwoorden/ en de overige weder overleveren. Hier dient een Boeck van de Busschieterie gheinsereert te worden.

Dese Constapel mach niet meer dan twee canons hebben waer te nemen/dan hem wert mede bygevoegt een Maet tot sijn adsistentie.

CAPITTEL XLVIII.

De Zeylmaecker heeft tot sijn last / het doeck / ofte Linwaet / ende het geene daer van de Zeylen gemaeckt/ofte gerepareert werden/ met 't geene / waer mede/ ofte waer door dat ghedaen werdt/ te schepe te besorgen/ ende de Zeylen te maecken ofte het beschadigde te repareren.

Quartiermeesters, welcke eygentlijck te spreecken zijn op de Zee/ dat te Lande zijn Corporalen/ elck op hun beurt moetende met haer Quartiervolck by dage ofte nachte boven zijn; Ende mede letten dat de glasen niet eer als die uyt zijn / omgeset werden/om de sordre aldaer voor te komen / ende elck soo sijn tijdt moet uytstaen/ende wacht houden/ofte werden gekielt/tot exempel van andere. Alsoo daer door groote schade/ jae 't Schip kan werden verlooren.

Waerom de tijdt ofte glas uytwesende gheloopen/ met luyden van de klocke/ die volgende aenkomt / om de wacht te houden / ende waer te nemen. Sullen oock boven komen/als geschaft werdt om yeder sijn spijse toe te dragen/ende sien

 dat

dat niet verlooren gae. Articul-brief, articulen vijf en twintich ende ses en twintich.

Corperael, welcke moet schoon houden het hantgeweer / ende slaechs zijnde / de Soldaten aenvoeren / ende die op haer plaetsen / als dan stellen.

CAPITTEL XLIX.

PRovoost, dese moet regardt nemen op alle confusien ende disordre die de Matrosen plegen / daer van de Capiteyn ofte Luytenant kennisse doen / het volck tot haer werck aendryven / moetwilligers op Capiteyns ordre sluyten / aen een plaets daer toe gemaeckt / op sulck loon als hem daer voor is toegeleyt.

Bottelier, dese schaft uyt de victualie aen de Kock / ende het bier aen de Matrosen / en neemt op alles goede achtinge / de selve werdt oock een Maet gheadjungeert.

Kock, die sal wesen net ende reyn over het koocken van de kost / die oock gereet maecken tegens de gestelde tijdt / om alsoo aen 't volck ghegeven te konnen worden / daer toe in regijster ende ordre houden alle gereetschappen / ende het goet het geen hy daer toe in 't koocken en aenrechten van tafelen moet gebruycken; ende is gehouden neffens het koocken / het vet ofte smout van 't vleesch komende / soo het eenichsints eetelijck is / in potagie te koocken / ende het buyle te employeren tot onderhoudinge van de schepe / by arbitrale pene / siet Artijckel-brief art. 49. Dese heeft oock een Maet.

Trompetter, dese moet de Wacht op ende afblasen / oock trompetten als de Capiteyn ofte eenige gequalificeerde personen aen ende van boort varen.

CAPITTEL L.

LOotsman ende Pilote, welcke naem of woort eenige Italianen seggen te komen van Pileus, van die gegeven werden aen de Lootsmannen om der selver sonderlinge wetenschap. Andere gheven dat anders / siet Mariz. orb. marit. lib. 2. cap. 29. Pere Fournier Hydrogr. liv. 3. chap. 35. Dese moeten haer wel versien met goede Zee-Kaerten / om de havenen daer sy aen moeten / te konnen weten / met oock klippen / hooge sanden / &c. van der selver verscheydene soorten / examinatie selfs / of die goet zijn? Ende wat aldaer in behoort te werden vertoont / leert in 't breede Pere Fournier Hydrog. liv. 14. daer toe goede Compassen / ende daer op gelijck mede op de Ebbe ende Vloet / wel acht hebben; in tijdt van pericul of noodt / niet de moet laten sincken / maer moeten haer courageus thoonen / dat andere niet mogen nalaten noch alle werck te doen om uyt de noot te geraecken / sy moeten kennisse nemen van de gronden daer op sy aengenomen zijn / 't sy op de Kusten van Vlaenderen / ofte andere Landen; siet van Pilote nel consolato del mare cap. 257. in 't breede / welcke soo door syn onwetenheyt ofte faute het schip vergaet / aen veele plaetsen aen 't leven werdt ghestraft; nu / soo oock de Piloten niet soo harde wierde gestraft / soo souden oock onervarene sich lichtelijck daer toe gebruycken laten / waer by voecht l. 34. in f. ff. de jure Fisci.

Dese ende andere zeevarende Lieden behoortmen behulpsaem te zijn door

Zee-baeckens ende van Zee-tonnen/ welcke op anckers werden vast geleyt/ dan wel gepecket/ oock boven wijt ende onder dun wesen / worden meerendeels ghe-lecht aen de rechterhandt in 't uytloopen/ende aen de linckerhant in't binnen va-ren ; waer perijckel is van sant / daer is men ghewoon op veele plaetsen witte tonnen te leggen ; daer men wel kan anckeren/ wert een teecken van wel gesettet/ Stranch. de jure maritimo cap. 7. num. waer in 't ooch mach worden gehou-den / ende branders gestelt van Regenten / waer van de Veylgelden door Zee-volck wert betaelt.

CAPITTEL LI.

MAtrosen, dese dienen te wesen trou/ arbeytsaem/ sonder eenige twist/ stil haer bevoolen werck te doen/ alles te schepe/ ende daer uyt te brengen/ en voorts in 't schoonmaecken in alles de handt bieden/ ofte soo sy sulcx niet wilde doen/ soo wert het tot last van haer/ ten bywesen van haer/ ende andere Sjouwers besteet/ voor een somme geldts/ de welcke ten tijde van de generale betaelinge / haer van haer soldye wert afgetrocken.

Sy moeten de Zeylen bouden/ ende ontbouden/ met ordre van de Comman-dant halen versch water / ende oock van Landt houdt ende andere noodtwen-dicheden/ jae oock alle scheepswerck doen / op commando van den Capiteyn / Luytenant/ Schippers ende andere Officieren.

Soo dan verscheyden Natien/ hebben gewilt dat haer Soldaten mosten kon-nen swemmen/ dient/ ende is meer noodich dese wetenschap in dese Zee-varen-de Luyden. Ende andere diepe swemmers willende voor by gaen/ sal verhalen/ hoe eenige Hollanders anderhalf uyr lanck tegens de baren hebben gheswom-men ende daer door haer leven gesalveert.

CAPITTEL LII.

SOldaten, dese moeten de bevelen van hun Opperhoofden precieselijck gehoorsa-men ende der selver ordren ter executie stellen/ met alle respect/ op hun geweer passen/ daer mede tegens hun Vyanden hart aenhouden/ ende slaen / sonder dat het te schepe geschiet/ met sulcke ordre als in de Oorloge te Lande; Oock schoten en halsen helpen aenhalen. So wert hier een vrage gemaect/ ofte dienstich zy uyt de Compagnien van Lantsoldaten eenige bylotinge/ ofte anders/ op de Oorloch schepen te brengen ? Dese sijn tot scheepswerck ongeoeffent/ dat veele oock niet leeren/ mede in regard sy daer voor een tijt alleen zijn gebracht / daer wel andere van de Admiraliteyten daer toe aengenomen/ als bequamer uyt gekeurt sullen konnen worden/ die daer sich voort alles laten onderwysen/ en sich tot scheeps-diensten ende ampten bequaem maecken / om die nevens de Matroosen / ende andere te doen/ tot voordeel van 't Landt. Waer by zijn voor 't Landt groote onkosten over 't selve volck voor eenige tijdt / tot ende af de schepen te brengen. Sy werden gemeenlijck versien met een pyc/ ende een bultsack.

Edoch Manibus opus est in bello, non nominibus multis. Beste is / niet te hebben vreemde Soldaten/ ofte Volck; voor al niet veele daer van; want die uyt

verscheyden Landen t' samen/ alhier komen/ alle der selver gemoederen / ende sinnen niet wel accorderen / als oock de disciplijne waer onder sy sijn geweest/ siet Bodin. de Republ. lib. 5. Cap. 5. ende andere Politijcquen. De Christenen mogen wel eenige uyt de ongeloovige ghebruycken ten Oorloge/ nae de Exempelen van David ende Salomon 2. Reg. 5. ende 3. Reg. 5. sy behooren te sijn van stercke lichamen/ geoffent in veel arbeyt/die met een kleyn sich connen onderhouden/ Siet Veget. lib. 1. cap. 6. Lipf. civ. Doctr. lib. 5. cap. 12. Wel ter Zee gheoffende Soldaten doen dubbelde diensten ende voordelen tegens de Vyanden ende anders.

CAPITTEL XLIII.

PUtgers, de welcke moeten op de boot passen/ als de selve afvaert / by de selve aen landt verblyven ende het gereetschap bewaren.

Jongen, ofte Muffen, dese vegen het Schip/ende doen andere Scheepswerck/ op last van de Officieren; roepen het volck tot der selver diensten/dienen ter tafel met opbrengen/ende drincken schencken. Dese soo sy het selve werck niet en doen/ worden daer over gestraffet. Edoch/soo/dat sy niet als uyt een gewoont / oock onschuldich/alle weecke straffe ontfangen mogen.

CAPITTEL LIV.

WElcke gheheele Scheepsvolck behooren te hebben Zee-boeten / werdt in drie Quartieren onder die Quartiermeesters verdeelt; het eerste onder de Luytenant / het tweede onder de Schipper/het derde onder de Stierman. Wederom elcks is een minder Officier/te weten Hoogh-Bootsman / Schieman ende Constapel; ende is yeder quartier even sterck van Hoofden/oock van Busschieters/ ende Marsklimmers/ om de Zeylen te regeren ende hanteren ; Van dese drie quartieren moet continuelijck een boven zijn / ende de wacht by dach ende nacht met beurten (waer seer veel aen gelegen) houden/ ten zy datter geroepen wort over al/ in sulcken gelegentheyt moet een yeder onder wat Quartiermeester sy behooren / boven komen/ ende doen 't geene haer van de Capiteyn/ Luytenandt / Schipper ende Stierman / werdt belast / ende bevoolen ; ende wordt een yeder quartier besonderlijck ghenoemt / als 't Princen-Quartier, &c.

By rescontre in 't slaen tegens den Vyant/ wordt op naevolgende maniere ordre gestelt. De Capiteyn behoort boven te zijn / met een deel volcx / daer toe te commanderen/om op de zeylen te passen/ende voorts te doen 't geene soude mogen voorvallen.

De Luytenant met het resterende volck by 't gheschut / daer elck sijn werck weet/ by wat stucken hy is gestelt.

De Schipper elders/ daer hy van de Capiteyn ten meesten dienste gheordonneert werdt. Ende de Stuyrman moet op het roer passen.

De andere diensten van het scheepsvolck werden gepleecht / als by der selven namen hier vooren in verscheyden Capittelen is gestelt.

CA-

CAPITTEL LV.

DUs verre het werck van dit scheepsvolck onder sich op hun schip ghestelt; nu volcht hoe de Capiteynen of Opper-Officiers van de schepen van Oorloge deser Landen behooren te weten des Vyandts manieren van vechten / des selfs macht / hoe des selves schepen ghebout / hoe veel Matrosen en volck op des selfs schepen / ende hoe sy de meeste schade konnen doen / om alle confusie ende ongelegentheyt voor te komen.)

In ordre sullen ageren naer Soldaet ende Zeemanschap / als voerende een Vijs-Admirael syn Esquadre aen stuyrboort van de Vloote / een ander aen backboort der Vloote met syn Esquadre. Een Schout by Nacht met een Esquadre achter in de Vloote / om toe te sien dat de Vyandt geen schepen van de Vloot afsnyde ofte nemen; welcke Esquadres ende schepen tot yeder van dien behooren te werden onderscheyden door Wimpels / daer van de Generael een voert als Hooft / andere aen de groote stenge / voorstenge / kruysstenge / ofte top van de besaens-mast.

Oock voeren de Generaels drie vuyren / hebben de andere Opper-Officieren twee vuyren / en de Capiteynen een vuyr; als yemant abordeert ofte geabordeert wordt / soo sullen die daer naest aen zijnde / mede aborderen / ten ware de geaborderde riepe dat hy geen hulp van doen heeft / die dan dicht moet by blyven / ende den Vyandt alle mogelijcke afbreuck soecken te doen; doch alle met groote voorsichtigheyt dat d'een d'ander van de Vloote schepe geen schade en schiete / ende voorts alle sich reguleren in 't aborderen / vervolgen / ende veroveren van den Vyandt / als in de Resolutie van den acht en twintichsten Januarij 1631. onder Num. 1. te vinden is.

Wat ordre ende teeckenen in Fransche Zee-gevechten werden ghehouden / by dage ende nachte / schrijft Fournier Hydrogr. liv. 3. chap. 2. om van de Vloot te hebben goede diensten / behooren daer toe ende gevoecht te werden wel twee schepen / versien met twee of driehondert duysent pont kruyt / kogels nae advenant / oock allerleye behoeften. Soo dienen mede de Collegien naer aental van haer schepen / te hebben een ofte meer Fluyten vol water ende bier / om de Vloot in noodt daer van te mogen dienen.

CAPITTEL LVI.

WIe in de ruyme Zee met sijn Vloot is / heeft het beter als die omtrent het Landt / welcke meest benaut ende bevochten kan worden / noch wegh vindt om van sijn Vyandt te komen. Moetmen altijdt sijn Vyandt met gewelt van wapenen vermeesteren ofte tegenstaen? Soo de selve hem onwetende ende als sot in 't stuck van Oorloge draecht / sal als vyandt te recht mogen daer van de straffe van sijn vyandt genieten / door des selfs overvallen met goede raedt / ende een beleyt / Iosua ende David hebben alsoo nae Godts bevel gedaen / ende der selver Vyanden overwonnen / Iosua cap. 8. ende 2 Samuel 5. Allwaer niet gebruyckt behoort te werden daer toe eenich fenijn / ofte yemant om heymelijck de Vyandt doodt-

doodtsteeck/ ofte schoot te geven/ofte yets tegens gedane belofte ofte gelove waer van Hugo Groot. de jure Belli & Pacis lib.3.cap.4.num.16.vande Crijgsaerdigheyt ofte practique / is wijtloopich geschreven in Rantzovio de stratagematibus.

Hier is noodich dat de Hooft-Officieren sich oock als hun vyant in vechten eenich voordeel heeft/ toonen goede moet / waer door veele voordeelen ontstaen zijn/ als de Historien daer van verhael hebben gedaen.

Waer by hier ghevoeght wert een oordeel van Keckerman in des selfs problemat.nauticis, dat beter zy de Oorloge ter Zee/als die te Lande wert gevoert / om dat daer geen Landen/ Dorpen ende Steden werden verwoest van 't Oorlochs volck/niet sulcke onkuysheyt met andere werdt gepleegt. Hier werden niet ghevordert de kosten van Ruyterie / met veele andere noodtwendigheden van de Landt Oorlogh.

CAPITTEL LVII.

Welcke alle van ghehouden zijn de Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden, den Luytenant Admirael, mitsgaders alle andere / die tot de Regeeringe van de Admiraliteyt zijn gecommitteert/ ghetrouwelijck te dienen/ ende te obedieren in't geene haer van wegen de selve sal werden belast/ ende altijt willich zijn op alle tochten/ wachten / entreprijsen / ende anders / sonder uyt de dienst te mogen scheyden sonder passepoort/op pene van ghestraft te worden aen Lijf ende Goedt/ nae breder inhout van Articul-brief, ende Placcaet van den 25 July 1625.

Ende sijn de persoonen ofte der selver diensten soo noodich in dit Landt/ dat daeromme by Placcaten/ so anders/als den 16 December 1622. verbodt is gedaen/ om uyt de naeme van geen buytenlantsche Heeren eenich volck van Oorloge te water ofte lande te mogen aennemen / als nu jonghst den 29 Februarij 1652. onder Num. 19. volgens de welcke de Ingesetenen deser Landen haer niet en mogen begeven in dienst van vreemde Potentaten / ofte tot Coopvaerdye/ofte Visscherie ter Zee/ onder pene tegens de absenten van eeuwich bannissement/ ende andere aen Lijf ende Goet.

CAPITTEL LVIII.

De bedieninge van de Goederen is bestaende in Huysen voor de Collegien; Tot Amsterdam werdt daer toe ghebruyckt het Princen-Hof, versien oock met kostelijcke Kameren voor de Raeden ende andere minderen / ten behoeve van der selver Officieren/beschreven van Pontano Historiæ Amstelodam. lib. 2. Cap. 15.

Volgen Convoyhuysen/ Ammunitiehuysen/ anders ghenaemt Arsenalen in Zeesteden/ Plaetsen waer in de schepen bewaert / jae allerley wapenen yeder op sijn plaetse ende in goede ordre / welcke ex sententia Cassiodori in bellis necessaria, in pace decora, ac in becilles fragilesque mortales cunctis belluis efficiunt fortiores, hoe die behooren te sijn gheconditioneert leert Pere Fournier lib. 2. cap. 27. ende 't geene tot uytrustinge van schepen noodich is/ in voorraedt gebracht ende

wel

wel wert onderhouden/ die daer uyt gehaelt mogen werden/ als men die tegen de Vyandt ofte anders moet ghebruycken/ siet Tholos. de republic. lib. 9. cap. 1. het Venetiaense Arsenale, oock van my/ over allen gesien/ moet nevens Pancirollus Rer. memorab. pag. 616. ende Salmuth in des selfs geleerde notis over de plaetse wesen gerecommandeert. Pere Fournier Hydrog. liv. 2. chap. 39. Werven om te Timmeren/ Gevanckenissen/ &c.

CAPITTEL LIX.

SChepen van Oorloge tot Convoy/ Cruyssinge in Zee/ ende anders/ de welcke alleen varen op Commissie van hare Ho. Mog. de Luytenant Admirael/ Raden ter Admiraliteyt / ofte der selver Commissarissen binnen en buyten 's Lants/ om in Zee dese Landen te dienen. Geensins op Commissien van uytheemsche Princen/ Potentaten/ ofte Republijcquen na den inhout van Placcaet in dato den 12 May 1611.

Oock mogen de schepen niet gevoert worden by de Ingesetenen op commissien van Uytheemsche Potentaten neffens die van hare Ho. Mog. Commissie/ daer af is Placcaet van den 27 July 1627.

Ende nu Admiraelschap (daer van bevoorens in eenige Capittelen in 't breede) zijnde gemaeckt/ is dat

In 't eerste vuyrt de Admirael,
En de andere volgen al te mael,
Verachtert yemant al te seer,
Men smyt op ly, en wacht hem weer,
En 's avonts loopt den vuyrman by,
Den alderlaegsten Man in ly,
Wie niet en vollicht heeft verbeurt,
De boete die den Schout bekeurt,

Uyt het *seste* Boeck van *Ercmans* Zeevaerts-lof, pag. 222

Dus werdt de Zeevarende man als met gewelt goet ghedaen; Jae men kan de selve met dese goede ordre het noch niet wel te pas maecken.

Belangende/ het varen van de Schepen in 't Leger dienende / ende der selver Commissaris ende de Schippers; daer af in de Ordonnantie van den 4 Juny 1626. onder Num. 20.

CAPITTEL LX.

HEt Convoy van de kleyne Visscherye / is ghelaeten by voorgaende ordre / ende 't Collegie ter Admiraliteyt tot Rotterdam ten hooghsten gherecommandeert/ dat die daer op goet regardt willen slaen / volgens de Resolutie van den 20. October 1628.

Waer by in de Politie niet vergeten mach werden / dat Keckerman / in sijn

System. Politic. lib. 1 cap. 19. met verwonderinge aenmerckt/ dat voor eenige Jaren de Koning van Denemarcken van de Harringvanck omtrent Schonen, groote inkomen gehadt/ ende de visschen daer van nae de wateren ontrent dese Landen toe/ zijn verhuyst; 't welck omstandelijck verhaelt is van Klochio de Ærario lib. 2. cap. 35. Nu is de Haringhvaert/ ofte neringe/ een deser Landen hoofneringe; waer van veele menschen sich generen; jae vermeerdert die Convoyen ende inkomsten des Landts/wesen de verschillen daerom gemaeckt met anderen/niet als men seght om een harings neuse; waerom besorgt is met Placcaet van den 19 July 1606. dat die niet behoort sullen werden met ofte door uytvoer van ledige Haringh Tonnen/ ofte halve/ oock duygen tot Haringh Tonnen/ofte halve Tonnen gereparceert/ghelijck mede kruyswant/by Broecken in 't selve Placcaet gestatueert.

Tot veylinge der Zee-gaten/is den 16 January 1638. geresolveert/dat yeder Collegie een Roeyjacht soude houden; Ende mede om de betalinge daer toe te hebben/ sullen de petitie daer van aen de Provincien werden gedaen/ volgens de Resolutie van den 20 December daer aenvolgende: Ende op dat de Collegien soo wel tot de besettinge van de kusten van Vlaenderen/ als het kruyssen van de Zee/altoos van goede schepen moge werden versien/is goedtgevonden by haere Ho. Mog. Resolutie van den 13 Juny 1627. dat Jaerlijcx vijf nieuwe schepen sullen werden ghemaeckt/ te weten by Amsterdam twee/en de andere Collegien elck een/ naer het besteck by de vier Collegien beraemt/ te weten hondert vijf en dertich voeten lang/negen en twintich voeten wijt/ elf en een half voeten hol/ en het boven net seven voeten/'t welcke omtrent sal uytbrengen een schip van twee hondert Lasten/ waer in ofte over nae noodt ofte saecken gelentgentheyt veranderinge kan wesen.

CAPITTEL LXI.

Daer by gedaen/ dat ghelijck by gemeene/ soo oock veele particuliere Wetten/ ende Ordonnantien in winter tijdt / de schepen niet ter Zee werden ghebruyckt/ soo oock alhier/ die niet varen/ voornamelijck nae de koude ghewesten; maer aen de wal tusschen groote palen by malkaer in de gront vast ghemaeckt/ in groote menichte werden ghelecht ende elders/ ghelijck in andere plaetsen van de Vereenichde Nederlanden gheschiet/ tot omtrent de Lenten/ uyt goede redenen/ van dat als dan 't minste licht is/lange nachten/donckere wolcken/ stercke winden ende stroomen. Die tijdt incommodeert niet alleen de Zeevaert/maer die selfs te Lande dan reysen. Soo doch/ dat daer niet aen alle plaetsen de wetten welcke die winters de Zeevaert verbieden werden naegekomen.

By vervolch is alhier mede in goede acht te nemen / dat de Schepen deser Landen niet vervoert/ ofte wech ghevoert worden/ naer het Placcaet van den een en twintichsten Marty festienhondert acht en twintich onder Num. een en twintich.

CAPITTEL LXII.

OM de Zeehandel deser Landen te meerder te verseeckeren; ende dat die niet werde gediverteert/waer aen de Ziele van het gemeene welvaren vast is/ is wegen hare Ho. Mog. notificatie gedaen in Anno festienhondert twee en twintich, dat op behoorlijcke commissie ter vryer Neeringe sullen mogen werden gheequipeert ende in Zee gaen / op den vryen buyt / alleen dat van de prinsen achtien van 't hondert werde betaelt aen 't Collegie ter Admiraliteyt waer die uyt sullen varen/ ende daer stellende de cautie van tien duysent guld. boven schip ende dat daer by is ten fine sy de Prinsen ter judicature van 't selve Collegie sullen brengen/ onder Num. 22.

So is wederom in October festienhondert drie en veertich Placcaet geemaneert dat particuliere Kruyssers in Zee sullen komen tot veroveringe van des vyants schepen/ ende verlossinge ofte bevrydinge der schepen van desen Staet/ alhier annex onder Num. 23.

Daer toe mede de selve dato middelen beraemt ende ingewilligt zijn. Oock is den drie en twintichsten Junij festienhondert drie en twintich aen Comissievaerders geaccordeert van de veroverde vyandelijcke Koopvaerdy-schepen 't volle provenu van opgebrachte schepen ende Goederen; alleen dat de Admiraliteyt hebbe twaelf ten hondert; ende ses ten hondert voor de gherechticheyt van de Admirael Generael/volgens resolutie voorsz onder Num. 24.

Dus verre van de schepen/ welcke met volck wel bestelt ende bedient wesende/ apparentelijck te verwachten zijn door de uyt ende inkomende Koopvaerdyschepen/ de rijcke Koopmanschappen tot winst / van de welcke die handel dryven. Ende velerhande noodtdruften selfs van de Ingesetenen; die goederen ofte Waren/welcke te schepe hier werden gebracht/sijn merendeels verhaelt by Pontanus in Histor. Amstelod. lib. 2 cap. 19.

CAPITTEL LXIII.

DE Penningen/ welcke in andere spraecke werden genoemt/ als dat die zijn/ door publique wetten ende gemuntet; ende haer waerde onder de menschen hebben.

Soo dan alhier overslaende de Requisiten van de penningen(Seer fraey gheleert van Paulus Jurifconf. L. 1. princ. de contrahemt. ibique Godofredus) Als dat die van een bequame groote werden gemaeckt/ om onder de menschen Rijcken ende armen te mogen dienen ; mede vertoonen de Wapenen ofte beeldenisse van die geen van wegen de welcke sy sijn geslagen ende gemunt/ofte yets anders/ ende hebben een gerechte gewichte ende valeur. Werden die alhier gebracht/als die procederen van Convoy ende Licenten na de Lijste alhier voor bygevoecht/ Verpachtinge van een vierde part van dien/ volgens conditien ende Placcaet in 't Jaer 1631. onder Num. 25. geemaneert.

CAPITTEL LXIV.

VEylgelt over de Schepen/ tot twee per cento over de inkomende / ende een per cento over de uytgaende goederen ende Koopmanschappen / soo te water/ als te lande/ naementlijcken ter Zee/ over de Reviere / een per asse volgens resolutie van den derden Marty 1632;als mede Lastgelt over de schepen ter Zee varende/op sodanige voet/dat daer van in 't uytgaen sal werden betaelt tien stuyvers/ende in 't inkomen twintich stuyvers/over elcke last/dat de selve groot sullen wesen. Welverstaende dat de Noortvaerders van Noorwegen om hout vaerende/ daer van half betalen/ gelijck oock de buysen. Ende dat die van de kleyne Visscherye ofte de verschvaerders daer van blyven exempt. Zijnde de schippers ende Reeders gehouden/ het voorsz recht te betalen nae 't in komen/ten langsten binnen drie weecken/ op pene om gestraft te sullen werden nae exigentie van saken/ in conformite van de Ordonnantien van den een en twintichsten Marty 1652. onder Num. 26. oock betalen Ossen/ Koeyen/ Schapen/ Verckens/ ende andere beestialen/te water ofte Lande uyt ofte in 't ressort van desen Staet ghebracht werdende/ de gerechticheyt van ' Lant dienaengaende op de Lijste uytgetogen/volgens hare Ho. Mog. waerschouwinge in dato de 8 December 1653. op voorgaende Placcaet van den Jare 1651. so is in specie/bevoorens ingevoert/ het lastgelt over de schepen varende door de Straet van Gibralter / nae de Middelantsche Zee / ofte op Levante/volgens placcaet van den 18 Januarij 1633. ende nader van den 8 September daer aenvolgende / gelijck oock van den tweeden May 1636.

Alhier is van noch wel in acht te nemen 't geen geseyt is in Formula comitivæ portus urbis Romanæ apud Cassiod. Placidum mare damnat qui undas cupiditatis exaggerat.

CAPITTEL LXV.

MEt noch de Confiscatien/ Lants-aenpart van de Prinsen / is bevoorens getracteert Cap. 9. Ende het provenu van de Zegels der binnen en buytenlantsche Paspoorten/ dat van de Commissaris alle half Jaer gedistribueert ende betaelt sal worden aen de respective Collegien ter Admiraliteyt / naer rate ende proportie/ dat de Convoy ende Licentmeester onder hun respectivelijck resorterende/Zegels sullen hebben ghelicht ende betaelt/ ten profijt van de saecken ter Zee by de Collegien die werden geemployeert / Placcaet in dato den achtiende May 1651. onder Numer. 27. ende van den twintichsten Augustij 1639. onder de tweede Num. 28.

CAPITTEL LXVI.

DAer by is noodich dese versieninge by 't Placcaet van den sesten May 1623. tot rodderinge van de middelen van Convoyen ende Licenten van quade Ingesetenen/ jae om dat de Kooplieden des Landts gherechtigheyt beylich betalen-

alende/ wel merckt konnen houden/ dat niemandt eenige goederen/ Eet-waren ofte Koopmanschappen/ hoedanich die zijn / in Schepen / Schuyten/ op Wagens ofte Karren/ sal mogen laden ofte doen laden/ om van de eene der voorschreve Provincien in de ander vervoert te worden/ jae niet in de selve Provincie van de eene Stadt ofte Plaetse/ in/ ofte naer de andere / sonder al vooren van de selve in/ ofte op te laden goederen/ Eet-waren/ ofte Koopmanschappen / volgens de ordre op de uytgaende goederen gestelt/ ghehaelt te hebben een La-Cedulle/ ende nae die ladinge ende visitatie van de selve La-Cedulle een inlantse Paspoort / inhoudende de gerechte quantiteyt ende qualiteyt van de goederen/ ende de Marcken van dien; ende oock ten Comptoyre van de Convoymeester suffisante cautie ofte borge/ tot discretie ofte contentement van de Convoymeester gestelt/ dat die in ofte opghéladen goederen / als vooren ghenoemt / nergens anders als ter plaetse/ op de welcke die sijn aenghegeven / aen Landt gebracht ende opgeslagen sullen zijn/ ofte by faute van cautie/ aldaer geconsigneert te hebben het uytgaende recht van de selve goederen; welcke cautie sal sijn ontslagen / ende die geconsigneerde penningen werden gerestitueert/ als het voornoemde inlants Paspoort gheendosseert / met behoorlijcke Attestatie van een Officier van Convoyen ende Licenten/ ofte Officier van die Plaetse weder ten Comptoyr van die aengedinge gebracht is/ in die geprefigieerde tijdt/ dat die sonder eerst ende al vooren sodanige La-Cedulle/ ende inlantse Paspoort te hebben / eenige voornoemde goederen geladen ofte vervoert sal hebben / sal dadelijck verbeuren alle de selve in / ofte opgeladen goederen/ ende in de penen van het Placcaet des Jaers 1598. op het stuck van Convoyen ende Licenten gemaeckt/ wesen verballen. Van de binnenlantse Paspoorten sal pertinente Regíster werden gehouden / ende daer van authenticque Copyen van de Convoymeester in 't Collegie ter Admiraliteyt werden over gesonden; alles noch breeder in 't selve Placcaet verbattet. Hoe verre die voornoemde goederen ende penningen niet ghenoech zijn/ om nae behoor de Zee tegens den Vyandt te bevryden (welcke penningen dan noch wel contanten diende te wesen/ om soo by inkoop van de gerequireerde goederen te Merckt nau konnen dingen) moeten aen de Generaliteyt ende Provincien petitien werden/ om in subsidien te consenteren/ ende die op te brengen; want wel

Vita hominum, Oceanus, Regina pecunia cymba est.
Navigat infœlix qui caret hujus ope.
Henr. Nummus der grösste Potentat,
Der itzund allein das Regiment hat.

Iustinianus Nov. 161. cap. 2. Neque enim aliter conservare licet Rempubl. nisi pientissimæ præstationes importentur in publicum ex quibus & militares nutriuntur copiæ necessitatur hostibus & per agros & urbes nutriuntur excubiæ, perfruuntur, item reliqui ordines attributis sibi salariis, reparantur quoque muri & urbes, denique alia omnia proveniunt quæ communem subditorum utilitatem concernunt. Lipsius lib. 4 Polit. cap. 9. noemt de penningen zenuwen/ jae hooft ende voeten van den Oorloch. Laet dan Machiavel. lib. 2. disput. cap. 20. daer tegens disputeren.

Welcke fournissement indien nu aen de Admiraliteyt niet wort ghedaen/ soo mogen de ordres ende mesnages weynich helpen / jae moeten ter neder vallen.

Allhier moetmen het daer voor houden / dat een Landt is gheluckich waer men het volck geen extraordinaris lasten moet opleggen/'t welck nochtans oock menichmael gedaen moet worden als groote nooden opkomen / ende daer toe de ordinaris middelen/ welcke nae de Wetten ende Costumen/ ghemeenlijck op seeckere tijden worden betaelt / niet ghenoch zijn / Gayl. lib. 2. Obferv. 55. Tholof. lib. 7. cap. 20. & lib. 9. cap. 1. Bodin. lib. 1. cap. 8. Althuf. cap. 30. Polit.

CAPITTEL LXVII.

VOlcht het derde ende laetste deel van de Generale Zee-Politie/ wesende gelijck/ in de Menschen een ghebooꝛte / ende in 't leven een aenwas / afgangh ende doodt/ neffens des selve bestellinge ende bedieninge des selfs verval.

In welcke verval komt de eerste forme van de Regeringe met die tijdt (gelijck met alle wereltsche saecken gebeurt/ quod, omnia mortalia creantur lege creata) te vervallen/ waer in worden geconsidereert des selfs oorsaecken ende remedien.

Soo ondersoeckt een recht Medicijn-Meester waer uyt de siekten ontstaen/ ende de oorsaecken wech te nemen/om met een wegh te nemen het geen dat daer uyt ontstaet.

De oorsaecken zijn eerst de innerlijcke/ als gebreecken/welcke Godt wel over al straffet / maer insonderheyt op dit gevaerlijck Element der Zee / alwaer de periculen gemerckt ende oock gevoelt worden/alwaer groote ende kleene schep en te gronde werden ghesmeten / jae daer in menschen ende alles vergaet ; wesende sulck verval aen weynich Sandt/ Zeeklippen / harde winden/ ende andere manieren/ ten deele in Regeerders/ waer van een Poët seyt:

> D'autant plus que celuy, qui faut, & qui mesprend,
> Se voit en grand honneur, & dignité haute
> D'autant plus chacun voit, & remarque sa faute.

Alsoo dan werckende/ maecken sich by andere veracht;ende gelijck selfs de groote gesette Monarchien/ als dese gebreecken daer in de overhandt nemen/ vernietiget/ ende ondergheggaen zijn / soo sijn oock hier de selve seeckere oorsaecken van het verval der selver Lieden aengenomen Regeringe.

CAPITTEL LXVIII.

ALs eerst/ ende boven al/ door de verachtinge ende ontheylinge van de ware Godtsdienst/want Godt de Godtlosen niet helpet. Aldus hebben de Goddelose Coningen Joahas/Jehojakim/ende Zedekia veroorsaeckt/dat die uyt haer Landen wech zijn gevoert/ ende over de kercke / ende het volck alle schade / daer af wy breeder in 't laetste Capittel des tweeden Boecks der Chronijcken konnen sien.

Dus moet geweert worden Godts Lasteringe; als konnende mede niet quader gedaen/ofte gedacht worden dan sijn Godt/ende des selfs heylige name onteren; ende hebben andere quaet-doenders eenich ghewin/ voordeel ofte vermaeck van haer doen ; dan de Lasteraers geen van allen.

Hoe mach de mensche soo hooch van Godt vereert/ met sijn tonge de selve in

sijn heyligen name schenden/ ende onteeren? Soo hy seggen wilde het selve door gewoonte gedaen te hebben; waeromme heeft hy de selve aengenomen/ ende doet soo/ waer van hy geen voordeel/ maer sijn even naesten ergert/ nevens dat hy sijn Godt alsoo onteert? Siet hier van Codex Belgicus Anselmi, in het woort Blasphemien §.7 Levitici Cap. 24. (Nederlantsche Articulbrief art.2 Pappus in notis, Nemesis Caroli V. art. 105. ibique commentatores multi.) Godt heeft de mensche alleen van alle Creaturen gegeven de sprake/ mach hy daer door hem lasteren? daer de andere Creaturen de selve loven op hare manieren/ Godt heeft altijdt/ daer voornamentlijck de roede ende wapenen in de handt/ om in sijn tooren die te straffen/ oock is hier in te mercken/ dat die misdaden omtrent de Religie swaerder dan andere zijn/ ende nodiger correctien vereyschen.

CAPITTEL LXIX.

VOlcht der selver Jonckheyt ('t welcke doch niet van al te groote outheyt genomen moet worden cum bis pueri senes. Soo is te verstaen van Pindaro Consilia senum hastas esse Juvenum,) ende onervarentheyt in die Regeringe de selve aenbevoolen/ Esaie Cap. 3. Waer mede de selve sich te schanden maecken/ ende andere verdrucken/ Siet daer af het 15. en 16. Cap. Proverb. ende het 8. ende 34. Cap. Ecclesiast.

Anders zijn nae veele Oeffeningen tot het regeeren gekomen Moses/ Josua/ David/ Samuel/ Josaphat ende andere.

Voorts Onmachticheyt, welcke is in't eeten die het lijf beswaert ende het herte brengt in 't verdriet. Ecclesiast. cap 38. Doch voornamentlijck in drincken ofte dronckenschap/ welcke die veracht maeckt/ by elck een/ ende onbequaem/ om hun Ampt/ naer behoor in acht te nemen/ op sijn tijdt de goede windt versuymende ende self het schip wel verliesende; ja is den mensche/ als dan niet meer mensche/ maer als een bleesche/ welcke ledich ende vol werdt ghemaeckt; wel te rechte kan dan seggen/ de schaden ter Zee/ van de dronckenschap voortkomende; waer van Chrysostomus doet een uytlegginge over de woorden van St. Paul tot Timoth. Modico vino utere. Seneca in syn 84. epistola; So vintmen in oude ende oock nieuwe Historien de Exempelen; welcke onse Naecomelingen verwonderen/ ende lelijck verfoeyen moeten. En Bartas in la seconde sepmaine pag. 360. verbat/ wat eenige Autheurs tot verachtinge van de Dronckenschap hebben geschreven; Waer by voegt J. Casus sphera Civit. lib.2 Cap. 10.

CAPITTEL LXX.

MEde wort om de Ongerechticheyt van 't eene volck tot het ander/ het Rijck gebracht/ na de woorden Ecclesiasticus cap. 10 ỳ. 8.

Welcke dan voornamentlijck is bestaende in vergeldinge van goede ende quade doen/ tegens gedane beloften/ rechten/ ende als het wel behoorde; siet Proverb. 29. Cap. ende Eccles. Cap. 10.

Van dese ongerechticheyt willen eenige leeren dat eene zy in te veele/ ende de andere in te weynich te doen. Dan beter werdt onderwesen van andere/ dat die

doet

doet ongerechtichept/doet beyde/ aen de eene ende ander syde/te veele doet beyde/ Molina de Iustit. & jure tract. disp. 9.

Daer by wert ghevoecht der selver Giericheyt/die een gebreck ofte ondeucht is/ in ontfang daer geen mate houdende/tegens alle regard van eerbaerheyt/ofte giericricheyt. Ende de veele eygenbaet soeckende consideratien heeft / om uyt anderen schaden het profijt/ende hastige opkomst/door nieuwe modos acquirendi te trecken/ daer toe door winsucht gedreven/ als wanneer sy des Landts goet aen sich nemen; ende hun sacken daer van vullen/ja de geene/ welcke onder haer ghebiedt ghestelt op verscheyde middelen uytwoeckeren/ der selver gagien / ende loon behoorten.

't Is wonder om te sien, wat dat het aertsche goet,
Door al het gantsche Landt, door al de Werelt doet.
Wat isser meenich mensch,die nachten ende dagen,
Is besich over al met Rijckdom nae te jagen?

Avarus is est qui amore divitiarum id est tali tenetur qui pugnet cum amore inordinato Dei & proximi Amesius de conscientia lib. 5. cap. 51.

Hoe meer de Gierigaerdt besittet/ hoe meer hy is begeerende; ende hoe meer hy heeft vergadert/ hoe meer hem noch ontbreeckt/en sijn stadige sorge dienaengaende toeneemt.

CAPITTEL LXXI.

OOck hun Hovaerdige, als wanneer men/sich hoogh achtet/andere veracht/ van welckers kracht in dit stuck machmen lesen Eccles. cap. 10 vs. 13. ende volgende; Oock schrijft te rechte Plato in sijn vierde Boeck van de wetten: De Hovaerdige wort van Godt verlaten: Dan wesende verlaten/verwerret de selve alles/ ende brenght tot over hem/ ende andere / straffe van desen. Waer van siet een spreucke van Valerius Maximus lib. 4. Cap. 7.

En sijn dese Duytsche Rijmen.

Daß stoltz seyn narrheyt ist bekant
Dan stoltz von stultus wird genant.

Gelijck de wijsheyt is een ooge der Regeerders/soo is de mannelijckheyt/der selver handt/ sonder de eerste sy als blinde / omme dwalen; sonder de laeste/ als waren hun ledematen gevangen/sy niet goets konden uytvoeren/siet Eccles.Cap. waeromme die hier gestelt werdt.

Kleynmoedicheyt ofte Vreesachticheyt wech nemende het gemoedt / om sijn vyant jae eenige swaricheyt nae behoor tegen te gaen; ende vreesende de pericullen; Welcke zijn ten eersten, eerlijck/ ten tweeden, eere geevende/ Jae die/ ten derden, aen de gemeene saecke dienen. Werdende het herte als berooft van des selfs krachten; Ende doet dat vevreesen/ dat het alle kou / schuddinge / ende bevinge van de koortsen te boven gaet.

Voorts hoedanige veranderinge/ als Godt de herten niet met kloedtmoedigheyt begaf/ die in gemoet ende lichaem maeckt / machmen uyt veele Exempelen ende Historien sien.

Nochtans werdt niet ghevordert/ dat sonder onderschept ende tegens alle periculen

riculen men sich/ uyt een stoutheyt begeve sonder redenen. Ende moetmen weten in vreeselijcke stormen der winden/ een Zee/een windt/jae een sant/een mist/ een stilte / een holwater / ende meer andere ongeregeltheden aen een couragieus gemoet/ belet konnen geven.

Oock sijn ondienstich/ ende 't Landt schadelijck / welcke wel grootmoedich zijn / oock groote schijn waerdich/nochtans sich in stilheyt begeven ende uyt andere insichten van s' Landts dienst hun onthouden.

Ende syn diergelijcke meer andere gebreecken.

CAPITTEL LXXII.

HIer aen volgen eenige gebreecken in de geen/ Welcke onder Gebiet van Regeerders zijn staende/die ten hoogsten schadelijck/ende verdervende zijn/ghelijck hun deugden ten hoochsten alhier dienen; als naemelijck naest de verachtinge van de Godts-dienst; Waer van in regard de Regeerders is vermaen gedaen in 't Capittel 44.

De Ongehoorsaemheyt / nevens de geene waer onder sy sijn ghestelt/ tegens Petri leere in syn eerste Sentbrief, 2. Cap. vs.13. ende volgende ; Sijn alle menschelijcke ordeninge onderdanich om des Heeren wille / het sy de Koning als de Opperste macht hebbende; het sy den Stadthouderen/als die van hem gesonden worden/ &c. Dat is/als soo aen de selve die behoorlijcke eere niet werdt bewesen/ maer sy die verachten / hun bevelen niet naekomen / die bevolen diensten niet doen ; oock voor die haer schuldige gehoorsaemheyt ende diensten veynsen.

Wesende van Keyser Carel Anno 1551. in een ordonnantie van de Zee-rechten/ ende van den Koning Philips in des selfs ghemaeckte Placcaet Anno 1563. van de Zee-Rechten/ titul van Schips-Keuren ende breucken / &c. oock die Scheeplieden/den Schipper niet gehoorsaem geweest/met notable breucken beleegt. Welverstaende dat sy de Godloose bevelen niet zijn gehouden naer te komen. Want als dan nae de leere Actor. Cap.5. men moet Godt meer gehoorsaemen ; Alsoo dat men als goede Israeliten/ ende niet Jezraeliten op 't Goddelose gebodt van Jesabel de onschuldige Naboth moet steenigen. I Boeck der Koningen Cap. 21. hier nevens is / dat indien de Regeerders niet worden van de geene/die onder haer gebiet sijn geliebet/als dan sy geen vastigheyt in haer Regeringe konnen hebben; maer de liefde voorsz al tredet sy ongewapent soo slapen de selve al noch gewapent. Daerom oock Ambrosius lib. 2 officior.Cap. 7. heeft geoordeelt / dat niet soo profytelijck sy / als ghelieft te worden / ende niet soo schaedelijck / als niet ghelieft te worden / Siet Lipsii Polit. lib. 4. Cap 8. Pholos. lib. 3. Cap.9. Welcke liefde herkomt van Regenten deuchden / haer goede ordre in Regeren/ ende geluckige successen van der selver actien.

CAPITTEL LXXIII.

SOo oock/in dien de selve niet mannelijck haer diensten doen op 't bevel van de Regeerders. Want flau ende hart heeft groot verschil / daer af oock in voorgaende Cappittel.

Daer neffens is oock Oncuyscheyt/ waerom van 't Joodische volck vier en twintichmael duysent sijn gedoodt Numeri Capittel 25. Siet Pappus over de articul brief art 4. in not is lit. B. Bodin. de republ. lib. 4. c. 1. Tholos. lib. 22. Cap. 3 Castellan. de Offic. Regis Cap. 1. Richteren in axiomatibus Politicis axiom. 21. Waer van men sich moet onthouden / niet uyt oorsaeke van daerom veracht/ ofte strafbaer te sullen werden/ maer uyt vreese van Godt.

Dan oock Tweedracht; onder de selve welcke van de Iurist Baldus ad l. unic. Cod. de Caduc. toll. wel by een worm in de kase werdt vergeleecken/ als die altijdt vreedt/ ende beschadight/ gelijck dan in veele is kennelijck. Hier nu voorby gaende/ de oorsaecken uyt de tweedracht ontstaet/ verhaelt van Althusio Politicæ cap. 13. als mede dat lichtelijck die is te maecken/maer qualicken weder te stillen/eenige remedien daer tegens leert Althus. d. Cap. Jae veelemalen werdt die saecke daer door soo verwerret/dat niemants ruyne is te verhoeden;hoewel men eerst meent ende speelt in troebel water is goet visschen. Men moet nu vast houden dat Tweedracht breeckt kracht,ende Eendracht maect Macht. Siet Iust. Novel. 30. cap. 1. Math. Cap. 12. Syrac. cap. 28. Psalm 135. Lucæ cap. 11.

Nodich is alle disordre voor te komen/dan het Geusen met disordre is begost/ dat oock daer mede wel konde eyndige/ nae inhout van het vers.

Principium fuit ex irata plebe tumultus,
Finis ab irata plebe tumultus erit.

Ende werden hier diergelijcke soorten van dusdanc ghebreecken / wegen de voorgenomen kortheyt voor by gegaen; daer toe men hier geen wijt ruyme deure open stellen mach/ als men dese Politie van haer verval wil houden.

CAPITTEL LXXIV.

ANdere soorten van innerlijcke gebreecken zijn/als in Penningen/ welcke soo nodich dat de recht/de Zenuwen van de geheelen Zeestandt gehouden moeten worden.

Welcker schaersheyt die van de Admiraliteyten seer leet moet wesen ; Als de welcke van haer Leveranciers / Scheepsvolck/ ende andere/ hun Officiers daer over werden aengesprooken/ ende gemolesteert/ hun gesach niet weynich daer mede verliesen/ jae van nae gejouwet werden. Ende oock daer nevens des Lantssaecken moeten verachteren; Soo moetmen alhier weten / dat een yeder werdt wijs ende verstandich gheachtet die rijck ende gheluckich is / ende onverstandich die gelt/ ende de goede Fortune van nooden heeft. Al gaf hy verre de beste advysen.

Ende heeft men hier niet in twijffel ofte questie te stellen/of men tot dese Regeringe Convoy ende andere Licentgelden mach ontfangen ende andere penningen

gen extraordinaris versamelen! Soo is by Placcaet van den 14 April 1587. alhier onder Num. 29. wel verboden / dat egeene goederen ofte Koopmanschappen/in ofte buyten dese Landen gevoert sullen mogen worden / door eenige Zeestranden/uythoecken/ofte andere Sluypgaten / daer geen Officiers totten ontfanck van de Convoyen ende Licenten sijn gestelt.

Oock van Schepen/welcke niet bequaem sijn tot dienst/ als oock verlies van bequame; ende verder gebreck van 't geene daer toe is noodich; wordende mede getauseert door uytvoer van dien/ nae andere plaetsen/ als mede belet van toevoer van anderen.

Waer van hier vooren oock breeder is gehandelt in 't 40 Capittel.

CAPITTEL LXXV.

DE andere Uyterlijcke oorsaken zijn/als de Macht van de Zee-Roovers/ofte Piraten/ welcke aen eenige Plaetsen door eerlijcke Scheeps Commandanten genomen worden/ende by de Griecken voor de welcke/ de Zeevarende luyden door listige bedriegerie in der selver reysen beschadigen/ jae mede beroven/in desen tijden worden sy ghenomen voor de geene / die met ghewapender handt ter Zee varen/ sonder bestellinge/ ofte met valsche bestellinge / ofte anders die van diversche Landen/ de eene vriendt de ander vyandt wesende; Item/die Vaendelen hebben van twee diverse Princen/ met een ander in Oorloch staende /Codex Belgicus Anselmi in 't woort schepen §. 6. Welcke macht toeneemt / als daer tegens Oorloch schepen werden ghebruyckt / om de Zee te behruyssen/dat welcke van de Romeynen wel in acht genomen ende gedaen te wesen aen veele plaetsen/ is tot der selver lof verhaelt van Titus Livius lib. 26. ghelijck mede dese sich vermeerderen/ door quade devoyren van het volck.

Hare Hoogh Mogende siende de selve te wesen ghevoedt ende ghesterckt van oock Ingesetenen deser Landen / door toevoer ende anders / van alle nootsaeckelijckheden/hebben een Placcaet uytgegeven den 25. Augusti 1611/oock tegens de heelders ende fauteurs vande selve onder Num. 30.

Ende hebben den Coninck van Spangien ende desen Staet / in het Tractaet van Peys van den 30. Januarij 1648. artic. 75. ter weder zijden belooft/de Zee ende Rivieren navigabel ende vry te houden tegens de incursien van alle Zeeroovers.

Wel vyanden zijn ende ghehouden worden / siet l. Hostis 118. & ibidem DD ff. de verb. signif.

CAPITTEL LXXVI.

HIer toe woort bygevoecht onweder in Zee / voornamelijck in Wintertijdt/ maeckende dat het roer niet meer mach worden gestuyet/maer voor de uyterste plechtancker 't schip met den boot moet worden gheruymt ; soo oock dan door verscheyden ondiepe Plaetsen/ Klippen/ onder ende boven water/oock enge ende quade Havenen;soo dat seer wel doen/die gene/de welcke hun Havenen met alle mogelijcke middelen verbeteren/ die oock dan nevens dien / rijckdommen voor haer Steden acquireren.

Hier mach worden ghebraeght/ ofte men dan Turcken/ Sarracenen/ Joden ende diergelijcke / met haer Schepen ende Coopmanschappen mogen de Havenen deser Landen laten gebruycken? Waer op kan worden geantwoordt/ dat het moet gheschieden/ ofte de negotie moet vervallen/ daer uyt armoede in 't Landt voortkomt; soo moet nochtans worden gelet / dat sy sich nae de Wetten van dese Landen houden ende dragen/ noch hunne Goddeloose Superstitien daer niet en oeffenen / noch uyt die Landen wechhalen de Coopmanschappen van Contrabande/ (wat hier voor goederen verstaen zijn/ is in de laetste Vrede-tractaten tot Breda met Engelant ghemaeckt/ naeckt gespecificeert) ende de welcke de Inwoonders niet mogen missen. Waer neffens ghelet dient te worden / dat sy niet zijn om de Havenen ende 't Landt te verspien/ jae de manieren van de goede Ingesetenen te corrumperen.

CAPITTEL LXXVII.

GElijck noch Verraet ofte Collusien met den Vyandt. Siet Articul brief art. 5. en aldaer Pappi notas.

De oorsaken waer uyt gemeenlijck die comen te ontstaen / worden alhier om cortheyts wegen/ mede uytgelaten.

Daer toe salmen sich moeten wachten voor de bedriegerie/ want

Ter werelt en is geen booser fenijn,
Dan vrient te schijnen, en vyant te zijn.

CAPITTEL LXXVIII.

TEgens welcke voornoemde oorsaken van het verval deser Zee-politie voort gebruyckt moeten worden Remedien. Edoch wie sich inbeelden mach van een volcomen Reformatie in dese Regeringe / die gaet swanger met een Republicque van de Philosophus Plato, de welke niet en is geweest. Maer de gebreken latende incruypen/ van tijdt tot tijdt verdubbelen / ende groeyen als schadelijck oncruyt der Hoven / dat noodtsakelijcken dient uytgeroeyt te worden / die zijn eerst de rechte ende yverige Godts-dienst/ maeckende couragie ende vertrouwen in vechten/ vaerdige diensten van Regenten/ ende die daer van geregeert worden.

Semper eris fælix venerans gens numina Divum.

Insonderheyt aen den Sabbath / eertijts van de Joden Desiderium dierum genoemt/ ende die aen Godt door yverige Gebeden/ by Godes gemeente; want die sonder gebedt leeft/ die leeft sonder Godt/ ende hoe meer de mensche bidt/ hoe meer hy bewijst dat hy Godt erkent ende in Godt ghelooft / de selve worden van 't Zee-varende volck met grooten yver gedaen/ als in veele perijckelen ghestelt/ dan door onweder wech genomē ende aen de een en d'anders zijde gedreven.

Ende soo nu tot de Godsdienst te schepe worden ingevoert Leeraers / ghemeenlijck Domine ghenoemt / is sulcx / dat die nae behoor volgens de Heylige Schriftuyr moeten worden ondersocht/ ende soo daer toegelaten/ leerende nae de qualiteyten ende gaven daer toe gevordert. Welcke van de Commandant selfs ende andere wel dient gherespecteert te worden / om beter sijn charge onder het Scheeps-volck uyt te mogen voeren.

Mede is te rechte gestatueert ter Articul brief in 't begin / dat de Capiteyn/ Luyte-

Luytenant/ ofte de gene die 't Commande heeft / alle morgen ende avont Godt den Heere op sijn schip ofte schepen sal doen aenroepen / ende een yeder daer toe op bestemde tijdt hem gereedt hebben te houden/ op peyne aldaer gestelt.

CAPITTEL LXXIX.

WEsende het Gebedt meerder ende eygentlijcker als andere / het Zee-volck toegepast; want in 't schip ter Zee comende/ de Bede-const wort gheleert door de perijckelen waer in die comen/ Psalm. 107, als oock selfs in noodt de overige Gebeden niet van Godt soo haest worden verhoort/moeten die met nieuwe ende meerder by Godt aenhouden/want sulcks geeyschet wort in 't beden. Dat Godt dan wil ende aengenaem is; jae 't Gebedt is aen onse zielen als de Sonne aen de oogen/ ende een Spiegel aen een ghesichte; ende sal dan Godt het Gebedt toestaen / ofte soo noch dat weygert / sal grooter ende beter gaven verleenen nae sijn Vaderlijcke Goedertierentheyt/ daer van eenige seggen dat Godt die Gebeden niet mach tegen staen/als die met een vast vertrouwen geschieden/in nedericheyt/uyt suyverheyt des herten/de saecken waerom wy bidden ons nodich zijn/ alles in de name onses Salichmakers/die ons die belofte gedaen heeft van verhoort te sullen worden? Soo dat die gene/welcke op de schepen als dan met clappen ofte andere ongelaetheyt haer onbehoorlijcken aenstellen / volgens de selve brief articul 2. zijn te straffen.

Alhier mach te rechte worden gevraeght/of wel verscheyden Religien in desen toegelaten mogen worden ; waer op sal worden geantwoort. Dat best zy eenicheyt.

Dan niet te min / dat om groot perijckel ende veranderinge van saecken/ het oock wel moet worden toegelaten / tot dat Godt de andere verlichte. Waer van 1. Reg. 14. Daniel cap. 13. Lucas cap. 24.

Daer van nevens andere Politiquen ghelesen magh worden Bodinus lib. 5. cap. 4. de Republ.

Immers dient men meerder te weten om premien te geven als straffen te doen; want door geven van d'eerste/ lof ende eer by 't volck wort gewonnen / jae der selver opgeweckt ende verdubbelt. De Rechtsgeleerde in l. 1. parag. 1. ff. de just. & j.

Met andere deughden ende Godt aengename diensten / waer uyt voortcomt de Goede name / dat ghesept wort een goet ghetuygenisse van andere ghegeven. Actor. 23. Rom. 28. wesende meerder ende beter als rijckdommen. Proverb. cap. 22. Ecclesiast. cap. 4.

Van Salomon nevens anderen seer geroemt ende begeert/welcke men niet als van Godt erlangt / die oock de selve by ons erhoudet. Soo leeren de Philosophen/dat men sijn eer-roovers en calumniateuren moge tegenspreken/ ende sich daer tegens verantwoorden/daer mede dan tegens die deuget modestie niet wort vergrepen.

CAPITTEL LXXX.

VOlgen de Premien/als mede seer noodige remedien;alwaer is aen te mercken; Quod ingratum est beneficium,quod inter manus dantis diu hæsit. En-

de dat een meer misset ende onrecht doet/welcke een beloninge niet en doet aen de welcke die heeft verdient/als di. geeft een aen de welcke de selve niet en heeft verdient/ Aristot. lib. 4. Ethicor. cap. 1.

Hier moeten gegeven worden goede Soldyen / als van die een Lijste is gearresteert den 1. Julij 1654. onder Num. 31.

De Premien sijn in yemant tot eenige digniteyt ende eere te verheven/ van de welcke Lipsius Polit. lib. 4. cap. 10. Tholos. de Republ. lib. 8. cap. 4. Want dat een eere is / uyt consideratie dat alle machten van Godt ende van boven neder komen; ende soo oock in het advanceeren van wel verdiende persoonen tot hooger conditien/vereeringe met Goude Ketenen/ welcke in voorige Eeuwen alle ghebruyckelijck voor goede diensten / Veget. lib. 2. cap. 7. ende Penningen jaerlijcx ende anders.

Medaillen, als aen de Luytenant Admirael Tromp, de welcke ter Vergaderinge van Hare Ho. Mog. die om zijn hals werde ghehangen ter weerde van 2004. guldens 16. stuyvers op den 10. Mey 1639. Gelijck oock in de volgende Maendt aen andere Capiteyns goude Ketenen sijn aldaer van de Hooghgem. Heeren gegeven. Dat mede by de Raden ter Admiraliteyten gedaen wert/ ende selfs van my in Collegie tot Amsterdam Anno 1641. Wesende President / een Capiteyn van Zaen om sijn hals oock is gehangen; wort hier voorby gegaen/ dat welgemelde Tromp 6000. ponden nae de veroveringe van de Spaensche Vloote den 2. Novemb. 1639. zijn vereert/als mede gheschiet nae gelegentheyt aen anderen van uytdeelinge van Buyt-penningen.

CAPITTEL LXXXI.

AEn de Veroveraers van haer vyandt volgens de Placcaten van den Jare 1625. den 22. Julij onder Num. 32. 28 Januarij 1631. 22 Novemb. 1639. 1640. den 1 Septemb. Als te weten der selver overwonnen schepen met het geschut/ende alle het goedt afgetrocken/eerst voor het Landt de gherechticheyt by repartitie te maecken by de Collegien ter Admiraliteyt tusschen de Capiteynen/ Officieren ende Matroosen.

Wel eenich vyandts Oorloghschip abordeert / entert en verovert / behoudet het veroverde Schip ende alle aencleef van't selve / daer by Premien sijn ghestelt voor vyants scheeps-vlaggen af te halen / nae inhout van Placcaet de dato den 4. Augusti 1653. onder Num. 33.

Waer neffens te noteren is dat onse schepen van den vyant genomen/ende soo die weder gelibereert worden / betalen een derde part/ als die in 's vyants macht sijn ghewecst tweemael vier en twintich uyren; soo vier en twin tich uyren een vijfde part/soo minder tijdt een achste part.

Wat desen aengaende wort verstaen in Vranckrijck/siet Charondas de responses du droict François liv. 7. Resp. 223. ende de Constitutie van Spangien by Ayala de jure belli lib. 1. cap. 5. num. 39. Mede is ghestatueert by Placcaet van den 1. Decemb. 1640. dat geen Officieren ofte Matroosen in 't veroveren van 's vyandts schepen, by den vyandt ofte particulieren ten Oorloge toegerust/ ofte oock schepen van des vyants Onderdanen/van de Lorrendrayers/schepen deser Landen van den vyandt weder gerecepereert/mogen onder pretext van plunderinge/

ringe/eenige goederen ofte scheeps-behoeften uyt de schepen nae haer nemen/onder arbitrale straffen in Soldyen/ Buytgelden/ ende aen 't leven.

CAPITTEL LXXXII.

ENde dat soo wie in't scheeps-werck / ofte by Oorloge binnen de schepen gequetst ofte geschoten wort/die wort gemeestert tot ghemeene Landts kosten/ ende dat hy evenwel boven dien sijn volle Soldye mach ontfangen; Articul brief articul 46.

Waer by comt de afcoop wegen der selver bekomen schaden in 's Landts dienst/siet Publicatie van 15. Augusti 1653. gearresteert/dat een derdendeel meer als nae Reglement van den 8. Febr. 1645. aen verminckten voor de selve schade afcoop sullen worden betaelt/ nae breeder inhout van het selve onder tweede Num. 34.

Noch is sulcx dat de Schippers/ Stierlieden ende Bootsgesellen voeringe/ van incomende goederen / nae breeder inhoudt eenes Ordonnantie van den 26. Julij 1597. onder Num. 35. zijn ghenietende.

Noch hebben de Athenienses, volgens de Wet van Solon, de kinderen van de gene welcke wel voor het Landt hadden gevochten ende doodt sijn gebleven/ghegeven onderhoudinge/ende in goede wetenschappen laten onderwysen; daer toe sy ontfangen sulcke vereeringen als de ouders hadden behooren te hebben. Siet van uytdeelinge van Premien aen Crijghs-volck Scipio Amiratus lib. I discurs. Politicor. cap. 11. Iac. Bornitii tract. de Præm. in republ. decernendis Thol. lib. 22. cap. 13. Antimachiavellum lib. 3. theorem. 26.

CAPITTEL LXXXIII.

ENde nae de voorschreven Premien/komen de straffen/waer van men alhier houden moet. Quod dum judicis cessat correctio, judicandorum accumulatur protervitas. In welcke straffen nevens de voorgeroerde Premien / het fondament van de Politie/soo niet geheelijck/immers grootelijcx bestaet. Soo moeten de straffen worden gepleegt aen de geene welcke qualijck hun dienst doen. 1. Samuel 8. Proverb. cap. 29. Ende dus verre gehandelt wesende in dese Zee-Politie van der selver Cognitie / volght daer aen de seer dienstige ende noodige Executie in het Zee-gerichte/daer van alhier in 't gemeen wort geschreven.

Laet aen de Rechts-gheleerden het vervolch van alle 't geene tot haer breede Proces ordres behoort. Dit (wordende dat Zee-gerichte omtrent de negotie tusschen Cooplieden &c. hier niet aengeroert; maar voor andere open gelaten/ als eygene Wetten ende Rechteren hebbende) is verscheydentlijck geconstitueert.

CAPITTEL LXXXIV.

ALs wel eer van een Commandant ende andere Officieren van de Schepen in een Vloote wesende/t'samen oock hier te Lande van den Raedt ter Admiraliteyt/ ofte van eenige Committeerden uyt de respective Admiraliteyt/ ende met eenige andere 't zy Rechteren te Lande / ofte uyt scheeps-Officieren/ veele ende meeste tijdt daer toe versien met Commissien van hare Ho. Mog. in

welcke

welcke alle het belept/voorstel/Conclusie/ jae Pronunciatie der sententien/is aen den President. Gevende alle andere by ordre haer stemmen ofte oordeels; soo wanneer is de Generael met alle de Officieren ende Capiteynen van de Vloote/ die maken de breede Raet/ daer onder de Crijghs-Raedt altijdt is ghecomprehendeert. In dit Gerichte eerst ende voor al/ wort gedaen ondersoeck (wesende fondament van 't Gerichte Sec. l. 13. de Minoribus &c.) wat de eene en de ander tegens d'Articul-brief ende andere diensten by 't Scheeps-volcx namen in veele Capittelen bevarens gestelt/ mogen hebben ghepleeght/ jae tegens andere Wetten die niemant moge overtreden/ hebben misdaen/ het zy aen Personen/ ofte der selver goederen.

CAPITTEL LXXXV.

NAe de misdaden volgen de straffen. Waer van eenige weynige alleen sullen worden aengeroert. Maer soo wanneer een ende de selve misdaet of de selve tijdt ende plaetse/ jae in allen gelijck geschiet van verscheyden/ moet daer over een ende gelijcke straffe gaen? Niet tn kinderen/ vrouwen/ onsinnige/ als een door een swaren dronck buyten verstant ghewéest/ ende oock eenige andere. Edoch dient alhier vermaent te worden/ dat om Justitie/ die seer hoochlijck is gerecommandeert in l. 13. ff. de Offic. Præsid. te houden/ men niet te haest tot vonnisse te spreken come/ eer de beschuldighde wel is gehoort. Qui ad pauca respicit, cito Judicat. Aristot. 6. Ethicor. 9. Justitia confidentiam prudentia cunctationem adfert. Thacyd. Want niet die beschuldicht/ maer die van sijn misdaet overtuyght wort/ is strafbaer. Hier moet wel aengemerckt worden/ dat men oock niet uyt presumptien moge oordeelen. Dan beter zy schuldige vry te kennen / als onschuldige condemneren l. 5. ff. de pœnis. jae moetmen ten besten van elck presumeren ende vertrouwen/ dat wat ghedaen ofte ghelaten/ van de Hoofden insonderheyt ten besten van 't Landt zy geschiet. Dat aldaer de misdaden niet te harde behooren worden gestraft. Want de ervarentheyt leert/ dat de misdaden aengroeyen ofte vermeerderen/ waer harde straffen worden gedaen. Ende dat nae 't oordeel van Diocletianus Justitia sine misericordia crux est, ofte men het Pijninge moge ghebruycken over misdaden/ dan of het strijt tegens Godlijcke ende andere Wetten. Daer van mach gesien worden de dispuyten in Keckermanni Cursus Philos. disput. 32. probl.4. Men dient hier te volgen de text l. 1. §. 17. ff de Quæstion. Soo die geheel niet en sullen worden gebruyckt in dese seer boose eeuwe / uyt hondert misdaders souden nau eenige haer rechte straffe ontfangen. Die moet ghebruyckt worden / alsser sijn seeckere teyckenen des waerheyts vande misdaet. Soo nochtans/ dat de misdader daer door niet worde ghehandelt / dat hy sijne verdiende straffe kan lijden ende uytstaen; ofte die daer in onschuldich waer bevonden/ sijn gesontheyt quijt worden. Juxta l. 7. ff. de Quæstion.

CAPITTEL LXXXVI.

DEse straffen sullen gepleeght worden/ eerst tegens ende aen de misdoenders goederen; als wanneer een lichtelijck sweeret / vloeckt / de Geboden ende Godts-

Godtsdiensten nalatet / speelt met teerlingen/ende andere sulcke misdaden begaet/moet nae der selver gelegentheyt worden beslagen met gelt-boeten voor de Armen/ voor de Provoost/ verbeurte van gagien / cleyne/grooter / anders oock wel confiscatie van alle der selver goederen/dan oock met gevanckenissen. Waer in de selve wel nau dienen werden bewaert l. 8. ff. de Custod. & exhibit. reorum; het sy voor eenige tijdt/ofte tot het eynde van der selver leven.

Gelijck oock Bannissementen / die verscheyden zijn nae de inhout van der Rechteren sententien/ van die zijn eenige in voorige eeuwen / moeyelijcker ende swaerder voor de gecondemneerden geweest/ als selfs de doodt/setten op de Galeyen/ soo aen stercke en gesonde persoonen can gedaen worden; en aen wat persoonen dat niet gedaen mach worden/ wort aengewesen van Zachia in quæstionibus Medico-legalibus lib. 6. titulo 2. Quæst. 8. Hier toe dienen gevoeght worden de Tuchthuysen/waer in swaeren arbeydt de ghevangenen doen moeten/nae haere wetenschap ende sterckte. Siet de beschrijvinge van het Tuchthuys tot Amsterdam/ seer vermaert in Pontani Histor. Amstelod. lib. 1. cap. 9. volgen die aen der selver eere gaen;edoch wel verscheyden nae de gegeven vonnissen.

Wanneer die naer wort geschreven als een schelm / ofte met de boot aen landt voor schelm wort gesettet/ofte sonder paspoort aen Landt wort geset.

CAPITTEL LXXXVII.

Eyndelijck mede aen lichaem / als wanneer sy worden voor de mast gestelt/ ende van hun quartier ofte alle Scheeps-volck gelaerset; eenige reysen vallen van de Reede/gesettet in de boeyen te water ende broodt; onder Scheepskiel ghehaelt; oock wel meermalen nae gelegentheyt van de misdaden/ latende dan niet te min in gebruyck tegens de gene welcke daer messen trecken tegens andere/waer door eenige wondinge ofte yets swaerder conde van comen/ te straffen/ dat die haer handt aen de groote mast moeten houden / ende daer door een mes vast gemaeckt / ende haer handt daer af ofte uyt moeten trecken.

Waer by comen de Geesselingen met roeden/ (welcke aen vele lichaemen niet mogen geschieden/als te lesen in Zachias quæstionibus Medico-Legalibus lib. 6. tit. 2. Quæst. 8.) Brantmerckingen / de straffe metter koorde aen een houdt te schepe dat daer de doodt op volge. Soo heeft d'Admirael van de Hollandtsche Vloote/om andere veele sulcke straffen voorby te gaen / anno 1618. den 21. Mey op een klachte van een Capiteyn aen hem gedaen / dat seven van sijn Scheepsvolck hem niet wilden gehoorsamen / maer tegens hem sich opstelde/ vier daer af laten hangen/ende d'andere verclaert te verbeurt hebben de gagien van de geheele voyagie/ende het afhouwen van 't hooft. Als d'een d'andere doodt steeckt/ dat de levende mette doode rugge tegens rugge ghebonden t'samen over boort werpen. Meer andere straffen verhaelt Loccenius de Jure Marit. lib. 3. cap. 8. ende Codex Belgicus Anselmi in het woordt Schepen. Wytloopiger zijn hier van de Criminalisten.

Eynde van 't Eerste Boeck.

JOH. TJASSENS
ZEE-POLITIE,
HET TWEEDE BOECK
Van de Water Societeyten ofte de Compagnien deser Vereenichde Nederlanden.
CAPITTEL I.

Nae de beschrijvinge der Generale Zee-politie/volgen de particuliere ende besondere Water Societeyten ofte Compagnien / by de Regeeringe van dese Landen voor eenige tijdt gheoctroyeert.

Soo sijn den 27. Martij 1614. tot voorderinge van den welstandt van de Landen / ende onderhoudt van het Zeevarent volck/ (daer by ghevoeght konnen worden Scheeps-Timmerlieden / Lijnslagers/ ende veel diergelijcke andere) dese ingesetenen / als met een generael Octroy genoodight / om eenige nieuwe passagien/Havenen/Landen ofte plaetsen te willen soecken en ontdecken/ onder Num. 36. dat van die nevens andere Natien/als voornamelijck van Portugael/ Spangien/Vranckrijck ende Engelandt geschiet is / nieuwe Landen en wateren ontdeckende; ende besonderlijck nae de engte van Waygats ofte Nassouw/ tot in Nova Zembla/ in 't Jaer 1594 ende volgende / tot drie reysen beschreven tot groot verwonderen in Diario Nautico Gerardi de vera Amstelodamensis, & Pontani Histor. Amstel. lib. 2. c.20. seq. soo is alhier altijdt geoordeelt / dat door veere Zee-vaerten/uyt dese Landen groote voordeelen voor de minste ingesetenen tot de meeste toe / ende rijckdommen alhier worden ghebracht. En anders souden de staet van 't Landt vervallen ende als uytteeren. Daer toe comt dat self hun volck vele geboren (als Bentivoglio lib. 1. pag. 37. schrijft) Con l'arte del navigare. Ende die ontelbaer zijn/jae die hebben piu le case in acqua dentro l'Olanda che in terra, tot het Zee-vaeren gelegentheyt moet worden gemaeckt/ met meer en meer aen handt te nemen veere buyten dese Landen andere handelingh/ het zy by negotieren met vreemden; waer door van eenige Natien de handel ende neeringen zijn verslapt ende alhier verstijft/dat men seggen can van anderen aen deser Landen ingesetenen te wesen/die als verplant / om de welcke sich toe te eygenen/ende verseeckeren/ alle neersticheyt/ costen ende moeyten van dese zijde zijn aengewendet. Daer uyt voor de uytheemsche op dese Landen de handelinge wast. Ofte die hun vyanden zijn/met der selver Zee-macht aen hun herten ende Schat-

Schat-Camers te comen ende verjagen. Soo doen die nieuwe ende onbekende wateren soecken. Daerom men alhier heeft geacht niet ghenoegh te wesen voor de ingesetenen/het varen en handelen nae ende in Italien/ Cyprus / Egypten/ Spangien/Portugael/Vranckrijck/Engelandt/Schotlandt/Duytslandt/Denemarck/Noorwegen/Sweeden/Polen/Pruyssen ende Moscovien; maer oock zijn in hier volgende Landen Compagnien begonnen/tot voordeelen ende steunselen van de Staet/ jae des selfs eere ende schrick van de vyanden/ maeckende alsoo vele nieuwe Colonien/als de Compagnie van Oost-Indien/West-Indien / Noortsche Compagnie/ende Directie van de Extraordinaris Convoy-schepen nae de Sondt/Oostlandt/Noorwegen/Compagnie van Assurantie/&c.

CAPITTEL II.

De voornaemste Compagnie deser Landen is van Oost-Indien/van wiens palen ende Vloet Indus, anders Sinda genoemt/welcke sijn oorspronck heeft uyt de Berch Caucasus; alwaer oock ontspringht de Ganges nae Linschoten, verhaelt in des selves reys-boeck van de Landen Cap. 7. Ende dat daer meer dan veertich Natien zijn/ welcke haere eygen wetten hebben/by anderen breedt verhael is gedaen.

Tegens de Negotie van de welcke den Coninck van Spangien / eerst een strengh verbodt is uytgegeven; soo dat uyt dese Landen daer heen men niet mochte varen/op verbeurte van schip met goet/ende verbannen te worden op de Galleyen: Gelijck veel dies tijts wedervoeren/die veele schandelijcke ende onlijdelijcke straffen aengedaen zijn/als men in de Historien leest/ soo behielde Spangien de stapel van de Oost-Indische Waren; maer de Inwoonders deser landen eerst met vier schepen van Amsterdam/ namen voor door de ordinaris Atlassche Zee by de Portugesen mede altijdt gebruyckt/ de schatten van Indien te halen/ uyt Landen niet wesende onder des Coninckx gehoorsaemheyt/ handelende aldaer tot groot profijt / met de Inwoonderen. Twee andere van Amsterdam/ met een uyt Zeelandt/ ende noch een van Enckhuysen/haer reyse nemende in de Koninckrijcken van China, ende Cathaye, als oock de Eylanden van Molacca in 't Jaer 1594. vonden een korte wech/ na breder verhael van Montano voornoemt ende vervolgens/erhielden dan by de Staten Generael den twintichsten Marty sestienhondert twee Octroy voor een tijdt van een en twintich Jaren onder Num. 37. waer door de navigatie / handelingen ende Commercie onder een generale ordre politie correspondentie ende ghemeenschap beleydt ende vermeerdert wierde. Daer van Meteren in sijn 23 Boeck der Nederlantsche Historien/ende Pontanus Histor. Amstelodam lib. 2. Cap 26. Ende soo wierde niemant buyten de Compagnie wesende/toegelaten beoosten de Cabo de bonne Esperance, ofte door de strate van Magellanes te varen/op verbeurte van Schepen ende goederen/ volgens placcaet van den negenden September sestienhondert en ses onder Num. 38. Waer by hare Ho. Mog. limitatien/ ende conditien over het selve Octroy zijn gevolght den twaelfden December sestienhondert twee en twintich onder Num. 39. oock naerder articulen van Ampliatien / ende interpretatie in dato den dertienden Marty sestienhondert drie en twintich onder

Num. 40. ende jongst continuatie van vijf en twintich Jaren in dato den twee en twintichsten Juny festienhondert seven en veertich onder Num. 41. om welcke compagnie op te richten eerst van eenige by een wierde gebracht een somme van ses en sestich tonnen gouts; de welcke worden genoemt participanten/ maer sijn de Sommen na eenige tijdt vermeerdert/ de welcke boven de vijf duysent pont inbrachten/ hebben de naeme van Hooftparticipanten. De Compagnie heeft in korte tijden door gewelt van wapenen/oock giften ende verbintenissen van andere Vorsten/ veele Havenen bekomen.

Welcke om hun handel daer te dryven/ die open zijn gestelt; Wat reysen daer nae toe van de selve zijn ghedaen / ende op wat plaetsen sich nedergesettet / jae de handel hebben gedreven / vintmen in 't breede in veele Capittelen des tweeden boecks Montani hevoorens geallegeert; Ende Pontani Histor. Amstelod. lib. 2. in multus capitibus. Weder Anno 1605. de saken van dese Natie in Indien geluckelijck voortgangh nemende/ wiert van de Koningh van Spangien/een seer scherp verbodt uytgegeven; Dat by verlies van leven ende goedt / deser landen Inwoonders in Indien niet varen/ofte handelen souden mogen; maer vergeefs is/ yets te verbieden/ dat men niet kan verhinderen/ ofte beletten; ghelijck daer nae by ervarentheyt in volgende Jaren is bevonden. Soo hadden sy veele raisonneerde oorsaecken / om aldaer sulck werck tegens Spangien aen handt te nemen.

CAPITTEL III.

Voorsz Compagnie wert bestelt uyt persoonen ende Goederen / daer toe ghe-requireert/ ende noodich.

De eerste sijn tweederlye/ ofte Regeerders/ofte die van die werden geregeert; wesende beyde eenige van Hooger / eenige van lager standt ende conditien.

Het hooge gesach van de Compagnie is hier te Lande/aen/ ende by de sestich Besorgers van de Compagnie/genaemt Bewinthebberen, als twintig van Amsterdam/twaelf van Middelburch in Zeelant/seven tot Hoorn/seven tot Enckhuysen/ seven van Rotterdam/ende seven van de Kaemer tot Delft. Daer by noch zijn/ de welcke in de Oost-Indische Cameren oock sessie nemen wegen de respective Provincien; de uytkiesinge / van de selve is verscheydentlijck / edoch is meest aen de Hooft-participanten. De Namen van de eerste Bewinthebberen der respective Kameren in den Jare festienhondert en twee, als de Compagnien wierde opgericht / siet in Pontani Histor. Amstelodam lib. 2. cap. 26. pag. 204. ende 205. uyt de Bewinthebberen wert het Collegie van Seventiene ghemaeckt; Alleene dat van de vier kleyne Kamers by beurten/een daer in gevoegt werdt.

Ende uyt de Hooftparticipanten twee mede sessie hebben / om kennisse van saecken te hebben; volgens Resolutie van den 20 Juny 1647. is in plaetse van voorige getrocken Provisien een staende jaerlijcx tractement toegelegt yder Bewinthebber in de Camer van Amsterdam een en dertich hondert guldens/ter Camer van Zeelant ses en twintich hondert gulden/ van de kleyne Kamers op de Maze/ ende Noorder-Quartier yder twaelfhondert gulden / van de respective

de

de Provincien ende Leden/ (Stadt ende Lande nu mede volgens dese resolutie daer in begrepen) twaelf hondert gelijcke guldens Jaerlijcx. En de Bewindthebberen/ van de Provincien moeten in de Compagnie herideren/ als die in de kleyne Cameren drie duysent guldens Capitael.

De Be-Eedighde Hooftparticipanten van de Compagnie hebben volgens meergedachte Resolutie/ yeder voor haer moeyten Jaerlijcx twee hondert guldens onder Num. 42.

CAPITTEL IV.

ONder de voorsz Regeerders zijn alhier des Compagnies Advocaet, Equipagemeester, Boeckhouder, Cassier ende zijn noodige Clerquen.

Te Schepe werden ghestelt ghemeenlijck als volcht: Een Schipper, Opper-Koopman, twee Assistenten, Stierman, Onder-Stierman, Halfwaeck, Sieckentrooster, Hoog-Bootsman, Schieman, Constapels, Constapels maet, Bottelier, Botteliers maet, Kock, Kocksmaet, Opper-Barbier, tweede Barbier, derde Barbier, Opper-Zeylmaecker, Onder-Zeylmaecker, twee Quartiermeesters, Opper-Timmermeester, noch vier Timmermeesters, Opper Kuyper, Kuyper, Scheeps Corporael, Provoost, Trompetter, seven en twintich Bosschieters van twaelf gulden/ twee en twintich van elf guldens/ vijf en twintich Bootsgesellen van tien gulden/ twaelf van negen gulden/ viertien van acht gulden/ twee van seven gulden/ negen Jonge Bootsgesellen van ses gulden/ vier hoop loopers / vijftien jarige Jongens/ Sergeant, twee Corporaels, twee Landts-Passaten, Tamboer, negen en twintich Adelborsten, seven en sestich Soldaten. Dese in't slaen ofte vechten/ vermogen niet van hun plaetsen wijcken/ dan by ordre van der selver Capiteyn/ ofte Officiers. Des vyandts Galliocnen aen boort leggende / ende 't volck oversmytende/ behoort de Constapel syn Maet ende Busschieters veele stucken sien te dompen/ ende de vyants schepen reddeloos te schieten/ ende als het overgesmetten volck dat schip aflegget. De gequetsten worden door andere wech gebracht/ waer toe oock wel eenige werden geordonneert. Welck volck hoe noodich ende dienstich voor de Compagnie zy/ mach blijcken uyt het placcaet in dato den 14 December 1617. onder Num. 43. verbiedende de Ingesetenen deser Landen/ insonderheyt de Zeevarende lieden/ te varen op andere schepen naer de Oost-Indien als tot voordeel van de Compagnie handel/ by straffe tegens haere personen ende goederen. 't Welcke den 4 May 1632. is gerenoveert.

CAPITTEL V.

TOt de Regeringe ende bevorderinge van de Negotie in Indien, waer in de ziele ende het leven van de Compagnie is bestaende / werden daer gesonden een Gouverneur Generael, een Directeur Generael, tien ofte twaelf Raden, daer van een President/ eenige Schepenen ende haer President/ oock Weesmeesters/ Directeurs / Commandeurs / Opperhoofden van de Comptoyren / Fiscael/ Secretaris/ Baillieu/ Geweldiger/ ende dan Opper-Koopliedcn/ Koopliedcn/ Onder-Kooplieden/ Assistenten/ Cassier/ Arbeyders/ ende andere.

De Godtsdienst wert daer bevordert door eenige Predicanten / de welcke al-daer met Ouderlingen ende Diaconen / oock een Kercken Raedt maecken.
Daer nae gevoecht mogen worden eenige Schoolmeesters.
En sal niet ondienstich zijn / dat eenige der bequaemste Geesten van de Jeucht uyt die Quartieren / nae 't Vaderlandt ghesonden werden om aldaer te studeren in de Theologie / ende geoeffent / weder daer nae toe werden gesonden.
Waer toe de Ouders sullen verstaen / onder beloste / dat het ghescheide sonder haer kosten / ende sullen werden op getrocken ter eere van de staet.

CAPITTEL VI.

VOlgen de goederen van de Compagnie; Als eerst daer van genoemt Oost-Indische Huysen, die yder Kamer een heeft / in de welcke de vergaderinge van de Bewinthebberen / Hooft-participanten / ende anderen is.
Allwaer oock andere Kameren zijn ten behoeve van de voorsz Compagnie / Officiers met de appendentie van de selve / als mede plaetsen allwaer eenige van der selver Waren / nae vereysch worden gedrooght. Packhuysen tot de Equipagie / ende ghereetschappen / als tot het bergen van Provisien / Cargasoenen ende Contanten. Andere goederen uyt ende nae de Indien komende / schepen met Ammonitie van Oorloge / inkomsten van Tollen / Excysen / &c. Timmerwerven / daer de Compagnie haer schepen bout na yder Kamers contentement; als van Amsterdam de helfte / Middelburgh in Zeelandt een vierde part / ende de resterende Kamers te samen elck een vierde part. Van des selfs Landen ende Kastelen / met hun groote Guarnisoenen in Formala, Ceylon, Malacca, Cormandel, Amboyna, Banda ende Tarnaten, van de welcke de beschryvinge in Linschoten Navigatione & Itinerario in Indiam Orientalem, &c. cap. 14. 18. 20. 21. Pontani Histor. Amstelod. lib. 2. cap. 25. 26. Als van der selver situatie / sterckte / overwinninge door de schepen van dese Nederlanders.
Alhier mach van besonderlijck werden aengewesen / dat de eerste sy beschreven van Zeygaert de Rechteren in syn Oost-Indische reys. Ende Cylon ofte Seylon in de tweede voyagie onder de Admirael Steven vander Hagen, dat het heeft veele groene vlacke Velden / waer veel Caneel zy / met oock Vee-vogels ende visschen. Malacca in de voyagie onder den Admirael Matelief, ende by Lynschoten in syn achtiende Capittel / dat gelegen aen een Revier / ende sy sterck van bolwercken / die haest is aenghewassen door toeloop van Vreemdelingen van alle kanten; allwaer zijn veele Hoven ende Cocos boomen / ende hoe die van de onse is beoorlocht geweest.
Van Cormandel, dat daer is over al een vlacke kuste / allwaer de Hollanders aen de Frontieren in Palataque een magnifique Kasteel hebben; ende is de handel aldaer veel met kleetjens / welcke oock nae andere plaetsen by meenichte werden verhandelt.

CAPITTEL VII.

STeven vander Hagen in 't Jaer 1603. met twaelf schepen uyt dese Landen gesonden/ naderde het Kasteel der Portugesen van Amboyna, dat die Gouverneur daer op overgaf/ 't welck hy dede besetten; het Royale Fort leght binnen aen strant/ met bolwercken ende goede flanckeringe/ ongevaerlijck een halve musquet schoot van 't Kasteel. Door vreese van 't Kasteel/ heeft de Compagnie de handel/ ende dwingen het naeste Landt/ selfs Banda met den aenhangh. Oock sijn op 't groote Ambon vier Hoofsteden/ welcke alle onder de naem van Hitto zijn/en staen onder 't gebiet van 't Kasteel/de Vasallen sijn van dese Staet.

Daer is oock een Packhuys/ waer in alle Vyvres leggen/ als van Vlees/ Speck/ Oly/ Asyn/ &c. als mede de Nagelen die aldaer vallen/ ende ghebracht worden van andere plaetsen/ oock de Fruyten van die plaetsen/als Orangie Appelen/ Lamoenen/Citroenen/ Cocos/ Bononas die van fatsoen als een beuling te wesen werden beschreven/ ende van smaeck als bergamotten ofte mantjens peeren in dese Landen/ suycker riedt/ ende Rijs/ alles goede koop; van de Rijs wort aldaer gebacken goet broodt nae 't fatsoen van een suycker broodt/dat sy tot haer spijse eeten; alwaer mede geheele bosschen wassen van Saguboomen/ van welcker pit sy haer broodt oock maecken. Noch is daer een Wapenhuys met steen boven bedeckt.

Banda ende Amboyna leggen van malkanderen Zuydtoost ende Noortwest/ omtrent vier en twintich mylen/ ende Banda leyt van Batavia vierhondert mylen/ op welcke Banda men heeft begost in April festienhondert ende negen een Kasteel te maecken; maer die plaets niet bequaem werdende bevonden/ wierde het oude van de Portugesen verlatene weder opghebouwt/ waeromme redes een muyre lach/ ende goede grondt hadde/ worde alsoo een sterck vierkant Fort met twee bolwercken op 't water/ ende twee aen 't Landt/hier sijn de Forten Nassou ende Belgica. Ende is naer eenige Oorlogen tusschen beyden/ vreede gemaeckt/ ende gheaccordeert dat de Bandanesen sich verbonden aen de Hollanders hare Nootenmuscaten ende Foelij te leveren/ die daer in abondant wassen/ jae de Nootenmuscaten/ soo veele/ dat tot groote maeltijden daer van kaersen werden gemaeckt. De Vrouwen meeste werck/ is om de selve te droogen/ ende uyt de bolster te doen/ die geplucktt zijnde/ werden met roocken swart gemaeckt.

CAPITTEL VIII.

TErnaten, alwaer het Hof is daer sich de Gouverneur onthoudt; ende sijn dese drie onse Forten/ als Tacomma en Willemstadt vierkant met een bolwerck nae 't Lant ende Redoute op de hoochste om 't selve te bevryen/ gemaeckt in 't Jaer 1609. Mallayo anders Orangie, ende Tacony ofte Hollandia; tusschen beyden is na eenige Oorlogen geaccordeert te sullen malkander tegens de Spangiaert ende Portugesen/ als ghemeene vyanden helpen; aldaer is menichte van Cocos ende Bananas boomen/ hier vooren geseyt/ Nagelen ende Wijn de Palma/ een dranck wit van couleur/ en van smaeck als suyr hoy ofte wey/ bequaem

om

om te drincken; daer wassen veele Amandel boomen met harde ende dicke doppen/ die heer buyr komen maecken / een yeder doppe sijn twee of drie langhachtige Amandelen; oock vintmen daer veele Papegayen/ &c.

Van Tarnaten, siet Linschooten aen 't twintichste Capittel.

Van andere plaetsen meer de Compagnie behoorende/ alwaer die haer negotie drijven / kan men in eenige boecken wijtloopig vinden/daer van niet gemeent ben hier te schrijven. Pere Fournier Hydrographie livre. 4. Cap. 23. kan daer van naegesien worden; verhaelende dat tot Bantan sy trafiquen met Chineser, Turcken, Arabiers, Persianen, Ægyptenaren, ende Japonnoysen, op elcke merct / als daer wert gehouden/ tot een getal van niet minder trafiquanten als dertich duysent.

In de Oost-Indische Voyagie onder de Admirael Pieter Willemsz Verhoeven is een korte beschrijvinge van de Forten/ende verlatene Plaetsen in Indien/ ende mede van hun grof geschut/ met sijn toebehooren.

CAPITTEL IX.

HEt ander deel van dese Oost-Indische watersocieteyt ofte Compagnie / is haer Bedieninge oock van Persoonen ende Goederen.

Persoonen / welcke / Regeeren / ofte staen onder 't ghebiedt van de Regeerders.

De Regeerders sijn eerst de Bewinthebberen, van wat Kameren / ende hoe veele sy zijn/ is Cap. 3. hier vooren gestelt.

Yeder aldaer genoemde Kamer behoudt daer het bewindt/ ende administratie van hare uytgesondene Schepen / met het verschaffen van noodtsaeckelijcke wapenen/ tot afbreuck van de vyanden/ ende Koopmanschappen ofte Waren/ die voor een deel om een reulinge te leggen / met de Indianen best dienen / mitds dat daer over eenige van de Bewindthebberen in de Schepen present zijnde.

Uyt de Bewinthebberen werdt yedermael by eenige voorvallende gelegentheden een Collegie / ofte extraordinaris opperste Vergaderinge van Seventiene gekooren; als van ofte uyt die van Amsterdam acht, Middelburg vier, Hoorn een, Enckhuysen een, Rotterdam een, Delft een, ende van vier kleyne Kamers wert noch by beurten een bygevoecht.

Welcke de ordinaris vergaderinge van Seventiene maeckten / daer van alles besloten ende verhandelt werdt/ wat de selve compagnie aengaet. Ten ware sy oordeelde/ de saken haer te swaer te wesen / ofte dat sy daer over niet mochten accorderen/ dan werden die aen hare Ho. Mog. gelaten.

Uyt de Hooft Participanten komen in dese Vergaderingen twee mede sessie te nemen / om mede te hooren ende kennisse te hebben van 't geene daer werdt verhandelt/ jae oock mede te advijseren / sonder nochtans te hebben eenige concluderende stemme.

CAPITTEL X.

ONder de voorsz Regeerders zijn alhier een Advocaet/ wiens Ampt is/ te houden de notulen van 't geene/ soo in particuliere vergaderingen/ als van de Seventiene, wert gebesogneert/ dat Registreren/daer upt addvijsen/ende brieven formeren tot goede ordre ende reglement der Compagnie/ jae tot antwoorden van de ghescheiften door den Generael/ende Raeden van Indien/ aen de Vergaderinge van de Seventiene afgesonden/ van hoedane substantien die oock mogen zijn.

Hy heeft oock de opsicht van alle papieren/specterende tot de Negotie/ Justitie/ ende Kerckelijcke saecken/die soo van Indien komen/ als die door de Compagnie daer heen werden gesonden.

Uytgesondert de Guarnisoenen/ ofte Soldye boecken/ van alle de Compagnies Dienaers/ in Indien geen exempt/ die ontfangen/ ende bewaert worden van de

Boeckhouder van de Compagnie/ om de selve te visiteren/ ende reeckeninge daer upt te maecken op geschrifte/om aen de Reeckenkamer/by de Gecommitteerde Bewinthebberen onderteeckent te worden.

Ende volgens betaelt te worden van de Cassier/ de welcke voorsz reeckeninge voldoet ende intreckt; Gelijck hy oock betaelt alle de Ordonnantien van de Gecommitteerden van de Reeckenkamer/ gepasseertt over inkoop ende leverancie van goederen/ het zy tot Equipagie van schepen/ als van seer veele meer andere saecken; Alles onder behoorlijcke verantwoordinge/ bewijs ende reliqua.

Niet ghedogende de Bewinthebberen van de selve eenige lange uytgestelde rekeningen/ die veele disputen hebben.

Ende hem werden bygevoeght/ soo veel Clerquen als hy tot schryven en reeckenen noodich heeft.

Over het Ampt van de Equipagiemeester kan naegesien worden 't geene in des eerste boeck in 't drie en dertichste Capittel van dat Ampt is geschreven.

Nu volgen die geene/ welcke alhier te schepe werden bestelt/ in 't voorgaende vierde Capittel gemelt/ van wiens diensten alhier niet sal worden gheschreven/ als wesende by nae al gedaen in veele Capittelen van de Generale Zee-Politie.

CAPITTEL XI.

VAn de geene/ welcke tot de Regeringe in Indien werden ghesonden/ is eerst/ de Gouverneur Generael, welcke in de Hooftstadt Batavia sijn Hof is houdende/ ende wiens authoritept aldaer sodanich is/ als in dese Landen zijn van der selver Generael/ gelijck daer van De Statu Fœder. Belg. Provinc. cap. 8. staet verhaelt/ die daer groote pracht houdt als een Europisch Koningh/ om te hebben door dese luyster/ een eerbiedighept ende ghehoorsaemhept by die volckeren van die Gewesten.

Daer nae komt de Directeur Generael, welcke is onder de opsicht van wel-

gemelde Gouverneur Generael / die Hooft is van alle Compagnies Negotie/ op wiens Comptoor alle de boecken van Indien werden gehouden/ende soo mede het groote Negotie boeck van Batavia, de boecken van yeder Comptoor apart/ wesende hy 't Hooft van de Negotie in Batavia; door sijn ordre en by wesen/ wert dit voornoemde werck gedreven ende bestiert/waerom hy oock alle goederen uyt die Gewesten/ ende oock selfs in Nederlandt komende/ verantwoort.

Moetende alle Officieren ende Administrateurs van des Compagnies effecten/ aen hem reeckeninge ende bewijs doen alle maenden preçys/ Als

Dispensier van alle Provisien.

Opsiender van de Granen.

Equipagiemeester van alle des selfs gereetschappen.

Fabryckmeester, het Hooft van de Wercklieden, van alle materialen, houdtwerck, &c.

De Opsienders van het Ysermagasyn.

Constapel-Majoor van 't Kruyt ende het geene aen de Artillerie behoort.

De Opsienders van des Compagnies Wapen-Kamers.

De Opsiender van 't Hospitael.

De Majoor van 't Guarnisoen.

De Opsiender van de Winckel des Compagnies Kleeren.

Opper Koopman van 't Casteel over syne Negotie boecken.

Boeckhouder des Guarnisoens van des selfs Soldye boecken.

Boeckhouder der Logys-Gasten, oock van syne Soldye boecken.

Cassier van de Casse, ende de restanten van de penningen.

Opsiender van des Compagnies kleyne Vaertuygen ofte Chaloupen, die ghehouden werden, met haer volck ende andere, tegens een onverwachte aenval van de Javanen ende geveynsde Vrienden.

CAPITTEL XII.

DE Ontfanger Generael, die met sijn Supposten ontfanckt alle Collecten/ ende gerechtigheden van de Inwoonders/ als sy daer moeten dragen/ ende wat voor inkomen ende uytvoeren der Waren wert gegeven / volgens taxt van dien.

Doende sy alle/ de selve officien op des selfs expresse Ordonnantien / van hem onderteeckent.

Ende soo hy alle de facturen van de ingeladen Koopmanschappen/ als met de Retourschepen nae Nederlandt ende andere Gewesten / daer werden geschickt/ tot de inlantsche handel komt te verantwoorden aen de Compagnie / werden de selve by hem geteeckent.

Hy geeft alle daegh een uyr audientie / om veele kleyne saecken te slissen / die groot zijn / aen de ghemelte Gouverneurs communicerende / ofte in den Raedt van Indien voorsz brengende/ welcke oock diverse advysen ende instructien heeft in te stellen over de Negotie / tot naerechtinge ende Reglement voor de Opperhoofden/ wesende op de buyten Quartieren.

CAPITTEL XIII.

DE Raden van Indien onthouden haer op het Kasteel / met de Gouverneur Generael (exempt die geen/welcke de Gouvernementen bekleden) daer mede de saecken van de Compagnie door Raetsplegingе werden verhandelt ende geaррesteert/ by alle gelegentheden weeckelijcks / alleen dat die des abondts te seven uyren vergaderen.

Van de welcke een is President van den Raedt van Justitie / een ander President van de Schepenen / ende Commissaris in de Kerckenraedt ; oock een tot President van de Weesmeesteren/ ende de andere oock tijdtlijck by beurten gaen in Commissien/ tot de visiten van de buyten Comptoyren / als oock voor Ambassadeurs aen de naest gelegen Vorsten ende Koningen.

Sy werden ghemeenlijck aengenomen voor een tijdt van vijf jaren als sy sijn ongetrout/ ende thien jaren als sy sijn ghetrout ende met haer Familie daer heen gaen/ de welcke nae ghelegentheyt voor de tijdt van drie jaren van den Gouverneur Generael en de Raden werden gecontinueert/ met verhooginge van Tractementen.

Tot het Ampt van Raedt/ werden veel tijdts ghevordert de Presidenten/ Directeurs en de Opperhoofden van de buyten afgelegene Negotie Comptoyren/ wel geoeffent in saecken van de Compagnie/ ende soo in veel Officien successivelijck wel hebbende gedient.

Het Collegie van Schepenen bestaet uyt vier Compagnies Dienaren/ als de President/ Sergeant-Majoor/ Bouckhouder Generael/ met een van de Commandeurs/ ende drie aensienelijcke Burgers / Opper-Koopliedeh hier toe ghecommitteert ; dat permanent is.

By de gemelde Schepenen werden geoordeelt Civile ende Criminele saecken/ raeckende de Burgers ende Natien in ende omtrent Batavia binnen der Compagnies Jurisdictie/ voor welcke Rechters elck een/ aldaer sijn partye verdaechvaert.

Het Collegie van de Weesmeesters, bestaet uyt vier persoonen van de Compagnie/ ende drie aensienlijcke Burgers/ die administratie van der Weesen saecken/ ende der selver sterfhuysen verschillen/decisien sonder onderschept van Weesen/ die daer te Lande zijn.

Volgen de Opper-Hoofden van de Negotie/ de Directeurs werden geintituleert.

Oock eenige twee a drie Commandeuren der Compagnie / gestelt uyt de bequaemste Schippers/ om een Vloot schepen te commanderen/ ende den vyant het hooft te bieden.

Hier van compareert wel by beurte de eene ofte ander mede in den Raedt van Justitie.

CAPITTEL XIV.

DEn Advocaet Fiscael, van dit ampt / is in de Generale Zee-Politie in 't 29 Cappittel.

Hier werdt in dese Indien, de selve toegebracht tot uytvoeringe van des selfs Ampt een Geweldiger / ende acht ghewapende Dienaeren ; ende meer andere Compagnies dienaren/ tot sijn goedtvinden / ende ordre.

In Indien werdt in geen Collegien ofte Vergaderinge van Raedtsplegingen/ gebruyckt een Advocaet van de Compagnie/ maer een Secretaris, wiens Officie is gereguleert/ als der geener/ welcke hier te lande zijn.

Des Ballieu Ampt/ is over alle Burgeren ende Inwoonders verbreeckinge/ ofte overtredinge van de Placcaten hem tijdtlijcx toegesonden ; wesende versien ende versterckt met acht gewapende Dienaers / ende als 't noodich is / met de Geweldiger/ welcke is als een Onder-Schout in dese Landen.

Alwaer mede gestelt werden persoonen goede kennisse van de Negotie aldaer hebbende/ ende van goede capaciteyt/ als Assistenten, ende komen alsoo by trappen hooger/ tot Onderkoopmans/ Coopmans/ Opper-Coopmans.

Boeckhouders, die in yeder Negotie plaetse werden ghesonden/ onder opsicht ende verantwoordinghe van de Opperhoofden aldaer ter plaetse ; Ende alle boecken werden gesonden na Batavia aen den Boeckhouder Generael, die dan getrocken werden in het Generael Boeck van Indien, daer van de afschriften jaerlijcx aen de Compagnie werden gesonden/ om te sien de staet van winst/ verlies/ onkosten/ &c.

Voorts hebben Batavia, ende andere Negotie plaetsen een Cassier, welcke de ontfangh van de penningen heeft / ende uytkeert de onkosten / ende anders / op Ordonnantie by twee Opper-Hoofden geteeckent / naer breder inhoudt van de Instructie.

Eyndelijck Arbeyders tot het voorbrengen ende arbeyden van alle Compagnies Koopmanschappen/ ende goederen.

Onder welcke alle des Compagnies werck in ordre is verdeelt.

So dat yeder een aen sijn Gouverneur ende de selve wederomme aen den Generael op Batavia, de Hoofstadt van het Eylandt Java (welcke met stercke muyren is omcingelt) rekeninge van haer doen geven; Onder het gesach van de Regeerders zijn mede daer andere/ de Inwoonders / bestaende uyt die geene/ welcke van de Natie selfs sijn Nederlanders/ende die van een Nederlantsche Vader/ ende Indiaensche Moeder werden gebooren.

Welcke laeste bevonden werden in de gewesten langer/ als die van Nederlantsche Ouders zijn voortkomende/ te leven.

CAPITTEL XV.

DE Kercken Raedt, zijn aen de plaetsen / alwaer de Predicanten ofte Predicant (wesende persoonen wettelijck beroepen/om opentlijck Godes woordt/ ofte leeren/ het volck voor te stellen/ de Sacramenten administreren/ ende andere kerckelijcke diensten doen) zijn gestelt/ die bygevoegt werden twee Ouderlingen(welcker sorge/ende dienst bestaet in de kerckelijcke discipline waer te nemen/ tot wechneminge der ghebreecken daer tegens ghepleeght / ende andere sulcke Officien/ uytgesondert de Predicatien ende bedieninge der Sacramenten) ende twee Diaconen.

In

In Batavia bestaet de Kerckenraedt in drie Predicanten / twee Ouderlingen/ ende twee Diaconen.

Het ghetal van de Predicanten in Indien is ordinaerlijck seven en twintich sterck.

Daer nevens sijnder veel Sieckebesoeckers ende menichte van Schoolmeesters/ welckers Ampten soo een yeder hier kennelijck zijn/werden nu overgeslagen. Die op Amboyna als aenleggende Eylanden/ houden sestien Schoolen/ na particulier verhael in de Oost-Indische voyage onder den Admirael Pieter Willemsz Verhoeven pag. 150.

CAPITTEL XVI.

RAeckende de Bedieninge van dese Compagnie Goederen / hier boven in het seste ende volgende Capittel verhaelt/is van eenige der selver redes in dat acht en vijftichste Capittel / en volgende Capittelen der Generaele Zee-Politie geschreven.

Ende dan hier van veele geheymenissen te verswijgen beter sal wesen / als die hart uyt te roepen/ sal van die alhier weynich verhaelt worden.

De Kruyden/ ende kostelijcke vruchtghewassen/ als mede van kostelijcke gesteenten / in die Landen zijnde / werdt door Linschooten in des selfs Reysboeck breet beschreven in veele Capittelen ; ende hoe de opgemelde vruchten gheplant worden/ wassen/ oock afgepluckt ende gedroogt werden ; Als meede hoe de Gesteenten wassen/gevisschet/ oock geprijseert/ende verhandelt werden/ opgewichte ende anders. Waer in Oost ende West-Indien / daer Peerlen wassen/ ende gevisschet werden/ &c. Siet Hydrogr. du Pere Fournier liv. 4. chap. 26.

Soo sal alhier werden aengeroert hoe dat Gember wast door geheel Indien, waeromme die van kleyne waerdye is:de wortel is de Gember/ende groen zijnde/ werdt gegeten als Salade / doch is het gesaeyde ende geplantede best/ welck in't eynde van 't Jaer werdt gepluckt ende dan gedroogt werdt/ beschrijft Linschooten in sijn 64. Capittel. Ende van Peper / die sich vast maeckt aen rieten / want het te swack is om sich selfs te houden ; Werdt rijp in de maenden September ende October/ende beyde volgende maenden ingesamelt.

Zegel Lack, ofte Lack / werdt ghemaeckt van groote Mieren / met vleugels/ die by eenige bomen oploopen. Waer uyt een seecker gomme komt / daer aen die loopen suygen / ende maecken rontsomme de tacken het Lack/ghelijck de Byen haer Honich ende Was maecken ; het welcke Lack dan blijft als een riedt.

Het Silver werdt uyt de mynen ghegraven van eenige / ende van andere afgebracht nae Revieren in de Moolens/ om te malen/suyveren/ende silver daer uyt te trecken ; Dat gemalen wesende / wert in een back gedaen met water/sout ende gebroocken tarwe/oock menichte van quicksilver daer by/waer mede het van de Aerde werdt gescheyden/ ende met quicksilver sich vermenget ; Die weder ghescheyden werden in een Oven door hitte van 't vier, komende het quicksilver na boven/ blijft het silver op den Oven.

Hoe het Porceleyn wert gemaeckt / is beschreven in de schipvaert naer Oost-

Indien/ onder de Admirael Matelief op 't Jaer 1607. pag. 99. siet oock Pontanus Histor. Amstel. lib. 2. cap. 14.

CAPITTEL XVII.

NU tot bevorderinge van de Negotie aldaer / werden ordinaris sestich schepen gehouden/ alle nae behooren ghemaeckt ende versorcht/ ghelijck vier en twintich ofte vijf en twintich groote Retour-Schepen / met thien ofte twaelf Jachten van Oorloge / die oock daer noodich zijn tot dagelijcx ghebruyck / ende voorvallende ghelegentheden voor des Compagnies ommeslagh. Soo werden in eenige plaetsen van Indien uyt dicke Rieten ofte Leber-boomen / ghenaemt Mambu, seeckere schepen gemaeckt daer in twee personen konnen sitten/ welcke sy aen elcke eynde een knuyst laten houden / ende de andere tusschen beyden hollense uyt / sittende elck op een eynde met een riem in elcke handt / daer mede sy snel voort roeyen. Van de schepen waer mede de goederen uyt Indien werden gehaelt/ siet Meteren lib. 15. & ultimo. Soo sijn in Indien oock eenige Timmerwerven tot repareringe / maer niet tot bouwinge van schepen / want die aldaer niet worden gebout/maer nae alle quartieren uyt Batavia soo veele gesonden met geldt/ Koopmanschappen / ende nootwendigheden als dat Jaer versocht worden tot wechvoeringe van de versamelde ende ingekochte goederen.

Ende werden veel ende verscheyde goederen tot Koopmanschappen uyt dese Landen nae Indien gesonden/ die geen vaste regel houden konnen / om redenen de Compagnie best bekent. Wat reulingen van Waren daer gedaen/is in Meteren Nederlantse Hist. 22. Boeck; ende nu het Politick Handtboeckxken van den Staet van Nederlant pag. 115. ende G. M. A. W. L. author in prima parte navigat. Ind. Oriental. in verscheyde Capittelen/ en andere; waer in wert aengewesen welcke Waren best dienen om de reulinge met de Indianen te leggen.

CAPITTEL XVIII.

SOo heeft oock de Compagnie in de Landen haer inkomsten van de Excysen van Wynen/ Tollen van uytgaende ende inkomende goederen / Excijs van Beestiael/ Hooftgeldt van Chinesen ende andere/ Excijs van Tappers/ Arackbranders / over het verkoopen van Huysen / Pacht van Exsehepsen van Klappus-bomen / ende andere meer. Hier sal oock goet profijt ghedaen mogen worden / als nae 't oordeel van eenige daer te Lande Kruytmolens werden ghestelt/ waer toe daer commoditeyt sijn kan om 't selve te maecken in abondantie / ende seer goede koop/ om mede aen de Indianen te werden verhandelt.

Eyndelijck sal men dienen te weten hoe van Hollant in Indien/ende van daer weder nae Hollandt men reysen moet / ende de goederen overbrengen te schepe/ wat droochten ende Reeden op meest alle de Kusten aldaer zijn; dit is in de Oost-Indische Voyagie beschreven / op dat men door gantsch Indien konde zeylen/ welcke alhier om de kortheyts halven sijn uytgelaten/ en de Leser sal willen ghelieve in de selve Voyagie desen na sien.

CA-

CAPITTEL XIX.

DUs verre van dese Compagnies aenvangh ende florisante voortgang / door vigilantie der selver Besorgers/ en trouwe diensten van de Ministers / ofte hare bestellinge ende bedieninge.

De welcke gelijck by trappen is opgekomen / sullen door volgende oorsaecken als by trapkens mogen weder dalen / ende daer door een verachteringe van der selver welstant komen te lijden/ waer nae dan oock eenige remedien gestelt sullen worden.

Onder de oorsaecken wort eerst ghenaemt / als wanneer den Godts-dienst aldaer niet bevordert/ maer verachtert wert/ gelijck oock hooch-dienstich is/ dat de ongeloovige Natien/ tot het Christen geloove werden gebracht/die als dan seeckerder onder dese gehoorsaemheyt sullen wesen te houden/ ende onervaren/ ongerecht/ gierige/ ende andere onbequame Regeerders alhier/ ende in Indien over de Compagnie goederen werden gebruyckt.

Insgelijcx/ wanneer de Hooge ende Lage Ministers van de Compagnie niet trou de Compagnie dienen/ ofte hare ordre ongehoorsaem zijn ; oock daer aenrechten tweedracht/waer by komen de Vryehandel door de vrye Burgers aldaer die volgens een wel geraisonneert advijs / der Compagnie corruptie mach worden ; soo komt mede geen kleyne schade van de Favorijten van gherecommandeerde Dienaren/ welcke aengroyende/ de winsten van de Compagnie sullen afkortinge moeten lijden/ jae die Compagnie is so groot ende vermogen/door dien dat sy voor haer heeft houden den Handel ofte Negotie van Indien ; edoch andere meer ghebreecken/ die ghemeenlijck veel tijdts te samen plegen te zijn/overslaende.

Als oock/ dat des Compagnie Kastelen niet wel werden bewaert tegens des selfs Vyanden/ ghelijck mede de schepen ende Magasijnen voor brandt/ende andere schade.

Die hier gebracht/ om immers ten dienste van de Compagnie / ende het gemeene Landt vermijt te mogen worden.

CAPITTEL XX.

ENde op dat de Compagnie ongedissolveert ende in esse mach blyven/moeten hier tegens voor remedien zijn/ende gebruyckt werden der Compagnie goede Regulen ende Ordonnantien over de Kerckelijcke ende Politijcke Regeringe aldaer/ Justitie/ Negotie/ Civile ommeganck onder de menschen / bestaende in een ander wel te ontfangen / te hooren / daer mede te handelen datse niet konnen oordeelen veronghelijckt te wesen/ ofte dat hen eenige moeyelijckheyt is aenghedaen ; welcke als over een komende is met een vriendtschap : soo heeft David 1 Chron. 28. syn Onderdanen Broeders ghenaemt/ jae wanneer sonderlingh de Regeerders door eergierigheyt der Compagnie winst bevorderen.

Ende trouwe Ministers meer ende meer met eerlijck loon ende tractementen werden gheanimeert/ ende die in der selver diensten sijn afghesloost/niet om yets kleyns afwijsen/ om de Vrienden in de plaets te brengen.

Ander

Andere sulcke oorsaecken als remedien/ konnen uyt de Generale Zee-Politie alhier by gedaen worden.

CAPITTEL XXI.

VAn welcke Compagnie de winst ende inkomsten/als oock de uytgeef van de lasten wesende veressent/ wert aen yder Participant / nae de grootheyt van de somme/ welck hy daer in is herkerende/ uytdeelinge gedaen / ende geeft aen den Staet van 't Landt groote voordeelen.

Aen dese is dan toegestaen in 't Octroy / om met Princen ende Potentaten Verbinteniſſen ende Contracten te maecken op den naem van haer Ho. Mog. oock eenige Fortreſſen ende verseeckertheden te bouwen ; mede des selfs hier vooren genoemde Gouverneurs/ volck van Oorloge ende Officiers van Justitie/ ende andere tot noodelijcke diensten te stellen ; behoudelijck/ dat de Eedt van getrouwigheyt aen haer Ho. Mog. werde gedaen/als niet mogende de wapenen in handen van particulieren gestelt werden / maer dit volck met solemnelen eedt aen dese Republijck wesen verbonden.

CAPITTEL XXII.

DE West-Indische Compagnie is na het Octroy van de Heeren Staten Generael van den derden Julij 1621. onder Num 44. door een tijdt van vier en twintich Jaren begonnen/ ja met gemeene vereenichde macht van Kooplieden/ ende Ingesetenen van den Lande/om met Scheepvaert ende Koophandel in de Quartieren van West-Indien , Africa ende hier naer ghenoemt / deser Landen welstant te bevorderen.

Soo mogen dan de geene/als alleen uyt de name van de Compagnie/volgens het Octroy/varen/ofte negotieren op de kusten ende Landen van Africa,van de Tropico Cancri,tot Cabo de Bonne Esperance, nochte op de Landen van America ofte West-Indien,beginnende van het Zuydteynde van Terra Nova,door de Straten van Magellanus,de selve eerst ontdeckt in't Jaer 1520.loopende van S. Lucas nae Brazijl,van waer Zuydtwaerts aengekomen aen de mondt van een Engte ofte Strate/ die de Noort ende de Zuydt-Zee aen malkanderen knoopt ; van welcke vinder noch die Strate de name is hebbende/ Le Maire, beschreven in de Nassausche voyagie onder beleyt van Jaques l'Heremite, ofte andere Straten/ ende passagien daer omtrent ghelegen/ tot de Straet van Anjan , soo op de Noort-Zee als op de Zuyt-Zee/ nochte op eenige Eylanden / aen de eene en de andere zijde tusschen beyde ghelegen ; Mitsgaders op de Austraelsche, ofte zuyder Landen (waer heen die vaerten sijn ondect door Jacob le Maire ende Willem Cornelisz Schouten in den Jaren 1615. 1616. ende 1617.) streckende/ ende leggende tusschen beyde de Meridianen , raeckende in 't Oosten de Cabo de Bonne Esperance, geseyt de zuyderlickste Hoeck van Africa/ eerst gevonden van Bartolomeus Diaz omtrent den Jare 1493. ende in het Westen het Oost-eynde van Guinea inclusis / verbeurende de geene buyten de Compagnie op de voorsz kusten varen/ schepen ende goederen.

Soo

Soo is Placcaet uytgegeven den 14 Junij 1632. dat geen Zeevarentvolck deser Landen sich mogen verhuyren aen uytheemsche persoonen/ ofte oock Ingesetenen deser Landen / buyten de voorsz geoctroyeerde Compagnie / om met hun Schepen te varen naer West-Indien / ende andere plaetsen in de limiten van het Octroy ende ampliatie van dien begrepen/ by pene daer in verbat. Blijft de Zoutvaert op Ponte del Re, als in placcaten van den 10 Junij 1622. onder Num. 45. ende van den 13 Februarij daer aenvolgende onder Num. 46. waer by komen / de ordre daer op/ ende waer nae alle ghementioneerde Schepen uyt dese Provintien vermogen te varen/ in sekere limiten van 't Octroy deser Compagnie in dato den 10 Julij 1633. onder Num. 47. ende naerder ordre / daer op van den 16 October 1637. onder de Num. 48. het Sout waerom die vaert nae Ponte del Re, Nieu-Nederlant, en meer andere plaetsen gevordert werdt / is geheel noodich tot het leven van de mensch n ende anders. Dat welcke hoe't werde ghemaeckt/ des selfs natuyre ende ghebruyck/ men beschreven vint in Livini Lemnii lib. 3. cap. 9. de occult. naturæ miraculis.

Daer toe moet noch ghevoecht werden het Reglement van den 29 April 1638. onder Num. 49. Om de Compagnie op te rechten by een gebracht is tachgentich Tonne gouts; Ende zijn die geene/daer toe hun gelt opbrachten / Participanten genoemt; welcke Somma vermeert is / met een vierendeel van de Capitale somme/ mits dat voor rente daer af ghetrocken sullen werden ses van 't hondert. Nader verhooginge toegestaen in Junio 1639. onder Num. 50.

CAPITTEL XXIII.

ENde werdt soo bestelt/ ende bedient met menschen/ ofte persoonen/ als mede Goederen daer toe vereyscht.

De persoonen zijn/ ofte die het beleyt/ende de Regeeringe daer af hebben/ ofte daer onder sijn staende.

De eerste sijn ofte aen Landt/ ofte te Water.

Die aen Landt zijn/ ofte alhier/ ofte in de Landen van de Compagnie. Onder de eerste mogen mede komen de Hooftparticipanten/ als eenich ghesach mede hebbende / ende soo worden mede convoceert; Dese ende de Bewinthebberen moeten in de Compagnie herideren als in de 13. ende 14 articulen van het Octroy.

De Bewinthebberen sijn in vijf Kameren/ die van Amsterdam hebben vier negende parten van de Compagnie/ twintich, in Zeelandt hebbende twee negende parten/ twaelf, de Mase een negende part / veertien, 't Noorder-Quartier een negende part / veertien, ende Stadt ende Landen oock een negende part.

Welcke getal te verminderen op de helfte by resolutie gaet gebonden; dan hoe die andere Provincien met Bewinthebberen versien sullen werden / is in het eynde van het 11 articul van 't voornoemde Octroy.

Hun Eedt op der selver administratie van de Compagnie Goederen / ende saecken/ is in het 44 articul des Octroy verbat.

Wat de selve dienvolgens voor de Administratie te profijteren hebben / is in

het Octroy articulen 22/28/ ende 29. exprefseert. Die in eenige verschillen met de Hooft-Participanten van de Compagnie komende / hebben sich te reguleren na het accoort van den 21 Juny 1623. onder Num. 51. waer in mede is ordre op de Bewinthebbers / ende hun veranderinge / op dat niet een perpetuelle Regeringe/ een nadeelige usurpatie mochte werden.

CAPITTEL XXIV.

Meerder zijn die van de Generale Vergaderinge van den voorsz Kameren/ wesende negentien Persoonen / waer in compareren uyt de Kamers/ van Amsterdam acht, Zeelandt vier, Mase twee, Noorderquartier twee, midtsgaders Stadt ende Lande twee, van haere Ho. Mog. Gedeputeerde negentiene/ die van die is President/ articul 18. van 't meergenoemde Octroy.

In welcke Vergaderinge de saecken van de Compagnie werden verhandelt/ ende beslooten/ als in 't Octroy articulen 19/20/21/23. ende 24. hare Ho. Mog. voorbehouden der selver approbatie in saecken van Oorloge / &c. als in 't selve Octroy.

Dus verre van de Regeerders. Aldaer sullen volgen de Gecommitteerden Generale Reeckenmeesters van den negenthiene aengestelt/ volgens Instructie van de Generale Vergaderinge ghearresteert / den twee en twintichsten May 1643. onder Num. 52.

Hoe anders van de Compagnie goede Reeckeninge sullen werden gedaen/ is in de 15/ 16. ende 17. articulen van het Octroy ende het Accoort tusschen de Bewinthebberen ende Hooft Participanten van de Compagnie van den 21 Junij 1623. onder voorstande Num. 48.

CAPITTEL XXV.

De Regeerders in de Landen van de Compagnie te ofte aen Lant zijn/ voornamelijck in Brazijl/ den Hooge Raedt ter vergaderinge van de Negentiene den 12 October 1645. goedtgevonden / ende van de Heeren Staten Generael den sesden November daer aenvolgende geapprobeert / bestaende uyt een President en vier Raden/ hebbende daer het beleyt ende bevel. Die ter plaetse Steden/ Sterckte ofte Fortificatie geen uytghesondert/ daer sy haer sullen gesamentlijck ofte apart bevinden / hebben die gevinge van 't wacht-woordt ende de bewaringe der sleutelen / als mede goetvindende te willen / ofte sullen verschijnen in den Raedt van Justitie/ der Reeckenmeesteren/ ende andere Collegien / sijn de Opperhoofden / welcke te samen hebben te delibereren/ consulteren / ende met pluralitept van stemmen te concluderen/ over alle saken de Politie/ Finantien/ Militie/ en wat vorders de publique Regeringe is betreffende/ en aen dependerende/ oock besorgen goede administratie van Justitie ende publique ruste ; weren ende doen weren alle mesusen/ en ongeregeltheden tegens de welstant van de Landen/ alles na breder inhoudt van der selver Instructie. Waer toe den achtienden der selver maent is gekoren voor President/ de Heere Wouter Schonenburgh van Groeningen, allwaer ende mede in de Generalitept / hy de hoogste Ampten ee-

nige

nige Jaeren hadde bedient; Ende tot de Raden / de Heeren Michiel van Goch, Mr. Simon Beaumont, Abraham Trouwers, ende Hendrick Haeck; welcke formulier daer toe dresseert / die eeden hebben gedaen; ende heeft welgemelde President sijn vertreck op den 10 April 1646. aengedient.

CAPITTEL XXVI.

TE Water / ende oock mede tijdtlijcx aen lande aldaer / de Luytenant Generael / waer toe den 22 November 1647. Commissie is gegeven aen de Heere Sigismund Schoppe, over het volck van Oorloge ter Zee / op andere wateren / als oock daer te lande / daer na hy sich moet reguleren; waer van het derde artijckel van 't Octroy mede is gementioneert.

Als mede van de hier nae sijn ghestelt Colonellen / Capiteynen / ende andere sulcke hoofden / de welcke hun / nae die articulen / ende Ordonnantien op hun diensten gemaeckt / of te maken / moeten gedragen.

Onder het belept / ende Gebiedt van de Regeerders zijn / ofte aen Landt / ofte te Water. De eerste zijn / ofte alhier / als Advocaet / ende mede Secretaris / Boeckhouder / ende Cassier.

Waer voor de Bewinthebberen van de respective Cameren responderen; En uyt hun provisien worden gesalariseert in 't opgemelde Octroy articulen 30 ende 34. Provoost / waer van in 't selve Octroy articul 7. Ende daer nae de / in de Landen van de Compagnie / als Secretaris / met de Clerck / ofte Clerquen / Rentemeester / Boeckhouder / Commisgenerael van de Recherches / Equipagiemeester / ende Deurwaerder.

Van mede te water / de Commandeurs van de Kusten / Capiteynen; Ende dat krijchsvolck daer van in 't vijfde en seste articul van meergemelde Octroy. Wie sich in dienst van dese Compagnie sal hebben begheven 't sy te water ofte te lande / ende op sijn aengenomen dienst eenich gelt ontfangen / sal die dienst effectivelijck voldoen / ende naekomen; Ende die met eenich geldt op de handt ghegeven / geavanceerde maentgelden / ofte wapenen wech loopt / sal nae exigentie van saecken / aen den lijve werden gestraft; Ende wie in tijde van noot / sijn schip verlaet / ofte sonder consent van sijn Officier sich daer van begeeft / moet met de koorde ghestraft worden datter de doodt naer volght / naer Placcaet van den 22 Martij 1625.

CAPITTEL XXVII.

DE Goederen tot dese Compagnie vereysschet ende behoorende / zijn ofte hier te Lande / ofte in de Landen van de Compagnie.

De eerste sijn de Huysen van de voorsz Camers met alle appendentien Packhuysen / in de landen van de Compagnie, Meulen ende alle 't ghereetschap; Als oock Suyckermeulens / die de Portugesen Ingenios noemen / Slaven, Timmerwerven, Schepen. Waer van wijtloopich in dese Generale Zee-Politie is ghehandelt / dit is hier by te observeren dat de selve moeten weder arriveren / daer sy sijn uytgevaren / volgens het 25. articul van 't Octroy. Ende Waren ende

Koopmanschappen/ als uyt Indien komen/ Huyden/ Was/ Greyn/ Amber/ Pelterien/ allerley soorten verf hout/ Brasilien Hout/ Gout/ Olijfants tanden/ Kooper/ Tabach/ Indigo/ Kattoen/ Suycker/ mede de voornaemste waer van 't landt; aen wat plaetsen/ ende hoe die van veele Slaven wert gecultiveert/ ghe-plantet/ ende dan wasset; Gelijck mede door wat instrumenten / ende arbeydt / die bearbeyt werdt / is van Gulielmus Piso de Medicina Brasiliensi lib. 4. ende van andere curieuselijck beschreven. Die selve is ende Blanco ende Moscovado.

Penningen / procederende van der Participanten ingeteeckende Capitalen/ der selver verhooginge/ met een vierendeel van de Capitale somme gedaen/ mits dat voor rente daer afgetrocken sullen worden ses van 't hondert / Negotiatie/ Retouren/ Prinsen/ Recognitien van particuliere Handelaers/ ende Subsidien van die Provincien.

In de Landen van de Compagnie / mogen die voornoemde goederen mede genoemt/ ende als weynich verschillende van die hier te Lande vallen/ oock wer-den gestelt.

Daer nae der selver Landen aldaer ingenomen in Brazyl, Nieu-Nederlandt, Guinea, ende anders/ hier nae in eenige volgende Capittelen te verhalen.

CAPITTEL XXVIII.

Welcke Compagnie alsoo bestelt ende bedient is/ dat de voorsz Personen/ so Regenten/ als die onder der selver gebiedt ende bevel zijn / innerlijcke ghe-breecken / als mede manquementen van goederen ende penningen daer toe noo-dich ; met oock de uytterlijcke oorsaecken / de verminderinge / ende als verval van dese Compagnie causeren / welcke bevoorens sijn verhaelt ; daer van noch remedien tegens de selve zijn / welcke wesende ghoeneralijck in veele Capittelen des eerste Deels van de Generale Zee-Politie verhaelt / worden nu alhier/ ghe-lijck in de voorgaende particuliere Water-Societeyt / ofte Compag. van Oost-Indien voor by gegaen/ ende nu niet weder opgehaelt.

CAPITTEL XXIX.

Dese Compagnie aen/ ende voor het Landt / soo nut ende dienstich ghe weest in 't heetste van den Oorlogh te water ende te lande/ dat die heeft gedient tot een expedient van uytkomst uyt de bloedigen Oorlogh met Spaengien; die oock sal konnen dienen tot verseeckeringe van den Staet deser Landen/ mainteneren van beter gesach op Zee/ stabileren van Commercie/ oock veele Matrosen/ Sol-daten/ Schepen ende Bootsvolck aen handt te houden/ beneficieren van Nerin-ge/ ende vermeren van ghemeene Landts-middelen ende Inkomsten ; is wel te recht met eenige vryheden gheoctroyeert/ volgens artijckelen 9. 10. 35. 45. ende andere ; jae is daer neffens aen de selve toegestaen Contracten ende Alliancien aldaer met Princen ende Natien te maecken/ met oock Fortressen / verseeckert-heden ende populatien/ daer ter handt te nemen; Gouverneurs/ volck van Oor-loge / ende soo oock Officieren tot onderhoudinge van goede ordre / Politie ende

Justitie / aen ende af te stellen / volgens het tweede ende andere artijckelen in 't voornoemde Octroy.

CAPITTEL XXX.

NU volgen de principaelste ghedeelten / welcke de Compagnie heeft ingenomen / als Brazyl ende Nieu-Nederlandt in America, daer onder begrepen de Eylanden van Cumao, Bunayn, ende Acuba, op de Kusten van Africa Loando, S. Paulo, nu weder van de Portugysen beseten / Loango, Guinea, Argyn, Rio Gambia, &c. met de Eylanden van Cabo Verde, ende S. Thome, nu weder in handen van de Portugysen.

Van dese Compagnie werden voornamelijck besorget de plaetsen van America de Culture ende Populatie, ende in de andere plaetsen de Handel.

Het eerste gedeelte van Brazyl, heeft de naem van overvloet van hout / dat nae Europa wort vervoert / Marckgravius lib. 8. c. 1. Histor. Rer. Natural. Brasiliæ, dat in veertien Colonien / ende oock omtrent soo veele groote Revieren is verdeelt / nae wijtloopich verhael van den voorsz Piso in des selfs Tractaet.

In welcke in 't begin een Hooftstadt Baja de todos los Sanctos geluckelijck is ingenomen / maer oock ongeluckich daer nae weder verlooren.

Syn dan hier nu vier geconquesteerde Capitanien / Pharnambuco, Itamarica, Paraiba ende Rio Grande.

De eerste is palende in 't Noorden aen Itamarica, waer in de principaelste havenen / om groote schepen te brengen / het Recif van Olynda, Cabo S. Augustyn, daer toe verscheydene andere. Daer van eenige oock hebben periculeuse klippen / ofte bancken; Rio S. Francisco groot ende waterrijck / de lage Landen Somers overvloeyende.

Werdt de verdeelinge van dese Capitania in vier Jurisdictien alhier voor by gegaen.

Nu volcht Itamarica, daer op gelegen de Stadt van die selve naem / nu Scoppo genaemt / die oock vier ghelijcke gedeelten heeft. Daer nae Paraiba, palende in 't Noorden aen de Capitania van Rio Grande, die langst de Kust heeft omtrent seventhien mijlen; waer in sijn goede Revieren ende Baeyen / met verscheyden Ingenios. De Capitania Rio Grande, paelt aen Paraiba als vooren / oock in vier deelen verdeelt; die rijck is van Vee / wiens principaelste haven is selfs Rio Grande. De conquesten van de vier Capitainien zijn langs de Kust omtrent hondert mijlen.

De Forten zijn / op de Reviere S. Francisco, Mauritius Fort, ses mijlen van de Zee gebout / op een steyle klippe / met vijf punten / ten deel niet accessibel / ten deele met drie bolwercken / wel gheheel hooch / met diepe drooge Grachten / ende andere Sterckten daer buyten / het Fort in Porto Caluo op een hooge bergh. Fortificatien aen Cabo S. Augustyn, voorts op 't Recif Olynda, sijn Prins Wilhelm vierhoeckich / met vier bolwercken / verseeckerende de pas in de Verga; en in 't Landt Prins Fredrick Hendrick, ofte de Vijfhoeck, dienende tot defensie van de havenen / als mede de water-putten / ende meer andere.

CAPITTEL XXXI.

VOlget Nieu-Nederlandt in 't Jaer 1609. van Hendrick Hutsen Schipper ende Koopman/ van hier uytgevaren/ ontdeckt ende gevonden/ alsoo om de gelijckheyt van het Klimaet/ gelegentheyt ende vruchtbaerheyt te rechte ghenaemt; dat op de Noordt Kuste van Africa is gelegen/ omtrent langs de Kuste/ bepaelt aen de Noordt-Oost zijde van Nieu-Engelandt, aen de Zuydtwest zijde van Virginea. De Kust streckt meest Zuydtwest ende Noortoost/ ende La gran Reviere de Canadie by Noorden; een groot eynde achter om de Noortwest zijde is ten deele noch niet bekendt.

In dit Nederlandt willen ghelijck het ander/ de aertvruchten wassen/ niet alleen Taback/ met Granen/ ende veel andere goede vruchten. Daer is een Reviere Morice genaemt/ soo groot als de Teems; waer heenen is ghesonden Perus Stuyvesant Directeur/ met Commissie in dato den 28 Julij 1646. ende als Secunde ende eerste Raedt Doctor Lubbertus Dinclagen, volgens oock Commissie omtrent die tijdt/ by de welcke een Fiscael is ghevoecht/ door welcke alle voorvallende saecken/ raeckende de Politie/ Justitie/ Militie/ Hoogheyt ende Gerechtigheden van de Compagnie sullen werden verhandelt ende gedecideert/ blyvende niet te min yder gehouden sijne commissie te verantwoorden.

Hier onder begrepen het Eylandt Curacao, ofte Cumao; waer van is de Laets verhael van West-Indien in 't elfde boeck pag. 433. soo heeft hier de Compagnie een Fort gemaeckt; van hier werden ghesonden Stockvis/ Hout/ Huyden ende Sout/ om welcke in abondantie te hebben/ groot ondersoeck wort gedaen.

Als oock het Eylandt Bonaire, oock van de Laet in 't selve verhael in 't vijfde boeck pag. 152. beschreven.

Van Acuba, doet meer gemelde de Laet aen eenige plaetsen verhael.

CAPITTEL XXXII.

OP de Kusten van Africa eerst Loango; waer van de Laet in 't begin des tweeden Boecx verhael doet; dit kent men aen de roode hooghe bergen/ welcke voor aen leggen/ desgelijcken op die Kusten niet wert gevonden; waer ter plaetse werden ghevonden veele Olyfants tanden/ Slaven ende Slavinne/ Swarten/ Buffels/ Syvets/ ende veel meer andere Katten/ Papegayen/ Bontwerck/ en anders.

Waer nae is Guinea, waer van dit Koninckrijck de naem heeft/ waer het sy ghelegen/ ende hoe groot/ van des selfs Reviere Niger, des Landts vruchtbaerheyt/ in de Atlas wesende beschreven/ sal hier verhalen dat Medenblicensis eerst van hier nae de Landen in 't Jaer 1596. is gevaren/ mede brengende seer rijcke Koopmanschappen tot Amsterdam. Soo het begin van den handel aldaer hebbende gemaeckt/ waer na in 't Jaer 1598. onse schepen eenige Forten op de Kusten van Guinea in namen; daer heen nu de ordinaris Vaerten zijn van hier/ tot groot profijt van de Handelaers. Ende hier schryven van des selfs Gout-Kusten als van Aschine, Abeny, Atschny, Anta, Connany Nuna, Cabo Cors, al-

waer

waer de Handelaers tegens malkaer komen/Moure,Cormantyn,Ahra tot Snicka de benedenste plaets gereeckent/ in de lengte vier en vijftich mijlen. Van Cabo Cors oostelijck een mijl/is het Fort Nassou in goede defensie/wel versien met Geschut/ alle Amunitie/ Musquetten ende Soldaten. Wesende die van Saboe ende Moure, met de Hollanders in Alliancie / de andere langs de Kuste zijn / en houden sich neutrael met die / als oock de Portugesen ende Engelschen handelende/ over groote quantiteyt met Goudt.

Alwaer oock menichte van smaeckelijcke Visschen / ende veelerley lijftocht/ verversinge van Fruyten/ Hoenderen/ Wijnen de Palm (hier vooren beschreven in 't achste Capittel) zijn / somtijdts oock Olyfants tanden/ werdende aen verscheyde plaetsen / aen de Inwoonders verhandelt Waren / die hier van geen groote waerde zijn / tegens kostelijcke goederen. In die Landen werden eenige Costuymen ghehouden / doch niet strickteliick / de hooghste authoriteyt staet by den Koningh / die nochtans geene importante saecken besluyt / sonder ghemeen advijs van sijn Hooftlieden / de welcke hy in groot getal by een laet komen. Op de Goutkusten van dit Landt/ wort daer gesonden een Commandeur/ende Capiteyn Generael / om in dienst van de West-Indische Compagnie de Heeren Staten Generael te wesen ghetrou ende getrou/volgens daer af ontfangen Commissie.

CAPITTEL XXXIII.

VAn de andere Argyn,beschreven in Schipper Willem van Westsanens reyse nae Indien op het Jaer 1602.

Rio Gambia, daer veel Olyfants tanden zijn/oock eenich Gout/Is/ja Rijs/ ende Ambergrijs / daer van in de Voyagie van Pieter van de Broeck verhaelt werdt / dat by sijn tijdt in 't Jaer 1606. by de Reviere Gamby van de Zee een stuck zy opgeworpen van omtrent tachtich ponden.

Ende Cabo Verde, alwaer ingekoft werden de huyden van Ossen/ Buffels/ ende Elants / mede Olyfants tanden / was Ambergrijs / 't is oock beschreven by de Laet in sijn verhael van West-Indien.

In de Caribische Eylanden wert S. Maerten van de Nederlanders beset; doch Estate wort van de Zeeuwen alleen gheccultiveert/ over de vaert nae dese Eylanden/ is een Reglement op den thienden Febr. 1648. overgegeven/ende den thienden Augustij op een proeve gearresteert / waer nae weder nieuwe concepten sijn ingedient.

CAPITTEL XXXIV.

BY expiratie van het Octroy der Oost-Indische Compagnie/sijn veele voorslagen tot de combinatie van die ende van de West-Indische gedaen / insonderheyt die op den dertiende Februarij 1644. ter Vergaderinge van de Staten Generael sijn genotuleert/ maer hebben die van de eerste Compagnie vertoont den dertichsten November des selven Jaers/ dat die onmogelijck ende ondienstich waren.

Indien

Indien de combinatie hadde konnen gheschieden/met een t'samen gheblochtene ende onverdeelde macht / souden de vyanden van dese Staet geene kleyne schrick ghemaeckt / het Landt groote steunselen hebben ghweest / jae daer uyt voor komen seer veele voordeelen ende Rijckdommen / ende seeckere victorien.

Dese West-Indische Compagnie is op den 21 Martij 1647. van den eersten Januarij des selve Jaers/voor vijf en twintich Jaren weder verlenght/als hier onder Num. 53.

Doch is dit voorstaende verhael van dese Compagnie / nu eylacy/ met een droevig verlies van't meeste deel van de selve verandert. En hoe 't selve sy gepasseert van den 20 December 1653. aen/verhaelt de Engelse Mercurius pag. 216. met oock die articulen als de hooge Raedt ende het Krijgbolck aldaer yder apart aen de eene/ende de Generael der Portugesen aen de ander zyde zijn ghemaeckt/ tot pag. 221. inclus/ van de Autheur dit alhier gelaten soo als het is gheacquireert/ende daer over de selve Regeringe was bestelt. Waer nae tusschen de Coning ende 't Rijck van Portugael ter eener / ende de Staten Generael ter anderer zijde Articulen van Vreede ende confederatie ghesloten zijn/ hier onder Num. 54.

CAPITTEL XXXV.

VOlcht de Oude Noortsche Compagnie/ die op haer kosten ende pericul seeckere schepen heeft uytgerustet/op de kusten van Nova Zembla,Spitsbergen, ende andere Landen ende Eylanden ten Noorden gelegen/aldaer gevonden/ende hier in 't Landt ingebracht de neringen van de visscherie van de Walvisschen/ Walrussen/ende andere Zee-monsteren aldaer zijnde/als met sware reysen door Ysnoodt/ groote snee-jacht aen Landt/ende in Zee ghebreck van levens middelen/ ontsteecken door een liefde van kennisse oock deser Noortsche wateren/ ende Landen/en daer van verhoopte ghewin/ door Dirck Albertsz Rave wijtlopich beschreven. Ende daerom op voorige Octroyen van de Jaren 1614. ende 1617. is geoctroyeert den 22 December 1622 onder Num.54. om alleen te mogen bevaren de Landen/ ende Kusten van Nova Zembla, hoorende onder de Moscoviter (hier valt in uyt de Riveren van Tartarien ende Cathay veel Ys / tot het Fretum Davis. Daer onder begrepen 't voorsz Spitsbergen. Met oock Beeren Eylant/gelegen boven Noorwegen/ Groenlant komende onder de Krone van Noorwegen (alwaer Gras wast tot onderhoudinge van Beesten) ende die onder de Lemiten souden bevonden worden.

Als mede het Eylandt Mauritius (dat vertoont werdt van Pontano Histor. Amstelod. lib.2. cap. 20) ende Landen binnen de limiten gevonden/ ofte noch te vinden. Waer nae by Placcaet van den elfden Martij 1633.. onder Num. 55. verboden/dat geene Ingesetenen ofte inwoonderen van dese Landen/'t sy Commisen/ Schippers/ Stierluyden/ Zeevarende mannen / noch andere/ van wat qualiteyt/ofte conditie die zy/ eenichsints daer heen te varen op de voorsz neeringe/ by pene daer in verbat. Dan soo dese Compagnie van de Engelsche ende andere Natien aldaer groote traversien hebben moeten uytstaen/ ende lyden/jae

swaere processen ter oorsaecken van die sustineren ende uytvoeren. Eyndelijck om te maintenerende der Compagnie possessie / hebben aldaer Forten / Huysen / ende Logien / tot woonige. Ende daer op nader continuatie van 8 jaren erlanght den 25 October 1633. onder Num. 56.

CAPITTEL XXXVI.

DEse Compagnie aldaer hebbende de Visscherie van Walvisschen / die veele wel tachtich voeten lanck zijn / die ter syden achter het hooft hebben groote vinnen / daer sy achter gheschooten werden met de Harpoenen ; alwaer sy die quetsueren meest voelen. Waer op het bloedt haer in 't hooft loopende / blasen 't water ende bloet tot de neuse gaten uyt ; welcke boven op haer hooft zijn / die so geraecken te sterven. Hoe die Walvisschen anders werden gevangen / vintmen in Pere Fournier Hydrogr. lib. 4. Cap. 28.

Als mede van Walruschen / Rosmari / anders ghenaemt van de Francoysen Vaches de Mer, ende Engelschen Zeepaerden / grooter dan Ossen / viervoetich / sonder ooren / die twee groote tanden uyt de mont staende hebben / lanck omtrent een halve elle / welcke weynich minder waerdich worden gehouden als yvoyr ofte Olyfants tanden ; wesende sy seer sterck dat sy niet sonder groote arbeyt ende pericul werden gedoodt. Ende dan oock van andere Zeevisschen ende monsters. Alwaer wegen de Compagnie sedert het Jaer sestienhondert en twaelf alle Somers / met eenige Schepen afgehaelt worden / die Walruschtanden ende Walvisch beenen / ende van der selver Speck / als by ploegen die tranen sijn gekoocht nae quartelen / houdende yeder twaelf steckannen / reparteert / ende nae 't Patria gesonden / om in 't ghemeen gedeelt te werden. Daer mede die baleynen werden geschoont. Dese Groenlantsvaerders / ende andere Vissers van Walvisschen &c. mogen voor geen gedeelten / ofte in 't geheel / op verbeurte van visch / tranen &c. met tien hondert ponden boven die betalinge van 't veyl ende lastgelden / de waren elders brengen / als van waer sy zijn uytgevaren. Siet placcaet van den 25 May 1652. onder Num. 57.

Welcke Compagnie heeft dese Kamers / als van Amsterdam / Delft / Rotterdam / Hoorn / Enckhuysen in Hollant 't samen a ses stemmen / Middelburgh / Vlissinge / Campervere ofte Vedij en Vere in Zeelandt hebben twee stemmen / ende Vrieslant een stemme. Waer toe Jacob Levenstien een aparte visscherie toegelaten is. Gelijck noch Johan van Eesker Borgemeester tot Deventer cum sociis Equipeerders van seecker schip / hen tot het eynde van 't Octroy van die Compagnie den 20 Martij 1643. gedaen

CAPITTEL XXXVII.

VAn welcke Kamers de presiderende jaerlijcx drie vergaderinge moet leggen / om met malckanderen te beraedtslagen / op die text ende quantiteyt van de Visscherie / huyre van Harponiers / getal van Chaloupen / monture van schepen / Admiraelschappen ter Zee / ende andere saecken daer aen dependerende.

Oock is by accoort van den 25 July 1636. tusschen Hollandt / ende Zeelandt ter eener / ende Vrieslandt ter ander zijden / verdragen / dat die text van die ghe-

heele Equipagie sal wesen op seven en twintich duysent Quartelen/ ses Chaloupen in Zee sullen brengen.

Soo op het Eylandt/ als Spitsbergen, sullen de Commandeurs van de respective Kamers haer reguleren nae de Instructie haer mede gegeven/ presiderende yeder sijn weeck.

Welcke Commandeuren respective werden gheauthoriseert te verkiesen een Admirael/ de welcke ter Zee de Vlagge voert.

Ende een Commandeur Generael op Landt / die de sorge sal dragen/ dat die Articulbrief by de Compagnie geconcipieert/ werde onderhouden/ ende dat niemant werde in sijn goederen beschadight; Ende de Delinquanten civilijck straffen/ soo dat yeder een hem aldaer moet obedieren.

Van Pontano in des selfs Historien Amstelod. lib.2.Cap.20. werden beschreven Nova Zembla ende de Ey, ende andere landen tot de voorsz Compagnie hoorende.

CAPITTEL XXXVIII.

WAer nae is die Directie van de Extraordinaris Convoyschepen / nae de Zont/ Oostlant/ ende Noorwegen van den 24 Martij 1631. ende 30 Martij 1632. beyde onder Num. 58. Onder de woorden van Oostlandt ende Zont/ is op de requeste van dese Directeurs by resolutie van hare Ho. Mog. in dato den 30 Marty 1632. verstaen/ dat daer onder hoorende de Elve/ Weser/ de voorlanden/ de Eems/ en in 't Generael alle andere plaetsen ende havenen by Oosten ende benoorden 't Vlie ghelegen / soo wel buyten om / als over de Watten varende/ ende die de Convoyen deser Landen subject zijn.

Hare Ho. Mog. hebben den vijftienden Martij 1641. een waerschouwinge ghedaen/ aen alle Schippers ende Kooplieden deser Landen/ ofte daer sy t'huys behoorende/ dat die by provisie ende naerder ordre niet sullen vermogen te vaeren/ nae Oosten ende Noorwegen voor den laesten April/ op verbeurte van schip ende goet.

De directie is dienstigh tot meerder bescherminge van de Ingesetenen/ ende prejudiciabel voor de macht van den vyant.

Van dese Directie heeft de Kamer van Amsterdam seven, ende die andere buyten Camers elck vier Directeurs. Welcke den dienst doen aen 't Landt sonder tractement; Trecken alleen vacatien a vier guldens daechs / daer uyt sy haer teer-kosten betalen/ gelijck die van de Admiraliteyt hebben ende doen.

De Capiteynen ofte Opperhoofden van de Schepen der Directie met commissien wegen de Generaliteyt versien/ moeten die in de Collegien ter Admiraliteyt presenteren/ ende laten registreren. Die dan gehouden zijn/ aen 't Collegie hun Eedt te doen / brengende het Collegie oock die Matroosen onder den Eedt van de Generaliteyt; ghelijck mede de Prinsen van dien/ tot der Collegie / judicature komen. Ende mede andere questien ter oorsaecke van het monteren der schepen / formeren der Admiraelschappen / die Contraventien tegens die placcaten / der Capiteynen wandevoyren/ disordres van 't volck van Oorloge. Sonder dat hare Hoogh Mog. aen die Directeurs voornoemt/ eenige hoogheyt/

preeminentie ofte Jurisdictie is gedefereert/ nae die voor aengetogen Resolutie; ende noch minder willen/ ofte konnen gedogen / dat Directeurs by eygener authoriteyt die aen sich sullen trecken/ende eenige ingreep ten regarde van de hoogheyt van 't Landt mogen begaen.

CAPITTEL XXXIX.

By welcke Directeur in de hier volgende plaetsen/ de hier ghestelde Equipagie eerst is geschiet;

Tot Amsterdam	8	schepen	2	Watvaerders.
Hoorn	2	schepen.		
Enckhuysen	2	schepen.		
Harlingen	1	schip.		
Medenblick	1	schip.		
Edam	0		1	Wat-Convoyer.
Monnickedam	0		1	Wat-Convoyer.
	14		4	

Aen de welcke Directeurs sijn betaelt van schepen ende goederen / in 't gaen tien stuyvers / ende in 't komen hier te lande twintich stuyvers van yeder hondert guldens dat die selve weerdich zijn/ na breder inhout des placcaets van den tweeden May 1641.

Waer op nu gevolght een naeder placcaet hier vooren aengetogen/ ende na by gevoegt;dese Directeurs mogen geen particuliere Cherchers stellen / in conformite resolutie van den 30 Martij 1632.

Maer moeten die Commisen ter recherche ondersoecken/ofte van de goederen voor by haer wacht plaetsen passerende / de gherechticheyt aen de Directeurs sy betaelt/als moet geschieden/ nopende 't landts gerechticheyt/ van Convoy ende Licentgelden.

Die eenige faute ofte contraventie aen eenige goederen bevindende / sullen de selve aenhouden ende opsenden / volgens Placcaet van den tweede May 1641. in 't achste artijckel.

Ook is den seventhienden May 1652. waerschouwinghe ghedaen aen alle Schipperen/ Kooplieden/met haer schepen hier te Lande t'huys hoorende/dat soo haest sy in de Orisont sullen zijn ghekomen / sich sullen hebben te vervoegen by de Resident aldaer/ ende des selfs bevelen volgen/ de Instructie naekomen/ by breucken daer by geexpresseert onder Num. 59.

CAPITTEL XL.

In de Vergrootinge van de Zee-Politie deser Landen / werdt mede gebracht/ hoe dat haer Ho. Mog. in 't Jaer 1629. om de scheepvaert/ Koophandel ende hanteringe deser Landen te mogen versorgen / hebben voorgenomen op te rechten een Compagnie van Asseurantie/ met een Octroy / Privilegien ende exem-

ytien/ in 't selve Iaer onder Num. 60. door de welcke naerder beschermt / ende gemainteneert sullen worden de gemeene Koopliedden/ende hare goederen/tegens alle roverien ende overlasten/ die haer personen / schepen ofte goederen in 't vervolgen van haer reysen by de Vyanden van dese Landen aenghedaen mochten worden : Ende al ist dat wel de Negotie hooch sullen werden beswaert/ kan nochtans met het ghenieten van de verseeckeringe / ten deele gherecompenseert worden.

Verbiedende alle die buyten de Compagnie zijn / het varen ofte negotieren op de Kusten ende Landen van Africa, beginnende van Tropicus Cancri, langs de gheheele Kuste van Barbarien Noordtwaerts aen / door de Straet van Gibralter Oostwaerts langs de selve Kuste van Barbarie streckende/ voorts langhs de geheele Kuste van Alexandria, ende het vaste Landt van Sorya, tot aen Smirne inclups / daer in begrepen de Eylanden van Cyprus, de Archipelagus, ende andere onder den Grooten Heer sorterende/ op verbeurte van de schepen ende goederen die bevonden worden op de selve Kusten ende Gewesten te handelen ; de welcke voort van de Compagnie sullen mogen werden aengetast ende ghenomen/als tot haer behout verbeurt.

CAPITTEL XLI.

WElcke Compagnie bestelt ende bedient moet werden met menschen ofte personen/ als mede de goederen daer toe noodich.

De Compagnie gesloten wesende / sullen de Hooftparticipanten gheconvoceert/ een dubbel getal van Bewinthebberen by hare nominatie kiesen/ om daer uyt by de Staten van de respective Provincien / ofte door de Magistraten van de Steden/ daer de Kamers zijn / ghekooren te werden tot Bewinthebberen/ de welcke de directie van de Compagnie sullen hebben.

Die sullen zijn in vijf Kamers/ als een tot Amsterdam twintich, een in Zeelandt twaelf, een op de Mase negen, een in 't Noorder Quartier negen, ende de resterende in Vrieslandt ende Stadt ende Lande negen, waer van de eerste Kamer sal hebben de Administratie van de vier negende parten / de tweede van twee negende parten/ de derde/ vierde ende laetste yder voor een negende part.

Welcke sullen solemnelijcken belooben ende sweeren / dat sy in haer administratie sich wel ende getrouwelijck sullen dragen / goede ende deuchdelijcke reeckeninge doen van haere handelinge / het meeste profijt voor die van de Compagnie bevorderen/ ende der selver schaden affschutten; dat sy hebben ende gedurende verdere tijdt van haer dienst sullen participeren / die van Amsterdam seshondert pont/ ende de andere yeder vierduysent pont/ ende alle poincten ende artijckelen van 't Octroy sullen naekomen/ ende onderhouden / nae haer uytterste vermogen.

Sy sullen dagelijcks in hunne Vergaderinge examineren de gelegentheyt van de aengebrachte schaden/ ende de gedane abandonnementen / oock mogen visiteren de Waren ende schepen / welcke notoyrlijck beneden de waerde worden aengegeven ende door de Compagnie aen sich nemen ; mits daer en boven de seste penningh/aen de geasseureerde betalende.

CAPITTEL XLII.

DAn soo de noot het eysschet/ sal een Generale Vergaderinge werden gehouden/ van Negentiene / waer in wegen Amsterdam sullen compareren acht/ Zeelandt vier/ Mase twee/ Noorder Quartier twee / Vrieslandt / midtsgaders Stadt ende Lande oock twee/ haer Ho. Mog. de Gedeputeerde negentiende.

In dese Vergaderinge sullen werden verhandelt de saecken op 't Convoyeren van de schepen ende equipagie van dien/veylinge van de Zee/ende andere Compagnie groote saecken/ nae inhout van 't Octroy.

Voorbehoudens haere Ho. Mog. de Approbatie in saken van Oorloge / &c. als oock decisie in saecken welcke de Vergaderinge sal oordeelen voor de selve te swaer te wesen.

Welcke Bewinthebberen wesende in de Camer van Amsterdam in plaetse van Provisie tot last van de Compagnie/ sullen trecken twaelf hondert guldens, ende in de andere Cameren duysent guldens.

Dan van huys reysende 't sy op een Vergaderinge ofte elders / sullen voor haer teercosten ende dachgelden vier guldens 's daeghs hebben.

CAPITTEL XLIII.

VOort sullen tot meerder ruste van de Participanten / door de Hooftparticipanten in yder Camer uyt het middel van haer absolutelijck verkiesen eenige Rekenmeesters / als in de Camer van Amsterdam vier, ende de andere Cameren/die gehouden sullen wesen van alle weecken twee dagen de Boecken en de Rekeningen van de Compagnie naesien/ als gestelt breeder in 't Octroy pag. 26.27. 31. 32. ende 33.

Oock wesen versien met eenich volck van Oorloge / van Commandement ende van Fortificatie; ende besonderlijck met een Provoost / om daer door het volck van Oorloge / die in hun dienst van de Compagnie begeven/te apprehenderen/als sulcx van die is veroorsaeckt / als breeder verhaelt wort in 't meergemelde Octroy pag. 30.

CAPITTEL XLIV.

VOlgen de Goederen tot de Compagnie noodich; als Penningen by veele Ingesetenen te fourneren ofte in te leggen met de hulpe van veertich hondert duysent guldens uyt Cassa van 't Landt/ nae breeder inhoudt van 't Octroy pag. 18.

Daer by comen Penningen van aengegeven Goederen / als de Premien/ welcke hoe die sullen worden betaelt; ende wat straffe sy over die geene/ die niet wel aengeven/ is in 't Octroy pag. 3. 4. ende volgende.

Oock schepen van de Compagnie niet minder dan sestich, dan wel meerder; noch twintich by de Generaliteyt uyt te rusten met vier Jachten. Daer toe eenige van de Admiraliteyten sullen worden ghevoeght / als in 't selve Octroy pag. 45. Waer mede de Compagnie konne de schepen / welcke sy geasseureert hebben/convoyerende defenderen/tegens de geene welcke poogen de selve aen te doen belet/ hinder ofte schade.

Waer door sy voorcomen sullen de vergoedinge van de schaden/die sy anders dragen moesten/als in 't Octroy in 't eynde van de pag. 8. ende volgende.

CAPITTEL XLV.

Dese Compagnie sullen sijn gerechtight tot het maken van Contracten ende Verbintenissen in de Landen van de Compagnie hier vooren genoemt/ Fortereffen te bouwen/Gouverneurs/volck van Oorloge / Officiers van Justitie/ ende tot andere noodtlijcke diensten te stellen/ afstellen ende suroogeren/ in de selve Landen de populatie bevorderen. Oock in Zee mogen aentasten ende veroveren de Lorrendrayers / ende die eenige goederen van Contrabande uyt dese Landen poogen te vervoeren; ten behoeve van de Compagnie / nae het breeder inhout van de pag. 28. 29. 30. 31. 33. ende 34.

Hier by dient gevoegt een Placcaet van de eersten April 1622. verbiedende alle Asseurantien ende tekeningen te doen op Goederen/Coopmanschappen/ Cargasoenen ofte schepen / hoedanich ende van wat soorte ofte nature die souden mogen wesen/toebehoorende de Subjecten van de vyanden; verklarende de verseeckeringe van nul ende van onwaerden / sullende die Asseuradeurs van dien/ verbeuren hondert pont Vlaems nae inhoudt. Aen de welcke sullen toegestaen zijn een tijdt van vier en twintich jaren / dat het Octroy van de Compagnie werde genoten.

Ende soo door lichten ofte trecken van de penningen / door de participanten de Compagnie niet sullen connen subsisteren/sullen een yder sijn verboden/ghedurende de tijdt/eenich capitael daer van te lichten.

Doch heeft dat Octroy tot noch toe niet willen aen de man.

CAPITTEL XLVI.

Hier sal mede wesen aengeroert/hoe Willem Enffelincx den 24 Aprilis 1636. aen hare Ho. Mo. overgelevert heeft/een korte aenwysinge van combinatie met een Zuyder Compagnie in Sweden op te rechten/ op sekere voorwaerden.

Tot vermeerderinge van neeringe/Coophandel ende Zeevaert/verbeteringe van alle Convoyen/ Imposten ende andere ghemeene middelen van desen Staet / ende tot afbreuck van de vyanden.

Waer van oock voor 't Landt groote incomen/ sonder belastinge van de ghemeente/ getrocken sullen mogen worden.

Meer andere kleyne Compagnien deser Landen/ worden hier nu / om de voorgenomen kortheyt van dit Boeck uytgelaten.

Aldus nu met Eromans versen in des selfs Zeevaerts Lof, in't vijfde **Boeck** *pag.* 210. *eyndigende.*

Dit bid ick Groote Godt, werckmeester van der aerden
Met alles dat daer-in,en op ter teelinck paerden,
  Beheescher van de Zee, Gebieder van de Windt
  Die wonderlijck beschermt het varende gesindt.
Ay laet tot dyner eer den zegen dyner handen
Met Zeevaerts vollen ooghst bedauwen dese Landen,
  Dijn zegen-rijcke handt ontreckt ons nimmermeer,
  Op dat wy van te hooch niet plotselijck vallen neer.

Eynde van 't Tweede Boeck.

Volgen

Volgen eenige DOCUMENTEN Tot onderrechtinge van dese ZEE-POLITIE Seer dienende.

NVM. I.

Instructie van de Heeren Generale Staten der Vereenichde Nederlanden, voor de Collegien van de Admiraliteyt in de respective Provincien ende Quartieren opgerecht, soo noopende de conductie ende beleyt van de Convoyen ende Licenten; mitsgaders de Equipagie ende toerustinge van de Schepen van Oorlogen, de diensten van de principale Officiers der voorsz Collegien, als 't geene van haeren last is dependerende.

1 IN den eersten is by de voorsz Generale Staten by Advijse van den Hoochgebooren Prince Maurits geboren Prince van Orangien/ Grave van Nassauw/ Marquis van der Veere ende Vlissingen/ als Admirael Generael van de voorsz Nederlanden/ dienstich bevonden by provisie voor den tijdt van een Jaer/ tot beter directie ende executie van de saecken van der Admiraliteyt/ ende 't geene daer van dependeert/ op te rechten vijf Collegien/ daer van het eene (mede by provisie/ ende sonder de Provincien in 't generael/ oft yemandt van de Provincien/ Steden of Leden van dien in 't particulier/ daer mede desen aengaende te prejudicieren ofte eenich nieu recht te geven) resideren sal in Zuydt-Hollandt binnen Rotterdam/ een in Noordt-Hollandt binnen Amsterdam/ een in West-Vrieslandt tot Hoorn ofte Enckhuysen/ een in Zeelandt binnen Middelburch/ ende een in Vrieslandt binnen Doccum. Plaetsen van residentie der Collegien.

2 Die voorsz Collegien sullen bestaen/ te weten/ in Hollandt elck van seven Raeden/ als vier te committeren by de voorsz Staten Generael/ op te presentatie van die van Hollandt ende West-Vrieslandt/ ende drie uyt de andere Vereenichde Provincien; 't Collegie in Zeelandt volgende den voorslach van sijn Excellencie/ overgegeven den 26. Getal der Raden.

Junij

Junij lestleden / ende by de voorsz Staten Generael provisionelijck aengenomen/ alhier geinsereert; Syne Excellentie gesien hebbende de artyckelen hem van wegen mijn Heeren de Staten Generael overgelevert/ noopende de ordre op de beleydinge der saecke van de Collegien ter Admiraliteyt/ soude de selve wel goedtvinden/ maer aengemerckt de Gedeputeerden van Zeelant verklaert hebben daer toe niet ghelast te wesen; ende sijne voorsz Excellentie nochtans raetsaem soude vinden/ dat tot bevoorderinge van der Landen dienst/ een provisionele ordre op de voorsz saecke mochte gestelt worden / soude by maniere van eenen voorslach goet vinden / dat voor den tijdt van een Jaer eerstkomende / de seven Gecommitteerde Raden van de Staten van Zeelandt mede van de voorsz Heeren Generale Staten sullen commissie ende Instructie ontfangen als Raden van de Admiraliteyt / ende aen de voorsz Heeren Generaele Staten eedt doen/ conform de voorsz Instructie / met renuntiatie van alle particuliere verbintenisse aen de voorsz Heeren Staten van Zeelant/ de saecken van de Admiraliteyts Convoyen ende Licenten/ metten aenkleven van dien aengaende; ende dat de selve seven Raden den eersten wercken dach van de maent uyt ten heuren sullen verkiesen ende nomineren vier Persoonen/ die de selve Maent-ghedurende alleene met de drie Raden van de andere Provintien sullen kennisse hebben/ ende staen over de Judicature van alle voorvallende questien ; Oock dat het beseynden van de voorsz Raden van de eene in 't ander Collegie / ende van Schepen van Oorloge uyt het eene in 't ander Quartier in surceantie sullen ghehouden worden voor den tijdt van ses maenden / om middelertijdt naerder te letten of 't selve oock noodich sal wesen : Gedaen in 's Gravenhagen den ses en twintichsten Junij 1597. Was onderteeckent Maurice de Nassauw; onderstont geteeckent ter Ordonnantie van Syne Excell. was gheteeckent Milander, ende daer op gedruckt het Cachet van Syn Excellentie Ende 't Collegie in Vrieslant van seven Raeden/ als vier te committeren als vooren op te presentatie van Vrieslant/ ende drie uyt de andere Vereenigde Provintien ; en sullen ten selven eynde tot de voorsz bekledinge van de Collegien die van Gelderlandt presenteren drie/ van Hollandt ende West-Vrieslandt vijftien / die van Zeelandt thien/ die van Uytrecht twee/ die van Vrieslandt vier/ die van Over-Yssel twee/ ende Stadt Groeningen ende Ommelande twee ghequalificeerde ende experte persoonen/ ende sal tot elck van de voorsz Collegien gestelt worden eenen Secretaris ende eenen Fiscael van der Admiraliteyt / ende over alle die voorsz Collegien/ ende een yeder der selver/ sal den Hooghgeb. Prince Graef Maurits van Nassouw, als Admirael Generael der voorsz Landen (present zijnde) oft in sijne absentie sijnen Luyt. Admirael in dien Quartieren/ ende in dier tijdt zijnde/ het Hooft wesen/ ende over sulcx presideren ; ende sullen ghenaemt worden die Raden van de Admiraliteyt in de Quartieren respective : behoudelijck dat die voorsz Raeden malkanderen niet en sullen mogen bestaen in consanguinteyt

NOTA. dat den 1 April 1627. gheaccordeert is, dat die van Over-Yssel boven dese twee Gecommitteerden, die bekleden de Collegien ter Adm. tot Amsterd. en in 't Noorder-Quart., noch eene sullen mogē nomineren om te resideren in 't Collegie ter Admiral. tot Rotterd.

tot

tot in den vierden grade/ende in affiniteyt tot in den derden grade nae de computatie van de Keyserijcke Rechten.

3. Ende sullen de selve Raden kennisse en Judicature/ende Jurisdictie hebben over alle Buyten ende Prysen die van de Schepen van Oorloge deser Landen/ofte andere by particuliere toegerust / ende op des voorsz Admiraels bestellinge uytgevaren / achterhaelt ende ingebracht sullen worden/mitsgaders oock van alle questien ende geschillen die tusschen eenige van de voorsz Schepen van Oorloge den Landen dienende / ofte op de voorsz bestellinge uytvarende / sullen mogen reysen voor alle misbruycken ende misdaden (waer van de kennisse ende straffe den Capiteynen niet en sal competeren) die by eenige van dien soude mogen worden gecommitteert / mitsgaders over den geenen die van eenige Zeerooverie sullen worden beticht ofte achterhaelt/ om over alle die voorsz persoonen ende saecken te wijsen ende recht te doen/soo sy/vermogens de Placcaten ende Ordonnantien / alreede gemaeckt ofte noch te maecken / van rechtswegen bevinden sullen te behooren; Welverstaende/ dat die Delicten buyten Scheepsboort ghepleecht/en niet wesende militayre/gestraft sullen mogen worden by de Magistraten / Officieren ende Justicieren van de Steden of plaetsen in welckers Jurisdictie de selve geperpetreert / of de Delinquanten gevonden sullen worden. Jurisdictie.

4. Ende om den voorsz last bequamelijck en ten meesten dienste van den Lande te konnen uytvoeren/sullen de voorsz Raden gehouden zijn in de kennisse/ Judicature / ende beleyt van dien te onderhouden/ ende soo veel in hun is/doen onderhouden 't geene in de navolgende articulen voor soo veele hen aengaet gestatueert ende geordonneert wort.

5. Eerst en sullen egeene Schepen ter Oorloge ofte op Vrybuydt mogen uytvaren / sonder behoorlijcke commissie van den Admirael Generael daer toe te hebben / ende dat sy den behoorlijcken eedt hier naer ghespecificeert in de voorsz Collegien ghedaen/ende Attache van den Luytenant Admirael in den Quartiere wesende verkregen / oock mede cautie souffisant voor de selve Raden voor hare handelinge ghestelt sullen hebben/op pene van gehouden ende gestraft te worden voor Piraten ende Zee-roovers indien sy anders uytgevaren sullen zijn. Niet in Zee te gaen sonder commissie.

6. Alle Oorloch-schepen so in dienste van den Lande als anders/de Vrybuyt uytvarende/ende eenige prysen bekomen hebbende/sullen die schuldich zijn in te brengen in eenige van de Steden ende Havenen daer de Schepen van Oorlogen die de prysen ghedaen sullen hebben/ uytgevaren sullen zijn/ten ware dat sy by contrarie windt/of door onweder daer in verhindert wierden. Waer de prysen in te brengen.

7. De Luytenant van den Admirael / Raden/ ende generalijcken alle Officiers in 't stuck van de Admiral. dienende / nochte de Oversten/Capiteynen/ of andere Krijghsluyden te Lande dienende/ en sullen op Vrybuyt niet mogen reeden / nochte part ofte deel daer in hebben/ sonder expressen consent van de Staten Generael. Redinge ten Vrybuydt.

Bewaringe van de prysen.

8. De voorseyde Raden van der Admiralit. sullen op alle Havenen daer eenige Schepen ter Oorloge ofte op Vrybuyt uytvaren / elck onder haeren bedryve alle goede ordere stellen / dat soo haest eenige prysen ingekomen sullen zijn/de selve by eenige specialijck by haer te committeren/wel ende getrouwelijck bewaert mogen worden.

Inventarisatie van de prysen.

9. Waer nae sy sonder uytstel yemanden uyt den haeren beneffens den Fiscael ende Contrerolleur van de Vendumeesters van der Admiraliteyt sullen committeren ende schicken om alle goede ordre te stellen, dat de goederen daer in wesende/voorts wel ende getrouwelijck bewaert/ende van 't geene doenlijck Inventaris daer van ghemaeckt/ oft anders in Koffers/Tonnen/ of Packen wesende/ toegezegelt worden/sulcx 't selve gevoegelijcxt sal konnen geschieden: Ende voorts sonder vertreck in hare handen doen overbrengen alle de Lettragien/ certe partyen/brieven/ ende andersints by den Schepe wesende; ende sullen uyt de selve/ende 't geene sy meer van de Schippers ende Bootsgesellen by examinatie onder eedt sullen konnen vernemen/procederen tot preparatoire Informatie / de welcke sy schriftelijck aen 't Collegie sullen overbrengen / om naer bevint van der saecken voorts gedaen te worden soo behooren sal.

Informatie.

Lossinge der goederen.

10. Ende sullen voorts geene der voorsz goederen ghelost mogen worden / dan in presentie van den voorsz Contrerolleur / ende een of meer uyt den Rade/nae dat die goederen van importantie mogen wesen/die gehouden sullen zijn pertinenten Inventaris te maecken van alle 't geene ghelost sal worden met goede ende verstandige declaratie van alle ende eenen yegelijcken Waren ende Coopmanschappen daer in zijnde/ende oock van wat soorte/met wat numbre/ende mercken geteeckent / ende 't geene meer tot verklaringe der selver sal mogen dienen / welcken Inventaris sy gehouden sullen zijn aen 't Collegie over te brengen/soo haest als den selven gemaeckt is; Ende sullen die goederen gelost zijnde/in een wel verseeckert Packhuys gelecht worden / dat de selve in 't minste niet gedemanieert/ verandert / ofte versteecken en worden / tot welcken eynde sy de sleutel met haer sullen nemen / ende in 't Collegie overbrengen.

Inventarisatie ende bewaringe van gelt, peerlen, en diergelijcke.

11. Ende indien eenige ghereede penningen/ peerlen / ghesteenten/ kleynodien/of ander goudt of silver gemunt of ongemunt/ ofte eenige andere kostelijcke goederen voor pryse ende buydt ingebracht soude mogen worden/sullen al 't selve terstont toezegelen/ ende sonder uytstel alle die van den Rade daer over gheroepen / ten minsten in presentie van 't meerendeel van hen / over tellen / wegen ende pertinenten Inventaris ende declaratie daer van maecken / welcken sy t'samen ghehouden sullen zijn te onderteeckenen/ ende sullen de voorseyde peerlen/ gesteenten/kleynodien/ofte ander gout of silver/gemunt of ongemunt/ of yet diergelijcx kostelijcx de welcke verbremdinge subject soude zijn/ toegezegelt onder behoorlijcke recepisse leveren ende bestellen ten huyse ende Comptoire van de respective Ontfangers Generaels van der

Admiral-

Admiral. in dien Quartiere wesende / de welcke aldaer sullen blyven berusten ter diffinitive van der saecke / om daer van gedaen te worden soo 't behooren sal.

12. By alle welcke ondersoeckinge ende lossinge van goederen / soo wanneer die geschiet ter plaetse der residentie van den Collegie van der Admiral. respective/ofte anders daer omtrent / dattet niet noodich sy over wateren te varen/ofte daerom te vernachten / sullen de Fiscaels respective haer mede present moeten vinden/ om te beter van alles geinformeert te wesen.

13. Naer rapport van de voorsz eerste Gedeputeerde sal voorts (indien 't noot sy)geprocedeert worden tot naerder ende scherper informatie ende enquest/'t sy voort gehele Collegie van den Rade/ of eenige meer uyt ten Collegie daer toe te deputeren/of andersints sal die voordere enqueste mogen opgehouden worden / tot dat partyen 't sy by monde of by geschrifte naerder sullen wesen ghehoort / soo al 't selve by de meeste Stemmen oorbaerlijck bevonden sal worden.

14. Ende op dat alle saecken te beter geexpedieert ende in rechte gevordert mogen worden/sullen de voorsz Collegien ten selven eynde specialijck destineren ende toe-eygenen drie dagen ter weecke / te weten 's Maendaeghs/'s Woensdaeghs ende Saterdaeghs / op welcke dagen sy anders niet handelen sullen dan de differenten ende gheschillen tusschen partyen op de saecken der Admiral. vallende/ten ware datter geene en waren dienende/oft dat die afgedaen waren/oft dat den dienst van de gemeene saecken anders vereyschte. Drie recht dagen in de weecke te nemen.

15. Ende op dat geen noodeloose lange Proceduren ghehouden en worden van saecken die klaer ende liquide zijn / sullen de voorsz Raden alle differenten voor haerlieder vallende / eerst verbalijcken by partyen doen bedingen/ende soo het doenlijck is/de selve staets voets / ofte anders/kortelijck decideren sonder forme van ordinaris procedure / ende en sullen niet toelaten by geschrifte te procederen/ten ware sy de saecke sulcx bevonden gelegen te zijn/ dat die bequamelijcken sonder schrijven niet gediffinieert souden konnen worden / in welcken gevalle sy mede niet en sullen toelaten dat partyen voorder schryven dan totter duplijcque incluys/ten ware sy merckelijcke redenen hadden waeromme anders soude behooren. Processen de plado af te doen, ende andersints.

16. Sullen voorts die voorsz Collegien op de voorgaende ghedestineerde dagen oversien ende examineren de Processen die voldingt ende gefurneert over ghebracht sullen wesen ; ende de selven uytten/ indien 't doenlijck is/ en indien niet / die yemandt van den Collegie in handen stellen om die te examineren ende rapporteren/ om daer nae ghetermineert te worden: Voorts mede de reeckeningen van de Vendumeesters af nemen / ende andere saecken handelen die de Admiraliteyt eygentlijck raecken/ ende voorvallen sullen mogen.

17. Den Admirael Generael/ syne Luytenant / ofte presiderende Raedt/ sullen in alle deliberatien de opinien collegeren / ende selfs mede

de

de opineren/ dan soo wanneer ten diffinitive gedelibereert sal worden/ om te decideren eenige saecken van de Buyten ofte Pryssen ingebracht/ daer in den Admirael sijne gherechtigheyt van den tienden penningh soude competeren/ sullen de selve saecken besloten ende ghediffinieert worden by die van den Rade alleene / ten minsten van vijf in ghetale in absentie van den Admirael ende sijnen Luytenant/ende sullen in 't termineren van alle saecken altijdts by overstemminge de meeste voysen ende de opinien gevolcht worden.

18. Soo wanneer eenige Zee-Roovers/ ofte andere Vyanden van
Saecken van Zee-Rovers. den Lande/ inghebracht sullen wesen / sal den Luytenant Admirael/ indien hy by der handt is / soo veel mogelijck/ op alle recht-dagen van de selve hem present vinden / ende insonderheyt soo wanneer de Sententie diffinitive gegeven sal worden.

19. Gelijck hy hem mede tegenwoordich vinden sal op de pronunciatie van alle andere diffinitive Sententien van importantie/raeckende de pryssen ingebracht / ten ware mits eenige ghewichtige verhinderinge sulcx niet konde gheschieden: ende sullen alle de selve Sententien gepronuncieert worden op ten naem van den Admirael / ende die van den Raden van de Admiraliteyt.

20. Die voorsz Raden en sullen noch onder decksel van rapport geldt/ noch anders/ van extraordinaris besoignen partyen yet mogen afeysschen noch nemen in eeniger manieren / maer haer laten ghenoegen ende te vreden houden met hare gagien.

21. Insgelijcx sullen de voorsz Raden so wanneer eenige verkoo-
Reeckeninge van den Vendu Meester. pinge van buytgoederen gedaen sal zijn/gedencken ende geensints versuymich wesen te bevorderen / dat de Vendumeesters daer van ten langhsten in veertien dagen hare reeckeninge overleveren ten Bureele van den Rade.

22. Welcke sy terstont in 't Collegie/ of anders (naer gelegentheyt/
Distructie van de Prysen. by eenige uytten haren sullen doen hooren/ examineren/ ende sluyten / ende van 't suyver van dien de repartitie van een yeders part ofte deel maecken/ in manieren hier naervolgende/te weten: Dat 't geene procederen sal van de goederen ingebracht by eenige Oorlochs Schepen by particuliere op Commissie t'haren koste toegerust: sullen voor eerst aftrecken den vijfden penning voor de gerechticheyt van den Lande of gemeen sake: Daer na van de reste den tienden penning voor den Admirael/en het surplus sal blyven ten proffijte van de Reders/Capiteynen/ Officieren/en Bootsgesellen/om hun te verdeelen na kostume/of so anders na de respective Contracten behooren sal : Ende 't geen syvers veroveren sal van de goederen innegebracht by eenige Oorlochs schepen tot koste ende soldye van den Lande uytgerust/ sullen daer van voor al afnemen voor de gerechticheyt van den Lande/oft gemeene sake/ de vijf-sestendeelen/daer nae van de reste den tienden penning voor den Admirael / ende 't geene als dan overblijft sal gaen tot een gratuiteyt voor de Capiteynen/ Officieren/ en Bootsgesellen/ die de voorsz.

pryssen

pryſen ingebracht hebbende/ onder hun te verdeelen naer ouder koſtumen ten ware dat ſpecialijck anders alreede geordonneert ware/ oft geordonneert ſoude worden tot afbreuck van den vyandt.

23. Sullen in 't hooren ende examineren der voorſz. Reeckeningen gedencken / de ſelve mede te confereren tegens den Inventaris van de goederen in den Collegie overgelevert / ende neerſtelijck onderſoecken of alle de partyen van goederen daer in vermelt/ verkocht zijn / ende in de ſelve Reeckeninge gebracht worden: Ende indien ſy bevinden eenige daer van niet gereeckent te zijn/ ſullen van den ſelve goede notitie houden en inquireren waer die ghebleven zijn / om tot proffijte gebracht te worden van den geenen die ſulcx behooren ſal.

24. Ende op dat by de verkoopinge van den buyt ende andere goederen / die verklaert ſullen weſen verbeurt tot behoefte van de gemeene ſaecke de ſelve goederen ten hoochſten pryſe worden gebracht / ſullen de voorſz Collegien met voorgaende ſpeciale kenniſſe de Capiteynen te water toelaten de voorſz goederen te koopen op afkortinge van haerlieder gagien: Ende inſgelijcken de Commiſen Generael daer toe de ſelve Collegien/ voor ſoo veel noodt/ ſy geauthoriſeert worden mits deſen.

25. De voorſz Collegien ſullen voorts reſpective een yeder in ſijn bedryve/ altijdt ghetrouwelijck ſorge drage dat alle de Kuſten/ Stroomen en Havenen van de Geunieerde Landen volgende de ordre die ſal worden gearreſteert in de twee Jaerlijcxe Vergaderinge van de Gedeputeerde der Collegien van de Admiraliteyt/in de welcke by overſtaen van ſijn Excellentie ghereſolveert ſal worden hoemen ten dienſte der Landen ende Ingheſetenen op de beveylinge van de Zee/ ende het beleyt van den Oorloge te water ſal hebben te procederen/ waer/ende hoe veel ſchepen van Oorlogen in de reſpective Quartieren / ſoo wel op de Stroomen als ter Zee/ ſullen worden gheequipeert / ende hoe de ſelve ſullen worden verdeelt ende gebruyckt/ ofte anders nae dat de voorvallende ſaecken vereyſſchen ſullen met Schepen van Oorloge ſulcx verſien worden ende blyven / als tot volkomen verſeeckeringe der voorſz Landen/ Navigatie ende Trafficque der ſelver/oock mede om alle ongeoorloofde toevoer tot de Vyanden ende andere verboden Havenen te konnen beletten noodich is/ nemende nochtans altijdt goede acht / dat het Lant met geen onnoodige Equipagie ofte koſten beſwaert worde.

26. Ende omme daer in te ſeeckerder ten meeſten dienſte van den Lande te handelen: Sullen de voorſz Collegien reſpective altijdt vaſte correſpondentie houden met de Staten Generael / ende ſijn Excell. ende ſoo de Staten Generael niet en ſouden weſen vergadert met ſijn Excell. als Admirael Generael / ende volgende de Reſolutie van den ſelve hen reguleren / ſoo wel in 't equiperen ofte toeruſten / in 't verdeelen / in 't verleggen / in 't afdancken / ofte opleggen der Schepen van Oorlogen/ ten ware den noot en voorvallende ſaken niet toe en lieten de Reſolutie van de voorſz Staten Generael/ende van ſijn Excellentie te verwachten : Behoudelijck dat ſy doen de eenige nieuwe Equipagie/

ofte eenige Schepen verleggende / gehouden sullen wesen de selve Heeren Staten Generael / ende sijn Excell. daer van terstont te verwittigen / mette redenen waeromme die verleyt ofte gheequipeert zijn / met goede declaratie van de Schepen / ende wat die kosten sullen / soo ter maent als van de eerste Equipagie.

27. Alle de penningen die in de Vereenichde Provincien sullen procederen van Convoyen / Licenten / Confiscatien ende mulcten ter oorsaecke van dien / mitsgaders van prysen ende buyten te water inkomende ofte vallende / sullen blyven geeygent ende gedestineert tot vervallinge van de kosten van den Oorloge te Water / ende het aenkleven van dien / ende tot dien eynde in handen van de Collegien ter Admiraliteyt respective gestelt worden / gelijck de selve gestelt worden mits desen / nae dat de voorsz Inkomsten in een yders bedrybe vallen sullen / sonder dat die tot eenige andere saecken sullen mogen werden gediverteert: Ende op dat de Heeren Staten Generael van tijdt tot tijdt mogen hebben goede ende perfecte kennisse / soo wel van het inkomen als van de lasten / sal ten langsten by de Raden van de Admiraliteyt respectivelijck voor de expiratie van de vierde maent / aen de Heeren Staten Generael gesonden worden een perfecten staet / die sy op haren Eedt sullen houden voor deuchdelijck / ende oprecht van allen de inkomen ende lasten ofte uytgeef in de voorgaende drie maenden onder haren bedrybe ghevallen / en sal binnen drie maenden nae de expiratie van elcke ses maenden voor de Heeren Staten Generael / ofte hare E. Gecommitteerde / ghedaen worden by den Ontfanger Generael van yder Quartier behoorlijcke reeckeninge ende bewijs van alle inkomen ende lasten van de voorgaende ses maenden; ende indien by slot van de selve Reeckeninge bevonden wordt dat in 't een ofte ander Quartier meer ontfangen als uytghegeven is / sal het overschot tot Ordonnantie van de Heeren Staten Generael worden ghekeert ende versterckt aen den Ontfanger van het Quartier daer te kort gekomen is / ende soo verre boven de betalinge van het kort eenich overschot is / het selve sal ghekeert worden daer ende sulcx als de Heeren Staten Generael sullen ordonneren / ende soo daer in 't generael te kort soude komen / sullen de Staten Generael daer op versien nae behooren.

28. Ende ingevalle de middelen tot onderhoudinge van den Staet van der Admiraliteyt gedestineert / niet en mochten vervallen de opkomende lasten niet mogende lijden eenich retardement / sullen de voorsz Collegien respective op de voorsz middelen mogen lichten op redelijcke interest voor vier ofte ses maenden ten hoochsten de somme van twaelf duysent guldens / sonder dat sy het selve mogen itereren / dan met expresse voorweten ende consent van de Staten.

29. Aengaende het verbodemen van de goederen na Vyanden Lande gaende / ende van daer komende / sullen de Collegien respectie doen achtervolgen 't geen tot noch toe dies aengaende in de respective Quartieren is ghebruyckt / ende al sulcken vordere ordre als naemaels by de

Heeren

Heeren Staten Generael daer op sal worden gemaeckt.

30. De voorsz Collegien sullen mede respective de kennisse ende het bericht hebben van alle questien ende gheschillen die binnen een yeders bedrijve sullen komen te rysen ter saecke van de frauden ende overtredingen / soo tegens het Placcaet ende Ordonnantie van de Convoyen ende Licenten / als tegens alle andere Placcaten geemaneert ende ghepubliceert op 't stuck van den uytvoer van Victualie / Koopmanschappen / ende amunitie van Oorloge aen den ghemeenen Vyandt / welcke saecken sy de plano ende sommarie sullen hebben te decideren ende uytten / met Sententie condemnatoire ofte absolutoire / ghelijck sy nae de inhouden van de voorsz Placcaten sullen bevinden te behooren / sonder eenich verdrach ofte compositie daer over te maecken / ofte ghedogen dat by ymant gemaeckt worden.

31. Sullen voorts mede neerstich toesicht nemen ende besorgen / dat soo wel de Commisen Generaels / als andere particuliere Commisen van de Convoyen ende Licenten / midtsgaders oock de Cherchers / haer selven dragen ende reguleren nae de Instructie / Lysten / ende Ordonnantien hun respective gegeven / ofte noch te geven / ende in den ophebe der voorsz Convoyen ende Licenten een gelijcken ende eenparigen voet over alle onderhouden / midtsgaders dat het Placcaet op de voorsz Convoyen ende Licenten ghemaeckt / ofte noch te maecken / in alle sijne poincten ende leden strictelijck achtervolcht werde. Ende sy bevinden by eenige der voorsz Officieren eenich ghebreck ofte faulte van debvoir te zijn / ende dat sy haer niet souden quyten nae behooren / sullen de selve terstont voor haer ontbieden ende de oorsaecke van dien verstaen / ende daer in voorsien / ende soo sy het selve niet en konnen remedieren / sullen terstont de Heeren Staten Generael / ende sijn Excell. daer van adverteren / om daer in versien te worden.

32. Ende omme te beter verseeckert te zijn van het debvoir van de voorsz Officieren over de Convoyen ende Licenten ghestelt / sullen die Fiscalen in haren Quartiere in de gewoonte brengen ende houden / dat sy volgende hunne last ende Instructie alle maenden / ofte ten langsten thien dagen daer na / tot haer krygen alle de reeckeningen van de Comptoyren onder haeren ghesach staende / van al het geene by de selve de maent voorleden / ontfangen ofte anders opgeschreven sal zijn.

33. Ende sullen als dan de Raden voorsz een ofte twee uytten haren specialijck deputeren / die gehouden sullen wesen alle maenden postponerende alle andere saecken / ende sonder eenich uytstel met assistentie van den voorsz Fiscael de selve Reeckeninge te hooren examineren / met de Lijsten ende overgenomen billetten ende acquiten te confereren / en het voorsz te sluyten naer behooren / op pene soo het ghebreeck daer van ware by de ghemelde Gedeputeerde / ende niet by den Fiscael / ende de Reeckeningen binnen den loopende maendt niet overghesonden soude konnen worden / dat de selve ghebreeckige Gedeputeerde ghemulcteert sullen worden met de selve verbeurte die in 't sevende artijckel der Instructie

structie van de Commisen Generaels t'haerlieder laste ghestelt is/wel verstaende soo verre op de liquidatie van de Reeckeninge eenige swarigheyt by henlieden bevonden wort / dat sy indien gevalle de selve sullen communiceren met den Generael/ die als dan daer wesen sal / ende daer nae met het Collegie om daer op gesamenderhant versien te worden/in conformite van den Placcaten/ Lijsten/ ende Ordonnantien.

34. Van welcke Reeckeninge de eene/ te weten van Contrerolleur/ sy luyden by haer sullen behouden / ende 't slot van dien alle maenden pertinentelijck met goede distinctie van den Comptoiren opteeckenen in een speciael register daer toe te maken.

35. Ende sullen daer en tegens mede pertinent Register houden van alle Ordonnantien die by haer daer op ghedepescheert sullen worden / om daer by t'allen tijden den Staet van de selve Convoyen ende Licenten te connen weten.

36. Ende om alle confusie in desen te voorcomen/ende te geboeckelijcker ordre op de betalinge van de voorsz Lasten van de Equipagie/ ende 't geene daer van dependeert / te mogen houden: Soo sullen alle de penningen incomende van de voorsz Convoyen ende Licenten; te weten in den Quartiere van den Collegie van Zuydt-Hollandt/by den Collecteurs respective overgebracht ende betaelt worden / in handen van Reynier Arentsz. Ende die in den Quartiere van de Collegie van Amsterdam incomen / sullen betaelt ende overgebracht worden in handen van Marten Jansz Hoefyser: Ende incomen over den Quartiere van den Collegie tot Hoorn of Enchuysen / in handen van Fredrick Symons de Jonge / het incomen over den Quartiere van den Collegie van Zeelandt in handen van Mr. Jacob Valck: Ende het incomen over den Quartiere van den Collegie van Vrieslandt/ in handen van die alle de voorsz penningen als Ontfangers Generaels/yeder van de Comptoiren onder haer respective resorterende sullen ontfangen/ende apart daer van ghehouden zijn te verantwoorden: ende sullen de voorsz Collegien respective op de selve mogen ordonneren betaelt te worden de lasten soo voorsz is/ elck in synen bedryve vallende / welcke Ordonnantien de voorsz Ontfangers in uytgeven haerlieder Reeckeninge geleden sullen werden/ daer/ ende alsoo 't behooren sal.

37. Ende ten eynde de voorsz Heeren Staten/van tijdt tot tijdt/mogen hebben goede ende perfecte kennisse/ soo van het inkomen als van de lasten/sal ten langhsten by de Raden van de Admiraliteyt respectivelijck voor de expiratie van de vierde maent / aen den selve Heeren Staten gesonden worden een perfecten Staet / die sy op haren Eedt sullen houden voor deuchdelijck ende oprecht van allen de inkomen ende lasten/ ofte uyt-geef in de voorgaende drie maenden onder haren bedrijve gevallen / ende sal binnen drie maenden nae de experatie van elcke ses maenden voor de voorsz Staten Generael/ofte hare Gecommitteerde/gedaen worden by den Ontfanger Generael van elck quartier

tier behoorlijcke Reeckeninge ende bewijs van alle incomen ende lasten van de voorgaende ses maenden.

38. Ende op dat voorts de voorsz Equipagie ende 't geene daer van dependeert ten minsten koste besorcht / ende de Landen by goede ende getrouwe opsicht niet verkort en worde: Sullen de Collegien elck over haeren bedrijve stellen soo veel Equipagiemeesters / ende tot alsulcke plaetsen als de selve tot volcomen bedieninge van den last in den navolgenden articule vervatet / noodich / ende den Lande dienstlijck wesen sal/ende sullen op de selve terstont concipieren voor yeder nae de nature van den quartiere seeckere Instructie/waer na de voorsz Equipagiemeesters hun sullen reguleren/ende sullen de selve Instructie ten langhsten binnen de eerste maent haerder bedieninge/ gehouden wesen aen den Admirael Generael over te senden om syne goede meeninge daer op te verclaren. Equipagie-meester.

39. Welcker voorsz Equipagiemeesters ampt ende officie eygentlijck sal wesen den Schepen van Oorlogen te besorgen van allen 't geene sy noodich sullen mogen hebben op den koop / timmeringe / ende Equipagie der selver / goede ende ghetrouwe acht te nemen dattet Landt in syne conditien voldaen / ende oock in de Dach-gelden niet verkort en worde/alle Geschut/ Wapenen / en Materialen ter Equipagie van den Oorloge dienende / wel ende getrouwelijck te bewaren ende onderhouden / ende van de uytleveringe van dien te verantwoorden/ende voorts alles te besorgen dat de uytrustinge van de Equipagie te water meer sal mogen vereysschen / voorts mede te heuren ende bestellen alsulcke Schepen als tot vervoeringe van eenige Soldaten / of tot de een of de ander exploict van Oorloge noodich sal mogen wesen/ ende de selve des noot zijnde te versien van Vivres / sulcx henlieden by de Collegien respective geordonneert sal worden.

40. Ende alsoo aen de ghetrouwicheyt / neersticheyt ende goet devvoyr van de voorsz Equipagiemeesters den Landen seer veel is gelegen/sullen de voorsz Collegien respective yeder in sijnen/goede acht nemen/dat de selve hare officie met alle getrouwicheyt / neersticheyt/ ende sorchvuldicheyt bedienen/ende indien sy eenich gebreck daer inne souden bevinden inder bester maniere daer inne terstont versien.

41. Insonderheyt sullen de voorsz Collegien respective door de ghemelde Equipagiemeesters besorgen / indien eenige Schepen van Oorloge de gemeene saecke toekomende/afgedanckt ende opgeleyt souden mogen worden die noch goet ende bequaem zijn om ter Oorloge te gebruycken/ dat de selve met alle het Geschut/ Gewant/ Zeylen/ Anckers/ Kabels/ ende ander ghereetschap daer toe dienende/ in goede reparatie elck Schips behoeften apart by malkanderen ghehouden ende bewaert worden soo veel moghelijck / om in eenen subiten opkomende noodt terstont te konnen gebruycken.

42. Ende soo eenige Schepen opgeleyt worden die onbequaem zijn om meer ter Oorloge te ghebruycken/ sullen de selve Collegien die terstont

NUM. I. stont doen beneficieren ende openbaerlijck verkoopen/ met alle de ghereetschappen tot de Equipagie niet meer nut zijnde / sulcx sy ten meesten profijte souden bevinden te behooren / ten overstaen van twee van het Collegie by den Vendumeester; Ende van de penningen daer van komende den Ontfanger Generael van die Quartiere daer van doen verantwoorden ter naester reeckeninge dat de verkoopinge gedaen sal zijn.

43. De voorsz Raden sullen mede goede acht nemen op de inkoop van de Schepen / Geschut / Kruyt / Scherp / ende andere behoeften voor de provisie van de Equipagie noodich wesende/ende tot dien eynde eenige uyt den haren specialijcken committeren om met de Equipagiemeesters op de aggreatie van het geheel Collegie den koop van dien te handelen ende besluyten ; ende voorts mede besorgen dat het Ammunitie huys van alle dien voorsien blyve / ende dat de voorschreve Ammunitie soo menagerlijck als eenichsints mogelijck uytgedeelt moge worden.

44. Sullen oock mede van alle de voorsz Ammunitie die ingekocht sal worden/ ende nu in voorraet mogen zijn/goede ende pertinente notitie ende register apart doen houden/om dienvolgende de Equipagiemeesters van de uytleveringe van dien te doen verantwoorden.

45. Sullen terstont pertinenten Inventaris maecken van alle de Schepen/ groot ende kleen/ Galeyen/ Jachten / ende Schuyten / der gemeene saecke toekomende / die in een yders bedryve tegenwoordich in dienst zijn / ofte andersints aen Landt leggende / met goede verklaringe van de namen ende ouderdom der selver/ wat Capiteynen op de selve commanderen/'t Geschut daer op wesende/Schuyten/en Bootsvolck daer toebehoorende ; ende voorts al het geen meer op de selve mach wesen / welcken Inventaris sy terstont aen den Heer Admirael Generael sullen oversenden.

46. De voorsz Collegien sullen mede soo veel in haer wesen sal / besorgen / dat de Scheeps Capiteynen in dienst van den Lande zijnde/ haer vol getal van volck op haer Schepen hebben mogen/ ten eynde sy Lieden soo dickmaels haer oorbaer duncken sal by eenige uyt den Collegie sullen doen monsteren / ofte ten minsten revene van haer Bootsvolck nemen/ welcken volgende sy hun de ordonnantie van haer montkosten verleenen sullen; ende in dien eenige gequetste ofte siecke Bootsgesellen aen Lande ghebracht zijn/ die tot koste van den Lande ghecureert/ ofte anders by haer selven onderhouden worden/sullen de montkosten van die afgetogen worden voor den tijdt dat die van den Schepe sullen zijn geweest / ende sal het selfde kost-geldt t'haerder onderhoudt aen Landt verstreckt worden.

47. Sullen voorts gebeurende eenige betalinge van Soldye aen het Bootsvolck het sy in't aennemen/ afdancken/ ofte ondertusschen/ gehouden zijn eenen ofte meer nae ghelegentheyt van tijden ende saecken uyt den haren te deputeren/ die den Ontfanger Generael in die Quartiere/

tiere/ ofte sijnen Commijs/ in 't doen der voorsz betalinge hooft voor hooft assisteren sullen/ ende ernstich toesien dat het Landt in de selve niet verkort en worden. Num. I.

48. De Raden/ Fiscalen/ ende Secretarisen van de voorsz Collegien/sullen gehouden zijn hare fixe ende continuele residentie te houden ter plaetse voorsz/ ende voorts alle dage te vergaderen/ uytgesondert de Sondagen ende Bidtdagen/ des morgens van acht uyren tot elf uyren/ende des namiddaechs van drien tot sessen/dan indien eenige nootwendige saecken mochte voorkomen daer aen den Lande gelegen was/ dat eenige prompte Resolutie daer op wierde ghenomen/ 't sy om in de een ofte ander oort met den loopende getijde ofte anders haestelijck advertentie te doen/ofte anders met prompte middelen daer in te versien: En sullen de voorsz Raden van den anderen niet scheyden voor sulcks gedaen ende geremedieert zy/ soo veel in haer is. Residentie van de Raden.

49. De Raden van de voorsz Collegien/en sullen uyt de plaetse haerder ordres residentie niet mogen verreysen of vernachten sonder voorgaende consent van den Admirael ofte den presiderende van de Collegie/ ende tot sulcke tijde/ dat door haer absentie de gemeene saecke/noch partye geen schade ofte nadeel en lijde. Absentie van de Raden.

50. Alle Mandementen/ Appointementen/ Sententien/ende Ordonnantien die by de voorsz Collegien volgende den last deser Instructie sullen worden verleent/ gegeven/ gemaeckt/ ende gearresteert/sullen volkomen effect sorteren/ ende realijcken ofte metter daet ter executie gestelt werden/ nae hare forme ende inhouden/ by den Deurwaerders ofte Exploicteurs daer toe te committeren/ sonder dat hem yemandt daer van sal mogen beroepen ofte beklagen aen eenige andere Rechters/ 't sy by appel/ reformatie/ ofte andersints: behoudelijck nochtans dat in civile saecken daer van de waerde van de goederen volgens de verkoopinge daer van gedaen/excedeert de somme van seshondert gulden/ Revisie ofte propositie van erreur aen de voorsz Heeren Staten Generael/ ofte daer de selve niet en souden wesen vergadert/ aen den Admirael Generael binnen s'Jaers sal mogen versocht worden/ de welcke (de saecke voor 't Collegie de Sententie ghewesen hebbende sommierlijck geinstrueert wesende) sullen committeren seven Rechtsgeleerden/ ofte andere bequame personen/om met het voorsz Collegie het Proces te visiteren ende daer in te sententieren/ ofte de penningen van de goederen gekomen den gecondemneerden sullen behooren gherestitueert te worden/ of niet; ende sal de Rendant gehouden zijn soo veel penningen te consigneren als by het voorsz Collegie sal worden gearbitreert nae de grootheyt van 't proces voor hare vacatien/mitsgaders van de voorschreve Adjoincten noodich te wesen. Revisie. Dese tijdt is verandert in vier maenden by Resolutie van den 26 Aug. 1624.

51. In de voorsz Collegien en sullen geen saecken afgedaen mogen worden dan in de tegenwoordigheyt van het meerendeel van de Raden/ ten minsten van twee Provincien/ende en sullen geene diffinitive Sententien mogen besluyten dan ten overstaen van vijf Raden/ende sullen

NUM. I. alle saecken ghereſolveert worden by pluraliteyt van Stemmen/ ende dat ter ghewoonlijcker plaetſe daer de ſelve ordinaerlijck vergaderen/ ten ware in noodts ſaecken/ ende dat de tijdt ende ghelegentheyt van de ſelve ſulcks niet en mochte lijden.

52. De voorſz Raden ſullen ſoo veel in haer is/ beſorgen dat by den Secretaris van hare Collegie pertinente notitie gehouden werde van alle de beſoignen ende depeſchen die dagelijcx voorvallen ende ghehandelt ſullen worden/ ſoo diffinitivelijck als anders/ ofte indien de Secretaris abſent ware/ ofte eenige andere beſoigne beſich/ ſullen de ſelve by eenen uyt den haren laten houden/ ende ſal de preſiderende Raedt alle dage voor het ſcheyden van den Raedt/ de notulen dien dage gevallen by den Secretaris doen reſumeren/ ende ſien of de ſelfde volgens de meeninge ende reſolutie van den Raedt wel ende behoorlijcken opgheteeckent zijn/ ende en ſullen geene Reſolutien geexecuteert mogen worden niet te boeck ſtaende.

Gagie ende huyshuyr vā Raden.

53. De Gagien van de Gecommitteerde Raden van deſe Collegien ſullen weſen twee gulden des daeghs/ boven huyshuyr voor die geen die van wegen de Generaliteyt/ofte van de Lantſchap ofte Stadt daer in ſy woonen/ van huyſinge niet en ſullen weſen verſien/ te weten in Hollandt van tweehondert vijftich guldens s'Jaers/in Zeelandt driehondert/ ende in Vrieslandt hondert vijftich guldens s'Jaers/ dan ſo wanneer ſy by laſt van de Staten/den Admirael Generael/ofte anders van den Collegie/ buyten de plaetſe haerder reſidentie ſullen vernachten/ ende vaceren tot vorderinge van den dienſt van de gemeene ſaecke; Sullen boven dien ghenieten met haren Dienaer in ſaecken van den Lande twee gulden des daeghs/ ende in ſaecken van partyen drie gulden des daeghs; ende die reyſen ſonder Dienaer/ ſullen des daechs vijftien ſtuyvers min ghenieten/ ſoo wel in de ſaecken van den Lande als van parthyen: Ende worden de voorſz Raden op haren Eedt vermaent/ dat ſy t'haerder Ordonnantie geen noodeloſe reyſen ofte vacatien en laten gheſchieden/ nochte Gecommitteerde uytſenden in meerder ghetal als noodich weſen/ ende den dienſt van den Landen vereyſſchen ſal.

Vacatien van de uyt-reyſende.

Wat officien by 't Collegie te vergeven.

54. De Raden van de Collegien ſullen ſtellen ende committeren de Equipagiemeeſters/ Deurwaerders/ Vendumeeſters ende Boden van de ſelve Collegien/ mitſgaders oock die Cherchers in de reſpective Quartieren/ doch met advijs van de Commiſen Generaels aldaer in die tijdt weſende/ ſoo wanneer de ſelve ſullen komen te vaceren.

Nominatie van Officieren.

55. Ende ſoo wanneer de plaetſen van de Ontfangers Generaels van de reſpective Quartieren van de Fiſcaels/ Secretariſen/ Collecteurs/ ende Contrerolleurs/ ſullen komen te vaceren/ ſullen de Collegien alwaer ſulcks valt/ twee andere bequame perſonen nomineren/ ende die aen de voorſz Heeren Staten Generael preſenteren/ om een daer van te verkieſen ende te committeren.

56. Sullen insgelijcks nomineren/ ende ſyn Excell. als Admirael Gene-

Generael presenteren dobbel ghetal van persoonen tot Capiteynen te water / de ghelegentheyt sulcks vereysschende / om by syn Excell. een daer uytgekosen ende genomineert te worden: Behoudelijck dat in de selve nominatie goet regart sal worden genomen op de Capiteynen en Officiers die lange getrouwe diensten hebben gedaen / ten ware dat sy hadden eenige andere merckelijcke reden / doch sal dies niet te min de selve syn Excell. eenige Capiteynen sonder de nominatie tot Capiteynschap mogen advanceeren. Num. I. Nominatie van Capiteynen.

57. De Ordonnantien van betalingen die by den voorsz Rade uytghegeven sullen worden / sullen moeten gheteeckent zijn by drie van de voorsz Raden / met den Secretaris ende notulen van Registrata folio tali daer op gestelt / ofte by gebreecke van eenige van dien / en sullen van geender waerden gehouden worden. Teeckeninge van Ordonnantien.

58. Ende sullen in de voorsz Collegien voor al voorghenomen ende afgehandelt worden de meest treffende en importerende des gemeenen Landts saecken al eer eenige andere particuliere saecken geproponeert ofte voorghebracht sullen mogen worden: Ende indien eenige saecken voorkomen die yemant van de Rade soude mogen raken directelijck / of indirectelijck soo in regard van haerlieder persoon als van haer Vrienden ende Magen / haerlieden bestaende in consanguiniteyt ofte affiniteyt gelijck hier vooren articulo secundo verklaert is / ende sullen daer in niet mogen advijseren noch te tegenwoordich zijn op het instrueren / delibereren ofte besluyten van dien / maer uyt de Kamer vertrecken / en blyven gedurende de deliberatie ende resolutie op de selve saecke. Wat saecken eerst afghedaen sullen worden.

59. Alle Commissien / Ordonnantien / Instructien / Brieven ende Depeschen / sullen geparapheert worden met de vollen naem van den Raedt presiderende / ofte in sijn absentie by een van de Raden / daer toe by het Collegie te verkiesen / die over de resolutie geweest is / ende geparapheert zijnde / sullen dan voorts by den Secretaris van den Rade onderteeckent worden / ende de Depeschen zegel vereysschende / sullen gezegelt worden met den Zegel van het Collegie.

60. De voorsz Raden sullen belooven ende sweeren in handen van de Staten / ofte van die geen die sy daer toe authoriseren / dat die de Staten Generael van de Geunieerde Provincien zijnde ende blyvende by de Gereformeerde Religie / hou ende getrou sullen wesen / dat sy Lieden de Heeren Staten Generael / de Heer Admirael Generael / in haer beveelen conform haren Last ende Instructie sullen respecteren ende gehoorsamen nae behooren / dat sy sonder faveur ofte aensien van den Lande ofte Persoonen / ofte den Quartiere daer sy resideren in alles handelen / ende een yegelijck recht ende Justitie sullen doen ende administreren nae behooren / volgende de Ordonnantie ende Placcaten gemaeckt ende als noch te maecken / dat sy directelijck ofte indirectelijck niet en sullen reeden in eenige Schepen ten Vrybuyt uytvarende / noch oock koopen / ofte doen koopen eenige Buydt-goederen / ofte Ordonnantien / Actien / Crediten / ofte andere goederen / die de gemeene saecke toe- Eedt van de Raden. NOTA. Den 4 July 1635. is dit art. gheredigeert in een formulier van Eedt, het welck achter dese Instructie staet gheregistreert.

NUM. I. toekomen ofte schuldich sal mogen wesen / nochte met ymant part of deel in eenige van dien hebben; Dat sy voorts niet en sullen ontdecken nochte revéleren eenige communicatien / deliberatien ofte resolutien in den Rade vallende / die behooren secreet ghehouden te worden / ofte tot yemants nadeel soude mogen strecken / oock niemant particulierlijcken ten dienste sullen staen / ofte aen yemandt verbonden wesen / raeckende de saecken van de Admiraliteyt / Convoyen ende Licenten / met den aenkleven van dien / nochte oock van yemant en sullen nemen ofte ontfangen eenige giften ofte presenten : Dat sy mede directelijck ofte indirectelijck en sullen hebben eenige portie ofte deel in eenige Pachten ofte Collecten van Convoyen ofte andere ghemeene middelen / nochte oock in eenighe leveringe van Kruyt / Scherp / Geschut / Wapenen / Boter / Kaes / ofte eenige andere Vyvres / Koopmanschappen ofte Waren / die aen den ghemeene saecke verkocht sullen worden ; ende voorts dat sy haer sullen reguleren na uytwijsen deser Instructie / ende nae haer vermogen alles sullen doen dat goede ende ghetrouwe Raden schuldich zijn ende behooren te doen.

Aengaende de Secretarisen.

61. De Secretarisen van dese Collegien sullen neerstige sorge dragen om alle de Stucken / Munimenten ende pampieren den Lande aengaende / mitsgaders van de processen die in den Rade by den Litiganten gedient ende overgelevert sullen worden / wel ende ghetrouwelijck te bewaren / in goede ordre / ende elck verscheyden van den anderen te houden in de Griffie van den Rade / om soo wanneermen eenige van dien te doen mach hebben / sy de selve terstont by der handt hebben mogen.

62. Sullen voorts ter bestemder ure altijdt maecken de eerste te zijn in de Vergaderinge / ende de laetste die scheyden / ende sullen gehouden sijn haer wel ende ghetrouwelijck te dragen naer uytwysen deser Instructie / in alle poincten hen eenichsints aengaende / ende daer sy eenige voorderingen in konnen doen / sullen van dage te dage van alle Resolutien die in den Rade genomen sullen worden / goede / pertinente ende rechtveerdige notitie houden metten Presenten die daer over geweest sullen zijn / ende en sullen geene resolutien aenteeckenen op 't vermanen van d'een oft d'ander / ten sy alvooren behoorlijck ombragen daer over sy gedaen / ende dat by de meeste Stemmen sulcks gheresolveert is.

63. Sullen besorgen / dat alle depeschen uytten voorsz resolutien vallende / terstont ende soo haest eenichsints mogelijck wert sonder uytstel gedaen / geparapheert / geteeckent / ende daer de selve behooren uytgesonden worden ; Behoudelijck dat sy geene der selver en sullen uytsenden / sonder de selve in de Collegie gesien ende gelesen te zijn / ten ware in nootsaecken: In welcken gevalle sullen die op de paraphure van den

(in

(in dier tijdt) presiderende uytgesonden mogen worden / sonder voorgaende visitatie in den Collegie. Num. I.

64. Sullen mede alle particuliere Sollicitanten eenige resolutie verkregen hebbende/terstont afveerdigen/ende niet lange laten nacloopen om hare depeschen/ende sullen haer van de voorsz depeschen te breden houden metten taux daer op gestelt/ oft noch te stellen / die sy partyen ghehouden werden te verklaren / sonder den selven meer af te nemen directelijcken oft indirectelijcken.

65. Sullen oock van alle besoignen van Importantie / als van Commissien / Instructien / Placcaten/ Resolutien / Ordonnantien/ ende anders / goede ende pertinente notitie ende distincte Registers houden.

66. Sullen voorts hen in alle stillicheyt/ secreetheyt/ ghehoorsaemheyt/ ende ghetrouwicheyt dragen tegens die van den Rade / haer vermydende in 't minste te ontdecken ofte revelleren / 't geene in de voorsz Raden gepasseert/ofte by yemandt geproponeert sal mogen zijn;Ende voorts in haer ampt haer getrouwelijck quyten/ doende ende effectuerende al 't geene haer bevoolen ende vertrouwt sal zijn in der bester forme ende maniere/gelijck het selve tot meesten dienste ende profyte van den Lande sal konnen ghescheiden : Ende sullen de Gagien van de voorsz Secretarisen wesen tot sulcker Somme ende emolumenten/ als/gesien 't advijs by de Collegien respective by den Staten/ofte Admirael Generael / den selven sal toegeleyt worden ten aenschouw van de voorvallende saecken / ende den last van de Klercken die sy sullen moeten houden.

67. De Secretarisen sullen doen gelijcken eedt als hier vooren van den Raedt is geordonneert/in alles mutatis mutandis:Ende voorts van te achtervolgen dese Instructie soo veele hen aengaet / ende al te doen dat een goet ende ghetrouw Secretaris schuldich is ende behoort te doen. Eedt van de Secretarisen.

Voor de Advocaten Fiscaels van de Admiraliteyt.

68. De voorsz Fiscaels sullen mede acces ende toeganck hebben in den Raedt/ende mette andere Raden alle saecken aldaer vallende deliberative helpen bevorderen / behalven op de saecken daer van by hem de aenspraecke ende Calangie sal sijn gedaen/ofte daer inne hy van wegen de gemeene saecke yen partye sullen moeten maecken. Acces in den Raedt. Deliberative Stemme.

69. Sullen voorts scherpelijcken toesien/ dat geene Vrybuyt-schepen uyt dese Landen en varen sonder behoorlijcke Commissie van den Admirael Generael/mitsgaders attache van den Luyten. Admirael in sijn quartier daer toe verworven/borchtochte ghestelt / ende behoorlijcken Eedt gedaen te hebben : dat mede in de selve toerustinge niet en reeden / part ofte deel en hebben/ directelijck ofte indirectelijck / eenige Luytenants Admiraels/ nochte die van den Rade/Secretaris/Contrerolleurs/ Schepen ten Vrybuyt varende.

Num. I. trerolleurs / ofte Vendumeesters van der Admiraliteyt / noch eenige Hoofden / Capiteynen / Luytenanten of andere Crychslieden te lande ofte te water dienende / den welcken als oock den Fiscael sulcx wel expresselijck verboden wert by desen / op pene van te verbeuren haeren Staet ende Officie / ende voorts op de verbeurte van alle 't geene sy totte selve reedinge bekostight hebben / ende t'heuren bate ingecomen sal mogen wesen.

Conform de Placcaten te procederen sonder compositie.

70. Sullen mede neerstich ondersoeck doen om in alle geintenteerde actien de Admiraliteyt raeckende te voornemen 't geene tot voordeel der gemeene saecke sal mogen dienen / ende voorts mede nae den geenen die onse Placcaten (daer van de kennisse die van der Admiral. gegeven wort) overgetreden hebben / ende die bevonden hebbende / sullen tegens de selve procederen volgens de selve Placcaten / sonder daer van uytter handt te composeren ofte conniveren / op capitale straffe / hem voorts reguleerende volgende de Placcaten in 't doen van de aenspraecken ende advertentien aen de voorsz Staten Generael.

Buytgoederen te Inventariseren.

71. Soo haest alsser eenige buyten ingebrocht worden / sal de Fiscael gehouden sijn hem te vinden by den Rade van de Admiraliteyt / ende hem te reguleren nae de ordre die de selve sullen stellen / soo op 't ondersoecken / inventariseren / als verseeckeren van de goederen die ingebracht sullen wesen conform haerlieder Instructie

Maendtlijcke reeckeningen van de Comptoyren.

72. Ende om te beter verseeckert te zijn van 't devoyr van de Officieren over de Convoyen en Licenten ghestelt / sullen de Fiscalen alle maenden / of ten lanexsten tien dagen daer nae / tot hun gekrygen alle de reeckeningen van de Comptoiren onder haer gesach staende / van alle 't gunt by de selve de maent voorleden ontfangen / ofte anders opgeschreven sal zijn / ende de selve reeckeninge mette Gedeputeerde uytten Collegien hooren ende examineren / ende mette lysten ende overgenomen billetten confereren / ende voorts sluyten naer behooren ; ende dat gedaen wesende / sullen daer van maecken eenen pertinenten staet / distinguerende het uytgaende Convoy van het incomende Convoy / ende het uytgaende Licent / ende voorts ondersoecken de Frauden die daer inne gecommitteert sullen mogen zijn / om de selve te calangieren / ende sullen het dubbelt van de voorsz staet overleveren aen de Collegien / ende een ander dubbelt senden aen de Staten Generael / ofte als die niet en sullen wesen vergadert / aen de Admirael Generael binnen veertien dagen daer na.

Maentlijcke reeckeningen aen haer Ho. Mog. te senden.

Straffe van de Officiers die de reeckeningen niet en senden.

73. Ende indien eenige der voorsz Collecteurs oft Controlleurs in gebreecke bleven omme binnen de voorsz tien dagen aen henlieden Fiscaels haere reeckeninge over te senden sonder dat 't selve by weder ofte wint belet worde / sullen terstonts die gebreeckige daer vooren sommeren ende executeren / met parate ende datelijcke executie, ende niet te min gedencken haer voor de selve eerste gebreeckige maendt geen Salaris ofte gagie in reeckeninge te passeren / ende voor de tweede reyse die gebreeckelijck sullen vallen / sullen verbeuren twee maenden gagie / ende

voor

voor de derdemael sullen op haeren eedt ghehouden zijn die faulten aen de voorsz E. M. Heeren Staten Generael / ende de Collegien aen te geven / om de selve Collecteurs of Controlleurs van heuren ampt ende officie gedestitueert te worden / van welcken verbeuren de Fiscaels respective sullen genieten de een helft / ende de gemeene saecke de ander helft / ende sullen de ghebreeckige voor de selve breucken mogen doen executeren met parate ende dadelijcke executie by den eersten Deurwaerder van de gemeene saecke / die sy daer toe versoecken sullen.

74. In gelijcke verbintenisse / soo voor de eerste / tweede / als derde reyse / sullen mede vallen de voorsz Fiscaels respective die in gebreecke blyven sullen / voor het uytgaen van de maent de selve reeckeninge ghehoort / gesommeert / ende gesloten aen de voornoemde E. Mo. Heeren Staten Generael / ende de Collegien over te senden.

Straffe van de Fiscaels die de reeckeninge niet en senden.

75. Ende indien de voorsz Fiscaels in't ondersoecken der voorsz reeckeningen van de Controlleurs in eenige partyen bevinden te verschillen met die van de Collecteurs / 't sy dat de selve meer ofte min soude mogen bedragen / sullen de Collecteurs ende Controlleurs tegens den anderen daer op hooren ende vermanen / op haeren eedt / ende de selve partyen met kennisse van saecken in reeckeningen dresseren / sulcx sy in goeder conscientie in recht ende redenen sullen bevinden te behooren: Dan soo sy bevinden / dat den Collecteur oft Controlleur min dan de Lyste hebben ontfangen / ofte anders mede in haere reeckeninge eenige partyen uytgelaten hebben / die sy by de los of laet Cedullen ofte anders meer ontfangen te hebben / dan sy ofte yemanden van hun in de voorsz reeckeninge sullen stellen / sullen in dien gevalle de voorsz Fiscaels genieten d'een helft van't quadruple dat de voorsz Commisen by het 14. articul haerder Instructie gestelt worden te sullen verbeuren / mits de voornoemde E. Heeren Staten Generael / ende de Collegien terstont daer van adverterende / ende de ander helft sal komen tot profijte van de gemeene saecke.

Straffe van de fauten die in de reeckeninge bevonden worden.

76. Maer by aldien namaels bevonden wort / dat de voorsz Fiscaels de voorgemelde Reeckeninge van de Collecteurs niet aendachtelijck genoech soo mette Lyste / Contrerolle / als de overgegeven los ofte laet Cedullen van betalinge en hadden geconfereert / ofte in't sommeren der selver niet wel en hadden gehandelt / ende dat namaels eenige faulte by de een ofte de ander gevonden werde / waer by de gemeene saecke geprejudicieert ware geweest / sullen de voorsz Fiscaels selver uyt haer eygen goederen verbeuren soo veele als de voorsz faulte sal konnen gedragen / de een helft tot profijte van den geenen die de voorsz faulte ontdeckt sal hebben / ende de ander helft tot profijt van de gemeene saecke.

Straffe van de Fiscaels die de reeckeninge niet wel confereren.

77. Alle saecken de Admiral. mitsgaders de contraventien van de Placcaten op de Convoyen ende Licenten raeckende / sullen by de Fiscaels geinstitueert / geinstrueert / ende ten uyteynde belept / vervolght / ende bedinget worden: ende sullen oversulcx ten selven eynde de selve Fiscaels van de Commisen Generaels ontfangen de Informatien / Verefi-

Saecken die de Fiscaels sullen instrueren en bedingen.

NUM. I. Verificatien / ende Stucken van 't geene by de selve Generaels ende Cherchers sal wesen achterhaelt / de welcke onder de Fiscaels sullen blyven berusten : ten ware die van den Rade beter vonden die in den Collegie te bewaren/sonder dat eenige Procureurs van de Capiteynen wegen daer inne geoorloft sal zijn te spreecken dan met consent van den Rade/ende als den Fiscael sijn dinghtale voleynt sal hebben.

Domicilium van de Fiscaels.

78. Ende sullen haere fixe domicilium houden ter plaetse daer den Raedt van de Admiral. resideren sal / ende goeden ende pertinenten boeck-houden van alle heure saecken / ende oock uytter Stadt niet te vertrecken sonder consent van den Admirael/ofte ten minsten van den geenen in 't Collegie presiderende / ende in absentie van den Fiscaels/ sullen des Fiscaels saecken bedient ende bedingt worden by eenen die by den Collegie daer toe toegelaten sal wesen.

Absentie van de Fiscaels.

Gagien van de Fiscaels.

79. De Gagien van de voorsz Fiscaels sullen wesen twee guldens s'daeghs/d'welcke haer betaelt sal worden by den Ontfangers Generaels van de Convoyen in de respective quartieren/ t'elcken quartiere Jaers op de quitantien van den voorsz Fiscaels / sonder dat sy eenige andere ordonnantie van dese tegewoordige daer toe sullen behoeven/ ende boven dien genieten de twaelfde penninck van alle Confiscatien/ mulcten / ende peenen / die ter oorsaecken van Controventien van de Ordonnantien/Instructien/ende Placcaten / op 't stuck van de Convoyen ende Licenten gemaeckt/ sullen worden gedecreteert / welcken twaelfsten penninck genomen sal worden nae dat eerst de ghedane kosten sullen wesen afgetrocken.

Eedt van de Fiscaels.

80. De voorsz Fiscaels sullen voorts eedt doen als hier vooren van den Rade ende Secretaris is geordonneert *mutatis mutandis*, ende in plaetse van recht ende Justitie te administreren / dat sy de Rechten/ Jurisdictien / Preeminentien ende Hoocheden der Admiral. sullen voorstaen ende beschermen/sonder te gedoogen / soo veel in haer wesen sal/ dat die by yemandt gheinfringeert ofte vermindert worden / ende voorts hen te reguleren nae uytwijsen deser Instructie soo veel die hun aengaet/ende alles doen dat goede ende getrouwe Fiscaels toestaet ende behooren te doen.

Raeckende de Vendumeesters.

81. By elck Collegie van de Admiraliteyt sal gestelt worden een bequaem Vendumeester / de welcke alle de goederen die by de voorsz van de Admiral. gewesen sullen worden/voor buyt ofte verbeurt/verbocht ofte anders gebeneficieert te worden / verkoopen / de penningen daer van komende ontfangen / ende de selve overleveren sal in handen van de voorsz Ontfangers Generaels van de Convoyen ende Licenten respectivelijck / daer van afgetrocken de quade kosten alvooren gepasseert/ende gelaudeert/by die van de voorsz Admiraliteyt/mits oock de Ransoenen in de naervolgende articulen gementioneert.

82. Welcke

82. Welcke Vendumeesters naer dien sy commissie sullen hebben verkregen / sullen eedt doen in't Collegie van de Admiral. dat sy de Heeren Generale Staten / ende 't voorsz Collegie sullen respecteren ende gehoorsamen/ ende dat sy haer selven in 't verkoop van de goederen behoorlijcken sullen guyten / ende alle neerstichept doen om al de selve ten hooghsten prijse te helpen/sonder yemandt in de selve verkoopinge / wie dattet oock soude mogen wesen / te favoriseren / ofte den eenen meer gunsten dan den anderen toe te dragen/dat sy oock van niemanden en sullen nemen eenige giften of presenten/ nochte oock directelijck ofte indirectelijck en sullen Reeden in eenige Schepen ten vrybuyte uytvarende/nochte oock koopende ofte doen koopen eenige buyt/ ofte verbeurde goederen noch Ordonnantien/ Actien ofte Crediten op de buyten/op de gemeene saecke sprecckende/noch met yemanden part ofte deel in eenige van dien hebben : Ende voorts dat sy haer sullen reguleren nae uytwijsen deser Instructie/soo veel die haer aengaet/ende nae haer vermogen alles sullen doen/dat goede ende getrouwe Vendumeesters schuldich zijn ende behooren te doen. Num. I.

83. Sullen mede gehouden zijn voor die van den Rade van de Admiral. voor haer administratie te stellen goede en suffisante cautie ten wel genoegen van den selven Rade/daer mede 't Landt bewaert mach zijn/welcke borge sullen staen elck een voor al als principael / onder renunciatie van de beneficien van divisien ende excussien/om by gebreke van goede voldoeninge 't ghebreck van de Vendumeesters aen henlieden verhaelt te worden met parate executie/ gelijckmen voor gemeene Landts penningen gewoonlijck is te doen.

84. Alvooren te procederen tot verkoopinge van eenige goederen die voor buydt verklaert ofte geconfisqueert sullen zijn / sullen over al in de Steden diemen in eenen dagh sal konnen reysen / uytgestelt worden behoorlijcke Billetten/daer by een yeder van den verkoopdagh der voorsz goederen geadverteert sal worden/ dan in dien de quantiteyt van de voorsz goederen redelijck groot souden zijn/oft anders van sulcke nature/dat de selve meest in andere van de Vereenichde Provincien ofte Steden getrocken souden worden / sullen de voorsz Billetten uytgestelt moeten worden in de selve Provincie ende Steden; welcke verkoopdagh die van den Rade sulcx sullen bestemmen/dat oock die geene verst geseten/tijt mogen hebben om haer op de voorsz verkoopinge te vinden.

85. Ten bestemden Verkoopdage sullen de Vendumeesters respective de voorsz goederen/ de eene voor ende de ander nae / ghesorteert in proper ende middelbare partyen van verkoopinge/tot een yegelijcx gerief/ ter discretie van eenige van den Rade/ ende den Contralleur daer eenige zijn / die by de voorsz Verkoopinge present sullen moeten zijn/ in 't openbaer in 't gebodt steecken / voor eenen yegelijcken den meest daeromme biedende / om ghereet geldt/ sonder yemanden/ wie dattet oock sy/daer inne te verschoonen; ende en sal de Coopslagh niet ghegeven

NUM. I. ven mogen worden/sonder voorweten ende consent van de voorsz presenten van den Rade/ van welcke verkoopinge by den Secretaris ende Controlleur elck apart Register ghehouden sal worden / de welcke sy t'elcken dage voor 't scheyden gehouden blijven in't openbaer op te lossen/ende metten anderen te confereren / ende als dan by de Signature van de voorsz twee presente Raden doen verifieren.

86. De Vendumeesters ende andere die oock over de Verkoopinge van de voorsz goederen staen sullen/en sullen niet toelaten/dat yemant/ van wat qualiteyt ofte conditie hy sy / eenige van de voorsz buydt ofte verbeurde goederen sullen uytsonderen, maer sal een yegelijck schuldich zijn openbaerlijck / ten aensien van alle de omstaenders/ te koopen de goederen sulcx die ghesorteert sullen wesen / sonder den eenen eenich voordeel meer te mogen hebben boven den anderen:ende sullen alle sorteringen van verkoopingen in 't openbaer opgeleyt ende verkocht moeten worden / sonder eenige van dien in't gheheel of ten deel over te laten op eenige voorgaende ofte naevolgende koop / nochte oock eenige uytter handt te verkoopen om yemant te gelieven.

87. In 't verkoopen der voorsz goederen sal by de Vendumeesters ghereet besprooken worden voor Rancoene twaelf grooten van elck pont Vlaems/dat een yeders op-koop bedragen sal / die verdeelt sullen worden:te weten/seven grooten daer van ten behoeve van de gequetste Bootsgesellen/die gelevert sullen wordē in handen van den Ontfanger Gener. van de Convoyen in dien quartiere / ende anderhalve grooten voor den Gasthuyse ter plaetse daer de verkoopinge geschieden sal/voor den Siecken ende gequetste Soldaten die dickmaels in den Gasthuyse gesonden worden:de Vendumeester sal genieten voor sijn verkoopinge/ mits dat hy voor de penningen sal moeten inne staen/twee grooten; de Controlleurs daer een is/een groot/soo voor den Inventaris als Contre-boeck te houden / en andere toesicht totte voorsz buytgoederen te hebben soo voorsz is/waer mede hy hem te vreden sal moeten houden/ sonder eenige andere Gagien te pretenderen : ende de resterende halven groote sal profyteren den Secretaris/ daer vooren hy ghehouden blijft te doen al 't geene hem by dese Instructie belast wort / ende daer egeen Controlleur en is / sal den Secretaris die den Contre-boeck houden sal/oock profyteren de anderhalven grooten van den Controlleur/ dies sal daer op regardt genomen worden in 't maecken van de gagien des selfs Secretaris.

By resolutie van den 22. April 1628. is den Vendumeester tot Amsterdam boven dese twee grooten noch toegeleyt een tractement van vier hondert guld. ende sijnen Controlleur drie hondert vijftich guldens s'jaers.

88. Item de verkoopinge gedaen zijnde / sullen de Vendumeesters respective gehouden zijn ten lanckxsten in veertien dagen daer nae heure Reeckeninge over te leveren ten Burele van den Rade / de welcke Wy ordonneren de voorsz Reeckeningen metten eersten af te nemen/te hooren / examineren / sluyten/ ende de repartitie van een yeder part ende deel daer van te maecken, sulcx in't leste voorgaende artijckel/ende hier vooren geseyt is/sonder in den selven eenigen anderen uytgeven te passeren/dan die eygentlijcken de verkochte buyt ende verbeurde goederen

is

is aengaende: Ende indien de voorsz Vendumeesters in gebreecke blyven/om die binnen behoorlijcken tijdt over te leveren/ sullen daer vooren geexecuteert worden realijcken ende metter daet. Num. I.

89. Ende om te beletten de ongerechticheden die souden mogen gebeuren in 't versteecken ende vervreemden van sommige goederen/ sullen de Fiscael/mitsgaders de Controlleur t'samen t'elcker reyse/ als 't hun goet duncken sal; ende soo wanneer sy van versteeckinge/ vervreemdinge/ofte verminderinge/suspicie hebben sullen/ofte van de goederen verseeckert begeert te wesen/ met kennisse ende consent van die van den Rade de selve mogen besichtigen/ metten Vendumeester ofte Conchierge de bewaernisse daer van hebbende/de welcke henlieden tot dien fine sullen gehouden wesen openinge te doen van de Packhuysen ende plaetsen daer de selve goederen in bewaernisse wesen sullen: ende aengaende de goederen die sullen wesen achterhaelt by de Commisen Generaels/ ende Cherchers/ sullen de selve Officieren daer over ende by mogen wesen/ Coppye ende Inventaris van alles hebben/ mitsgaders daer van monsters/ proeven/ ofte staelkens nemen/ om hen te informeren van de weerde ende prijs dienende tot verkoopinge van de selve.

Voor de Contrerolleurs.

90. De Contrerolleurs sullen verbonden zijn te onderhouden de poincten van dese Instructie die hun sullen raecken.

91. Ende boven dien sullen sy ghehouden zijn soo wanneer eenige schepen gelost zijn in persone de selve te ondersoecken/ en indien 't noot sy/tot haerder assistentie te nemen den Provoost en sijne Dienaren/om mette selve wel scherpelijck te besichtigen/ende vernemen/ oft naer oft voor 't vertreck van de gestelde wachte geene goederen in de Schepen ofte aen Landt versteecken ofte wech gedragen en zijn by de Bootsgesellen/ oft andere/ ende ten selven eynde mede den geenen die de wacht bevolen is geweest/wel scherpelijck onder eedt te ondervragen/ ofte sy niet gewaer geworden zijn/dat by yemanden yet versteecken ofte wech gedragen en is/ende soo sy van dies yet bevinden/ sullen gehouden zijn 't selve terstont den Fiscael van de Admiraliteyt aen te dienen/om daer in versien te worden naer behooren.

92. Sullen eedt doen in 't Collegie van de Admiraliteyt dat sy haer naer uytwijsen deser Instructie soo veel die hen aengaet/ met alle ghetrouwicheyt ende neersticheyt sullen reguleren/ende naer haer vermogen achtervolgen sonder eenich aensien ofte gunst van persoonen/ ofte andersints de selve te inbreecken ofte laten inbreecken/ dat sy goede pertinente ende rechtveerdige contrerolle van alle Inventarisen/ ende verkoopingen sullen houden/ende neerstich opsicht nemen/ofte alle die geinventariseerde en geconfisqueerde goederen verkocht sullen wesen/ en soo sy eenige bevinden onverkocht te zijn/ de selve in den Rade aengeven

Num. I. geven sullen/ dat sy oock van niemanden en sullen nemen eenige giften ofte presenten / mitsgaders oock directelijck of indirectelijck en sullen reeden in eenige Schepen ten vrybuyte uytvarende / nochte oock koopen/ofte doen koopen eenige buytgoederen / noch met yemanden part ofte deel in eenige van dien hebben / ende voorts alles doen sal dat een goet ende getrou Contrerolleur schuldich is ende behoort te doen.

Voor de Procureurs.

93. De geen die begeeren te staen ende dienen by der Admiraliteyt als Procureur / sullen ten dien fine aen dien van den Rade Requeste presenteren/ die nae bevint van de personen daer op ordonneren sullen.

94. De selve Procureurs ontfaen zijnde / sullen hun eedt doen voor den Rade/ daer af notitie gehouden sal worden by den Secretaris.

95. Item/ sullen de Procureurs t'elcken rechtdage haerlieder saecken op Rollen presenteren aen den Secretaris / ende van alle appointementen in saecken die by haer bedinght zijn/ goeden ende pertinenten boeck houden.

96. Item, als de Procureur in judicio hem presenteert over eenigen persoon/ nae litiscontestatie sal ghehouden wesen ten versoecke van partyen in der saecke te procederen ter diffinitive; ende indien hy ageert sonder procuratie/ sal het gewijsde op hem verhaelt mogen worden.

97. Item/ op dat de Procureurs haerlieder Meesters processen behoorlijck furneren / werdt henlieden toegelaten te komen in de Griffie by den Secretaris / ende aldaer inspectie te nemen van de acten ende proceduren die by den Secretaris op de Rolle geteeckent zijn.

98. Sullen ghehouden zijn haer te contenteren met het Salaris de welcke haer by een Lijste apart toegeleyt/ ofte anders by den Rade toe getaxeert sal worden/ sonder van parthye ofte yemandt anders / boven dien yet af te eysschen of te exigeren / ten ware uyt goeden wille ende gunste van parthye/ op pene van arbitrale correctie.

99. Item/ al eer de Procureurs uyttinge van eenige Processen versoecken ende vervolgen/sullen met presentatie van der saecke op te Rolle verklaren/dat sy gefurneert hebben : ende ist dat een van de Litiganten in ghebreecke blyve te furneren / sal die geen die expeditie begeert/ versoecken peremptoyren dagh/dat van de ander zijde gefurneert worde / op pene datmen recht doen sal op het geen in den Raedt bevonden sal worden.

100. Alle welcke pointen / Ordonnantien / ende artijckelen boven verhaelt / wy verstaen dat by eenen yeghelijcken die het behooren ende aengaen sal in sijn respect onderhouden ende achtervolcht sullen worden/reserverende aen ons de interpretatie soo verre in desen eenige duysterheyt mochte verrijsen / ende oock de veranderinge / vermeerderinge/ ende verminderinge der selver t'elcken reyse/ ende alsoo Wy 't selve nae gelegentheyt van tijde ende saecken nut / oorboor/ ende noodich sullen

len bevinden; ende dit al by provisie voor den tijdt van een Jaer/ innegaende den eersten September naestkomende: Aldus gedaen ter Vergaderinge van de voorsz Staten Generael/ in s'Graven-Haghe den 13 Augustij 1597. Num. I.

Extract, uyt haer Ho. Mog. Resolutie Veneris den negentiende April 1624.

Zynde voorts ghecontinueert in de besoignes van de mesnagie/ende by de handt genomen het geen geconcipieert is/ raeckende de Collegien ter Admiraliteyt: Is verstaen ende geresolveert/dat dese Collegien hun strickelijck sullen reguleren naer hunne Instructie/ende om het selve te beter te mogen doen/ sullen de Raden/ die tot laste van de Generaliteyt by de respective Collegien betaelt worden tot Rotterdam/ Amsterdam/ Noordt-Hollandt/ ende Doccum/ voor Tractement genieten elck thienhondert guldens s'Jaers; ende tot huyshuyr binnen Amsterdam vierhondert guldens/ binnen Rotterdam tweehondert vijftich guldens/ in Noordt-Hollandt tweehondert guldens/ende binnen Doccum hondert en vijftich guldens/ welverstaende/ dat de geen die in publijcke ofte huysen de Steden toekomende woonen/geen huyshuyr en sullen genieten. Gagie van de Raden. Huyshuyr.

Boven welcke Tractement ende huyshuyr sy niet en sullen mogen ghenieten eenige emolumenten/ saisoen-gelden/ Nieu-Jare/ Conijngelden/ leggen/ equivalenten/ ofte eenige andere voordelen/ hoedanich die zijn/ ofte ghenaemt mogen worden/ directelijck ofte indirectelijck/ onder wat pretext het oock soude mogen wesen/ tot welcken eynde der selver commissien ingetrocken/ ende in plaetse van de voorden/ baten/ profijten ende emolumenten/ daer in ghestelt sal worden/ eer/ preeminentie ende digniteyt/ sullen noch aen malkanderen/ noch aen anderen eenige gratificatie tot laste van den Lande mogen doen/ maer merckelijcke diensten te water gedaen/ in de redelijckheyt alleenlijck mogen recompenseren.

Sullen tot laste van 't Landt onder pretext van reparatie van hare wooninge/het Landt ofte de Steden toekomende/geen Kisten ofte Kasten laten maecken/ ofte yetwes anders mogen brengen/als alleen noodige reparatien by specificatie/ende onder behoorlijcke attestatien/ende sulcke/ als een eygenaer die soude behooren te dragen/ oock geen nieuwe timmeragie van huysen doen/ sonder kennisse van haer Ho. Mog.

Sullen uyt de prysen oock geen voordeel mogen profiteren.

Sullen geen onkosten van maeltijden ofte teerkosten mogen doen/ oock door hare Conchergen geen provisien van Wijn/ Bier/ ofte andersints laten inleggen tot laste van den Lande.

Sullen uytreysende/ boven Wagen ende Scheeps-vrachten/genieten vier gulden des daeghs/ en eene gulden voor de Bode/ ende daer op Vacatien van de uytreysende.

haer

Num. I. haer eygen teer-kosten doen sonder om eenigerhande oorsaecke/hoe die oock soude mogen zijn/de dagh-gelden te mogen verhoogen.

Sullen vermaent worden den Staet ende Inventaris van 't gheleende Geschut/ ende munitien te doen examineren/ ende 't selve behoorende te doen restitueren.

De Raden sullen hun niet langer mogen absenteren/ te weten die uyt andere Provincien komen/ als voor den tijt van ses weecken in 't Jaer/ ende die van binnen de Provincien drie weecken/ ende voortaen niet langer aen den anderen als drie ofte vier dagen/ mits dat ondertusschen de besoigne niet en sal stille staen/ ende dit alles op pene/ dat het selve aen haer gagie sal worden ghekort/ waer van notitie by den Secretaris sal worden gehouden/ onvermindert nochtans hier mede sodane stricter ordre/ als by de een of de ander Provincie mochte zijn/ oft werden ghenomen/ op de absentie van hunne Gedeputeerde/ van hun sonder der selver consent gansch niet te absenteren.

Den Equipagiemeester sal soo wel in sijn Tractement als anders/ precise gereguleert worden nae sijne Instructie.

De selve en sal geen inkoopingen doen/ dan ter presentie van eenige van de Raden by 't Collegie expresselijck daer toe gecommitteert/noch oock selfs eenige verkoopinge ofte leveringe aen 't Landt doen/ directelijck nochte indirectelijck/ op pene van datelijck ghekassecrt te worden.

Op den inkoop in voegen als vooren gedaen/ en sullen geen Ordonnantie mogen worden gepasseert/dan op specificatie van de ghekochte partyen/ inhoudende de quantiteyt ende qualiteyt van de goederen/ ende den prijs geverifieert by signature van de Raden die over de koop gestaen hebben/ende van de Equipagiemeester/ ende de selve en sullen mede niet voldaen mogen worden dan op eene pertinente quitantie van de verkoopers.

Alle diensten ingevoert tegens de Instructie/ sullen worden afghedaen/ ende sulcx mede het stellen van den Penninghmeester tot Amsterdam/ dewyle sulcx het eygen werck van den Ontfanger ende sijne Commisen is.

De Instructie van den Ontfanger sal worden ghereformeert/ ende sulcx gestelt/ dat hy geen betalinge en mach doen/ dan op behoorlijcke Ordonnantie/inhoudende uyt wat saecke/ ende aen wien de selve penningen worden betaelt/ ende daer toe nemende quitantie van den selven/ sonder te mogen betalinge doen op eenige Ordonnantie/ inhoudende blinde posten/ emolumenten/ vereeringen/ gratificatien aen de Raden/ofte anderen te distribueren saisoen-gelt oft anders/ wat naem 't selve soude mogen hebben/ ofte gegeven worden.

Gagien ende Huys-huyr van de Fiscaels ende Secretarisen. De Advocaten/Fiscaels/ ende Secretarisen/sullen tot Tractement genieten/tot Rotterdam/Amsterdam/Noort-Hollant/ende Doccum/ yder negen hondert gulden s'Jaers/ende tot Huys-huyr binnen Amsterdam drie hondert gulden/ te Rotterdam twee hondert vijftich gulden/

den/ in Noordt-Hollandt twee hondert gulden/ ende te Dockum hondert ende vijftich gulden; welverstaende soo sy niet en woonen in publicque/ofte huysen de Steden toekomende/ daer voor sy geen huys-huyr sullen genieten/ soo sy daer in woonen. Num. I.

Boven welcke Tractementen ende huyshuyr sy noch sullen mogen ghenieten 't geene soo van de Reysen als Depeschen hun wort toegestaen by hun respective Instructien/ daer nae sy hun sullen reguleren/sonder yetwes meer te mogen genieten 't sy van Saisoen-gelden/ Nieuw-Jaren/ Conijn-gelden/ leggen/ ofte eenige andere voordeelen/ hoedanich die zijn of genaemt mogen worden/directelijck of indirectelijck/ onder wat pretext het oock soude mogen wesen.

Alle welcke pointen de Collegien ter Admiraliteyt sullen worden genotificeert/met last/om op den eedt in 't stuck haers Officie gedaen/ hun precieselijck daer nae te reguleren ende sullen de Fiscalen/ Secretarisen/ Ontfangers/ Equipagiemeesters/ ende anderen/ heur in 't inkoopen ofte administreren van penningen bemoeyende/ van nieuws ge-eedicht werden/ om heur precise naer hunne Instructien te reguleren/met expres verbodt/ dat by de Officieren van der Admiraliteyt geen leverantien en sullen mogen worden gedaen.

Sal mede gelet worden op de Luytenants Admirael om hen te reguleren naer de Instructie/ ende tegens de selve geen meerder bedieninge/emolumenten/ ofte anders te mogen genieten/ ende af te schaffen dubbelde Capiteynschappen/ in soo verre die tot noch toe zijn toegestaen.

Op het extraordinaris van de Scheeps-Capiteynen sal nauwe toesicht genomen worden/ ende daer van tot laste van den Lande niet geleden/ dan 't gunt met deughdelijcke documenten sal worden gheverifieert.

De Vacatien van de Admiraels tot laste van 't Landt/soo sy eenige genooten hebben/ sullen voortaen cesseren.

Die van de Admiraliteyt en sullen niet vermogen yet te doen negotieren tot opnemen van penningen/ boven de somme gheexpresseert in hare Instructie / dan met expresse voorgaende ordere van de Generaliteyt.

Formulier van Eedt voor de Heeren Raden ter Admiraliteyt den 4. Julij 1635. geformeert uyt het 60. articul van de Instructie.

ICk beloove ende sweere / dat ick de Heeren Staten Generael van de Geunieerde Provincien / zijnde ende blyvende by de Gereformeerde Religie/ hou ende getrou sal wesen / oock dat ick de selve Heeren Staten Generael/ den Heere Admirael Generael / in haere bevelen/ conform mijnen last ende Instructie/sal respecteren ende gehoorsamen

NUM. I. naer behooren/ dat ick sonder faveur ofte aensien van den Lande of Persoonen/ofte den Quartiere daer ick sal resideren/ in alles handelen ende eenen yegelijck recht ende Justitie sal doen ende administreren naer behooren/volgende de Ordonnantien ende Placcaten ghemaeckt ende al noch te maecken/ dat ick directelijck ofte indirectelijck niet en sal reeden in eenige Schepen ten Vrybuyte uytvarende/ nochte oock koopen ofte doen koopen eenige Buydtgoederen ofte Ordonnantien/ Actien/ Crediten/ ofte andere goederen die de gemeene Saecke toekomen/ ofte schuldich sal mogen wesen/ nochte niet yemant part ofte deel in eenige van dien hebben: Dat ick voorts niet en sal ontdecken ofte revelercn eenige communicatien/ deliberatien/ ofte resolutien in den Rade vallende/ die behooren secreet gehouden te worden/ ofte tot yemants nadeel soude mogen strecken;oock niemant particulierlijcken ten dienste sal staen/ ofte aen yemant verbonden wesen raeckende saecken van de Admiraliteyt/ Convoyen ende Licenten/ metten aenkleven van dien/ nochte oock van yemant en sal nemen ofte ontfangen eenige giften ofte presenten: Dat ick mede directelijck ofte indirectelijck en sal hebben eenige portie ofte deel in eenige Pachten ofte Collecten van Convoyen ofte andere gemeene middelen/nochte oock in eenige leverantie van Cruyt/ Scherp/ Geschut/Wapenen/Boter/Kaes/ ofte andere vivres/Koopmanschappen/ ofte Waeren/ die aen de ghemeene Saecken verkocht sullen worden; ende voorts dat ick my sal reguleren nae uytwijsen deser Instructie/ ende naer mijn vermogen alles sal doen dat een goet ende getrou Raedt schuldich is ende behoort te doen: Soo waerlijck moet my Godt Almachtigh helpen.

Extract, uytte Instructie voor de respective Collegien ter Admiraliteyt, artic. 67.

DE Secretarisen sullen doen ghelijcken Eedt als hier vooren van den Raedt is geordonneert/in alle mutatis mutandis, ende voorts van te achtervolgen dese Instructie soo veele hen aengaet/ ende al te doen dat een goet ende getrou Secretaris schuldich is ende behoort te doen.

Dienvolgens wort den Eedt ordinaris by de Secretarisen ghedaen in dese navolgende maniere.

De voorsz Secretarisen sullen belooven ende sweeren in handen van de Staten/ ofte van den geenen die sy daer toe authoriseren sullen/ dat die de Staten Generael van de Geunieerde Provincien/ zijnde ende blyvende by de Gereformeerde Religie/hou ende getrou sullen wesen/ dat sylieden de Heeren Staten Generael/den Heere Admirael Generael/in haere beveelen/ conform haeren last ende Instructie sullen respecteren ende gehoorsamen naer behooren/ dat sy sonder faveur ofte aensien van den Lande/ofte persoonen/of den quartiere daer sy resideren/in alles sullen handelen naer behooren/ volgens de Ordonnantien

en Placcaten gemaeckt ende al noch te maecken / voor soo veel de selve hun concerneren / dat sy oock op 't sy oedichste eenen yegelijck sijne depesche sullen overleveren ende doen overleveren/in der voegen als hun by den Raedt ter Admiraliteyt sal zijn aenbevoolen / ofte de ordre van de Justitie sal komen te vereysschen: Dat sy directelijck ofte indirectelijck niet en sullen reeden in eenige Schepen ten Oorlogte uyt varende / nochte oock koopen ofte doen koopen eenige buytgoederen / ofte Ordonnantien / Actien/ Crediten / ofte andere goederen de gemeene saecke toecomende / ofte schuldich sal mogen wesen / nochte met yemant part ofte deel in eenige van dien hebben : Dat sy voorts niet en sullen ontdecken nochte reveleren eenige communicatien/deliberatien/ ofte resolutien in den Rade vallende/ die behooren secreet ghehouden te worden/ofte tot yemants nadeel soude mogen strecken / oock niemant particulierlijck ten dienste sullen staen / ofte aen yemant verbonden wesen/raeckende de saecken van de Admiraliteyt/Convoyen ende Licenten/metten aenkleven van dien / nochte oock van niemant en sullen nemen ofte ontfangen eenige giften ofte presenten/dat sy mede directelijck ofte indirectelijck en sullen hebben eenige portie ofte deel in eenige Pachten ofte Collecten van de Convoyen/ofte andere ghemeene middelen/ nochte oock in eenige leveringe van Cruyt / Scherp/ Geschut/ Wapenen/Boter/ Kaes/ofte eenige andere Vivres/ Koopmanschappen/ ofte Waeren / die aen de gemeene saecke verkocht sullen worden: Ende voorts dat sy haer sullen reguleren nae uytwijsen deser Instructie / ende nae haer vermogen alles doen dat goede ende getrouwe Secretarisen schuldich zijn ende behooren te doen. NUM. I.

NUM. II.

Sommiere innehouden van yder van de articulen van de Instructie voor de Collegien ter Admiraliteyt in dese Vereenichde Nederlanden van den 13. Augusti 1597.

1. OPrechtinge van vijf Collegien/ haere quartieren ende residentie.
2. 't Getal/ ende van waer.
3. Jurisdictie.
4. Onderhoudinge vande volgende articulen.
5. Capiteynen op Oorbuyt/ Commissie/ Attache/ Eedt / Cautie.
6. Prinsen inbrengen daer men uytgevaren is.
7. De Officiers van de Admiraliteyt/ niet reeden op Oorbuyt.
8. Ingebrachte Prinsen wel bewaert.
9. Bewaringe/Inventarisatie van de goederen/ ende preparatoire Informatien.

Num. II. 10. Lossen in presentie van twee Raden/ Contrerolleur van de Vendumeester/ Inventaris maecken.

11. Kostelijcke Goederen/ Gelt/ Juweelen ende cleynodien.

12. Fiscaels present als 't niet is over water te varen.

13. Scherper Informatien ende enqueste.

14. Drie rechtdagen ter weecke.

15. Verbalijck ende by geschrifte tot duplijcque te procederen.

16. Op de rechtdagen Processen oversien/ Reeckeningen van de Vendumeesters op nemen/ende andere Admiraliteyts saecken afhandelen.

17. Als de saecken den Admirael aengaet/sal sijn Ed. uytstaen ende den Raedt ten minsten met vijf persoonen die afdoen.

18. Wanneer den Luytenant Admirael present sal zijn.

19. 't Selve/ende dat de Sententien gepronuncieert sullen worden op den name van den Admirael ende den Raedt.

20. De Raden sullen van partyen niet genieten.

21. Den Vendumeester binnen veertien dagen naer de vercoopinge van buytgoederen/ de reeckeninge overleveren.

22. Verdeelinge van buytgoederen.

23. De reeckeninge tegens den Inventaris te confereren.

24. Capiteynen en Commisen sullen buytgoederen mogen koopen.

25. Besettinge van Havens/Stroomen ende veylinge van de Zee.

26. Dienaengaende ende datter aen kleeft/ correspondentie te houden mette Heeren Staten Generael ofte sijn Excellentie.

27. d'Incomsten van de Convoyen / Licenten ende Prinsen tot de Oorloge te Water ende in handen van de Admiraliteyten / den Raedt alle drie maenden staet oversenden/ ende den Ontfanger alle ses maenden Reeckenen-

28. Penningen te mogen lichten/ ende hoe veel.

29. Verbodemen.

30. Judicature over de ghesch illen rijsende ter saecken van de frauden tegens 't Placcaet van de Convoyen &c. ende den uytvoer van Victualie/ Koopmanschap ende munitien aen den vyant/ ende hoe.

31. Opsicht te hebben dat de Generaels ende Cherchers de Placcaten wel ende egalijck doen onderhouden.

32. De Fiscaels sullen alle maenden de Reeckeningen ontfangen.

33. Die door Gedeputeerdens ende Fiscael te doen hooren / opnemen ende sluyten.

34. De Contrerollen te houden / ende 't slot in een Register apart opteeckenen.

35. Register te houden van de Ordonnantien.

36. De particuliere Ontfangers sullen de penningen haers ontfanghs overbrengen in handen van den Ontfanger Generael.

37. Alle drie maenden staet over te senden by den Raedt / ende den Ontfanger alle ses maenden reeckenen.

38. Equi-

Num. II.

38. Equipagiemeesters te stellen.
39. Wat hun werck sy.
40. Dat den Raedt op hen acht sal nemen.
41. Schepen doen repareren/ ende yders goet apart bewaren.
42. Onbequame Schepen te verkoopen.
43. Den Raedt sal acht nemen op 't koopen / bewaren ende uytdeelen van alle behoeften ende munitien.
44. Van den inkoop van dien notitie te houden.
45. Naer 't maecken van dese Instructie aen den Admirael over te senden Inventaris van de Schepen/ Galeyen/ Schuyten/ &c.
46. Besorgen dat de Capiteynen hun volle volck voeren.
47. In de hoofdelijcke betalinge den Commis te assisteren.
48. Waer woonen/ wat dagen ende uyren vergaderen.
49. Sonder consent van den President niet verreysen.
50. Dat alle Mandementen/ Provisien/ Appointementen/ Sententien ende Ordonnantien van de respective Collegien sullen effect sorteren/ behoudelijck dat in Civile saecken daer van de waerde excedeert ses hondert gulden/ &c.
51. Met hoe veele/ hoedanige Raden / wat maniere / ende op wat plaetse gebesoigneert sal worden.
52. Den Secretaris sal gehouden wesen pertinente notitie te houden van alle besoingnes/ ende die resumeren.
53. Gagien ende Vacatien van de Raden.
54. Dat de Raden sullen stellen Equipagiemeesters / Deurwaerders/ Vendumeesters/ Boden ende Cherchers.
55. Dobbel getal van andere Officiers oversenden aen de Staten Generael.
56. Dobbel getal van Capiteynen aen sijn Excellentie.
57. Ordonnantie geteeckent by drie Raden ende Secretaris/ mitsgaders Requeste.
58. 's Landts saecken voor particuliere afdoen.
59. Alle despeches sullen by den presiderenden geparapheert ende Secretaris geteeckent worden.
60. Eedt van den Raedt.
61. Secretarisen sullen alle de stucken wel ende besonder bewaren.
62. Voor de besoigne van de Secretarisen.
63. Van gelijcken.
64. De Solicitanten afvaerdigen / sonder meer als den taux te nemen.
65. Van de Commissien/ Instructien/ Placcaten/ Resolutien/ Ordonnantien/ ende anders distincte Registers houden.
66. Haer stil/ secreet/ getrou/ ende gehoorsaem dragen.
67. Eedt.

Num. II.

Advocaten Fiscaels.

68. Acces in den Raedt/ deilberatfve helpen vorderen de saecken hen niet concernerende als partyen.

69. Voorder werck van de selve.

70. Van gelijcken.

71. Van gelijcken.

72. Van gelijcken.

73. Van gelijcken.

74. Van gelijcken.

75. Noch al.

76. Raeckt noch de Fiscaels.

77. Sullen de saecken van de Admiraliteyt/ Convoyen ende Licenten waernemen ende bedingen.

78. Domicilium houden ter plaetse daer't Collegie resideert/ ende sonder consent van den Admirael ofte President niet uytter Stadt te reysen.

79. Haer gagie twee guldens 's daeghs/ ende den twaelfden penningh in de Confiscatien ende mulcten.

80. Eedt doen als de Raden ende Secretaris mutatis mutandis, &c.

Officien van de Vendumeesters.

81. Goederen vercoopen/ de penningen overbrengen.

82. Hun Eedt/ niet Reeden/ niet koopen/ geen sucht dragen/ &c.

83. Borge stellen.

84. Billetten uytsetten/ in Steden op eenen dagh te bereysen ende andere.

85. Goederen by partyen te verkoopen/ de Koopslagh geven/ de Koopcedullen confereren.

86. Geen goederen uyt te kiesen/ alle de partyen te verkoopen.

87. Rantsoen ende de verdeelinge van dien.

88. Binnen veertien dagen naer de verkoopinge de reeckeninge overleveren.

89. Wat sal mogen geschieden om te verhoeden de verbreminge der goederen.

Van de Contrerolleurs.

90. Sullen onderhouden de poincten deser Instructie hun raeckende.

91. De Schepen te ondersoecken.

92. Eedt.

Voor

NUM. II.

Voor de Procureurs.

93. Requeste te presenteren om te mogen staen als Procureur.
94. Eedt doen voor den Raedt.
95. Haer saecken op Rollen presenteren / ende van de Appointementen in hunne saecken pertinent register houden.
96. Procuratie hebben van de persoonen daer voor sy lieden presenteren.
97. Sullen mogen komen in de Griffie ende inspectie nemen van de acten ende proceduren by den Secretaris op de rolle geteeckent.
98. Salaris.
99. Van 't furneren.
100. Van 't onderhouden / interpreteren / verminderen / ende vermeerderen van de voorgaende articulen.

Het slodt / Paraphure / ende onderteeckeninge van dese Instructie gedaen den 13 Augusty / &c. 1591.

Verklaringe der Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / van wat middelen het Collegie ter Admiraliteyt tot Amsterdam de administratie sal hebben.

NUM. III.

L Y S T E

Der Convoyen ende Licenten, gemaeckt by Mijne Heeren de Generale Staten van de Vereenichde Nederlandtsche Provincien, van alle inkomende Goederen, soo uyt vyande Landen, de Maze, als uyt Neutrale Landen: Mitsgaders vande Goederen gevoert werdende naer Neutrale Landen, Embden, Oldenburgh, Bremen incluys Oostwaerts, ende by Noorden den Rhijn per Asse, eensamentlijck op Calis, Beunen totte Somme incluys Westwaerts, de Rivieren van den Rhijn, Wael, Yssel, Maes, Vyande Landen, ende Breda in plaets van 's Hertogen-Bosch, boven elcke Colomme gestelt: Ende dit by provisie, innegaende den eersten Septembris sestien hondert vijf en twintich

Convoy.

	Inkomende yt Vyande Landt ende vande Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse, by Noorden den Rhijn: mitsgaders op Embden, Oldenburgh ende Bremen incluys: En sullen voorts d'andere specien, in dese Colomne niet uytghetogen, ende op de voorsz plaetsen gaende,) bealen als op Neutrale Landen.
A.				
Ajuyn, de Tonne, ofte veertigh risten, voor de Tonne	- - -	- -	ij st.	v st.
Ajuyn-zaet, de hondert ponden	j g. xj st.	j g. v st.	j g. v st.	j gul. x st.
Alloenen ofte Boldavid, de breedt rolle 't stuck	v st.	iiij st.	viij st.	- - -
Alloenen, de smalle rolle, 't stuck	iiij st.	iij st.	iiij st.	- - - -
Almagro en roode schrijfaerde, 100. p.	v st.	iiij st.	iiij st.	x st.
Alpistre of Canary-zaet, de 100. pond.	xij st. vj d.	x st.	viij st.	xij st.
Aluyn, de hondert ponden	vj st.	v st.	v st.	vij st.
Amandelen, de hondert ponden	j g. xj st.	j g. v st.	xv st.	- - - -
Ameren ofte Barnsteen, van de waerde van ses guldens	v st.	iiij st.	iiij st.	vj st.
Ammelaeckens, Damastwerck, ende ander werck, 't stuck van thien, twaelf en sestien vierendeelen breet, langh ontrent vijftich ellen, mitsgaders het Slesiger van ghelijcke breede, vijftich ellen voor 't stuck	ij g. x st.	ij g.	j g. v st.	j gul. xv st.
Servetten naer advenant, dry stucken voor een stuck Ammelake gerekent.				
Ammelakens van ses, seven ende acht vierendeelen breet, langh omtrent vijftich ellen, mitsgaders 't Slesiger van gelijcke breede, vijftich ellen voor 't stuck	j g. v. st.	j gul.	xij st.	xviij st.
Ampdon of Stijffsel, de 100. ponden	xij st. vj d.	x st.	xv st.	j gul.
Anchiobes, het Tonneken	vj st.	v st.	v st.	- - - -
Anijl, ofte Indigo van Venegien, Portugal, Spaengen, ende Levanten, de hondert ponden	vij g. x st.	vj gul.	ij g. x st.	- - - -
Anijl van Barbarien, de 100. ponden	v gul.	iiij gul.	j g. v st.	- - - -
Anijs de hondert ponden	xvj st.	xiij st.	x st.	xv st.
Appelen ende Peeren de Tonne	iiij st.	iij st.	ij st.	- - - -
Ende alle ander Fruyt, van de waerde van ses guldens	v st.	iiij st.	iiij st.	- - - -

Licent.

A.

Calis, Beunen, totte Somme incluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	VyandeLant	Breda.
ij st.	viij st.	x st.	x st.	xv st.
ij gul.	ij gul.	ij gul. x st.	iiij g.	vj gul.
viij st.	xij st.	xv st.	xv st.	j gul. ij st.
iiij st.	vj st.	viij st.	viij st.	xij st.
x st.	xv st.	j gul.	j gul. x st.	ij gul. v st.
xij st.	xv st.	j gul.	j gul.	j gul. x st.
viij st.	xv st.	j gul.	j gul. x st.	ij gul. v st.
xv st.	j gul.	j g. viij st.	j gul. x st.	ij gul. v st.
v. st.	vj st.	ix st.	ix st.	xiij st.
j g. xv st.	j g. xv st.	ij g. xv st.	ij gul.	iiij g. x st.
j gul.	j gul.	ij gul.	ij gul. x st.	iij g. xv st.
j gul. x st.	j gul x st.	ij g. x st.	iij gul.	iiij g. x st.
vj st.	vj st.	vj st.	vj st.	ix st.
ij gul. x st.	ij gul. x st.	iij gul.	iij gul.	iiij g. x st.
j gul. x st.	j gul. x st.	j g. xviij st.	ij gul.	iiij gul.
xij st.	j gul.	j g. iiij st.	j gul. x st.	ij gul. v st.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyanden Landt ende vande Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys, als vooren.
Arange Appelen/'t duysent - -		x st.	xv st.	j gul.
Assche/ Pot-assche/ de hondert pond.		x st.	xviij st.	j gul. v st.
Assche/Berenclau/ofte Kroonassche/ 't Last tot twaelf tonnen - -		j gul. x st.	iij gul.	vj g. xij st.
Asschen/Spiegel/ Hoorn/Kruyskens ende Ringen/ 't Last - -		j gul.	ij gu. v st.	iiij g. xij st
Asschen/ Thienbandt/Bollen/Wracken/ Rijssche ende Pomersche/'t last tot twaelf tonnen - -		xv st.	j gul. v st.	ij g. xij st.
Azijn/Rijnsche Wijn Azijn/ de Ame Overlandts - - -		j gul. v st.	j gul. v. st.	
Azijn / Franschen ende Spaenschen Wijnasijn/Verjuys/Cyter/Appeldranck/ en Asijn van appeldranck/ 't Oxhooft - - -		- xv st.	j guld.	j gul. v st.
Asijn / Bier-asijn / de grove Tonnen/ 't Oxhooft naer advenant voor anderhalve tonne gereeckent - -		viij st.	xv st.	j guld.
B.				
Baeckelaer de hondert ponden -	v st.	iiij st.	v st.	viij st.
Bayen/ Leytsche/Engelsche/ende Duffelsche rollen/ elck stuck -	vij st. 6 ₰	vj st.	viij st.	xij st.
De halve stucken nae advenant.				
Ballen/ Kaetsballen/ 't duysent -	x st.	viij st.	viij st.	
Ballen/ Kolfballen/ de hondert stucks	vj. st.	iiij st.	iiij st.	vj st.
Beckens / Ketels ende kopere potten/ de hondert ponden - -	xvij st.	xij st.	xv st.	j guld.
Bedden / van de waerde van ses guld.	v st.	iiij st.	vj st.	x st.
Besanen ofte Rootlose/ de dosijne -	ij st. vj ₰	ij st.	iij st.	iiij st.
Bier/ Joopenbier/ het Vat van ontrent twee Amen - -	- -	ij guld.	j gul. v st.	iij guld.
Bier/alle uytlandtse bieren/ de Tonne	j. gul. x st.	v st.	xiij st.	j guld.
Bier/binnelandtse bieren / de Tonne	- -	- -	v st.	
Blakers/ Kandelaers / Kopere branders/ ende alderley ander gemaeckt Koperwerck / van de waerde van ses gulden - - -	v st.	iiij st.	iiij st.	vj st.
Bleck/de hondert enckele bladen -	ij st. vj. ₰	ij st.	ij st.	iiij. st.
Bleck / de hondert dubbele bladen -	v st.	iiij st.	iiij st.	vj. st.

Licent.

	Calis, Beunen totte Somme incluys.	Rhijn, Wael ende Yssel.	Maes.	VyandeLant	Breda.
	i gul. i gul. x st.	iij gul. ij guld.	iij guld. ij g. x st.	iij guld. ij g. xv st.	iiij g. x st. iiij g. ij st.
gecombineert	ix guld.	xiij guld.	xx guld.	xxij guld.	xxxiij g.
	j guld.	j gul. x st.	ij gul. x st.	iij g.	iiij g. x st.
	j guld.	j gul. x st.	ij guld.	ij g. x st.	iij g xv st.
	j gul. v st.	j guld.	j gu. iij st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
B.	vij st.	xvj st.	j gul.	j guld.	i gu. x st.
	vij st.	xv st.	j g. iij st.	j gu. x st.	ij gu. v st.
	viij st. vj st.	viij st. vj st.	viij st. viij st.	viij st. x st.	xij st. xv st.
	xv st. vj st. iiij st.	j guld. x st. iiij st.	i gul. v st. xiij st. iiij st.	i gu. x st. i guld. iiij st.	ij gu. v st. i gul. x st. vi st.
	iij g. j gu. x st. v st.	iiij. guld. ij guld. v st.	vj guld. ij gul. x st. vj st.	vij guld. iij guld. vij st.	x gul. x st. iiij g. x st. x st. vi. d.
	viij st. iij st. vj st.	viij st. iiij st. viij st.	ix st. v st. x st.	ix st. vj st. xij st.	xv st. ix st. xviij st.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys als vooren.
Bockrael uyt Vranckrijck / ende van dese Landen / 't stuck van achtien tot twintich ellen - - - -	v st.	iiij st.	ij st.	- -
Boecken / geprente Boecken / van de waerde van ses guldens - -	vij st. vj d.	vj st.	vj st.	- -
Bombazijnen van dese Landen / lang twintich ellen / 't stuck - - -	vij st. vj d.	vj st.	iij st.	- -
De dubbelde stucken naer advenant -	xv st.	xij st.	vj st.	- -
Bombazijnen van Wesel / ende dier gelijcke / 't stuck lang twintich ellen -	iiij st.	j gul.	ij st.	- -
Bombazijnen / Brugsche Bombazijnen van twintich ellen / 't stuck - -	viij st.	vj st.	iiij st.	v st.
De langere naer advenant.				
Boratten / van de breede van drie quaert / ende lanck van achtien tot twintich ellen / 't stuck - - -	xij st. vj d.	x st.	iij st.	- -
De dobbelde naer advenant.				
Boratten / van vier ende vijf quaert / breedt en langh als voren / 't stuck -	xv st.	xij st.	v st.	- -
De dobbele naer advenant.				
Boraes komende uyt Spangen / de hondert ponden - - - - -	ij gul. x st.	ij gul.	ij gul.	- -
Boter / eetbare Hollandtsche Boter / 't Vat / ofte twee halve Vaten / ende mindere naer advenant - - -	- -	- -	ix gul.	- -
Boter / Vriessche roode Boter / 't Vat	- -	- -	v gul. v st.	- -
Boter / kopkens Boter / de C. ponden	- -	- -	- -	- -
Boter / Sweedsche / Noordsche / Engelsche / ende alle andere van buyten 's Lants inkomende / mitsgaders de witte en oneetbare Boter / 't Vat / en alle minder Vaten naer advenant	xij st. vj d.	x st.	iiij g. v st.	- -
C				
Cabelen / ofte gheslagen Wandt / de hondert ponden - - - -	xix st.	xv st.	xv st.	j gul.
Cabel-garen / de hondert ponden -	vj st.	v st.	xiij st.	xv st.
Cabuys-kool / de hondert stucken -	- -	- -	iiij st.	vj st.
Caes / Hollandtsche / ende alle andere Soete melcks / ofte Handt-Caes / de Hobben daer onder begrepen / groene ende witte 's Gravesantsche				

Licent.

	Calis, Beunen totte Somme incluys.	Rhijn, Wael ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	ij st.	iij st.	iiij st.	iiij st.	vj st.
	vj st.	vj st.	viij st.	viij st.	xij st.
	iij st. vj st.	iij st. vj st.	iiij st. viij st.	iiij st. viij st.	vj st. xij st.
	ij st.	ij st.	iij st.	iij st.	iiij st. vj d.
	v st.	v st.	vj st.	vj st.	ix st.
	iiij st.	iiij st.	iiij st.	iiij st.	vj st.
	v st.	v st.	vj st.	vj st.	ix st.
	ij gul.	ij gul.	ij gul. x st.	ij gul. x st.	iij g. v st.
	x gul. vij gul. - -	x gul. vij gul. - -	xiij gul. x gul. iij g. x st.	xvj gul. xij gul. iiij gul.	xxiiij gul. xviij gul. vj gul.
	vj g. x st.	v gul.	viij gul.	x gul.	xv gul.
C					
Op Vyande Landt verboden uyt te voeren sonder speciael pasport.	j gul. x st. j gul. viij st.	j gul. x st. j gul. viij st.	iij gul. ij gul. v st. viij st.	iij gul. iij gul. viij st.	iiij g. x st. iiij g. x st. xij st.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys als vooren.
Tesselsche/ Wieringer / ende alderhande schapen-Kaes/ de 100 pond.	- -	- - -	ij guld.	- -
Caes/ groene ende witte Kanter-Kaes ende diergelijcke / 't schip-pont -	- -	- -	j gul. v st.	- - -
Caes/ Kloot-Kaes/ de hondert stucken	- -	- -	j g. xiiij st.	- - -
Caes/ alle Uytheemsche Kaes sal in't inkomen vry zijn/ ende in 't uytgaen betalen gelijck als ander Kaes/ elck nae sijn soorte.				
Caes/ Parmesaen / de hondert pond.	j g. 18 st.	j gul. x st.	iij guld.	- - -
Caerden in Pypen/ de Pype - -	xix st.	xv st.	xv. st.	xvj st.
Caerden in Schyve/ de Schyve -	iiij st.	iij st.	v st.	vj st.
Caerden van peerdraet de douzijn paer	ij st. vj ₰	ij st.	iij st.	iiij st.
Cajanten / smalle Rijsselsche van drie quart/ tot seven achtendelen breedt/ grove Greynen / Plumetten ende Calandrees/ in de Nederlanden gemaeckt/ lang twintig ellen/ 't stuck	iiij st.	iij st.	ij st.	- - -
De dubbele nae advenant.				
Cajanten / breede Cajanten van vier en vijf quaert/ ende grove Greynen in de Nederlanden gemaect/ 't stuck	viij st.	vj st.	iiij st.	- - -
De dubbele nae advenant.				
Calck/ 't hart - - -	iiij st.	iij st.	iiij st.	- - -
Cammijn/ de hondert ponden -	iiij st.	iij st.	ij st.	iiij st.
Canifas de Vitri/ de Bale/ houdende driehondert tachtich ellen -	- - -	ij gul. x st.	j gul. x st.	ij guld.
Canifas van Normandien / Lorreynen ende Vranckrijck / de 100. ellen	xv st.	xij st.	xv st.	- - -
Canifas de Oostersche pack-rolle ofte zeyl-doeck/ mitsgaders de Hollantsche rollen/ 't stuck - -	ij st. vj. ₰	ij st.	ij st.	iij st.
Canifas/ Osenbrughs/ uyt Oostlandt ende van Munster/ de hondert ellen	v st.	iiij st.	iiij st.	- - -
Canifas / rollen daer men Hopsacken af maeckt/ 't stuck - - -	j st.	j st.	st.	iij st.
Canifas / de Luycksche Pack-Rolle/ mitsgaders de fijne pack-rollen -	v st.	iiij st.	v st.	vj st.
Cappers/ 't Quarteel - -	ij gul. x st.	ij guld.	j g. xij st.	ij guld.
Carpetten van alle soorten / van de waerde van ses gulden - -	vij st. vj ₰	vj st.	vj st.	- - -
Carsayen/ soeckt op de Letter L.				

Licent.

Calis, Beuren, totte Sommeincluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
ij gul.v st.	ij gul.v st.	ij g. xv st.	iij g. v st.	iij v.17 st.
ij guld.	ij guld.	ij gu. x st.	iij guld.	iiij g. x st.
iij guld.	iij gul.	iij gu.x st.	iiij guld.	vj guld.
iiij guld.	iiij guld.	iiij guld.	iiij guld.	vj guld.
xvj st.	xvj st.	j guld.	j guld.	j gul. x st.
v st.	vj st.	viij st.	viij st.	xij st.
iij st.	iiij st.	v st.	v st.	vij st. vj ₰
iij st.	iij st.	iij st.	iij st.	iiij st.vj ₰
iiij st.	iiij st.	vj st.	vj st.	ix st.
iij st.	- -	- -	vj st.	ix st.
vj st.	vj st.	viij st.	x st.	xv st.
ij guld.	iiij guld.	v guld.	v guld.	vij g. x st.
xvj st.	j guld.	j gul. v st.	j gul. v st.	j g.xvij st.
iij st.	iij st.	iiij st.	v st.	vij st.vj ₰
iiij st.	iiij st.	v st.	vj st.	ix st.
iij st.	iij st.	iij st.	iij st.	iiij st.vj ₰
vj st.	vj st.	viij st.	x st.	xv st.
ij guld.	iiij guld.	v guld.	v guld.	vij g. x st.
vj st.	vj st.	vj st.	vj st.	ix st.

Cassia

Convoy.

	Inkomende uyt Vyande Landt ende van de Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse en Bremen, incluys als vooren.
Cassia fistula/de hondert ponden -	j gul. xj st.	j gul. v st.	viij st.	xv st.
Castanien/van de waerde van ses gulden/inkomende - - - - - -	v st.	iiij st.	- -	- -
Castanien/de C ponden uytgaende -	- -	- -	viij st.	- -
Catoen/de hondert ponden - -	x st.	viij st.	xv st.	xvj st.
Caviarta van Moscovien/de grove tonne - - - - - - - - -	- -	j gul.	j gul.	- -
Minder en meerder vate na advenant.				
Coolen/hout-Coolen/de tonne - -	j st. vj d.	j st.	j st.	ij gul.
Coolen/smee-Coolen uyt Engelandt/'t salter ofte anderhalf hoedt -	- -	iiij st.	iiij st.	j gul. x st.
Coolen/Luyckse smee-Coolen/ende van de Roer/'t hoedt - - -	iij st.	ij st.	iij st.	j gul.
Coolen van Luyck/Schotlandt ende van de Roer/de C. wagen - -	j gul. v st.	j gul.	iij gul.	vj gul.
Comijn/de hondert ponden - -	xv st.	xij st.	viij st.	viij st.
Coper/allerley Coper/rondt ofte vierkant geslagen de hondert ponden -	vj st.	v st.	x st.	j gul.
Coper/rou Coper/Bricken ende Zuegen/de hondert ponden - - -	- -	iiij st.	viij st.	j gul.
Coperdraet/de hondert ponden -	xiij st.	x st.	viij st.	- -
Coper-root/de hondert ponden -	iiij st.	iij st.	iij st.	- -
Clocken/ofte Clockspijse/de C. pond.	viij st. vj d.	vj st.	ij gul.	- -
Metraille/Potteis/gebroken Kopere potten/ofte schropsel van Koper/de hondert ponden - - - - - -	v st.	iiij st.	j gul.	- -
Coperen Potten/Ketels/ende Copere Branders/soeckt Beckens ende Blakers op Letter B.				
Corck/komende uyt Portugael de douzyne - - - - - - - -	- -	iij st.	v st.	- -
Corck/komende uyt Spaengen/de douzijne - - - - - - - -	- -	ij st.	iij st.	- -
Corck/komende uyt Portugael/een pack van hondert voeten - -	- -	viij st.	xv st.	- -
Corck/komende uyt Vranckrijck/van de waerde van ses gulden - -	- -	vj st.	vj st.	viij st.
Corenten/de hondert ponden - -	j gul. v st.	xij st.	xij st.	xv st.
Couchenille/de hondert ponden -	ix gul.	ix gul.	vj gul.	- -
Coussens van Stamette/en alderleye Lakense Coussens/de douzijne paer	viij st. vj d.	vj st.	vj st.	x st.

Licent.

	Calis, Beunen, totte Somme incluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	x st.	j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij gul. v st.
	- -	- -	- -	- -	- -
	viij st.	x st.	xv st.	xv st.	j gul. ij st.
	xv st.	j guld.	j gul. v. st.	j gul. x st.	ij gul. v st.
	ij guld.	ij gul.	ij guld.	ij guld.	iij gul.
	ij st.	ij st.	ij st.	iij st.	iiij st. vj &
	vj st.	- -	- -	ij guld.	iij guld.
	viij st.	- -	- -	j gul. v st.	j g. xvij st.
	iiij guld.	- -	- -	viij guld.	xij guld.
	viij st.	x st.	xij st.	xv st.	j gul. ij st.
gecombineert	xviij. st.	j guld.	j gul. x st.	ij guld.	iij guld.
	xij st.	x st.	xij st.	j guld.	j gul. x st.
	x st.	x st.	xij st.	xv st.	j gul. ij st.
Na Vyants Landen niet uyt te voeren	ij guld.	ij g. x st.	iij guld.	iij guld.	iiij g. x st.
	j gul. v st.	j gul. v st.	j gul. x st.	j gu. xv st.	ij g. xij st.
	v st.	vj st.	ix st.	x st.	xv st.
	iiij st.	iiij st.	vij st.	viij st.	xij st.
	v st.	xv st.	j gul. j st.	j gul. v st.	j g. xvij st.
	iij st.	viij st.	viij st.	viij st.	xij st.
	j guld.	j guld.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	vj guld.	vij st.	viij g. x st.	x guld.	xv guld.
	xvj. st.	xvj. st.	j guld.	j guld.	j gul. x st.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyanden Landt ende vande Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse en de Bremen incluys, als vooren.
Coussens / alderleye Sayette gebreyde Coussens/de douzijn paer - -	xix st.	xv st.	xij st.	j guld.
Coussens/ Syde Coussens / 't paer -	vij st. vj ₰	vj st.	vj st.	- -
Coussens / alderleye andere soorte van Coussens / in dese Lijste niet begrepen / sullen betalen van de waerde van ses gulden - - -	v st.	iij st.	iij st.	- -
Kramerie / alderhande Kramerie sal betalen van de waerde van ses guld.	vij st. vj ₰	vj st.	iij st.	- -
Welverstaende dat inde Kramerie niet begrepen werden geweven Waren boven een vierendeel breet wesende.				
D.				
Dayen/ de hondert ponden - -	j g. xi st.	j gul. v st.	j gul. v st.	j gul. x st.
Doeck/Kamerier-doeck/ 't stuck langh 21 ellen/ de Lappen daer inne begrepen/ tot 21 ellen als vooren -	x st.	viij st.	x st.	- -
Meerder ende minder mate nae advenant.				
Droguerie/ ofte Apotekerie : mitsgaders de Verwe in de Lijste niet begrepen : Tabacco/ ende alderhande Confituren/ van de waerde van ses gulden - - - -	vij st. vj ₰	vj st.	vj st.	- -
F.				
Fermillioen/de hondert ponden -	j gul. xj st.	j gul. v st.	j gul. v st.	- -
Fygen Marchandts/ de Korf wegende omtrent sestich ponden -	- -	iij st.	ij st.	iiij st.
Fygen / Dodesche Fygen / yder Korf wegende omtrent 30 ponden -	- -	ij st.	j st.	ij st.
Fygen in tonnen/ de hondert ponden -	- -	v st.	iij st.	viij st.
Frysette ofte Catoens / het stuck van veertich ellen - -	vi st.	v st.	v st.	vj st.
Fusteynen uyt Duytslant/ ende Botkasynen/ 't stuck - -	iiij st.	j st. vj ₰	j st.	ij st.
Fusteynen geheeten Croisees/'t stuck -	v st.	iiij st.	iij st.	
Fusteynen en Bombasynen van Italien / twee en dertich halve stuc-				

Licent.

	Calis, Beunen, totte Sommeincluys.	Rhijn, Wael ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	j guld. vj st.	j gul. x st. vj st.	j gul. x st. viij st.	j gul. x st. x st.	ij gul. v st. xv st.
	iiij st.	iiij st.	vj st.	vj st.	ix st.
	iiij st.	iiij st.	vj st.	vj st.	ix st.
D.					
	j g. xv st.	j gu. xv st.	ij gu. v st.	ij gul. x st.	iij g. xv st.
	x st.	x st.	x st.	x st.	xv st.
	vj st.	vj st.	viij st.	viij st.	xij st.
F.					
	j gu. v st.	j gul. v st.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	iiij st.	vj st.	viij st.	x st.	xv st.
	iiij st. vij. st.	iiij st. x st.	v st. j guld.	vj st. j gul. v st.	ix st. j g. xvij st.
	vj st.	vj st.	viij st.	viij st.	xij st.
	ij st. iij st.	ij st. iij st.	ij st. iij st.	ij st. iij st.	iij st. iiij st. vj 8

Convoy.

Convoy.	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse en de Bremen incluys als vooren.
ken in de Bale/'t halve stuck -	vij st. vj ₰	vj st.	iij st.	iiij st.
Fusteynen/ breede Fusteynen en mette Doppe/'t stuck - -	xij st. vj ₰	x st.	viij st.	- -
Fusteynen / smalle Fusteynen met de Doppen/'t stuck - -	vj st.	v st.	iij st.	- -
G.				
GAren/naygaren/ so Inlandts als Uytlandts/ wit/ grau/ofte couleur/ de hondert ponden - -	xix st.	xv st.	j.gu. x st.	- - -
Garen van Erwervelt/de hondert p.	xix st.	xv st.	xv. st.	j guld.
Garen/ pontgaren / daermen Zeylen en Hopsacken af maeckt / de hondert ponden - -	viij st. 6 ₰	vj st.	viij st.	
Garen/ wit garen/de Bale van thien dosijn ponden - - -	ij gul. x st.	ij guld.	j guld.	j gu. v. st.
Garen van Lyons / de Balen van hondert massen - - -	iij guld.	ij gul. x st.	j gu. v st.	ij guld.
Garen van Catoen/ de hondert pond.	j g. 18 st.	j gul. x st.	j gul. x st.	- -
Garen uyt Brittannien ende Bourgoignen/daermen Netten afbreydt/ de hondert ponden - -	xv st.	xij st.	j gul. v st.	j gul. x st.
Garen/ wit Garen dat mette ponden	viij st.			
verkocht wort / van de waerde van ses gulden - - -	vij st. 6 ₰	vj st.	iiij st.	- - -
Garen om te weven van xv stuyvers 't pont en daer over / de hondert p.	xix st.	xv st.	x guld.	- - - }
Ende van 't pondt waerdich onder de xv stuyvers/ de hondert ponden -	xv st.	xij st.	vij g. x st.	- - - }
Garen / Sayette Garen gheverft / de dosijn ponden - - -	v st.	iiij st.	x st.	- -
Garen/alle wolle Garen/of Sayette/ rou ongeverft/ de hondert ponden	iij guld.	ij gu. x st.	iiij guld.	- -
Garen/Cabelgaren/de hondert pond.	vj st.	v st.	xiij st	- - -
Garen Zeylgaren/ de hondert pond.	x st.	viij st.	xvj st.	j guld.
Garen/Schijf-garen / het Tonneken van vijftich ponden - -	v st.	iiij. st	viij st.	- -
Galnoten/ de hondert ponden -	j gul. xi st.	j gul. v st.	viij st.	ij st.
Glas van Normandien/ de Korf -	- -	xij st.	xiij st.	xv st.
Glas/ Bourgoens Glas/ elck schoof ofte Rien - - -	j st.	j st.	j st.	- -
Glas uyt Oostlandt / van de waerde				

Licent.

	Calis, Beunen totte Somme incluys.	Rhijn, Wael ende Yſſel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	vj ſt.	vj ſt.	vj guld.	vj ſt.	ix ſt.
	viij ſt	viij ſt.	x ſt.	x ſt.	xv ſt.
G.	iij ſt.	iij ſt.	iiij ſt.	iiij ſt.	vi ſt.
	j gul. x ſt. i guld.	i gul. x ſt. j guld.	ij guld. i gu. v ſt.	ij guld. i gul. x ſt	iij g. ij gul. v ſt
	x ſt.	x ſt.	xij ſt.	xv ſt.	i gul. ij ſt.
	j gul. x ſt.	j gul. x ſt.	ij guld.	ij guld.	iij guld.
	i gul. v ſt. i gu. x ſt.	ij g. xv ſt. j gu. x ſt.	iij g. vj ſt. ij guld.	iiij g. ij gu. x ſt.	vi guld. iij. g. xv ſt
	i gu. x ſt.	j gul. x ſt.	j gu. xv ſt.	j gu. xv ſt.	ij g. xij. ſt.
	iiij ſt.	iiij ſt.	v ſt.	vj ſt.	ix ſt.
gecombineert	xj guld.	xj guld.	xj gul.	xi guld.	xvi g. x ſt.
	x ſt.	x ſt.	xij ſt.	xv ſt.	i gul. ij ſt.
	iiij g. j gul. x ſt. j guld.	iiij guld. j guld. j g. iiij ſt.	v guld. ij gul. v ſt. j gul. x ſt.	vi guld. iij guld. i guld. x ſt	ix guld. iiij g. x ſt. ij gu. v ſt.
	viij ſt. x ſt. xv ſt.	viij ſt. j guld. xv ſt.	x ſt. j gul. v ſt. j guld.	x ſt. ij guld. i guld.	xv ſt. iij guld. i gul. x ſt.
	j ſt.	j ſt.	j ſt.	i ſt.	i ſt. vi g

van

Convoy.

	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys als vooren.
van ses gulden - -	- -	vj st.	iiij st.	v st.
Drinck-glasen van alle soorten / van de waerde van ses gulden -	viij st. 6 ₰	vj st.	iiij st.	v st.
Gebroken Glas/de smal-tonne -	iiij st.	iij st.	iij st.	iiij st.
Gomme van Arabien / de hondert p.	xix st.	xv st.	x st.	xv st.
Gomme van Senegael/oft uyt Afriken/de hondert ponden -	- -	vij st.	x st.	xv st.
Greyn in besyen / ofte in poeyer / om Scharlaken te verwen / de hondert ponden - - -	ix guld.	vij guld.	iiij guld.	

Alle Greynen komende uyt vreemde Landen, sonder de Inlantse, uyt te voeren.

Terwe/'t Last - -	ij gul. x st.	ij guld.	viij guld.	x guld.
Terwen-Meel/ twaelf smal-tonnen voor 't Last - - -	ij guld.	j gul. x st.	v guld.	vj guld.
Rogge / 't Last - - -	j gul. xj st.	j gul. v st.	iiij g. x st.	viij guld.
Gerste/'t Last - - -	j gul. v st.	j guld.	iiij g. x st.	vj guld.
Mout/'t Last - - -	j gul. v st.	j guld.	iiij g. x st.	vj guld.
Haver/'t Last - - -	xv st.	xij st.	iiij guld.	v guld.
Erweten ende Boonen/'t Last - -	j gul. xj st.	j gul. v st.	iiij g. x st.	viij guld.
Boeckweyt/'t Last - - -	j gul. v st.	j guld.	iiij guld.	vj guld.
Tonne-Meel/ Roggen Tonne-Meel/ 't Last tot twaelf smal-tonnen -	j gul. v st.	j guld.	iij guld.	iiij guld.
Crack-zaet/ofte Boldze/'t Last -	j gul. v st.	j guld.	iiij guld.	x guld.
Geersch/de smal-tonne - -	iiij st.	iij st.	vj st.	xv st.
Alderley Gort ofte Grutte / de smal-tonne - - -	ij st. vj ₰	ij st.	iij st.	x st.
Twee-back/of Beschuyt/de Tonne -	vij st. vj ₰	vj st.	vj st.	x st.

H.

Alle naevolgende Haring/ Brant ofte Zee-stucks/ twaelf tonnen voor het Last.				
Haring/ alderley Haringh/ uytgesondert Circkel ende Brant / 't Last -	- -	- -	iij gu. x st.	- -
Haringh van Jacobi / zijnde Circkel-Haringh / 't Last - -	- -	- -	v guld.	vj guld.
Kleyne Keulsche Bartholomei / ofte Kruys-brandt/'t Last - -	- -	- -	vij guld.	viij guld.
Groote ofte Rouaensche Brandt/ het Last - -	- -	- -	vj g. x st.	viij guld.

Licent.

	Calis, Beunen totte Somme incluys.	Rhijn, Wael ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	v st.	v st.	vj st.	vj st.	ix st.
	v st.	v st.	vj st.	vj st.	ix st.
	iiij st.	iiij st.	iiij st.	iiij st.	vj st.
gecombineert	j guld.	j guld.	j gu.. v st.	j gul. v st.	j g. xvij st.
	iiij guld.	v guld.	vj guld.	vj guld.	ix guld.
	De Greynen op Vyande Lande niet uyt te voeren, dan by speciale Acte.				
	xij guld.	xxvij gul.	xxxiiij g.	xxxvj gu.	Liiij gul.
	viij g. x st.	xvij guld.	xxj guld.	xxij g. x st.	xxxiij gu.
	viij. guld.	xx. guld.	xxv guld.	xxx guld.	xlv guld.
	x guld.	xx guld.	xxv guld.	xxvij gul.	xl guld.
	x guld.	xviij gul.	xxij g. x st.	xxiiij gul.	xxxvj gu.
	viij guld.	xx guld.	xxiiij gu.	xxiiij gul.	xxxvj gu.
	x guld.	xx guld.	xxv guld.	xxvij gul.	xl guld.
	xv guld.	xx guld.	xxv guld.	xxvij gul.	xl guld.
	vj guld.	xij guld.	xv guld.	xx guld.	xxx guld.
	xv guld.	xx guld.	xxv guld.	xxvij gul.	xl. guld.
	j g. iiij st.	ij guld.	ij gul. x st.	ij gul. x st.	iij g. xv st.
	viij st.	j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	x st.	xvj st.	j guld.	j guld.	j gul. x st.
H.					
	viij guld.	x guld.	xj guld.	xij guld.	xviij gul.
	viij guld.	xiij guld.	xiiij guld.	xvj guld.	xxiiij gul.
	x guld.	xvj guld.	xviij gul.	xxiiij gul.	xxxvj gu.
	xij guld.	viij gul.	xx guld.	xxvj gul.	xxxix gul.

Maes=

Convoy.

	Inkomende uyt Vyanden Landt ende vande Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse en de Bremen incluys, als vooren.
Maesterlantsche/Schotsche/Yerlantsche en diergelijcken versche of ghestorten Haring/twaelf duysent voor 't Last gereeckent - -		iiij gul.		
Maesterlantsche / Schotsche / en alle Uytheemse Tonne-haring/ 't Last		xij gul.	xij gul.	
Alle versche ghestorten ende Korf-haring / twaelf duysent voor 't Last -				
Drogen Haring/ daer onder begrepen den Engelsche / Maersterlantsche/ Litsoen ende uytschot/ twaelf duysent voor 't Last - -		vij g. x st.	vij g. x st.	
Ty-bucking/tienduysent voor 't Last of twintich Engelsche stropen -			iiij g. x st.	vi guld.
Bukingh tusschen Vrouwe ende dertien-dach/ 't Last - -			j gul.	
Maertse en May-bucking/thien duysent of twintich stropen voor 't Last			v st.	i guld.
Sprot/twaelf duysent voor 't Last/of twintich stropen - - -		j gul.	i gul. x st.	
Hayr/Bevers/Sabels/en diergelijcke Hayr/ de hondert ponden -	x st.	viij st.	x st.	i gul. x st.
Hayr/alderley ander Hayr/de hondert ponden - - -	iiij st.	iij st.	iiij st.	x st.
Swijns-borstelen/de hondert pond. -	xij st. 6 ₰	x st.	x st.	xv st.
Hasenoten/'t Last tot 12 smaltonnen -	i g. 18 st.	i gul. x st.	i gul. x st.	iiij guld.
Harpoir ofte Hars / de hondert pond.	v st.	iiij st.	v st.	x st.
Hede ofte Tortse/ de hondert ponden -		iij st.	vj st.	viij. st
Hennip/ Paschennip/ Koninxberger/ Dansicker/Reyne/Rysche/rou/ongehekelt/ 't schip-pont - -		ix st.	j guld.	ij gul. x st.
Hennip/Inlantsche Hennip/ hondert ponden - - - -			vj. st.	xv st.
Honich of Seem/de Ame van anderhalf smal-tonne - -	i g. xi st.	i gul. v st.	ij gul. x st.	
Hoppe/alderley Hoppe / de hondert p.	vi st.	iiij st.	xij st.	
Harthoorns/de hondert stucken -	xij st. vi ₰	x st.	xv st.	
Hoorns van Ossen ende Koeyen / de hondert stucken - -	v st.	iiij st.	vj st.	x st.
Top-eynden van Ossen ende Koeyen-hoornen/ de Tonne -	ij st. vi ₰	ij st.	i st.	viij st.

Licent.

	Calis, Beunen totte Somme incluys.	Rhijn, Wael ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	- -	Niet upt	te voeren.	- -	- -
	- -	- -	- -	- -	- -
	x guld.	xij guld.	xiiij guld.	xvj guld.	xxiiij gul.
	viij guld.	x guld.	xij guld.	xiiij guld.	xxj guld.
	iiij g. x st.	viij guld.	x guld.	xij guld.	xviij gul.
gecombineert	ij guld.	ij gu. x st.	iij gu. x st.	v guld.	vij g. x st.
	j guld.	j gul. x st.	ij guld.	iij guld.	iiij g. x st.
	j guld.	iiij guld.	v guld.	v guld.	vij g. x st.
	x st. x st.	j guld. j guld.	j gul. v st. j gul. v st.	j gul. x st. j gul. x st.	ij gu. v st. ij gu. v st.
	vj guld. x st. x st.	viij guld. xv st. xij st.	x guld. xviij st. xv st.	xij guld. j guld. xv st.	xviij gul. j gul x st. j gul. ij st.
	ij gul. v st.	v gul. x st.	vij guld.	viij gul.	xij guld.
	xv st.	j guld.	j gul. v st.	ij guld.	iij guld.
	ij gul. x st. xij st. xv st.	ij gul. x st. xij st. xv st.	ij gu. x st. xv st. j guld.	ij gul. x st. - - j gul. x st.	iij g. xv st. - - ij gu. v st.
	xv st.	xv st.	j guld.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	x st.	x st.	j guld.	j guld.	j gul. x st.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyanden Landt ende vande Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse en de Bremen incluys, als vooren.
Hout/ blaen Klap-hout/ Koningsberger/ Rygisch/ ende de Wraecken/ het kleyn hondert tot hondert twee en twintich stucken - - -	ij st. vj ₰	v st.	iij st.	xv st.
Hout/ Kourlandts Klaphout/ ende de Wracken/ 't kleyn hondert - -	- -	j st.	j st. vj ₰	xv st.
Hout/ Wagenschot/ Blaeuhout/ Koningsberger ende Rygisch/ 't hondert - - - - -	- -	ij gu. x st.	iiij g. x st.	x guld.
Hout/ Wagenschot/ Stezremerx/ Lettaux/ Halfhout/ ende de Wracken/ 't hondert - - -	- -	ij gul. x st.	iij guld.	x guld.
Hout/ Kourlandts/ Wagenschot/ het hondert - - - -	- -	j guld.	ij guld.	iiij guld.
Sweetsche Pypduygen/ 't hondert tot hondert en twee en twintich stucks	- -	ij st.	ij st.	x st.
Hout/ Maes/ Schoofhout/ ofte Persche duygen / de hondert twee en twintich stucken - -	ij st. vj ₰	ij st.	iji st.	x st.
Ledige Boten/ Pypen ofte Rhijnsche Vaten/ 't stuck - - -	iiij st.	iij st.	iij st.	iiij st.
Ledige Quartelen ofte Oxhoofden/ 't stuck - - -	ij st.	j st. vj ₰	j st. vj ₰	ij st.
Duygen van Boten / Pypen of Rynsche Vaten / vijfthien ofte sesthien in de schoof / sonder de hoepen -	iij st.	ij st.	ij st.	iij st.
Duygen van Quartelen ofte Oxhoofden / vijftien of sestien in de schoof / sonder de hoepen - - -	j st. vj ₰	j st.	j st.	j st. vj ₰
Hout Lasten/ Eycken en Deuren/ komende uyt Sweden ofte Noorwegen/ nae de groote van de Schepen/ elck Last - - -	- -	viij st.	- -	- -
Hout / Pruysse ende Pomerse Delen/ 't stuck - - -	- -	vj ₰	j st.	ij st.
Hout/ Meyburchsche Deelen/ 't hondert - - - -	- -	viij st.	j gul. x st.	iiij guld.

Licent.

	Calis, Bennen totte Somme incluys.	Rhijn, Wael ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
gecombineert	v st.	j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij gu. x st
gecombineert	iiij g. x st.	xij guld.	xviij gul.	xxiiij g.	xxxvj gu.
	ij guld.	vj guld.	vij g. x st.	viij guld.	xij guld.
	- -	- -	- -	- -	- -
	- -	- -	- -	- -	- -
	iiij st.	iiij st.	iiij st.	iiij st.	vj st.
	ij st.	ij st.	ij st.	ij st.	iij st.
	ij st.	ij st.	ij st.	ij st.	iiij st. vj g
	j st. vj g	j st. vj g	j st. vj g	j st. vj g	ij st.
	- -	- -	- -	- -	- -
	iiij st.	iiij st.	v st.	vj st.	ix st.
	ij guld.	vj guld.	vij g. x st.	viij guld.	xij gulg.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyanden Landt ende vande Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys, als vooren.
Noortsche Deelen/ 't hondert -		Van yder Last acht stuyvers.		
Masten / Kannespieren van drie palmen neerwaerts/ de 100 stucken -			j gul. x st.	iiij guld.
Masten van vijf palmen opwaerts/ 't stuck - - -			j guld.	iij guld.
Masten van seven palmen opwaerts/ tot twaelf palmen/ 't stuck -			ij st.	vj st.
Masten van twaelf palmen opwaerts tot sestien palmen/ 't stuck -			vj st.	xviij st.
Stuckhout / Masten van sestien palmen ende daer boven/ 't stuck -			xij st.	j g. xv st.
Lange Sweetse Capravens/ het 100 -			iij guld.	vj guld.
Boomsche en alle andere Capravens/ 't hondert - - -			x st.	ij guld.
Sparren/ 't hondert - -			vj st.	j gul. v st.
Balcken / Noordtsche/ Rygesche ende Duyren balcken / Bandtstocken / Brandthout / Bijlstelen/ Mouden/ Schuppen / Dellingen/ Kachters/ ende diergelijcke/ komende met volle ladinge/ 't Last - -			iiij st.	xv st.
Ende komende met kleyne parthyen/ beneffens andere Waren / van de waerde van ses guldens/ so die hier te Lande soude mogen gelden -	- -	iiij st. 6 ₰	iiij st.	xv st.
Hout/ Esschen Riemen/ van de waerde van ses gulden - -	- -	vj st.	j gul. v st.	- -
Hout / Pypenhout / de 122 stucken/ mitsgaders de Wracken -	vj st.	v st.	xv st.	j guld.
Hout / Vathout / 't kleyn hondert als vooren/ 't sy wrack ofte goet -	iiij st.	iij st.	ix st.	xv st.
Eycken Plancken van dertich tot 40 voeten lang / komende van Oosten/ 't stuck met de wracken -	- -	iij st.	iiij st.	v st.
Eycken plancken lang ontrent 25 voeten / hebbende de dickte van Carveels plancken/ met de wracken -	- -	ij st.	iij st.	iiij st.
Eycken plancken van vijftien voeten ende daer onder/ ende onder de thien voeten/ twee voor een/ met de wracken/ 't stuck - -	- -	j st.	ij st.	iij st.

Licent.

	Calis, Beunen, totte Somme incluys.	Rhijn, Wael ende Yssel.	Maes.	VyandeLast.	Breda.
	ij guld.	vj guld.	vij g. x st.	viij guld.	xij guld.
Masten / alderley masten / van de waerde van 6 guld. op den Rijn/ Maes/ende Calis / 3 guld.					
Op Vyandts Landt niet uyt te voeren: welverstaende dat alle Schepen uyt Vyandts Landen komende/ en nieuwe masten opsettende/ sullen betalen van de waerde van ses gulden/ vier guldens.					
	j guld.	iij guld.	iij g. xv st.	iiij guld.	vj guld.
	xv st.	ij guld.	ij gul. x st.	ij gul. x st.	iij g. xv st.
	x st.	j gul. x st.	i g. 18 st.	ij guld.	iij guld.
Na Vyanden Landen niet uyt te voeren.	x st.	j gul. x st.	j gu. 18 st.	ij guld.	iij guld.
	iij guld.	iij guld.	iij guld.	iij guld.	iiij g. x st.
	i g. viij st.	j gul. x st.	ij guld.	ij gul. v st.	iij g. vij st.
	xvj st.	j guld.	j gul. v. st.	j g. xvj st.	ij g. xiiij st
	vj st.	vj st.	vij st. vj 8	x st.	xv st.
	v st.	v st.	vj st.	viij st.	xij st.
	iij st.	iij st.	iiij st.	iiij st.	vj st.

Convoy.

Convoy.	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Maſe.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael ende Yſſel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Aſſe ende Bremen incluys als vooren.
Een Kiſt met houte borden en backen	- -	viij ſt.	viij ſt.	x ſt.
Een ledige Ooſterſe Kiſt -	- -	ij ſt.	ij ſt.	iiij ſt.
Allerley hout/ Vlothout/ den Rhyn/ de Maes/ te ſchepe of met Vlote af komende: mitſgaders 't Ypenhout en Vellingen/ van de waerde van ſes g.	iiij ſt.	iij ſt.	iiij ſt.	j guld.
Hout/ Bogenhout/ de hondert ſtaven -	xix ſt.	xv ſt.	j gul. v ſt.	- -
Hout/ Braſilie ende Provinshout/ de hondert ponden - -	viij ſt.	vj ſt.	x ſt.	xiiij ſt.
Hout/ Campechi/ Palm/ Fiſſette/ en diergelijcke ſoorte/ de hondert pont	v ſt.	iiij ſt.	vij ſt.	viij ſt.
Hout/ Caliſſihout/ de hondert pond.	x ſt.	viij ſt.	viij ſt.	xij ſt.
Hout/ Pockhout/ de hondert ponden -	x ſt.	vj ſt.	viij ſt.	xij ſt.
Huyden/ Elants ofte Buffelshuyden onberept/ 't ſtuck - -	- -	iiij ſt.	xv ſt.	xviij ſt.
Harts ende Rheeshuyden onbereydt/ 't ſtuck - -	- -	ij ſt.	v ſt.	viij ſt.
Huyden/ geſouten Huyden van buyten inkomende/ 't ſy Oſſen/ Koeyen ofte Paerden huyden/ 't ſtuck -	- -	ij ſt.	- -	- -
Huyden/ gedroochde Huyden van Indien/ met de Wracken/ 't ſtuck -	- -	iij ſt.	- -	- -
Huyden/ gedroochde huyden van Barbarien ende Perlant/ met de Wracken/ 't ſtuck - -	- -	ij ſt.	- -	- -
Huyden/ gedroogde Huyden van Guinea/ Capeverde/ Senegael/ Schevincken van Ooſtlant/ en alle Schotſe Huyden/ met de Wracken/ 't ſtuck	- -	j ſt.	- -	- -
Huyden/ alderhande geſouten/ Oſſen/ Koeyen ofte Paerden Huyden/ ſoo Inlandtſe als Uytlandtſe/ wegende boven de vijftich-ponden/ 't ſtuck	- -	- -	x ſt.	xij ſt.
Huyden/ alderhande gheſouten Oſſen/ Koeyen ofte Paerden Huyden/ van vijf en dertich tot vijftich ponden/ 't ſtuck - -	- -	- -	vj ſt.	ix ſt.
Huyden/ alderhande gheſouten Huy=				

Licent.

Calis, Beunen, totte Somme incluys.	Rhijn, Wael ende Yssel.	Maes.	Vyande Lant.	Breda.
xij st.	xv st.	xviij st.	j guld.	j gul. x st.
iiij st.	iiij st.	iiij st.	iiij st.	vj st.
x st.	- -	- -	j gul. x st.	ij gul. v st.
j gul. v st.	j gul. v st.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij gul. v st.
x st.	j guld.	j gu. iiij st.	j gul. x st.	ij gul. v st.
viij st.	xij st.	xv st.	j guld.	j gul. x st.
viij st.	xv st.	j gul. x st.	ij guld.	iij guld.
viij st.	xv st.	j guld.	j guld.	j gul. x st.
xvj st.	j gul. x st.	ij gul.	ij guld.	iij guld.
viij st.	xij st.	xv st.	j gul.	j gul. x st.
- -	- -	- -	- -	- -
- -	- -	- -	- -	- -
- -	- -	- -	- -	- -
- -	- -	- -	- -	- -
xiiij st.	xvj st.	xviij st.	j guld.	j gul. x st.
x st.	xij st.	xiiij st.	xvj st.	j gu. iiij st.

den/

Convoy.

	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys als vooren.
den/ wegende 35 ponden ende daer onder/ 't stuck	- -	- -	iij st.	v st.
Huyden/ Schotse ghesouten Huyden/ onder de 20 pont wegende/ 't stuck	- -	- -	ij st.	iij st.
Huyden/ alderhande gedrooghde Huyden/ wegende boven de 40 pont/ soo Indise als andere/ met de wracken/ 't stuck	- -	- -	x st.	xiiij st.
Huyden/ alderhande gedrooghde Huyden/ van 25 tot 40 ponden wegende/ met de wracken/ 't stuck	- -	- -	vj st.	x st.
Huyden/ gedroogde Huyden/ onder de 25 pont wegende/ met de wracken/ 't stuck	- -	- -	iij st.	v st.
Huyden van Guinea/ Capoverde/ Senegael/ Schevincken van Oostlant/ ende drooge Schotse Huyden/ onder de vijftien pont wegende/ midtsgaders de wracken/ 't stuck	- -	- -	ij st.	iij st.
Welverstaende dat de minder Huyden van gewichte/ de meerder of swaerdere niet suilen moge te bate komen.				
Huyden buyten Lants bereyt/ de hondert ponden	j gul. x st.	j guld.	j guld.	j gul. x st.
Huyden binnen dese Landen bereydt/ de hondert ponden	- -	- -	j guld.	j gul. x st.
Huyden bereydt/ halsen ende buycken/ de hondert ponden	xv st.	xij st.	xv st.	xviij st.
Huyden bereydt/ dienende tot Opperleer/ 't stuck	vij st. vj g	vj st.	iiij st.	viij st.

I.

IJser/ de duysent ponden/ daer inne gereeckent de Soutpannen/ haert ende andere platen/ Cachel-Ysers/ Yser Gewichten/ Anckers/ ende diergelijcke	j guld.	j guld.	ij guld.	- -
Ysere Nagels/ de duysent ponden	vj guld.	v guld.	v guld.	- -

Licent.

	Calis, Beuenen totte Somme incluys.	Rhijn, Wael ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	vj st.	vj st.	viij st.	ix st.	xiij st.
	iij st.	iij st.	iiij st.	v st.	viij st.
	xiiij st.	xvj st.	xviij st.	j guld.	j gul. x st.
	x st.	xij st.	xiiij st.	xvj st.	j gu. iiij st.
	vj st.	vj st.	viij st.	ix st.	xiij st.
	iiij st.	iiij st.	v st.	vj st.	ix st.
gecombineert	j gul. v st.	j gu. xv st.	ij gu. v st.	ij gu. x st.	iij g. xv st.
	xvj st.	j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij gul. v st.
	viij st.	xv st.	j guld.	j guld.	j gul. x st.
	ij guld. vj guld.	ij guld. vj guld.	ij gu. x st. vij g. x st.	iij guld. vij g. x st.	iiij g. x st. xj gu. v st.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyanden Lande, ende van de Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhyn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse en Bremen incluys, als vooren.
Yserdraet/ de hondert ponden -	xiij st.	xij st.	viij st.	xij st.
Ysere pannen/ de hondert ponden -	xv st.	xij st.	xv st.	- -
Ysere Potten/ de hondert ponden -	vij st.vj ₰	vj st.	viij st.	xij st.
Gemaeckt Yser'werck van de waerde van ses gulden - - -	xij st.vj ₰	x st.	vj st.	- -
Oudt gebroken ende gegoten/of grups van Yser/ de hondert ponden -	ij st.vj ₰	ij st.	ij st.	iiij st.
Oudt Yser gesmeedt / niet uyt te laten voeren / noch van de eene Stadt in de andere.				

L.

Syde Laeckenen, Goude, Silvere Laeckenen, Fluweelen, Satynen, Damasten, Armosynen, ende alle andere Koopmanschappen komende uyt Italien.

Een stuck goude of silvere Laken -	xv guld.	xij guld.	iiij guld.	- -
Een Massa van 19 of thien oncen Gout ofte Silverdraet - -	xv st.	xij st.	xij st.	- -
Fluwelen van Genua/Milanen/Modena/Rhegio/ gebloemt ofte slecht/ van Italien: Armosijn/Sijde grofgreyn van Napels/ofte van elders: Satijn / Damasten van Florence/ Luca / Genua / ofte diergelijcke/ 't stuck - - -	iij g.xv st.	ij guld.	x st.	xv st.
Fluwelen/Satijnen/Damasten/ Armosijnen/en Sijde Grofgreynen/in Lappen/40 ellen voor 't stuck -	iij g.xv st.	iij guld.	x st.	xv st.
Taffeta met de boorde van Bolonien of Florence: Messograve/dubbelt of ordinaris/ 't stuck - -	ij gu. x st.	ij guld.	i guld.	- -
Levants Taf / Carteeck ofte Armosijn/derde half vierendeel breedt/het stuck - - - -	vij st.vj ₰	vj st.	vi st.	- -
Sindaeltort/van ontrent 35 ellen / het stuck - - - - - -	xv st.	xij st.	xij st.	- -
Sijde Camelot of Tabijn/ breedt ofte smal/van ontrent 55 ellen/'t stuck -	j gul. v st.	j guld.	i guld.	- -
Grofgreyn Turcx/van omtrent twintich ellen: ende ghewater Camelot/				

Licent.

	Calis, Beunen totte Somme incluys.	Rhijn, Wael ende Yssel.	Maes	VyandeLant.	Breda.
gecombineert	xv st.	xv st.	xviij st.	j guld.	j gul. x st.
	vj st.	vj st.	vij st.	x st.	xv st.
	iiij st.	v st.	vj st.	vj st.	ix st.
L.					
	x guld.	x guld.	x guld.	x guld.	xv guld.
	xv st.	xv st.	xv st.	xv st.	j gul. ij st.
	ij guld.	ij guld.	ij guld.	ij guld.	iij guld.
	ij guld.	ij guld.	ij guld.	ij guld.	iij guld.
	j gul. x st.	j gul. x st.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	x st.	x st.	x st.	x st.	xv st.
	j guld.	j guld.	j guld.	j guld.	j gul. x st.
	j gul. x st.	j gul. x st.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij gu. v st.

Convoy.

Convoy.	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys als vooren.
van 24 ellen/ 't stuck - -	x st.	viij st.	viij st.	- -
De halve stucken na advenant.				
Grove Turcxse Greynen / ghenaemt Treillis/ lang 36 ellen/ 't stuck -	xviij st.	xiiij st.	xij st.	- -
Mochiari tweedraet / het enckel stuck van omtrent twaelf ellen - -	iiij st.	iij st.	ij st.	iiij st.
Het dubbel stuck nae advenant.				
Sindael/ ofte Sloyer / 't stuck -	v st.	iiij st.	iij st.	iiij st.
Fluweelen/ in de Nederlanden gemaeckt het sy gefigureert ofte anders / daer onder begrepen alle Cassa/ Velourte ende Armozijn/ Brancagie/ ofte diergelijcke / 't stuck van omtrent twintich ellen - - - -	iij g.xv st.	iij guld.	x st.	xij st.
Die langer zijn nae advenant.				
Spaensche Armozijn / 't stuck - -	ij gul.x st.	ij guld.	j gul. x st.	- -
Genuis Cassa/of Armozijn/'t stuck -	xix st.	xv st.	xij st.	xv st.
Grove Greynen/ half zijde/ half sayette/ in dese Landen gemaeckt/ 't stuck van twintich ellen - - -	iij g.xv st.	iij guld.	x st.	xij st.
Die langer zijn nae advenant.				
Cours Armozijn/ 't stuck - -	ij gu. x st.	ij guld.	j gul. x st.	- -
Lampers/ breedt ofte smal/ 't pont -	iij st.	ij st.	ij st.	- -
Collette met gout of silver/ 't stuck -	vij g. x st.	vj guld.	iiij guld.	- -
Colletten van Sijde/ 't stuck - -	iij g.xv st.	iij guld.	ij guld.	- -
Turckische Vilten / 't stuck - -	j gul. v st.	j guld.	xv st.	j guld.
Turckse Tapisserie / ofte Carpetten/ van de waerde van ses gulden - -	vij st.vj &	vj st.	iiij st.	vj st.
Kassa van Florence ofte Milanen/ het stuck - - - -	v guld.	iiij guld.	j guld.	j gul. x st.
Sargie Kassa van Engelant/ 't stuck -	- -	ij guld.	j guld.	- -
ZYDE.				
Organsyne en Orsoye van Vicense en Bolonien: Syde Poil van Genua/ Napels/ van Vicense en Venegien: Poil ende Nap ofte Stickzyde / geverft ofte ongeverft / 't pont - - -	iij st.	ij st.	j st.	ij st.
Syde Canary / Salvatica / Ardasse Ardassine / ofte andere rouwe ende ongewrochte Syde / 't pont - -	j st.	ix &	j st.	j st. vj &
Florette/ ofte Gallette/ 't pont - -	ij st. vj &	ij st.	ij st.	- -

Licent.

Calis, Beunen, totte Sommeincluys.	Rhijn, Wael ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
x ſt.	x ſt.	x ſt.	x ſt.	xv ſt.
xv ſt.	xv ſt.	xv ſt.	xv ſt.	j gul. ij ſt.
iiij ſt.	iiij ſt.	iiij ſt.	iiij ſt.	vj ſt.
v ſt	v ſt.	v ſt.	v ſt.	vij ſt. vj g
x ſt.	xij ſt.	xv ſt.	j guld.	j gul. x ſt.
ij guld.	ij guld.	ij guld.	ij guld.	iij guld.
j guld.	j guld.	j guld.	j guld.	j gul. x ſt.
x ſt.	xij ſt.	xv ſt.	j guld.	j gul. x ſt.
ij guld.	ij guld.	ij guld.	ij guld.	iij guld.
vj ſt.	vj ſt.	vj ſt.	vj ſt.	ix ſt.
vj guld.	vj guld.	vj guld.	vj guld.	ix guld.
iij guld.	iij guld.	iij guld.	iij guld.	iiij g. x ſt.
j guld.	j guld.	j guld.	j guld.	j gul. x ſt.
vj ſt.	vj ſt.	vj ſt.	vj ſt.	xj ſt.
ij guld.	ij guld.	ij guld.	ij guld.	iij guld.
ij guld.	ij guld.	ij guld.	ij guld.	iij guld.

ZYDE.

iiij ſt.	iiij ſt.	iiij ſt.	iiij ſt.	vj ſt.
j ſt. vj g	j ſt. vj g	j ſt. vj g	j ſt. vj g	ij ſt.
ij ſt.	ij ſt.	ij ſt.	ij ſt.	iij ſt.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyander Landt ende vande Mase	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys, als vooren.
Capitoen Struffi / of Cordasses van Sijde / 't pont - - -	ix ß	vj ß	j st.	- -
Venectse Tapisserie / Sijde Dopia-rolle/ofte op die wijse gemaeckt/het pont - - - - -	ij st. vj ß	ij st.	ij st.	- -
Spaense en Granaetse Sijde/'t pont.	v st.	iiij st.	iij st.	iiij st.
Frengien van Sijde/ Frengie-koorde Sijde Lint / Passement / Spigilie in Italien of Nederlant gemaeckt/ 't pont - - -	xij st. vj ß	x st.	iiij st.	- -
Nay en Stickzijde in de Nederlanden gemaeckt/ 't pont - -	v st.	iiij st.	ij st.	- -
Wolle Laeckenen.				
Laecken / Engelsche Stuck-lakens/ wit/ 't stuck - - -	- -	- -	j gu. 18 st.	- -
Laecken / Engelsche Pack-laeckens/ wit/ ongeverft / 't stuck -	- -	- -	j gul. v st.	j gul. x st.
Laecken / alderhande Engelsche Lakens/in de wolle geverft / 't stuck -	- -	- -	j gul. x st.	- -
Laecken/Engelsche Laeckens hier te Lande bereyt en geverft / 't sy pack ofte stuck-laeckens -	- -	- -	xiij st.	j guld.
Lakens / Dousijnskens van Noortfock/breedt ende andere diergelijck/ 't stuck tot achtien ellen - -	- -	- -	v st.	x st.
Engelsche Carsayen/ 't stuck -	- -	iij st.	iij st.	viij st.
Schotse Lakenen van 33 ellen/'t stuck	- -	iij st.	iiij st.	viij st.
Schotse Carsayen / de dousijn ellens -	- -	j st.	ij st.	vj st.
Schotse Plets/ de twaelf ellen dubbelt gemeten - - -	- -	j st.	ij st.	iiij st.
Hollantse Laeckenen/ 't half stuck -	- -	- -	iiij st.	viij st.
Laken/ Frijsen/ende alle Veriantsche Waren / behalven de Huyden / van de waerde van ses gulden -	- -	iiij st.	iiij st.	ix st.
Yp-Laecken / ende alle Oostersche/ Munsterse/ Fransche/ Westphaelsche/Oldersums/ende dierghelijcke Laeckenen/ 't stuck - -	v st.	iiij st.	iiij st.	viij st.
Yp-Laecken. Soutgens/ Kappinsen/				

Licent.

Calis, Beunen, totte Sommer incluys.	Rhijn, Wael ende Yſſel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
j ſt.	j ſt.	j ſt.	j ſt.	j ſt. vj ₰
ij ſt. vj ₰	ij ſt. vj ₰	ij ſt. vj ₰	ij ſt. vj ₰	iij ſt. vj ₰
iiij ſt.	iiij ſt.	iiij ſt.	iiij ſt.	vj ſt.
iiij ſt.	iiij ſt.	v ſt.	vj ſt.	ix ſt.
ij ſt	ij ſt.	iij ſt.	iiij ſt.	vj ſt.
ij guld.	ij gul. v ſt.	ij g. xv ſt.	ij g. xv ſt.	iiij g. ij ſt.
j gul. v ſt.	j gu. xv ſt.	ij gul. v ſt.	ij gu. v ſt.	iij g. vij ſt.
j gul. v ſt.	j gu. xv ſt.	ij gul. v ſt.	ij gul. x ſt.	iij g. xv ſt.
xv ſt.	j gul. x ſt.	ij guld.	ij guld.	iij guld.
x ſt.	xv ſt.	j gul. v ſt.	j gul. v. ſt.	j g. xviij ſt
vj ſt.	xij ſt.	xv ſt.	xv ſt.	j gul. ij ſt.
vj ſt.	xv ſt.	j guld.	j gul. v ſt.	j g. xvij ſt.
vj ſt.	vj ſt.	viij ſt.	x ſt.	xv ſt.
v ſt.	vj ſt.	viij ſt.	x ſt.	xv ſt.
vj ſt.	x ſt.	xij ſt.	xv ſt.	j gu. ij ſt.
vj ſt.	vj ſt.	viij ſt.	viij ſt.	xij ſt.
x ſt.	xv ſt.	xviij ſt.	j guld.	j gul. x ſt.

Convoy.

Convoy.	Inkomende uyt Vyander Landt ende vande Maſe	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yſſel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Aſſe ende Bremen incluys, als vooren.
Havelbirgers/ Kierentſers/ Angelmunſen/ Stendels/ 't ſtuck - -	v ſt.	iiij ſt.	iiij ſt.	vij ſt.
Leytſche Raſſen/ 't ſtuck - - -	- -	- -	iiij ſt.	v ſt.
Stametten van alle coleuren/ 't ſtuck -	iij g. xv ſt.	iij guld.	x ſt.	xv ſt.
Fits-Laecken/ tot Leyden ende elders gemaeckt/ 't ſtuck - -	- -	- -	viij ſt.	x ſt.
Leytſe Carſayen/ 't ſtuck - -	- -	- -	iij ſt.	vj ſt.
Plets tot Leyden gemaeckt/ 't ſtuck -	- -	- -	ij ſt.	iij ſt.
Weertſe Laeckenen.				
Blaeu lijſten/ lang 26 ellen/ 't ſtuck -	xv ſt.	xij ſt.	vj ſt.	viij ſt.
Quincken/ lang 26 ellen/ 't ſtuck -	xix ſt.	xv ſt.	vij ſt.	x ſt.
Smalhoornkens/ langh als vooren/ 't ſtuck - - -	j g. 6 ſt. 6 ₰	j gul. ij ſt.	x ſt.	xij ſt.
Breehoornkens vande ſelve lengte/ 't ſt.	j g. xvlij ſt	j gul. x ſt.	xv ſt.	j guld.
Seſtigen/ van gelijcke lengte/ 't ſtuck -	j gul. v ſt.	j guld.	x ſt.	xij ſt.
Hoochkammen van 26 ellen/ 't ſtuck -	j g xviij ſt	j gul. x ſt.	xv ſt.	j guld.
De Tachtige lang als voren/ 't ſtuck -	ij gu. x ſt.	ij guld.	j guld.	i gul. v ſt.
Tilburchſche Laeckenen/ langh een en dertich ellen/ 't ſtuck - -	iij g. ij ſt.	ij gul. x ſt.	xv ſt.	i gul. x ſt.
Gezegelde Munſterſche Laeckenen/ langh twee en dertich ellen/ 't ſtuck -	j gul. xi ſt.	i gul. v ſt.	xij ſt.	xv ſt.
Dorſtenſche Lakenen/ langh 28 ellen/ het ſtuck - - - -	j gu. xv ſt.	i g. viij ſt.	xiiij ſt.	xv ſt.
Latoen in Rollen/ breedt ofte ſmal/ de hondert ponden - -	x ſt.	x ſt.	x ſt.	xv ſt.
Leer/ Corduwaens van Spaengien/ ofte op de Spaenſche manier bereydt/ de dozijn - -	xv ſt.	xij ſt.	viij ſt.	xij ſt.
Wit Schapen of Lams leer/ de doſijn	ij ſt. vj ₰	ij ſt.	j ſt.	iij ſt.
Lijm/ de hondert ponden - -	x ſt.	viij ſt.	vij ſt.	xv ſt.
Limoenen/ verſche Limoenen/ 't 1000	- -	vx ſt.	j gul. x ſt.	
Limoenen/ gheſouten Limoenen/ het Quarteel - - -	- -	j guld.	j guld.	ij guld. j gul. x ſt.
Linnewaet van deſe Landen/ of van buyten inkomende/ 't ſy rou ofte gebleyckt/ plat gevouwen ofte gerolt/ van 40 tot 65 ellen/ 't ſtuck -	vij ſt. vj ₰	vj ſt.	x ſt.	- -

Licent.

Calis, Beunen totte Somme incluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
x st.	x st.	xv st.	xv st.	j gul. ij st.
vj st.	vj st.	vj st.	vj st.	ix st.
x st.	xv st.	j guld.	j gul. x st.	ij gu. v st.
x st.	x st.	xij st.	xij st.	xviij st.
vj st.	viij st.	x st.	xij st.	xviij st.
iiij st.	iiij st.	v st.	v st.	vij st. vj ₰
x st.	x st.	xij st.	xij st.	xviij st.
xij st.	xij st.	xv st.	xv st.	j gul. ij st.
xviij st.	xviij st.	j guld.	j gul. ij st.	j g. xij st.
j guld.	j gul. v st.	j gu. vj st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
xv st.	xv st.	xviij st.	j guld.	j gul. x st.
j guld.	j gul. v st.	j g. viij st.	j gul. x st.	ij gul. v st.
j gul. x st.	j gul. x st.	j g. xviij st	ij guld.	iij guld.
j gul. x st.	ij guld.	ij gul. x st.	ij gul. x st.	iij g. xv st.
xv st.	j guld.	j gul. v st.	j gul. v st.	j g. xvij st.
j guld.	j guld.	j gul. v st.	j g. viij st.	ij gul. ij st.
x st.	j guld.	j gu. vj st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
xij st.	xviij st.	j gul. ij st	j g. iiij st.	j g. xvj st.
ij st.	iiij st.	v st.	v st.	vij st. vj ₰
viij st.	j guld.	j gul. vj st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
ij guld.	iij guld.	iiij guld.	v guld.	vij g. x st.
j gul. v st.	ij gul. x st.	iij guld.	iij guld.	iiij g. x st.
x st.	x st.	xij st.	xv st.	j gul. ij st.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Mase:	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys als vooren.
Linnewaet als vooren/ van 46 tot 55 ellen/ 't stuck - - -	ix st.	vij st.	xij st.	- -
Langer nae advenant.				
Welverstaende/dat betaelt sal worden stuck voor stuck / sonder de selve op de hoochste lengde te reduceren.				
Linnewaet gheheeten Coleur of Naturelles/lang 60 ellen/'t stuck -	vij st. vj ₰	vj st.	x st.	- -
Frans Slesiger Linnewaet/ rou ofte gebleyckt / de hondert ellen van dese Landen - - -	xij st.	x st.	xij st.	- -
Osenbrughs Linnewaet / Munsters Rol-doeck of Smal-doeck / de hondert ellen van dese Landen/ twee ellen smal voor een elle breedt -	xij st.	xij st.	xij st.	- -
Lint van erwervelt / ende diergelijcke de dozijn ponden - -	v st.	iiij st.	iiij st.	vj st.
Loot/ de hondert ponden - -	iiij st.	ij st.	ij st.	x st.
Pot-loot/ de hondert ponden -	ij st. vj ₰	ij st.	ij st.	iij st.

M.

Malerie/en Purenburger Kramerie/van de waerde van ses gul.	vij st. vj ₰	vj st.	vj st.	- -
Maniguette/ ofte alderhande Greyn/ de hondert ponden - -	- -	j guld.	xviij st.	- -
Meecrappen / en onberoofde / binnen dese Landen gewassen/de 100 pond.	- -	- -	xij st.	- -
Gemeene ende korten/ de 100 pond. -	- -	- -	viij st.	x st.
Mullen/ van de waerde van 6 guld. -	- -	- -	iiij st.	- -
Mee/ Breslause Mee/de 100 ponden -	- -	iij st.	viij st.	- -
Meecrappen uyt Duytslant/de 100 p.	- -	v st.	xij st.	- -
Meecrappen uyt Vlaenderen / de hondert ponden - -	xij st.	x st.	xij st.	xv st.
Gemeene uyt Vlaenderen/de 100 p. -	viij st.	vij st.	viij st.	x st.
Mede/ de Tonne ofte Ame -	xix st.	xv st.	xiij st.	xviij st.
Molensteenen/ Queernen / Mostartmolens / Sarcken / ende alderleye				

Licent.

	Calis, Beunen, totte Somme incluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	Vyande Lant.	Breda.
	xij st.	xij st.	xiiij st.	xviij st.	j gu. vj st.
	xij st.	xij st.	xiiij st.	xv st.	j gul. ij st.
	xij st.	xij st.	xiiij st.	xv st.	j gu. ij st.
	xij st.	xij st.	xiiij st.	xv st.	j gul. ij st.
	iiij st.	vj st.	viij st.	viij st.	xij st.
	vj st.	j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	ij st.	ij st.	iij st.	vj st.	ix st.
M.					
	vj st.	vj st.	vj st.	vj st.	ix st.
	j guld.	j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	xv st.	xv st.	j guld.	j guld.	j gul. x st.
	x st.	xij st.	xv st.	xv st.	j gul. ij st.
	iiij st.	iiij st.	v st.	vj st.	ix st.
	viij st.	viij st.	x st.	x st.	xv st.
	xij st.	xij st.	xiiij st.	xv st.	j gul. ij st.
	- -	- -	- -	- -	- -
	- -	- -	- -	- -	- -
	xiiij st.	j guld.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij gu. v st.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyandes Landt ende vande Mase	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys, als vooren.
andere Steenen komende van buyten lants/van de waerde van 6 gul. so die hier te Lande gelden souden	vij st. vj ₰	vj st.	x st.	xv st.
Mostert-zaet, de Amsterdamse mudde/ van 27 in 't last	v st.	iiij st.	iiij st.	xij st.
Meubelen / van de waerde van 6 guld.	ij st. vj ₰	ij st.	xij st.	- -
N.				
Netten / soo wel Slingen als vierendeels	Verboden	uyt te voeren	- -	- -
Out Net, geheten Drit, de 1000 pont	- -	x st.	ij guld.	iiij guld.
O.				
Ocker-Noten / van de waerde van ses gulden	v st.	iiij st.	iiij st.	v st.
Oliphants tanden/de hondert pont	j gu. xj. st.	j gul. v st.	j gul. v st.	j g. viij st.
Oly van Olyven/ de Sivilische Pype	- -	ij g. xv st.	iij g. xv st.	v gu. x st.
Meerder ende minder vaten naer advenant.				
Olyven/ 't Quarteel	j g. xviij st	j gul. x st.	xiij st.	j gul. x st.
Oly van ront ende plat zaedt / de Amsterdamse Ame van 64 stoopen	- -	xv st.	ij g. xv st.	iij g. xv st.
Orcheille/de hondert ponden	x st.	viij st.	viij st.	- -
Ossetten/smalle half Ossetten/ 't stuck van achtien ellen	iiij st.	ij st.	ij st.	iiij st.
Ossetten/geheele Ossetten/gerucht offe dubbelt gevouwen / lang als vooren/ 't stuck	viij st.	vj st.	iiij st.	viij st.
Ossen/ 't sy magere of vette / van buyten inkomende/ vry.				
Ossen op Neutrale Landen/'t stuck	- -	- -	ij gu. x st.	- -
P.				
Paerden/alle paerden over Zee uytgaende, indifferentelijck/'t stuck	- -	- -	xiiij guld.	- -

Licent.

	Calis, Beunen, totte Somme incluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	xv st.	xv st.	j guld.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	xv st.	j gul. vj st.	i gul. x st.	j gu. xv st.	ij g. xij st.
	xij st.	xij st.	xij st.	rij st.	xviij st.
N.					
	v guld.	v guld.	v guld.	v guld.	vij g. x st.
O.					
	iiij st.	vj st.	vij st.	viij st.	xij st.
	j gul. v st.	j g. viij st.	j gul. x st.	j gu. xv st.	ij gu. xij st
	vij guld.	viij guld.	x guld.	rij guld.	xviij gul.
	ij guld.	ij gu. x st.	iij guld.	iiij guld.	vj guld.
	v guld.	iiij g. x st.	v guld.	v gu. x st.	viij g. v st
	viij st.	viij st.	x st.	x st.	xv st.
	iiij st.	vj st.	vj st.	vj st.	ix st.
	viij st.	xij st.	xij st.	xij st.	xviij st.
		Ossen op Vyanden Landen niet uyt te brengen sonder speciael Paspoort.			
P.					

Convoy.

	Inkomende uyt Vyanden Landt ende vande Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys, als vooren.
Paerden te lande / of over de Rivieren uytgaende / 't sy Hengst / Ruyn ofte Merry-Paerden / boven de vijftich daelders / of vijf en sevenstich guld. waerdich / 't stuck - -	- -	- -	ix guld.	- -
Paerden / 't sy Hengst / Ruyn of Merry-Paerden / van 25 tot 50 daelers / ofte 75 guld. waerdich / 't stuck -	- -	- -	vj guld.	- -
Paerden onder de 25 dalers waerdich / 't sy Hengst / Ruyn of Merry-paerden: midtsgaders de Paerden ofte Veulens van een ofte twee Jaren / 't stuck - - -	- -	- -	iiij guld.	- -
Mits dat de Generaels ofte Commissen / de Paerden tot 50 dalers ende daer onder verklaert / (daer inne sy meynen 't Lant gefraudeert te zijn) sullen mogen aenvaerden / mits betalende acht dalers meer comptant voor 't stuck / sonder in de gheheele koppel gehouden te zijn.				
Ende andere Paerden tot 25 dalers ende daer onder verklaert / mits betalende vier dalers meer.				
Een suygh-Hengst ofte Merryvool -	- -	- -	ij guld.	- -
Papier / wit Papier / de Riem -	ij st. vj 8	ij st.	ij st.	iij st.
Papier / kleyn graeu papier / de hondert Riemen - - -	j g. xviij st	i gul. x st.	j g. xij st.	- -
't Dubbelt ende tweemael dobbelt nae advenant.				
Blaeu papier kleyn formaet / de hondert Riemen - - -	xix guld.	xv guld.	vj gu. x st.	viij guld.
't Groot formaet / de hondert Riemen -	xxv guld.	xx guld.	viij g. x st.	x guld.
Pastel van Tholouse / de Bale van ontrent twee hondert ponden -	xix st.	xv st.	j gul. v st.	- -
S'waerder nae advenant.				
Pastel komende uyt de Vlaemse Eylanden / Portugael en Spaengien / de Bale van tweehondert ponden -	- -	x st.	xij st.	j guld.
Erffoorts Pastel of Weed / 100 pond. -	vj st.	v st.	vj st.	x st.
Gulier Pastel / de hondert ponden -	j gul. v st.	j guld.	i guld.	- -
Pastel van Caen / de hondert ponden -	xix st.	xv st.	xij st.	- -

Licent.

Calis, Beunen totte Somme incluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
- -	- -	- -	xviij gul.	- -
- -	- -	- -	ix guld.	- -
- -	- -	- -	vj guld.	- -
- -	- -	- -	ij guld.	- -
ij st.	iij st.	iiij st.	v st.	vij st. vj g
j gu. xij st.	j gu. 12 st.	j gu. xv st.	j gu. xv st.	ij g. xij st.
viij guld.	x guld.	xij guld.	xij gu. x st	18 g. xv st
x guld.	xij guld.	xv guld.	xv guld.	xxij g. x st
j guld.	ij guld.	ij guld.	ij guld.	iij guld.
j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
x st.	xv st.	j guld.	j guld.	i gul. x st.
j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
xv st.	xv st.	j guld.	j guld.	j gul. x st.

Peck

Convoy.

Convoy.	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Mase	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Alse ende Bremen incluys als vooren.
Peck/ 't Last tot twaelf Tonnen -	- -	xv st.	xv st.	iij guld.
Peck/ dubbelbant / 't Last - -	- -	j gul. x st.	j gul. x st.	vj guld.
Pelterie van alle soorte/ raeu of bereyt/ van de waerde van ses gulden -	vij st. vj ₰	ij st.	ij st.	iiij st.
Pennen ofte Schachten/ 't duysent -	ij st. vj ₰	ij st.	iiij st.	- -
Pluymen/ bedde-pluymen/ de 100 p. -	xij st. vj ₰	x st.	x st.	j gul. x st.
Plumagien uyt Barbarien en andere/ van de waerde van ses gulden -	vij st. vj ₰	vj st.	x st.	- -
Potten/ alderhande aerde potten/ pannen/ kruycken/ huys en deck-pannen/ backsteen en klinckaert van de waerde van ses gulden - -	v st.	iiij st.	iiij st.	v st.
Pruymen/ de hondert ponden - -	vj st.	v st.	vj st.	x st.
Q.				
Quicksilver / de hondert ponden -	j gu. xj st.	j gu. v. st.	i gul. v st.	j gul. x st.
R.				
Raep en Kennipkoecken/ 't duysent	- -	vj st.	i guld.	j gul. v st.
Rijs/ de hondert ponden - - -	x st.	viij st.	vi st.	x st.
Roet ofte Talck van dese Landen/ Moscovien/ Oostlandt/ ende voorts alderhande Reusel of smeer/ de hondert ponden - - -	- -	viij st.	j gul. x st.	- -
Rosijnen/ Spaense Rosijnen / de Korf 't refuys daer inne begrepen - -	- -	iij st.	iij st.	vi st.
Rosijnen/ blauwe Rosijnen/ de hondert ponden - - -	- -	vj st.	iiij st.	x st.
S.				
Saedt / rondt-saet/ als Kool/ Raep/ Kennip saet/ en diergelijck/ 't last-	- -	j guld.	xxi guld.	- -
Lijnsaedt/ 't Last - - -	ij g. iiij st.	ij g. viij st.	xxi guld.	- -
Sayen/ Heeren-sayen van 18 ellen / en Leytsche Grofgreynen / 't stuck -	j gu. v st.	j guld.	vi st.	- -
Sayen/ Heeren-sayen boven de achtien ellen nae advenant.				

Licent.	Calis, Beunen totte Somme incluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	Vyande Lant.	Breda.
	iiij guld.	v guld.	vj guld.	viij guld.	xij guld.
	viij guld.	x guld.	xij guld.	xvj guld.	xxiiij gul.
	x st.	x st.	x st.	x st.	xv st.
	iiij st.	iiij st.	v st.	v st.	vij st. vj ₰
	ij guld.	ij guld.	iij guld.	iiij guld.	vj guld.
	x st.	x st.	xij st.	xij st.	xviij st.
Q.					
	vj st.	vj st.	vj st.	vj st.	ix st.
	x st.	j guld.	j gu. iij st.	j gul. v st.	j g. xvij st.
	ij guld.	ij guld.	ij gul. x st.	iij guld.	iiij g. x st.
R.					
	j gul. x st.	j gu. xv st.	ij guld.	ij guld.	iij guld.
	x st.	xv st.	j gu. vj st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	ij guld.	ij gul. x st.	iij gu. x st.	iiij guld.	vj guld.
	x st.	xij st.	xv st.	xv st.	j gul. ij st.
	xv st.	j guld.	j g. iiij st.	j gu. iiij st.	j g. xvj st.
S.					
	xxxvj gu.	xxxvj gu.	xlij guld.	xlviij gul.	lxxij guld.
	xxx guld.	xxx guld.	xlij guld.	xlij guld.	lxxiij gul.
	vj st.	vj st.	vj st.	vj st.	ix st.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys als vooren.
Sayen/ Honschoten/ Leytse/ Delftse/ ende andere diergelijcke / lang ses en dertich ellen/ 't stuck - -	j gu. v st.	j guld.	vj st.	- -
De halve en vierde parte na advenant.				
Sayen/ Rijsselse/ Atrechtse/ Berchse en Inlantse Sayen/ van ontrent 40 ellen/ mitsgaders 't Werp/ 't stuck -	vij st. vj ₰	vj st.	vi st.	- -
Salpeter/ buscruyt/ Solphers/ roers/ Spiessen / Scherpen / Rondassen/ Harnassen/ Stormhoeden / Lemmers/ Gotelingen/ en alderley Ammunitie/ vry inkomende/ ende -	Niet uyt te	voere sonder	consent.	- -
Salsaparigila / de hondert ponden -	j gu. xj st.	j gu. v. st.	i gul. v st.	- -
Sargien / Spaense en Engelse Sargien/ ofte op de Spaense manier gemaeckt/ 't stuck - -	vij st. vj ₰	vj st.	ij st.	iiij st.
Sargien uyt Oostlant/ Bruynswijck en andere diergelijcke/ 't stuck d'een door de ander - - -	j st. ij ₰	j st.	i st.	- -
Satynen/ ghe heeten Brugse ofte op de selve manier gemaeckt/ Doornickse/ ende diergelijcke/ 't stuck -	xix st.	xv st.	vj st.	- -
Schalien ofte Leyen/ 't duysent -	vij st. vj ₰	vj st.	v st.	x st.
Schilderie van de waerde van 6 gul. -	vij st. vj ₰	vj st.	vj st.	viij st.
Schorssen ofte Runnen / 't hoet van thien tonnen - - -	vij st. vj ₰	vj st.	vj st.	- -
Schorssen ofte Runnen / gemalen op de Schoemakers wijse / 't hoet van thien tonnen - -	x st.	viij st.	viij st.	- -
Zeep/ alhier te Lande gemaeckt/ ende van buyten inkomende / de tonne -	- -	xij st.	xij st.	xv st.
Spaense en Italiaense Zeep/ of op de Spaense manier gemaeckt/ 100 p. -	xix st.	xv st.	j gul. x st.	- -
Syroop/ de Pype - -	- -	iij guld.	iij g. xv st.	v gu. x st.
Smallekens met Syde en Noppen/ 't stuck van twintich ellen -	x st.	viij st.	ij st.	- -
Smallekens met Garen/ 't stuck lang als vooren - - -	vij st. vj ₰	vj st.	ij st.	- -
Smallekens met Blatergoot of Blatersilver/ 't stuck - - -	xij st. vj ₰	x st.	ij st.	iiij st.
Smallekens met fijn Gout ofte Sil-				

Licent.

Calis, Beunen, totte Somme incluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
vj st.	vj st.	vj st.	vj st.	ix st.
vj st.	vj st.	vj st.	vj st.	ix st.
- -	- -	- -	- -	- -
j gul. v st.	j gul. v st.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
v st.	v st.	vj st.	vi st.	ix st.
j st.	j st.	i st.	j st.	i st. vj ₰
vi st.	vj st.	vj st.	vj st.	ix st.
xv st.	x st.	xij st.	j guld.	j gul. x st.
viij st.	viij st.	viij st.	viij st.	xij st.
- -	- -	- -	- -	- -
- -	- -	- -	- -	- -
j guld.	i guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
j gul. x st.	ij guld.	ij gu. x st.	ij gu. x st.	iij g. xv st.
xiij guld.	vi guld.	viij guld.	viij guld.	xij guld.
iiij st.	iiij st.	iiij st.	iiij st.	vi st.
iij st.	iij st.	iij st.	iij st.	iiij st. vi ₰
v st.	v st.	vj st.	vj st.	ix st.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyander Landt ende vande Mase	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys, als vooren.
ver/'t stuck - - -	xix st.	xv st.	vj st.	- -
Sout/alderley grof Sout/'t hondert -	- -	iiij guld.	vj guld.	- -
Ende door de Sont - - -	- -	- -	ij gu. x st.	- -
Sout/wit sout van sout gesoden/mits betaelt hebbende 14 gul. ten afgaen van de Venne/'t hondert - -	- -	- -	xv guld.	xlv guld.
Sout/genaemt kleyn-sout/'t hondert-	- -	- -	x guld.	- -
Schots en Lunenburgs sout/'t hond.	- -	Cl guld.	- -	- -
Soude of Massicotte/daermen glasen ende Spaensche Zeep af maeckt de hondert ponden - -	vij st. vj ₰	vj st.	vj st.	xv st.
Specerie/Foellie/Nagelen ende Caneel/de hondert ponden/begrijpende 't Garbeel - - -	vj guld.	iiij g. x st.	iij guld.	iiij guld.
Specerie/Peper en Noten/de hondert pont/begrijpende 't Garbeel -	iij guld.	ij guld.	ij gul. v st.	iij guld.
Specerie/Gember/Calcoets Boul Belledi van S. Domingo en ander soorten/de hondert ponden/begrijpende 't Garbeel - -	i gul. x st.	j g. iiij st.	j gul. v st.	j gul. x st.
Gember/groene en geconfijten Gember/de hondert ponden - -	iij guld.	ij guld.	j gu. xv st.	ij guld.
Stof van alderhande specerie/van de waerde van ses gulden/sonder daer in te begrijpen 't Garbeel of gestooten specerien - - -	j gul. v st.	j guld.	iiij st.	v st.
Saffraen van alle soorten/'t pont -	v st.	iiij st.	iiij st.	- -
Alle kleyn parceelen van specerie niet excederende twaelf ponden/mitsgaders Olye van Olyven/Kappers ende andere diergelijcke/beneden het achtendeel van een Oxhooft/sullen betalen van de waerde van 6 guld. -	- -	vj st.	vj st.	- -
Speck/'t schip pont - -	xij st.	ix st.	j guld.	j gul. x st.
Geroockte Hammen/de 100 ponden -	- -	iiij st.	x st.	j guld.
Spellen/de dosijne van twaelf duysent	vij st. vj ₰	vj st.	ij st.	- -
Stael/de hondert ponden - -	x st.	viij st.	viij st.	x st.
Stametten/soeckt op de Letter L.				
Stramijnen/het stuck - -	ix ₰	vj ₰	iij st.	- -
Suycker/allerley poeper-suycker/wit ende bruyn/de hondert ponden -	j gul. x st.	xv st.	j guld.	-

Licent.

	Calis, Beunen, totte Somme incluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	vj st.	vj st.	viij st.	ix st.	xiij st.
	- -	Niet uyt te	voeren.	- -	- -
gecombineert	Lxxv g	Lxxv g.	Lxxxv g.	C guld.	Cl guld.
	- -	Niet uyt te	voeren.	- -	- -
	x st.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij guld.	iij guld.
	iiij guld.	iiij g. x st.	v guld.	vj guld.	ix guld.
	iij guld.	iij g. x st.	iij guld.	v guld.	vij g. x st.
	j gul. v st.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij guld.	iij guld.
	j gul. x st.	ij guld.	ij gu. x st.	iiij guld.	iiij g. x st.
	v st.	v st.	vj st.	vj st.	ix st.
	iiij st.	iiij st.	v st.	v st.	vij st. vj ₰
	vi st.	viij st.	x st.	xij st.	xviij st.
	iiij guld.	iiij guld.	v guld.	vj guld.	ix guld.
	ij guld.	ij guld.	ij gu. v st.	ij gul. x st.	iij g. xv st.
	iiij st.	iiij st.	v st.	v st.	vij st. vj ₰
	xij st.	xij st.	xv st.	j guld.	j gul. x st.
	iij st.	iij st.	iij st.	iij st.	iiij st. vj ₰
	j gul. v st.	j gul. v st.	j gu. xv st.	ij guld.	iij guld.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyanden Landt ende vande Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende de Bremen incluys, als vooren.
Welverstaende / dat de ordinaris Kisten komende uyt S. Thome / in 't inkomen sullen gereeckent worden suyker voor - - CL. pont				
De ordinaris Kisten komende van Brasilien/voor - - 350 pont				
Een ordinaris quarteel poyer-suycker sal gereckent worden voor 450 pont				
Een ordinaris Poinchoen Poeyer-suycker/voor - - 600 pont.				
Een ordinaris Pype poeyer-suycker/ voor - - 900 pont.				
Ende sullen uytgaende betalen by het gewichte.				
Suycker / Broodt-Suycker van alle Contreyen/Candijs ende Bancket-suycker/ de hondert ponden - -	ij guld.	j gul. v st.	j gul. v st.	j gul. x st.
Sumack / de hondert ponden - -	vj st.	vj st.	v st.	x st.
Swilligen uyt Duytslant/'t stuck -	iiij st.	iij st.	iij st.	- -
Swijns-borstelen de hondert ponden -	xij st. vj ₰	x st.	x st.	- -
T.				
Tapisserie / ende Spaense gouden Leeren/van de waerde van 6 gul.-	vij st. vj ₰	vi st.	iij st.	vj st.
Termentijn/ de hondert ponden -	v st.	iiij st.	iiij st.	x st.
Teer / Pruys kleyn-bandt Teer/ tot twaelf tonnen 't Last -	- -	xv st.	xv st.	ij guld.
Teer/ Rygisch Teer/'t Last - -	- -	xij st.	xij st.	j gul. x st.
Noorts/ Courlants / dubbelt Pruys/ dubbelt Rygisch / Eycken en Duyrenbants teer/ Stockholms/ Statijns/ Sweets/ Noortbodems/ende diergelijcke Fustagie / tot twaelf tonnen 't Last - - -	- -	j gul. x st.	ij guld.	v guld.
Wyburgs/ Abbo ende Elsenbos-teer/ 't Last tot twaelf tonnen -	- -	j guld.	i g. iiij st.	ij gu. x st.
Terras of Duyf-steen/ ghemalen ofte onghemalen/de tonne van de groote van een Haringh tonne - -	i st. vj ₰	i st.	x st.	xv st.
Tin gewrocht of ongewrocht / 100 p.	xv st.	xij st.	viij st.	xij st.
Tijcken van alle soorten / 't stuck van dertien ofte veertien ellen - -	vij st. vi ₰	vi st.	iiij st.	x st.

Licent.

	Calis, Beunen totte Somme in cluys.	Rhijn, Wael, ende Yſſel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	j gul. x ſt.	j gu. xv ſt.	ij g. v ſt.	ij gul. v ſt.	iij g. vij ſt.
	xv ſt.	xv ſt.	j guld.	j guld.	j gul. x ſt.
	iij ſt.	iij ſt.	iij ſt.	iij ſt.	iiij ſt. vj &
	x ſt.	j guld.	j gul. v ſt.	j gul. x ſt.	ij gu. v ſt.
	vi ſt.	vj ſt.	vij ſt.	viij ſt.	xij ſt.
	x ſt.	xv ſt.	j gul. v ſt.	j gul. v ſt.	j g. xvij ſt.
gecombineert	vi guld.	viij guld.	x guld.	xij guld.	xviij gul.
	j gu. iiij ſt.	j gu. iiij ſt.	j g. iiij ſt.	j g. iiij ſt.	j g. xvj ſt.
	xv ſt.	j guld.	j gul. x ſt.	ij guld.	iij guld.
	viij ſt.	viij ſt.	x ſt.	x ſt.	xv ſt.

Langer

Convoy.

Convoy.	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Alfe ende Bremen incluys als vooren.
Langer nae advenant.				
Terentepen/ 't stuck - -	vij st. vj d	vj st.	iiij st.	vj st.
Traen/ de smal-tonne - -	- -	viij st.	j guld.	i gul. v st.
Ende alle andere vaten nae advenant.				
Trypen van Doornick/ Ryssel/ Duway/ende andere in de Nederlanden gemaeckt/'t stuck lang achtien ellen	x st.	ix st.	vj st.	- -
De halve nae advenant.				
Trypen/ Fluwelen Trypen/ 't halve stuck van negen ellen - -	xij st. vj d	xij st.	viij st.	- -
De heele stucken nae advenant - -	j gu. v. st.	i g. iiij st.	xvj st.	- -
Trypen/gefigureerde Trypen/de halve stucken van twaelf ellen - - -	x st.	ix st.	iiij st.	- -
Die langer zijn nae advenant.				
Turf. - - - -	- -	Niet uyt te	voeren.	- -

V.

Vellen van Bocken ende Geyten/ Russche/ Persche/ en dierghelijcke rou/ de Decker - -	vij st. vj d	vj st.	xiij st.	xv st.
De selve van Barbarien/Spaengien/ Noorwegen en Schotlant/de Deecker - - - -	v st.	iiij st.	vi st.	viij st.
Schaepsvellen met wolle is nu vry van inkomen				
Vellen / Schaeps-vellen met de wolle uyt Engelandt / ende van Oostlant/de hondert stucken -	- -	x st.	j guld.	j gul. x st.
Vellen / Schaeps-vellen sonder de wolle / geheeten Bloten/de hondert stucken - -	- -	viij st.	viij st.	xv st.
Vellen Schaeps-vellen met der wolle / komende uyt Schotlant ende Yerlant/ de 100 stucken -	- -	viij st.	xv st.	i guld.
Vellen/ Lams-vellen / de hondert stucken - - -	- -	v st.	x st.	xv st.
Vellen/ smaesgens/ de 100 stucken -	- -	ij st.	viij st.	xij st.
Vellen/ Zeems-Vellen / midtsgaders Elants / Buffels / Harts en Rees-Huyden op 't Zeems bereyt/van de waerde van ses gulden - -	v st.	iiij st.	iiij st.	v st.
Vellen / rouwe Kalfs-vellen / de hon=				

Licent.

Calis, Beunen, totte Somme incluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
vj st. ij guld.	vj st. ij guld.	vi st. iij guld.	vj st. iiij guld.	ix st. vj guld.
vj st.	vj st.	viij st.	x st.	xv st.
viij st. xvj st.	viij st. xvj st.	x st. j guld.	x st. j guld.	xv st. j gul. x st.
iiij st.	iiij st.	v st.	v st.	vij st. vj ₰
- -	Niet uyt te	voeren.	- -	- -
xiiij st.	j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
vj st.	xij st.	xvij st.	j guld.	j gul. x st.
ij guld.	ij gul. x st.	iij gu. x st.	iiij guld.	vj guld.
xv st.	j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij gul. v st.
j gul. v st.	ij guld.	ij gul. x st.	ij gu. x st.	iij g. xv st.
j guld. xij st.	j gul. v st. xv st.	j gu. xv st. j guld.	ij guld. j gul. v st.	iij guld. j. g. xvij st.
v st.	vj st.	vij st.	viij st.	xij st.

V.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyande Landt, ende van de Mase.	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys als vooren.
dert stucken - - -	- -	x st.	x st.	j guld.
Vis/ Stapel-Vis komende uyt Moscovien/Terranova en andere vreemde Landen / midtsgaders van dese Landen/de 120 stucken - -	- -	iiij st.	vj st.	j guld.
Vis/ gesoute Tonne-vis/ so Cabeljau als Lengh/ midtsgaders de Rondtvis/ Braut en Uytschot/ 't Last tot twaelf Tonnen - -	- -	i g. iiij st.	iij guld.	v guld.
Stockvis/ de hondert ponden -	- -	j st.	iij st.	v st.
Salm/ allen versche Salm / wegende boven de twintich ponden/'t stuck -	- -	- -	xv st.	j guld.
Salm/versche Salm/ wegende twintich pont ende daer onder/'t stuck -	- -	- -	viij st.	xv st.
Salm/gesteecken Salm/indifferentelijck/'t stuck - -	- -	- -	viij st.	xv st.
Salm / gesoute Salm/ so Inlantsche als Uytlantsche / de grove tonne -	- -	x st.	i gul. v st.	ij guld.
De Smaltonne - -	- -	viij st.	xviij st.	- -
Versche Elft/ 't stuck - -	- -	- -	vj ₰	j st.
Gesoute Elft in bennen / niet excederende 't ghetal van hondert stucken/ de benne - -	- -	- -	j guld.	- -
Minder ofe meerder ghetal nae advenant.				
Gesouten Elft/ de Tonne -	- -	- -	xv st.	j guld.
Alle versche Cabbeljau ende Lengh/ 't sy in manden ofte niet / 't stuck -	- -	- -	j st.	ij st.
Een benne ghesteecken Cabbeljau niet excederende 't getal van dertich stucken elle mate - -	- -	- -	xv st.	j gul. v st.
Alle meerder ende minder quantiteyt nae advenant. -				
't Hondert versche Schelvis - -	- -	- -	xij st.	j guld.
Schelvis in bennen gesouten / niet excederende de hondert stucken / de benne - - -	- -	- -	xij st.	j guld.
Meerder ende minder ghetal naer				

Licent.

Calis, Beunen, totte Somme incluys.	Rhijn, Wael, ende Yſſel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
ij guld.	ij gul. x ſt.	iij gu. v ſt.	iij gu. x ſt.	v gu. v ſt.
ij guld.	iij guld.	iiij guld.	iiij guld.	vj guld.
vij g. x ſt.	xij guld.	xv guld.	xv guld.	xx gu. x ſt.
x ſt.	x ſt.	xviij ſt.	j gul. x ſt.	ij gu. v ſt.
j guld.	j gul. x ſt.	ij guld.	ij gul. x ſt.	iij g. xv ſt.
xv ſt.	j guld.	j gul. v ſt.	j gu. xv ſt.	ij g. xij ſt.
xv ſt.	j guld.	j gul. v ſt.	j gul. x ſt.	ij gu. v ſt.
j gul. x ſt	ij gu. v ſt.	iij gu. x ſt.	iiij g. x ſt.	vj g. xv ſt.
j guld.	ij guld.	ij gul. x ſt.	iij guld.	iiij g. x ſt.
j ſt.	j ſt.	j ſt. iij ₰	ij ſt.	iij ſt.
ij guld.	ij guld.	ij gul. x ſt.	iij guld.	iiij g. x ſt.
j guld.	j guld.	j gul. v ſt.	j gul. x ſt.	ij gu. v ſt.
iiij ſt.	iiij ſt.	v ſt.	vj ſt.	ix ſt.
j gul. x ſt.	ij guld.	ij gu. x ſt.	iij guld.	iiij g. x ſt.
j gul. x ſt.	j gul. x ſt.	j g. xviij ſt	iiij guld.	vj guld.
j gul. v ſt.	j gul. v ſt.	j gul. x ſt.	ij guld.	iij guld.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyandelandt ende vande Mase	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys, als vooren.
advenant.				
Gesouten Schelvis/de grove tonne -	- -	- -	viij st.	xv st.
De smalle tonne - - -	- -	- -	vj st.	x st.
Kolen in stapel / de hondert twintich stucken - - - -	- -	- -	v st.	xij st.
Kolen in smal-tonne/de smalle tonne -	- -	- -	ij st.	vj st.
Alderley gesoute Hoofden/ de tonne -	- -	- -	v st.	viij st.
Gedrooghde Vleten/twee Rochen voor een Vleet/de hondert stucken - -	- -	- -	x st.	xv st.
Gedroochde Schollen/de Tonne/ofte drietal voor de tonne - -	- -	- -	vj st.	viij st.
Gedroochde Scharren / Schelvis/ Wytingh / Tongen / Hoofden van Rocchen/en alderhande gedroochde Vis/ in de Lijste niet begrepen/van de waerde van ses gulden - -	- -	- -	iiij st.	vj st.
Steur / Tarbot / Heylbot/ Gullen/ Schollen / en alderley versche ende gesteecken Vis/hier niet ghespecificeert/sal betalen van de waerde van ses guldens - - -	- -	- -	x st.	xv st.
Oesters / de smal-tonne -	- -	ij st.	iiij st.	xv st.
Alle versche Revier-Vis - -	- -	Niet uyt te	voeren.	- -
Was/ de hondert ponden - -	x st.	viij st.	j guld.	- -
Vlas van dese Landen / de hondert ponden - - -	- -	- -	x st.	i guld.
Vlas van Oostlant/de 100 ponden -	- -	iiij st.	x st.	j guld.
Vlas/Gulicx/ Vlaems ende Luycks Vlas/de hondert ponden - -	xij st. vj ₰	x st.	x st.	j guld.
Alle gheheeckelt Vlas/ de hondert ponden - - -	vij st. vj ₰	vj st.	vij st.	xv st.
Werck / de hondert ponden - -	iij st.	iij st.	vj st.	xij st.
Wijn/ Rhijnsche Wijn/'t Voeder van ses Amen/ Overlantsche ritsinge -	vij g. x st.	vij g. x st.	v guld.	- -
Wijn Fransche Wijn / 't Vat / te weten/twee Pypen/drie Poinchoenen/ vier Quartelen / ofte ses Filletten voor yder Vat - - -	- -	j.gul. x st.	j gul. v st.	iiij guld.
Wijn / Spaensche Wijn / het Vat				

Licent.

	Calis, Beunen totte Somme in cluys.	Rhijn, Wael, ende Yssel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	xv st.	j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	x st.	xv st.	j guld.	j gul. v st.	j g. xvij st.
	xv st.	j guld.	j gul. v st.	j gul. x st.	ij gul. v st.
	x st.	x st.	xij st.	xv st.	j gu. xij st.
	vj st.	x st.	x st.	x st.	xv st.
	j guld.	j gul. v st.	j g. vij st.	j gul. x st.	ij gul. v st.
	x st.	x st.	xij st.	j gul. v st.	j g. xvij st.
	vj st.	vj st.	viij st.	viij st.	xij st.
	j guld.	j guld.	j gul. x st.	ij guld.	iij guld.
	j gul. x st.	j gul. x st.	j g. xviij st	iij guld.	iiij g. x st.
	- -	Niet uyt te	voeren.	- -	- -
	j guld.	j gul. x st.	ij guld.	ij gul. x st.	iij g. xv st.
	j gul. x st.	j gul. x st.	j g. xvij st.	ij guld.	iij guld.
gecombineert {	xvj st.	j gu. v. st.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	j guld.	j gul. v st	j gul. x st.	j gul. x st.	ij gu. v st.
	j guld.	j guld.	j gul. x st.	j gul. x st.	ij g. xv st.
	v guld.	v guld.	vj guld.	viij guld.	xij guld.
	ij guld.	viij guld.	xj guld.	xij guld.	xviij gul.

Convoy.

	Inkomende uyt Vyanden Landt ende vande Mase	Inkomende uyt Neutrale Landen, Rhijn, Wael, ende Yssel.	Uytgaende op Neutrale Landen.	Uytgaende over Asse ende Bremen incluys, als vooren.
twee Boten/ twee Pypen/ ofte vier Quartelen voor 't Vat gerekent - -	- -	iij g. xv. st	iij g. xv st.	vj guld.
Wijn/ Muscadel / Malvasie van Levanten ende Spaengien/ 't Vat -	ix gu. x st.	vij g. x st.	viij guld.	xij guld.
Wijn/ Fransche ende Spaensche ghebrande Wijn/ 't Vat - -	vij g. x st.	vj st.	vij g. x st.	x guld.
Wijn/ Rijnsche/ Engelsche/ Inlantse/ ende alderley gebrande Wijn/ 't Vat van vier Oxhoofden / drie Poinchoenen/ of vier Dortse Amen -	xv guld.	xij guld.	vij g. x st.	x guld.
Alle mindere Vaten nae advenant.				
Wijn-steen/ de hondert ponden -	x st.	viij st.	viij st.	xij st.
Wolle/ Spaensche Wolle van Andalousie/ inkomende/ de bale van vier hondert vijftich ponden -	ij gul. x st.	ij guld.	- -	- -
De selve uytgaende / de hondert ponden - - -	- -	- -	xij st.	- -
Wolle van Biscayen/ Portugael en Valentie/ inkomende de bale van tweehondert vijf en twintich tot dertich ponden - -	j g. xviij st	j gul. x st.	- -	- -
De selve uytgaende / de hondert ponden - - -	- -	- -	xv st.	- -
Wolle van dese Landen/ de hondert ponden - - -	- -	- -	j guld.	- -
Wolle/ Engelsche ende Schotsche Wolle/ de hondert ponden - -	x st.	viij st.	j guld.	j gul. x st.
Oostersche / Hessensche / Pomerse Wolle/ en arger geen/ de hondert ponden - - -	xij st. vj ₰	x st.	j gul. ij st.	- -
Vlocken ofte Scheerhayr/ de hondert ponden - - - -	iiij st.	iij st.	v st.	viij st.
Wouwe / de Poise van veertich ponden - - -	v st.	iiij st.	vj st.	viij st.
Ende voorts alle andere Koopmanschappen ende Waren in dese Lijste niet begrepen/ niet verboden / maer gepermitteert zijnde / sullen betalen van de waerde van ses gulden/ naer datse in dese Landen gelden - -	v st.	iiij st.	iiij st.	v st.

Alderhande Wolle is nu vry van inkomen.

Licent.

	Calis, Beunen totte Somme in cluys.	Rhijn, Wael, ende Yſſel.	Maes.	VyandeLant.	Breda.
	vj guld.	xij guld.	xvj guld.	xx guld.	xxx guld.
	x guld.	xvj guld.	xx guld.	xx guld.	xxx guld.
gecombineert	xv gul.	xv guld.	xviij gul.	xviij gul.	xxvij gul.
	xv ſt.	xv ſt.	xviij ſt.	j guld.	j gul. x ſt.
	- -	- -	- -	- -	- -
	j guld.	j gu. v.ſt.	j gul. x ſt.	j gul. x ſt.	ij gu. v ſt.
	- -	- -	- -	- -	- -
	j gul. x ſt.	j gu.xv ſt.	ij guld.	ij guld.	iij guld.
	j guld.	j gul. v ſt.	j g.xviij ſt	ij guld.	iij guld.
	j guld.	ij guld.	ij g.viij ſt.	ij gu. x ſt.	iij g.xv ſt.
	xv ſt.	j gul. v ſt.	j gul. x ſt.	j gul. x ſt.	ij gul.v ſt.
	x ſt.	x ſt.	x ſt.	x ſt.	xv ſt.
	viij ſt.	viij ſt.	viij ſt.	viij ſt.	xij ſt.
	viij ſt.	viij ſt.	ix ſt.	x ſt.	xv ſt.

De

De goederen verklaert zijnde by de waerde / het sy in't Convoy ofte Licent/ sullen by de Commijs Generael ofte andere Officieren mogen aengevaert worden / midts betalende contant een seste part meer als de voorsz verklaringhe bedraecht : Dies en sullen de selve Officieren hier over met den Koopman niet mogen composeren/by verbeurte van hunlieder Officie/ende arbitrale correctie. Gelijck sy oock de voorsz aengevaerde Goederen niet en sullen mogen laten uytgaen ofte uytschepen / sonder andermael daer van te doen betalen het recht van Convoy ofte Licent.

Alle Goederen voormaels betaelt hebbende by Kisten / Vaten / Balen ende Sacken/ sullen van nu voortaen betalen by't gewicht ende quantiteyt/sonder de oude usantie meer te gedoogen.

Aldus gearresteert ende beslooten by de Heeren Staten Generael, in 'sGraven-Hage den twaelfden Julii, Anno sestienhondert vijf en twintich.

NICLAES vander BOVCKHORST. vt.

Ter Ordonnantie van de Heeren Staten Generael

J. van GOCH.

NUM.

NUM. IV.

Ampliatie, van voorgaende generale ende particuliere Placcaten op den ophef van de Covoyen ende Licenten geemaneert.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / Allen den geenen die desen sullen sien ofte hooren lesen/ Saluyt. Doen te weten, dat Wy by de tegenwoordige constitutie van tijde ende saecken / Onse gedachten hebben laten gaen/ wat tot verbeteringe van de middelen der Covoyen ende Licenten/ midtsgaders tot weeringe van alle frauden ende contraventien/ daer inne hoe langhs hoe meer gepleecht werdende/ gedaen ende gecontribueert soude behooren te werden/ ende vervolgens by forme van Ampliatie van ghenerale ende particuliere voorgaende Placcaten / op den Ophef van de voorsz Convoyen ende Licenten geemaneert/ de novo gestatueert de Poincten ende Articulen hier naer uytgedruckt/ ende gespecificeert: Houdende de selve van sodanigen kracht ende vigeur / als of die in de voorsz Placcaten waren geinsereert.

Eerstelijck, authoriseren Wy midts desen de respective Collegien ter Admiraliteyt/ om behalven de visiten ende functien van de Commisen Generaels der Convoyen/ door Heeren uyt haer Middel/ ofte andere gequalificeerde Persoonen/ acces tot den Raedt hebbende/ of in der selver Eedt zijnde/ te mogen visiteren de Registers van de Convoyen ende Licenten op de respective Comptoiren/ schoon dat de selve ghelegen souden mogen zijn in 't district van een ander Collegie: Ende sulcx ten allen tijden/ als de selve Collegien sullen oordeelen tot weeringe en ontdeckinge van frauden / ende tot voorkominge van dispariteyt / in het doen betaelen van de Middelen ende in 't aengeven naer de rechte quantiteyt der goederen/ den Lande daer mede dienst te sullen geschieden. Inviterende ende noodigende tot dien eynde oock eenen yegelijck/ schoon geen Chercher ofte ander Officier/ ofte Minister van 't Landt zijnde/ met belofte van recompense/ omme aen te brengen ende te ontdecken 't gunt hem bekent soude mogen zijn / in fraude van de voorsz Middelen te wesen gepleecht/ Permitterende mits dien oock de Commisen ter Recherche / omme selfs buyten 't ordinaris district van het Collegie daer onder de selve resorteren/ alle frauden te ontdecken/ ende de selve aen te brengen daer 't behoort / onder gelijcke beneficien als of 't selve binnen 't voorsz district geschiet ware.

Ten tweeden, Ordonneren ende statueren Wy/ dat de Schippers/ soo haest de selve met hare Schepen op stroom ten Ancker ghekomen/ ofte vertuyt sullen zijn/ ende Weder ende wint haer sulcx niet en belet/ of soo wanneer sy lieden in de Havens van de Steden sullen sijn gheariveert/ ghehouden sullen wesen over te geven een generale Lijste van

Num. IV alle haere ingeladen Goederen die sy binnen gaets sullen hebben ghebracht. Ende sal de selve Lijste by den Schipper / als oock by den Stuyrman met Eede werden bevestigt/ ende by henluyden verklaert/ dat daer inne met hunne weten / geen fraude en is ghepleecht/ geene Goederen daer op zijn verswegen / ofte ondernomen/ ende ghepoocht daer door directelijck ofte indirectelijck/ 's Landts gerechtigheyt verkorten/ op peyne dat den Schipper / ende sijn Scheepspart daer voor sal zijn convenibel/ volgens den Text van 't vierde ende negende Articul van 't generael Placcaet der Convoyen / den sevenden November in den Jare vijftienhondert acht en tnegentich gheemaneert / ende de boeten daer inne gheexpresseert. Ende den Stuyrman in cas van contraventie / sal daer over in een amende van drie hondert guldens ghecondemneert/ende voorts naer ghelegentheyt van saecken arbitralijck gestraft worden. Des sal mede den Schipper gehouden zijn de gerechtichheyt van 't Landt te betalen/ van soodanige goederen / als by hem in sijn generale aengevinge sullen zijn geexpresseert / en by particuliere Loscedullen of biljetten/ niet en sullen werden bevonden aengegeven te zijn/ ten ware dat hy quame aen te wijsen den Persoon die de geloste goederen souden mogen aengaen / ofte die tot het lossen der selver last gegeven soude mogen hebben / Sullende in sulcken gevalle tegens de selve strictelijck ende precifelijck / volgens den inhoudt van 't voorsz generael Placcaet/ geprocedeert worden.

Ten derden, sullen de Schippers in het uytvaren / gekomen zijnde ontrent de uytterste Plaetsen daer Commisen van Recherche zijn gestelt/ ofte daer de selve/ tot beter voorkominge van frauden/gestelt sullen worden/ gehouden zijn / in tijdts haer Ancker te laten vallen / ofte om in haer reyse niet te seer geretardeert te worden / tijdelijck een zeyn te doen / met het uytsteecken van een Riem / ofte ander Zeynteecken / ten eynde de voorsz Cherchers datelijck afkomende/om de selve Schepen te visiteren. Sullende de Schippers ende de Stuyrluyden mede met een Attestatie door beyde ghteeyckent / volgens de Formulieren/ die de selve Cherches haer sullen exhiberen / verklaren / dat in haere schepen geene andere ofte verdere Goederen met hare kennisse zijn geladen / dan in de Passepoorten / daer op de selve ingescheept zijn / bevonden werden geexpresseert te wesen: Ende sullen tot dien eynde mede seeckere hooge penen worden gheordonneert ende ghestatueert/ dat geen Schippers noch Stuyrluyden noch yemant anders op de Schepen ghestelt/ sullen gedoogen/ ofte toe laten/ dat eenige Goederen in de selve werden gheladen/ sonder daer van alvooren aen haer luyden behoorlijck Passepoort overgelevert te zijn. Gelijck oock voorders de Schippers wederom komende/ ghehouden sullen zijn / aen de Comptoiren daer de ontladinge sal geschieden / te vertoonen Acte van visitatie/ by twee Cherchers geteeckent/ van dat sy op haer uytvaeren behoorlijck zijn gevisiteert geweest op de uytterste Wachten. Ten welcken eynde de Officieren van de Convoyen ende Licenten/wel expresselijck

lijck werden gelast ende bevoolen de voorsz Schippers niet te expedieren/ voor ende al eer alsulcke Acte van voorgaende visitatie henluyden vertoont sal zijn. Sullende de selve Schippers daer inne/ ofte in eenig poinct van dien/nalatig blijvende/ daer en boven gecondemneert worden in alsulcke mulcten/ als nae ghelegentheyt van saecken bevonden sal werden te behooren. Num.IV

Ten vierden, dan alsoo verscheyden bedenckelijckheden vallen / op de executie van 't gunt voorsz is/ende insonderheyt dat de Schippers/ al hoewel het voorgeroerde Teynteecken ghebruyckende/ omme daer door de Commissen ter recherche te doen afkomen/ echter door traegheyt/ versuym ofte nalatigheyt van de selven/ in hunne reyse door verloop van getijde/ van goeden Wint / ofte andersints / merckelijck souden konnen werden gheretardeert / tot groote interesse / ende excessive schade van de selve/ midtsgaders van de Reders/ ende de Koopluyden die de voorsz Schepen sullen hebben bevracht : Soo hebben Wy om te prevenieren het retardement der Schippers als vooren/ door nalatigheyt der Commisen totte recherche/ in't waernemen van hare Officien/ in de uytterste Zee-gaten/ voor soo veel de recherche in 't Texel ende 't Vlie aengaet/ goetgevonden/ dat de Officieren / aldaer tot hun devoir wel scherp ende ernstelijck sullen werden aengemaent by de Collegien ter Admiraliteyt tot Amsterdam/in't Noorderquartier ende in Vrieslandt respectivelijck/ daerse onder resorteren / met permissie aen de Schippers/dat se (de voorsz Officieren in manquement blijvende) haer sullen hebben te addresseren aen den Capiteyn van den Uytlegger/ die gheauthoriseert wordt midts desen/in sulcken geval de Schepen te visiteren/ ende Acte van expeditie te verleenen / de welcke naderhandt aen de Schippers wederomme hier te Lande komende/ sal dienen tot decharge op de Comptoiren der Convoyen / ende door de Officieren gestelt worden in handen van den Advocaten Fiscaels / omme te dienen tot Instrumenten / daer mede datse de voorsz Cherchers sullen konnen talangieren. Doch alsoo in de Mase ende Wielingen (alwaer geene Uytleggers in 't uyterste van de Zee-gaten en werden gheemployeert/maer de Recherche uyt de naestgelegen Steden moet geschieden) de voorsz Middelen niet en souden konnen worden gebruyckt/ soo hebben Wy oock goetgevonden mits desen te stellen / ende te laten ter dispositie van de Collegien ter Admiraliteyt van dien resorte / het introduceren van soodanige ordres / als haer E. tot voorkominge van frauden dienstich sullen oordeelen.

Ten vijfden, Alsoo bespeurt wordt/ dat eenige Commisen ter Recherche in hare functie niet soodanigh en vigileren als 't wel behoort/ Soo is onse ernstige wille ende intentie / dat alle de selve Commisen gehouden sullen zijn/van de Heeren Raden van de respective Collegien ter Admiraliteyt / met den aenvanck van yeder Jaer te versoecken continuatie van hare bedieningen/ om als dan door de selve Collegien op haer comportementen behoorlijck gelet / ende sy lieden nae onder-

 vindinge

Num. IV vindinge van saecken gecontinueert/ ende op nieuws be-eedicht / ofte wel gelicentieert te werden/ sulcks als naer gelegentheyt/ende ten meesten dienste van den Lande bevonden sal werden te behooren.

Ten sesten, nademael by experientie bevonden wort/ dat in de Steden/ op 't executeren van haer Ho. Mog. Placcaten / soo over ontdeckinge van frauden/ als anders/ tusschen de Magistraten/ ende de Officieren van de Convoyen ende Licenten/ veele disgusten ontstaen: dat mede de selve Officieren door die van de Militie / ende anderen in dienst van de Generaliteyt zijnde/ bywylen de handt soodanigh niet en werdt geboden/ als den dienst van 't Landt wel vereyscht / Soo hebben Wy tot voorkominge van dien/ goetgevonden mits desen gantsch vrunt ende ernstelijck te versoecken de Heeren Staten van de respective Provintien / de Heeren haer Ed. Mog. Gecommitteerde Raden / of Gedeputeerde Staten / ende de Magistraten van de Steden ende Plaetsen/ door hare Officieren/ die van de Convoyen en Licenten / in alles de behulpelijcke handt te willen doen bieden / ende houden. Van gelijcken lasten ende bevelen Wy oock wel scherpelijck alle Politijcque ende Militaire Officieren / in Eedt van de Generaliteyt zijnde / de voorsz Officieren van de Convoyen ende Licenten / in alles / des by haer versocht werdende/ behoorlijck assistentie te doen.

Ende op dat niemandt van dese Onse Ampliatie van voorgaende Placcaten/ op 't stuck van de voorsz Convoyen ende Licenten geemaneert/ eenige ingnorantie en hebbe te pretenderen/ Soo ontbieden ende versoecken Wy daeromme de Heeren Staten, Gecommitteerde Raden / ende Gedeputeerde Staten van de Provintien respective van Gelderlandt ende 't Graefschap Zutphen / Hollant ende West-Vrieslandt, Zeelant Uytrecht/ Vrieslandt / Over-Yssel/ Stadt Groeningen ende Ommelanden/ende allen anderen Justificieren ende Officieren/ dat sy de selve Ampliatie van stonden aen alomme doen verkondigen/ uytroepen/ publiceren ende affigeren / in alle Plecken van dese Landen/ daer men gewoonlijck is dusdanige uytroepinge/ publicatie ende affixie te doen. Lasten ende bevelen voorts de Raeden ter Admiraliteyt/ den Advocaten Fiscaels/ende allen eenen yegelijcken dien het eenichsints aengaen mach / dese onse Ampliatie te achtervolgen/ ende doen achtervolgen/ Procederende / ende doende procederen tegens de Contraventeurs ende Overtreders van dien/sonder gratie/ ooghluyckinge/ faveur/ dissimulatie ofte verdrach/ want Wy sulcks ten dienste van den Lande hebben bevonden te behooren.

Aldus gedaen ende gearresteert ter Vergaderinge van de hooggemelte Staten Generael / in den Hage / op den twintichsten October sestienhondert drie en vijftich. Was geparapheert/ I. van Meyden, vt. Onderstondt/ ter Ordonnantie van de selve. Geteeckent/ N. Ruysch. Zijnde op 't spatium gedruckt het Cachet der selver Heeren Staten in rooden Wassche.

Inven-

Inventaris om een Schip te maecken op volgende Certer.

Lanck over steven 125 voeten/wijt binnen syn huyt dertich voeten/ hol in 't ruym op syn uytwateringe twaelf voeten/ de stevens sullen t'samen vallen twee en twintich voeten/dat is/voor achtien en een half/ achter drie en een half voeten/voor niet meerder dan den heckback lang twintich voeten/ breet en diep nae advenant/ en nae eysch van 't werck ten minsten vijftien/ende sestien duymen met een boven net van seven voeten aen boort/ de overloop met het boven net sullen recht doorloopen van den eenen steven tot den anderen/ met een lange stuyr-plecht/ daer bequaem vier stucken staen konnen/met twee poorten op het heck in de Capuyt/ende twee achter uyt/ op datmen de Stucken van de stuyr-plecht op het hecken achter uyt mach gebruycken. Item/sal het voorsz Schip moeten hebben een goede Kiel van twee stucken/ goet/ gaef en vierkant eycken hout/ breedt/ ende dick twintich duymen/ het las van de Kiel sal langh moeten zijn negen voeten/ en het las van de steven seven voeten/ achter op de lassen een goet knie/ ende sullen de steven langh in de winckel twee en twintich voeten dick/ binnen de huyt sestien duymen/ de buyckstucken sullen wesen in de midden elf duymen/ enckelde houten voor en achter naer advenant/de sitters negen duymen/ de oplager acht duymen/ op het boeysel de stutten ses duym/ mits boven te verkieren/ en uyt te breecken tot contentement van den Besteder/ oock de buyckstucken/sitters/oplangers wel te verscherven ten minsten vijf voeten/ wel meer maer niet minder/ de plancken van het onderste boeysel sullen dick wesen tot het tweede barckhout vier duym/ofte drie van een voet/ het coswijn in 't ruym sal wesen van twee stucken/met een lange las/ beslaende ten minsten drie houten breedt/ zijnde twintich duymen/ diep negen duymen/de weygers van binnen goede Koningsberger plancken dicht op malkanderen ghestreecken; Voorders sullen voor in de bouch leggen seven banden met een goede fockespoor/en achter over het hoch vier banden met gitters tot voor by de knies toe/aen de waringh twee knies langhs het Schip aen de spiegel/ de spiegel sal staen op elf en een halve voeten/ de heckbalcken salmen met vier knies sluyten/ te weten/ twee langs 't Schip/en twee op en neder/ de heckstander sal hebben aen yeder wulp een goede knie langh van slach/ als mede goede balckweygers breedt twee en een halve voet/ dick vijf en een halve duym/ de balcken in 't ruym veerthien duymen breedt/ende diep vijftien duymen/ van malkanderen leggen drie en een halve voet/ mits tusschen yder balck drie eycken ribben met een dwars ribbe/ ofte carveel hout/ ende aen yder eyndt van de balcken sal wesen een goet ghewassen knie/ langh van slach/ schietende naer de kimmen toe/ en wederom slaende nae de balcken/ aen yeder balck een goede steunder tot boven aen het boven net uyt de kimmen/ een katte

Van 't Schip Groeningen tot Amsterdam getimmert in het Iaer 1641.

Num. V. spoor en sitter aen yeder steunder / een plaet op het colsen met banden
om de groote maste spooren / het waterbort ofte lijfhout sal komen te-
gens de steunders aen / sal dick wesen ses duymen / ende breet twintich
duymen / tusschen yeder steunder een goede clos om te dryven / als me-
de buyten ende binnen een goede kimme plancke dick vijf duym / op de
watergangh een weyger van vier en een halve duym / ende Konings-
berger planck daer boven de weggers nae advenant / de weggers tus-
schen het boven eynt / en die en de overloop sullen wel glat geschaeft zijn /
dick naer eysch / de balcken van het verdeck sullen dick zijn thien duym /
vierkant van malkanderen leggen als onder den overloop doet / de bo-
venste balcken glat te schaven / en de kanten met een half rontje / midts
tusschen yder balck sullen leggen drie ribben / en een carueel hout / en een
goet gewassen knie aen yder eyndt van de balcken / onder den bredegang
sullen leggen twee barckhouten van dertien duym breedt / seven duym
dick / aen yder zijde met lange lassen / beslaende vier ofte vijf houten / de
breegangh te maecken drie en vierendeel duyms / schutpoorten tot be-
lieven van de Besteders / soo veel sy begeeren boven de breegangh te
leggen / twee barckhouten breedt en wijdt nae eysch van 't werck / met
een rahout met half rontje glat geschaeft / de watergangh van het ver-
deck sal wesen vier en een halve duym dick / breedt nae behooren / ende
aen boort een duym aengehouwen / midts een weger daer op geset van
drie en een halve duym / een planck daer boven so hooch het eyst; boorts
alles wel geschandeckt / gebosbanckt / ende de vertuyinng van goet dick
drooch waghescjot / te vertuygen nae eysch van 't werck tot Besteders
believen / midts regelingen / ende rochgangen daer boven van eycken
houdt / met drie breede rusten aen yder zijde / met alle de schoten blocks /
groote / en focke-besaens / marsse vals / en marse schooten / knechts
kruyshouten / bosbancken / ende bossen / tot benoegen van de Besteder /
de overloop te maecken van eycken plancken twee en een halve duym /
de koebrugh van goede balck-gesaechde deelen ofte Pruyssen deelen dick
twee en een vierendeels duyms / spit af / van onderen glat gheschaeft /
voor / onder en boven schaerstocken / daer de ribben in leggen nae eysch
van 't werck tusschen den overloop en de koebrugh / twee banden aen de
steven met een goede twil daer de boeyspriet in komt te leggen; Item /
voor en achter de focke groote / ende besaens mast te leggen een goede
visscher / dick nae den eysch van 't werck / met een goede spil / als mede
een goede kruysbetingh wel besorcht / een boeringh daer op / mede aen
yder zijde twee kluysen en kluyshouten / een goede galioen / kranen en
betingbalcken in 't galioen / achter een galderie te maecken met uyt-
staende deuren / met goede kapuyt ende Stuyrmans hutte / ende alle de
beschotten in de Kapuyt te beschieten / kassen / kooyen / bancken / spintjens
nae behooren / stuyrplichten / hutten met de uytstaende deuren / krom-
me stutten / beschot van de stuyrplicht / en hutte schootvry te maecken /
oock de balcken in de Kapuyt / stuyrplech ende hutte glat geschaeft / met
een half rantje aen het schot van de Kapuyt / twee winckel knies / kap-
uyten

uyten stuyrplicht en hutte met eycke wagers / ende aen yder balck een knietje boven de overloop / soo veel poorten te maecken als de Besteders believen sal / met een schildt voor met kromme stutten en schoot by te maecken / met hals masten ende schilden / sullen de Aennemers leveren een goet eycken roer / pen ende kolderstock / midtsgaders hout tot de beelden / ende het beeltwerck te bekostigen / als mede peck / teer / werck ende mos / mitsgaders het Schip buyten en binnen wel te brauwen / deutelen / en bouten te klincken / voorts Combuys / Bottelerie / Kotten en Schippers Kamer / soden om de pomp / kruyt en broodtkamer / en Koyen / altemael tot believen van de Besteder; voorts het geene het werck vereyst / dewijle men alles niet bedencken kan / sal de Aennemer maecken / midts dat daer niet manqueert om mede in Zee te gaen / als alleen het geene hier nae volcht / yserwerck ende spijckers sal den Besteder selfs bekostigen / het Schip eens te verdryven ende te verdeutelen / het kielen tot kosten van den Besteder / alles Amsterdammer voeten ende duymen. Num. V.

Wy ondergeschreven bekennen aengenomen te hebben te maec' en een Schip op voorgaende Certer, voor de Heeren Gecommitteerde Raden ter Admiraliteyt binnen Amsterdam, voor de somme van achtien duysendt driehondert vijf en sestich guldens, te betalen een derde part gereet, een derde als het Schip te water loopt, een derde als 't Schip vertimmert is; Dit alles oprecht en ter goeder trouwe, Oorkonde deses by ons onderteeckent den sevende Augusty 1641. Onder stondt *Iacob Dircksz* ende *Ian Ariaensz.*

Besteck ende Conditien van Schepen à 130 voeten lanck, 34 wyt, $13\frac{1}{2}$ hol, en $7\frac{1}{2}$ daer en boven, Sardammer voeten.

Voor eerst sal de Kiel lang wesen tusschen de lassen van de stevens vijf en negentich voeten / elf duym voor de voet / sal voor diep wesen negentien duym / in de middelwegen vierkant / dick een en twintich duym / aen de heylingh diep vijftien duym / twee ofte drie stucken van goet gaef Wesels hout / met las van thien voeten langh wel ghebout / langh over steven hondert dertich voeten.

2. De voorsteven dick vijftien duym / boven breedt acht en twintich ofte negen en twintich duym / onder nae den eysch / langh met de bocht omme te meten twee en dertich ofte twee en dertich voeten en een halve / sal bocht hebben aen beyde de binnen kanten ses voeten ende sal vallen vier en twintich voeten / ofte nae goetvinden van den Besteder.

3. De achtersteven sal dick zijn seventien duym uyt de onder kant van de kiel langh twee en twintich ofte drie en twintich voeten achtien duym bocht seven voeten streeck / ende vallens elf voeten / ofte na goetduncken als vooren.

4. De spiegel op derthien voeten hooghte te maecken / de heckbalck dick

NUM. V. dick vijftien duym/ breedt twintich duym / langh twintich ofte een en twintich voeten/ de rancoen houten sullen dick zijn negen duym/ breedt twee en twintich duym / van goede gave bequame Crommers ghemaeckt/ met een goede gave stercke broeckwrange ende wel gebout.

5. De wrangen van de spiegel sullen van den anderen leggen negen duym/ op yder eynde met een goet gave gewassen kine ghesloten/ op yder eynde van de heckbalck van gelijcken met een goet gaef gewassen kine gesloten ende dubbelt gebout/ met twee goede slapers ofte spiegel spooren onder den overloop tegen de spiegel aen te leggen.

6. Van 't achterspant af te maecken met gewassen wille tot de kiel van de spiegel toe/ noch te stellen een goede gewassen kine op de kiel met een haeck aen de achtersteven gemaeckt/ hebbende slach op yder eynde ses voeten.

7. Dit voorsz Schip sal wijt wesen op derthien voeten en een half daer op wateren sal vier en dertich voeten ende een en een halve voet holte/ wijt ses en twintich voeten.

8. De santstroock dick vier duym / breedt twee ofte vier en twintich duym / het inhout in de vloer diep elf duym / in de kimme thien duym / ende hooger negen duym / in den overloop seven duym en een halve/ voorts nae den eysch van 't werck breedt negen of negen en een halve duym / sal van den anderen leggen in de vloer acht duym/ ende verschieten vijf of vier voeten en een halve / wel meer maer niet minder/ de vloer wrangen te maecken van enckelt / geen gesaechde platen/ soo verre achter ende voor als het mogelijck is.

9. Het sacthout langh naer den eysch van twee gave stucken ghemaeckt/ dick tien duym/ breedt drie en twintich duym.

10. De huyt sal dick wesen vier duym / de wegers soo dick als de huyt ofte drie duym naer believen van de Besteeders / welverstaende dattet vlack metten Kimmegang Lubeckse ende Coningberger plancken sal moeten werden gemaeckt.

11. De Kimmewegers aen elcke sy dick vijf duym/ breet achtien duym / achter ront afgehouwen naer de houten noch een weger ende boven dicht aengestreecken dick drie en een half duym / breet achtien duym.

12. de Bantwegers sullen dick zijn ses duym/ breet vier en twintig duym/ de voorstucken van de bantwegers uyt Crommers ghesaecht van schelste nae de boegen voor ende achter te leggen onder de overloop vier banden met een focke spoor/ ende boven den overloop drie banden/ elcken bandt naeden eysch van 't werck lang van slach veertien voeten/ breet sestien duym/ dick naerden eysch van 't werck.

13. De Balcken onder den overloop breedt in 't viercant vijftien duym / sullen van den anderen leggen vier voeten tusschen de balcken vier goede eycke ribben ende aen elcke syde een kruysribbe van vooren tot achteren aen de balcken op elck eynde met een goede gewassen kine gesloten met haecken aen de balcken/ op elck gemaeckt hebbende

slach

slach aen de Balcken vijf voeten / ende de onder eynde loopende tot de kimme toe/ dick acht duym a negen duym de knies. Num. V.

14. De Schaerstocken dick ses duym/ breet veertien duym.

15. In dit schip te setten aen de onderste balcke van vooren tot achteren een steunder/loopende van de kimme tot aen 't Boevenet toe/dick tien duym/breet 14 duym/ aen yder spant steunders te maken/Kruyshouten/ sitters wel dicht gevoecht ende met bouts wel door malckanderen/ sullen verscherven vier en een halve voet/ alles met behoorlijcke katte spooren naer vereysch van 't werck ghesloten met splissen ende wegen.

16. De gangboorden dick ses duym/ blyven hout breet ses en twintich duym boven/ den overloop het bovenet toe dicht te wegeren met plancken twee en een half duym dick / ofte naer believen van de Besteder.

17. Den overloop dicht te maecken met eycke plancken dick drie duym/ Dansicker ofte Simtmer plancken die goedt ende gaef zijn/ sonder streypen / ses en twintich poorten op den overloop te maecken.

18. De balcken van't Boevenet te maecken op seven voeten uyt den overloop/ diep negen duym/ breet tien duym /aen elcke eynde met goede gewassen knie gesloten met haecken aen de balcken/sullen van den anderen leggen vier voeten/ op het boevenet daer moet het schip wijt wesen acht en twintich voet/ dan moeten die stutten boven het boevenet wat verkeeren/ om boven een ruym Schip te hebben/dat het schut ofte stucken bry mogen inloopen van de boot/twee en twintich poorten op 't boevenet/ vier in de Hut/ met vier ronde voor de Hut.

19. Op het boevenet te leggen een ganghboort van vooren tot in de Cajuyt toe / dick vijf en een half duym uytgehouwen breedt twintich duym / daer op een weger te setten dick twee en een half duym blyvens hout/ breet negentien duym daermen op schandecken sal.

De schaerstocken op 't boevenet / dick vijf duym/ uytgehouwen een duym/ breet vijftien duym / tusschen elcke boevenets balck te leggen vijf eycke grieten/ ende van boort af dichte te maecken met gave balck deelen dick twee duym / het spint ende blau wel afgehouwen.

21. Tusschen de schaerstocken te maecken een boevenet van eycke grieten ende te latten van achteren tot vooren naer behooren met wagenschotte latten.

22. Boven op't laegste van 't schip voor de groote Mast te maecken vier en een half voet voorscheen met een verdeck tot de groote Mast met een bequame schans voor.

23. Noch te stellen in 't midden van 't schip loose stutten door de borsbanck om haer halfmasten aen te sluyten / oock voor ende achter van gelijcken stutten/ om schaerkleen aen te hangen.

24. Noch te maecken een bequame Cajuyt / de balcken sullen dick sijn ses duym en een half in 't vierkant van den anderen leggen achtien duym/ met een goede gave ghewasse knie aen de balcken met haecken

Num. V. ghemaeckt boven gedeckt met balckdelen / het spint ende blau wel afgehouwen/ dick twee duym.

25. Noch te maecken een beschot voor de Cajuyt op de stierplecht.

26. Noch binnen de Cajuyt te wegeren mede goede bequame Hamburger plancken/gladt geschaeft om op te schilderen.

27. Noch achter op het schip te maecken een stiermans Hut met Coyen/alles nae behooren/ den ingangh met een ronde boogh.

28. Twee ingangen met ronde bogen te maken om van 't boevenet in de Cajuyt te gaen.

29. De Huyt van 't Schip sal dick wesen als boven geseght is/ van de Sandtstreeck af tot het onderste barckhout toe/ ende voorts tot het Rehout toe drie duym/van goede gave plancken/op elcke haeck van de plancken van de Huyt een bout van Dansicker of Smitmer plancken.

30. Van 't onderste barckhout af totte kimme toe te maecken de gangen/ niet breder als 15. a 16 duym/ yder gangh met drie nagels op yder hout ghenagelt/ ende in 't vlack van ghelijcke drie nagels / ende elcken haeck van de plancken lanck te maken vier voet en een half/wel langer maer niet korter.

31 Noch vier spant Barchouten met een Rehout/waer van het onderste dick wesen sal seven duym/breet 14 duym/het tweede van gelijcke dickte en breete/ het derde dick ses duym / breet dertien duym / het vierde van ghelijcke dickte ende breete als het derde/het rehout vijf en een half duym/ breet negen en een half duym.

32. Boven op het Rehout te setten een drooge planck dick twee duym/met een sponge uytgehouwen om de fortuynen daer in te maecken van wagenschot/ 't wageschot van de fortuynen sal dick wesen een duym / en voor en achter soo hooch te fortuynen als de binnecanten sullen vereysschen.

33. Alle de lijsten buyten aen 't schip te maecken met half ronde.

34. Noch te maecken een bequaem Gallioen met een viercante Galderye achter gesneden nae besteders believen.

35. Een bequaem Roer Cruysvheting lang tot beneden toe in de wegers gelaten/met een spille daer toe met vijf gaten/ voorts Kruyshouten/ schooteblocx/ Clampen/ groote ende kleyne knechten / alles naer behooren/ ende den eysch van 't werck / ende alle de knechten naer behooren.

36. Soo veel luycken te maecken onder als boven op den overloop na den eysch van 't werck.

37. Dit schip te naegelen met binnelantsche nagelen / die goet ende bequaem zijn/op geen stoof gedrooght / ende het schip met twee wercken wel gedreven/ ende te pluggen en te arcken nae behooren.

38. De Vissingen van de masten sullen dick syn 8 duym/ende breet nae den eysch/van goet gaef ghesloten hout ghemaeckt met de Cramen.

39. Sul-

39. Sullen oock geholden zijn alle de steunders sitters/ Kruyshouten ende knies door elcke gang een bout te smyten / ende wel te sluyten. NUM. V.

40. Noch te maecken alle de rusten / Clampen van luycken/ bosbancken/ende alles te maecken soo 't schip in Zee varen moet / alle de schermen Pilaren te stellen met de voorscheren van 't Gallioen.

41. Onder den overloop te maecken alle de beschotten ende Coyen datter onder den overloop gemaeckt moet wesen/ te weten/ het vergat/ het Cabelgat/ de Combuys/de Botelerye/ de Schippers Camer/ de Hooghbootsmans Kamer/de Brootkamer/de Kruytkamer/ de Zeylkamer/alle dese kamers te maecken nae behooren / soo 't schip in Zee varen moet/ ofte totte Besteders believen/ met het beschieten van de Cajuyt.

42. De Schepen van buyten noch eens te verdrijven ende te calefaten / ende de nagels noch eens te verpluggen/ende de scheuren van de plancken wel te versien/ om met een dicht schip te mogen in Zee gaen.

43. Oock de Schepen te picken ende te teeren nae behooren.

44. Ende of in dit Besteck eenige dingen waren vergeten/ en nochtans in 't Schip noodich ghemaeckt moeste wesen / dat sal den aennemer gehouden sijn te maecken / ende te leveren / sonder eenich buyten werck te mogen eysschen ofte genieten.

45. De voorsz schepen sullen op stapel werden gestelt ter bequamer plaetse om van dach tot dach exacte toesicht op 't werck te nemen/ofte te doen nemen respective/ of alles wert gemaeckt ende gedaen volgens Besteck ende soo 't behoort.

46. De respective Meesters die 't werck sullen komen aen te nemen / sullen gehouden zijn 't selve werck selfs te voltrecken / sonder 't selve in 't gheheel ofte ten deele aen andere over te doen / ofte eenige Hoopwerck aen de knechts te mogen besteden.

47. Het bedingen loon van 't schip sal werden betaelt in drie payen ofte termynen / te weten/het eerste derde part by 't oprechten van de Steven/het tweede darde part so wanneer het schip sal wesen gebracht in 't water/ ende het leste darde part wanneer 't schip sal wesen t' eenemael getimmert/opgenomen/ende de leverantie sal konnen geschieden.

48. De Aennemers sullen oock gehouden wesen tot contentement van de Heeren Besteders te stellen suffisante Cautie tot voltreckeninge van 't werck ende naekomen der conditien.

49. De Aennemers sullen de Clampspijckers selfs moeten toedoen/ sonder daer af yets te mogen eysschen/ende al het yserwerck by de Besteders te leveren/moeten verwercken.

Eyndelijcken/ sullen aen de minst eysschende tot een treckpenninck werden vereert hondert Carolus guldens/sonder nochtans de Heeren Besteders ghehouden sullen zijn/het werck aen hun te laten/maer hun beraet hebben voor de tijdt van vier en twintich uyren/ doch by aldien de Aennemer 't Timmeren wort toegestaen / sal hy van geen strijck penning yets hebben te pretenderen.

NUM. VI.

EXTRACT,

Vyt het Regifter der Refolutien van de Ho. Mog. Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden, concernerende de beveylinge van de Zee.

Martis den 30 December. 1636.

Refumptie van de naerdere Ordre ende Reglement op het befetten van de Kufte van Vlaenderen, ende beveylinge van de nauwe Zee, de welcke ten verfcheyden infichten is verandert, vermindert ende gheaugmenteert, refpective op verfcheyden poincten ende artyckulen.

1 ALfo men hier bevoorens tot befettinge van de Kufte van Vlaenderen/ende kruyffinge van de nauwe Zee/ goet gevonden heeft ghehadt/ te maecken een repartitie van vijf en dertich Schepen/ vijf Jachten ende vijf Fregatten / tot lafte van de refpective Provintien/ daer toe verfocht fijn ghewceft te furneren twee Millioenen guldens/ ende datmen dies niet tegenftaende uyt verfcheyden refpecten niet en heeft vernomen 't effect/ 't welck men hadde verwacht van de voorfz. vijf en dertich Schepen/vijf Jachten en vijf Fregatten: Soo ift datmen den fesden Martij leftleden genootfaeckt is ghewceft tot verlichtinge van de gemelte Provintien / en tot beter befettinge van de Kufte van Vlaenderen/ ende beveylinge van de Nauwe Zee te beramen / en te arrefteren een naerder Ordre ende Reglement/'t welck ten verfcheyden infichten by defen wert verandert/vermindert/ en geaugmenteert refpective/en fullē dienvolgens in plaetfe van de voorfz vijf en dertich Schepen/ vijf Jachten en vijf Fregatten / aengehouden werden twee en twintich Schepen / vijf Jachten en vijf Fregatten / waer van des Somers op de Kuft fullen gebruyckt worden feftien Schepen/en vijf Fregatten/ die continuelijck fonder eenige intermiffie / of ontflaginge in dienft van den Lande fullen verblyven tot nader ordre van haer Ho. Mogende/ende fullen de voorfz Schepen gemonteert worden met acht en twintich ftucken Kanon/ ende fteen-ftucken na advenant / gemant met tnegentich Matroofen en twintich Soldaten / de Officieren daer onder begrepen/den L. Admirael met 148 Matrofen en acht en veertich Soldaten/ de Vice-Admirael met hondert Matroofen en dertich Soldaten / de Jachten ende Fregatten met vijftich Matroofen ende feftien Soldaten: Welverftaende dat het meerder ghetal van de Matroofen

trosen boven de tachtich op de voorschreve Schepen / terwijle de Soldaten minder werden ghenomen als eerst was voorgeslagen onder de kosten van de Soldaten sullen worden ghebonden / van dese resterende ses Schepen ende vijf Jachten / sullen des Somers vier Schepen ende een Jacht kruyssen in het Canael van de Hoofden af tot Engelandts Endts / ende twee Schepen ende een Jacht sullen kruyssen van de Hoofden Noort-waerts op tot aen 't Sandt ende Rif respective / ende van daer wederom naer de Hoofden / ende de resterende drie Jachten sullen kruyssen langhs de Kusten deser Landen / volgens de ordre hen te geven. Num. VI

2. In 't schaffen voor de Capiteynen / Officieren / Matroosen ende Soldaten / sal ghevolcht worden de lijste ende voet hier nae uytgedruckt.

3. Ende alsoo aen het kiesen van de Capiteynen / Luytenants / Schippers ende Stuyrluyden uytermaten veel is gelegen / soo werdt het verkiesen van dien ghestelt aen sijn Excellentie met de Heeren by sijn Excellentie daer toe als dan te adsumeren / en sullen daer toe egeen Persoonen werden aengenomen / nochte geavanceert / ten sy dat sy van goet leven ende comportement zijn / oock bequaem / ende het stuck van het Zeemanschap met de practijcke van dien wel verstaen: Dan wat aengaet de vordere Officieren ende Matroosen de selve sullen worden aengenomen op de respective Soldyen / volgens de Lijste hier achter gestelt ende invoegen hier naervolgende.

4. De twee en twintich Schepen vijf Jachten / ende vijf Fregatten / sullen met kennisse ende ordre van sijn Excellentie by de Collegen ter Admiraliteyt respectivelijck daer 't behoort al noch ghekooren worden uyt de voorsz vijf en dertich Schepen / vijf Jachten ende vijf Fregatten / voor soo veel daer aen al noch soude mogen manqueren / ende offer van de voorsz Jachten ende Fregatten quamen te vergaen / ofte gesleten te worden / sullen als dan in plaetse van dien worden ghemaeckt nieuwe Fregatten / volgens seeckere Cherter tot Amsterdam ofte elders / albereyts beraemt wesende / ende indien van de voorsz twee en twintich groote Schepen eenige quamen te vergaen ofte ghesleten te worden / sullen als dan in plaets van dien ghebouwt worden Schepen van hondert twintich voeten lanck over stevens / ende negen en twintich voeten wijt / twaelf voeten hol onder den overloop / met een Koebrugge daer over op seven voet / Amsterdammer Maet / ende sullen over sulcx de Provintien ghehouden zijn / t' syner tijt geldt te furneren tot bouwinge der voorsz Fregatten ende schepen respective.

5. De voorsz twee en twintich Schepen / als oock eenige Jachten / ende Fregatten syn van allerhande Equipagie Geschut / munitie van Oorloch by de respective Collegien daer 't behoort voor de eerste reyse versorcht ende Zeylreet gemaeckt geweest / ende op ordre van sijn hooggemelte Excellentie ende de Heeren by hem daer toe geadsumeert ghebruyckt / sulcx als den dienst van den Lande heeft vereyscht / sonder

Num.VI dat de voornoemde Admiraliteyt eenige dispositie daer over heeft behouwen/of noch behoudende is / uytgesondert de Judicature voor soo veel belanckt de Pryssen der Schepen ende volck dat daer op soude mogen bevonden ende binnen s'Lants by de voorsz Schepen/ Jachten/ ende Fregatten/respective gebracht werden/ mitsgaders de aenhalinge van de verswegen Goederen of Lorredrayerien die by de meergenoemde Schepen/Jachten/ende Fregatten sullen worden gedaen/dan wat aengaet de Delicten/ ofte excessen die de Capiteynen/ Officieren/ Matroosen/ofte Soldaten op de voorsz Schepen / Jachten ende Fregatten respectivelijck / varende binnen Scheepsboort sullen perpetreren ofte committeren/ofte oock wel te Lande/geduyrende de voyagie/ ofte dat sy in de Zeegaten sullen leggen / sullen de selve delicten / ende excessen by den Luytenant Admirael ofte den geenen die in des selfs absentie sal commanderen met den Ordinaris Krijgsraet volgens den Articulsbrief worden geoordeelt/ oock ter executie ghestelt / ende doen stellen/ gelijck by den ordinaris Krijchsraet binnen s'Lants gekomen wesende/ sullen worden geoordeelt/ de Delicten/Misusen/ofte wandevoiren in Zee gecomitteert ofte gevallen/in kas de selve aldaer door het een of het ander incident of ongelegentheyt niet en sijn gerecht /en wat aengaet de Jachten en Fregatten/die by de Collegien ter Admraliteyt niet en hebben konnen ghevonden worden/ ende over sulcx al noch sijn manquerende/ de selve sullen gevonden moeten worden by het eene ofte het ander bequame middel.

6. Ende alsoo de voorsz zeylreetmaeckinge voor de eerste reyse by de Collegien ter Admiraliteyt daer't behoort niet en heeft konnen gepresteert worden / vermidts de groote schaersheyt / ende verachteringe van der selver Finantien/ hebben de respective Provintien dit loopende Jaer moeten opbrengen in handen van den Ontfanger Generael Doublet der selver quota in de hondert duysent guldens in minderinge van hare defecten in de Subsidie te watee / die tot de voorsz Zeylreetmaeckinge der meergenoemde Schepen/Jachten ende Fregatten sonder eenige diversie is geemployeert.

7. De voornoemde Schepen / Jachten ende Fregatten eerst by de Admiraliteyt in voegen voorsz wel versien ende zeylreetgemaeckt wesende/ sijn de selve op de respective Provintien gerepartieert geworden voor soo veel de Soldyen/kostgelden/ de Equipagien daer na gevallen aengaet / doch de Leeningen betalinge van Soldye en kost-gelt / voor al het voorsz varende volck ende Soldaten/ midtsgaders de Equipagie ende Amunitie van Oorloch voor de Schepen/Jachten/ende Fregatten / is door een ghequalificeert persoon ofte persoonen by de Provintien respectivelijck daer toe gestelt/ versorcht / die ten regarde ende behouwe van 't Landt voor de voldoeninge hebben moeten caveren ende vast staen/ende sal op sijn perijckel van de Provincien daer't schip/ Jacht/ ofte Fregat by hem in voegen als vooren aengenomen gherepartieert staet / mogen soodanige verseeckeringe stipuleeren ende nemen

men/ als hem goet duncken sal/ sonder dat sy ten insich te van wanbetalinge der Provintien eenige excusen tegens 't Lant sullen mogen allegeeren/ ende sal van dese versorginge van Equipagie/ Munitie van Orloch/ Soldien/ ende Vivres/ bereeckent worden door des Generaliteyts Reeckenkamer. Num. VI

8. De Capiteynen in plaetse van dertich gulden/ sijn ter maent genietende hondert gulden: En de andere Officieren ende Bootsgesellen volgen de lijste hier achter staende/ ten eynde de schepen met goet volck mogen worden versien.

9. De voornoemde Schepen/ Jachten/ ende Fregatten sullen haer aen en aen moeten voegen in het Goereetsche Gadt / voor Hellevoet-Sluys/ ooch aldaer continueren om de ordre van sijn meerhooggemelte Excellentie en de Heeren by hem t'adsumeren te ontfangen / sonder yemants ander bevelen te gehoorsamen.

10. Ter selver plaetse van't meergenoemde Rendevous is ghestelt een Contrerolleur/ versien met behoorlijcke commissie ende Instructie / welcke Commissie ende Instructie beyde hier achter staen geinsereert.

11. Ende om van de voorsz Schepen/ Jachten/ ende Fregatten de verhoopte diensten seeckerlijck te trecken / sullen van de voornoemde Schepen/ gelijck hier vooren is aengeroert/ sestien met vijf Fregatten gestadich op de kust van Vlaenderen / van prima April tot prima November blyven/ ende die beset houden / ende tot dien eynde gaen leggen naer gelegentheyt van weder ende windt/ daer den Commandeur oordeelen sal datse den meesten dienst sullen konnen doen / ende op dat sy den vyant uyt ofte inkomende altoos te beter met zeylen sullen konnen volgen/ sullen geduyrende haer verblijf op de Kuste by hansaem-weer brengen om tusschen water ende windt schoon te maecken ende houden/ ende voorts verckenen van de kimme tot aen de kiel toe; doch genootsaeckt wesende geheel schoon te maecken/ sullen sy by beurten van twee t'seffens schoon maecken / ende tot dien eynde met schriftelijck consent van den Commandeur binnen s'Lants komen / ende weder op 't spoedighste Zee kiesen / daer toe sy by de voorsz Contrerolleur sullen werden geperst/ nae dat de selve by de aennemers ofte beleyders sullen zijn versien na behooren in cas van ghebreck / en door extreme noodt elders ingecomen wesende/ sullen daer van advertentie doen aen Syne Hoochgemelte Excell. alhier in den Hage/ ofte by des selfs absentie aen de Heeren daer toe als dan geauthoriseert.

12. Ende op dat des Winters de Negotie behoorlijck tegens des vyandts gewelt/ ende andere onheylen ooch gheprotegeert mach worden / sullen de voorsz Schepen ende Jachten uytter Zee (volgens de voorverhaelde ordre) gecomen wesende/ wel ende te degen weder schoon ghemaeckt / ende geequipeert worden / ooch van Vivres ende andere noodtwendichheyt te voorsien / ende gheduyrende den tijdt van de resterende vijf Maenden op ordre van Syn Excell. met de Heeren by hem

NUM.VI t'adsumeren gestadich kruyssen by verdeelinge/ nae gelegentheyt in 't Canael van de Hoofden af tot Engelandts Endt / oock eenighe in de Hoofden selfs / als oock van de selve Hoofden af Noortwaerts in de Noort-Zee tot aen het Sant / mitsgaders langhs de Kusten deser Landen ; Ende wyders doen 't geene Syn Excell. met advys van de Officieren ter Zee voor de meeste seeckerheyt ende dienst van den Lande nader sal ordonneren.

13. De Havenen van Vlaenderen soo des Somers als des Winters respectivelijck in voegen hier vooren verhaelt wel beset wesende/ sal nae het oordeel van dese Luyden hen dies verstaende voor een groot deel den vyant belet werden/ uyt ende in de voorsz Havenen respectivelijck te komen/ofte ten minsten ghedwongen worden de Schepen deser Landen aen te doen/ ende by gevalle doorkomende/ sullen met ordre op veel seeckerder spoor als in de woeste Zee achtervolght / ende van alle desseynen afgekeert konnen worden.

14. De Schepen en Jachten die in het Canael des Winters sullen kruyssen/sullen de respective Schepen komende van Westen vermogen te Convoyeren ende in seeckerheyt brengen/naer ghelegentheyt indien sulcx te passe komt/ende sonder verbreeckinge van haer Ordre kan geschieden.

15. Op de verseeckerheyt ende bewaringe van onse Kusten als andersints / sal boven de voorverhaelde Ordre soo des Somers als des Winters soodanige naedere ordre worden ghestelt/sijn meer Hooghgemelte Excellentie met die te adsumeren Heeren van tijt tot tijt sal goet vinden.

16. Ende op dat de voorsz ordre precise achtervolght/ ende een yder van de Zee-varende Luyden in sijn debvoir gehouden worden/ en sullen de voorsz Capiteynen niet vermogen in eenige Havenen / buyten expressen last in te loopen / nochte op eenige Kusten te Anckeren / ten ware door hooghdringende noodt : Ende sullen sy geensints/noch haer volck in Engelandt ofte andere Havenen mogen landen / onder wat pretext het oock soude mogen wesen / op pene van cassatie ende arbitrale straffe naer gelegentheyt:Oock sullen de voorsz Schepen Jachten ende Fregatten binnen s'Landts niet vermogen weder te keeren sonder voorgaende schriftelijck verlof van den Commandeur/op pene ende straffe als vooren.

Twee en twintich Schepen, vijf Jachten, ende vijf Fregatten beloopende in Soldye, Equipagie ende kost-gelt. 1108870-0-0

Om die te vinden in Schepen/ Jachten ende Fregatten over de respective Provincien/ soo nae als doenlijck is soude moeten aennemen.

Gelderlandt

Gelderlandt, een Schip, ende een half Jacht.	51082 - 0 - 0 Num. VI
Hollandt vijftien Schepen, ende een Jacht.	644144 - 0 - 0
Zeelandt twee Schepen een Jacht.	102164 - 0 - 0
Uytrecht een Schip een Jacht.	61905 - 0 - 0
Vrieslandt twee Schepen ende drie Jachten.	134533 - 0 - 0
Over-Yssel een Schip.	39281 - 0 - 0
Stadt en Lande drie Jachten.	64938 - 0 - 0
De sommen bedragen.	1098047 - 0 - 0
Drenthe een half Jacht.	10823 - 0 - 0
Maeckt te samen	1108870 - 0 - 0

Lijste waer na de Capiteynen, Officieren ende Matrosen sullen gegageert worden ter Maendt.

Den Capiteyn.	100
Stuyrman.	36
Luytenant.	25
Schipper.	24
Schryver.	16
Barbier.	24
Hoochbootsman	22
Timmerman.	30
Constapel.	22
Zeylmaecker.	14
Constapels Maet.	15
Hoochbootsmans Maet.	15
De drie Quartiermeesters elcx veertien gulden.	42
Corporael.	14
Provoost.	12
Bottelier.	22
Sijn Maet.	15
Kock.	21
Sijn Maet.	14
Twintich Matroosen tot elf gulden.	220
Veertich tot tien gulden.	400
Ses kalf-wassen braessems tot vijf gulden.	30
Trompetter.	20
Lootsman.	36
Een Jongen tot vier gulden.	4
	1193

De Maentgelden van de Vice-Admiraels ende Capiteynen respectivelijck / dienende op de voorschreve twee en twintich Schepen vijf

Num. VI Jachten ende vijf Fregatten / sullen cours houden ende continueren Jaer uyt Jaer in / 't sy of de selve in Zee ofte aen Landt zijn / in ghevolgh van haer Ho. Mo. resolutien van den vijftienden Augusti en vierden September 1636.

De Capiteynen sullen versorgen alle des Kocks ghereetschappen, waer voor sy ghenieten sullen ter Maent actuelijck in dienst wesende 12 - 0 - 0

Oock alle de Cajuyts gereetschap, waer voor sy sullen genieten als vooren, ter Maent. 6 - 0 - 0

Sullen oock versorgen keerssen, Putsen, Besems, Dweylen ende Swabbers, en daer voor genieten als vooren des Maents. 8 - 0 - 0

1219 - 0 - 0

De Capiteynen sullen gehouden wesen recepisse te geven van alle het geene sy ontfangen / ende daer van wederom gehouden zijn te verantwoorden / gelijck oock gehouden sullen zijn alle minder Officieren.

De Ordre in 't schaffen der Officieren ende Matroosen / sal gehouden worden volgens de Lyste hier nae volgende :

Generale Lyste van de victualie diemen op een Schip voor hondert en tien Hoofden *moet hebben ter Maent: Ende welcken volgende alle Capiteynen van de Vloot hun sullen hebben te reguleren, ende meerder ofte minder vlock naer advenant.*

2250 ℔ Hart-broot, à 5 ℔ yder hooft te weeck.
40 Sacken weeck-broot.
450 ℔ Kaes, is 1 ℔ voor yder hooft ter weeck.
5 Tonnen Vleesch, is 1¼ ℔ yder Man daechs, ende twee dagen sweecks.
400 ℔ Stockvisch, daermen haring voert, anders moetmen hebben 700 ℔.
4 Tonnen-Haring ter Maent.
1¼ Tonnen-boter ter Maent.
5½ Smaltonne Gort ter Maent.
4½ Smaltonne witte ofte groene Erten.
2½ Smaltonne bonen ofte Graeuwe Erten ter Maent.
½ Smaltonne wit Sout }
½ Oxhoort Azijn. }
35 Tonnen bier by de winter, ende Somer 42 Tonnen.
4 Vadem Branthout by de Winter, ende Somers drie Vadem.

Voor

Voor de Capiteyn ofte Cajuyt.

¼ Oxhooft France Wyn ter maent.
4 Stoop Spaense Wijn ter maent.
2 Stoop Brandewijn ter maent.
2 Half vaten goet bier ter maent.
1 Ham, ende Somers een stuck geroockt vleysch daer by.
¼ Hollantsche Boter voor 4 Maenden.
2 ℔ Suycker ter maent.
2 Tonnen Wittte beschuyt voor de reys.
Komyne ende Groene Kaes nae behooren.
1 Cruyt-Doos gestoffeert.
3 Stoop Oly voor de reys.
Mostertzaet nae behooren.

Repartitie van twee en twintich Schepen, vijf Iachten, ende vijf Fregatten.

GELDERLANT.

't Schip Frederick Henderick, . .	Vijs Adm. Berchem.
Een half Iacht den Engel Gabriel, . .	Cap. Veen.

Dit werdt met ende neffens het halve Jacht van Drenthe geequipeert.

HOLLANT.

't Schip Æmilia, ...	Luyt. Admirael Tromp.
't Schip Gelderlant, . . .	Cap. Colster.
't Schip Dordrecht, . . .	Vice Adm. Liefhebber.
't Schip Zee-Kalf, . . .	Cap. Vygh.
't Schip Prins Hendrick, . .	Cap. van Diemen.
't Schip Zutphen, . .	Cap. Catz.
't Schip Deventer, . . .	Cap. Brouwer.
't Schip Uytrecht, . . .	Cap. Brederode.
't Schip Walcheren, . .	Cap. Vloo.
't Schip Haerlem, . . .	Cap. Dionys Tourquoy.
't Schip Nassauw . . .	Cap. Lieve de Zeeu.
't Schip den Davidt, . .	Cap. Claes Ham.
't Schip Eendracht, . .	Cap. Bleecker.
't Schip Hollantsen-Thuyn, . .	Cap. Half hoorn.

Num. VI 't Schip Eenhoorn, . . Cap. Keert de Koe.
't Jacht Bommel, . . Cap. Dorrevelt.

ZEELANT.

't Schip Vliſſingen, . . Commandeur Ian Evertſz
't Schip Middelburg, . . Cap. Banckert.
Een Jacht de Haſewint, . . Cap. Hollaer.

UYTRECHT.

't Schip de Meerminne, . . . Cap. Vlieger.
Een Jacht Zirck-Zee, . . Cap. Regenmorter.

VRIESLANT.

't Schip den Bul . . . Cap. van Galen.
't Schip . . . . Cap. .
't Nieuw Jacht. . . . . Cap. Jan Sluys.
't Jacht den Dolphyn. . . Cap. Roſegeyn.
Noch een Nieu Iacht . . Cap. Bouchorſt.

OVER-YSSEL

't Schip Gouda. . . . . Cap. Forant.

STADT EN LANDEN.

't Schip Zee Ridder. . . . . Cap. Ian Franſſen.
Een Iacht. . . . . . Cap. Gloeyenden-oven.

DRENTHE.

Een Half-Iacht.
Dit werdt mettet halve Jacht van Gelderlandt geequipeert.

17. De Capiteynen ſullen in 't bywesen van den Aennemers ende verſorgers der Schepen van Oorloch en Jachten reſpective de Matrooſen aennemen/des ſullen de voorſz Aennemers ende verſorgers de onbequame vermogen te wraecken / ende upt te ſetten / ende ſullen voorts de Capiteynen met hun communicatie den Bottelier/ ende alle andere Officieren aennemen.

18. De voorſz Aennemers ende Verſorgers / ſullen datelijck ende ſoo haeſt de Schepen tot hunne reſpective Directie ſtaende / upt Zee binnen s'Lants ſullen gekomen weſen / maecken eene pertinente Lijſte van

ste van alle het geene noch binnen Scheeps-boort sal worden bevonden/ende daer op aenteeckenen wat noodich is ende gerequireert wort om de selve Schepen weder van Vivres / Munitie van Oorloch ende andere nootsaeckelijckheden te versien / ende dienvolgens de selve defecten te doen suppleeren. Num. VI

19. Stellende aen en aen ondertusschen sonder tijt verlies/ordre dat de schepen van Oorloch worden gecalfaet/overgehaelt/schoon gemaect/ ende vervolgens gereet/voor so veel nae gelegentheyt eenichsints doenlijck sal zijn/ende ten dien fine in tijdts senden op het Rendevous allerhande Scheepsbehoeften tot het calfateren/ ende timmeren noodich.

20. De Vijs-Admiraels als oock Capiteynen respectivelijck / sullen hebben te versorgen dat de Anckers ende Touwen aen Boort werden ghehaelt / soo wanneer de Schepen in de Haven op Hellevoet-Sluys sullen wesen ghekort / ende vast gemeert / soo wanneer als de voorsz Anckers soude mogen sijn blyven staen, ende werdt de Capiteynen ende andere Officieren expresselijck ghelast / te onderhouden ende doen onderhouden precise den Articul brief / elcx voor soo veel de selve hen aengaet / ende sullen de Contraventeurs by den Krijghs-Raedt in rigeur werden ghestraft / soo wanneer de Aennemers ofte Beleyders over de contraventien sullen klagen/ofte door den Fiscael doen klagen.

21. De Monsteringen van 't volck sullen moeten gheschieden binnen Scheeps-boort/ gelijck oock door de Aennemers ende Beleyders de betalinge van dien mede binnen Scheepsboort sal worden ghedaen in 't bywesen van de Capiteynen / ende in kas datter yemant van de Officieren ende Matroosen de voornoemde Aennemers ende Beleyders soude mis seggen ofte pogen te misdoen / sullen de Capiteynen sulcx voorkomen ende effectivelijck verhinderen/tot welcken eynde hy den Geweldiger over de Schepen met syne Adsistenten by de hant sal doen komen ende laten blyven/soo wanneer de voorsz betalinge sal ghescheiden/ ende sal den Krijghs-Raet over de Officieren ofte Matroosen moeyte ofte onrust verweckende of aenrechtende / de Judicature hebben/ oock doen straffen naer behooren.

22. De Aennemers ofte Beleyders der Equipagie des versocht wesende/ sullen vermogen af te spreecken so het haer goet dunckt voor de Officieren ofte Matroosen dienende op de twee en twintich Schepen/ vijf Jachten/ ende vijf Fregatten/ eenige klederen ofte andere behoeften / midtsgaders oock huyshuyre ofte andersindts toesegginge doen/ ende alle 't selfde rescontreren op de Monsteringe ende betalinge tot Hellevoet-sluys aen de verdiende Gagien van sodanige Officieren ofte Matroosen daer voor sy eenige waren ofte schult sullen hebben afgesproocken/ofte toegeseyt/ mits aen de selve Officieren ofte Matroosen in sodanigen kas overleverende quitantie van de Crediteuren van de gedane betalinge/ daer mede de voorsz. Officieren ofte Matrosen te vreden sullen moeten zijn.

Num.VI 23. In cas dat ter saecke van eenige Liquide ofte Illiquide schult/ ofte andere pretensie/ daer voor de voornoemde Aennemers ofte Beleyders niet en sullen hebben gesproken de Gagien van de voorsz Officieren ofte Matroosen dienende op de voorsz Schepen/ Jachten/ende Fregatten werden gearresteert/ sullen de selve arresten op de Copien van de Monster-rollen in margine van den naem van den Officier ofte Matroos aenteyckenen / ende ten tyde van de betalinge hem sulcx voorhouden ende induceeren / ofte hy de betaelinge volgens den arreste wille laten doen/ ende in kas van contradictie/ sullen de gheaerresteerde penningen onder de beleyders blyven/tot dat de saecke sal sijn ge-eyndicht/ ter plaetse daer het Arrest naer rechten kan en mach worden beklaecht.

24. Deses niet tegenstaende sullen de Monster-Rollen worden geteeckent ende gesloten/ in voegen hier na verklaert/en de selve gehouden als voldaen: Des sal alleenlijck by de Beleyder ofte Aennemers aen de Geinteresseerde gegeven worden een recognitie van haer handt/ dat soodanige Gearresteerde penningen onder hun syn berustende/ die voldaen sullen worden volgens de sententie die over de voorsz penningen sal worden gewesen.

25. De penningen die afgesprooken ofte toegeseyt soude mogen zijn ofte worden aen Leveranciers/ Huysvrouwen / Slaepvrouwen/ ofte andere Crediteuren van de voorsz Officieren ofte Matroosen/ en sullen niet mogen gebonden worden aen de drie Maenden Solts die de voorsz. Officieren ofte Matrosen ghehouden sijn te laten staen aen den Heer/geconsidereert die suyver moeten blyven/om daer door de voorsz Officieren ende Matrosen des te beter in ordre te houden.

26. Aennemers ofte beleyders sullen elck een uyt den haren moeten laten verblyven op Hellevoet-sluys/tot dat sy respectivelijck hare schepen in Zee sullen hebben geholpen/ende dat om alle voorvallende behoeften te versorgen/ ende voorts voor te komen saecken daer over sy hier bevooren schijnen gedoleert te hebben in 't regardt van den Contrerolleur.

27. In cas dat eenich Officier of Matroos de Aennemers ofte beleyders der Equipagie binnen de respective Steden aen haer Huys/ op de Straet/ ofte elders daer het soude mogen zijn/eenige moyelijckheyt soude mogen komen aen te doen/'t sy met woorden ofte wercken/ sullen soodanige moetwillige mogen doen apprehenderen / die daer na ghestelt sullen worden ter Judicature voor den Krijchsraet op Hellevoet-sluys; dan in kas de Magistraet der plaetse daer de moetwilligheyt is gheschiet den Delinquanten niet en soude begeeren te laten volgen/ sullen daer over selfs straffe moeten doen naer ghelegentheyt van saecke.

28. De Capiteynen/als oock de Aennemers ende Beleyders/mitsgaders den Contrerolleur/ sullen de Mosterrolle teeckenen neffens den Commissaris die de Monsteringe sal doen/ door expresse ordere ende last

last van sijn Excellentie/ doch en sal niemandt eenich maniement van Num. VI
penningen hebben als de Aennemers ende Beleyders / ende sullen de nieuwe rollen ghedreessecrt moeten worden by continuatie nae de oude ende voorgaende / sonder de namen van de Soldaten ofte Bootsgesellen op een andere plaetse te voegen als die in de oude ende voorgaende rollen ghestelt sijn geweest / op dat by den voorsz Commissaris op alle veranderinge beter gelet mach worden.

29. En of het gebeurde dat eenich volck geldt ontfangen hebbende/ quamen wech te loopen/ sterven/ ofte andersints aen lant te absenteren/ ende midtsdien anderen in der selve absenten plaetsen wierden aengenomen/ gelijck gedaen moet worden/ ende dat suicx in het eene ofte het andere geval quame te gebeuren naer dat de Commissarisse de Monsterrollen sal hebben gesloten / sal by absentie van den Commissaris van dese aenneminge kennisse gedaen moeten worden aen den Contrerolleur/ om op syne rolle daer van notitie gehouden te worden / gelijck ooch als dan so op de monsterrolle van de Beleyders ofte Aennemers/ als ooch van den Contrerolleur in margine voor de naemen van den Dach van hun verloopen/ sterven/ of andersints absenteren/ ten eynde dat soo wel op het eene als op het ander in de Monsteringe daer aen naestvolgende by den Commissaris regart genomen mach worden na behooren.

30. De Officieren en Matrosen sullen voortaen moeten dienen tot dat sy drie Maenden Solts aen den Heer sullen hebben laten staen / en eerder egeen geldt ontfangen; maer t'eynde de drie Maenden sullen sy aen en aen geldt ontfangen van het geen sy daer boven sullen komen te verdienen/ ende als de Capiteyn goet vindt haer afscheyt te geven/ sullen haer de voorsz drie Maenden met kennisse van saecken worden betaelt.

31. Niemant van de Officieren ende Matrosen en sal buyten tijdts de Aennemers of Beleyders om betalinge mogen aenspreecken/ maer sal moeten afwachten den tijdt van de Monsteringe / ende betalinge in het uytgaen ofte inkomen respective binnen Scheepsboordt / ende die ter contrarie doen/ sullen daer over gecorigeert worden by den Krijgsraedt.

32. De Luytenant Admirael/ Vijs-Admiraels/ Capiteynen/ ende alle andere Officieren/ werden mits desen respectivelijck gelast de meer ghenoemde Aennemers ende Beleyders de goede handt te bieden/ ende te houden in alle het geene sal concerneren het stuck van de Equipagie/ manninge/ ende monture der voorsz Schepen van Oorlogh / met den gevolge ende aenkleven van dien.

33. De Luytenant Admirael / Vijs-Admiraels / ende alle de Capiteynen uyt Zee binnen 's Landts ghekomen wesende / en sullen niet vermogen haer te begheven van haer Schepen / maer sullen daer op moeten verblyven tot dat sy daer toe sullen bekomen hebben schriftelijcke permissie van syn Excellentie ende de geadsumeerde Heeren/ ofte

by

NUM.VI by absentie van syn hoochgemelde Excell. uyt den Haghe van den geenen die daer toe sullen sijn geauthoriseert.

34. De Luytenant Admirael/ Vijs-Admiraels/ende Capiteynen/ soo haest sy respectivelijck binnen 's Landts sullen sijn gekomen/ sullen sijn hoochgemelde Excell. ende de geadsumeerde Heeren van der selver arrivement ende de oorsaecke van die advertentie doen.

35. Ende in cas dat eenige van dien soude mogen werden ghepermitteert van haere onderhebbende Schepen ofte Jachten te gaen tot verrechtinge van der selver particuliere affairen/ofte om by sijn hoochgemelde Excellentie ende de geadsumeerde Heeren te komen/ sullen als dan voor hun vertreck sodanige goede ordere stellen ende laten / dat op de betalinge aen het volck te doen/by de selve egeen moetwillicheden en kome te geschieden ; en die sulcks des niet tegenstaende soude komen te doen/ sullen gheapprehendeert ende vervolgens door den Krijchsraedt ter Judicature gestelt worden.

36. De Krijchs-Raedt sal bestaen uyt den Luytenant Admirael/ Vijs-Admiraels/ ende Capiteynen / op Hellevoetsluys ofte daer omtrent wesende / ofte het merendeel van dien / die daer toe bequamelijck sullen konnen vaceren / op pene dat de geene die hem de besoignes van dese Judicature soude mogen ontrecken / daer over nae ghelegentheyt van saecken sal worden ghecorrigeert / ende in saecken daer van de Artijckel-brief van den vier en twintichsten Julij 1 36. spreeckt / sal den selven Artijckel-brief precise moeten achtervolcht worden / ende en sal den voorsz Krijchsraet in geen saecke gratie mogen prefereren voor Justitie.

37. De Fiscael/ als oock de Secretaris van de Vloot binnen s'lant wesende / sullen beyde yder in sijn Ampt ghebruyckt worden / ende by hun absentie in Zee ofte sieckte / sullen der selver Plaetsen naer ghelegentheyt worden gesuppleert.

38. De Schryvers ofte ymant anders varende op de Schepen van Oorloch / Jachten ofte Fregatten / leverende aen de Matrosen eenige Waren / ofte verstreckende eenighe penningen / sullen haer achterstal eerst mogen trecken op de Gagie van de Matrosen soo wanneer als voldaen ofte gerescontreert sullen zijn de schulden daer voor de Rennemers ofte Beleyders sullen hebben gesproocken ofte toesegginge sullen hebben gedaen/ gelijck hier vooren is geexpresseert/ ende en sullen oock de drie Maenden die aen den Heer sullen moeten blyven staen niet mogen worden aenghesproocken voor en al eer dat de gantsche afbetalinge komt te geschieden van de geenen die schuldich is.

39. Dese voorstaende poincten sijn by provisie gearresteert/ en goet gevonden/ ende sullen de selve hier na konnen worden vermindert/vermeerdert ofte verandert / sulcks men nae gelegentheyt ende constitutie van saecken ten dienst van den Lande bevinden sal te behooren.

Plac-

Placcaet ende Ordonnantie van de Ho. Mog. Heeren Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden, aengaende de kortingen die op de Comptoyren der Convoyen ende Licenten geschieden sullen, op het recht van de goederen ter Zee inkomende, ten profyte van de Schippers, Stierlieden, en Bootsgesellen, door ende in plaetse van hare vrye voeringe. Num. VII.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden; Allen den geenen die desen sullen sien ofte hooren lesen/ Salupt: Alsoo Ons seeckerlijck bericht is / datter op de respective Comptoyren der Convoyen ende Licenten / geen vaste ofte eenparige voet gheobserveert en wordt/ noopende het gunt de Schippers / Stierlieden ende Bootsgesellen genieten/ in plaetse van hare vrye voeringen/ waer door aen d'een zijde des Landts gerechtigheyt verkort wordt / ende aen d'ander zijde 't eene Scheepsvolck meer begunsticht wert als het ander/ 't welck onbehoorlijck zijnde/ nootsaeckelijck dient geremedieert te worden. So ist, dat Wy omme daer inne te voorsien / ende dienaengaende alomme een eenparige voet te doen houden / geordonneert ende gestatueert hebben/ gelijck Wy ordonneren ende statueren mits desen.

Ten eersten: Dat van nu voortaen niemant eenige uytgaende ofte inkomende goederen onder decksel van voeringhe / het Scheeps ofte Bootsvolck toebehoorende/ op de Comptoyren van de Convoyen ende Licenten en sal mogen verswijgen/ nemaer dat alle de uytgaende ende inkomende goederen/ de Schippers / Stierlieden ofte Bootsgesellen toebehoorende / soo wel als alle andere goederen ofte Koopmanschappen van andere Lieden/ behoorlijck sullen moeten aengeven / ende niet anders als op behoorlijcke Paspoorten ofte La- ende Los-Cedullen/ geladen ofte ghelost werden / op pene van te vervallen in de boeten ende verbeurten by de Placcaten gestatueert.

2. Dat in 't reguard van de uytgaende goederen / in 't alderminste niet voor voeringe en sal genooten ofte afgekort worden.

3. Dan belangende de goederen ende Waren ter Zee inkomende / daer van sal sonder onderschept (uytghesondert van het Hout ende de Bieren/ waer van specialijck in de volgende artijckelen is gedisponeert) by de Schippers / Stierlieden / ende Matrosen / voor ende in plaetse van vrye voeringe / genooten ende gheprofiteert werden uyt het Convoy geldt/ sulcks als hier naervolcht / te weten/ soo het selve Convoygeldt over een gheheele Scheepsladinge die in ghebracht is/ bedraecht minder als twintich guldens

20 ende minder dan 30	-	-	-	1 gulden.
30 ende minder dan 40	-	-	-	1½ guld.
40 ende minder dan 50	-	-	-	2 guld.

Num. VII.

50 ende minder dan 60	- -	2½ guld.
60 ende minder dan 70	- - -	3 guld.
70 ende minder dan 80	- - -	3½ guld.
80 ende minder dan 90	- - -	4 guld.
90 ende minder dan 100	- - -	4½ guld.
100 ende minder dan 120	- - -	5 guld.
120 ende minder dan 150	- - -	6 guld.
150 ende minder dan 200	- - -	7 guld.
200 ende minder dan 250	- - -	8 guld.
250 ende minder dan 300	- - -	9 guld.
300 ende minder dan 400	- - -	10 guld.
400 ende minder dan 500	- - -	11 guld.
500 ende minder dan 600	- -	12 guld.
600 ende minder dan 700	- - -	13 guld.
700 ende minder dan 800	- - -	14 guld.
800 ende minder dan 900	- - -	16 guld.
900 ende minder dan 1000	- -	18 guld.
1000 ende minder dan 1100	- - -	20 guld.

Boven de duysent guldens noch behalven de voorsz twintich guldens/ van yder volle hondert guldens twee guldens.

4. Van alderley Hout van Oosten ofte van Noorwegen inkomende sal genooten worden den sesten penningh van het Convoy geldt.

5. Ende van alle Bieren over Zee inkomende/ sal ghenooten worden van de hondert Tonnen acht Tonnen/sonder meer: minder quantiteyt nae advenant: ende de ladinge geen twintich Tonnen excederende/ sal als dan niet voor de voeringe genooten worden/ ende sullen oock de Tonnen gevult moeten zijn nae behooren / soo als de selve de Koopers werden gelevert.

6. Doch in 't reguard van de andere goederen / die over Zee in dese Landen gebracht sullen worden in de selve Schepen te gelijck neffens de voorsz Houtwaren/ ofte Bieren/ sullen de Schippers/ Stierlieden ende Bootsgesellen/ voor hare vordere voeringe oock genieten/ sulcks als in 't voorsz derde artijckel is geordonneert.

7. De Officieren op de Comptoyren der Convoyen ende Licenten/ sullen op haerer Eedt ghehouden wesen / van yder Scheepladinge die uytter Zee binnen dese Landen sal zijn gekomen/ ende haer in een ofte verscheyde partyen sal zijn aengegeven / ende bekendt ghemaeckt in de respective Registers van de Collecten ende Contrarollen / te expresseeren hoe veel daer van des Landts gherechtigheyt is bedragende / ende daer by voegende/ hoe veel voor de voeringe is af gekort/ midtsgaders hoe veel nae de voorsz afkortinge noch suyver over schiet/ende verant-

woort

woort moet werden / op dat men altijdt perfectelijck sulcks sal konnen nae sien/ ende examineren. Num. VII.

8. De Commisen Generaels van de Convoyen ende Licenten/sullen oock op haren Eedt gehouden wesen scherpe toesicht te nemen/ ten eynde dese Ordonnantie eenparichlijck op de respective Comptoyren in train gebracht/en de geobserveert mach werden.

Ende op dat niemant hier van eenige ignorantie en hebbe te pretenderen/ So ontbieden ende versoecken Wy daeromme de Heeren Staten/ Gecommitteerde Raden/ende Gedeputeerde Staten van de Provincien respective van Gelderlandt / ende 't Graefschap Zutphen / Hollandt ende West-Vrieslant/ Zeelant/ Uytrecht/ Vrieslant/ Over-Yssel / Stadt Groeningen ende Ommelanden / ende allen anderen Justicieren ende Officieren / dat sy desen onsen Placate ende Ordonnantie van standen aen alomme doen verkondigen / uytroepen/publiceren ende affigeren / in alle Plecken van dese Landen daer men ghewoonlijck is ousdanige uytroepinge / publicatie / ende affixie te doen. Lasten ende beveelen voorts de Raden ter Admiraliteyt/den Advocaten Fiscaels/ ende allen ende eenen yegelijcken dien het eenigsints aengaen mach/den selven Placate ende Ordonnantie te achtervolgen/ende doen achtervolgen / Procederende ende doende procederen tegens de Contraventeurs ende Overtreders van dien/sonder gratie / oochluyckinge/ faveur/ dissimulatie/ ofte verdrach/ want wy sulcks ten dienste van den Lande hebben bevonden te behooren.

Aldus gedaen ende gearresteert ter Vergaderinge van de Hooghgemelte Staten Generael / in den Hage op den twee en twintigsten Februarij sestienhondert seven en vijftich. Was geparapheert/ B. I. Mulert,[vt] Onderstondt / Ter Ordonnantie van de selve. Geteeckent / N. Ruysch. Zijnde op 't spatium gedruckt het Cachet der selver Heeren Staten/ in rooden Wassche.

HOOGE ENDE MOGENDE HEEREN;

DE Gecommitteerden uyt de respective Collegien ter Admiraliteyt volgens de begeerte van U Ho. Mog. een overslach gemaeckt hebbende van 't geene een aental van 180 schepen van Oorloge door hare Collegien respectivelijck te equiperen ter Maendt in Soldien / Kostgelt / als Equipage/ soude komen te kosten / behalven de vijftich schepen aen de voorsorge van de Directeurs staende/makende t'samen een getal van 230 Schepen /verbat in den voorslach van haer Gecommitteerden op gisteren aen U Ho. Mag. overgegeven / bevinden dat uyt de voorsz hondert tachtich schepen souden werden geequipeert ses Schepen van 150 voeten lanck. Vertich schepen van 140 voeten lanck/ vijftich schepen van 130 voeten lanck/ vier en tnegentich schepen van 120. voeten lanck / behalven noch 32 branders 8 water schepen/ 8 behoeftschepen.

NUM. VII.

De kostpengen ghereeckent op 7 st. daegs boven de verhooginge van de Cajuyt ghenomen op 45 guldens. De Soldyen gerekent op 14. stu. door malkander op 197. Matrosen op 28 Officieren volgens de lijste op 577 guld. De Equipage in't generael ghenomen en begroot op de helfte van de Soldyen en kost-gelden.

Waer van by raminge ter maent van dertig dagen soude komen te costen. Een Schip van 150 voeten lanck, ghemant met 225. Matroosen, ende 50 landt Soldaten.

In costpenningen	2932 - 10 - 0
In Soldyen	3335 - 0 - 0
In Equipagie timmering, ammunitie, &c. by raminge. . . ,	3313 - 15 - 8
	9581 - 5 - 8

Een Schip van 140 voeten lanck gemant met 200 Matroosen ende vijftich Landt Soldaten.

ut sup. In kost-penningen. . . .	2670 - 0 - 0
ut sup. In Soldyen . . .	2985 - 0 - 0
ut sup. In Equipagie . . .	2827 - 10 - 0
	8482 - 10 - 0

Een schip van hondert dertig voeten lanck gemant met hondert tseventich Matrosen ende dertich Lant Soldaten.

Ut supra mutatis mutandis.

In kost-penningen . . .	2145 - 0 - 0
In Soldyen . . .	2565 - 0 - 0
In Equipagie *ut supra* . .	2355 - 0 - 0
	7065 - 0 - 0

Een schip van hondert twintich voeten lanck gemant met hondert dertich Koppen ende twintich Lant Soldaten.

In kostpenningen . . .	1620 - 0 - 0
In Soldyen . . .	2005 - 0 - 0
In Equipage *ut sup.* . . .	1812 - 10 - 0
	5437 - 10 - 0

Een

Num. VII.

Een Brander met 14 Coppen gemant maentlijck.

In Kostgelt a tien stuyv. daeghs . .	210 - 0 - 0
In Kage	292 - 0 - 0
	502 - 0 - 0

En dat boven den Incoop ende toerustinge.

Een Galjoot gemant met 7 Koppen, kost in huyr, kost-gelt en Soldye, maentlijck, &c.	700 - 0 - 0
Een waterschip kost maentlijck in huyr . .	800 - 0 - 0
En tot fourneringe van 't vaetwerck, maendelijck	300 - 0 - 0
	1100 - 0 - 0
Een behoefte schip, kost maendelijck in huyr .	800 - 0 - 0
De voorsz 180 schepen van Oorloge beloopen als boven, maentlijck tot 30 dagen .	1175257 - 10 - 0
De 32 Branders . . .	16064 - 0 - 0
De 16 Galjoots	11200 - 0 - 0
De 8 Waterschepen . . .	8800 - 0 - 0
De 8 behoefte schepen. . . .	8400 - 0 - 0
	1219721 - 10 - 0
Hier by moeten noch ghevoecht worden maentlijck 188000 - 0 - 0 over de huyr van 94 Oorlochschepen, gereeckent yder schip ter maent 2000 - 0 - 0 die beyde respective Admiraliteyten tegenwoordigh houden, komt per transport van de neffens staende syde . .	1217721 - 10 - 0
Souden moeten ingehuyrt worden, om te presteren het voorsz getal van 180 schepen also onder de selve respective alleen bevonden 86 Oorloch schepen	188000 - 0 - 0
Maendelijck . .	1405721 - 10 - 0

Num. VII.

Hier by moet oock noch komen een Capitael van 384000 - o - o tot incoopende monteringe van 32 Branders, 't ſtuck der ſelver gerekent tegens 12000 guld.. . . . . 384000 - o - o

Incoop van Kanon ende aenbouw van ſchepen tot Remplacement van de verongeluckte by . . Memorie . .

Belopendet'ſamen d'Equipagie van de voorſz Oorlochſchepen, Branders, Galjoots, Waterſchepen, behoofte ſchepen maendelijck, mitſgaders den inloop van Branders, de Somme van een Millioen, ſeven hondert negen en tachtich duyſent ſeven hondert een en twintich guld. tien ſtuyv. voor d'eerſte Maent.

Aen de volgende Maenden afgetogen den incoop van de Branders, ſo dat de volgende maenden belopen tot . . . . . 1405721 - 10 - o

Geformeert by de ondergeſchreve ende aen haer Ho.Mog. overgelevert op den 30 Ianuary 1654. geteeckent *C. de Wit*, *Pieter van Sanden*, *W. van Couwenhoven*, *M. v. Broeck*, *Willem van Liere*, *I. Leenſvelt*, *Adam van Lockhorſt*.

Het aental van Lant Soldaten op de voorſz 180 ſchepen van Oorloge gerequireert werdende is 5180. Te weten:

Over de 6 ſchepen a 150 voeten lanck tot 50 op yder ſchip -	300
30 Schepen a 140 voeten lanck tot 50 *ut ſupra* - -	1500
50 ſchepen a 130 voeten lanck tot 30 *ut ſup.* - - -	1500
94 Schepen a 120 voeten lanck tot 20 *ut ſup.* - -	1880
180 Schepen Koppen - - -	5180

NUM. VIII.

Extract uyt het Regiſter der Reſolutien van de Ho. en Mogende Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden.

Veneris den 26 Juny 1654.

De Heeren van Ommeren ende andere haer Ho. Mog. Gedeputeerden tot de ſaecken van de Zee/hebben ter vergaderinge geerhi-

beert

heert / oock verbolgens doen lesen/ seecker advijs van de aenwesende Num. VIII.
Heeren Gecommitteerden van de respective Collegien ter Admiraliteyt/raeckende de voet ende ordre voortaen te practiseren in 't schaffen/ op een schip van Oorloge / tot voorkominge van de klachten die haer Ho. Mog. daer over soo nu en dan sijn voorgekomen. Waer op gedelibereert/ dat in 't voorsz schaffen geobserveert sal worden de voet ende ordre als hier na is volgende.

Soudach, voor ses Persoonen aen een Back.

De vroegh kost een back grutte met een peeckel Haringh, als die te bekomen zijn.

s'Middachs, een back grauwe Erten, en een pont Vleys, voor dien dach voor yder Hooft.

's Avonts wederom grauwe Erten.

Maendach, Dingsdach, Woonsdach.

's Morgens een Back Grutten met de man een peeckel-haringh, als die 't scheep zijn.

's Middachs en 's Avonts, stockvis met doop, met een back groene Erten, voor af.

Donderdach.

Vroegkost een back Grutten, met een peeckelharingh als vooren.

's Middachs, een back grauwe Erten voor af ende een pont Vleys voor dien dach, ende 's avonts mede een back grauwe Erten.

Vrydach en Saterdach.

Als hier vooren ghefeyt wordt van de Maendach, Dijngsdach ende Woensdach.

Yder Kop 5 ℔ hard broot ter weeck.
Yder Kop 1 ℔ kaes ter weeck.
Yder Kop ½ ℔ Boter ter weeck.

Somwijlen worden ghschaft siet-haringen in plaets van stockvis op de visdagen.

Des sal aen de respettive Collegien ter Admiraliteyt ghefchreven worden/dat haer E. de voorsz ordre exactelijck willen doen practiseren ende achtervolgen / oock de Capiteynen wel strictelijck lasten de selve ordre precise nae te komen / sonder eenichsints by haer selven daer in te dispenseren/ 't sy ter oorsaecke van eygen vaet/of onder eenich ander

der pretext / op pene soo daer van klachten voorkomen / daer over in hare persoonen gestraft te worden / nae exigentie van saecken / ghelijck ooch aen de meergemelde Collegien ter Admiraliteyt / sal worden ghe-schreven / dat de selve behoorlijck Reguard willen doen nemen so wanneer de schepen t'huys komen / ende eenige tijdt aen de wal blyven / of wel staen om uyt te lopen / hoe veel Etters daechlijcx aen de back komen / om by afkortinge van de Capiteyns daerinne de meeste mesnage van den Lande te betrachten. Was ghepárapheert H. Mauregnault. vt. Onderstondt. Accordeert met het voorsz Register ende was ghe-teeckent N. Ruysch.

NUM. IX.

Num. IX

Placcaet, van de Ho Mog Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden, streckende tot weeringhe van seeckere maniere van soetelen ofte venten aen de Schepen van Oorloge, genaemt *Kaydray*.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / allen den geenen die desen sullen sien ofte hooren lesen / Saluyt. Doen te weten / Alsoo Wy in ervaringe komen / dat eenige baetsoeckende menschen van de Eylanden / ende Zee-kante deser Landen / gemeenlijck genoemt Kaydray, sich verborderen te varen aen onse Schepen / ten Oorloge uytgerust / leggende ofte komende in / ende omtrent de Zee-gaten der voorsz Landen / met eenige kleyne Scheepkens ofte Schuytkens / gheladen met verscheyde soorten van Waren / als Brandewijn / Toeback / Bier / ende anderen van gelijcken nature / omme de selve Waren te verkoopen aen 't Volck op de voorsz Onse Schepen van Oorloge. Strijdende het selve niet alleen tegens het ses en festichste artijckel van onsen Artijckels-brief / maer ooch streckende tot debaucheringe van 't voorsz Onse Volckeren ter Zee dienende / de welcke de voorsz aenlockende Waren ghevent wordende / ende voor 't meerendeel van geldt onvoorsien zijnde / tegens het sestiende artijckel van de voorsz Onse Scheeps Artijckel-brief / ende selfs op 't perijckel van de Galge / daer tegen stelen ende by verwisselinge overgheghevent aen de voorsz snoode menschen Kaydray genoemt / 't Buspoeder / Loot / Kogels / Touwen / Huysingh / Marlingh / Zeyl-garen / ende andere behoeften van Onse Schepen van Oorlogh / streckende 't selve alle tot seer groot nadeel en prejuditie van den Lande. Soo ist, Dat Wy (behalven de penen ende straffen vermelt in de voorsz sestiende ende ses en festichste artijckelen van Onsen Artijckel-brief / die Wy willen dat rigoureuselijck sullen worden ghedecerneert / ende gheexecuteert) ooch mits desen verklaren ipso facto verbeurt sodanige Scheepkens ende Schuyten / met de ingeladen goederen / de welcke alsoo sullen komen aen 't boort van Onse

Sche-

Schepen ten Oorloge uytgerust. Lasten ende authoriseren de Capi- Num. IX
teynen/ ende andere Bevelhebbers van de voorsz Oorloch schepen / so-
danige Schepen van Kaydray, geladen met Taback / Bier/ Brande-
wijn ende andere Waren van diergelijcke nature / aen boort van hare
onderhebbende Schepen komende aen te tasten/ ende de selve met ha-
re Scheeps Krijghs-Raet te verklaren verbeurt/ ten behoeve van ha-
re onderhebbende Scheepsvolck na de respective maentgelden te ver-
deelen. Ende by aldien tegen onse goede meeninge / de voorsz Capiteyn-
nen/ ende andere Bevelhebberen van de voorsz Oorloch schepen/ daer
inne nalatich mochten worden bevonden: Soo lasten Wy wel expres-
selijck mits desen/ de respective Commisen van de Recherche in ende
omtrent de respective Zee-gaten/ noodige oock alle andere / 't zy in on-
sen dienst/ ofte buyten de selve zijnde / omme daer van ten spoedichsten
advertentie te geven aen de respective Advocaten Fiscalen van de Col-
legien ter Admiraliteyt / de welcke de respective Capiteynen / of Be-
velhebberen sullen hebben te calangeren / ende sullen de selve schuldich
bevonden wordende / voor elcke naelatigheyt dien aengaende verbeu-
ren een somme van 300 Caroli guld. t'appliceren een derdendeel voor
den Aenbrenger/ 't sy die zy een Commis van Recherche/ ofte yemant
anders/een derdendeel voor den Advocaet Fiscael die de calange doen
sal/ ende 't resterende derdendeel voor de gemeene saecke. Ende op dat
niemant hier van eenige ignorantie en pretendere; So ontbieden ende
versoecken Wy daerom de Heeren Staten / Gecommitteerde Raden/
en Gedeputeerde Staten van de Provintien respective van Gelder-
lant/ende 't Graefschap Zutphen/Hollant ende West-Vrieslant/Zee-
landt / Utrecht / Vrieslandt / Over-Yssel / Stadt Groeningen ende
Ommelanden / ende allen anderen Justicieren ende Officieren / dat sy
het selve Placcaet van stonden aen alomme doen verkondigen/uytroe-
pen/ publiceren ende affigeren in alle Plecken van dese Landen / daer
men gewoonlijck is dusdanige uytroepinge / publicatie ende affixie te
doen. Lasten ende bevelen voorts de Raden ter Admiliteyt/ den Ad-
vocaten Fiscaels/ ende allen ende eenen yegelijcken dien het eenighsints
aengaen mach/ desen onsen Placcate te achtervolgen / ende doen ach-
tervolgen/ Procederende / ende doende procederen tegens de Contra-
venteurs ende Overtreders van dien / sonder gratie / ooghluyckinge/
faveur/ dissimulatie ofte verdrach/ want wy sulcx ten dienste van den
Lande hebben bevonden te behooren. Aldus gedaen ende gearresteert
ter Vergaderinge van de hoochgemelte Staten Generael/ in den Ha-
ge den vijfden December sestienhondert drie ende vijftich. Was ghe-
parapheert/ I. van Gent, vt. Onder stondt / Ter Ordonnantie van de
selve. Geteeckent/ N. Ruysch. Zijnde op 't spatium gedruckt het Ca-
chet der selver Heeren Staten in rooden Wassche.

Num. X.

NUM. X.

Placcaet op te Groote, Equipagie, Monture, Manninge ende Admiraelschappen der Schepen, vaerende door de Straten van Gibralter, naer de Middelandtsche Zee, ende op Levanten.

De Staten Generael der Vereenigde Nederlanden: Allen den geenen die dese sullen sien ofte hooren lesen / Saluyt. Doen te weten: Alsoo wy daegelijckx meer ende meer bevinden dat de quaetgunstige ende niet wel gheaffectioneerde deser Landen / haer ter Zee stercker maecken / om de Schepen ende Trafficquanten van de selve Landen te veroveren / ende van alle Commercien ter Zee te berooben / oock om Lijf/ goet ende bloet te brengen / insonderheyt die door de Strate van Gibralter/ op te Landen aen de Middelantsche Zee gelegen/ende op Levante hare Negotie drijven : En Wy daerom noodich hebben gevonden/tot conservatie van de Scheepvaert ende Commertie door de voorsz Straet op de equipagie ende monture van de Schepen derwaerts gaende/van nieuws by provisie ordre te stellen. Soo ist, dat wy/ naer voorgaende rijpe deliberatie/ geordonneert ende ghestatueert hebben/ordonneren ende statueren by desen / de Poincten ende Articulen hier nae volgende.

Eerst / dat geene Schepen na de Middelandtsche Zee sullen mogen bevracht ofte gh屈laden worden / om stuckgoederen van verscheyden Koopluyden te laden/ofte in te nemen/ende in eenige Haven ofte plaetse aen de voorsz Middelantsche Zee gelegen/te vervoeren/ten zy de selve groot zijn hondert tachtich lasten/ en gemonteert met vier en twintich Gotelingen/ de kleynste schietende vijf pont ysers / ende andere Ammunitie naer behooren ende ophebbende vijftich Mannen / twee ofte drie Jongens daer onder begrepen / alles wel meerder maer niet minder/ en dat sodanich Schip niet sal mogen verzeylen / ten sy twee gelijcke Schepen in sijn Compagnie / ende de selve met vaste Admiraelschap aen den anderen verbonden sullen wesen / alles op pene van by de Schippers te verbeuren/hare vrachten die sy souden mogen verdienen/ende daer en boven van duysent gulden/op Schip ende Goederen te verhalen.

2. Item / dat geene Schepen by particuliere bevracht / ende met Granen ofte andere waren geladen sullen mogen werden/ten sy de selve gemonteert ende ghemant zijn nae proportie van hare groote / als volcht: Te weten / een Schip hondert Lasten met thien Gotelingen/ ende twintich Eeters/ een Schip van hondert tot hondert en vijftich Lasten / met twaelf Gotelingen / ende vier en twintich Eeters/ een Schip van hondert vijftich tot twee hondert Lasten / met veerthien Gotelingen / ende twee en dertich Eeters / de voorsz Gotelingen de min-

minste schietende vier ponden yzers / ende voorder alle Ammunitie na advenant: Welverstaende/dat de selve Schepen oock geen stuckgoederen van yemandt particulier sullen mogen innemen / soo lange andere andere Schepen/ als in 't voorgaenden Articul/ gemonteert tot ladinge van stuckgoederen/hun presenteren/of daer op aenleggen. Ende sullen oock geene andere Schepen/ als ten minsten ghemonteert ende ghemant zijnde naer inhouden van dit Articul/ in eenige plaetsen aen de Middelandtsche Zee / ofte andere Golffen of Wateren daer op uytkomende/ eenige andere Goederen mogen laden als Zout/te verbeurte van de Vrachten die sy daer aen soude mogen verdienen / ende daer en boven van duysent gulden op Schip ende Goederen mede te verhalen. NUM. X.

3. Van ghelijcke sullen alle andere Schepen / uyt dese Landen varende nae Vranckrijck/ Engelandt/ Yrlandt/ Terra Nova/ofte andere plaetsen/om van daer voorts nae ende door de voorsz Straet te verzeylen/ gehouden wesen haer te reguleren/ monteren ende mannen/gelijck in 't voorgaende Articul is geordonneert.

4. Ende in dien eenige Schepen/anders als vooren gheequipeert / gemonteert/ende gemant/onderstaen door de Strate in de Middelantsche Zee te varen / verstaen ende ordonneren wy / dat op de selve geen asseurantie ofte verseeckeringe gedaen sal mogen werden / ende indien eenige gedaen werde / verklaren wy de selve van nu ende als dan nul/ egeen/ ende van onwaerden/ begeerende dat daer op geen recht sal werden gedaen.

5. Doch sullen de Geasseureerders van de Goederen in particuliere bevracht Schepen gheladen / tegens hare Asseuredeurs mogen bestaen/by aldien sy by Acte van visitatie doen blijcken/dat het Schip na behooren gemonteert ende gemant is bevonden.

6. Ende sal oock op de Schepen die publijcquelijck op stuckgoederen leggen/ geen nulliteyt van asseurantie plaets hebben/ alwaer 't dat by de Schippers eenige faute of nalaticheyt in de visite/monture ende manninge werde ghepleecht / alsoo den Coopluyden niet mogelijck is daer voor sorge te dragen/ ende ghenoechsaem daer in voorsien werdt/ dat volgens dit Placcaet geen Schepen op stuckgoederen mogen aenleggen die niet nae behooren gemant ende gemonteert en zijn/ ende dat de Schippers daer van visite moeten versoecken.

7. Geene Masten/ Touwerck: Item / Kruyt / ende andere Ammunitie van Oorloge (daer toe ons speciael consent soude mogen zijn gegeven) sullen ingescheept ende gheladen mogen werden in eenige andere Schepen/ als die in Admiraelschap als vooren sullen varen/ende haer naer reglement dien aengaende in 't eerste Articul ghestatueert/ volkomentlijck reguleeren / op de verbeurte van goederen / ofte de waerde van dien / die contrarie desen gheladen ofte vervoert sullen werden.

8. Alle Schepen uyt dese Landen naer de Middelantsche Zee varende/

Num. X. rende/sullen haer in de respective Zee Havens te samen in een bondig Admiraelschap moeten verbinden / met uytsluytinge van alle ongemonteerde/ ende niet ghenoechsaem ghemonteerde Schepen. Gelijck hen oock in Zee/ ofte in eenige vrye ende Neutrale Havenen/ naer gelegentheyt / soo veel doenlijck is / te samen voegen ende in Admiraelschap verbinden sullen/ alle de Schepen uyt verscheyden Zee-Havens deser Landen komende/ende naer de Straet willende.

9. De Schepen van Levanten herwaers komende/sullen van haer lae-plaetse niet mogen vertrecken / als met so veel Compagnie als sy met vier of vijf Weecken naer elckanderen te wachten sullen konnen hebben: Ende alle de geene die van by Oosten de Golffe van Venetien komen/ sullen gehouden zijn aen te loopen op Zante) alwaer de Schepen in Golffe van Venetien ladende/ oock sullen ghehouden wesen aen te loopen/ aldaer veertien dagen naer elckanderen wachtende. Indien daer apparentie is van eenige Schepen toe te komen / ende van daer ten minsten met drie of vier wel ghemonteerde Schepen / t'samen op hebbende 't seventich ofte tachtich Gotelingen / in Compagnie herwaerts komende / ende swacker van Geschut zijnde / tot Livorno aen loopen/ daer oock sullen moeten aenloopen / alle Schepen komende van alle Plaetsen by Westen de Golffe van Venetien / ende aldaer veerthien dagen naer Compagnie wachten / ende de eerste Schepen aldaer veertien dagen ghewacht hebbende / sullen als dan alle de schepen die sich daer by elckanderen vinden/te samen in een goet / vast ende bondich Admiraelschap herwaerts komen : Alles op peyne van duysent gulden/ by een yeder te verbeuren / die ter contrarie van desen gedaen sal hebben.

10. Ende op dat de Admiraelschappen by Ons als vooren geordonneert / te beter onderhouden mogen worden / verstaen Wy dat de Schepen in Admiraelschap geconjungeert/haer by den anderen sullen moeten houden/ sonder dat yemants/ het zy in 't gaen of komen / van de Vloote sal mogen scheyden / voor datse ghekomen zijn op soodanige hooghte daer noodtsaeckelijck veranderinge van Cours voor eenige schepen werdt vereyscht / ende sullen als de andere die noch langer by malkanderen konnen blyven / gehouden wesen sulcks te doen soo lange als doenlijck sal wesen: Ende sal oock niemandt van de Vloote mogen scheyden sonder consent van den Admirael: Op pene soo yemant buytens tijdts/ ofte sonder consent van den Admirael / oft tegens de genomen ordre/het Admiraelschap quame te verlaten/ dat de selve sal gehouden wesen ten behoeve van de andere Schepen / in 't Admiraelschap gebleven/te betalen alsulcke somme van penningen/als sy onderlinge sullen hebben gestipuleert: Ende in cas van dilay ofte weygeringe/ sullen het Schip ofte Schepen / die haer het Admiraelschap hebben ontrocken/ by provisie ende paratelijck daer voor mogen geexecuteert worden/ alles boven/ende sonder verminderinge van de vordere penen ende straffen in Onse voorgaende Placcaten gestatueert / ende dat

dat sodanige Schepen het Admiraelschap verlatende / geene protectie Num. X.
van Ons/ nochte van Onse Schepen van Oorloge / sullen hebben te verwachten/ ofte genieten.

11. Verbieden mede wel expresselijck/ dat geene Masten / Riemen/ Touwen/ Gotelingen/ Kruyt/ ofte andere Ammunitie van Oorloge/ sonder Onse behoorlijck consent/ by yemandt op Sale / Algiers / ende Tunis sullen mogen vervoert ende gebracht/ nochte in Zee/ ofte eenige ander Havenen onderwegens van andere Schepen overgescheept worden/ omme in de voorsz. Plaetsen te brengen / directelijck ofte indirectelijck/ ofte onder hoedanich pretext het soude mogen wesen / op verbeurte van Lijf ende goet/ alwaer 't dat de Contraventeur na verloop van eenighe Jaren wierde ontdeckt / ende sullen den Aenbrenger ofte Aenbrengers/ indien sy mede schuldich zijn geweest / daer van gepardonneert/ ende andersints nae behooren gherecompenseert worden.

12. Ende op dat dese Onse Ordonnantie te beter nagekomen / ende de Contraventeurs souden mogen ondeckt worden / ordonneren Wy/ dat alle Schippers/ willende varen naer de Middelantsche Zee / 't zy met Stuckgoederen/ ofte door particuliere Kooplupden bevracht zijnde/ om hier oft elders uyt dese Landen te laden/ gehouden sullen zijn visite te versoecken aen de Gecommitteerde daer toe ghestelt/ eer zy van haere lae-plaetsen / ofte daer hare Schepen uytgerust werden/ sullen mogen vertrecken/ op verbeurte van alle haer te verdienen Vrachten/ ende daer en boven van duysent gulden/ welcke pene sy mede verbeuren sullen/ by aldien sy bevonden werden/ naer gedane visitie / eenige verminderinge ofte frauden in de monture ende maninge haerder Schepen gedaen te hebben/ ende sal de selve / als oock alle andere boven gheschreven penen/ daer in by de Admiraelschappen niet anders en is bedongen/ verdeelt werden / een vierde part voor den Aenbrenger/ een vierde part voor den Officier die de calangie sal doen / een vierde part voor den Armen/ ende het restende vierde part tot profijt van de Lastgelden: Ende op dat de voorsz visite naer behooren mach geschieden/ Ordonneren Wy/ dat de Magistraten van de Steden/ alwaer de schepen nae de Middelantsche Zee bevracht / of afgeladen sullen werden / uyt de gequalificeerste Kooplupden eenige sullen committeren ende beeedigen / omme in de Zee-Havenen ondersoeck te doen op de groote / equipagie/ monture/ ende manninge van de voorsz Schepen / ende of de Schipperen oock eenige Morte-papen hebben / welcke Schipperen/ des vermaent zijnde / haer aen de voorsz Gecommitteerden by Eede sullen moeten expurgeren / dat sy het Volck / op hare Schepen zijnde/ gehuyrt ende aengenomen hebben/ omme met haer de aenstaende voyagie te doen. Belastende alle Schippers / Commisen / Stierluyden/ ende andere eenigh bevel op de voorsz Schepen hebbende / de voorsz visitatie van ende in hare Schepen te ghedoogen/ sonder eenich belet daer tegens te doen/ ofte te laten geschieden/ op pene van arbitrale correctie/ ende daer en boven tot vervallling van de onkosten van de

voorsz Gecommitteerden/ aen de selve te betalen soodanigen taux / als met kennisse ende goetvinden van de voorsz Magistraten / daer over sal werden beraemt : Welcke penningen by haer Beladers ofte Bevrachters/ ofte die de goederen ter gedestineerde Plaetse sullen ontfangen, aen de voorsz Schippers ofte Commisen sullen worden gherestitueert : Ende sullen de voorsz Gecommitteerden ghehouden wesen datelijck/ ten overstaen van de voorsz Magistraten / ofte hare Gecommitteerden/ te reeckenen ende verantwoorden naer behooren/oock notule van haer visitatie houden / ende daer van Acte aen de Schippers ende alle anderen die sulcks versoecken / geven : Ende op dat niemant hier van ignorantie hebbe te pretenderen / ontbieden ende versoecken Wy de Heeren Staten/ Gecommitteerde Raden/ ende Gedeputeerde Staten van de Provincien respective van Gelderlandt ende 't Graefschap Zutphen/ Hollandt ende West-Vrieslandt/ Zeelant/ Uytrecht/ Vrieslandt/ Over-Yssel/ Stadt Groeningen ende Ommelanden/ende allen anderen Justicieren ende Officieren/ dat sy dese Onse ordonnantie van stonden aen al omme doen verkondigen / uytroepen / publiceren / ende affigeren in alle Plecken van Onse Landen / daermen ghewoonlijck is dusdanige uytroepinge/ publicatie / ende affixie te doen. Lasten ende beveelen voorts de Raden ter Admiraliteyt/den Advocaten Fiscaels/ Midtsgaders den Admiralen/ Vijs-Admiralen / Capiteynen/ Officieren en Bevelhebberen/dese Onse Ordonnantien te achtervolgen en doen achtervolgen / procederende ende doende procederen/ tegens de Contraventeurs ende Overtreders van dien / sonder gratie/ ooch-luyckinge/ faveur / dissimulatie ofte verdragh/want Wy sulcks ten dienste van den Lande hebben bevonden te behooren. Aldus ghedaen ende gerenoveert ter Vergaderinge van de Hoochgemelte Staten Generael / in den Hage op den ses en twintichsten April 1652. Was geparapheert Johan van Reede vt. Onder stont/Ter Ordonnantie van de selve. Geteeckent N. Ruysch. Zijnde op 't spatium ghedruckt het Cachet der selver Heeren Staten in roode Wassche.

NUM. XI.

Num. XI. Artyckels-Brief ende Instructie, roerende den Oorloge ter Zee, waer nae allen ende eenen yeghelijck, 't sy Luytenant Admirael, Vys-Admirael, Capiteynen, Luytenanten, Edellieden, Schippers, Officiers, Soldaten ende gemeene Matrosen, ter Zee dienende, hen te reguleren hebben, op de straffen, penen, boeten ende correctien daer inne begrepen.

ALsoo tot onderhoudinge van goede Regeringe / Ordre en Krijgsdiscipline in 't beleyt van den Oorloge te water/tot wederstant des alghemeenen Vyandts / Zee-Robers ende Piraten / ende tot beschermínge der Geunieerde Nederlantsche Provincien/mitsgaders der selver

der goede Ingesetenen/ Negotianten ende Traffiquanten ter Zee/ by de Ho. Mog. Heeren de Staten Generael/ met advijse van sijn Princelijcke Excell. als Admirael Generael / goet ende raetsaem gevonden is/ dese naevolgende artijckelen te ordonneren ende statueren: Hebben haer Ho. Mog. voornoemt / wel expresselijcken willen lasten ende bevelen/ allen/ Luyt. Admiralen/ Vijs-Admiralen/Capiteynen/ Luytenanten/ Officieren/ Soldaten ende ghemeene Bootsgesellen/ die hen in dienst van hare Ho. Mog. ende sijn Excell. voornoemt/onder de respective Luytenants Admiralen van Hollandt ende Zeelandt te water sullen begheven / dat sy alle de selve Ordonnantien ende artijckelen sullen besweeren / strickteljjck te sullen onderhouden ende doen onderhouden/ op de penen/ breucken ende correctien daer in begrepen. Num. XI.

Eerstelijck : Sal de Capiteyn / Luytenant / ofte die geene die het Commandement hebben sal / alle morgen ende s'avondts / Godt de Heere op sijn Schip ofte Schepen doen aenroepen / ende sal daer toe een yder ter bestemder tijdt sich ghereedt houden / op de boete van vier stuyvers voor de eerste reyse/de tweede dobbel/ende de derde reyse/acht dagen in de Boeyen te water ende te broodt sitten.

2. Al de geen die hem in 't lesen van Godts Woordt / het doen van het Gebedt/ met lachen/ klappen / ofte andere ongh elatigheyt / onbehoorlijck ofte ontuchtich aenstelt / die sal terstont voor de Mast gestelt/ ende van sijn Quartier gelaerst werden / en daer en boven een schelling verbeuren voor de Provoost.

3. Niemant en sal den Naem Godts ydelijck in den mondt nemen/ ofte daer by sweeren/op pene van aen de Mast van sijn Quartier volcx gelaerst te worden/ende daer en boven te verbeuren twee stuyvers voor den Armen/ende ses stuyvers voor de Provoost.

4. Sullen allen ende een yder besonder / gehouden wesen / de Hooch Mog. Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / sijne Excell. als Admirael Generael van de voorsz Provincien/de respective Luytenanten Admiraels van Hollandt ende Zeelandt/mitsgaders alle andere die tot de Regeringe van dien sijn geassumeert ofte geassumeert sullen worden/ getrouwelijck te dienen / ende te obedieren / ende alles nae te komen het geen hen van wegen de selve sal werden belast en bevoolen / ende altijdt bereydt ende willich te zijn op alle tochten ende wachten / entreprijsen / ende anders / hoedanich die soude mogen wesen/ sonder daer in naelatich te zijn/ ofte uyt den dienst te mogen scheyden om wat oorsaecke dat het sy / sonder behoorlijcke Paspoort / ende dit alles op pene van ghestraft te worden aen Lijf ende goedt/ naer den eysch van de misdaet/ sonder genade / gelijck dat breeder in dese navolgende artijckelen verklaert staet.

5. Item / niemandt en sal hem oock vervorderen den Geweldiger Provoost/ sijn Dienaers/ ofte andere Provoosten op yder Schip ghestelt/ eenichsints te resisteren/ofte in 't exploicteren haer ampts te wederstaen/ slaen ofte dreygen/ maer den selven in 't exploicteren van sijn

ampt/

NUM. XI ampt/ des noodt ende versocht zijnde/ by te staen / ende de misdaders te helpen vangen ende straffe/ op pene van den lijve.

6. Alle Luytenanten/ Schippers/ Stuyrluyden/ Officiers / ende Bootsgesellen/sullen onderdanigh wesen haren Capiteyn/ op een yder Schip daer op sy aengenomen ende gheordonneert sullen zijn / sonder den selven te mogen verlaten ofte daer af te scheyden/sonder verlof van haren Capiteyn/ op verbeurte van den lijve.

7. Niemant en sal hem vervorderen sijnen Capiteyn ofte sijne Gecommitteerde eenich geweldt/ ofte overlast te doene / met dreygement ofte andersints/ op verbeurte van den lyve.

8. Ende sullen alle Capiteynen/ Officiers ende alle andere Matrosen haer in dienst begevende/ gehouden wesen den Lande te dienen/soo lange het de voornoemde Heeren ghelieven sal / sonder de selve haren dienst te sullen mogen verlaten/ voor en al eer haer by de Heeren voornoemt / behoorlijck Paspoort vergunt sal werden / op verbeurte van den lyve.

9. Sullen mede de voornoemde Heeren / midtsgaders den Luytenant Admirael(de Schepen in Zee ofte aen Landt zijnde) vermogen eenige van het Volck af te dancken/ van 't een op 't ander Schip / in in 't geheel ofte deel te stellen/sulcx sy luyden goedt ende voor den Lande dienstich sullen vinden/sonder dat yemant hem daer tegens sal mogen opposeren/ ofte in weygeringe blyven / op verbeurte van hare gagien/ende daer en boven arbitralijck aen den lyve gestraft te worden.

10. Ende sullen van nu voortaen de Maendt-gelden / soo van de Capiteynen als van de Matroosen / die eerst in dienst genomen werden/ eerst ingaen ten dagen als sijn Excellentie die sal ordonneren te vertrecken.

11. Soo yemant Eedt gedaen / ofte Gelt op de handt ontfangen hebbende/verliepe sonder Paspoort/die sal aen den lijve gestraft worden/ ende naer geschreven als een Schelm.

12. Item/soo wie hem laet aenteyckenen by twee ofte meer Schepen ofte Capiteynen/ sal ghekielhaelt ende met de Boot voor Schelm aen landt gesettet werden.

13. Item/al de geen die in Soldye aengenomen sullen worden/sullen hebben boven haer gagien/ behoorlijcke montkost ende dranck / die hen luyden geschaft sal worden by de Bewinthebberen ofte by den genen by den geenen by hen daer toe te stellen/op alsulcke ordere ende reglement als op de Schepen van de Directeurs van de beveylinge van de Oost ende Noort-Zee/ sonder dat eenige Bootsgesellen ofte Soldaten uyt oorsake van de Victualie en montkosten yemant sullen eenigen overlast doen/op verbeurte van acht dagen te water en broot in de boeye geset te worden/maer in dien yemant met de selve montkosten hem selven niet en soude willen laten genoegen/ sal't selve te kennen geven door den L. Admirael aen de Heeren by sijn Excellentie geassumeert ofte noch te assumeren/ omme daer inne versien te worden na behooren.

14. Soo

14. Soo yemant aen 't Landt gaet sonder consent / of wiens quartier het niet en is geweest/ sal aen Boort komende / als daer gheschaft is/ niet vermogen eenige spijse ofte dranck te eysschen / ende sal daer en boven eenen gulden verbeuren / de eene helft tot bate van den Armen/ ende de ander helft tot proffijt van de Provoost/ ofte oock anders ghestraft worden tot discretie van de Capiteyn: Maer soo wie nae besetter wacht scheep komt sonder soo lange verlof van den Capiteyn expresselijck te hebben / sal boven arbitrale correctie veertien dagen in de ysers sitten / ende wie sonder s avonts aen Boort te keeren / den gheheelen nacht aen Landt blijft/ sal metter daet gekielt werden. Num.XI

15. Item/een yegelijck sal verantwoorden sijn Officie / ende onderwint/ te weten de Schippers ende Stuyrluyden voor 't gene haer luyder Schip aengaet/ de Busschieters voor 't Geschut / Kruyt / ende Loot/ ende so voorts yder in 't zijne / ende so 't gebeurde dat door haer versuym ende quaetwilligheyt/ eenige schade geviele / ofte eenige goederen vermist/ ofte onnuttelijck wierden verdaen/ sullen gehouden zijn 't selve verbeteren ende betalen/ tot tauxatie van de geassumeerde Heeren/ende sal over sulcx/ een yder den welcken den opsicht/ofte bewaringe van eenige Scheeps-behoeften bevolen zijn/gehouden wesen t'huys komende/ aen synen Capiteyn behoorlijcken staet over te leveren/ van alle 't geene hy ontfangen heeft waer 't selve ghebleven/ ende wat daer noch van overich is. Op pene dat aen niemant van de selve eenige betalinge van soldye in 't geheel/ ofte deel sal werden gedaen / voor dat de selve staet/ by hem aen den Capiteyn behandicht/ende by den Capiteyn aen de Bewinthebberen overgelevert/ende van alles behoorelijck verantwoort sal zijn/ende ten eynde de Scheepsbehoeften met meer ordre mochten werden verbruyckt/ soo sullen geenige Officieren ofte andere eenige behoeften mogen aentasten om te verbruycken/dan met voor weten ende expres consent van den Capiteyn / op pene als in dese Artijckel vermelt.

16. Geen Officiers/ Busschieters / Bootsgesellen ofte anderen/en sullen haer vervorderen eenig Buspoeder/ Kogels/ende andere ammunitie van Oorloge te versteecken / verkoopen of aen landt te brengen / het sy in tonnen / hoornen / kleederen nochte andersints / op pene van gestraft te worden metter koorde.

17. Niemandt en sal hem vervorderen wie hy sy eenige instrumenten/den Bosschieters/ ofte Timmerluyden / ofte anderen aengaende/ te verleggen/ verwerpen ofte verbreemden / op pene van ghestraft te worden sonder genade/ nae den eysch van saecken.

18. De Timmerluyden / die sich op de Schepen van Oorloge in dienst begeven/sullen gehouden zijn de selve te timmeren/ calfaten ende dicht te houden/ende alles aen de selve te repareren/ 't geene dat in haer vermogen sal zijn: Op peene soo door haer nalaticheyt/den selven eenige schade ofte verderf overquame/ ofte hier aen Landt yet aen de selve getimmert moeste werden 't geene sy in Zee hadden konnen doen/dat

Num.XI alle het selve aen hare soldye sal werden gekort / ende daer en boven arbitralijcken gecorrigeert: Ende sullen mede soo wanneer de Schepen aen Landt getimmmert werden / gehouden zijn daer aen neffens des Lants-Timmerluyden te arbeyden/ op pene als vooren.

19. Alle de Busschieters ende Mars-klimmers/ sullen ghehouden wesen haer quartier te waecken en te Roer te gaen / in de Boodt te vallen/het cordeel/de schoote/ ende de halsen/waer te nemen/ ende te regieren/ op pene van driemael van de Ree te vallen.

20. Item/so wanneer de Quartiermeester roept val/ val/ om in de Boot te vallen/ soo wie dan in gebreecke is / salmen veertien dagen in de Boeyen te water ende te broot setten / ende daer en boven ses stuyvers voor de Provoost verbeuren.

21. Niemant sal hem verborderen na dat de Wacht opgeslagen ende beset is/eenige vreemde spraecke te spreecken noch houden / noch vierteeckenen te doen / noch eenich gherucht ofte alarm te maecken / ten ware datter van de Vyanden eenich onraet vernomen werde/ op pene van den lijve.

22. Item/ niemandt en sal hem verborderen op te blijven naer dat de Wachte opgeslagen is / maer terstont te gaen daer hy ghelogeert is/ op verbeucte van te sitten in de Boeyen vier dagen te water ende te broot.

23. Item/dat hem niemant en verbordere eenige muyterie te stichten ofte t'samen rottinge te maecken / aen landt ofte binnen Scheepsboort/'t zy om wat oorsake 't selve soude mogen wesen/op pene van aen lijf ende leven gestraft te worden nae exigentie van de saecke/ende ingevalle yemandt van soodanige vergaderinge ofte t'samen rottinge quame te vernemen/ofte by yemant daer van aengesproocken wierde omme mede te stemmen/de selve sal gehouden zijn sulcx dadelijck den Capiteyn/ ofte den Raet te verwittigen/op pene van aen den lijve gestraft te werden / ende ingevalle yemant van de selve t'samenrottinge zijnde/ 't selve quamen te ontdecken/ ende de beleyders van dien te noemen/sal niet alleen vry van de straffe zijn/maer daer en boven tot een vergeldinge ghenieten vijf en twintich gulden/ ende wie buyten de selve t'samen rottingh zijnde/ sulcx sal komen te ondecken/ sal daer voor tot een vereeringe genieten vijftich gulden/ ende daer en boven geavanceert werden tot het eerste ampt dat open valt/ daer toe hy bequaem sal zijn.

24. Item/ niemant sal hem verborderen eenige brieven te ontfangen/ ofte uyt te geven/ ofte af te senden/ dan in presentie van de Capiteyn diese eerst visiteren sal / de welcke 't selve den L. Admirael / ofte Vijs-Admirael sal moeten aengeven / op pene van de Galge.

25. De Quartiermeesters met hare quartier volcx/ sullen ghehouden wesen/ soo wel by dage als by nachte boven te zijn / ende de wacht te houden/ op verbeurte van gekielt te worden.

26. Item/de Quartiermeesters sullen gehouden wesen boven te komen/ als men het volck schaft/ om yder sijn spijse te dragen/ ende acht

te ne-

te nemen / datter niet verlooren en gaet / ende de victualie daer over schiet/ sullen sy wederomme nemen ende bestellen die in de Botteliere/ ende sullen niet eer beneden gaen voor het volck gegeten heeft / op verbeurte van drie reysen van de Ree te vallen.

27. Item/ niemandt en sal verborderen / van sijn Wacht te gaen/ voor datter een ander in sijn plaetse sal gekomen zijn/ op peene van drie reysen onder den kiel doorgetrocken te worden/ ende geleerst te worden van alle het Schipsvolck.

28. Item/ soo wie op sijn Wacht slapende bevonden wordt/ sal drie reysen gekielt worden/ ende geleerst van alle het schipvolck.

29. Soo yemandt het Cluyffet / ofte sijn Quartier versliep / die sal voor de eerste reyse ter discretie van den Capiteynen de Officieren ghestraft/ voor de tweede reyse van alle het scheepsvolck ghelaerst / ende voor de derde reyse onder de Kiel doorgetrocken worden.

30. Item / so wanneer den Trommel geslagen wordt/ om te zeyl te gaen/ so sal hem een yeder schepe begeven/ om de schepen uyt de haven op het stroom te helpen / op verbeurte / soo wie als dan in ghebreecke van dien bevonden wort/ sonder daer toe om merckelijcke reden / van sijnen Capiteyn verlof te hebben/ van driemael van de Rede te vallen/ ende daer en boven elcke reyse te verbeuren drie schellingen grooten/ de twee derde parten tot profijte van den Armen / het ander derde part voor den Provoost / den welcken belast wordt daer van goede notitie te houden / om de selve boete op elcke betaelinge afghetrocken te werden.

31. Item/ so wanneer datter in de Havens of op de stromen/ eenich schipswerck sal te doen wesen / als om Victualie te laden ende andere noodelijcke saecken/ soo sullen de geene die daer toe geordonneert sullen wesen/ 't selve hebben naer te komen/ op pene dat die gene/ die daer inne in gebreecke sullen bevonden worden / driemael van de Ree vallen ende daer en boven elcke reyse verbeuren twee schellingen grooten/ daer van de twee derde parten tot profijte van den Armen/ ende het andere derde part voor den Provoost/ den welcken wert belast daer van goede notitie te houden / omme de selve boete op elcke betalinge afgekort te mogen worden.

32. Ten dagen alsmen sal ordonneren dat de Capiteynen / Officieren ende Bootsgesellen sullen t' Scheep gaen / sal hem een yeder vervoegen dien dach precijs t' Scheep te wesen / op de verbeurte van een halve Maent gagie/ het welck hen sonder eenige connibentie sal gekort worden van hare verdiende gagie / ende op dat sulcx strictelijck onderhouden mogen werden/ soo werdt de Capiteynen belast de namen van de Absenten door de Schryvers te doen aenteeckenen / ende overleveren ter plaetse daer het behoort/ ende sal de helft van dese boeten ghedistribueert worden/ onder den geenen die op haren behoorlijcken tijt sullen t' Scheep ghekomen wesen / ende de andere helft voor den armen/ mits dat alvooren aen de Schrijvers eenich Honorarium werde gegeven/

NUM. XI ven/ende soo wie aen Landt blijft staen/ sulcks dat de Schepen sonder haer komen in Zee te loopen/ sullen met de koorde sonder genade werden gestraft/ten ware door noot sulcx ware geschiet/ende sullen tot dien eynde de Capiteynen gehouden wesen den Geweldiger Provoost met de eerste Schepen die inkomen daer van te adverteren / ten eynde de selve mogen geapprehendeert en gestraft worden als vooren verhaelt.

33. Item / so wanneer de Boot vaert met eenich volck om eenige Provviande te halen/oft andersints daerse soude mogen gesonden worden/ en sal hem niemandt als dan daer van vervorderen aen 't Landt/ ofte andersints te blyven/ maer sal ghehouden zijn / in 't wederkomen metten Boot weder t'schepe te komen/op verbeurte van acht dagen te sitten in de Boeyen te water ende broode / ende soo hy daer over nacht aen blijft/ sal drie reysen van de Ree vallen / ende gheleerst worden van alle het Schipsvolck.

34. Item/soo wanneer yemant van synen Oversten aen 't Lant ofte aen eenige Schepen gesonden wordt / en sal niet langer uyt blyven/ dan hem bevoolen en wordt / ten ware by belet van weer en windt/op verbeurte van drie reysen van de Ree te vallen/ ende geleerst te worden van een quartier volcx.

35. Niemandt en sal hem vervorderen den Huysman / Borger ofte eenige andere/gewelt te doen/ ofte slaen/ ofte van hare goederen berooven/ op verbeurte van den lijve.

36. Item/de Capiteynen/ hare Officieren/ Bootsvolck ende Soldaten/en sullen geene questie tegens malkanderen nemen/ op pene van gestraft te worden na gelegentheyt van de sake/ en ter discretie van den Luyt. Admirael/ende also uyt dronckenschap de meeste onheylen ontstaen / soo werdt een yder 't zy Officieren ofte ander / by desen wel expresselijcken verboden sich droncken binnen den Schepe te laten vinden/ op peyne dat de Officieren die haer met droncken drincken sullen komen te verloopen/ voor de eerste reyse veertien dagen / ende de andre Matroosen acht dagen in de Boeyen sullen worden gestelt / ende voor de tweede reyse daer over ghestraft sullen werden / tot discretie van den Luyt. Admirael ofte Capiteyn/ daer onder soodanige dronckenschap sal werden gepleecht.

37. Oock om alle occasie van questie door dobbelen ende speelen te verhinderen/sal niemant sich vervorderen eenige dobbelsteenen kaertspelen/en diergelijcke instrumenten van tuyssche rpe binnen Scheepsboort te brengen/op arbitrale correctie.

38. Item/soo yemant eenen anderen vervordert te slaen in evelen moede/ metter vuyst/ stocken/ ofte koorden / sal drie reysen van de Ree vallen/ ende geleerst worden van een quartier volcx.

39. Soo yemandt binnen Scheepsboort eenich mes trocke met eenen evelen moede/ sonder nochtans smerte te doen / sal met een mes door de handt aen de mast gesteecken worden/ende daer aen blyven tot dat hy 't selve door treckt.

40. Item

40. Item / soo yemant den anderen van syne mede gesellen quetste/ 't zy te Schepe/ ofte aen Landt/ sal driemael gekielt worden/ ende betalen de onkosten met het Meester-gelt. Num.XI

41. Item/ soo yemant binnen Scheepsboort/ naer ende over vreede vecht/ sal verbeuren sijn handt/ daer mede hy den vreede ghebroocken heeft.

42. Item/ soo yemandt eenen anderen doodt staecke ofte sloege / sal den levende metten dooden rugge tegen rugge gebonden/ ende soo te samen overboort geworpen worden/ ende soo het aen Lant geschiede/ sal met het swaert gestraft worden datter de doodt na volgen sal.

43. Niemandt en sal hem vervorderen noch onderwinden binnen Boort met eenige kaerssen/ ofte diergelijcke licht te gaen/ of loopen/ van den geenen die by den Capiteyn daer toe gheordonneert sal wesen / op verbeurte van arbitralijck gecorrigeert te worden.

44. Omme te beter te voorsien tot ten pericule van vuyr ende brant die op den Schepe geschieden mochte/ so en vermach niemant binnen scheepsboort eenich vuyr te maecken / ende verbietmen alle Bootsieden ende allen anderen / dat hem niemandt en vervorderen te hebben/ noch te brengen op de Schepen / eenige Bulten ofte Sacken ghevult met Hoy ofte Kaf/ noch insgelijcks Kisten/ Harnas/ Tonnen/ ten ware by expressen consent van den Capiteyn/ op verbeurte van een maent Solts.

45. Oock sal hem niemandt vervorderen ergens Taback te drincken/ ofte by avondt met licht ofte lonten in 't Cabelruym te gaen / op peyne van by den Krijchsraet daer over gestraft te worden nae behooren/ maer sal het Taback drincken moeten geschieden tusschen de groote ende fockemast/ ofte daer het sal worden geordonneert / op peyne als vooren.

46. Soo wie in 't scheepswerck ofte by Oorloge binnen den Schepe gequetst ofte geschooten werde/ die sal gemeestert worden tot het gemeene Landts kosten / ende hy sal boven dien evenwel sijn volle Soldye ontfangen / ende of 't ghebeurde dat yemandt daer door eenige Leden quame te verliesen / ofte aen eenige van dien verminckt te blyven/ sal daer over nae gelegentheyt ende groote van dien werden beloont.

47. Al de geen die des Heeren besoldinge ontfangen/ sal in tijde van noodt met de wapenen daer op hy is gestelt/ voort moeten komen/ ende sich met alle dilingentie onder sijn Quartier in defentie moeten stellen/ op peyne van Lijfstraffe / ende soo yemandt niet vechten wilde als het van nooden wesen sal / die sullen ghestraft worden met de doodt sonder genade.

48. Niemandt sal hem onderwinden eenich Geschut te schieten / te hanteren / noch in de Kruyt-kamer te komen / dan alleen den Constapel/ ende al sulcke Busschieters als hen tot haerlieder hulpe ghegeven sullen zijn/ op peyne van driemael onder de Kiel getrocken te worden/ ende verbeurte van een Maendt Solts.

Num. XI 49. De Kocks sullen ghehouden wesen het vet ende smout van den Vleesche komende/ soo verre het ettelijck is / te bewaren/ om pot tagie te koocken / ende het vuyl te employeren tot onderhoudinge van den Schepe/ sonder daer af yet tot haerlieder profijte te mogen achterhouden/ op peyne van arbitralijck gecorrigeert te worden.

50. Niemant sal het Bier onnuttelijck storten/ ofte eenige Victualie over boordt werpen/ aen 't Landt brengen ofte verkoopen/op peyne van gestraft te worden aen den Lijve.

51. Niemandt en verbordere hem eenige kost ofte dranck den Gevangenen in de Ysers sittende te geven/ op verbeurte van een Maendt Solts / ende daer en boven te sitten te water ende te broode acht dagen langh.

52. Oock sal hem niemandt verborderen op te staen van de Back daer hy aengerecht is/om aen een ander Back te gaen eeten/noch eenige kost nemen / ofte wech steecken / op peyne van ghestraft te worden sonder genade/ ter discretie van den Capiteyn ende sijne Raden.

53. Item/ niemandt en sal verborderen eenige kost ofte dranck uyt de Bottelerie met gewelt te halen / ofte raedt ofte daedt daer toe te geven/ op verbeurte van drie reysen ghekielt/ ende van alle het Scheepsvolck gelaerst te werden.

54. Den Bottelliers van de Schepen en sullen geen leghe fustagie hebben/ kleyn noch groot / tot haerlieder profijte/ maer sullen de selve ghehouden zijn te bewaren tot behoef van den geenen die de victualie besorgen/ op verbeurte van arbitralijck gestraft te worden.

55. Item/niemant en sal hem verborderen/'t sy Adel ofte on-Adel/ groot ofte kleyn/ eenige Vrous-personen t'Scheep te brengen/op verbeurte van daer over nae gelegentheyt van saecken gestraft te worden.

56. Item / soo wie d'een den anderen eenich geldt ofte goedt ontsteelt/ sal het selve vierdobbel wederom geven/ ende voor de eerste reyse arbitralijck daer en boven worden ghestraft : Indien hy andermael weer bevonden wordt / sal boven de voorsz restitutie ghekielt worden/ ende met hondert slagen ghelaerst / ende voor de derde reyse sal aen den hals gestraft worden/ sonder genade.

57. Insgelijcken en sal hem niemant verborderen / eenige vreemde Schepen komende of gaende van ofte nae de plaetsen welcke met dese Landen ghealliieert/ ofte immers geen vyandtschap plegen te invaderen/ beschadigen ofte krencken/ in wat manieren dat het soude mogen wesen / ten ware met expresse consent van den Luyt. Admirael ofte Commandeur/ op peyne van gestraft te worden aen den Lijve.

58. Niemant en sal hem verborderen aen Landt te gaen/het sy Capiteyn ofte anderen/ op Vyanden gronden om buyt/ of Prisonniers te halen/ sonder consent ende permissie van den Luyt. Admirael/ of sijn Commandeur.

59. Item/ dat hem niemant en verbordere de Schepen inkomende/ daer af te gaen/ sonder verlof van den Capiteyn/ ofte in sijne absen-

tie

tie van sijne Gecommitteerde/ op verbeurte van te sitten in de boeyen acht dagen te water en te broodt. Num. XI.

60. Of het ghebeurde datter eenige Schepen van den Vyandt ofte andere buyten over quamen ende genomen wierden/ so en sal hem niemant verborderen eenige Kisten/ Koffers/ ende Packen open te breecken/ noch oock eenige secrete Brieven te visiteren/ dan sullen de selve brengen in handen van den Luyt. Admirael van de Vloot/ ofte in sijn absentie aen den Vijs-Admirael ofte Commandeur/ omme voorts by den selven terstonts verseeckert/ ende getrouwelijck sonder eenichsints die te verminderen/ overgesonden te worden aen de geassumeerde Heeren/ ofte aen den geenen die hem aengewesen sullen worden. Omme by de selve verklaert te worden op de deuchdelijckheyt ofte ondeuchdelijckheyt van dien/ ende soo eenich Capiteyn ofte Capiteynen by den Luyt. Admirael ghelast zijnde ergens te trecken tot bewaringe van eenige Kusten ofte andersints eenige Buydt verkregen/ sullen de selve van gelijcken moeten oversenden sonder eenige andere Luyt. Admiralen ofte Vijs-Admiralen in eenige Vlooten aen te spreken; ende dit alles op peyne van de Galge.

61. Van gelijcken en sal niemant hem verborderen in eenige Schepen/ het sy Koopvaerders ofte andere/ over te gaen/ sonder expresse Ordonnantie van sijn Capiteyn/ ende daer toe van den selven gheordonneert te zijn/ noch aen sulcke Schepen eenich ghewelt te doen van smijten/ slaen/ quetsen/ ofte qualijck tracteren/ ofte yet daer uyt te nemen/ op verbeurte van gestraft te worden nae gelegentheyt sijner misdaet.

62. Of het oock gebeurde datter eenige Prisonniers ofte Gevangenen gekregen wierden/ niemant en sal hem verborderen de selve te versteecken noch hemelen/ maer sonder eenich verdrach voor den Luyt. Admirael ofte Commandeur brengen/ om op alles gheexamineert te worden nae gelegentheyt van saecke/ ende sullen geen gevangen Personen geransonneert mogen worden dan by kennisse van den Luyt. Admirael ofte de Gecommitteerde van de Admiraliteyt/ op pene van de Galge.

63. Niemant sal sich verborderen eenich geweer te versetten/ verkoopen ofte verbreemden/ op pene van te verbeuren boven de waerde van dien/ tot profijt van het Landt/ een Maent Solts voor de eerste reyse/ ende voor de tweede reyse aen 't Lant geset worden sonder Paspoort.

64. Dat oock niemant hem sal verborderen met geweer aen Lant te gaen sonder consent van sijn Capiteyn/ ofte in sijn afwesen/ van den Luytenant/ op pene van de eerste reyse van de Ree te vallen/ ende voor de tweede reyse boven het vallen van de Ree/ noch te verbeuren een Maent Solts ten profijte van 't Landt.

65. Alle Bootsgesellen/ Soldaten/ ofte anderen/ die hun in dienste van den Lande te water sullen willen begeven/ die in 't lesen ende besweeren

Num. XI. sweeren van dese artijckelen niet present en zijn geweest/ ende namaels hun noch inschrijven laten / ende den Heeren geldt ontfangen / die en sullen niet minder aen dese voorseyde artijckelen met Eede verplicht ende verbonden blyven / dat of sy in 't sweeren van dese tegenwoordich waren geweest.

66. Niemant sal vermogen te Schepe eenige Taback ofte Brandewijn te brengen om die te verkoopen/ op verbeurte van de selve/ ende daer en boven nae gelegentheyt gestraft te worden/ ende sal op sodanige schulden geen regard ghenomen worden / t'appliceren een vierde part ten profijte van den Provoost/ ende de reste voor 't Landt.

Ende alle andere behoorlijcke ende ghewoonlijcke artijckelen / hier vooren niet geroert noch ghestelt/ ende nochtans in Oorloge te Water gebruyckelijck/ ende in oude tijden geobserveert zijnde/ sullen geordonneert/ vermeert/ ende hier by gevoecht mogen worden nae de gelegentheyt sich sal mogen voor dragen. Welcke Ordonnantien ende Artijckelen alsoo volkomen te observeren ende nae te volgen / soo veel als die eenen yegelijcken respective aengaen/sullen alle de Capiteynen / Luytenanten/ Edelluyden/ Schippers/ Officieren/ Soldaten/ ende Bootsgesellen/ende allen anderen/ kleyn ende groot/ die sich in dienste te Water begeven/ hem verbinden die wel ende trouwelijck te onderhouden/ ende daer op den behoorlijcken Eedt doen / in handen van den geenen daer toe te deputeeren ende authoriseren. Aldus gedaen ende verordonneert in den Hage/ den 24. July 1636. *Bern. Conders van Helpen v^t.*

Ter ordonnantie van de Hooge ende Mogende Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden. *Cornelis Muysch.*

E E D T.

WY belooven ende sweeren de Hooge en Mogende Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden , die by de Unie ende hanthoudinge van de waere Christelijcke Religie sullen blyven, ghehouw ende getrou te wesen,den selven vromelijck ende ghetrouwelijck onder 't gebiedt van den Hoochgebooren Prince van Orangie , Grave van Nassou , Marquis van der Veere ende Vlissingen,&c. ende als Admirael Generael der voorsz Landen , te dienen de voorsz Heeren Staten, syne Excellentie ende den particuliere Luytenants Admiraels, Vijs-Admiraels, Capiteynen , ende andere Hoofden by de selve syne Excellentie over ons gestelt, ofte noch te stellen , in hare bevelen te respecteren,ende gehoorsamen , naer behooren , ende voorts ons te reguleren naer de articulen ende Ordonnantien op onsen dienst ghemaeckt, ende noch te maken, *So waerlijck helpt ons Godt Almachtich.*

Aldus geaerresteert in 's Graven - Hage op den vier en twintichsten Julij 1636. *Bern. Conders van Helpen v^t.*

Ter Ordonnantie van de Hoge ende Mogende Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden. *Cornelis Muysch.*

NUM

Num. XII.

NUM. XII.

Instructie voor de Generale Commisen, van de Convoyen ende Licenten.

IN den eersten: Is raetsaem ghevonden in de respective Provincien ende quartieren der Vereenichde Nederlanden / te stellen vijf Commisen generaels der Convoyen ende Licenten / oft soo veel min ofte meer als de Staten Generael sullen goedtvinden / daer inne begrepen die alreede gecommitteert zijn / de welcke scherpe toesicht ende continuele acht sullen nemen / dat alle particuliere Collecteurs / Contrerolleurs / Klercken / ende Cherchers / binnen heuren districte / onverbreeckelijck onderhouden ende naervolgen de Ordonnantien / Instructien en Lijsten / opten ophebe van de Convoyen ende Licenten ghemaeckt / ende noch te maecken / sonder in eeniger manieren toe te laten / dat de selven Ordonnantien / Instructien ende Lijsten / 't zy door dissimulatie / faveur / connibentie of anders / in eeniger manieren overtreden / ende te buyten gegaen worden.

2. Ende op dat sy 't selve bequamelijcxt mogen doen / sullen haer geensins mogen onderwinden ofte moyen met eenigen Koophandel oft Factorye / noch part ofte deele met yemanden daer inne hebben / noch oock eenige andere officien bedienen / directelijck ofte indirectelijck / dan sullen haer geheelijck in den voorsz dienst moeten gebruycken ende gheduyrende haren dienst ontslagen wesen van alle Eeden / daer meede sy aen eenige Landen ofte Steden verplicht zijn / ende sullen oock van nu voortaen / egeen nieuwe Schips parten mogen koopen / ende soo sy eenige hebben / sullen de selve hen die binnen 's Jaers moeten quyt maecken of verkoopen: Alles op pene van privatie van haer luyder Officie / ende verbeurte van ses hondert ponden van veertich grooten 't stuck.

3. Sullen voorts in allen plaetsen daer sulcx noodig wesen sal / ende daer den Ontfangh van den Convoyen ende Licenten 't selve sal mogen dragen / naer voorgaende advijs van de voorsz Generaels / een yeder respective in hunnen bedrijve / by den respective Collegien van de Admiraliteyt gestelt worden / een ofte meer Cherchers ende Toesienders op de innekomende en afvarende goederen / Luyden van goeden name en fame / ende haer de packinge en natuyre van de Koopmanschappen / oock mede van de groote ende last van de Schepen wel verstaende / mits dat sy de selve instrueren en leeren sullen / van 't geene tot uytvoeringe heurer last / volgens de Instructie op de selve gemaeckt / en andere doenlijck wesen sal: en na dien sy volgende de selve Instructie den behoorlijcken Eedt sullen hebben gedaen / in handen van de voorsz Collegie / sullen de Commisen Generaels de selve Cherchers / en een yeder van hen aenwijsen ende designeren / de plaetsen daer sy haer alle da-

Num. X. ge/van het op gaen tot het sluyten van de poorten ende boomen / sullen hebben te houden / om dies te bequamelijcker 't geene haer last is te mogen volbrengen / ende indien sy vernamen dat de voorsz Cherchers haer devoir niet en doen sulcx sy behooren / sullen daer van de voornoemde Collegien terstondt verwittigen / om anderen in hunne plaetse te mogen stellen.

4. Voorts sullen sy alle twee Maenden gehouden wesen/oft anders soo dickwils alst van noode wesen sal/reysen te doen op de Comptoiren van hunne respective districtie/ brengende elke reyse aen de voornoemde Collegien van een yeder Ontfanger/ daer van behoorlijck bescheyt/ inhoudende dach ende tijdt dat sy daer ghewest zijn/ visiteren de boecken / registers ende blaffaerden/ ofte die in behoorlijcke forme ende orde gehouden werden/ van gelijcken mede ondersoecken ofte de Cherchers hare wacht wel houden / goede ende neerstige visitatie doen op de goederen die geladen ofte ontladen worden ende anders/ mede hare officie ghetrouwelijck bedienen/ ofte mede van buyten aen vernemende/ofter onder de Kooplnyden geen klachte en is/soo over de Commisen op de Comptoiren / als mede de Contrerolleurs / Klercken ende Cherchers/ ende slappe expeditie/ dat sy haer uyre ende plaetse niet en houden/oft anders van eenige malversatie ofte exactien/ende by aldien sy in de een ofte d'ander eenige faulten bevinden / sullen de selve dresseren ende daer inne versien/ soo verre 't selve by hun staet / ofte anders mede de voorsz Commisen ende Cherchers onderwijsen/ in alle 't geene tot beter directie van haer Ampten/ende onderwijsinge van de Ordonnantien/ Instructien ende Lijsten op de Convoyen gemaeckt/ sal mogen dienen. Dan indien sy eenige faulten/ bedroch ofte malversatie bevinden/daer correctie toe soude staen/ sullen de voorsz Collegien daer van terstonts adverteren/om daer inne gedaen te werden naer behooren. Ende sullen de voorsz Commisen Generaels gehouden wesen/den Officieren van de Comptoyre van hunne districte in handen te stellen hunne registeren en blaffaerden/pertinentelijck elk blat van dien boven genombreert/en onder hen pitzier oft merck geteeckent/om by de selve Officieré daer op alle hunne entremisse en bewint/behoorlijck en trouwelijck getekent te worden/sonder buyté of beneffens d'selve/eenige ondere boecken of kladdekens te mogen gebruyken/ op arbitrale correctie.

5. De voorsz Generaels sullen de Collecteurs ende Contrerolleurs/ een yeder in sijn bedrijve inde gewoonte brengen ende houden/dat sy alle maenden/ ofte ten langhsten thien dagen naer den uytgangh der selver/daer sulcks doenlijck ende mogelijck sal wesen / de rekeningen aen hen oversenden/met goede specificatie volgende hare boecken/van alle 't gene de Maent voorleden / by haer beschreven ende ontfangen sal zijn : Welcke voorsz reeckeninge sy terstonts met assistentie van yemandt van de Collegien van de Admiraliteyt respective daer toe te committeren/ sullen oversien ende examineren / ofte de voorsz Commisen in den ontfangh haer volgende de Lijsten van de Convoyen ende Licen-

Licenten precieselijck gereguleert hebben/of sy haer reeckeninge hebben Num.
gestelt nae behooren / ofte die van den Collecte met Contrerolle / oock XII.
mede met de overgeleverde Los ofte La-Cedullen/de selve confereren-de van dage te dage over een komt/ ende voorts sullen de selve apostilleren/summeren ende sluyten/sulcks sy bevinden sullen te behooren/ende van de selve ten langsten voor het uytgaen van de loopende Maendt/ de een aen de E. Mog. Heeren Staten Generael / ende de ander aen de voorsz Collegien van der Admiraliteyt respective gehoort ende gesloo-ten oversenden/ dan sullen niet te min nae de recepte der voorsz reeckeningen/ terstont sommieren staet daer uyt maecken over haren geheelen bedrijve / ende den selve terstondt aen de gheseyde E. Mog. Heeren Staten Generael/ ende het Collegie overschicken.

6. Ende indien eenige der voorsz Collecteurs ofte Contrerolleurs in gebreecke bleven/ om binnen de voorsz tien dagen aen haerlieden Generaels hare reeckeninge over te senden / sonder dat het selve by Weder ofte windt belet wierde / sullen terstont die gebreeckige daer voor sommieren ende executeren met parate ende datelijcke executie / ende niet te min gedencken haer voor die selve eerste gebreeckige Maent geen Salaris ofte gagie in reeckeninghe te passeren / ende voor de tweede reyse die gebreckelijck sullen vallen/sal verbeuren twee maende gagie/en voor de derdemael/ sullen op haren Eedt gehouden zijn de faulten aen de gemelde E. Mog. Heeren Staten Generael/ende de Collegien aen te geven/ om de selve Collecteurs ofte Contrerolleurs van haer ampt ende Officie ghedestineert te worden / van welcken verbeuren de Generaels respective sullen genieten d'een helft / ende de ghemeene saecke de ander helft/ ende sullen de gebreeckige voor de selve breucken mogen doen executeren/ met parate ende dadelijcke executie, by den eersten Deurwaerder van de gemeene saecke/ die sy daer toe versoecken sullen.

7. In ghelijcke verbeurtenisse/ soo voor de eerste / tweede/ als derde reyse/ sullen mede vallen de gemelde Generaels respective / die in ghebreecke blijven sullen / voor het uytgaen van de Maent de selve reeckeninge gehoort/ gesommeert ende geslooten / aen de ghemelde E. Mog. Heeren Staten Generael/ ende de Collegien over te senden.

8. Ende indien de geseyde Generaels in 't ondersoecken der gemelde reeckeningen / van de Contrerolleurs in eenige partyen bevinden te verschelen met die van de Collecteurs / 't sy dat de selve meer ofte min soude bedragen / sullen de Collecteurs ende Contrerolleurs tegen den anderen daer op hooren ende vermanen op haeren Eedt / ende de selve parthijen met kennisse van saecken in reeckeninge dresseren/sulcx sy in goeder conscientie / in recht ende redenen sullen bevinden te behooren. Dan soo sy bevinden dat den Collecteur ofte Contrerolleurs min dan de Lijste hebben ontfangen/ofte anders mede in hare reeckeninge eenige parthijen uytgelaten hebben die sy by de Los ofte La-Cedullen/ofte anders / bevinden sullen by haer ontfangen te zijn / ofte anders meer ontfangen te hebben dan sy ofte ymanden van haer/in de gemelde reec-

Num. XII. keninge sullen stellen / sullen indien gevalle de voorschreve Generaels genieten d'een helft van het quadruple dat de voorsz Commisen by het veertiende artijckel haerder Instructie / ghestelt worden te sullen verbeuren/ mits de voornoemde E. Mog. Heeren Staten Generael ende de Collegien/ terstont daer van adverterende/ ende d'ander helft sal komen tot profijte van de gemeene saecke.

9. Maer by aldien namaels bevonden wierde dat de gemelde Generaels de ghesepde reeckeninge van den Collecteurs niet aendachtelijck genoech/ soo met Lijste / Contrerolle / als die overghegeven Los ofte La-Cedullen van betalinge en hadden geconfereert / ofte in 't sommeren der selve niet wel en hadden ghehandelt / ende dat naemaels eenige faute by d'een ofte d'ander gevonden wierde/ waer by de gemeene saecke geprejudiceert ware gheweest / sullen de voorsz Generaels selfs uyt haer eygen goederen verbeuren / soo veel als de voorsz faute sal konnen bedragen/ d'eene helft tot profijt van den geenen die de voorsepde faute ontdeckt sal hebben/ en d'ander helft tot profijt van de gemeene saecke.

10. Ende op dat de voorsz Generaels te beter alle frauden mogen onderbinden / oock mede verseeckert zijn dat op de Comptoyren wel gehandelt wordt/sullen de Cherchers ende Toesienders daer toegestelt/ onverbreeckelijck doen onderhouden / ende toesien dat geen goederen van de Schepen/ Kaye/Wagens ofte Karren gevoert/noch oock eenige geladen ofte gescheept worden / ten sy dat den Koopman al voorens Los ofte La-Cedul ghebracht sal hebben in handen van de Convoymeesters/ ende daer van renversael van de voorsz Convoymeester ghelevert heeft aen de Cherchers / ofte ter plaetse daer die gewoonlijck zijn sittende : Doende de voorsz Cherchers de voorsepde billetten pertinentelijck registreren/ ende soo dickmael in haren handen overbrengen/als hun oorbaer duncken sal ; welcke sy met de voorsz reeckeninge gehouden sullen zijn te samen te confereren / ende soo sy de selve meerder bevinden / de reeckeninge daer naer te corrigeren / ende het recht van de gemeene saecke te bewaren.

11. De voorsz Generaels sullen gheordonneert worden van de eene Provincie ofte quartier in 't andere hen te verboegen/sonder continuelijcken hare residentie te houden elcx in haeren quartiere / ghelijck tot noch toe geschiedt is / houdende altoos met den anderen goede getrouwe corresvondentie / ende d'een den anderen adverterende / of de Lijsten/ Instructien ende Ordonnantien van de Convoyen/ elck in sijnen volkomen treyn zijn/ oock mede van alle de veranderinge die daer soude mogen vallen/ om van des verseeckert zijnde/ te beter een yder contentement te geven.

12. Sullen mede in elcke Stadt ofte Plaetsen daer Convoyen gheheven worden / ende niet van nooden is / midts de kleyne Trafficque/ geheele dagen Comptoyr te houden/ ordonneren tot wat uyre ende hoe lange den Collecteur en andere Officieren in de selve plaetse ten Comptoyr van den Ontfangh haer sullen moeten laten vinden/alles na gelegentheyt

legentheyt van den tijde/Stede ofte plaetse/doch sulcx/dat den Schipper ofte Koopman gerijst mach worden. Num. XII.

13. Sullen oock den Commisen op den Comptoiren respectivelijck/paspoorten leveren by getal onder haer recipisse/ende notitie daer van houden/om hun daer van te doen verantwoorden.

14. De voorsz Generaels / sullen als principale Officieren van de Convoyen ende Licenten/soo wanneer sy eenige frauden ghewaer sullen worden/haer in aller getrouwigheyt ende deligentie informeren/op de gelegentheyt ende gheschiedenisse van dien/ende eenigh bedrogh ofte fraude achterhaelt hebbende / en sullen geensints mogen composeren / oft eenich verdrach ofte overkomste met partyen daer van maecken/ nochte gedoogen dat by eenige andere Officieren gemaeckt/ oft de calangie van dien aengenomen werde / dan sullen naer voorgaende informatie / op de persoonen schepen ende goederen / voor den Advocaet Fiscael doen procederen ende concluderen/ nae uytwijsen der Placaten daer van ghemaeckt oft noch te maecken / voor de Collegien van der Admiraliteyt respective/ in elcke Provincie ofte quartieren specialijck tot kennisse van dien gecommitteert ende gedeleguert/oft andere daer toe te committeren ofte delegueren/die de selve saecken gehouden worden sommierlijck / ende in conformite van huyzluyder Instructie af te doen. Ende indien bevonden worde / dat de voorseyde Generaels mette Personen de voorsz fraude gecommitteert hebbende/ hadden gedissimuleert/ geconniveert/of andersints de selve hadden laten composeren buyten rechten/ 't zy door haer selven oft ofte door yemanden anders/ sullen de selve verbeuren soo veele de ghehcele waerde van de goederen sal konnen bedragen/ daer inne de fraude ghecommitteert was/ ende boven dien van haere officie geprivecrt ende arbitralijck gestraft worden naer ghelegentheyt van der saecke : Ende soo wie soodanige frauden sal komen te ontdecken / sal participeren in soodanige breucken de eene helft/ alwaert oock drie Jaren na de gecommitteerde faulten.

15. Ende ingevalle van de verpachtinge van een gedeelte der Convoyen ende Licenten/ den verpachter eenich bedrogh onder den Koopluyden ende Schipperen bevindt / ende 't selve aen den dach brenght / sal in sulcker voegen den voornoemden Pachter daer van genieten het recht van den Denunciateur ofte Generaels / sonder meer.

16. Voorts sullen mede van alle abuysen / swaricheden ende differenten/ die haer by ghevalle van tijden mochten presenteren/ de voornoemde E. Mog. Heeren Staten Generael/ ofte de Collegien by tijts verwittigen/ ende daer beneffens advijseren by wat middelen men de selve (huns bedenckens) soude mogen remedieren : Gelijck sy mede ghehouden sullen zijn te doen / van alle 't geene sy sullen mogen vernemen dat tot voordeel / dienst ende goede directie / van 't gemeene beste soude mogen dienen / midtsgaders hun advijs daer benevens overseynden.

Num. XII. 17. De voorsz Commisen Generael sullen belooven ende sweeren/ dat sy de E. Mog. Generale Staten deser Vereenichde Nederlanden/ hou ende ghetrouw sullen wesen/ende hunne E. Mog. bevelen in alles ghehoorsamen/ dat sy haer wel ende ghetrouwelijck in desen aengenomen last/ volgens haerlupders Instructie sullen guyten ende dragen/ dat sy geene Cherchers ofte Toesienders en sullen recommanderen ofte goedt advijs geven tot den selven dienst/ upt gunst/faveur/om giften ofte gaven / ofte in 't minste van de selve sullen ontfangen ofte bedingen : dan alleenlick in 't recommanderen der selver / sullen soecken de vroomste / experste / best ervarenste / ende bekende Persoonen in Koopmanschappen / die haer sullen voorkomen / ofte weten sullen te bekomen. Dat sy voorts mede continuele acht sullen nemen / dat alle de Officieren op te Comptoiren / yeder onder sijnen bedrijve staende : midtsgaders oock de Cherchers / haer stricktelijcken reguleren naer de Instructie ende Lijste/ haer gegeven ende noch te geven : ende dat sy in eenige faulten ofte bedroch ghevonden zijnde / daer van niet sullen composeren/ofte met partye eenich verdrach daer over maecken/ noch gedoogen dat haers wetens by yemant gemaeckt worde. Dat sy mede van niemandt en sullen ontfangen eenige giften/presenten ofte beloften / directelijck ofte indirectelijck / maer dat sy in 't vervolch van der saecke / daer van de aenspraecke ende vervolch hen bevolen wordt/ haer wel ghetrouwelijck ende in alle neerstichept sullen guyten/ als goede Officieren ende dien sulcken last betrouwt wort/toe staet ende behooren te doen.

18. De respective Generaels by de E. Mog. Heeren Staten Generael gecommitteert ofte noch te committeren/ sullen geauthoriseert ende strictelijck op hun Eedt ghelast zijn / om soo wel in de Steden en Havenen/ als op te Rivieren ende Stroomen/ mitsgaders de Zee-gaten / Zee-stranden / ende gheneralijck op alle wegen te Water ende te Lande/de schepen/schuyten en Wagens/mette geladen goederen aen te houden/ de selve te ontladen ende t'ontpacken/ ende alsoo te ondersoecken ofter eenige fraude ofte contraventie van den Placcaten / Ordonnantien ofte Lijsten ghepleecht zijn / ende sulcx bevindende / sullen de Schepen by de Generaels gesonden worden naer de Collegie van der Admiraliteyt van den quartiere daer de overtredinge gepleecht is/om daer op by den Fiscael tot last van de Schepen ende goederen gheprocedeert te worden/ naer gelegentheyt van der saecke/conform de Placcaten / ende by soo verre in 't ondersoecken geen bedroch ghevonden en wort/ sal de oneladinge ende herladinge gheschieden tot laste van den Lande / mits dat hier inne gheprocedeert sal worden met alle behoorlijcke discretie.

Ende op dat de voorsz Commisen Generaels/met meerder authoriteyt haerlupder Ampt tot der Landen dienst mogen uytvoeren/ sullen de selve vry acces hebben in de Collegien ter Admiraliteyt respective, om aldaer te remonstreren alle saecken die sy sullen achten tot der

Lan-

Landen voordeel ende meesten profijte te streecken / haer lieder officie aengaende. Ende sullen de voorsz Collegien de voorseyde Commisen Generaels/ besorgen ende doen assisteren met Schepen van Oorloge/ ledige Schepen ende Schuyten / volck / ende voorts van alle al sulcke andere behoeften / als sy noodich sullen hebben tot beter uytvoeringe van haer lieder officie. Aldus gedaen ende gearresteert in de Vergadederinge van de Heeren Staten Generael / in s'Graven-Hage den sevensten Octobris vijftien hondert ses en tnegentich.

ANT. van KUYCK. v^t.

Ter ordonnantien van de voornoemde Heeren Staten Generael. Geteyckent C. AERSSEN.

NUM. XIII.

Instructie, voor de Commisen, te stellen in de Heerlicheden ende Steden daer de gemeene Middelen niet en worden geheven.

1. DE voorsz Commisen sullen gehouden zijn/ alle Waren / subject de Verantwoordinge van de Vijf Spetien / in haer ressort van de contribuerende Provintien inkomende / pertinent aen te teeckenen ende Register daer van te houden / waer de selve opgeslagen / ende by wien de selve in geslagen zijn/ en wel letten of de selve Waren wel conform het biljet zijn gelevert. Num. XIII.

2. Tot welcken eynde hy gehouden wort / den opslach ende inslach na te sien/ ende te ondersoecken of oock de selve Waren/ subject de Verantwoordinge / wel ghelevert worden de Schepen / Schuyten ende Waegens daer de selve ingelaeden ghesecht worden gheweest te zijn nauw te ondersoecken / ten eynde geen Water voor Bier ofte Wijn hem bedrieghlijck werde aengegeven / en voorts gelijck ondersoeck te doen van de andere Waren/ subject zijnde de Verantwoordinge mede.

3. De Inwoonderen van de voorsz Heerlijckheden ende Steden/ en sullen geen Waren/ subject de voorsz verantwoordinge/ mogen senden buyten het district van den Eyndom van de voorsz Heerlijckheden ende Steden respective/ om in de contribuerende Provintien gebracht te worden / ten zy de selve eerst ende alvooren den voorsz Commijs aengegeven hebben / met Naem / toe Naem van den Persoon/ ende Plaets aen wien / ende waer die ghebracht sullen worden / ende daer vooren stellen suffisante Cautie datse aen de ghenomineerde Persoon ofte Persoonen / ende ter ghedesigneerde Plaetse sullen werden gelevert / van welcke biljetten ende aengevingh / de voorschreve Commijs pertinent Bouck sal moeten houden / ende alle acht dagen de Impost-Meesters der contribuerende Plaetsen daer onder die ghebracht sullen worden/ 't selve by extract over senden / omme daer van

van den Impost te ontfangen ofte de selve den Cautionaris af te vorderen.

4. Ingevalle de voorsz Commijs kome te bevinden / dat yemandt tegens dese voorsz ordre/ Waren/ de Verantwoordinge subject/ nae de contribuerende Provincien quame te senden / sal de selve aenklaegen voor den Rechter albereyts geordonneert ofte noch te ordonneren/ende dat tot alsulcke boete als by Placcaet geordonneert is/in welcke boeten hy Commijs participeeren sal sodanige gedeelte als by't voorsz Placaet is uytgedruckt.

5. De voorschreve Commisen sullen ghehouden zijn hare Registers t'allen tijden als het de Pachters der contribuerende Plaetsen goetvinden sullen/aen hun te openen/ende sullen sy Commisen/ gestelt oock over der selver contraventien ende misusen/ ghestraft worden by den Rechter die 't behoort / in cas sy haer last niet en komen te volgen / sulcx als men bevinden sal naer ghelegentheyt van saecken te behooren.

Aldus ghedaen ende gheaerresteert ter Vergaderinge van de Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/ in den Hage den negende Aprilis 1633. P. v. Walta v[t].

Ter Ordonnantie van de selve Cornelis Musch.

NUM. XIV.

Ordonnantie ende Zeyndt-Brief, waer nae hen alle de Schippers sullen moeten reguleren, by Admiraelschap varende uyt Texel of Marsdiep naer Westen tot Bayonne toe heen en weder, alles na ordre ende inhout van de Ordonnantie van de Ho. Mog. Heeren Staten Generael, gheemaneert den elfden Maert 1632.

Num. XIV. WY ondergeschreven Schippers beloven ende verbinden ons mits desen/ te zeylen metten eersten bequame wint die Godt verleenen sal van hier na Nantes/ Rochel ende Bordeaux in Vranckrijck/ &c. en daer by te onderhouden alle artijckelen/soo in de voorsz Ordonnantie/ als in de tegenwoordige Admiraels-Brief begrepen/alles op pene daer toegestelt.

Ende houden voor onsen Admirael Adriaen Cluyt,
Vijs-Admirael Pieter Iansz. Steyns,
Schout by Nacht Ian Schouten,

Ende op dat in gheballe van eenige schade (dat Godt verhoede) de selve over 't voorsz Admiraelschap nae behooren mach werden ghereparteert/hebben wy onse respective Schepen ende ingeladen Goederen by onse beste kennisse geprysseert/ ende de waerde van dien achter aen desen by Commissarisen daer toe ghecommitteert doen schryven

Num. XIV.

ven/ende daer beneffens selfs mede onderteeckent: ende hebben voorts alle de geene van ons Lieden die geen geschut sijn voerende / tot behoef ende subsidie van den voorsz Admirael / Vijs-Admirael / ende andere schutvoerende Schepen betaelt   van de hondert gulden/ naer 't beloop van onser aller respective stimatien.

En sal niemandt anders vermogen het vier te voeren dan den Admirael ende Vijs-Admirael / die 't selve nacht om nacht sullen moeten voeren / ende alsoo d'een voor ende de ander achter in de Vloot zeylen/ op pene van vier gulden/ daer voor sy Lieden sullen ghenieten van elck Schip tien stuyvers/ daer van den Admirael de helft / den Vijs-Admirael een derde / ende den Schout by nachte een seste ontfangen sullen.

Dat den Admirael ofte Vijs-Admirael die het vuyr voert / seyl sal moeten maecken nae die qualickste bezeylt is / dat oock niemandt het vuyr voor by en sal mogen zeylen/ alles op pene van thien Guldens.

Of het gebeurde dat yemant van 't Admiraelschap sijn Mast/ Rae/ Roer/ oft zeyl quame te verliesen/ oft leckinge / oft ander letsel krege/ sal by dage een Koldoeck ofte Bonet uyt de Marsse / ofte van den top laten wayen / ende by nacht drie vuyren boven den anderen uythangen : Welcke noodt teyckenen andere siende / sullen een vuyr uythangen ende naer dien Man toeloopen / om hem alle mogelijcke hulpe te doen/ ende niet van hem scheyden / eer sy hem in goede Haven gebracht hebben/soo het doendelijck is / op pene van vijftich Guldens elck Schip te verbeuren / de helft tot profijt van den verlatene/ ende de reste voor den Armen.

By aldien yemandt buyten dese Landen in eenige Havens ofte elders aen den gront quame / ofte eenich letsel krege/ sullen de ander al t'samen schuldich zijn hem alle mogelijcke hulpe te doen / ende vier en twintich uyren na hem te wachten om sijne schade te beteren / oft van den gront te helpen/ op gelijcke pene van vijftich Guldens/ ende te bekeeren als vooren.

Dat een yegelijck hem alle avonden ende morgen sal schicken beneden den laetsten ende achtersten Man omme te loopen / op pene van drie Guldens.

Als den Admirael ofte Vijs Admirael raetsaem dunckt te wenden oft cours te veranderen by nachte / sal hy ghehouden zijn een schoot te schieten/ ende twee vuyren by den anderen te setten / ende by Mist een schoot te schieten/ende sullen alle de andere Schepen by nacht een vuyr moeten opsteecken ende mede wenden/op dat elck ander schuwen mach/ op pene van drie Guldens.

By aldien yemant by nacht door noot eenich zeyl minderde / sal hy gehouden zijn twee vuyren op te steecken/ ende sullen alsdan alle anderen haer daer na moeten reguleren / ende van gelijcken doen / op pene van twaelf Guldens t'elcke reyse te verbeuren.

Wie onder de Vloote eenige vreemde Schepen gewaer werdt/sal tot

Num. XIV. een teecken van onraet/ op dat alle andere mogen ghewaerschout zijn/ by dage / de Fock driemael op ende nederhalen / ende by nachte een vuyr opsteecken / de Admirael twee vuyren ende op te Ly werpen/ tot dat de Schepen by hem zijn: Ende sullen alle anderen sulcx siende van gelijcken doen/op datmen sien mach dattet een yegelijck bekent is/ende hen als dan stracx by den anderen voegen/ende of het noot ware de een de ander te assisteren/ op pene van tien Guldens.

In gevalle yemant door Storm/Mist/ofte andersints van het Admiraelschap quame te verdwalen/ende daer na de Vlote/of eenich van dien/siende werde/sal gehouden zijn tot een teecken van kennisse by dage die Bysane in Kruys te setten / ende by nacht een vuyr opsteecken : Welcke teycken hy mede gehouden sal zijn te doen/ ingevalle die geene die 't vuyr voert quade kours name.

Desgelijcx by dage ofte by nacht in twijffel staende / den anderen toe roepen : Hola Naerden , ende sal den anderen daer op antwoorden Muyden.

En indien sulcx niet geantwoort wert sal den selfden strack te kennen geven by dage met die Bysane verkeert / ende by nachte met een vuyr als boven: ende sullen als dan allen anderen van gelijcken doen / ende haer tersiont al t'samen ontrent dien Man voegen / die het teecken gedaen heeft/om hem(oft noot ware)alle mogelijcke hulpe te doen/op pene van tien guldens.

Soo het Admiraelschap ergens op een Reede/of in een Haven quame te leggen / ende den Admirael by advijs van eenige van 't Admiraelschap(soo doenlijck is)goet vonde 't seyl te gaen / sal hy twee schooten schieten / op dat alle de anderen hen oock mogen ghereet maecken : Soo sulcx by nacht gheschiet/sal elck vuyr opsteken om den anderen te wijcken/ ende ongeluck te verhoeden / ende sal niemandt sijnen cours gaen voor den laetsten Man onder zeyl is / daer naer een yegelijck sal moeten wachten/ op pene van ses guldens.

By aldien het gebeurde (dat Godt verhoede) dat den Vyandt onder het Admiraelschap quame/ sal een yegelijck / soo wel die geen Geschut als die Geschut voeren / hen moeten voegen dicht by den anderen/om den Vyant alle hinder ende schade te doen/die sy kunnen: mits dat de Ongemonteerde hen sullen moeten houden uyt de wege / dat se de Schut schepen niet en hinderen in 't defenderen/ten ware datse yets voornamen tot naedeel van den vyant te attenteren : Ende sullen alle kosten/ schaden ende verleempten over sulcx gheleden / het sy van des Vyandts oft haer eygen Geschut / ofte in wat manieren het selve soude mogen gheschieden / betaelt ende ghereparticeert werden over de ghemeene Vloote : Alles naer luyt der voorschreven Ordonnantie.

By soo verre den Admirael tot eenige tijden de Schippers van het Admiraelschap by hem begeert / sal hy een Vaentgen achter van de Compagien af laten waeyen/ ende een schoot schieten / ende sullen als

dan

van alle Schippers hen daer heen voegen/om des Admiraels begeerte te hooren/ op pene van ses Guldens.

Dat niemant van dit Admiraelschap op eenige Reede / of in eenige Havens sal mogen loopen voor den Admirael ofte Vijs-Admirael / die oock 't selve niet en sullen mogen doen/ ten sy dat den laechsten ende achtersten hooch ghenoech is / ende dachs ghenoech hebbe omme daer mede te komen / op pene van 't sestich Guldens / elck Schip te verbeuren/de een helft tot proffijt van de verlatene/ende het ander voor de Armen.

Of het gebeurde dat yemant van 't Admiraelschap Landt gewaer werde by nacht of in duyster weder / die sal twee Lantarens voor by malkanderen sagens-gewijse op ende neerhalen / ende by dage twee Ypen / in maniere als vooren / ende dat op peene van ses Guldens.

Ende sullen alle Boeten/ de welcke in desen niet verdeelt en zijn/ komen tot proffijte van het gemeene Admiraelschap: Ende dit alles onvermindert / ende boven de pene in de voorschreven Ordonnantie van de Heeren Staten gestatueert.

Aldus gedaen in kennisse ende presentie van ons daer toe ghecommitteert. Actum Texel.

NUM XV.

Instructie dienende voor Cherchers ofte Toesienders, op 't recht van de Convoyen ende Licenten.

1 In elcke Stadt ofte Plaetse / daer Convoyen ende Licenten ontfangen werden/ sullen by de Collegien van der Admiraliteyt/ met voorgaende advijs van de Commisen Generaels/ ghestelt worden alsulcken ende soo veel Cherchers ofte Toesienders / als haer-lieden nae gelegentheyt van de plaetse ende traffijcque noodich duncken sal / om den Koopman te mogen gerieven/ende de visitatie van de goederen behoorlijck te konnen doen:ende en sullẽ de selve haer niet mogen moeyen ofte onderwinden / met eenige Koopmanschap ofte Factoryen / ofte met yemant part ofte deel daer inne hebben / directelijck ofte indirectelijck/ maer haer geheel tot den voorsz dienst moeten begeven / sonder eenige andere Officien neffens dien te mogen bedienen : Ende gedurende haren dienst sullen ontslagen wesen van alle Eeden/ daer mede sy aen eenige Landen ofte Steden verplicht zijn / sonder dat sy oock van nu voortaen eenige nieuwe Schips-parten sullen mogen koopen/ende eenige hebbende / sullen die binnen 's Jaers moeten quijt maken ofte verkoopen : Alles op pene van privatie van haerlieder Officie / ende verbeurte van twee hondert ponden van 40. grooten 't stuck. NUM. XV.

2. Ende op dat sy haren last bequamelicker mogen doen / sullen gehouden zijn van het opgaen van der poorten tot het sluyten van dien /

Num. XV. ofte daer geen Poorten en zijn/van den opgang tot den ondergang der Sonne/haer te houden omtrent de Poorten of Havenen op de waterkant / of anders omtrent de Lant-poorten daer sulck noodich sal wesen op een seeckere plaetse/ die haer by den Commisen Generaels aengewesen sal worden/om op alle inkomende ende uytvarende Schepen ende goederen/goede acht te nemen : Ende omme de acquiten ende billetten van betalinge/ die haer by den Koopluyden / Facteurs of Schippers gelevert sullen worden/ te ontfangen.

3. Met welck billet sy haer terstonts sullen vinden by de Schepen/ Schuyten oft goederen/ in 't selve billet begrepen / ende scherp regardt nemen/ oft de goederen met 't voorsz billet over een komen / oock mede ofter geen meer goederen / dan in de Los ende Lae-cedulle begrepen zijn / gelost ofte geladen en werden : Ende indien sy de selve bevinden conform de voorschreven Los ende Lae-cedulle / sullen op den rugge van dien schrijven den dagh/maent ende jaer/wanneer sy de selve gevisiteert hebben / ende de voorsz Los ende Lae-cedulle by hun behouden/ ende van de uytvarende ende inkomende goederen elcx apart ende bysonder registreren/daer sulcx practicabel is/ met advijs van den Collegie der Admiraliteyt ende Commys Generael / ende in allen gevalle liasseren / de welck soo dickwils sy by den genen van 't Collegie daer toe te committeren in haren quartiere / ofte by den Commisen Generael vermaent/ofte geordonneert sullen werden/aen de selve overgeven sullen.

4. Ende indien sy eenige meer goederen bevinden ghelost ofte ghescheept te worden/ sonder dat hen als noch eenige behoorlijcke Los oft Lae-cedulle van betalinge gelevert is/ sullen goede acht op de selve nemen/om indien de selve voorts gescheept/oft andersints van de Kaye/ ofte met de Schuyte vervoert soude worden / sonder 't recht van dien betaelt / ende de voorsz Los ende Lae-cedulle overgelevert te hebben/ aen te slaen: Ende indien sy vermoeden hadden/dat in t laden oft lossen der goederen eenich bedrogh gepleecht soude mogen zijn/ sullen so dickmaels als 't hen gelieft/de Schepen in 't lossen oft laden mogen ondersoecken : Ende de Schepen vol-laden zijnde / soo henlieden docht in de voorsz vol ladinge eenige suspitie van bedrogh te wesen / die hem ten tijde van de ladinge onbekent waren / sullen terstonts de Commisen Generaels ende den Collegie van haren quartiere / oft de Commisen van den Comptoir daer van adverteren en met haerlieder kennisse en advijse de selve aenhouden/ende in arreste en verseckerheyt stellen/ende voorts ten overstaen van twee uytte respective Collegien/ ofte in absentie van dien twee Schepenen / ofte twee gheloofwaerdige Getuygen daer over geroepen ter plaetse daer de goederen aengehouden zijn / den Koopman/Facteur ofte Schipper / indien sy present begeeren te zijn/ Inventaris maeckende van alle de packen/balen/koffers/ vaten/ ende diergelijcke meer / daer inne sy fraude bevinden oft suspicie hebben/ mogen doen openen/of in de balance brengen tot haren kosten / om die

weder

weder in haren eersten stant ende plaetse te leveren / indien daer geen faulten bevonden worden: Ende bedrogh daer inne vindende, sullen gehouden zijn de informatien van dien / terstont te stellen in handen van de voorsz Generaels ende Collegie in haren quartiere de welcke op de aenspraecke en proceduren / by den Fiscael voor hem te doen / de selve sommaire ende uytterlijcken binnen acht dagen sullen uytten / ende Vonnissen naer uytwijsen den Placate ende Instructie, op de Collecte van de Convoyen ende Licenten gemaeckt / ende bevindinge van de saecke, met Sententie condemnatoire, ofte absolutoire. Num. XV.

5. Sullen voorts gehouden zijn geenderhande Koopmanschappen te laten passeren, ofte uytgaen met Schepen Schuyten oft Wagenen, 't zy dat die van andere Havenen komen, aenleggen ofte Ancker-worpen, oft anders ter plaetsen daer sy geladen hebben / sonder eerst gesien te hebben het generael Paspoort van de Commisen / op de Comptoirs geteekent by den Collecteur, Contrerolleur ende Kerck, daer eene is en gezegelt oft gecachetteert, mits gaders de betalinge, belofte ende cautie, in den Placate geroert, daer op geteeckent zijn, ende dat sy dienvolgende behoorlijcke visitatie daer over hebben gedaen, daer van sy de notitie op den rugge van 't selve sullen teeckenen / als van de Los ende Lae-cedullen voorsz is: Ende indien sy meer oft andere goederen bevonden dan in de Paspoorten begrepen zijn, oft andersints mede, dat de voorsz generale Paspoorte meer soude inchouden / dan de particuliere Los ofte Lae-cedulle op 't selve Schip hebben gedaen, sullen de goederen in arrest houden, ende terstont den Collegie ende Commisen Generael in haren quartiere als dan daer wesende aengeven, om der gemeene sake gerechtichept daer inne te doen bewaren: Maer by aldien bevonden werdt, dat de voorsz toesienders de Koopmanschappen hadden laten passeren, sonder de voorgaende articulen gevolget / het generael Paspoort daer over gesien, ende de Koopmanschappen soo veel doenlijck daer mede geconfereert te hebben, ofte alleenlijck de voorsz Paspoorten, Los ende Lae-cedullen vooren vermelt geteeckent / sonder visitatie van de goederen gedaen te hebben, sullen in dien gevalle van hunne officie gepriveert / ende boven dien arbitrairlijck gecorrigeert worden, naer de gelegenthept van saecke.

6. Sullen oock informatie nemen van alle bedrogh ende vreemde passagien / die sy verstaen sullen / die de Kooplieden ofte Schippers souden mogen nemen / om het voorsz Recht van de Convoyen ende Licenten te frauderen, waer van sy de Collegien / Commisen Generaels, ofte Commisen van de Comptoyren, in haren quartiere adverteren sullen.

7. De voorsz Cherchers ende Toesienders sullen oock voornamentlijck gehouden zijn, in goeden aensien te houden ende respecteren de Commisen Generaels, ende der selver bevelen te gehoorsamen ende achtervolgen / in alle het gene sy haer tot vorderinge van den ontfangh van de Convoyen ende Licenten ordonneren ende bevelen sullen /

 vol-

Num. XV. volgende den Placaten ende ordre / ghemaeckt ende noch te maecken: Ende indien sy daer van in weygeringe zijn / ofte haer officie niet wel ende getrouwelijck en bedienen / sullen de respective Collegien op het aengeben van de Generaels / de voorsz Cherchers ende Toesienders mogen verlaten / ende andere by provisie met advijs van de Generaels/in plaetse van de verlatene stellen / daer toe de Staten Generael van de Vereenichde Nederlanden/de voornoemde Collegien geauthoriseert hebben ende authori eren by desen.

8. Ende sal voorts den Cherchers met advijse van de Generael/by de respective Collegien van der Admiraliteyt toegeleyt worden/seecker redelijck jaerlijcx loon/ naer gelegentheyt van de Steden ende plaetsen daer sy gestelt sullen worden / ende voor salaris van het visiteren ende teeckenen van de generale Pasporten / ter plaetsen van het inkomen ende van de lossinge / ende wederom ter plaetse van de ladinge ende het uytgaen / twee stuyvers / sonder dat de Kooplieden / Facteurs ofte Schippers/ yet meer onderwegen sullen hebben te betalen / waer mede/ mitsgaders het gene dat sy door hare neersticheyt van confiscatien sullen mogen genieten/de voorsz Cherchers haer te vreden sullen moeten houden / sonder van de voorsz Kooplieden/ Facteurs ofte Schippers yetwes te ontfangen/ 't sy onder decksel van expeditie/ schenckagie/ ofte anders/ in hoedaniger maniere het selve soude mogen wesen: Op pene soo sy bevonden werden contrarie gedaen te hebben / van gestraft te worden by privatie van haerlieder officie als meyneedige/met arbitrale correctie.

9. Ende van confiscatien die sy ontdecken/sullen sy hebben al sulcke part ende deel/als by den Placate gemaeckt/ofte daer op noch te maecken/haerlieden toegevoecht sal worden.

10. De voorsz Cherchers ende Toesienders / sullen ter vermaninge van de Collegien / in hare quartieren belooven ende sweeren de E. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlantsche Provincien/dat sy hun wel ende getrouwelijck in haeren dienst sullen dragen ende quyten/sonder met yemant/'t sy om gunste/gifte/aensien van persoonen / ofte andersints / hoe het selve soude mogen wesen te dissimuleren/maer dat sy in alder getrouwicheyt alderhande goederen sullen visiteren/ende mette Los ende Lac-cedullen/mitsgaders de Pasporten confereren/ende eenige faulten ofte bedroch gevonden hebbende/ dat sy daer niet en sullen onder den duym / ofte uyt hun eygen authoriteyt composeren/ofte haer laten upkoopen/maer in aller haest de selve sullen openbaren/aen de Collegien in haren quartiere ende aen de Generaels ofte Commisen op de Comptoyren aldaer/dat sy oock van niemant wie dattet zy/eenige giften/geschencken/presenten ofte beloften kleyn ofte groot/onder wat pretext dat het zy / directelijck noch indirectelijck en sullen ontfangen / dat sy mede den Kooplieden ofte Schippers / niet en sullen eenige quellagie aen doen / maer alle gherief haer sullen doen henlieden moghelijck zijnde / ende voorts hen

regu-

reguleren volgens dese Instructie / ende alles doen dat goede ende getrouwe Cherchers ende Toesienders schuldich zijn / ende behooren te doen.

Aldus gedaen ende ghearesteert in de Vergaderinge van de Heeren Staten Generael / in 's Graven Hage den elfden Julij vijfthien hondert ende tnegentich. Johan Rengers tho Hellem, v^t.

Ter Ordonnantie van de voornoemde Heeren Staten Generael,
C. AERSSEN.

NUM. XVI.

Particuliere Instructie, waer naer hen sullen hebben te reguleren de Schryvers op 's Lants Schepen van Oorloge, boven 't geene sy luyden neffens andere Scheeps-Officieren ende gemeene Bootsgesellen, volgende den Generalen Articulbrief, gehouden zijn.

EErstelijck / sullen de Schrijvers op des Landts Schepen van Oorloge / goedt pertinent Register houden van alle het geene van dage tot dage / binnen yder Schip geschiet / den dienst van het Landt raeckende / ende specialijcken waerom ende wanneer de Capiteyn eenige Eerschooten / heeft laten schieten / omme die tot vermanen van den Raedt over te leveren / omme daer op gelet te worden na behooren: ende ingevalle sy geen pertinent Register daer van / ende voorders van 't geen soo binnen als buyten den Scheepe / passeert / bevonden werden gehouden te hebben / sullen daer over arbitralijck naer gelegentheyt van saecken werden gestraft. Num. XVI.

2. Sullen oock gehouden zijn / yder te maecken twee rollen van het volck op het Schip / daer op sy als Schrijvers sullen dien / ende de eene neffens hunnen Capiteyn by haer Schrijvers onderteeckent met den dach van den eersten Monsteringe aen den Raedt over te leveren / ende de ander by hem houden.

3. Daer beneffens oock te maecken een Register waer in sy sullen gehouden zijn / wel ende getrouwelijck aen te teeckenen den dach wanneer daer yemant van 't Schips volck sterve / met Paspoort van den Raedt afginge / ofte oock voor Schelm quame wech te loopen / boven welckers naemen sy eenen Galge sullen stellen / ende den Rade daer van datelijck verwittigen / op verbeurte van twee Maenden gagie.

4. Van gelijcken in alle oprechtigheyt aen teeckenen den naem ende den pertinenten dach / van die geene die in plaets van alsulcke gestorvene afdanckte / ofte voor Schelm wech ghelooopen / weder mochten aengenomen werden / op dat ten tijde van de Monsteringe of afdanckinge van het Schips-volck / de twee Rollen met het gehouden Register

Num. XVI. gister mogen werden geconfereert/ ende gesien of het Landt in't houwen van het volle getal des Schipsvolck naer uytwijsen der voorseyde twee rollen niet te kort en is geschiet/ op pene als vooren.

5. Sullen mede alle Schrijvers gehouden wesen/ haerluyder nieuwe Rollen te dresseren naer de oude ende voorgaende / sonder de naeme van de Soldaten ofte Bootsgesellen/op een ander plaets te voegen/als die in de oude ende voorgaende rollen ghestelt zijn geweest/ op dat by de Rade ende hare Commissarisen / op alle veranderinge te beter ghelet mach worden/op peyne als vooren.

6. Ende also door de groote schulden die op de Schepen werden gemaeckt/ dickwijlen geauseert werdt het verloopen van het volck/ hebbende hare schulden ofte egael ghemaeckt/ haer 't achterwesen/ofte die oock wel daer boven/ soo werden de Schrijvers by desen gelast / goede toesicht te nemen / dat niemandt op hunne respective Schepen meer schulden en maecke/ als een Maent sijnder soldye sal komen te monteren ofte in cas van merckelijcke ten achteren te wesen/ aen het Landt ten uytersten twee Maenden.

7. De Schryvers sullen oock in alle getrouwichheyt by Inventaris aenteyckenen/ alle het gene die te komen sterven Matroosen/ ofte oock de verloopenen by haer aflijvicheyt/ ofte ten tijde hares verloops binnen den Schepe nalaten sullen/omme met kennisse van den Capiteyn/ ende Scheeps - Officieren voor de Mast in 't openbaer verkocht aen den meest daer voor biedende / der ghestorvene / ten proffijte van hare Erfgenamen/ende der verloopene / ten proffijte van 't gemeene Lant/ daer van de Schryvers goede reeckeninge sullen houden/ende tot vermanen van den Rade overleveren.

8. Op dat de Schryvers het geene voorsz is te beter ende seeckerder mogen nae-komen/sullen sy continuelijcken maecken t'Scheep te wesen/ sonder sich daer van om eeniger oorsake te absenteren/ alwaert oock dat haer den Capiteyn sulcx ordonneerden te doen / op verbeurte van twee Maenden gagie voor de eerste reyse/ ende voor de tweede reyse boven dien arbitralijck gecorrigeert te werden.

9. De Schryvers sullen gehouden zijn alle Maenden te Scheep den Articuls-brief de Matroosen voor te lesen/ op pene van niet te ontfangen sijn Maendelijcke soldye / wanneer hy niet bewijst hem in 't lesen alle Maenden gequeten heeft.

Aldus gedaen en gearresteert in den Hage den seven en twintigsten Aprilis 1629. *A. van Zuyllen van Nyevelt vt.*

Ter ordonnantie van de Hooge ende Mogende Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden. *Cornelis Muysch.*

E E D T.

ICk beloove ende sweere de Gecommitteerde Raden ter Admiraliteyt, alhier residerende, boven den Eedt by my gedaen op de generalen

len Articulbrief, oock dese particuliere Instructie punctuelijck te achtervolgen, sonder daer in eenige maniere af te wijcken, directelijck, oft indirectelijck, om eenige giften, gaven, eygen baet ofte faveur van yemanden, maer my hier inne te quyten als een vroom ende trou Schryver voor het beste van 't gemeene Vaderlandt toe-staet ende behoort te doen, *Soo waerlijck helpe my Godt Almachtich.*

Aldus gearresteert in 's Graven-Hage / op den seven en twintichsten April 1629.

A. van Zuyllen van Nyevelt vt.

Ter Ordonnantie van de Hooge ende Mogende Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden.

Cornelis Musch.

NUM. XVII.

Placcaet, waer by de Scheeps-Timmerluyden verboden werdt haer in eenigen vreemde dienst te begeven, tot het maecken ende bouwen van Schepen, ende die haer derwaerts souden mogen hebben begeven, sullen moeten wederkeeren binnen ses Weecken.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden: Allen den genen die dese tegenwoordige sullen sien ofte hooren lesen Saluyt: Doen te weten: Also van tijdt tot tijdt meer ende meer bevonden wert / dat de Spaignaerden ende hare Adherenten / Vyanden deser Landen / poogen de selve ende de Ingesetenen van dien / ter Zee te beschadigen met nemen van hare Schepen ende Goederen / trachtende de navigatie ende de Commercien daer door de selve in macht / rijckdom / ende reputatie door Godes zegen / soo seer toegenomen zijn ende vermeerdert / ten ondergang te brengen ende ruyneren: daer toe dan de voorsz Vyanden niet alleen Schepen uytrusten in hare eygen Landen ende Havenen / maer oock doen bouwen ofte opkoopen ende equiperen in andere Landen / Havenen ende Steden / door gheinterponeerde Persoonen hun ten dienste staende: ende datmen in ervaringe komt dat verscheyden Scheeps-timmerluyden / soo Meesters als Werckgesellen / Ingesetenen deser Landen / tottet bouwen / timmeren ende uytrusten van Schepen buyten 's Lants / haer verhuyren ende laten gebruycken tot dienste ende commoditeyt van de Vyanden / openbaerlijck of bedecktelijck / wetende of onwetende / waer door 't voorsz schadelijck voornemen van de Spaignaerden ende hare Adherenten grootelijcx wort gestijft / ende sonder dien by hen luyden niet soo wel gevordert soude konnen werdē / daer tegens mits dien nootelijck dient versien / op dat voortaen de Landen door de ervarentheyt en industrie van haer eygen Ingese- Num. XVII.

 gese-

Num. XVII. gesetenen niet en worden beschadicht ende bevochten. Soo ist: Dat wy nae rijpe deliberatie geordonneert ende gestatueert hebben/ Ordonneren ende statueren by desen/ dat voortaen egeen Ingesetenen deser Geunieerde Nederlandtsche Provincien/ Scheepstimmerluyden/ 't zy Meesters of Werck-gesellen / ofte de Landen / Steden / ende Quartieren totte selve gehoorende/ haer sullen mogen verhuyren/ ofte laten gebruycken in eeniger maniere buyten de selve Landen/ waer/ ofte in wiens dienst ofte huyr dattet zy/ tottet bouwen/ timmeren / ofte toerusten van eenige Schepen/ alle het selve hen luyden expressselijck en scherpelijck by desen verbiedende/ op peyne dat de Contraventeurs en Overtreders van desen / daer over sullen werden gestraft aen lijf ende goedt naer ghelegentheyt van de saecke / en ter arbitrage van de Rechters / waer van de geene die bevonden sullen worden sulcx ghedaen te hebben/ sullen mogen werden geaccuseert ende gecorrigeert / oock nae Jaer ende dach dat de overtredinge geschiedt is / sonder dat hen daer in het verloop van tijdt sal verschoonen / of patrocineren. Ende alsoo apparentelijck nu ter tijdt/ voor het uytgaen van desen Placcate / verscheyden Ingesetenen in eenige Vyantlijcke of andere plaetsen/ haer in 't bouwen ende timmeren van Schepen laten ghebruycken/ Beveelen wel expresselijck de selve/ datse binnen den tijdt van ses Weecken na de Publicatie van desen / sullen hebben weder te keeren in dese Landen / op peyne van bannissement/ ende confiscatie van goederen/ ende dat de Ouders / Vrouwen / Broeders/ ofte andere naeste Vrunden van de selve/ haer gehouden sullen wesen van den inhouden van desen te waerschouwen/ op dat sy haer daer van maecken ende uyt het werck scheyden / op de peyne voorsz daer over tegens hen luyden als Overtreders van desen Placcate geprocedeert sal worden. Doch so eenige Scheepstimmerluyden by ofte voor yemandt van de Geallieerde ofte neutrale Koningen/ Potentaten/ Republicquen/ ofte Steden mochten worden aengesocht / om haer ten dienste te komen / sal sulcx al vooren aen ons ofte de Heeren Staten van de respective Provincien versocht/ ende na gelegentheyt by speciale Acte gheconsenteert konnen werden. Ende op dat niemant hier van ignorantie hebbe te pretenderen/ ontbieden ende versoecken wy de Heeren Staten/ Stadthouderen / Gecommitteerde Raden ende Gedeputeerde Staten van de Provincien respective van Gelderlandt ende 't Graefschap Zutphen / Hollandt ende West-Vrieslandt/ Zeelandt/ Uytrecht/ Vrieslandt Over-Yssel ende Stadt Groeningen ende Ommelanden/ ende allen anderen Justicieren ende Officieren / dat sy dese onse Ordonnantie van stonden aen al om doen verkondigen/ uytroepen/ publiceren/ en affigeren in allen Plecken van dese Landen/ daermen gewoonlijck is dusdanige uytroepinge/ publicatie ende affixtie te doen/ procederende ende doende procederen tegens de Contraventeurs en Overtreders van dien/ sonder gratie/ oochluyckinge/ faveur/ dissimulatie ofte verdrach: Want wy sulcx ten dienste van den Lande hebben bevonden te behooren.

Ge-

Gedaen in onse Vergaderinge in 's Graven-Hage/ onder onsen Cachette/ Paraphure ende de Signature van onsen Griffier/ op den achsten Martij sestienhondert negen en twintich.

Was geparapheert. *Ant. de Rode vt.*

Onderstont, ter Ordonnantie van de Hoogh-gemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent *Cornelis Musch.*

Zijnde op 't spatium gedruct het Cachet der selver Heeren Staten, in rooden Wassche.

NOTA, Den rechtzinnigen Leeser gelieve te weten, dat *Num II.* is is het Boeck van de Bosschieterye.

NUM. XVIII.

Extract uyt 't Register der Resolutien van de Hooch Mogende Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden.

Martis den 28. Januarij 1631.

Ordre ende Reglement waer nae de Capiteynen van de Schepen van Oorloge deser Landen sich sullen hebben te reguleren in 't abordeeren, vervolgen ende veroveren van den Vyant, als oock den voet over de verdeelinge van 't provenu van de Prysen ten regarde van de Vys-Admiraels ende Capiteynen respective.

Soo wanneer eenige Schepen van Oorloge mochten komen te ontmoeten een van 's Vyants Schepen / ende 't selve wordende geabordeert/ soo sal den tweeden daer naest aen zijnde/ vermogen ende ghehouden zijn (noch vechtender hant zijnde) den vyant desgelijcx te aborderen/ ten ware saecke dat den eersten geabordeert hebbende/ soude mogen aenroepen/ dat hy geen hulpe van node en heeft/ in welcken gevalle hy sal afhouden/ ende omtrent blijven / om in tijde van noot ofte ongeluck te konnen doen Secours/ ofte ten ware daer meer als een van des Vyants Schepen omtrent waren / sal als dan sijn uytterste devoir doen / om het tweede Vyants Schip desgelijcx te abordeeren / ende voorts de naervolgende Schepen van gelijcken/ in gevalle daer meerder by de handt zijn.

Ende in gevalle het selve Schip / ofte Schepen van defensie zijn/ ende overwonnen werdende by den geenen die geabordeert hebben/ soo sal die Capiteyn ofte Capiteynen / voor uyt ghenieten alle de bijbrees ende handt-geweer/ ende de plunderagie voor de Matroosen / ende sal voorts de prijs gerepartieert ende verdeelt worden over alle de Schepen/ die in Compagnie daer van gelijcken op hebben vervolcht / als

Num. XVIII. mede aen anderen / die het vervolchde Vyants Schip sal worden toegejaeght.

Ende soo wanneer eenich Schip ofte Schepen van den Vyant Lorrendrayers/ ofte prijsen/ sonder slaen komt te strijcken / ofte by de boot verovert/ende ingenomen/soo sal in sulcken gevalle de Capiteyn/ die 't selve komt te veroveren / voor uyt genieten uyt de bijbres / ende handt-geweer daer in gevonden wordende / eens soo veel als de Capiteynen die neffens hem hebben helpen jaegen/ maer de plunderagie sal alleen blyven voor de Officieren ende Matroosen van 't Schip / de welcke de Prijse sal hebben verovert.

Ende soo 't gheheurde dat een Schip of Schepen van den Vyant Lorrendrayers ofte Prijsen tegen strangh op de Kust van Vlaenderen ofte elders wort aengejaeght/ende den vyant resistentie doende dat 't selve Schip / ofte Schepen met de boot van de voorste Man niet konde worden afgehaelt / soo sal men met alle de boots van de Schepen daer present zijnde/alle uytterste devoir doen/om 't selve Schip/of Schepen met gewelt uyt des Vyants macht/ so 't doenlijck is/te bekomen/en daer meester van wordende / sal de premium daer van gheremparticert ende verdeelt worden onder de geene die daer aen handtdadigh zijn geweest.

Ende soo wanneer een Schip van den Vyant / Lorrendrayer / of Prijse verovert is / soo en sal niemandt vermogen met sijn boot aen boort te varen/als alleenlijck die geene die het selve verovert heeft/ende dat om confusie ende misverstanden te weeren.

Voorders hebben haer Ho. Mog. geresolveert/ ende geaccordeert dat de respective Vijs-Admiraels in de Prijsen by haer selfs / ofte onder haer vlagge bekomen/eens soo veel sullen genieten als een Capiteyn.

NUM. XIX.

PLACCAET,

Ordonnerende dat geen Varentvolck haer buyten de Vereenichde Provincien in dienst te water begeven mogen , en verbiedende den uytvoer van eenige Schepen, Geschut, Wapenen, Munitien van Oorloge , ende andere Oorlochs ende Scheeps-behoeften, onder wat pretext dat het zy, &c.

Num. XIX. DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden: Allen den genen die dese tegenwoordige sullen sien ofte hooren lesen / Saluyt: Doen te weten, Alsoo Wy seeckerlijck bericht zijn/ dat deser Landen Ondersaten/contrarie onse voorgaende Placaten / ende insonderheyt die van den 22 Meert 1613. ende 20 September 1616. beyde in tijde van den twaelf Jarigen Trefves geemancert/ hun dagelijcx in merckelijck getal/buyten de voorsz Vereenichde Nederlanden in dienste op Sche-

Schepen begeven / soo wel ten Oorloge / als tot Coopvaerdye / ende Visserye ter Zee / tot deser Landen grooten ondienst en prejuditie / sonderling by dese gelegentheyt datmen van alle Oorten verneemt ende geadviseert wort van verscheyden Krijghsgeruchten en toerustingen ter Oorloge die te Water ende te lande geschieden / waer tegens mits dien nootlijck dient versien om dese Landen van Inlantsche Krijghs ende Scheeps-volck tegen alle occurrentien niet te laten ontblooten / insonderheyt alsoo Wy met den eersten tot nader bevrylinge van de Zee / ende bescherminge van de Navigatie ende Commercien / ghemeynt zijn een notabel aental van Schepen van Oorlogh te doen equiperen / daer toe wy niet alleen 't voorschreve Boots-volck / maer oock de Schepen / Scheeps ende Oorloghs-behoeften van nooden sullen hebben. SOO IST, dat Wy / naer rijpe deliberatie geordonneert ende gestatueert hebben / ordonneren ende statueren by desen / dat geen Ingesetenen van de voorsz Vereenichde Nederlanden / hen ter Oorloge van vreemde Coningen / Potentaten / ofte Republijcquen / ofte in andere Landen ter Coopvaerdye ofte Visserye ter Zee / en sullen mogen begeven / in wat maniere ende onder wat pretext dat het zy / sonder daer toe te hebben expres consent van Ons / ofte van de Collegien ter Admiraliteyt van 't quartier van hare respective woonplaetse. Dat oock geene die hun alreede in sulcken dienst hebben laten aennemen / soo verre als die al noch niet en zijn vertrocken / den selven datelijck sullen verlaten ende afstaen: Ende dat die geene die alreede te Lande ofte te water / ten eynde voorsz vertrocken zijn / gehouden sullen wesen in dese Landen te keeren binnen den tijdt van drie Maenden naestkomende / Alles op pene dat die Contraventeurs aen Lijf en Goet / ende die Absenten by eeuwigh Bannissement gestraft sullen worden. Verbiedende voorts mede allen Koopluyden / Schipperen / ende andere Ingesetenen ende Ondersaten van dese Landen / midtsgaders alle anderen onder Ons gebiet buyten de selve hun onthoudende / voor den eersten April naestkomende daer uyt te transporteren / voeren ende brengen sonder onsen expressen consente / eenige Schepen / Geschut / Wapenen / Buspoeder / Salpeter / ende allerhande munitien van Oorloge / oock daer en boven alle soorten van Scheeps-behoeften / by verbeurte van de selve / ende daer en boven op arbitrale correctie; ende ten eynde niemant onder pretext van geen kennisse gekregen te hebben van dese onse ordre / oorsaecke hebbe hem te ontschuldigen / Ordonneren en bevelen Wy wel expresselijck dat de Vrouwen / ofte naeste Vrienden van den geenen die alreede vertoogen zijn / ten eynde voorsz gehouden sullen wesen den selven van den inhouden van desen te waerschouwen / aengesien Wy tot deser Landen dienst verstaen dat dese punctuelijck geachtervolcht / ende onderhouden sal worden / sonder eenige connibentie ofte dissimulatie. Ontbieden ende versoecken daeromme / onsen Lieven ende seer Beminden / de Staten / Gecommitteerde Raden / ende Gedeputeerde Staten van de respective Provincien van Gelder-

Num. XIX.

landt ende Graefſchap Zutphen / Hollandt ende West-Vrieſlandt/ Zeelandt/Uytrecht/Vrieſlant/ Over-Yſſel/ Stadt Groeningen ende Ommelanden / ende allen anderen Juſticieren ende Officieren dat ſy deſe onſe Ordonnantie alomme doen verkondigen / uyt-roepen ende publiceeren / daermen gewoonelijck is uyt-roepinge ende Publicatie te doen. Laſten mede den Cancellier / Preſidenten ende Raden Provinciael/ de Raden ter Admiraliteyt/den Advocaten Fiſcaels/ ende Procureurs Generaels/ende allen anderen Officieren/ Rechteren en Juſticieren van de voorſz Vereenichde Nederlanden / mitsgaders allen Admiralen/Vijs-Admiralen/Capiteynen / Officieren ende Bevelhebberen/deſe Onſe Ordonnantie ende bevelen te achtervolgen / ende doen achtervolgen / procederende ende doende procederen tegens de Overtreders van dien / ſonder gratie / faveur / diſſimulatie ofte verdrach/ dewyle Wy 't ſelve tot dienſt ende welſtant der voorſz Landen/ noodigh gevonden hebben.

Gegeven in 's Graven-Hage onder onſen Cachette / Paraphure/ ende de Signature van onſen Greffier / op den negen en twintighſten Februarij ſeſtien hondert twee en vijftigh.

Was geparapheert, *Iacob Veth*, v^t.

Onder ſtont, Ter Ordonnantie van de Hooch-gemelte Heeren Staten Generael.

Geteeckent, *N. Ruyſch.*

Zijnde op't Spatium gedruckt het Cachet der ſelver Heeren Staten in rooden Waſſche.

NUM. XX.

ORDONNANTIE.

Voor den Commiſſaris Generael van de Schepen, ende de Schippers in 't Leger dienende.

1. EErſt de voorſz Commiſſaris Generael ontfangen hebbende den laſt van ſijne Excell. of van de Heeren Raden van State/ Num. XX. hoe veel ſchepen/ende tot hoe vele Laſten / by hem ten dienſte van den Lande ſullen worden aengenomen/ſal alle devoir doen/omme de ſelve (weſende goede bequame ſchepen / ende met goede gereetſchap verſien/ ten aenſien van de plaetſe daer die tocht ghedyen ſal) in alle diligentie aen te nemen/ten minſten koſte van den Lande / en immers tot geen hooger prijſe als op het loon daer toe ghetaxeert/ omme ghebruyckt te mogen worden ten geſtelden tijde / daer / en ſulcx den noodt/ ende den dienſt van den Lande vereyſſchen ſal.

2. Ende daer die Schippers onwilligh ſouden mogen zijn / ſich in dienſt van het Landt te laten employeren / ſal hy met arreſt door die reſpective Magiſtraten/de ſelve ſchepen doen vaſt houden ſonder eenige

ge connibentie / ooch voor haerluyder verschooninge eenige geschencken te nemen/oft andere fraude daer in te committeren. Num. XX.

3. Ende op dat het Landt te beter gedient worde / ende verseeckert mach wesen tegens alle bedrogh der Schipperen/sal by den Raedt van State met den eersten beraemt worden een generale ende eenparige voet van ycken ende roostingen/over alle de Provincien / nae welcke voet alle de schepen in de respective Provincien gehoorigh / pertinentelijck door de Magistraten der Steden/sullen worden geyckt ende geroost/ende hare groote gestelt op Rogge Lasten / ende dienvolgens in de selve Steden by de Deeckens van de Schippers Gilde ende eenige van de Magistraet daer by te voegen / een pertinente Lijste gemaeckt van de groote van de Lasten van alle schepen ende schuyten / die ten dienste van den Lande bequaem zijn.

4. Die Commijs Generael sal ooch doen pertinente opschrijvinge van de schepen in dienst genomen/ende daer van houden Register/van de groote van dien/ dagen/ ende plaetsen van hare aenneminge.

5. Wanneer eenige Expeditien/Tochten/ofte Legers voor handen sullen wesen/ende die Lijste van de schepen/die men daer toe sal hebben te gebruycken/sal zijn ghearresteert/ende de selve als hier vooreng verhaelt by hem Commissaris Generael sullen zijn aengenomen / sal hy sich terstont hebben te verboegen/ter plaetsen daer 't Geschut/Munitien / Materialen/ ende Vivres geladen worden / ende mede daer de Soldaten tot den Tocht beschepden/ haer Rendevous/ ende eerste byeenkomst sullen hebben / ende daer het op verschepden quartieren sal mogen zijn/sal hy selfs gaen / daer het meeste getal sal komen / ende op de andere / van sijn bequaemste Commisen ende Conducteurs schicken/om scherp regard te nemen oft het de selve schepen zijn/die hy ofte sijne Commisen hebben aengenomen / ende insgelijcken wel letten op de bequaemheyt ende 't gereetschap van dien/ten respecte van de plaetsen daer sy gheemployeert sullen worden / dat ooch die alle behoorlijck worden ghеladen ende gestouwt/casserende datelijck sonder faveur ofte connibentie / de onbequaem/ onnoodigh / ende niet hare volle ladinge hebbende / daer af de goederen in de andere toe volladinge verdeelt sullen worden.

6. Wat belanght de schepen met Krijghsvolck gheladen/wort verstaen dat een Compagnie van t'seventich tot hondert hoofden toe/ gaende uyt het Garnisoen naer 't Leger / of van daer elders ghetransporteert wordende/ofte ooch uyt het Leger weder t'huys keerende/sal hebben twee schepen van ses en twintich tot dertich lasten / met noch een van sestien last. Van hondert twintich hoofden / drie schepen van een en twintich tot vyf en twintich / neffens noch een van sestien last. Van hondert en vijftich hoofden / drie schepen van ses en twintich tot dertich last/met een van sestien last. Ende van twee hondert hoofden/ vier schepen van ses en twintich tot dertich / met een van sestien lasten/daer nae den Commissaris Generael sijne onder Commisen / en

voors

NUM. XX. voorts alle Capiteynen en Schipperen hen sullen hebben te reguleren. Ende indien een Compagnie meer schepen hadde / sal den Commissaris Generael de onbequaemste van dien datelijck casseren sonder gelt te geven of beschept mede te deelen / of daer sy effens bequaem mochten zijn die Schippers die de selve Compagnie in hebben / daerom gelijckelijck doen looten.

7. Doch daer eenige Compagnien komen te veranderen van Garnisoen / dat als dan ten regarde van Vrouwen / Kinderen / ende Bagagie / een Compagnie van hondert tot hondert en twintich / noch een schip meer sal toegevoeght worden van ses en twintich tot dertich last. Van hondert en vyftich / twee schepen van een en twintich tot vijf en twintich last / ende van twee hondert koppen / twee van ses en twintich tot dertich last sonder meer / oft in alle beyde / met andere schepen ten naesten by gelijck getal van lasten uytbrengende.

8. Sal oock den Commissaris Generael in het Leger soo haest het selve stil leyt / de ijckinge van alle de schepen ende schuyten herbatten / ende wel letten oft sijne ijckinge met de attestatie der Steden over een komt / ende van sijn bevinde goede aenteeckeninge in sijne registeren houden / ende oock by den Contrerolleur in sijn Contrerolle / ende het dubbelt van dien in handen van de Gedeputeerde in 't Leger zijnde / overgeven / by haer beyden geteeckent.

9. De repartitie ende verdeelinge van de schepen ghemaeckt / ende onder hem Commissaris Generael berustende / sal hy dien achtervolgende / een yeder sijn getal van schepen overgeven sonder eenige achter te houden / op pene van arbitrale correctie / ende in allen gevalle / hem te doen betalen alsulcken achtergehoudene schepen / voor den tijt dat die achtergehouden zijn / ende sal van de selve Lijste ende veranderinge van dien t'elcken tijde als die geschieden sal / een dubbelt overleveren aen de Gedeputeerde van de Staten Generael / ofte Raden van State in 't Leger zijnde.

10. Gelijck hy mede van tijt tot tijt sijne Excellentie ende die voorsz Gedeputeerde adverteren sal van de ghelegentheyt en dienst der schepen / om op 't vorder employ / veranderinge ofte afdanckinge van dien gelet te mogen worden / als naer behooren.

11. Sal oock gedurende het Leger / ende ten minsten alle vier dagen eens / en voorts als hem sulcx by de Gedeputeerden daer zijnde / belast sal worden ten overstaen van sijn eerste Commis pertinente visitatie ende ondersoeck doen / van alle de schepen ende schuyten in 't Leger zijnde: by wat Heeren / Commisen / Officieren / of andere persoonen die gebruyckt worden / ende of die niet by particuliere onder den name van eenige Heeren ofte Commisen worden aengehouden. Item / van hare groote / ladinge / ende hoe na sy gelost zijn / ende t'elcken de Lyste daer af aen de voornoemde Gedeputeerden communiceren / omme daer naer te licentieren ofte in dienst te houden de gene / de welcke de selve Gedeputeerden sullen goet vinden ende ordonneren / lettende wel precise-

lijck

lijck / dat als de schepen ten halven sullen gelost zijn / hy met kennisse van de Gedeputeerden de ladinge van het eene schip in het andere doe doen/ende volgens de onnodige ende onbequame schepen ende schuyten afdancken/voor soo veel den dienst van 't Lande sal mogen lijden. Num. XX.

12. Sal oock den Commissaris Generael ghehouden zijn ten dage van de afdanckinge te geven aen yeder Schipper sijne attestatie klaer ende perfect/te weten/de groote van dien / dach ende plaetse van sijne aenneminge ende afdanckinge/inladinge/ende lossinge/ende tot behoef van wat Heeren/ Commisen/ ofte andere persoonen sy den dienst ghedaen hebben/infererende in de attestatie de namen van de Schippers/ ende daer sy Soldaten sullen mogen gevaert hebben/den dagh van het vertreck van de Compagnie, suicx dat tot elcke Compagnie maer eene attestatie sal mogen verleent worden / daer in alle de Schepen ende Schippers/die die verboert hebben/sullen uytgedruckt moeten wesen/ ende sal hy Commissaris de selve attestatie naer behooren onderteeckenen/ende sijn Zegel ofte Cachet daer onder drucken.

13. Insgelijcken van den inhoudt van alle sijne attestatien met het afschept/behoorlijcke notitie in een Register houden/ende daer van het dubbelt geven in handen van de voorsz Heeren Gedeputeerden / in welcken Register ende dubbelt hy oock van tijt tot tijt behoorlijcke aenteeckeninge sal doen van alles/ wat op het stuck van die schepen sal komen voor te vallen.

14. Sal oock op de rugge van de Attestatie stellen / wat de Schipperen aen gelde/vijvres/ofte andersints betaelt is/ 't welck hy van tijt tot tijt van de Commisen sal hebben te vernemen, de welcke oock ghelast sullen worden geene betalinge van penningen/vijvres / ofte andersints aen eenige Schippers te mogen doen / sonder weten van hem Commissaris Generael/om by hem geannoteert te mogen worden, op pene van henlieden niet te valideren.

15. Ende op dat hy Commissaris Generael van alles goede wetenschap hebbe / sullen geen schepen ofte schuyten tot eenige Legers/ Tochten, oft oock ghedueyrende de selve Tochten aengenomen mogen worden/ dan naer voorgaende last / ende mede met kennisse van desen Commissaris Generael van hem oft soo hy daer niet by ende omtrent ware/ om daer van kennisse te mogen nemen / sullen de Schippers van de Magistraten van de Steden ende plaetsen/ofte Commisen van de Magasijnen in de Forten / of andere publijcke Officieren daer toe geordonneert/daer sy aengenomen en geladen zijn/nemen behoorlijcke attestatie van den dach der selver aenneminge groote van hare schepen ende hun daer mede presenteren aen hem Commissaris Generael/ binnen den eersten dagh van haer arrivement ter plaetse daer de selve sullen wesen/ om by hem ten Register gestelt te worden / alles op verbeurte van haer verdient loon/op welcke attestatien hy Commissaris neerstigh sal hebben toe te sien / niet allen of die behoorlijck ghedepescheert zijn/maer oock of de Schippers middeler tijdt behoorlijck ha-

Num. XX. re reyse hebben gevordert/ende daer op letten/in sijne attestatie / die hy hun op de afdanckinge van haren dienst sal geven.

16. Den Commissaris Generael sal oock goede toeversicht hebben/dat de Schippers gestadich blyven in 't quartier daer sy bescheyden zijn by hare schepen/op dat sy de goederen, hun ingegeven/ behoorlijck gaede slaen ende bewaren. Ende soo wanneer sy van de Commissen/onder welckers bewint de ingeladene goederen zijn/werden ontladen / dat hy daer van terstont notitie mach krijgen / om de selve af te dancken.

17. Sal oock neerstigh toesien dat de Schippers geen vreemde goeden van Soetelaers oft andere innemen / noch oock vreemde schepen achter aen siepen/ oft aen boort houden. Dat oock d'een den anderen geen goedt oversette buyten weten van hem Commissaris. Ende daer hy contrarie bevint / daer van notitie maecken/ ende de selve de Heeren Gedeputeerden in 't Leger zijnde / mede deelen/ die als dan de Schippers sullen straffen / met het verlies van haer dachgelden van die dagen dat sulcx geschiet is/ende vorders/ soo noot/ hun arbitraijck corrigeren.

18. Den Commissaris sal regardt nemen / dat de Schippers soo haest sy ontladen zijn/hun behoorlijck afscheyt krijgen/ende daer sy het niet terstont en vorderen / sullen echter geen vorder dachgelden/ als tot den dach van de ontladinge genieten / ende daer en boven tot een peyne verliesen en geroyeert worden van acht dagen verdienste / daer op hy wel sal letten om daer nae de attestatie te dresseren/sonder 't selve te mogen voor by gaen of te remitteren/ofte oock aen yemant van de Schippers/wie het oock sal mogen zijn/te mogen excederen die dagen aen de actuelen dienst directelijck noch indirectelijck/ noch onder dechsel van aftochten/of eenigh ander pretext hoedanigh 't selve sal mogen zijn/op arbitrale correctie.

19. Eenige schepen afgedanckt zijnde / ende daer naer gereet om te vertrecken / indien goet gevonden wordt hem van 's Landts wegen met eenen te bevrachten / sullen daer van geen reyse mogen pretenderen / maer alleenlijck die behoorlijcke dachgelden voor den tijdt dat die reyse duren sal.

20. Ende sal de voornoemde Commissaris Generael ghehouden zijn terstont naer het scheyden van 't Leger/of Tochte/over te leveren een dubbelt van sijn gehouden Register / ende uytgegeven attestatien/ aen den Raet van Staten/ende oock aen elcke Provincie/voor soo veel de schepen aengaet/ die onder de selve t'huys behooren / omme op die betalinge van de selve/ in tijdts ordre genomen te mogen werden.

21. Den Commissaris Generael sal tot een Jaerlijcx tractement hebben . . . . ende voor vacatien als hy buyten den Hage in dienst van 't Landt geemployeert sal worden . . . . . 's daeghs/ sonder eenige vordere emolumenten te mogen pretenderen. Doch sal van

van yder attestatie die hy den Schipperen/ als hier boven verhaelt/ sal mede deylen/ gegeven worden drie stuyvers / daer van twee stuyvers by den Commissaris/ ende een stuyver by den Contrerolleur / hem by te voegen/ genoten sullen worden.

22. Alle de Articulen van de voorgaende ordre ende Ordonnantie/ soo voor den Commijs van de schepen als de Schippers/ sullen onder dese Ordonnantie begrepen zijn/ ende in haer wesen blyven.

Gedaen ter Vergaderinge van de Ho. ende Mo. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden. In 's Graven-Hage op den 4. Junij 1626. Rantwijck.

Ter Ordonnantie van de Hoochgemelte
Heeren Staten Generael,
J. van Goch.

NUM. XXI.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/ Allen den genen die desen tegenwoordige sullen sien ofte hooren lesen/ Saluyt: Doen te weten: Also wy seeckerlijck bericht werden / Dat of wy wel voor desen / met goede redenen by diversche Placcaten verboden hebben/ dat geene Ingesetenen deser Landen / nochte oock eenige Ruyteren of Knechten in der selver dienst wesende / hun souden mogen begeven in dienste van uytheemsche Koningen/ Princen en Potentaten, of oock eenige Schepen / Geschut/ Wapenen/ Munitien van Oorloge/ ende andere Oorloghs-commoditeyten derwaerts uytvoeren: nochtans eenige Persoonen gevonden werden / die hun onderstaen daer tegens te doen / tot deser Landen grooten ondienst ende prejuditie / sonderlinge by dese gelegentheyt/ datmen van allen oorden verneemt ende geadviseert wert van verscheyden Krijchsgeruchten / ende toerustingen die ten Oorloge/ te Water ende te Lande geschieden / waer tegens midts dien noodelijck dient versien / om dese Landen van Inlandts Krijghs ende Zee-varent volck/ mitsgaders Schepen/ Wapenen ende Munitien van Oorloge tegen allen occurrentien niet te laten ontbloten. SOO IST, dat wy naer rype deliberatie/ geordonneert ende gestatueert hebben/ ordonneren ende statueren by desen/ dat geene Ingesetenen van dese Vereenigde Nederlanden/ buyten den dienst van 't Lant wesende/ nochte oock eenige Ingesetenen ofte anderen in dienst wesende/ als Ruyteren/ Soldaten ofte Bootsgesellen/ hen in dienst ter Oorloge/ te Water ofte Lande van eenige Koningen/ Princen ofte Potentaten sullen mogen begeven/ in wat manieren/ ende onder wat pretext dat het zy / sonder daer toe te hebben expres consent van Ons / Sijn Excellentie of van den Raedt van State. Dat oock de gene die hun alrede in sulcken dienst hebben laten aennemen / so verre als die noch niet en zijn vertrocken / den selven dienst sullen verlaten ende daer van afstaen/ op pene dat de Contraventeurs van dien aen lijf en goet / of Num. XXI.

Num. XXI. anderſints na exigentie van ſaecken geſtraft ſullen werden. Verbiedende/ voorts meer allen Kooplupden/ Schipperen en andere/ 't ſy dat ſy Ingeſetenen en Onderſaten van deſe Landen zijn/ of vreemde upt de ſelve Landen te tranſporteren / voeren of brengen / ſonder ons expres conſent/ eenige Schepen/ Zeplage/ geſlagen Want/ Geſchut/ Wapenen/ Munitie van Oorloge/ ende andere Oorloghs-commoditept/ hoe die ſouden mogen zijn/ ſoo wel naer Neutrale als vyantlijcke Landen/ ende op dat 't ſelve te beter mach werden onderhouden ende naer gekomen/ Is onſe ernſtige meeninge ende bevel/ dat geene Vreemden/ eenige Schepen/ 't ſy Rae-zeplen of Smacken / ſonder ons expreſſe ordre en conſent/ ſullen mogen uptvoeren. Dat oock geen Ingeſetenen eenige Schepen/ ſelfs niet tot haer eygen traffijck ende negotie ſullen mogen uptſenden / of ſullen gehouden weſen de ſelve wederom in deſe Landen te doen komen / alles op te verbeurte van de ſelve Schepen ende Goederen die deſen contrarie uptgevoert ſullen werden/ of de eſtimatie van dien/ by aldien ſy niet wederom en komen / ende hun ten Comptoire daer ſy vergeconvoyt zijn / terſtont naer haer wederkomſte niet aen en geven: Welcke Comptoiren van de uptgaende ende inkomende Schepen pertinente notitie ſullen houden. Ende op dat hier van niemandt eenige ignorantie en pretendere/ ontbieden ende verſoecken wy de Heeren Staten/ Stadthouderen/ Gecommitteerde Raden/ ende Gedeputeerde Staten van de Provintien reſpective van Gelderlandt/ ende het Graefſchap Zutphen / Hollandt ende Weſt-Vrieſlandt / Zeelandt/ Uptrecht/ Vrieſlandt / Over-Yſſel Stadt Groeningen ende Ommelanden/ ende allen anderen Officieren ende Juſticieren/ dat ſy deſe onſe Ordonnantie van ſtonden alomme doen verkondigen / upt-roepen / publiceeren ende affigeren in alle Plecken van onſe Landen / daermen gewoonlijck is dusdanige uptroepinge/ publicatie ende affixie te doen ; Laſten ende bevelen oock de Raden ter Admiraliteyt / den Advocaten Fiſcaels/ midtſgaders den Admiralen/ Vijs-Admiralen/ Capiteynen/ Officieren ende Bevelhebberen / deſe onſe Ordonnantien ende verbot t'achtervolgen ende doen achtervolgen/ Procederende ende doende procederen tegens de Contraventeurs ende Overtreders van dien totte voorſz peynen/ ſonder gratie/ ooch-luyckinge/ faveur/ diſſimulatie ofte verdrach : Want wy ſulcx ten dienſte van den Lande bevonden hebben te behooren. Gegeven in onſe Vergaderinge in 's Graven-Hage/ onder onſen Cachette/ Paraphure / ende Signature van onſen Griffier/ den een en twintichſten Martij/ in 't Jaer 1628.

Was geparapheert *S. van Haerſolt vt.*

Onderſtont, Ter Ordonnantie van de Hooggemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent J. van Goch.

Zijnde op het ſpatium gedruct het Cachet der ſelver Heeren Staten, in rooden Waſſche.

NUM.

NUM. XXII.

Werdt midts desen eenen yegelijcken / van wegen de Hooge ende Mogende Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/ ghenotificeert ende bekent ghemaeckt / dat wie tot afbreuck van den Koningh van Spaengien/ ende tegens des selfs Adherenten ende Ondersaten/ soo wel in Spangien/ Portugael/ Brabant/ Vlaenderen als elders/ in des selfs Landen woonachtich / op behoorlijcke Commissie / ter vryer Neeringe sal willen Equiperen / ende op den vryen buyt in Zee gaen / dat de selve in plaetse van dertich ten hondert / die 't ghemeene Landt ende Sijne Excellentie de Prince van Orangien / als Admirael Generael van de Zee/ uyt de veroverde prinsen als hare gewoonlijcke gerechticheyt plachten te genieten / Nu voortaen / by provisie/ende ter tijt toe dat anders sal wesen geordonneert/ niet meerder van de selve prinsen sullen betalen/ als achthien ten hondert/te weten/ twaelf voor 't Lant/ ende ses voor Hooggemelte Sijne Excellentie: Ende op dat oock een eenparigen voet op stellen van de borghtochten ende cautien voortaen al omme in dese gehouden ende geobserveert mach werden/ Soo sullen de geen die als vooren op de voorsz Vrybuyt ende vrye Neeringe in Zee sullen willen gaen / gehouden zijn/ aen het Collegie ter Admiraliteyt/residerende ter plaetse daer sy begeeren af te varen / te stellen cautie / ter Somme van thien duysent guldens / tot veertich grooten 't stuck/ende dat boven het Schip ende al dat daer by is: Welcke cautie alleen sal strecken/om te presteren/dat de prinsen by sulcken Schip te doen / inghebracht sullen werden ter Judicature van 't Collegie ter Admiraliteyt daer de cautie ghestelt is/ ende 't selve gedaen wesende/ dat de cautie als dan sal wesen geliberéert : Wel verstaende/ soo 't selve Schip daer nae wederom op ghelijcke Commissie sal willen uytvaren / dat het selve nieuwe Cautie sal moeten stellen: Behoudelijck niet te min(den geenen die pretenderen sullen/buyten de Commissie van den Capiteyn/ t'onrecht beschadicht te zijn) hun actie personel tegen de Capiteyn ende andere die hun beschadicht hebben. Num. XXII.

NUM. XXIII.

Placcaet ende Ordonnantie om de Kruyssers weder in Zee te brengen, tot naerder beveylinge van dien, oock ordre en reglement op 't mannen ende monteren van de selve Kruyssers.

De Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / Allen den geenen die desen sullen sien ofte hooren lesen/ Saluyt. Doen te weten; Alsoo wy al van over lange / ende dagelijcx meer ende meer in ervaringe zijn komende / dat den Vyandt nu t'eenemael inghedroncken hebbende dat het ghcheel leven ende welvaren / midtsgaders reputatie Num. XXIII.

 van

Num. XXIII. van den Staet der Geunieerde Provincien is bestaende in de scheepvaert/ ende den handel ende Commercie die daer door over ende langs de Zee werden gedreven/ van tijde tot tijde alle mogelijcke middelen en practijcquen is aenwendende/ om desen Staet de voornoemde scheepvaert/ ende daer van dependerende Commercien afhandich te maecken/ ende vervolgens den selven van sijn principale defensie en steunsel ontbloot hebbende/ eyndelijck onder sijn ghewelt ende tyrannie te brengen/ equiperende tot dien eynde/ ende aenbouwende niet alleen een groot getal van groote Coninghs-Schepen/ maer oock gestadich in 't water houdende veele particuliere Fregatten ende andere lichte ende wel-bezeylde Jachten/ omme daer mede beyde de Oorloch Schepen deser Landen/ende de particuliere Koopvaerdy Schepen aen te tasten ende vermeesteren. Soo hebben Wy hoochnoodich geoordeelt/omme daer tegens te versien/ dat niet alleenlijck ghestadich sonder eenich interruptie ofte diversie/ in Zee werden ghehouden de Schepen/ Jachten ende Fregatten/ tot besettinge van de Kust van Vlaenderen/ ende Kruyssinge van de nauwe Zee gedestineert/ mitsgaders dat werde gecontinueert in 't doen der Convoyen door de respective Collegien ter Admiraliteyt/ maer oock dat van nieus in Zee werden ghebracht een goet ghetal particuliere Kruyssers/ op vast vertrouwen/ dat daer van wederom soo goeden dienst in 't veroveren van Vyandts/ ende verlossen van soo veel trafficquerende Schepen sal worden getrocken/gelijck in voorgaende tijden is geschiedt: Waer toe omme alle goede Patriotten ende Liefhebbers van 't Vaderlandt/ op goede ende favorable conditien te inviteren ende animeren/ hebben Wy na rijpe deliberatie van rade ende voorgaende advijs ende communicatie/met Sijn Hoogheyt den Heer Prins van Orangie/ ghearresteert de naervolgende poincten ende artijckelen/ blyvende het Placaet op het stuck van de premien in den Jare sestienhondert twee en dertich gheemaneert / in sijn geheel/ voor soo veel de selve by desen niet en wert gederogeert ofte verandert.

ALle die geene die op hunne eygen risico ende kosten/ tot Kruyssinge ende veylinge van de nauwe Zee sodanige kloecke ende wel-bezeylde Schepen/ als hier nae sal werden uytghedruckt/ in Zee sullen willen brengen ende houden voor den tijdt van een Jaer/sullen hebben ende effective genieten de naevolgende Conditien ende Voordeelen.

Ten eersten: Sal aen de Reders van een Schip/ ophebbende tachtich Matrosen ende dertich Soldaten / ende voorts zijnde groot ende gemonteert in conformiteyt van de Chartre ende Reglement hier achter gheinsereert/ wel hooger/ doch niet minder/ tot subsidie van de onkosten van haer equipagie uyt de beurse van de Generaliteyt/ yder ses Maenden worden betaelt thien duysent guldens.

2. Aen de Reders van een Schip/ ophebbende sestich Matrosen en twintich soldaten/ oock groot en gemonteert/volgens de voorsz Chartre en reglement/acht duysent guld. mede binnen ijder ses Maenden.

3. Van

3. Van welcke respective sommen sal werden betaelt d'een helft gereet ofte contant / soo wanneer de Schepen Zee sullen hebben ghenomen/ ende de ander helft binnen drie Maenden daer aen/ alles precijs. Num. XXIII.

4. Met dien verstande/ dat de verstreckte penningen ter somme van acht ende thien duysent guldens respective sullen worden gekort ende gebonden aen de premien/ die by de voornoemde kruyssende Schepen/ uyt krachte van haer Ho. Mog. voorsz Placaet van den Jare sestienhondert twee en vertich sullen worden verdient / ende dat binnen yder ses Maenden.

5. Doch ingevalle by de voornoemde kruyssende Schepen binnen den voorsz tijdt van ses Maenden geen Prinsen wierden verovert/ sullen in sulcken gheballe de verstreckte penningen van wegen de Generaliteyt niet konnen werden gherepeteert / maer sullen werden verstaen geheel ende vry gegeven te zijn.

6. De premien die de voorsz kruyssende Schepen / boven de verstreckte penningen verder sullen komen te verdienen/ sullen aen de selve promptelijck / sonder enigerhande kosten ofte naloopen / werden voldaen/ ter plaetse van de residentie van de Admiraliteyt / onder wiens district de Prinsen sullen worden ingebracht/ ende ter judicature gestelt. Tot welcken eynde uyt de middelen / daer toe inghewillicht ende specialijck geaffecteert/ continuelijck een vast ende suffisant fonds van penningen in voorraet sal worden gehouden / welcke tot geen andere saecken / door wiens ordre ofte bevel het soude mogen zijn / directelijck noch indirectelijck / sullen mogen worden ghedivertcert / waer van op Ons versoeck / de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt / als oock Zeelandt respective / tot contentement van de voorsz Uytreders / hebben aenghenomen volkomen verseeckeringe te doen.

7. De Soldaten sullen van wegen het Landt op de voornoemde Schepen worden ghefurneert / ende sullen daer van de soldyen by het Landt/ ende de mont-kosten by de Uytreders worden betaelt.

8. Welcke Soldaten met ende neffens de Matroosen sullen hebben ende genieten hun aenpart in de Schepen ende Goederen / die op den Vyandt verovert / ofte uyt handen van de selve ghelibereert sullen worden.

9. Boven de voornoemde toeleggen van thien ende acht duysent gulden respective / sal van wegen de Generaliteyt door de Provintien van Hollandt ende West-Vrieslandt/ ende Zeelant respective/ worden gelevert op yder Schip op hebbende achtien Gotelingen/ ende voorts groot / gemant / ende ghemonteert als vooren/ ses metale Stucken/ schietende twaelf pondt yser.

10. Ende op een Schip/ op hebbende twaelf Gotelingen/ en voorts mede gemonteert/ gemant/ ende groot als vooren, vier metale Stucken schietende oock twaelf ponden ysers.

11. Welcke metale Stucken t'eynde het Jaer aen de Generaliteyt sullen

Num. XXIII. sullen moeten werden ghërestitueert / ende daer voor suffisante Borge gestelt voor de Collegien ter Admiraliteyt/daer de Kruyssers de eerste reyse sullen uytvaren.

12. Doch ingevalle de Schepen in actie van Oorloge / in het slaen ende abórderen van den Vyant quamen te veronghelucken / ofte in de gront geschoten te worden/ende anders niet/sal het verlies van het metale Geschut/ komen tot laste van de Generaliteyt.

13. De Capiteynen van de voornoemde Schepen sullen zijn geauthoriseert/omme met ende nevens de Oorlochschepen van de Generaliteyt / in Zee te mogen aendoen ende inbrengen alle Lorrendrayers/ die de Havens van Vlaenderen sullen willen aendoen/ of daer uyt komen te loopen / sonder nochtans daer en boven onder het pretext van dien eenige Neutrale ofte Vrunden te beschadigen/ ofte overlast aen te doen.

14. De Uyt-Reders sullen hen verobligeren/ hunne Schepen den tijt van een Jaer compleet gemant/ende na behooren gemonteert/continuelijck in Zee te houden / ende dat binnen het Canael ende het Rif van Schagen/ speciaal ijck ende alleene omme te Kruyssen / sonder hun tot het doen van Convoyen / noch oock het aennemen van Vrachten/ onder wat pretext het soude mogen zijn/ te laten gebruycken / Op pene van te moeten restitueren gelijcke somme als sy tot monture/in krachte deses / sullen hebben ontfangen/ende noch souden hebben te ontfangen/en daer en boven verliesen de premien die sy souden mogen hebben te pretenderen/ ende sal by de voornoemde Reders voor de voornoemde restitutie in 't voornoemde cas Cautie moeten werden ghestelt / als in het na volgende Articul.

15. So wanneer de Schepen t'huys sullen moeten komen/ omme te victualieren/ schoonmaecken/ ofte callefaten/sullen niet langer in de Haven ofte aen de Wal mogen blyven leggen als veertien dagen / weder ende wint uytgesteecken/ ende ingevalle het contrarie quame te gebeuren / sullen de voornoemde Uyt-Reeders daer over verbeuren het dubbel van het geene de selve na rate van de acht en tien duysent gulden respective/ die sy souden ontfangen / over gelijcken tijdt zijn genietende/over welcke betalinge ende restitutie by de voornoemde Reders suffisante Borge sal moeten worden gestelt voor de Collegien ter Admiraliteyt/ daer de Schepen de eerste reyse sullen uytvaren.

16. De Prinsen die by de voornoemde schepen verovert sullen worden / sullen worden gestelt ter judicature van de respective Collegien ter Admiraliteyt / onder wiens district de selve sullen worden ingebracht.

17. De ghevangens/ die van den Vyandt sullen worden bekomen/ sullen in goede bewaring moeten werden gehouden / tot dat de selve in handen van de Heeren van de Admiraliteyt effectiveelijck sullen zijn gelevert.

18. De Capiteynen ende Matroosen sullen by ende van wegen de Col-

Collegie ter Admiraliteyt / onder wiens district de selve uytvaren / Num.
worden be-eedicht op den Articulbrief/ende sal voorts by de Capiteyn- XXIII.
nen Borge worden ghestelt volgens de gewoonlijcke ordre.

19. Doch op dat dit noodich werck met genoeghsame macht soude mogen worden aengevangen / soo sullen niet minder als sestien Schepen in Zee werden gebracht/ ende voorts tot vier en twintich gemant ende gemonteert/ende voorts op de Conditien als boven.

20. Welverstaende ingevalle yemandt eenige Schepen meer als tot het getal van vier en twintich tot Kruyssen wilde equiperen / de selve alleenlijck sal hebben ende effective gepreteert worden de premien by 't Placcaet daer toe staende.

21. Gelijck aen de andere zijde/ingevalle by particuliere Uyt-Reeders geene sestien Schepen in Zee werden ghebracht / sullen op Ons versoeck worden ghesuppleert de Schepen die daer aen zijn ontbreeckende / te weten / door de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslant de twee derde parten/en de Heeren Staten van Zeelant een derde part/invoegen dat in allen gevallen ten minsten sestien Schepen in Zeelant sullen worden gebracht.

22. Die geene die hun eerst/ het zy Hollanders/ Zeelanders / ofte andere / wie het oock soude mogen zijn / niemandt uytgesondert / ten Comptoire van de Admiraliteyt / onder wiens district sy hunne schepen sullen willen equiperen/sullen bekent maecken ende aengeben, sullen voor alle andere werden ghepreferceert / ende sal het voornoemde aengeven ende bekent maecken / moeten worden ghedaen binnen den tijdt van veertien dagen na publicatie van dese/ ende sullen daer na de Schepen/soo haest eenighsints doenlijck sal zijn/ Zee moeten nemen.

23. Dan of het gebeurde dat te gelijck en op den selven tijdt in Hollandt ende Zeelandt binnen den voornoemden ghepreſigeerden tijdt meer als vier en twintich Schepen wierden aengegeven/ sal in sulcken gevalle door de respective Collegien ter Admiraliteyt ter plaetse, reductie worden gedaen van de ingeteyckende Schepen/ ende daer van Hollant ende West-Vrieslant toegevoecht de twee derde parten/ende Zeelant een derde part.

24. Eyndelijck reserveren haer Ho. Mog. de interpretatie van dit hun Placcaet ende Ordonnantie/ ingevalle daer in eenige duysterheyt soude mogen worden bevonden.

Ende op dat niemant hier van eenige ignorantie hebbe te pretenderen/ Ontbieden ende versoecken de Heeren Staten/ Stadthouderen / Gecommitteerde Raden / ende Gedeputeerde Staten van de respective Provintien van Gelderlandt / Hollandt ende West-Vrieslant / Zeelandt/ Uytrecht/ Vrieslant Over-Yssel/Stadt Groeningen ende Ommelanden/ ende allen anderen Justicieren ende Officieren / dat sy desen Onsen Placate ende Ordonnantie van stonden aen alomme doen verkondigen/ uytroepen/ publiceren ende affigeren in alle plecken van onse Landen/ daermen gewoonlijck is dusdanige uytroepinge / publi-

 catie

Num. XXIII. catie ende affixie te doen. Lasten ende bevelen voorts die Raden ter Admiraliteyt/ den Advocaten Fiscaels/ midtsgaders de Admiralen/ Vys Admiralen/ Capiteynen/ Officieren/ Bevelhebberen / te Paert ende te Voet/ te Water ende te Lande/ desen onsen Placcate ende Ordonnantie te achtervolgen ende doen achtervolgen/ procederende ende doende procederen tegens de Contraventeurs ende Overtreders van dien/ sonder gratie/faveur/ooghluyckinge/ dissimulatie ofte verdrach/ want Wy sulcx ten dienste van den Lande hebben bevonden te behooren. Aldus gedaen en gearresteert ter Vergaderinge van de Hoog-gemelte Heeren Staten Generael/ in 's Graven-Hage / den derden October sestienhondert drie en veertich. Was gheparapheert / W. Ripperda vt. Onderstont/ Ter Ordonnantie van de selve. Geteeckent Cornelis Musch. Zijnde op 't spatium gedruckt het Cachet der selver Heeren Staten/ in rooden Wassche.

Charter ende Reglement.

EEn Schip lanck hondert en twintich voeten ende daer boven/ wijt acht en twintich voeten ende daer boven op 't minste / het bovenet ses en een half voeten hoogh aen boort / op 't minste ghemonteert met ses metale Stucken / ende achtien ysere Gotelingen / als te weten :

6. Metale stucken van 't Landt/ schietende twaelf pont yser op den overloop.

4. Ysere Stucken van twaelf pont yser op den overloop.
6. Ysere Stucken van acht pont yser op de overloop.
8. Ysere Stucken van ses pont Yser boven.
24. Musquetten/ behalven die van de Soldaten.
24. Pistoolen.
36. Sabelen.
24. Enterbylen ende Piecken nae advenant.

Voor yder grof stuck twintich ronde Kogels / ende acht Kneppelen ofte Langscherp/ acht schroot Lantarens/ een Koevoet met een Hantspeeck / Stelhouten ende Wiggen ende 't geene meer behoort naer gewoonte van dese Monture / alles tot yder stuck / drie duysent pont Kruyt.

Dit is de Monture tot een Schip van 80 Matrosen/ ende 30. Soldaten/ ende behoorde een Spiegelschip te zijn.

Een Schip langh hondert tien voeten ende daer boven wijdt ses en twintich voeten/ ende wel meer/ maer niet min/ het boevenet ses voeten aen boort/ ende niet min.

Gemonteert met twaelf ysere Gotelingen / ende vier metale Stucken/ te weten :

4. Metale Stucken van 't Landt / van twaelf pont ysers op den overloop.

8 Ysere

8. Ysere Stucken van acht pont ysers op den overloop.
4. Ysere Stucken van vier pont ysers boven.
18. Musquetten/ behalven die van de Soldaten.
18. Pistoolen.
24. Sabelen.
18. Enterbylen ende Piecken na advenant.

Voor yder grof stuck twintich Kogels ende acht Kneppels ofte Langhscherp/ acht schroot Lantarens/ een Koevoet met een Handtspeeck/ Stelhouten/ ende Wiggen/ ende 't geene daer meer toebehoort/ naer ghewoonte van dese Monture tot yder stuck / twee duysent pont Kruyt.

Dit is de monture tot een Schip van tsestich Matroosen/ en twintich Soldaten.

Aldus ghedaen ende gheaerresteert ter Vergaderinge van de Hooch Mogende Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden/ in 's Graven-Hage / den derden October sestienhondert drie en veertich. Was gheparapheert / W. Ripperda vt. Onderstondt / Ter Ordonnantie van de selve. Geteeckent Cornelis Musch. Zijnde op 't spatium gedruckt het Cachet der selver Heeren Staten / in rooden Wassche.

NUM. XXIV.

Extract uyt het Register der Resolutien van de Hoog Mogende Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden.

Lunæ den 23. Juny 1653.

ONtfangen een Missive van't Collegie ter Admiraliteyt in't Noorder quartier / raeckende de verdeelinge van de Prinsen / soo van Oorloch als Coopvaerdy schepen/ Waer op gedelibereert zijnde/ ende by dese occasie ghehoort / ende ingenomen zijnde het Rapport van de Heeren Huygens/ ende andere haer Ho. Mog. Gedeputeerden/ tot de saecken van de Zee/ dies aengaende ghebesoigneert hebbende; is goetgevonden ende verstaen / dat 's Landts Oorlogh schepen komende te veroveren eenige vyantlicke Koopvaerdy schepen/ daer inne gevolcht sal worden den voet / by 't twee en twintichsten Articul van de Instructie de respective Collegien ter Admiraliteyt geprescribeert/ mitsgaders de interpretatie van haer Ho. Mo. van den eersten April 1602. ende confirmatie van den 20 Julij des selven Jaer respective/ daer op gevolcht / Naementlijck/ dat voor het Lant van soodanige prijsen sal worden afgehouden/ de vijf sestendeelen/ midtsgaders noch een gerecht thiende ende dertichste part / respective voor desen ghenooten/ by den Num. XXIV.

Admirael Generael/ te proffiteren/ by het Collegie ter Admiraliteyt daer den veroveraer sal sijn uytgevaren/ blijvende het surplus aen de veroveraers/ en ingevalle de Commissievaerders oock komen te veroveren vyantlijcke Coopvaerdy schepen/ sal hun daer voor werden toegevoecht/ 't volle provenu van sulcke opgebrachte Schepen/ en Goederen/ nae dat daer over alvooren/ sal sijn gesententieert/ door het Collegie ter Admiraliteyt daer den veroveraer ofte opbrenger sal sijn uytgevaeren, behoudens/ aen 't Lant ende te proffiteren by 't selve de Colgie de twaelf ten hondert van sulcke Prinsen voor desen door het Lant genooten/ midtsgaders de ses ten hondert voor de Gerechticheyt van den Admirael Generael. Ende sal Extract van dese haer Ho. Mog. Resolutie ghesonden worden aen de ghemelte respective Collegien ter Admiraliteyt om haer daer na te reguleren.

NUM. XXV.

Num. XXV. De Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/ Allen den genen die dese tegenwoordige sullen sien ofte hooren lesen/ Saluyt: Alsoo onder andere saecken / die tot deser Landen behoudenisse ende welvaren by gebracht konnen worden / niet van de geringhste is / dat des Landts-middelen / die tot beschermінge des selven inghewillicht zijn/ oprechtelijck ende sonder eenige conventie over al werden geinnet ende betaelt/ zijnde onder alle de selve wel de verdraechlijckste/ en minst quetsende/ die op de goederen inkomende ende uytgaende / voor Convoy ende Licent zijn gesteit: Insonderheyt so de selve tot voorkominge van de frauden daer inne gepleecht / op het aller vlijtichste wierden gebenificeert/ ende wy door wel gefundeerde redenen bericht zijn / dat tot bevorderinge en verbeteringe der selver middelen grootelijcks soude konnen strecken / soo wanneer eenich part van de selve by eene ghenerale Verpachtinge mochte worden uytghedaen. Soo ist : Dat Wy hier op ghehoort hebbende het advijs van onse Raden der respective Admiraliteyten/ als oock van de Commisen Generaels van de Convoyen en Licenten / ende alles wel rijpelijck overwogen ende ghepondereert hebbende / goet gevonden ende ghegeresolveert hebben eene Verpachtinge van een vierde part der Convoyen ende Licenten te laten doen ende ghesch ieden / op de maniere ende ordonnantie hier naer volgende :

Ten eersten: De Verpachtinge sal gedaen worden over alle de Geunieerde Provintien/ op de Ordonnantien ende Placaten daer toe alrede ghe-emaneert / ofte noch te emaneren / ende volgende de ghedruckte Lijsten/ die over al eenpaerlijck sullen werden onderhouden/ inconformiteyt van de voorsz Placaten ende Ordonnantien / ende dat voor den tijdt van een ghecheel Jaer / innegaende den eersten Septembris nieuwe stijl/ deses Jaers 1631. met der Sonnen opgang/ ende eyndigende den lesten Augustij des Jaers 1632. met der Sonnen ondergangh.

2. Ende

2. En sal den Pachter genieten een gerechte vierde part van alle't gene de goederen in de selve lijste gespecificeert/schuldig zijn te betalen/van uyt ofte inkomende Convoyen of Licenten: doch werdt gereserveert aen haer Ho. Mog. de vryheyt van alsulcke Waren/als aen de Forten ende Plaetsen buyten de Provintien by haer beset/ ende aen Koningen/Princen ende andere/als mede aen de respective Compagnien van Oost ofte West-Indien/ ofte oock op de inventie van eenige nieuwe vaerten gegeven zijn of ghegeven soude mogen worden/ waer van den Pachter niets sal hebben te genieten ofte te pretenderen/also 't Landt selfs daer van niet genietende is. Num. XXV.

3. Wel verstaende dat alle de penningen ter oorsaecke van dien te betalen/ ontfangen sullen werden by de respective Ontfangers van de Convoyen ende Licenten/ daer toe al reede geordonneert ofte noch te ordonneren/ midts datmen aen de Pachters maentlijck een somme van penningen/onder suffisante cautie sal advanceren/omme daer uyt te vervallen de onkosten ende gagie van hunne Cerchers/ ende andere Officieren/ende dat met voorgaende kennisse ende ordonnantie van de Collegien ter Admiraliteyt.

4. Op welckers Comptoiren de voorsz Pachters tot haren koste sullen mogen stellen Contrerolleurs/om contreboucki te houden/ de welcke sy oock sullen mogen gebruycken tot Cerchers ende toesienders in alle Steden ende plaetsen/doch sullen sy haer met het ontfangen van de penningen niet bemoeyen/maer daer mede de Convoymeesters laten gewerden: Des sullen de Officieren der Convoyen ende Licenten/ den Pachter ende sijne Medestanders/ bekent in de Acte van de Heeren Staten Generael/ oock hare Officianten by hun ghestelt/ elck in sijn regart moeten erkennen/ ende op hunne Comptoiren admitteren/ ende in 't bedienen van de Pacht/ volgens dese Ordonnantie/ alle behulp en assistentie bewijsen/ ende des versocht zijnde/ aen de selve oock openinge doen van hunluyder Registers/ende sullen de Paspoorten by de Convoy ofte Licent-Meesters te geven/mede moeten werden gheteyckent ofte gesegelt by de Pachters ofte hare Contrerolleurs op yder Comptoir te stellen/des sullen sy luyden gehouden wesen hun ter ordinaris uyre op de Comptoiren te laten vinden/neffens onse Officiers/ sonder nochtans van hunne teyckeninge of zegelinge yetwes te mogen nemen ofte genieten/ende sullen buyten de Comptoiren geen Paspoorten mogen gegeven worden/ noch by niemandt anders als by de Convoy ofte Licent-meesters.

5. Ende sullen op de simpele visitatie van de Cercher der Pachteren alleene/sonder den Cercher van de Provintien/ geen goederen mogen passeren/op de verbeurte van de selve.

6. Sullen oock de respective Ontfangers gehouden zijn aen de selve Contrerolleurs / ofte Pachters t'allen tijden te doen hebben inspectie van hare boecken ende Registers / omme te mogen sien / ofte alles behoorlijck aengebracht is/ welverstaende dat sy luyden 't selve sullen

Num. XXV. len ghehouden zijn secreet te houden / sonder aen eenige Cooplieden / ofte yemandt anders te communiceren / ofte bekent te maecken / op pene van duysent Carolus gulden / te appliceren een derde part voor den aenbrenger / ende de resterende twee derde parten voor 't Landt.

7. De Pachters sullen ter expiratie van 't jaer hebben te verwachten 't proffijt ofte verlies van haren Pacht/ sonder dat sy voor de gedane liquidatie/ de respective Ontfangers eerder daerom sullen moeyelijck vallen.

8. De voorschreve Pachters nochte hare Medestanders / Collecteurs ofte Commisen/sullen haer niet bemoeyen met eenigen Koophandel van Coopmanschappen / de Convoyen ende Licenten subject zijnde.

9. De selve sullen oock niet vermogen eenige Schepen volladen zijnde/ soo henlieden dochte eenich bedrogh gepleecht te zijn / van hare reyse op te houden/dan met kennisse van de Collegien/ Generaels ofte Commisen/doch by afwesen van de selve sullen haer hebben te addresseren aen de Magistraten daer de selve Schepen zijn leggende.

10. Ende sal henlieden geoorloft zijn op alle inkomende ende uytvarende Schepen te stellen een ge-eedt persoon tot haren koste / die van tijdt tot tijdt opsicht sal nemen.

11. De Pachters sullen tot haer lieder koste in de Zeegaten / ende oock op de Frontieren binnen 's Lants/ende voorts in alle andere Steden ende plaetsen/ daer hen sal duncken sulcx goet ende noodich te zijn / mogen stellen alsulcke Cerchers of Commisen/ daer van sy best sullen/ vermeynen gedient te zijn/ofte alle Schepen/ schuyten / Wagens ofte Karren mogen ondersoecken / ofte de goederen ende waren daer inne geladen met de Paspoorten accorderen ende over een komen/ behoudelijck dat sy/ aenhalende eenige goederen/ te rechte verconvoyt ofte verlicent/gehouden sullen zijn de schaden ende interesten te betalen tot discretie ende Judicature van de respective Collegien ter Admiraliteyt/ waer vooren niet alleen het voordeel van de penningen te provenieren uyt het verpachte vierde part / maer oock de voorschreve Pachters/ hare Medestanders / ende borgen / in hare persoonen / ende goederen sullen wesen verbonden / doch by aldien eenige frauden onder de ingeladen goederen ghevonden wierden/ sal den Koopman / ofte eygenaer/ onder welckers goederen de frauden gevonden zijn / gehouden wesen te betalen de schaden ende interesten aen de Cooplieden in wiens goederen egeene fraude gepleecht is / tot taxatie der Collegien ter Admiraliteyt.

12. 't Welck oock by de Pachters selfs over al sal mogen werden gedaen ende ondersocht.

13. Alle Gouverneurs ende Capiteynen met haerlieder Soldaten te Lande dienende/ sullen den Pachters ende hunne Commisen (daer toe versocht zijnde) ten fine voorsz gehouden zijn te assisteren.

14. Ins-

14. Insgelijcx sullen die van de schepen van Oorloge ende Jachten ghehouden zijn de voorsz Pachters / ofte hare Commisen in hunne Schepen te ontfangen ende logeren / ende (des noodt zijnde) van den Pachter oft sijne Commisen daer toe versocht wesende met sijn schip van Oorloge ofte Jacht ende Bootsvolck / henlieden te assisteeren / en behulpich te wesen / soo verre sy luyden sijne hulpe / in 't exerceren van hunne last ende commissie / van doen souden mogen hebben. Num. XXV.

15. Sullen niet te min tot koste van 't Landt / alsulcke Commisen Generaels / ofte Cerchers ende particuliere Commisen werden ghestelt ende onderhouden / als men tot dienst van den Lande sal bevinden noodich te wesen.

16. Sullen mede tot koste van 't Landt als vooren / soo veel Schepen van Oorloge in de Zeegaten ofte Rivieren binnen 's Landts mogen werden gheleydt ende onderhouden / als wy sullen bevinden (omme alle frauden te voorkomen) daer toe dienstich ende noodich te wesen.

17. Alle Generaels / Convoymeesters / Commisen ende Cerchers / als oock alle Capiteynen ende andere Krijgs-officieren / sullen gehouden zijn / des versocht zijnde / de Pachters ende hare Medestanders alle behoorlijcke hulpe / aenwijsinge ende assistentie te doen.

18. Ende so yemant van de voornoemden / buyten reden weygerich mochte bevonden werden / de Pachteren volgens dese ordonnantie te assisteren / sullen de selve Pachters 't selve de Collegien ter Admiraliteyt aen dienen / omme daer inne voorsien / ofte ghestatueert te werden naer behooren / ghelijck mede de Generaels inspectie sullen nemen op de connibentie die de Pachters tot verkortinge van de middelen van 't Lant souden mogen doen / ende mede de Collegien ter Admiraliteyt aen geven / omme daer tegen van gelijcken voorsien te worden na behooren.

19. Geene Provintien / Steden noch Collegien / noch niemant uyt de Collegien ter Admiraliteyt / ofte der selver Officieren / sullen Pachters ofte Medestanders mogen wesen in 't geheel ofte deel / directelijck oft indirectelijck.

20. De voorschreven Pachters / haere Medestanders ofte Commisen / sullen in handen van de Heeren Gecommitteerden / die de verpachtinge sullen doen / sweeren ende met Eede belooben met niemandt te composeren / ofte convenieren / maer soo veel in hun is / helpen ende bevorderen / dat in alle quartieren by een yeder het volle convoy ende licent eenpaerlijcken werde voldaen ende betaelt / op pene van meyn-eedich / ende daer en boven noch te verbeuren duysent Nederlandtsche Rijders / t'applieeren een derde part voor den aenbrenger / een derde part ten proffijte van den Lande / ende 't resterende derde part voor den Officier / die selfs / ofte door ende by middel van sijnen Substituyt / ofte minder Officiers / de executie doen sal: Ende en sullen de Pachters niet vermogen de verpachtinge onder hen-

Num. XXV. henlieden in quartieren te verdeelen / maer wel alleen op den opsicht van dien.

21. Den Pachter sal genieten ende hebben een vierde part van alle de boeten ende confiscatien/die geduyrende sijn pacht sullen vallen/doch by aldien eenige frauden ondeckt worden / by den Pachter / ofte des selfs Commisen ofte Cerchers alleen/ sal in sulcken gevalle hy Pachter in sulcken boete ende confiscatie hebben en genieten de gerechte helft vooren uyt/ende de wederhelft sal verdeelt werden / als boven geschreven is.

22. Wy sullen tot allen tijden vermogen/ te verbieden den uytvaert van de Greynen / ende alle andere goederen / als wy sulcx ten dienste van den Lande bevinden sullen na gelegentheyt des tijdts te behooren/ mits dat den Pachter vergoedinge sal geschieden nae de juyste proportie/ dat de Convoyen ende Licenten het voorgaende Jaer van gelijcken tijdt/ende gelijcke saisoen ende over gelijcke goederen sullen bevonden werden ingebracht te hebben / doch in cas van verhooginge ofte beswaernisse van Greynen ofte andere goederen / sal den Pachter soo veel opleggen ende vergoeden / als het vierde part by calculatien ende conferentie van het voorige Jaer ende saisoen sal verbetert wesen.

23. De Pachter sal gehouden zijn te stellen suffisanten Borgen / tot contentement van de Gecommitteerden / voor een gerecht vierde part van de penningen by hem voor den pacht uytgelooft / ende dat alvoorens hy sal vermogen te lichten de Acte tottet effectuelijck aenstaen van de Pachte noodich.

24. De Pachter soo haest hy sal hebben ghemijnt/ ende voor dat de Ommestanders sullen zijn ghescheyden/ by provisie moeten exhiberen gejustificeerde Borchtochte oft suffisante Borge/ ter somme van vijftich duysent guldens / oft dat by faute van dien / de Pacht weder sal worden opgehangen ende geveylt tot sijnen laste / ende ingevalle dat de voorsz Pacht als dan minder komt te gelden als die ghemijnt is/ salmen 't selfde verhalen aen sijn Persoon ende goederen / ende geldt de Pacht meerder/ sal de eerste Mijnder daer van niet genieten : Doch of het mocht gebeuren dat de voorsz Mijnder egeen goederen en hadde/ so sal hy in sulcken geval daer over arbitralijck gecorrigeert worden naer exigentie van saecken.

25. Ingevalle de Pachters de voorsz vijftich duysent guldens / by provisie tot Borge gestelt hebbende in ghebreecke blyven voor den ingang van de Pacht / ofte het lichten der voorsz Acte vorder borge te stellen/ter concurrentie van't gerechte vierde part van de Pennigen by hum voor de Pacht uytghelooft / sal in sulcken cas drie dagen voor den ingang van de voorsz Pacht het voorsz vierde part weder worden opgeveylt/ende 't geene minder gelt aen de voorsz vijftich duysent guldens / ende des Pachters als oock sijne Medestanders Persoonen en goederen worden verhaelt.

26. Die

26. Die geene die in het verhoogen eenich gebodt ofte verhooginge sal komen te doen/ sal 't selfde moeten ghestant doen ter tijdt ende wijle tot dat onse Gedeputeerden finalijck van de Verpachtinge sullen zijn gescheyden / ende nae Huys ofte nae onse Vergaderinge vertrocken/ sulcx dat ons vry sal staen yemant van de Insetters voor Pachter aen te nemen / alwaer het schoon dat de Pacht albereyts by een ander ware gemijnt. Num. XXV.

27. De Pachter sal met het expireren van sijn Pacht het vierde part der Convoyen ende Licenten genieten der goederen/ die aengegeven/geladen/ende daer van de Paspoorten gheduyrende sijn Pacht onderteeckent zijn/ ende van de inkomende die gheklaert zijn ende begonnen te lossen.

28. Men sal een Maendt ofte ten minsten drie Weecken voor de verpachtinge / by affixie van billetten / een yder adverteren van den tijdt ende plaetsen / wanneer ende waer de voorschreve verpachtinge sal gheschieden / ende de lijsten daer op ghemaeckt te vinden zijn.

29. Egeene Lichters ghéladen met goederen / die Convoyen ende Licenten subject zijn / en sullen mogen leggen aen boort van eenige Schepen die in de ladinge / ofte Zeyl-reedt leggen / sonder te hebben Paspoort van de selve goederen / op de verbeurte van hondert gulden by elcken Lichter t'elcke reyse te verbeuren / midtsgaders van de Schepen ofte Schuyten/daer de voorsz goederen in ontladen zijn/ende soo de goederen overgeladen zijn/ op de verbeurte van de selve / volgende den inhouden van den Placcate/ alles t'appliceren volgende 't geene in 't twintichste Artikel hier vooren is gestatueert.

30. Ende sullen de Schippers uyt de Zee komende / egeene goederen vermogen te lossen in de Lichters/ nochte haren last breecken voor ende aleer by den Pachter/ Commisen ofte Cerchers/ ofte in haer absentie de Officieren van de plaetsen/al behoorlijck verwitticht/ een van de Commisen ofte Cerchers in de voorsz Lichters sal wesen ghestelt/ omme met de selve goederen te varen/daer 't schip sal komen te lossen/ op de verbeurte van elcx van hondert guldens te verbeuren/ soo wel by den Schipper daer de goederen zijn uyt ghelost als den Schipper van den Lichter/ maer by aldien 't selve door last / ofte met kennisse van den Koopman/ofte Eygenaer der goederen is geschiedt/ sullen de selve goederen mede zijn verbeurt / volgens den Placcate / te appliceren als boven.

31. Uytgesondert de schepen ende Schippers/die in 't Texel/ Vlie/ Mase/ Wielinge ofte andere Zeegaten inkomende/ en over de droochten niet komende komen/ ofte den extremen noodt haer persende/ sullen vermogen te lossen / by aldien sy aleer aen de droochten te komen geene Comisen/ ofte Cerchers van 't Landt/ofte den Pachter en vinden nochte aenspreecken konnen / ofte dat om den extremen noodt van Ysganck/ brandt/ ofte dat sy aen de grondt gheraeckt zijn / ofte sulcken

Num. XXV. leck gekregen hebben/ dat sy naer geen Commisen/ Cerchers ofte andere Officieren wachten konnen / ofte dat de selve om de ongelegentheyt van wint/ ofte vloet / by haer niet komen en konnen / in welcken ghevalle/ ende anders niet/ sy sullen mogen lichten ende lossen / sonder ghehouden te zijn naer de Cerchers / Commisen / ofte andere van 's Lants ofte Pachters Officieren te verwachten/ doch de goederen in sulcken voegen ghelost zijnde / sullen de Schippers / Commisen/ ofte Stierluyden/ die om de voorsz drooghten / ofte noot haer hebben moeten doen lichten/ gehouden wesen/ de ghelichte goederen metten Lichter te doen volgen ter plaetse daer de selve goederen ghedestineert zijn/ ofte daer de selve souden ontlost / ofte ontladen werden/ ende oock datelijck ende preciselijck op haer aenkomen ten Comtoire sulcx aen te geven/ sonder te reppen / ofte verporren in absentie van den Pachter/ Commisen/ ofte Chercher/ als mede haer met Eede te suyveren/ hoe veel goederen / te weten /de quantiteyt ende qualiteyt/ sy in manieren als vooren hebben ghelost / en aen wien de selve zijn toekomende / alles ter goeder trouwen / ende naer haer beste kennisse ende wetenschap.

32. Alle de Collegien ter Admiraliteyt/ sullen ghehouden zijn / volgende haer Instructie/ in 't sententieren strickteliick te volgen de Placaten ende Ordonnantien op den Ophef van de Convoyen ende Licenten gemaeckt / ende specialijcken 't Placcaet van den Jaere 1598. ende besonderlijck/'t sestiende Articule van dien/ tegens de Defraudateurs van de voornoemde Convoyen ende Licenten/ niet alleen op pene van nulliteyt van de selve vonnissen/ maer oock dat sy selfs by haer Ho. Mog. daer over sullen worden ghecensureert / ende dienvolgende niet vermogen te prefereren gratie voor rigeur van Justitie / maer simpelijck recht doen / sulcx sy in Justitie ende volgende de Placaten ende Ordonnantien sullen bevinden te behooren.

33. Oock sullen de selve Collegien aen niemant eenige vrye Paspoorten mogen verleenen/ van goederen die 't Lants gerechtichevt schuldich zijn/ met expres verbodt by dese/ op de Secretarissen van de selve Collegien/ geene sulcke vrye Paspoorten te depescheren/ ofte uyt te geven/ alwaer 't schoon dat heur sulcx van den Rade wierde belast /op pene van self te vervallen in dubbelde gerechtigheyt van 't Lant ende de Pachters respective.

34. De Heeren Raden in de voornoemde Collegien ter Admiraliteyt / sullen de voorgaende binnenlandtsche Paspoorten doen suyveren binnen den tijdt van drie maenden / inganck nemende den eersten Septembris naestkomende / ende van de ongesuyverde daer ende 't eynde doen betalen boven 't recht / sulcx sy na gelegentheyt van saecken bevinden sullen te behooren. Ende de gene die voortaen binnelantsche Paspoorten sullen lichten/ sullen ghehouden zijn in 't suyveren van dien/ het Placcaet van den Jaere 1623. op dat stuck geemaneert / precyse te achtervolgen/ op pene als in 't selve Placcaet: des sullen de goederen

deren die verboert worden in ordinaris Marck of veer-schepen/op at- Num.
testatie mogen gaen/maer die by andere schepen/geen uytgesept/uytge- XXV.
voert worden / sullen 't Placcaet van de binnenlandtsche Paspoorten subject blijven: Ende sullen de Pachters van een vierde part der Convoyen ende Licenten / de selve Paspoorten in conformite van onse Resolutie/ van den achtiensten Augustij sestienhondert seven en twintich mede teyckenen.

35. Ende tot meerder versekerheyt om fraude te ontgaen / op de selve een kleyn zegeltgen ofte teycken drucken: Ende sullen de Schepen varende nae de Dorpen van de Langestraet tot Geertruydenberg werden ghevisiteert / of sy geen andere goederen inne hebben dan daer van sy Paspoort hebben / ende omme toe te sien dat door de Spoeye geen goederen sonder Licent na de Dorpen/ in ende aen Brabant ghelegen/ en worden verboert / is aldaer ter bequamer plaetse een Wacht geleyt.

36. Oock sullen geen Paerden over de Wael mogen worden ghebracht dan aen Veeren daer Comptoiren zijn: Gelijck de selve nae den Vyandt ofte Neutrale Landen gaende niet en sullen mogen uytgebracht worden/ dan over de Frontier-plaetsen daer Comptoiren zijn / op de verbeurte van dien.

Ende ten eynde dese onse Ordonnantie alomme in dese Vereenigde Nederlanden mach worden onderhouden ende achtervolcht/ Ontbieden ende versoecken wy de Heeren Staten/ Stadthouderen/ Gecommitteerde Raden / ende Gedeputeerde Staten van de Provintien respective van Gelderlandt / ende het Graefschap Zutphen / Hollandt ende West-Vrieslandt / Zeelandt/Uytrecht/ Vrieslandt/ Over-Yssel/ Stadt Groeningen ende Ommelanden / ende allen anderen Justicieren ende Officieren / dat sy dese onse Ordonnantie alomme doen ende laten publiceeren ende affigeren / daermen ghewoonlijck is publicatie ende affixie te doen; Lasten ende beveelen voorts de Raden ter Admiraliteyt / den Advocaten Fiscaels/midtsgaders den Admiralen / Vijs-Admiralen/Capiteynen/Officieren ende Bevelhebberen / ende eenen yegelijck die 't aengaen mach/ den inhout van dese onse Ordonnantie na te komen ende onverbreeckelijcken te onderhouden/doen na komen ende onderhouden in alle syne poincten ende articulen / Alsoo totten dienst van den Landen ende bevorderinge van de gemeene saecke sulcx wordt vereyscht/ ende Wy noodich bevonden hebben te geschieden. Aldus gedaen ende gearresteert ter Vergaderinge van de Hooghgemelte Heeren Staten Generael/in 's Graven-Hage den acht en twintighsten Julij 1631.

Henr. Ter Kuylen, v^t.

Ter Ordonnantie van de Hooggemelte Heeren Staten Generael.

Cornelis Musch.

Ampliatie op de voorstaende Ordonnantie.

1. DE Pachter ofte sijne Medestanders / en sullen in haeren dienst niemandt mogen aennemen / dan met voorgaende communicatie ende advijs van de Commijssen Generael elcx in hun bedrijve.

2. De Commissien die by den Pachter ofte sijne Medestanders gegeven sullen worden aen hare Officieren / de selve sullen mede geteeckent moeten worden van den Commijs Generael in 't district daer de bedieninge sal vallen / op dat hy mach weten wie hy sal hebben te kennen / ende sullen de voorschreve Officieren daer na gehouden zijn met hare commissien te gaen voor het Collegie ter Admiraliteyt in 't selfde district / ende aldaer doen den behoorlijcken Eedt / ende in cas sy haer mochten komen te verloopen / sullen daer over naer merkten van haere saecken / anderen ten exempel rigoreuselijck ghestraft worden.

3. De Dienaer ofte Dienaers van den Pachter ende sijne Medestanders / eenige frauden achterhalende ofte ondeckende / sullen ghehouden zijn de selve aenstondts den Commijs Generael aen te geven / om voorts door den Fiscael daer op gheprocedeert te worden / als nae rechten / op pene / dat soo de voorschreve Dienaers hier inne naerlatich bevonden mochten worden / sullen daer over datelijck ghedeporteert worden / ende in cas sy ter quader trouwen mochten komen te gaen / sullen boven depoortement ghestraft worden naer exigentie van saecken.

Geextraheert uyt het Regifter der Resoulutie van haer Ho. Mog. den 18. Augusti 1631. *Cornelis Musch.*

NUM. XXVI.

Waerschouwinge ende Ordonnantie,

Na de welcke hier te Lande het Last-gelt gegeven sal worden op alle schepen soo ter Zee, als over de Wadden inkomende ende uytgaende.

Num. XXVI. DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / Allen den geenen die desen sullen sien ofte hooren lesen / Saluyt. Alsoo wy tot conservatie van de Commercie deser Landen ter Zee / goedtgevonden hebben te consenteren in een extraordinaris equipagie van een merckelijck aental van Oorlogh-Schepen / ende tot verval van dien te ordonneren / dat op alle inkomende ende uytgaende Schepen / geenige uytgesondert / gegeven sal worden seecker Lastgelt / na de groote van de

selve

selve/ te betalen aen handen van de Personen daer toe te committeren. Num.
SOO IST, dat Wy omme 't selve behoorlijck te doen vorderen/ geor- XXVII.
donneert hebben/ gelijck wy ordonneren mits desen.

1. Dat van nu voortaen van alle Schepen sal betaelt worden in 't uytgaen tien stuyvers / ende in 't komen hier te Lande twintich stuyvers van yder Last/ dat de selve groote sullen zijn.

2. Welverstaende dat de Noortvaerders nae Noorwegen om Hout varende/ mitsgaders de Buysen en Abberdaenvaerders/ sullen mogen volstaen met half lastgelt/ namentlijck met een halve gulden in 't inkomen/ ende een quart gulden in 't uytgaen/ ende dat van de selve betalinge van 't Last gelt/ die van de kleyne Visscherie/ ofte de Versvaerders ontheven ende exempt sullen zijn.

3. De verklaringe van de groote ende Lasten van Schepen sal gedaen moeten worden by de Schippers selfs/ die gehouden sullen wesen hare Schepen oprechtelijck te verklaren ende aen te geven / ende het Last-gelt daer van te betalen / op pene van de gerechte waerde van het vierde-part van de Schepen / die beneden hare Lasten ende groote bevonden sullen worden aengegeven te zijn / boven het aenpart dat de Schipper in 't selve is hebbende / te appliceren een vierde part daer van ten profijte van den Executeur/ een vierde part voor den Aenbrenger/ ende een vierde-part voor den Armen / ende het resterende vierde part ten profijte van 't Landt.

4. De Commisen ter Recherche sullen gehouden wesen / soo wel te ondersoecken / of van alle Schepen het voorsz Last-geldt soo van inkomende als uytgaende Schepen behoorlijck is betaelt als sy moeten doen/ nopende 's Lants gerechticheyt van de Convoyen ende Licentgelden: Ende faute ofte contraventie aen eenige bevindende / sullen de selve aenhouden / ende ter judicature van de Raden ter Admiraliteyt in 't ressort/ daer contraventie vallen / sal stellen / omme by de ghemelte Raden daer op gheprocedeert ende ghesententieert te worden naer behooren.

5. Ende ten eynde de voorsz Officieren souden mogen weten/ wanneer datse eenige Schippers sullen mogen over de wanbetalinge van 't voorsz Last-gelt aenklagen. Soo sullen de voorsz Schippers ghehouden zijn in 't inkomen het voorsz recht te betalen / voor ende al eer de selve weder sullen mogen vertrecken / uyt de Havenen ende van de Reden deser Landen/ ende dat ten langhsten binnen twee weecken/ na dat sy hier te Lande ingekomen sullen zijn/ op pene van daer over ghecorrigeert te worden naer exigentie van saecke. Dan sullen de Schepen uytter Zee/ door noot in eenige Zee-gaten ofte Zee-Haven komende/ sonder haer Last in 't geheel ofte deel te breecken/ ende met intentie om met hare volle inhebbende ladinge weder uyt te loopen / om betalinge van 't voorsz Last-gelt niet mogen werden gemolesteert.

6. Ende dit alles by provisie / reserverende de meer-hooghgemelte Heeren Staten Generael aen haer de interpretatie / by soo verre hier

Num. XXVI. inne eenige duysterheyt werdt ghevonden / midtsgaders de veranderingh / vermeederinge van dese onse Ordonnantie t'elcken reyse / ende ghelijck de meer-hoogh-ghemelte Heeren Staten 't selve naer ghelegentheyt van tijdt ende saecken / nut / oorbaer / ende noodich vinden sullen.

7. Ende sal den opheef van 't voorsz Last-gelt aenvanck nemen en betaelt worden met den vijf en twintichsten maent Martij / ende vervolgens continueren / geheven ende betaelt worden / tot dat anders sal worden gheordonneert.

Ende op dat niemandt hier van ignorantie hebbe te pretenderen / Ontbieden ende versoecken Wy de Heeren Staten / Gecommitteerde Raden / ende Gedeputeerde Staten van de Provintien respective van Gelderlandt / ende 't Graeffschap Zutphen / Hollandt en West-Vrieslant / Zeelandt / Uytrecht / Vrieslant / Over-Yssel / Stadt Groeningen en Ommelanden; Bevelen voorts alle anderen Justicieren en Officieren / als oock allen anderen in onsen dienste / en onder onsen Gehoorsaemheyt wesende / dat sy desen Onse Ordonnantie alomme doen openbaerlijck verkondigen / uytroepen / ende aenplecken in alle plaetsen van dese Landen / daermen gewoonlijck is dusdanige verkondige / uytroepinge ende aenpleckinge te doen / Procederende ende doende procederen tegens de Contraventeurs ende Overtreders van dien / sonder genade / ooghluyckinge / gunste / dissimulatie ofte verdrach / want Wy sulcx ten dienste van den Lande bevonden hebben alsoo te behooren.

Aldus ghedaen ende ghearresteert ter Vergaderinge van de hoogh-gemelte Staten Generael / in den Hage den een en twintichsten Martij 1652.

.Was gheparapheert. *B. I. Muylert, vt.*

Onderstont, Ter Ordonnantie van de selve.

Geteeckent *N. Ruysch.*

Zijnde op 't Spatium ghedruct het Cachet der selver Heeren Staten in Roode Wassche.

NUM. XXVII.

Ordonnantie, waer op ghecollecteert sal worden 't Recht van 't Kleyne Zeegel, over allerhanden Documenten Bewijs-stucken Acten ende publijcke Schriften.

Num. XXVII. 1 DIt Recht sal betaelt worden / ten prijse naevolgende van alle de nae gespecificeerde Instrumenten / Acten / Schriftueren / Munimenten ende Bewijsstucken / 't sy de selve voor Wette / Wees-Kamer / Notaris / ofte andere publijcke Collegien ofte Persoonen verleden werden / sonder dat de selve anders / als op Gezegelt Papier ofte

Fran

Francijn sullen mogen worden gheschreven ofte uytgegeven / op pene van twaelf Ponden/ te veertich grooten vlaems 't Pont / te verbeuren op yder Acte ofte Instrument dat ongezegelt bevonden sal worden/ ende dat daer en boven op de selve geen Recht en sal worden ghedaen / met interdictie van alle Rechteren ende Justicieren / op de selve geen Recht te mogen doen/ ofte ghedoogen dat de selve eenighsins in Rechten ghe-produceert ofte overghelepdt worden. Op een Boete / tot laste van de geene die sulcke Documenten voortaen sal overleggen / sonder opgedruckt te hebben het Kleyn Zegel / van twaelf Gulden op elck Document/ te decreteren in de Vonnissen ofte Sententien daer de selve anders overgelept sullen worden / boven dat daer op geen regard en sal mogen werden ghenomen ter tijdt toe het Zegel daer op sal wesen gestelt. Ende sullen de respective Boeten / in dese Ordonnantie begrepen / zijn een derde voor den Officier / ende 't resterende twee derde voor den Aenbrenger. Num. XXVII.

2. Dit voorsz Recht sal moeten betaelt worden tot twee stuyvers van 't Zegel van alle Acten van Citatien/ Gijsel-biljetten ende Dagementen/ Requesten/ Sententien van Dijckgraven ende Heemraden / Arresten/ Daghementen : Oock op 't versoeck van Partyen te doen/ by eenige Boden/ tot wat saecken dattet oock zy : Item/ van alle Autentisatie/ Extracten uyt Boecken ofte Registers : Item/ van alle dachvaerdingen/ ende uytkrachte van Mandamenten van Cessien/ Benefitien van Inventaris ofte Inductie : Midtsgaders van Acten van Insinuatien/ Sommatien ende Renovatien / ende Gijselinge : Als oock van alle Proclamatie / Publicatien / Af-lesingen ende Relatien van Deurwaerders ende Boden/ soo wel in de Steden/ Dorpen / als ten platten Lande vallende ende geschiedende / (uytgesondert in Publicatien het Gemeene Landt/ de respective Steden ofte Plaetsen aengaende :) Ende en sal niets Gepubliceert ofte Afgelesen mogen werden/ als 't geen 't welck op gezegelt papier ofte Francijn geschreven is: Ende dat yder partye die afghelesen werdt/ op een bysonder bladt/ daer 't zegel op staet/ gestelt sal moeten zijn/ so datter niet meer als een partye onder een zegel sal mogen passeren/ op pene van twaelf guldens/ te verbeuren by den Schouten/ Secretarisen/ Deurwaerders / Boden/ ofte andere publijcke personen / die contrarie dese Ordonnantie bevonden sullen worden te doen. Doch dat alle Citatien/ Sommatien/ ende anders/ van de saecken daer niet meer geeyst en is als ses gulden / ende daer onder/ vry sullen wesen van 't voornoemde kleyn Zegel : Ende dat alle andere Citatien die een Zegel hebben/ daer mede sullen mogen volstaen / al waer het dat Parthye tot meermael daer op gheinsinueert wierden hun Rechtdagh waer te nemen / ende dat tot het deffaut ende het profijt van dien toe exclusys/ ofte dat de natuyr van de saecke veranderde/ om eenige incidenten/ ofte anders. Ende sullen alle Schouten/ Secretarisen/ Boden ende Deurwaerders gehouden zijn daer op den Eedt te doen/ van niet te sullen Af-lesen/ noch alvooren uytgeven / als

't geene

Num. 't geene/'t welck volgende dese Ordonnantie/ geschreven is op Papier
XXVII. daer 't kleyn Zegel op staet.

3. Van gelijcken sullen alle Requesten die aen de Staten Generael/ Raden van State/ des Generaliteyts Reecken-Kamer / de respective Admiraliteyten / Hoven van Justitie ende Leenen / Kamers van de Oost ende West-Indische Compagnien: mitsgaders aen andere Collegien/sodanich de selve mogen wesen / staende onder de Generaliteyt/ ghepresenteert sullen worden / gheschreven moeten zijn op Gezegelt Papier/ met het Zegel van twee stuyvers. Ende ingevalle eenige Requesten sonder het Zegel te hebben/ aen eenige Collegien werden ghepresenteert/ soo sal daer op niet mogen werden gedisponeert/ maer wederom uytgesonden / 't en ware daer op ghestelt ware pro Deo, ende dat by 't Collegie/aen't welck de selve gepresenteert is/geoordeelt wert/ de selve om Godts wille aengenomen te mogen werden.

4. Het voorsz recht van twee stuyvers sal mede betaelt moeten worden van alle Tol en Poorters Brieven/ Attestatien de Vita, om Lijfrenten of Lijfpensioenen te ontfangen/monterende ter somme van ses guld. en daer en boven: behoudelijck dat een persoon verscheyden Lijfrenten hebbende/ die of op eenen dach verschijnen / of bequamelijck in eene Attestatie konnen worden gebracht/met een Attestatie sal mogen volstaen : ende dattet een ghequalificeert ofte bekent persoon vry sal staen/ de voorsz. Attestatie selfs te schrijven/ of door een ander geschreven/ te onderteeckenen / op een Papier daer 't Kleyn Zegel op staet/ sonder aen een Notaris ofte publijck persoon gebonden te zijn : Maer van andere persoonen sullen soodanige Attestatie gheschreven moeten worden by Secretarisen/Notarisen/ ofte publijcke personen/in actuelen dienst van den Lande ofte eenige Steden zijnde / ende dat oock op Papier daer het Kleyn Zegel op staet. Ende dat niemandt / wie hy oock zy/ onder sijne Quitantie alleen / sonder Attestatie de Vita, sijn Lijf-renten of Lijf-pensioenen sal mogen ontfangen. Gelijck oock de selve Lijf-renten of Lijf-pensioenen de Ontfanger in reeckeninge niet en sullen worden gepasseert/'t zy de betalinge in voegen voorsz met het Kleyn Zegel geverifieert wort.

5. Het voorsz recht sal betaelt moeten worden tot vier stuyvers van 't Zegel/ van alle Instrumenten/als Huyr-Cedullen/ Koop-Cedullen van Huysen/ Landen/ Schepen/ ofte andere Mobile ofte Immobile goederen/ die voor Notaris werden ghemaeckt. Item/Procuratien/ Contracten / Chartepartyen / Attestatien/ Certificatien/ Provisien/ Mandementen/ Requesten Civile/ Protesten in Materie van Wissel/ soo van weygeringe van acceptatie als betalingen. Item/Policen van asseurantie/ende alle andere wettelijcke Acten/hoe die genaemt souden mogen wesen / ende die hier bevoorens onder 't Zegel van twee stuyvers/ ende hier nae onder de Zegels van meerder prijs niet gespecificeert en zijn. Item/ van alle Opdrachten ende Transporten daer onder begrepen / de Acten van Transporten ghedaen ter Camere van

Oost

Num. XXVII.

Oost ende West-Indische Compagnien / van alle Opdrachten van Goederen/ Custingen/ Rente-Brieven/ Acten van Cautie / ende Indemnite van alle Inventarisen ende Reeckeningen / waer die souden mogen worden gheexibeert / Acten van Repudiatie van Boedels die desolaet bevonden worden / uytghesondert van Wees-Kinderen die twee hondert guldens ende daer beneden ghegoet zijn / Acten van Autorisatie op Arbiters goede Mannen/ Curateurs ende Voogden van Weduwen ende Wees-Kinderen by wien die ghegeven ofte verleent souden mogen worden. Acten van scheydingen ende subdivisien/ soo meenichmael die gedaen worden ende komen te geschieden.

6. Van gelijcken alle Sententien/ Vonnissen Diffinitive ofte interlocutoir/ verklaringen Interpositien/ Decreten ofte anders/ ofte andere Decisien van Rechters van saken waerdich wesende ses hondert guldens/ ende daer beneden van elck vier stuyvers/ doch van alle Vonnissen houdende twaelf gulden ende daer beneden/ sal alleen betaelt worden half gelt. Item/ van alle Extracten van Vonnissen / van preferentien / ende van alle andere Acten ende Extracten / Sententien ende Dictums van Vonnissen / soo dickwils die ghelicht worden/ 't sy by den Triumphant ofte Gecondemneerde al waert dat de selve voor date deses waren ghewesen : Item/ alle Schriftueren / Munimenten van Rechten/ als eysch/ antwoort / Replijck ende dublijcq metten aenkleven van dien. Memorien ende Additien/ soo in cas van conventie ende reconventie/ so voor de Hoven van Justitie/ subalterne Rechtbancken/ als oock Wees-Meesteren overgeleght ende geexhibeert werdende/ sal van ghelijcken betaelt worden vier stuyvers. Doch van Vonnissen in cas van conventie ende reconventie als de selve in een Sententie ofte extract gecomprehendeert zijn/ sal niet meer als eens na de waerde betaelt worden.

7. Allerley Acten ende Certificatien van gemaeckte Terra van de Laeckenen/ van de lengte/ breete ofte valeur / ende van eenige andere waren / soo wel by Terrameesters / voor den Gerechte of andere publijcque persoonen gepasseert werdende: Item/ van Vonnissen/ van accoorden/ ende om getuygenisse der waerheyt te geven/ mitsgaders compromissien aen de uytspraecke van goede Mannen sullen van gelijcken betalen vier stuyvers.

8. Van alle opene letteren requisitoir executorialen / midtsgaders Vonnissen aen de executorialen ghehecht / inhoudende ses hondert guldens ende daer beneden/ sal van ghelijcken betaelt worden vier stuyvers.

9. Van alle Transporten / Giften / Cessien / Kustinghbrieven/ Rentebrieven/ Collatien van beneficien Investiture van Lenen/ mitsgaders van alle Verlyen voor Rechters; Item/ van alle verrichtingen voor Wees-Meesters gedaen/ ende anders mede waerdich ses hondert guldens ende daer beneden/ sullen van ghelijcke betaelt worden vier stuyvers.

Num. 10. Ende wat saecken hier vooren verhaelt ende onder 't Zegel van
XXVII. vier stuyvers begrepen zijnde / meerder in valeur komen te bedragen als ses hondert guldens / daer van sal achte stuyvers betaelt worden/ ende sullen de Instrumenten/Acten ende Schriftturen daer van te maken/ moeten geschreven worden op Papier ofte Francijn/ opgedruckt hebbende 't Zegel van acht stuyvers/gelijck mede alle Houwelijcksche Voorwaerden/ Testamenten/ Codicillen ende andere Uytersre willen/ voor den Gerechte ofte Wethouderen/of Notarisen gepasseert / sullen mede geschreven worden op Papier of Francijn opgedruckt hebbende 't Zegel van acht stuyvers.

11. Alle Advertissementen ende Deductien/ van rechten/ ghelijcke acht stuyvers.

12. Van alle Sententien/ Vonnissen/ Dictums/ Compromissen/ Mandementen ende Executorialen van Partyen/ thien duysent gulden ende daer en boven importerende / sal moeten betaelt worden dertich stuyvers. Doch dat alle Vonnissen van de saecken/daer niet meer gheeyst en is als ses guldens ende daer onder / vry sullen wesen van het voornoemde kleyn Zegel.

13. Van alle Octroyen/ Brieven van gratie/ Remissien / Pardonnen/ mitsgaders Commissien van Officien / Seuretez de Corps, ende van de continuatie van alle dien/ sal moeten betaelt worden vier guld.

14. Ende op dat dit middel met den meesten dienst van den Lande/ ende sonder fraude soude konnen gepractiseert/ mitsgaders alle moeyelijckheyt ende onseeckerheyt in 't collecteren van dit Recht/ wech ghenomen mogen worden: soo sullen tot dit middel ghezegelde Blancken ghebruyckt/ ende de Zegelen daer van by de Ed. Mog. Heeren Raden van State bewaert worden. De groote en kleyne Steden/mitsgaders andere Collegien/sullen selfs sodanige quantiteyt papieren ende Francijnen/ gesneden in forme nae het gebruyck van de Steden haerder residentie / mogen oversenden omme het Zegel daer op gedruckt te worden als sy-lieden tot harer behoeve sullen oorbaer vinden / mits de selve sorterende/ ende addijserende / waer toe yder soorte dienen sal / ende omme de defecten in desen te konnen suppleren/sal Jan van Rensen versorgen alle de Francijnen ende Papieren die in voorraet sullen moeten worden ghezegelt ten behoeve van die geen die selfs haer Papier ofte Francijnen niet en leveren.

15. Dat alle de Secretarisen ende Notarisen van Heerlijckheden/ Ambachts-Heerlijckheden ende Dorpen / haer biljetten sullen halen in de Steden daer de Verpachtinge ghesciedt van de gemeene middelen/ op pene van drie ponden te veertich grooten 't pont / te verbeuren op elck biljet dat contrarie gehaelt sal worden.

16. Den Commissaris van 't kleyn Zegel/en sal aen niemant eenige kleyne Zegelen uytreycken / dan aen de respective Steden / ofte die by de Steden daer toe zijn geautoriseert / op privatie van sijn Officie.

17. De Griffier van de Generaliteyt/Secretarisen van den Raedt

van

van State/ ende des Generaliteyts Reecken-Kamer respective/ van den Hove van Justitie ende Leenen/ van de Ambachts-Heeren/ de Secretarisen van de Steden/ ende alle andere Collegien/ de Dijckgraven ende Heemraden/ of haerlieder Secretarisen/ mitsgaders alle personen die tot de Collecte zijn gestelt/ eenige gezegelde papieren ende Francijnen van den Commissaris van 't kleyn Zegel ontbiedende of ontfangende/ sullen ghehouden zijn daer van de betalinge te doen als volcht. De geene die haer eygen Francijnen ende Papieren overgesonden hebben/ voor het recht van 't Zegel alleen. Ende die geen Papieren ende Francijnen overghesonden hebben/ boven 't recht van het Zegel/ oock van de waerdye van de Papieren ende Francijnen/ diese gezegelt sullen ontfangen hebben. Num. XXVII.

18. De Griffiers/ Secretarisen ende andere Collecteurs/ hare gezegelde Papieren ende Francijnen ten deele ofte in 't gheheel geconsumeert hebbende/ sullen niet vermogen eenige nieu gezegelde Papieren ende Francijnen van den Commissaris van 't kleyn Zegel te ontbieden ofte te ontfangen/ voor ende al eer sy hem sullen behandicht hebben quitantie van den Ontfanger Generael/ ofte sijn Commijs/ ofte van den Ontfanger der Generale Middelen ter plaetsen haerder residentie/ tot blijck dat de voorgehaelde Blancken zijn betaelt.

19. De Griffiers/ Secretarisen/ ende andere Collecteurs/ sullen versorgen datse t'allen tijde alderley soorten van Gezegelt Papier ende Francijn in voorraedt hebben/ omme de Notarisen in de Steden/ ende de Secretarisen op de Dorpen daer mede wel te konnen voorsien/ aen de welcke sy die sullen distribueren/ mits datse daer vooren betalen het Recht van 't Kleyne Zegel/ ende daer en boven de weerde van 't Papier ende Parckement: Soo dat de voornoemde Secretarisen ofte Collecteurs geene restanten van de selvige sullen mogen in reeckeninge brengen/ noch oock eenige bekladde ofte gescheurde Pampieren ofte Francijnen; welverstaende dat het den Heeren ende Ambachts-Heeren vrygelaten werdt de Gezegelde Papieren ende Francijnen te halen van de Secretarisen van de Steden/ ofte van den Commissaris van het kleyne Zegel selve/ midts datse sullen betalen als vooren/ ende de Penningen daer van tellen aen den Ontfanger Generael Doublet, ofte sijnen Commijs.

20. De voorsz Griffiers/ Secretarisen ende Notarisen sullen oock behoorlijck Eet doen/ om dese Ordonnantie getrouwelijcken na te komen. Ende werden de Magistraten van de respective Steden ghelast ende geauthoriseert/ omme de voorsz Griffiers/ Secretarisen ende Notarisen voor haer te ontbieden/ ende den voorschreven Eedt af te nemen.

21. De Griffier van de Staten Generael/ Secretarisen van den Raet/ Reeckenkamer/ ende Admiraliteyten/ ende de Griffiers van de Hoven van Justitie/ sullen hare Billietten halen van den Commissaris/ ende die teeckenen al eer sy die uytgeven.

22. Ende op dat niemant hier door eenigh ongherieflijde / ende dat oock alle publijcke Instrumenten van buyten komende / souden konnen ghedient worden: soo sullen de Griffiers / Secretarisen / ende alle andere Collecteurs / die de Gezegelde Blancken aen de Notarisen in de Steden ende de Secretarisen ten platten Lande distribueren/alle publijcke Acten die van buyten komen/ende het Zegel van noode hebben/ ommeslaen met een Gezegelt Papier of Francijn / dat met haer Cachet daer vast aenhechten/ ende daer op teeckenen tot wat Instrument 't selve is dienende/ ende dat het Recht van 't Zegel daer van is betaelt.

23. Alle Griffiers / Secretarisen ende Notarisen / Procureurs/ Deurwaerders/ Boden/ Roedragers/ Solliciteurs / ende alle andere publijcke Dienaers/ oude / ende oock nieuwe aenkomende / sullen by eere/ trouwe ende vromicheyt belooven / geenderley Acten of Instrumenten / dese Ordonnantie subject zijnde / te sullen schrijven / doen schrijven / te teeckenen ofte uyt te geven / als alleen op Papier ofte Perckement/ daer op het Kleyn Zegel is gestelt / elcks na sijnen prijs ende nature: ende geene andere mede als soodanige / te sullen verkondigen/ aflesen/ exploicteren/ ofte doen doen: Op peene/ soo anders bevonden werdt / te verbeuren voor de eerstemael op yder Instrument vijf en twintich Guldens / ende voor de tweedemael vijftich Gulden/ ende de derdemael arbitrale correctie.

24. De voorsz Collecteurs sullen genieten voor hare moeyte van de Collecte/ den twintichsten Penninck.

25. Ende op dat niemant hier van pretendere ignorantie / sal desen alomme worden ghepubliceert ter plaetse daermen gewoonlijck is publicatie te doen.

26. Reserverende niet te min de naerder interpretatie van desen aen hare Hooch Mogende.

Aldus ghedaen ende gearresteert ter Vergaderinge van de Hooch-gemelte Heeren Staten Generael in 's Graven-Hage / den achtienden Mey sestienhondert vijf en dertich. Was gheparapheert Nicolaes van der Bouchorst vt. Onderstont / Ter Ordonnantie van de selve. Geteeckent Cornelis Musch. Zijnde op 't spatium gedruckt het Cachet der selver Hooghgemelte Heeren Staten Generael in rooden Wassche.

NUM. XXVIII.

Num. XXVIII

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / hebben naer voorgaende ghedragen ende ingebracht consent van alle respective Provintien/ goet gevonden ende geresolveert midts desen te amplieren de Ordonnantien op 't stuck van 't Kleyn Zegel / hier bevoorens van wegens de Generaliteyt geemaneert / dat op alle buyten ende binnenlantsche Passepoorten der Convoyen ende Licenten/geslagen sal moeten

ten worden een Zegel van twee stuyvers / 't zy of in 't selve Paspoort een of verscheydene partyen van Goederen sullen zijn begrepen/ welcke Passepoorten sullen moeten worden geparapheert by Aert van Hoven als teyckenaer daer toe den drie en twintichsten Mey lestleden gecommitteert. Num. XXVIII

1. Dienvolgens werdt expressel ijck belast ende bevoolen allen den Convoy ende Licent-Meesters ofte Ontfangers/ dat sy egeen buyten ofte binnenlantse Passepoorten ende sullen vermogen uyt te geven ofte distribueren / voor ende aleer dat daer op ghesiagen sal zijn het voorsz kleyn Zegel van twee stuyvers / op pene dat sy contrarie doende voor yder buyten ofte binnenlandtse Passepoorten/ sullen verbeuren dertich gulden voor de eerste reyse / voor de tweede mael sestich gulden / ende voor de derde reyse sullen sy ipso facto gheprivéert worden van haren Staet en Offitie / ende andere in de vacante plaetse gesurrogeert ende ghecommitteert/ volgens de ordre van 't Landt / behalven dat op binnen ende buytenlantsche Passepoorten sonder Zegel egeen goederen en sullen mogen uytghevoert ofte vertransporteert worden / ter tijdt ende wijle toe dat het Zegel daer op sal zijn ghedruckt/ met expresse interdictie ende bevel / op alle Commisen ter Recerche ende andere Landts-Officieren / in 't stuck der Convoyen ende Licenten van op Passepoorten het voorsz kleyn Zegel niet hebbende / egeen goederen te laten passeren.

2. Ende sullen de respective geldt-boeten in desen begrepen / sijn een derde part voor den Officier/ende de twee resterende derde parten voor den Aenbrenger.

3. De voorsz Convoy ende Licent-meesters sullen van den Commissaris over 't kleyn Zegel / onder haerluyder Quitantie / voor de eerste reyse mogen ende moeten ontbieden ofte lichten soo veel buyten ofte binnenlandtse Passepoorten respective/ daer op het voorsz Zegel sal zijn gedruckt ende gheparapheert/ als hun tot voorsieninge van der selver onderhebbende Comptoiren noodich sal duncken / dragende nochtans doorgaens sorge datse van Passepoorten inwoegen als vooren ghezegelt ende geparapheert/ doorgaens ghenoechsaem zijn voorsien.

4. De voorschreve Passepoorten die by de voornoemde Convoy en Licent-Meesters gelicht sullen moeten worden/ ten naesten by ghedistribueert wesende / sullen andere tijdelijck moeten lichten ofte ontbieden op dat hun Comptoir daer van doorgaens blijve versien/ende sullen de Convoy ende Licent-meesters de naest daer aenvolgende reyse/ aen den voornoemden Commissaris volkomentlijck moeten voldoen de gesegelde Passepoorten hun daer bevoorens gelicht/ kortende daer aen voor hun Salaris den twintichsten penningh / des sullen de onkosten van 't Pampier als andersints ten laste van 't Lant worden ghedragen / sonder dat daer over yets van de Koopluyden ofte andere Personen sal mogen worden ghevordert / op pene als vooren.

5. De voorsz Convoy ende Licentmeesters sullen voor de fraude ende contraventie van der selver Klercken ofte Dienaren in dit middel moeten instaen / ende daer voor boeten voor soo veel de petuniele mulcte aengaet / sonder sich te mogen excuseren ofte volstaen met het verlaten van de selve hare Klercken/ Dienaren ofte andersints.

6. Den voorsz Teeckenaer sal ter saecke van sijne Paraphure ghenieten ende profiteren tot tractement vier hondert guldens Jaerlijcx/ uyt de ophomste van dit middel.

7. Het suyvere provenu van de Zegels der voorsz binnen ende buytenlandtsche Passepoorten / sal by den voornoemden Commissaris alle half Jaren ghedistribueert ende betaelt worden aen de respective Collegien ter Admiraliteyt / naer rate ende proportie dat de Convoy ende Licent-Meesters onder hun respectivelijck resorterende / Zegels sullen hebben ghelicht ende betaelt / om het selve provenu tot de saecken ter Zee by de ghemelte Collegien ghe-employeert te worden/ des sullen oock de kosten op het slaen van het voorschreve Zegel als andersindts vallende / naer de voorschreve portie worden ghedragen.

8. Den opheef van dit Recht van't kleyn Zegel over de voorsz buyten ende binnenlandtsche Passepoorten sal inganck nemen met half September naestkomende.

Aldus ghedaen ende gheärresteert ter Vergaderinge van de Hoogh-ghemelte Heeren Staten Generael / in 's Graven-Hage / den twintichsten Augusti sestienhondert negen ende dertich. Was gheparapheert / Nicolaes van der Bouchorst vt. Onderstondt / Ter Ordonnantie van de selve. Geteeckent / Cornelis Musch. Zijnde op 't spatium gedruckt het Cachet der selver Heeren Staten / in rooden Wassche.

NUM. XXIX.

Num. XXIX. ROobert Grave van Leycester Baenderheere van Denbig/ Et. Luytenant van hare Majesteyt van Engelant/ Gouverneur ende Capiteyn Generael der Vereenichden Nederlantschen Provintien / Allen den geenen die dese sullen sien ofte hooren lesen Saluyt. Alsoo wy van verscheyden zijden in 't seecker bericht worden/ooch by experientie bevinden / dat al ist dat wy by onse voorgaende Placcaten op 't stuck van de Convoyen ende Licenten ghemaeckt / wel duydelijck verboden ende gheinterdiceert hebben om des te beter de frauden te voorkomen/ dat egeene goederen oft Coopmanschappen uyt ende in dese Landen gaende ende komende/en souden mogen ghcladen oft gelost worden op eenige stranden oft andere uythoucken daer geene Officieren over den ontfangh der voorsz Convoyen ende Licenten gestelt en zijn/noch oock voor het opgaen ende naer het ondergaen van der Sonne/ op peyne in de voorsz Placcaten verklaert: Desniet tegenstaende nochtans verscheyden

den boose menschen/ Lorrendrapers ende loose goedtgierige / hun vervorderen contrarie 't voorsz verbodt/ dagelijcx verscheyden Koopmanschappen en goederen/ so wel in dese Landen gewonnen als andersints door dese Landen van buyten passerende ende inkomende / onder eenige valsche pretexten te vervoeren naer de voorsz Zeestranden ende andere uythoucken/ daer geen toesicht ghestelt is / en de selve ende andere Waren/ die sy daer ontrent van haer selven mogen hebben / van daer met groote meenichte by nacht ende ontyden steelsgewijse uyt te voeren/ sonder de voorsz gerechtigheden van Convoyen of Licenten te betalen/ tot seer groote schade en verminderinge van de gemeene middelen/ daer mede dese Landen tegens de geweldige tyrannie van de vyanden beschermt moeten worden: waer door de voorsz Lorrendrapers en Defraudateurs groote proffijten gedaen/ ende den vroomen Koopluyden de gerechticheden van den Convoyen ofte Licenten ten vollen ende oprechtelijck betaelt hebbende/ t'eenemael uyt de wateren ghevaren/ en dat erger is/ de voorsz Landen van de voorsz goederen / Waren / ende Koopmanschappen / tot grooter schade oft achterdeel der selver ende Ingesetenen van dien/ t'eenemael gebloot ende berooft hebben. Soo ist, dat wy begeerende daer inne te versien / voor soo veel in ons is alle al soodanige vorder lorrendrayen/ defraudatie/ ende dieverie te verhoeden/ ende alle vroomen Koopluyden te beneficieren ende te vorderen naer communicatie metten Heeren Staten Generael hier op ghehouden / ende gehadt het Advijs van die van den Rade van State neffens ons wesende/ verboden ende geinterdiceert hebben / verbieden ende interdiceren wel expresselijck by desen: Dat van nu voortaen niemandt / van wat qualiteyt ofte conditie hy zy / hem en vervordere eenige goederen/ Waren oft Koopmanschappen/ 't sy de selve uyt eenige vreemde Landen/ havenen/ of oock uytter Zee in eenige havenen/ Steden ofte Dorpen deser Vereenichde Nederlanden ingebracht/ oft in de selve Nederlanden gegroeyt/ gewassen ofte gemaeckt / wederomme over Zee/ oft die binnen wateren/ uytte voorsz Vereenichde Nederlanden te vervoeren/ of te transporteren van eenige stranden of uythoucken/ noch oock van de Caeldijcken/ of over de binnenlantsche Meeren/ sluysen/ sluystochten oft andere sluypgaten/ binnenwegen/ ofte andere havenen ende plaetsen / hoedanich die wesen mogen / daer geen Officier totten ontfang ende toesicht van de voorsz gherechticheden van Convoyen ende Licenten gestelt en zijn: Nochte mede nae de voorsz uythoucken ende andere sluypgaten daer den Rechter oordeelen sal mogen die niet van noode te wesen / te vervoeren / om ter ghelegentheyt van daer uytgevaert te worden: Nochte oock de goederen aen de voorsz strande inkomende (sonder dat eenige andere aldaer aengebracht sullen mogen worden dan die daer van outs costumelijck zijn) te lossen/ reppen/ oft roeren sonder de selve ten naesten Comptoire van de Convoyen aengegeven / ende 't recht van dien ten vollen betaelt / ende den tijdt die haer ghestelt sal werden om by de lossinge te zijn/ ende die te visiteren / verwacht te hebben:

Num. XXIX.

hebben: Ende dat op pene soo wie ter contrarien bevonden sal werden yet gedaen oft geattenteert te hebben/'t sy directelijck ofte indirectelijck hoe 't selve geschiedt ofte gepractiseert soude mogen wesen / dat de selve van wat qualiteyt ofte conditie die zy/ als een dief ende vyandt van 't gemeen beste, sonder eenige connibentie / gratie ofte dissimulatie aen lijf ende goet, boven de verbeurte van de goederen/ schepen / schuyten/ wagens/ peerden / ende karren/ daer mede de voorsz contraventie gepleecht of geattenteert soude mogen wesen / ten exempel van alle Loorredraeyers/ Defraudateurs/ en dieven van des Lants gerechticheden/ ende vyanden van het gemeene beste in 't openbaer metter koorde gestraft sullen worden / ende dat t'allen tijden wanneer 't voorsz misbruyck gevonden/ende de overtreders daer van overtuycht sullen mogen worden. Ende dit alles sonder derogatie van onse voorgaende Placcaten ende Ordonnantie hier op ghemaeckt / ende desen niet contrarierende. Ende ten eynde niemandt hier van ignorantie en pretendere/ Soo ontbieden ende bevelen wy Onsen lieven ende seer beminden den Stadthouders ende Staten / ofte huerluyder Gedeputeerde Raden respectivelijck van Gelderlandt ende den Graefschappen van Zutphen/ Hollandt ende Zeelandt / Uytrecht / Vrieslandt / ende Over-Yssel / ende allen anderen Officieren/ Justicieren / ende Dienaren van de selve Landen ende Provincien dese tegenwoordige te doen publiceren daer men ghewoonlijck is publicatie te doen/ Midtsgaders oock in alle Dorpen ende plaetsen ten platten lande daer 't selve van nooden wesen sal te procederen/ende te doen procederen tegens den contraventeurs ende overtreders van desen/ ofte den geenen die welcke 't selve geattenteert ende ghepoocht hebben te doen / in manieren oft sy 't selve volbracht hadden/in alle rigeur / ende sonder eenige gratie / faveur oft dissimulatie als vooren. Want 't voorsz ghemeene beste sulcx vereyscht.

Gegeven in 's Graven-Hage desen veertienden Aprilis vijfthien-hondert seven en tachtich. Leoninus vt.

By speciale authorisatie van syne Excellentie.

Maurice de Nassau. Tho Wilkes.

Ter Ordonnantie van syne Excellentie. Chr. Huygens.

NUM. XXX.

PLACCAET.

Num. XXX.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden: Doen te weten; Alsoo door verscheyden ende menichvuldige klachten ende doleancien onser goede Ingesetenen/ tot onse kennisse gekomen is/ hoe dat seecker schuym ende gespuys van Boeven/ hare eere/trouwe/ende behoorlijcken plicht/gansch ende t'eenemael vergeten ende bezijden gestelt hebbende/ alreede in groote ghetale zijn vermeerdert / ghelijck wy verstaen

verstaen / dat sy noch dagheliyex zijn vermeerderende / de welcke / als Num.
vyanden van 't menschelijcke geslachte / tegens alle recht der Naturen XXX
ende Volckeren / met rooven / plunderen ende pillieren / alle handelinge / trafficque ende frequentatie ter Zee affsnijden / verhinderen ende beletten / streckende niet alleen tot groote onuytsprekelijcke schade / nadeel ende verlies der goede Inghesetenen deser Landen / maer oock van de Naburige Rijcken ende Landen. Ende hoewel sodanich schuym ende ghespuys van menschen / by alle redelijcke Natien ende Volckeren wel te rechte behooren in haet ende vervloeckinge gehouden te werden: So zijn wy nochtans in 't seecker onderricht / dat de selve gevoedet / gestijft ende gesterckt werden / soo met verscheyden toevoer van Vyvres / Ammunitien van Oorloge / Schips-ghereetschappen / als andere nootelijckheden verkoopende / verwisselende ende vermangelende de ghestolen ende geroofde goederen / die onder pretext van goede ende gerechtige Koopmanschappen / soo in andere Naburige Rijcken ende Landen / als oock hier te Lande ingebracht / verkocht werden: mits welcken het voorsz gespuys van Zee-Roovers dagelijcx meerder en meerder aenwast / ende over sulcks hoochnoodich ende op het alderspoedichste daer tegens dient versien: Soo ist; Dat wy naer rijpe deliberatie hier op gehouden / met advijs van den Doorl. Hoochgebooren Prins Maurits / Grave van Nassou / &c. als Admirael Generael van de Vereenichde Nederlanden / volkomelijck voorgenomen ende ghe resolveert hebben / Ons beneffens de Naburige Koningen / Princen ende Republijcquen / met alle uytterste macht ende geweldt tegens de voornoemde Zee-Rovers ende Piraten te stercken ende te wapenen / de selvige / mitsgaders hunlieder Heelders / Facteurs ende Fauteurs / te doen vervolgen / dempen / straffen ende uytroyen / hebben derhalven gheordonneert ende gestatueert / ordonneren ende statueren midts desen / dat egeene Inghesetenen ofte Ondersaten van de Vereenichde Nederlanden / hun sullen vervorderen ofte vermeten eenige sodanige ofte diergelijcke roverie / plunderie / ende Zee-schenderie te plegen / ofte henlieden der selviger te onderwinden / directelijck ofte indirectelijck / eenich part ofte deel daer inne te hebben / ofte andersints hun in 't minste daer mede te bemoeyen: Alles op pene dat de Contraventeurs van dien aen Lijf ende goet sullen ghestraft worden. Interdicerende voorder ende verbiedende eenen ygheliick wel expresselijck / de voorschreve Zee-Rovers ende Piraten ofte eenige hunne Adherenten ofte Complicen / die alreede in Zee souden mogen zijn / ofte noch souden mogen komen / soo in 't gemeen / als eenige van dien in 't bysonder / eenige hulpe / bystant ofte assistentie te doen / ofte doen doen / 't sy met toevoer van Vyvres / Victuailien / Ammunitien van Oorloge / Schips-ghereetschappen / diergelijcke ofte andere noodigheden / noch van hun / ofte den hunnen yetwes te ontfangen / beuren / ofte ghenieten / 't sy by gifte / Transport / Assignatie / koop / permutatie / ofte andersints / ende voorders met haer Lieden / hare Facteurs ofte Fauteurs / eenigen handel / Commercie /

Mm ofte

Num XXX.

ofte converſatie te houden/ dryven/ ofte doen dryven/ in 't meeſte noch in 't minſte/ directelijck ofte indirectelijck/ in wat manieren dat het ſoude mogen zijn ofte konnen gheſchieden : Alles op pene als boven. Ende op dat de voorſz Delicten des te beter ſouden mogen werden achterhaelt ende gheſtraft/ verſtaen Wy/ dat de Aenbrengers van de ſelve met een derde part van de confiſcatie van de goederen ende amenden ſullen worden beloont : Ende aengeſien wy tot der Landen dienſt verſtaen/ deſe onſe Ordonnantie punctuelijck te doen achtervolgen en onderhouden : Ende op dat niemandt daer van eenige onwetentheyt ofte ignorantie en pretendere/ ontbieden ende verſoecken die Heeren Staten/ Stadthouderen/ Gecommitteerde Raden/ ende Gedeputeerde Staten van de Provincien reſpective van Gelderlant ende Graefſchap Zutphen/ Hollant ende Weſt-Vrieſlandt/ Zeelandt/ Uytrecht/ Vrieſlandt/ Over-Yſſel/ Stadt Groeningen ende Ommelanden/ ende allen anderen Juſticieren ende Officieren/ dat ſy deſe Onſe Ordonnantie van ſtonden aen alomme doen verkondigen/ uytroepen/ publiceren ende affigeren in alle plecken van Onſe Landen/ daer men ghewoonlijck is duſdanige uytroepinge/ publicatie ende affixtie te doen. Laſten ende bevelen voorts de Raden ter Admiraliteyt/ den Advocaten Fiſcaels/ mitſgaders alle Admiralen/ Vijs-Admiralen/ Capiteynen/ Officieren ende Bevelhebberen/ deſe Onſe Ordonnantie ende Bevelen te achtervolgen ende doen achtervolgen/ procederende ende doende procederen tegens de Contraventeurs ende Overtreders van dien/ ſonder gratie/ oochluyckinge/ faveur/ diſſimulatie ofte verdrach: want wy tot welvaren van den Lande ſulcx bevinden te behooren.

Gegeven in 's Graven Hage, onder onſen Contre-Zegel, paraphure ende ſignature van onſen Griffier, den vijf en twintichſten dagh der Maendt van Auguſt. in 't Jaer feſtienhondert en elf. Was geparapheert I. DE GOYER vt. Onder ſtont, Ter Ordonnantie van de Hoochgemelde Heeren Staten Generael. Geteeckent C. AERSSEN. Zijnde daer op gedruct het Contre-Zegel der ſelver Heeren Staten in roode Waſſche.

NUM. XXXI.

Lijſte, ſoo van de Officieren als der ſelver Soldyen, ende van gemeene Matroſen op een Schip van Oorloge.

Num. XXXI.

	guld.
CApiteyn ter Maent	30
Luytenant	22
Schipper	22
Stierman	30
Onder-Stierman	22
Schryver	14
Chirurgyn in gagie en Kiſt-geldt	29
Trompetter	16

Hooch-

Hoochbootsman	18
Syn Maet	15
Schieman	16
Syn Maet	14
Constapel	18
Syn Maet	15
Timmerman	28
Onder-Timmerman	15
Drie Quartiermeesters, yder	14
Bottelier	16
Syn Maet	13
Kock	16
Syn Maet	13
Zeylmaecker	14
Corporael	14
Provoost	14
Bevaren kloecke Matrosen	12
Onbevaren, oock geen Marsklimmers	10 of 11
Jongens	4 of 5

Geformeert ende volgens gearresteert by hare Ho. Mogende Den eersten Iuly 1654.

NUM. XXXII.

PLACAET.

DE Staten Generael der Vereenighde Nederlanden: Doen hier mede weten, alsoo wy den vierden deser Maent Julij seecker premium hebben gestatueert voor de geene die eenige schepen van Duynkercken ofte andere plaetsen onser vyanden/ souden komen te vermeesteren/dat wy by resumptie van 't selve Placcaet/tot meerder afbreuck van den selven onsen algemeenen Vyandt ter Zee/ende omme elck een daer toe t'encourageren / noch daer en boven goetgevonden hebben/en vinden goedt by desen oock te stellen eenich premium voor de Schepen van Oorloge/ soo wanneer sy eenige van den Vyandt sullen komen te veroveren/in vougen ende manieren hier nae volgende. Num. XXXII.

Alle Schepen van Oorloge in onsen dienst ende besoldinge wesende/ die eenige Oorloch-schepen van den Vyandt of Vrybuyters / met des Vyandts Commissie varende/ sullen komen te vermeesteren/sullen de selve Schepen / met alle haer Geschut ende inhebbende goederen tot een premium genieten / ende voor haer behouden / onverminderdt het recht/ 't welck Sijn Excellentie als Admirael Generael daer inne is competerende/ende sal van de selve buyt (afgetrocken de voorseyde gerechticheyt van Sijn Excellentie) de repartitie werden gemaeckt tus-

Num. XXXII. schen de Capiteyns / Officieren ende Matroosen door 't Collegie / by 't welcke 't selve Schip of Schepen van Oorloge sijn uytgeredet geweest.

Aengaende de Schepen van onse Ingesetenen by den Vyandt genomen / ende by de voorsz Schip of Schepen van Oorloge weder verovert ende vry gemaeckt / daer vooren sullen sy genieten een rechte derde-part van de oprechte waerde van 't weder vry gemaeckte Schip en goet / by so verre het selvige tweemael vier en twintich uyren in macht van onse Vyandt geweest is.

Ende soo het maer vier en twintich uyren in des Vyandts ghewelt en ware geweest / sullen daer voor alleene proffiteren een recht vijfde part.

Ende voor minderen tijdt een rechte achste part.

Soo veel de Lorrendrayers aengaet die sy sullen konnen bekomen / 't sy in 't in ofte uyt zeylen van de Vlaemsche Havenen / sullen sy het veroverde Schip hebben over te leveren aen 't Collegie ter Admiraliteyt / daer sy 't in sullen hebben gebracht / aldaer volgens de Placaten verbeurt ende gheconfisqueert verklaert te worden / 't welck ghedaen zijnde / de veroveraers uytte penningen van 't verkochte Schip ende goedt ghenieten sullen de rechte helft van 't suyvere provenu van dien.

By aldien eenige Duynkerckers of andere aen vyants zijde dienende / met haere Schepen in de Havenen deser Landen souden willen inkomen / de selve sullen boven haer Pardon mede genieten het recht premium hier boven verhaelt.

Alle Overloopers die uyt dese Landen hun in dienst van den Vyandt ter Zee hebben begeven / sullen boven het ghenot van de Schepen ende goederen die sy sullen konnen inbrengen / oock ghenieten Pardon / Ende soo sy sonder Schepen ofte goederen in te brengen wederom souden willen inkomen / sal hun 't selve vry staen te doen binnen de tijdt van drie Maenden naer date deser op 't voorschreve Pardon / 't welck wy alle ende een yegelijck van dien sijn gevende by desen.

Gedaen ter Vergaderinge van de Hooge ende Mogende Heeren Staten Generael / in 's Graven-Hage / op den twintichsten Julij sestienhondert vijf en twintich.

Was geparapheert Gijsbert van Ende tot den Boetzelar. vt.

Onderstondt / Ter Ordonnantie van de Hoogh-gemelte Heeren Staten Generael.

Geteeckent J. van Goch.

NUM. XXXIII.

PREMIEN.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/hebben by dese tegenwoordige tijdts gelegentheyt / om het Volck van Oorloge ter Zee/ meer ende meer te animeren/ ende encouragieren/ten meesten dienste van het algemeene lieve Vaderlandt / nae rijpe deliberatie goet gevonden te beloven ende verseeckeren/ gelijck haer Ho. Mog. beloven ende verseeckeren midts desen / aen alle die geenen / de welcke eenich Vyandts Oorlochs Schip sullen komen te aborderen / enteren ende veroveren/ dat de selve Veroveraers sullen hebben ende behouden/niet alleen het veroverde Schip/maer oock het gantsche gevolch ende aenkleef van dien. Ende alle die geenen/de welcke het Schip van den eersten Admirael sullen komen te aborderen/ enteren ende veroveren/als vooren/ sullen genieten boven het veroverde Schip/ ende het gantsche gevolch ende aenkleef van dien/ de somme van thien duysent guldens/ de Schepen van de andere Admiraels/ses duysent / die van de vordere Opper-Hoofden van des Vyandts Vloot/ vier duysent guldens. Num. XXXIII

Daer en boven / dat die geen / die met een goede couragie vechtenderhant sullen komen af te halen/ende over leveren de Vlagge van boven van den eersten Admirael/ tot een prijs sullen hebben duysent guldens.

Ende van de boven Vlagge van de andere Admiralen/yder vijf hondert guldens.

Voorts van de volgende Vlaggen van de Voorstengen / yder twee hondert vijftich guldens.

Voor de Vlagge van de Besaens-Mast / yder een hondert en vijftich guldens.

Ende voor de Vlaggen van achteren / yeder vijftich guldens.

Doende oock eyntlijck by desen mede wel expresselijck waerschouwen alle Capiteynen ende andere Scheeps-Officieren/ in cas yemant van de selve boven vermoeden / met sijn onder hebbent Schip van de Vlagge mochte komen af te loopen / sonder consent of bevel van den Luytenant Admirael van de Vloote van desen Staet/ dat den selven daer over met de doot sal worden gestraft/sonder eenige verschooninge.

Gegeven in den Hage / onder onsen Cachette / Paraphure ende de Signature van onsen Griffier/op den vierden Augusti sestienhondert drie en vijftich. Was geparapheert Iohan van Reede van Renswoude, vt. Onderstondt/ Ter Ordonnantie van de Hoogh-gemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent / In absentie van den Griffier / I. Spronssen. Zijnde op het Spatium gedruckt het Cachet der selver Heeren Staten in rooden Wassche.

NUM. XXXIV.

PUBLICATIE.

Num. XXXIV DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / Allen den geenen die desen sullen sien ofte hooren lesen / Saluyt. Doen te Weten, Dat wy tot encouragement van de goede Ingesetenen van desen Staet/ goedt gevonden hebben by de tegenwoordige Publicatie eenen yegelijcken te notificeeren ende bekent te maecken/ oock te verseekeren/ dat alle die geenen/ die in 's Landts dienst ten Oorloge te Water/ soodanich sullen komen verminckt te worden / dat de selve onbequaem sullen zijn sijn sich te konnen gheneren / by soo verre de selve by uytkoop begeeren gesoulageert te wesen/ sullen genieten een derde-part meerder / als de selve naer qualiteyt van hunne verminckheyt by het Reglement van den achsten Februarij des Jaers sestienhondert vijf en veertich toe gevoecht is: Te weten:

1. Voor het verlies van beyde de Oogen 1066. gulden 13. stuyvers 4. penningen.

Voor het verlies van 't een Oogh 240. gulden.

Ende voor andere Accidenten/ofte Verminckheden aen de selve/beneden de voorsz respective sommen / ter discretie van de Collegien ter Admiraliteyt daer onder yder resorteert.

2. Voor het verlies van beyde de Armen 1066. gulden 13. stuyvers en 4. penningen.

Voor het verlies van de rechter Arm 3 3 3. gulden 6. st. en 8 penn.

Voor het verlies van de slincker Arm 2 6. gulden 13. st. en 4. pen.

Ende voor andere Accidenten ofte Verminckheden / aen de selve / beneden de voorsz respective sommen ter discretie als vooren.

3. Voor het verlies van beyde de Handen 933. gulden 6 stuyvers en 8. penningen.

Voor het verlies van de Rechter-Handt 266. gulden 13. stuyvers en 4. penningen.

Voor 't verlies van de Slincker-Hant 240. gulden.

Ende voor mindere Accidenten ende Verminckheden/aen de selve/ beneden de voorsz respective sommen ter discretie als vooren.

4. Voor het verlies van beyde de Beenen 533. gulden 6. stuyvers en 8. penningen.

Voor het verlies van een Been 240. gulden.

Ende voor minder Accidenten/als beneden de voorsz respective sommen ter discretie als vooren.

Voor het verlies van beyde Voeten 333. gulden 6 st. en 8 penning.

Voor het verlies van een Voet 160 gulden.

Ende voor andere Accidenten en Verminckheden / aen de selve/beneden de voorsz sommen/ ter discretie als vooren.

Ofte

Ofte dat andersindts alsulcke Verminckten een Rijckxdaelders ter weeck tot hunne alimentatie toe ghelegt sal worden. Ende dat voorders alle andere verminckthden van gheringe conditie / naer advenant sullen worden betaelt ; Tot welcken eynde dese onse Publicatie aen de respective Collegien ter Admiraliteyt toe-ghesonden sal worden / om by de selve alomme in hare districten ghepubliceert te worden.

Aldus gedaen ende gheaerresteert in Onse Vergaderinge in 's Gravenhage/op den vijftienden Augusti sestienhondert drie en vijftich.

Was gheparapheert, *Jan van Ysselmuyden*, *vt*.

Onderstondt, Ter Ordonnantie van de Hooghgemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent *N. Ruysch*.

Zijnde op 't Spatium ghedruct het Cachet der selver Heeren Staten in Roode Wassche.

NUM. XXXV.

Ordonnantie ende Taux gestelt by de Ed. Mog. Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlandtsche Provintien, op de vueringe van den Schippers, Stierluyden ende Bootsgesellen, wat sy voor haer vueringe in 't innekomen sullen mogen genieten.

Alsoo by dagelijcxe experientie meer en meer openbaer werden/de grote frauden die worden gepleegt onder dexel van de Bootsmans vueringe/ waer door niet alleen de Coopluyden ende negotiatien/maer oock de gemeene middelen/ tot defentie van den Lande cours hebbende/ grootelicx verkort ende vermindert worden / De voornoemde Ed. Mog. Heeren Staten Generael/begeerende daer inne te voorsien/hebben by provisie geordonneert ende gestatueert/ ordonneren ende statueren midts desen/ 't geene hier nae volcht : Ende eerst : Num. XXXV.

Dat van nu voortaen niemandt eenige uytgaende goederen / onder dexel van vueringe / in het aengeven op ten Comptoiren van de Convoyen ende Licenten sal mogen verswijgen/mitsdien men niet en verstaet dat van de uytgaende goederen eenige vueringe in 't minste sal worden genooten/ Op pene van te vervallen in de boeten en verbeurten by den Placcate op de Overtreders der selver gesteldt.

Dan belangende de inkomende goederen / sullen de Schipperen ende Bootsgesellen voor vueringe genieten van Oosten komende / Te weten / Schippers ende Stierluyden elck een half last Rogge ofte Tarwe / ende drie Bootsgesellen t'samen een last daer die Schepen meest mede geladen zijn : Behoudens datse onder haer veuringe niet en sullen bevrijden eenige kostelijcke goederen/ als wolle / zijde-Lae-

kenen

Num. XXXV. kenen / noch eenige Koopmanschappen die metter elle ofte ghewichte worden verkocht.

Ende van alle Tonnen-goedt/ als Meel/ Gerst/ Pick/ Teer / Asschen/ en andere diergelycke Koopmanschappen van Oosten komende/ sullen genieten na advenant van de Greynen tot twaelf tonnen voor 't last/ mits dat se Greynen geladen hebbende/ haer vueringe daer van mogen nemen.

En niet als Tonnegoet geladen hebbende/ sullen die Schippers of Stierluyden/ ende Bootsgesellen naer advenant mogen genieten voor een half last Rogge ofte Tarwe negentonnen/ ende voor een derde part van een last ses tonnen/ sonder meer.

Ende die Schepen van Westen komende / sullen ghenieten naer ouder ghewoonte haer vry Zout / sonder eenige andere Koopmanschap als Wijnen / Olye/ Speceryе / oft diergelijcke waren te mogen bevrijden.

Als oock van die Schepen uyt Vranckrijck komende met Wijnen ofte Pruymen geladen/ sullen tot vueringe hebben/ 't zy Pruymen/ oft Wijnen/ den Schipper een Pijpe of twee Oxhoofden/ de Bootsgesellen elcx een Oxhooft sonder meer.

Van allerley Hout van Oosten ofte van Noorwegen over Zee komende/ sullen voor vueringe genieten voor Schippers/ Stierluyden / ende Bootsgesellen den sesten penningh van 't geene die goederen in de Convoyen schuldich zijn/ sonder meer.

Ende van allerley Bieren over Zee komende/ sullen voor de Schippers ende 't Volck ghenieten / van de hondert tonnen Biers/ acht tonnen sonder meer/ minder quantiteyt naer advenant.

Ende de ladinge geen twintich tonnen excederende / en sullen geen vueringe mogen genieten/ ende dit al gevult zijnde naer behooren / soo het den Koopers gelevert wordt.

Naer welcken Taux / de voornoemde Ed. Mog. Heeren Staten Generael ordonneren en bevelen / dat soo veel alle Schippers / Stierluyden/ ende Bootsgesellen/ als mede die Generaels / midtsgaders de particuliere Collecteurs/ Contrerolleurs/ en Cherchers van de Convoyen ende Licenten/ hen sullen reguleren / doende elck in sijnen bedrijve dese ordonnantie ende Taux strictelijck onderhouden.

Aldus gearresteert ende besloоten, by de Heeren Staten Generael, in 's Graven-Hage den ses en twintichsten Iulij, Anno 1597. *Johan Rengers* tho Hellem vt. Ter Ordonnantie van de voornoemde Heeren Staten Generael.

C. Aerssen.

NUM. XXXVI.

Generael Octroy voor die geene die eenige nieuwe Passegien, Havenen, Landen oft Plaetsen sullen ontdecken.

Num. XXXVI

DE Staten Generael van de Vereenichde Nederlanden / Allen den geenen die dese tegenwoordige sullen sien oft hooren lesen/ Salupt: Doen te weten, Alsoo wy verstaen / eerlijck / dienstlijck ende proffijtelijck voor dese Landen/ende tot vorderinge van den welstant van dien/ oock tot onderhout van het Zee-varende-volck te wesen / dat die goede Ingesetenen verweckt ende gheencourageert worden/omme hen te employeren ende verklouchen in 't ondersoecken ende ontdecken van de Passagien / Havenen / Landen ende Plaetsen / die voor desen niet ondeckt ofte bevaren zijn gheweest / ende by eenige Koopluyden ons openinge is gedaen/ dat sy luyden door Godes genadige hulpe/met diligentie/ moeyten/ periculen ende kosten/ hen daer toe sulcx verhoopen te employeren / dat daer van goede vruchten souden staen te verwachten/ indien onse believe ware / hen te octroyeren / privilegieren / ende begenadigen/ dat sy die Passagien / Havenen / Landen ende Plaetsen / by hen luyden van nieuws te vinden ende ondecken/alleen souden mogen bevaren/ bezeylen ende frequenteren voor ses reysen in recompense van hare kosten / moeyten ende periculen / met interdictie dat niemandt / directelijck ofte indirectelijck / de selve Passagien / Havenen / Landen ofte Plaetsen soude mogen bevaren / bezeylen ofte frequenteren / voor ende aleer die eerste ontdeckers ofte bevinders der selver/ de voorsz ses reysen souden hebben volbracht. Soo ist, Dat wy de voorsz saecke rijpelijck overwogen hebbende / ende bevindende als hier vooren verhaelt is / het voorsz voornemen voor den welstandt der Vereenichde Landen loffelijck/ eerlijck ende dienstelijck: Ende willende het besoecken voor alle ende een yegelijck van de Ingesetenen deser Landen vry ende gemeen maecken/ hebben by desen allen ende een yegelijck van den Ingesetenen der Vereenichde Nederlanden tot het voorsz ondersoeck by desen willen noodigen/ ende over sulcx gheoctroyeert ende gheconsenteert / octoyeren ende consenteren by desen / dat die gene die eenige nieuwe Passagie / Havenen / Landen ofte Plaetsen van nu voortaen sal ontdecken / hy de selve alleenlijck sal bevaren ofte doen bevaren voor vier reysen / sonder dat yemandt anders directelijck ofte indirectelijck de selve nieuwe ontdeckte ende ghevonden Passagien / Havenen / Landen ofte Plaetsen sal mogen uytte Vereenichde Landen bezeylen/ bevaren / ofte frequenteren / voor dat den eersten bevinder ende ontdecker de selve vier reysen selfs sal hebben gedaen/ofte doen doen: Op peyne van confiscatie van de Schepen ende goederen daer mede hier tegens sal worden geattenteert/ende een mulcte van vijftich duysent Nederlandtsche Ducaten ten proffijte van de

Num. XXVXI voorsz Bevinder ofte ontdecker: Welverstaende dat den Bevinder die eerste reyse gedaen hebbende/gehouden sal wesen binnen veertien dagen nae sijne inkomste van de selve reyse ons te doen pertinent rapport van de voorsz ontdeckingen ende sijn wedervaren/omme't selve gehoort/by ons gearbitreert en verklaert te worden (naer de gelegentheyt en distantie) binnen wat tijt de voorsz vier reysen volbracht sullen moeten worden; Behoudelijck dat wy by desen niet en verstaen eenige prejuditie ofte verminderinge te doen aen onse voorgaende Octroyen en Concessien/ Ende soo verre in ofte omtrent een tijdt/ofte in een Jaer/een ofte meer Compagnien sulcke nieuwe Passagien/ Landen / Havenen ofte Plaetsen vinden ende ontdecken / dat de selve te samen dit ons Octroy ende Privilegie sullen genieten: Ende ingevalle eenige gheschillen ofte differenten desen aengaende ofte andersindts uyt dese onse Concessie komen te rijsen oft ontstaen/sullen de selve by ons worden gedecideert/ waer nae hem een yegelijck sal hebben te reguleren. Ende ten eynde de onse Concessie tot een yegelijcx kennisse mach kommen / hebben wy geordonneert/ dat dese in de Vereenichde Landen ter ghewoonlijcker plaetsen gepubliceert ende aengeslagen sal worden.

Aldus gedaen ter Vergaderinge van de Hoochgemelte Heeren Staten Generael in 's Graven-Hage / den seven en twintichsten Marty sestienhondert en veertien. Was geparapheert I. van Oldenbarnevelt, vt. Onderstont / Ter Ordonnantie van de hoochgemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent C. Aerssen. Zijnde daer op ghedruckt het Contra-Zegel der selver Heeren Staten in rooden Wassche.

NUM. XXXVII.

Num. XXXVII. De Staten Generael der Vereenichde Nederlanden: Allen den geenen die dese tegenwoordige sullen worden ghetoont / Saluyt: Doen te weten, Aengesien den welstant van de Vereenichde Landen principalijck is bestaende in de Navigatie / Handelinge ende Commercien/die uyt de selve Landen van allen ouden tijden gedreven/ende van tijt tot tijt loffelijck vermeerdert zijn/niet alleen met de Naegebure Koninckrijcken ende Lantschappen/maer oock metten geenen verder van dese Landen in Europa/Asia en Africa gelegen / ende dat beneffens de selve in de naeste tien Jaren herwaerts by eenige principale Coopluyden der voorsz Landen/Liefhebbers van de Navigatie/Handelinge/ende Commercie/ op vreemde Landen in Compagnie binnen de Stadt Amsterdam opgericht/met groote kosten/ moeyten ende periculen/ by de Handt genomen is de seer loffelijck Navigatie / Handelinge/ende Trafficque op de Oost-Indien/daer van de apparentie goet ende groot bevonden zijn / waren onlancx daer nae by verscheyden andere Coopluyden soo in Zeelant / op de Maze / als in den Noorderquartiere ende West-Vrieslandt/ mede ghelijcke Compagnien opghericht/

richt/ende de voorsz Navigatie/ Handelinge ende Commercie date- Num. lijck by de handt genomen/ 't welck by ons gheconsidereert ende rijpe- XXXVII. lijck overwogen wesende hoe veele de Vereenichde Landen ende den goeden Ingesetenen der selver daer aen ghelegen was/ dat de selve Navigatie/ Handelinge ende Commercie onder een goede generale Ordre/ Politie/ correspondentie ende gemeenschap belept/ onderhouden/ ende vermeerdert mocht worden/ hadden goet ghevonden daer toe de Bewinthebbers der voorsz Compagnien voor ons te beschrijven/ende de selve te proponeren/ dat eerlijck/ dienstelijck ende profijtelijck (niet alleen voor de Vereenichde Landen/ maer oock voor allen den genen die dese loffelijcke handelinge by de handt genomen hadden/ende daer inne waren participerende) soude wesen/ dat de selve Compagnien vereenicht/ ende de voorsz Handelinge onder een vaste ende seeckere eenigheyt/Ordre/ ende Politie soude mogen gemeen gehouden/ gedreven/ ende vermeerdert worden/voor allen den Ingesetenen der Vereenichde Landen/die daer in soude believen te participeren/ 't welck by den Gedeputeerden uytte voorsz Compagnien wel verstaen/ ende oversulcx naer verscheyden Communicatien/ Deliberatien/ Inductien/ ende Rapporten/ tot vereeninge gebrocht zijnde/ hebben wy naer rijpe beraetslaginge daer op gehouden/ tot voorderinge van den dienst ende welstandt der Vereenichde Landen/ eensamentlijck het profijt van allen den Ingesetenen der selver/ de voorsz Vereeninge geaggreert ende bevesticht/aggreeren ende bevestigen by desen/ uyt Souveraine macht ende authoriteyt/oock met vaste wetenschap onder die poincten/ beyheven ende voordeelen/ hier na verklaert. Als in den eersten: Dat in Equipagie/die tot dienst ende proffijt van dese Compagnie gedaen sal worden/de Camer van de Bewinthebbers binnen de Stadt Amsterdam sal hebben te bevorderen ende besorgen de eene helft: de Camer van Zeelandt een vierde-part/ende de Cameren op de Mase/ ende in Noort-Hollandt ende West-Vrieslandt elcx een achste-part/ dat soo dickwils het van noode wesen sal/een generale vergaderinge oft Collegie uytte voorsz Cameren ghehouden sal worden van seventien personen: Daer in uytte Camer van Amsterdam sullen compareren acht/ uyt Zeelandt vier/ uytte Maze twee/ ende van gelijcken uyt Noort-Hollandt twee/ welverstaende dat den seventiende persoon by gebeurte by die van Zeelant/Maze/ ende Noort-Hollant sal worden in de Vergaderinge gebrocht by de meeste stemmen/ van welcke personen alle saecken/dese Vereenichde Compagnie aengaende/ sullen afgehandelt worden.

't Voorsz Collegie/ alst beschreven sal worden/ te samen komen sal om te resolveren wanneermen sal equiperen/ met hoe veele Schepen/ waermen die sal senden/ende andere dingen den handel betreffende.

De Resolutien van het voorsz Collegie sullen by de respective Cameren van Amsterdam/Zeelandt/de Maze/ende Noort-Hollant/ geeffectueert/ende in't werck gestelt worden.

Num. XXXVII. De convocatie en vergaderinge van 't voorsz Collegie sal gehouden worden / de eerste ses Jaren binnen der Stede van Amsterdam / ende twee Jaren daer aen in Zeelandt/ ende soo voorts / gedurende dese vereeninge.

De Bewinthebberen / die van wegen dese Vereenichde Compagnie van huys sullen reysen / daer toe ghecommitteert zijnde / het sy om in het voorsz Collegie te vergaderen / ofte in eenige andere besoignen, sullen voor haer dach-gelden hebben tot teer-kosten vier guldens/ de Schuyt ende Wagenvrachten daer inne niet begrepen/welverstaende dat hier inne niet begrepen en zijn die geene die van de eene Stadt in de andere reysen/ om de respective Cameren te frequenteren / als Regeerders der selver/de welcke geen dach-gelden nochte reys-gelden sullen genieten.

Of het ghebeurde dat in 't Collegie eenighe wichtighe sware saecke voorvielen/daer in de Collegianten niet wel en konden verdragen ofte accorderen / ofte daer sy haer selfs in souden mogen beswaert vinden om malkanderen te overstemmen;dat het selfde gelaten sal worden tot Onse verklaringe ende Decisie/ende 't geene dien aengaende goet ghevonden sal worden sal achtervolcht ende naergekomen worden.

Dese Vereenichde Compagnie sal beginnen ende aenvanck nemen met desen Jare 1602. ende sal gedurende den tijt van een en twintich Jaren achter een volgende / midts dat t'elcke tien Jaren een generael slot van de Reeckeninge sal maecken / ende sal elck een t'eynden de tien Jaren vry staen daer uyt te mogen scheyden / ende sijn geldt naer hem nemen, welverstaende dat van de tegenwoordige Equipagie ende uytreedinge van de Schepen die binnen desen Jare sullen uytvaren / besondere Reeckeninge gedaen sal worden.

Ende sullen de onkosten / die by de Participanten van de eerste Reeckeninge in Oost-Indien / ofte door de enghte van Magellanes/ daer dese Compagnie getraffiqueert sal hebben/ sullen wesen gedaen/ en die den participanten van de volgende Reeckeninge te bate sullen mogen komen/oft tot voordeel strecken/ die van de tweede Reeckeninge dragen/ende gelden die helft/ofte soo veel min / als het Collegie van de Seventien bevinden sal in redelijckheyt te behooren.

Ingevalle eenige van de Participanten van dese aenstaende reyse geen genoegen hebbende aen dese Vereeninge/ haer geldt naer hen begeeren te nemen/of die beloofde Somme opseggen / sullen 't selve mogen doen / midts datmen henluyden geven sal Interest ten advenant van seven ende een half ten hondert / ofte meer naer dat hen toegeseyt is.

Alle Ingesetenen van dese Geunieerde Provincien sullen vermogen in dese Compagnie te participeren / met soo weynige ende veele penningen / als het henlieden sal ghelieven : Dan of het ghebeurde / datter meer penningen werden aengeboden ofte gheprsenteert / dan de Navigatie wel soude vereyschen / sullen de geene / die in

de Compagnien hebben meer als dertich duysent gulden/moeten naer rate ende proportie hun Capitael verminderen/omme anderen plaetse te geven. Num. XXXVII.

Ende sullen de Ingesetenen by openbare affixie van Biljetten / ter plaetse daermen gewoonlijck is Biljetten te affigeren binnen den tijt van een maent/ naer rate deses/ gewaerschout worden / dat sy binnen den tijt van vijf maenden / ingaende prima Aprilis eerstkomende / in dese Compagnie sullen werden geadmitteert/ende hare penningen/ die sy sullen willen Inleggen/mogen opbrengen in drie Termijnen/ te weten/ ongevaerlick een derde-part tot drie toerustinge voor den Jare 1603. noch een derde-part voor die equipagie van den Jare 1604. ende het resterende derde-part voor de uytreedinge van den Jare 1605. een maent naer dat sy daer van sullen by de Bewinthebberen wesen vermaent.

Gelijcke waerschouwinge sal worden ghedaen in de Maent van Martij voor de expirale van de eerste elf Jaren van desen Octroye/ te weten in den Jare 1612.

De Schepen van die reyse wederkeerende sullen wederom inkomen ter plaetse daer die afgezeylt zijn / ende oft door fortune van weder of windt de Schepen in het een quartier uytgaende aenquamen in 't ander/als die van Amsterdam of van 't Noorder-quartier in Zeelandt/ ofte op de Maze/ofte die van Zeelandt in Hollandt/dat niet te min elcke Camer het bewint ende administratie van hare uytgesonden Schepen ende Coopmanschappen sal behouden: Mits dat van de Bewinthebbers van de selve Kamer gehouden sullen zijn haer selfs in persone ter plaetsen te laten vinden/daer de Schepen ende Koopmanschappen aengekomen zijn/ende egeene Facteurs daer over en sullen vermogen te stellen: Maer ingevalle haer selfs niet gelegen en ware te reysen / dat sy als dan de Bewinthebberen van de Kamer daer die Schepen gearriveert zijn/ tot die administratie sullen committeren.

Als de een of de ander Kamer Speceryen ofte andere Koopmanschappen van Indien aengekregen heeft / ende andere Kameren egeen hebben/of noch egeene en hebben ingekregen/dat in sulcken gevalle die Kamer / die geprovideert is / de andere Kameren / op haer versoeck/ naer gelegentheyt van de saecke sal provideren ende 't goet senden/ende elckemael meer senden / als sy wederom uytverkocht sullen hebben.

Datmen de Reeckeninge van de Equipagie ende uytrustinge van de Schepen/mette dependentien van dien/sal doen drie Maenden nae het vertreck van de Schepen / ende een Maent daer nae Copye aen de respective Kameren senden / ende van de Retouren sullen de Kameren soo dickwils als sy des versocht worden / Staet aen malkanderen overschicken/ende die Reeckeninge daer van salmen soo haest sluyten/ als doenelijck sal wesen / ende de generale Reeckeninge nae de tien Jaren/sal geschieden in 't openbaer/mits datter alvooren Biljetten sullen

Num. XXXVII. worden aengeslagen/ om elcken een te waerschouwen / die over de auditie der selver sal begeeren te komen.

Ende sullen die Kameren gehouden wesen aen de Provincien ofte Steden / der welcker Ingesetenen in dese Compagnie ingeleyt sullen hebben vijftich duysent guldens / ofte daer boven / over te senden / soo wanneer daer Retouren sullen komen/ staet van de ingekomen Cargasoenen / als oock staet van de penningen gemaeckt van de verkochte Koopmanschappen / by soo verre sy van de Provincien ofte Steden des te doen versocht worden.

Ende soo eenige Provincien goet vinden te stellen een Agent / de welcke de penningen uyt die Inwoonders van de respective Provincien versamele / omme die in masse te leggen / ende van de Retouren ende inkomsten betalinge te bevorderen/ sal de Kamer/ daer soodanich Agent die penningen inbrengt / den selven moeten toelaten acces in de voorsz Kamere / om aldaer geinformeert te mogen worden van den staet van den uytgeven ende inkomen/ mits de uytschulden en inschulden van den Comptoire / behouden dat die penningen / by den voorsz Agent ingebracht / sullen monteren ter somme van vijftich duysent guldens ofte daer boven.

Alsser van den Retouren vijf ten hondert in Kasse sal wesen / sal men aen de Participanten uytdeelinge doen.

Ende sullen de respective Kameren bedient worden by de tegenwoordige Bewinthebbers / als namentlijck: de Kamere van Amsterdam by Gerrit Bicker / Reynier Pauw / Pieter Dircxsz Hazelaer/ Jacques de Velaer/ Jan Jansz. Carel/ Bernaert Berrewijns/ Johan Poppen/ Hans Hunger/ Henrick Buyck/ Louys del Beque/ Dirck van Os / Francoys van Houve / Elbert Lucas / Isaac Lemeer/ Syvert Pietersz. Sem / Gerrit Reyns / Marcus Vogelaer/ Johan Hermansz./ Evert Dircxsz. / Hubrecht Wachtmans / Leonart Ray / Albert Symonsz. Joncheyn / ende Arent ten Grootenhuys. De Kamer van Zeelandt by Adriaen Hendricxsz. ten Haef / Jacob Boreel/ Johan Lambersz. Coole/ Jacob Pietersz de Waert/ Cornelis Meunincx / Adriaen Bommene / Laurens Baex/ Everhardt Becquer/ Arnoult le Clerck/ Arnoult Verhoeve / Geraert van Schoonhove/ Nicolaes Pietersz/ Balthasar van Vlierden/ ende Balthasar de Moucheron. De Kamer van Delft Jan Jansz. Lodensteyn/ Arent Jacobsz Lodensteyn / Dirck Bruynsz. van der Dussen/ Gerrit Dircksz. Meerman/ Cornelis Adriaensz Bogaert / Michiel Jansz. Sasbout/ Willem Joosten d'Edel / Dirck Gerritsz. Meerman/ Johan Raet/ Jacob Sandersz. Balbiaen/ Hendrick Otte / ende Jasper Moerman. De Kamer tot Rotterdam by Fop Pietersz. van der Meyden/ Willem Jansz. Franck/ Gerrit Huygensz. Pieter Leonaersz. Busch/ Johan van der Veken/ Willen Jansz. van Loon/ Jan Jacobsz. Mus/ Adriaen Spiering/ Cornelis Matelief de Jonge. De Camere tot Hoorn by Claes Jacobsz. Sijms / Cornelis Cornelisz.

Veen/

Veen/ Willem Pietersz. Crap/ Pieter Jansz. Lioen. Num. XXXVII.

Ende de Kamer tot Enchuysen by Lucas Gerritsz./Willem Cornelisz. de Jonge/ Johan Pietersz. Schram/ Hendrick Gruyter/ Jan Laurensz. van Loosen/ Dirck Dircxsz. Pelser/ Gysbrecht van Berensteyn/Barthout Jansz. Steenhuysen/Jacob Jacobsz. Rynlopen/ Franchoys du Gardijn ende Willem Brasser.

Eenige der voorsz Bewinthebberen komende afflijvich te worden/ ofte andersints uyt den dienst te schepden/ sal die plaetse onversien mogen blijven/ende niemant in des afgestorven ofte afgeschepden plaetse gesurrogeert moeten worden/ ten ware die van de selfde Kamer anders goet vonden/tot dat die Bewinthebbers der respective Kameren gecomen sullen wesen op het naervolgende getal.

De Kamer van Amsterdam op twintich persoonen: Die van Zeelandt op twaelf persoonen: Die van Delft op Seven: Die van Rotterdam op Seven: Die van Enchuysen mede op Seven/ende die van Hoorn op gelijck getal.

Maer pmant van het voorsz getal komende te sterven / oft andersints uyt den dienst te gheraecken/ sullen die andere Bewinthebbers van de Kamer/daer sulcx gevalt/binnen den tijt van twee/oft uyterlick drie maenden/ nomineren drie bequame ghequalificeerde persoonen/ ende de selve de Heeren Staten van de Provincie daer het Collegie resideert / ofte den geenen by henlieden daer toe te committeren/ voordragen/omme een daer uyt in plaetse van den overleden / ofte die uyt den dienst andersints is geraeckt/gekoren te worden/nae die ordre daer op genomen.

De Bewinthebbers sullen op eere/eedt/ ende vroomichept solemnelick beloven/dat sp sich in hunne administratie wel ende getrouwelijck sullen dragen/ goede ende deuchdelijcke reeckeninge houden ende doen/ en den meesten van de participanten niet meer voordeels doen in 't opbeuren van de penningen tot die uytreedinge noodich/ende uytdeelinge van de Retouren/ dan den minsten.

Ende die naer desen tot Bewinthebbers sullen worden gekoren/sullen van hun epgen in deseCompagnie moeten resiqueren/elck ten minsten duysent ponden vlaems: Dan die Bewinthebbers tot Hoorn ende Enckhuysen sullen mogen volstaen/ mits inleggende ten minsten vijf duysent gelijcke ponden.

Sullen voorts ghenieten voor provisie van de uytreyse een ten hondert / ende oock soo veel van de Retouren / welcke provisie sal verdeelt worden: De Kamer van Amsterdam de helft: De Kamer van Zeelandt een vierde-part / ende de Kameren van de Mase ende Noort-Hollandt elck een achste part/sonder regart te nemen of d'een oft d'andere meer penningen oft min invrengt/oft Specerpen/ als sijn contingent verkoopt.

Welverstaende dat de Bewinthebberen niet en sullen mogen tot laste van de Compagnie brengen eenige provisie van penningen voor de

Com-

Num. XXXVII. Compagnie te lichten/ofte die waeren te beneficeren / nochte yemant anders committeren tot laste van de Compagnie omme die uytreedinge te vorderen/ ende die waeren daer toe noodich te koopen.

Ende dat den Boeckhouder/Cassier ende Dienaer/ oft Kamerbode sal gesalariseert worden van de Bewinthebberen van elcke respective Kamer/ sonder sulcx te mogen brengen tot laste van de Participanten.

Oft gebeurde dat onder d'een of d'andere Kamer yemant van de Bewinthebberen in sulcken staet geraeckte / dat hy niet en konde voldoen 't geene hem sijne administratie aengaende/ vertrouwt ware/ ende daer door eenige schade mochte komen / sal sulcx wesen tot laste van de penningen onder de selve Kamer sorterende/ ende niet tot laste van de generale masse: dies sullen die penningen de welcke de Bewinthebberen in dese Compagnie hebben / specialijck verbonden sijn voor hunne administratie.

De Bewinthebberen van de respective Kameren sullen responderen voor hare Cassiers.

Ende op dat het voornemen van dese Compagnie met meerder vrucht uytgevoert mach worden/tot welstande deser Geunieerde Provincien / conservatie ende augmentatie van de neeringe / mitsgaders tot proffijte van de Compagnie : Soo hebben wy de voorsz Compagnie geoctroyeert ende geaccordeert/Octroyeren ende accorderen mits desen/ dat niemant van wat conditie ofte qualiteyt die sy / anders dan die van de voorsz Compagnie uyt dese Vereenichde Provincien sal mogen varen binnen den tijt van een en twintich Jaren eerstkomende/beginnende met desen Jare 1602. inclusys beoosten de Cape Bonne Esperance/ofte door de Strate van Magellanes / op de verbeurte van de Schepen ende goederen/blyvende in haer heel de concessien voor desen ghegeven aen eenige Compagnien om te varen door de voorsz Straet van Magellanes/behoudelijck dat sy hunne Schepen uyt dese Landen sullen affsenden binnen vier Jaren na date deses/ op pene van te verliesen 't effect van de voorsz Concessie.

Item/ dat die van de voorsz Compagnie sullen vermogen beoosten de Cape van Bonne Esperance / mitsgaders in ende door de enghte van Magellanes mette Princen en Potentaten Verbinteniſſen en Contracten te maken op den naem van de Staten Generael der Vereenichde Nederlanden of Hooge Overicheyt der selver/mitsgaders aldaer eenige Fortereſſen en verſekertheden te bouwen / Gouverneurs/ volck van Oorloge/ende Officiers van Justitie/ ende tot andere nodelijcke diensten/tot conservatie van de plaetsen/onderhoudinge van goede ordre/ Politie/ ende Justitie/ eensamentlijck tot voorderinge van de neeringe te stellen: Behoudelijck dat de voorsz Gouverneurs/Officiers van Justitie/ ende volck van Oorloge sullen eedt van ghetrouwicheyt doen aen de Staten Generael/ofte Hooge Overicheyt voorsz/ende aen de Compagnie soo veel de Neeringe ende Trafficque aengaet. De voorsz Gouverneurs ende Officiers van Justitie af te stellen / by soo

verre

verre sy bevinden dat de selve qualijck ende ontrouwelijck hen ghedragen / welverstaende dat sy lieden den voorsz Gouverneurs ofte Officiers niet en sullen beletten herwaerts over te komen / omme hare doleantien ofte klachten/soo sy eenige meenen te hebben aen ons te doen/ ende dat die van de Compagnie t'elcker wederkomste van de Schepen ghehouden sullen wesen de Heeren Staten Generael te informeren van de Gouverneurs en Officiers / die sy lieden in de voorsz plaetsen ende Fortressen sullen hebben gestelt / om hunne Commissien als dan geaggreert ende geconfirmeert te worden. Num. XXXVII.

Ende soo die van de voorsz Compagnie op eenige plaetsen bedrogen ende qualijck gehandelt wierden / ofte dat in't vertrouwen van eenige penningen ofte Coopmanschappen/de selve sonder restitutie/ofte betalinge daer van te genieten/gehouden wierden/ dat sy die schade naer gelegentheyt der saecke/ende naer sy best sullen vermogen/ sullen doen repareren door sulcke middelen als men voegelijcx sal konnen: Behoudelijck dat die Schepen hier te Lande weder komende / sy Rapport sullen doen van de gelegentheyt van de saecke aen 't Collegie van der Admiraliteyt in den quartiere daer die sullen aenkomen : Welverstaende dat by soo verre die van de voorsz Collegie ter Admiraliteyt eenige verklaringe doen/daer by die van dese Compagnie hen vinden beswaert/ sy lieden daer van sullen mogen aen ons provoceren / ende sullen die goederen onder behoorlijcken Inventaris gebeneficieert worden by die van de Compagnie/ ten ware yemant anders dan den Fiscael hem partye maeckten/ende die ingebrachte goederen reclamerende/in welcken gevalle die voorsz goederen geadministreert sullen worden / gelijck by Sententie van die van der Admiraliteyt verklaert sal worden te behooren.

Of gebeurde dat de Schepen van Spagnien/ Portugael/ of andere vyanden/ de Schepen van dese Compagnie vyantlijcken aentasten/ en in 't vechten eenige der vyanden Schepen verovert wierden/dat die selve veroverde Schepen ende goederen sullen verdeelt worden naer de ordre van den Lande: Te weten het Landt ende den Admirael genietende daer van hunne gerechticheyt/ mids dat vooren afgetrocken sal worden de schade die de Compagnie in den selven Rencontre geleden sal hebben / ende sullen die van de respective Admiraliteyten / daer die Schepen sullen aenkomen/ de kennisse nemen van de deuchdelickheyt van de prijse: Blijvende pendentelite de administratie van de goederen by die van de Compagnie onder behoorlijcken Inventaris/soo vooren geseyt is/ ende den gegraveerden by Sententie vry behoudende aen ons te provoceren.

Dat de Speceryen/Chinesche Syde/ende Cattoene Lijnwaten/die by dese Compagnie uyt Oost-Indien sullen worden gebracht/in 't inkomen/nochte uytgaen/niet meer en sullen worden belast/ als die nu belast zijn / volgende de Lijste ende de generale verclaringe / noopende de goederen in de selve niet gespecificeert / in 't eynde van dien gestelt.

Num. XXXVII. Dat men egeene Schepen/ Geschut/ nochte Ammunitie van dese Compagnie sal mogen nemen / tot dienste van de Landen / dan met consent van de selve Compagnie.

Item / dat de Speceryen van de Compagnie sullen worden verkocht op eenderley gewichte/ in swaerte als dat van Amsterdam.

Dat die van de respective Kameren sullen vermogen hare Speceryen te overslaen / het sy binnen Scheepsboort / ofte in de Packhuysen/ende dat sonder daer van eenigen Accijs/ Impost/ ofte Waechgelt te betalen / midts dat de Speceryen op het voorsz gewichte niet sullen mogen worden getransporteert: maer verkocht zijnde/ gewogen sullen worden/ende 't recht van de Wage betalen/ghelijck andere goederen de Wage subject zijnde/soo dickmaels als die sullen worden verkocht ofte veralieneert.

Item / dat men geene Bewinthebbers hare persoonen ofte goederen sal mogen belasten ofte becommeren / om van de selve te hebben Reeckeninge van hare administratie in de voorsz Compagnie/ nochte ter cause van de gagien van eenige Commisen / Schippers / Stierluyden/ Bootsgesellen/ofte andere persoonen ten dienste van de Compagnie aengenomen/maer die dies aengaende yet tegens henlieden sal willen pretenderen / sal gehouden wesen de selve te betrecken voor haer ordinarise Rechters.

Dat de Provoosten van de Compagnie sullen mogen apprehenderen aen landt het Scheepsvolck dat hen in dienste heeft begeven/ende die geapprehendeerde t' Schepe te mogen brengen/het sy in wat Steden / plaetsen / ofte Jurisdictien van dien de selve mochten bevonden worden / midts dat de voorsz Provoosten daer toe te vooren sullen aenspreecken den Officier ende Burgemeesteren van de Steden ende plaetsen.

Ende tot erkenteniſſe ende recognitie van desen Octroye/ende 't gene voorsz is / sullen die van de voorsz Compagnie aen ons betalen de Somme van vijf en twintich duysent ponden tot veertich grooten vlaems 't stuck/die wy inleggen in de Equipagie van de eerste tienjarige Reeckeninge / daer van tot profijte van de Generaliteyt genoten ende gedragen sal worden winste ende risicque/gelijck alle andere Participanten in dese Compagnie sullen genieten ende dragen.

Ende soo wanneer eenige Schepen van de reyse sullen weder keeren/ sullen de Generaels ofte commanderende over de Vlote / Schip/ ofte Schepen / ghehouden wesen aen ons te komen doen rapport van het succes van hunne reyse/ende daer van schriftelijck Relaes/ soo sulcx vereyscht wort/ over te leveren.

Alle welcke poincten / Vryheden / ende voordeelen hier vooren verhaelt/ wy geordonneert hebben / ende ordonneren by desen / dat onderhouden ende achtervolght sullen worden / by allen ende een yegelijck van de Ondersaten / en Ingesetenen der Vereenichde Landen / sonder daer tegens directelijck ofte indirectelijck noch binnen de Vereenichde

Lan-

Landen noch daer buyten te doen/ ofte doen doen in eeniger manieren/ op pene van daer over als beletteren van het gemeene beste der Landen/ende overtreders van onse Ordonnantien ende Bevelen/ aen lijf ende goet gestraft te worden/ Ontbieden daeromme ende bevelen wel expresselijck allen Gouverneurs/ Justicieren/ Officieren/ Magistraten/ ende Inwoonders der voorsz Vereenichde Landen/ dat sy de voorsz Bewinthebberen rustelijck ende vredelijck laten ghenieten ende gebruycken 't volkomen effect van desen Onsen Octroye/ Consent/ ende Privilegien/ cesserende alle contradictien ende empeschementen ter contrarien/ want wy 't selve ten dienste van den Lande bevonden hebben alsoo te behooren. Gegeven onder onsen Zegel en Signature van onsen Griffier/ in 's Gravenhage den 20. Martij 1622.

NUM. XXXVIII.

PLACCAET.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/ allen den genen die dese sullen sien oft hooren lesen Saluyt. Doen te weten, Alsoo wy seeckerlijck verstaen/ dat door toedoen van eenige ongeruste menschen/den welstant der Vereenichde Landen benijdende/ getracht wordt tegens het Octroy by ons gegunt ende geaccordeert aen de Generale Oost-Indische Compagnie in de Vereenichde Landen/ door onse ernstige instantie ten dienste der Landen ende goede Ingesetenen nae vele moeyten voor den tijt van een en twintich Jaren opgerecht/ by indirecte wegen/ te contremineren ofte ondergraven 't voorsz Octroy/ om ons en den goeden Ingesetenen deser Landen (die met verlies van volck/ groote kosten/moeyten ende periculen loffelijck de Handelinge/ Aliancie ende Vrientschap in de Oost-Indien hebben verkregen) die vruchten te beletten/ poogende tot dien eynde soo in de Vereenichde Landen/ als in andere Coninckrijcken ende Landen tot hen te trecken/eenige Ingesetenen ende Inwoonderen deser Landen/ om by andere wegen/ als door de directie ende beleydinge van de voorsz Generale Oost-Indische Compagnie/na de Oost-Indien om de Cape de Bone Esperance,of door de Strate van Magellanes uyt dese/ of andere Coninckrijcken ofte Landen te vaeren ofte te handelen/ ende aengemerckt daer tegens/ als streckende tot dienste ende versterckinge van onse vyanden/dissolutie van de voorsz Compagnie/interest van de gemeene welvaert deser Landen/ ende uytnemende groote schade van seer veele goede Ingesetenen der selver/ daer uyt de voorsz generale Compagnie is geformeert/ dient versien. Soo ist, dat wy nae rijpe deliberatie/ geordonneert/ gestatueert/ ende bevolen hebben/ ordonneren/ statueren/ende bevelen wel expresselijcken by desen/ dat geene Ingesetenen ofte Inwoonderen van de Vereenichde Nederlanden/ 't sy Cooplieden/ Commisen/ Schippers/ Stierluyden/ Zeevarende lieden/ Num. XXXVIII.

den / nochte andere / directelijck noch indirectelijck sullen onderstaen/ uyt de Vereenichde Landen/ofte andere Coninckrijcken ofte Landen/ in yemants dienste anders dan van de voorsz generale Compagnie te varen / ofte te handelen in eeniger manieren voor by de Cape de Bone Esperance,ofte door de Strate van Magellanes binnen den tijdt van een en twintich Jaren de voorsz generale Compagnie / by onsen Octroy totte voorsz Vaerte alleen gegunt / op de verbeurte van lijf / Schepen en goederen/van den genen die anders bevonden sullen worden gedaen te hebben of te doen, al waert oock dat sy hen alreede voor date deses/ in de voorsz andere diensten hadden begeven ofte verbonden/die sy gehouden sullen wesen te verlaten / ende soo sy lieden hen buyten de Vereenichde Landen quamen te onthouden/dat al evenwel de Sententie tegens henlieden vervolght/ ende gedecreteert/ met datelijcke Confiscatie ende verkoopinge van hare goeden / actien / ende crediten geexecuteert sal worden. Ende ten eynde van dese onse Ordonnantie/ niemant ignorantie en hebbe te pretenderen / ontbieden ende bevelen wy die alomme in de Vereenichde Landen / ter plaetsen daer men gewoonlijcken is/ onse Placcaten ende Ordonnantien te publiceeren/ te verkondigen/ende alle Officieren ende Justicieren ernstelijcken te letten/om tegens de Contraventeurs de voorsz straffen te vervolgen / decreteren/ ende doen executeren.

Aldus gedaen ter Vergaderinge van de voorsz Heeren Staten Generael,in 's Graven-hage den 9. Septembris 1606. *Al. Joachimi vt.* Ter Ordonnantie van de voorsz Heeren Staten Generael. *C. Aerssen.*

NUM. XXXIX.

Limitatien ende Conditien daer op 't Octroy van de Oost-Indische Compagnie is gecontinueert voor den tijt van een en twintich Jaren.

Num. XXXIX DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/ Allen den genen die desen tegenwoordigen sullen werden ghetoont / Saluyt. Doen te weten : Dat overmerckt hebbende de ghelegentheyt van de Oost-Indische Compagnie ende 't gene de selve aengaende ghehandelt is met de Coninckliijcke Majesteyt van Groot Bretagne/ noch een geruymen tijdt van Jaren gedurende / hoe wel de selve Compagnie anders hier te Lande regardt ghenomen op de laetste continuatie van 't Octroy van dien met den lesten deser Maent December soude gaen expireren/ ende mede lettende dat den welstandt der Ingesetenen deser Landen principalijck is bestaende in Navigatie / Handelinge / ende Commercien / die uyt de selve Landen van allen ouden tijden ghedreven/ende metter tijdt vermeerdert zijn / in alle Landen van Europa/ Asia/ Africa/ ende anders/ mitsgaders oock op de seer groote Subsidien by ons van tijdt tot tijdt uytte middelen van de Landen ende ghe-

rechtic-

rechticheyt van dien gedaen aen de voorsz Compagnie / op hoope van metter tijt behoorlijcke vruchten daer van te treccken tot soulagement van de goede Ingesetenen deser Landen / wiens middelen in de voorschreven Subsidien ende assistentien aen de voorsz Compagnie gedaen seer merckelijck zijn gedispendeert ende boven dien noch omme te conserveren het publijcke geloof ende Contracten aengegaen met veele en diverse Natien / Rijcken ende Landen in Oost-Indien, ende de behoudenisse van de plaetsen aldaer mette voorsz onse assistentien verkregen / ende onder onse gehoorsaemheyt gebracht / ende eyndelijck op den grooten ondienst die tot nadeel van alle de Ingesetenen van de Landen staet te verwachten / indien de voorsz Compagnie soude worden ghedissolveert / Wy, omme de Ingesetenen van dese Landen te doen genieten de langh verwachte vruchten van de voorsz groote ende merckelijcke assistentien / ende te conserveren de Navigatien ende Commercien van de selve / ende oock te verhoeden den voornoemden ondienst van de voorsz Ingesetenen / ende alle de voorsz Natien / Rijcken / Landen / ende plaetsen niet te verlaten en prostitueren ten appetijte van hunne vyanden / ende derisie ende spot van desen Staet / uyt onse rechte wetenschap ende volle macht / het Octroy van de voorsz Compagnie in date den twinticysten Martij sestienhondert twee nochmael gecontinueert / en continueren 't selve mids desen / voor den tijt van een en twintich Jaren achter een volgende / ende innegaende metten eersten dach der Maendt van Januario 1623. toekomende / ende dat op de Limiten in 't voorsz Octroy ende in 't Contract mette Hooghstg. Coninckelijcke Majesteyt van Groot Bretagne aengegaen / uytgedruckt / ende voorts op alle de poincten ende articulen in 't voorsz Octroy begrepen / misgaders op de Resolutien ende Authorisatien daer op van tijdt tot tijdt respective gevolcht / doch onder de Limitatien / Reglement ende naerder conditien hier naer volgende / als te weten: Num. XXXIX

Ten eersten: dat de Bewinthebbers van de Oost-Indische Compagnie by Gedeputeerden uyt de respective Kameren tot alsulcken getal als de selve sullen goetvinden / gehouden zijn naer de expiratie van het tegenwoordich Octroy / ofte ten langsten ses maenden daer naer / te doen generale Reeckeninge van haer administratie / innestellende tot sulcken eynde de selve Reeckeninge naer stijle ende in behoorlijcke forme / als onder Kooplieden gebruyckelijck is te geschieden / waer tegen soo veel Hooftparticipanten sullen ghedeputeert worden by andere Participanten elcx onder sijne Kamer / daer in hy sijne penningen geleyt heeft / om de Reeckeninge te hooren opnemen ende sluyten / in voegen dat de Gedeputeerde uyt de Bewinthebberen / ende van de Participanten sullen wesen in gelijck getal / welverstaende te zijn Hooftparticipanten / de gene / die voor haer eygen / sonder bedroch ofte yemants hulpe / oock sonder beswaringe ofte verpandinge / in Compagnie onder die Kamer soo veel herideren / als de Bewinthebbers in respective Kameren moeten doen / ende sal de Reeckeninge ghedaen worden ten

Num. XXXIX overstaen van eenige Gedeputeerde van hare Ho. Mog. met opene deuren ende vensteren/naer affixie van Biljetten/inhoudende den dach ende plaetse / wanneer die sal ghedaen worden / alles tot koste van de Compagnie: En sullen voort alle andere Participanten tot auditie van de voorsz Reeckeninge oock mogen komen/doch op haer eygen kosten/ ende sonder te mogen spreecken ende stemmen hebben : maer by aldien sy yetwes hebben te seggen / sullen 't selve mogen communiceeren met haer Gedeputeerde Hooftparticipanten / om door de selve gheproponeert te worden.

Ten tweeden: Dat met dese tegenwoordige continuatie voor gecontinueert / en als op nieuwe gekoren gehouden worden / de Bewinthebberen tegenwoordich in dienst wesende / ende dat de selve sullen worden verandert van drie Jaren tot drie Jaren/sullende de eerste veranderinge wesen over drie Jaer/ nae den inganck van dese continuatie/ als op den eersten Januarij anno sestienhondert ses en twintich / in sulcken forme ende maniere / dat in de vier eerste veranderingen uytte Kamer van Amsterdam t'elcke drie Jaren / drie Bewinthebberen sullen afgaen / ende in twee volgende t'elcken reysen vier / uytte Kamer van Zeelandt alle drie Jaren twee/ ende uyt elcke van de Kameren van de Mase en West-Vrieslant in vijf eerste veranderingen een/ en in de seste twee / ende sal by lotinge geprocedeert worden/ wie eerst ende alvooren sal afgaen/tot dat de tegenwoordige aengekomen Bewinthebbers t'samen sullen zijn verandert / ende als dan sullen de geene die t'sedert verkoren zijn mede alsoo afgaen/niet by lotinge/ maer naer ordre van den tijt dat elck aen geeligeert is geweest / de outste in de bedieninge oock de eerste in 't afgaen wesende / en indien eene van twee / ofte van meerder te gelijck aengekomen wesende alleene souden moeten afgaen/sal by lotinge gedecideert worden / wiens beurte van de selve t'samen ingekomene sal wesen de bedieninge te verlaten / ende aen andere plaets te geven / welverstaende dat de gene die by lotinge ofte by beurte sal sijn afgedaen / wederom genomineert ende geeligeert sal mogen worden tot Bewinthebber/ na dat hy drie Jaren lanck sal hebben gevaceert/ ende sullen altoos de afgestorvene/ ofte uytte dienst gescheyden wesende/gehouden worden als afgegaen by Lotinge ofte by ordre van den tijdt/ ende het getal der geener die daer nae souden moeten afgaen / verminderen.

Ten derden : Soo wanneer den tijt/ in manieren voorsz ghekomen sal zijn/ om tot nominatie van nieuwe Bewinthebbers te treden / sullen de Participanten by affixie van Biljetten tegens sekeren dach daer toe geconvoceert worden / ende sullen als dan de Participanten een getal van Hooftparticipanten / tegens de Bewinthebbers die niet afgegaen en zijn/uytmaken (onder welcke Hooftparticipanten de afgegane Bewinthebbers als Hooftparticipanten wesende mede gekoren sullen mogē worden) welcke Hooftparticipanten met de resterende Bewinthebbers sullen vergaderen/ende sal den President van de Kamer in der tijdt/

tijdt/soo wel de voorsz Bewinthebberen als Hooftparticipanten/afne- Num. XXXIX
men den Eedt/ dat yder van hun in de Compagnie is heriderende tot
sijn eygen perijckel/suyver/soo veel als het Octroy is mede brengende/
sonder 't selve belast, verpant/ofte verkocht te hebben, in wat manieren
het mochte wesen/ directelijck ofte indirectelijck/ in 't geheel ofte ten
deele/ende sullen als dan by pluraliteyt van stemmen nomineren tripel
getal van ghequalificeerde persoonen/ Hooftparticipanten wesende/
en de selve voorts presenteren/sonder daer van aen yemant anders ope-
ninge te doen/ dan aen de geene/ die volgende het Octroy ofte particu-
liere resolutien daer op genomen/de electie hebben/die oock voorts ende
sonder uytstel daer van de electie sullen doen: Dan sullen de Bewint-
hebbers van nieuws aen te komen/den geenen die in de Kamer zijn in
bloede of affiniteyt niet mogen bestaen/ tot Susters ende Broeders
kinderen incluys: Maer die nu binnen die graden in de Kameren zijn/
sullen daer in mogen blyven/ ghelijck oock opkomende affiniteyt voor
die geene/die in de Kameren zijn/geen verhinderinge sal causeren/ dan
of de voorsz Hooftparticipanten in ghelijcke ofte meerder getal tegen
de overgebleven Bewinthebberen in 't nomineren voornoemt sullen
stemmen/ 't selve sal ghereguleert worden naer de uytspraecke die by
Sijne Excell. den Prince van Orangien aen de welcke 't selve gesub-
mitteert is/daer van sal worden gedaen/ van welcke uytspraecke hier
nae pertinente notitie ende verklaringe sal worden gedaen.

Ten vierden: Dat de Bewinthebbers voor haer moeyte/ die sy in de
Equipagie ende uytreedinge der Schepen/ met hare behoeften en
Coopmanschappen dagelijcx sijn hebbende/ mitsgaders van de Re-
touren ende Prinsen/genieten een ten hondert/ namentlijck van 't suy-
ver ende nette provenu van de verkochte goederen/ afgetrocken de ra-
batten van de goederen/ die op tijt worden verkocht en gerabbatteert/
't welck mede verstaen wort gehouden te sullen worden in de verkochte
Prinsen: Dan van Schepen Geschut/mitsgaders haer toebehooren/
die uyt dese Landen ghevaren ende wederom daer in komen/ sal geen
provisie genomen worden/ alwaert dat de selve mochten verkocht wor-
den/gelijck mede niet van de penningen/ die de Bewinthebberen voor
de Compagnie op Interest alreede gelicht hebben/ ofte namaels sullen
mogen lichten.

Ten vijfden: Dat uyt de respective Kamers sullen werden gekoo-
ren negen Hooftparticipanten/ te weten/ vier van Amsterdam/ twee
van Middelburch en drie uytte resterende Kameren/ gequalificeert en
be-eedicht/als vooren is verklaert/ welcke Hooftparticipanten sullen
vermogen t'elcken over de Jaerlijxe Reeckeninge te staen/ die de Ka-
mers aen malkanderen/ ofte aen de Seventiene zijn doende/ ende op
het overleveren ende maecken van de Staet te compareren/ende sullen
oock de Bewinthebbers/ofte de Seventiene hooren hun advijs op het
verkoopen ende beneficieren van de goederen/gelijck mede indien eeni-
ge groote ende importante saecken den Bewinthebberen mochte voor-
komen:

Num. XXXIX komen: Alles nochtans sonder koste van de Compagnie/ende sullen de selve van Amsterdam ende Middelburch voor de helft/ende in de resterende Kameren voor een derde verandert worden/by de andere Hooftparticipanten alle drie Jaren / wanneer nieuwe Bewinthebberen gekoren worden.

Ten sesten: Dat niemant van de Bewinthebbers en sal vermogen yetwes hoedanich het sy/aen de Compagnie te vekoopen/ofte leveren/ directelijck ofte indirectelijck/ ende desenthalven Eedt doen/ gelijck de Raden ter Admiraliteyt in gelijcken cas zijn doende / ten ware met consent van Ons van de Staten van de Provincien/ ofte van de Magistraten van de Steden / daer Kameren zijn/ t'elcker reyse te versoecken ende te verkrijgen / alvooren van de Bewinthebberen yet sal mogen gekocht worden / ende aengaende de verkoopinge van de goederen van de Compagnie / sullen de Bewinthebbers in goederen ende waeren die op seeckeren prijse worden gestelt / ofte publicquelijck worden gecontracteert / als Nagelen / Peper / ende andere Speceryen ende Coopmanschappen / soo wel als andere Cooperen worden geadmitteert/ en mette selve in gelijckheyt getracteert / sonder dat in sulcken gevalle de selve van de Seventien sullen mogen wesen / ofte dat eenige Kameren in 't geheel sullen mogen koopen ofte contracteren/en sonder dat eenige verschooninge van betalinge of rabat aen de Bewinthebberen meer als aen anderen sal worden gedaen: Daer op de Bewinthebberen mede eedt sullen doen/ ende sullen de Participanten ende andere/ geen Bewinthebbers wesende/eenige goederen op prijse gestelt/zijnde/ begeerende/ daer van gerieft werden / neffens ende soo veel als de Bewinthebberen/ende sal tot sulcken eynde by Biljetten werden genotificeert wanneer een yder vry sal staen in manieren voorschreven te koopen / ende noopende de verhandelinge van de waeren / die by den stocke of uytroepinge in 't openbaer / naer affixie van Biljetten / sal geschieden / sullen de Bewinthebberen mogen koopen neffens anderen.

Dat 't eynde de eerste tien Jaren van dese continuatie / ende ten tweedemael ter expiratie van de selve continuatie generale Reeckeninge van de administratie van de Compagnie sal worden gedaen/in conformite ende op de selve forme ende overstaen als by Ons op 't eerste poinct van de selve Ampliatie geordonneert is.

Ende op dat dit volkomentlijck mach worden achtervolcht ende onderhouden / Ontbieden Wy de Staten/ Stadthouders / ende Gecommitteerde Raden/ lasten ende bevelen voorts den Cancelier/ Presidenten ende Raden van den Hove van Justitie/ de Collegien ter Admiraliteyt/alle Admiralen/Oversten/Gouverneurs van Steden ende plaetsen/alle Ritmeesteren ende Capiteynen/te Water ende te Lande/ mitsgaders alle Officieren/Justicieren ende Ingesetenen deser Landen/hun hier naer te reguleren / sonder hier tegens yet te doen ofte te attenderen/ ofte gedoogen gedaen te worden / want wy sulcx ten meesten dienste van den Lande ende van de Ingesetenen van dien bevonden

den

den hebben te behooren/ende op dat dit vast ende bondich blyve/hebben wy dese onse opene brieven doen depescheren in ghewoonlijcke forme/doen zegelen met onsen grooten Zegele/ende bekrachtigen met onse paraphure/ende de gewoonlijcke Signature van onse Griffier/Gegeven in den Hage op den 22 December Anno 1622.

Was geparapheert *Nicolaes van Bouchorst*, vt. Onder stont, Ter Ordonnantie van de Hoochgemelde Heeren Staten Generael. Geteeckent *C. Aerssen*, Hebbende een uythangende Zegel van Rooden Wasse aen een witte Sijde Koorde.

NUM. XL.

Naerder Articulen van Ampliatien ende Interpretatie op de continuatie van't Octroy, geaccordeert aen de Oost-Indische Compagnie.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / naerder gelet hebbende op de continuatie ende Ampliatie van 't Octroy van de Oost-Indische Compagnie / by hare Ho. Mo. geresolveert ende uytgegeven in date den twee en twintichsten December lestleden / hebben tot wechneminge van alle voordere questien ende disputen met advijs van Sijne Excell. den Prince van Orangien / by forme van naerder Ampliatie / ende Interpretatie / op de Articulen van de voorsz continuatie van 't Octroy/ verclaert ende geordonneert / verclaren ende ordonneren by desen/ als volght: Num. XL.

Eerstelijck / ende op 't eerste Articul van de voorsz Ampliatie / dat binnen den tijdt by 't selve geordonneert by ende ten overstaen van al sulcken getal van Bewinthebbers ende Hooftparticipanten als syliden gesamentlijck sullen verdragen/oft als by hare Ho. Mog. sal worden geordonneert / sullen gedaen worden de particuliere ende generale Reeckeninge van de voorsz twintichjarige administratie/in sulcke forme ende maniere als de selve in consideratie van de continuatie van de Equipagie ende Implicatie van de onderlinge Negotie / nu ende dan gevallen/bequamelijck sullen konnen gedaen ende gedistingueert worden/ende dat ter plaetse/ die daer toe bequaemst sal worden bevonden/ en sullen de voorsz Reeckeningen gheverifieert moeten worden / mette Boecken/Facturen uyt Oost-Indien/ ende andere Documenten daer toe noodich.

Op 't vijfde Articule: Dat de Hooftparticipanten / die gecommitteert sullen worden totte auditie van Jaerlijcxe Reeckeninge / sullen mogen visiteren de Reeckeninge van de Equipagie/ soo die successivelijck sullen werden gedaen : Voorts compareren ende sessie hebben in alle Vergaderingen van de Seventiene / om de besoigne by te wesen/ ende sullen de voorsz Seventiene hooren hun advijs op het resolveren

Num. XL. van de voyagien / uytsendingen / ende Equipagie van Schepen / Cargasoenen ende contanten / verkoopinge van goederen / oplichtinge van penningen ende repartitie aen de gemeene Participanten te doen / ende op alle andere voorvallende saecken van Importantie / sullen mede hooren de lecture van de brieven / komende uyt Indien / ende mogen doen visitatie van de Packhuysen der respective Kameren / ende goederen daer in zijnde / ende soo wanneer de voorsz Hooftparticipanten sullen totte voorsz besoigne vaceren buyten de Steden daer sy woonen / sullen tot kosten van de Compagnie genieten sulcke vacatien ofte dachgelden / als de Bewinthebbers toegeleght zijn / ende voorder gehouden wesen / alle saecken in Vergaderinge van de Seventiene voorvallende / secreet te houden / voor soo veel / ende gelijck de Bewinthebberen 't selve gehouden zijn te doen.

Op 't seste Articul: Dat de Bewinthebberen boven de goederen die metten stocke ofte by uytroep worden verkocht / Item / die openbaerlijck ende voor een yegelijck diese begeert / op prijs worden gestelt / niet en sullen mogen koopen / dan by openbare en kennelijcke contractatie / sonder dat andersints secretelijck ofte uyt de handt aen de selve verkocht sal mogen worden / ofte oock henlieden eenigen koop toegeslagen / sonder dat alvooren alle andere persoonen / presenterende te koopen / sullen wesen gehoort / ende soo wanneer yemant / geen Bewinthebber zijnde / eenige partyen sal hebben bedongen / en sal niet gehouden wesen de Bewinthebbers / ofte yemant van de selve / tot part ofte deel in de voorsz koop te admitteren: Des soo wort verstaen dat de negen Hooftparticipanten / die de besoigne van de Seventiene by sullen wesen / aengaende het koopen ende verkoopen het selve Reglement ende Ordre als de Bewinthebberen / sullen wesen onderworpen / ende dat de Biljetten van te doen verkoopinge / soo tijdelijck sullen uytgesonden worden / dat de Ingesetenen van de Vereenichde Provincien haer in tijdts mogen prepareren ende resolveren / mitsgaders vinden ter plaetse daer de verkoopinge gedaen sal worden.

Boven desen amplierende het achtiende Articul van het oude Octroy / Wort geordonneert dat de Bewinthebbers de schulden ende lasten van de Compagnie alvooren afgedaen / of behoorlijck gemindert zijnde / Jaerlijcx sullen doen repartitie / 't sy in Coopmanschap daer toe bequaem / ofte contante penningen van tien / vijftien / twintich / oft soo veel meer ten hondert / als boven de noodige Equipagien aen 't Landt ofte overich te zijn / bevonden sal worden.

Alle welcke naerder Articulen van Ampliatien ende Interpretatie / hare Hooch Mog. verstaen dat by de Bewinthebberen Participanten / ende yder een daer aen gelegen zijnde / nevens de Articulen van de continuatien van 't Octroy / punctuelijck sullen worden naegekomen ende achtervolght / Lasten ende Ordonneren mede alle Magistraten / Officieren / ende Justicieren / hier tegen niet te doen / ofte laten geschieden / directelijck ofte indirectelijck / Also hare Ho. Mo.

verstaen

verstaen 't selve tot dienst van de voorsz Oost-Indische Compagnie alsoo te behooren.

Aldus gedaen ter Vergaderinge van de Hoochgemelte Heeren Staten Generael in 's Graven-Hage op den 13 Martij 1623. Was geparapheert *N. de Voocht*, *vt.* Onder stondt, Ter Ordonnantie van de Hoochg. Heeren Staten Generael, Geteeckent *C. Aerssen*.

NUM. LXI.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/ Allen den genen die dese tegenwoordige sullen worden vertoont: Saluyt. Doen te weten, Dat nader overwogen hebbende de gelegentheyt en constitutie van de Oost-Indische Compagnie deser Landen / ende daer neffens mede lettende / dat de welstant der Ingesetenen van dien principalijck is bestaende in de Navigatie/ Handelinge ende Commercien/ die uyt de selve Landen van allen ouden tijden gedreven/ ende van tijt tot tijt successive vermeerdert zijn in andere Landen van Europa/ Asia/ Africa/ als oock andersints / mitsgaders in behoorlijcke achtinge genomen de conservatie ende maintien van het publijck geloof ende Contracten/ aengegaen met veele/ ende diversche Natien/ Rijcken/ en Landen in Oost-Indien/ ende de behoudenisse van de plaetsen met excessive adsistentien ende groote voorsorge van desen Staet verkregen/ ende onder onse gehoorsaemheyt gebracht/ ende voorts op den grooten ondienst / die tot nadeel van alle de Ingesetenen deser Landen staet te verwachten/ indien de voorschreve Compagnie soude werden gedissolveert/ Op omme de voorschreve Ingesetenen te doen genieten de langverwachte vruchten der meergenoemde excessive adsistentien ende voorsorge/ oock te conserveren de Navigatien ende Commercien van de selve/ ende oock te verhoeden den voorsz ondienst / ende alle de voorsz Natien/ Rijcken/ Landen/ ende plaetse niet te verlaten/ ende prostitueren ten appetijte van hunne vyanden / ende derisie ende spot van desen Staet/ uyt onse rechte wetenschap ende volle macht / het Octroy van de voorsz Compagnie in date den 22 December 1622. den 22 Martij lestleden nochmaels hebben ghecontinueert / ende vernieuwt voor den tijdt van vijf en twintich Jaren achter een volgende/ ingangh genomen hebbende metten eersten dach der Maent van Januarij in desen loopende Jare 1647. ende dat volgens ende binnen de Limiten/ als in het jongste Octroy/ aen de voorsz Compagnie gegeven / ende daer op ghevolchde Ampliatien ende naerdere Interpretatie/ ten regarde der voorsz Limiten/ ende voorts op alle sulcke poincten/ Articulen / Ampliatien/ Interpretatien/ Resolutien/ ende Authorisatien/ van tijdt tot tijdt geduyrende de voorgaende Oost-Indische Octroyen/ ten regarde van dien/ successive gevallen / Edoch onder de nadere Conditien / Limitatien/ ende restrictien hier nae volgende/ te weten: Dat de Tractementen van de Bewinthebbers der Oost-Indische Compagnie in de Num. XLI.

Num. XLI.

Kamer van Amsterdam / in plaets van de voorige getrocken provisien / Jaerlijcx yder sal genieten tot staende Tractement drie duysent een hondert Carolus guldens tot veertich grooten 't stuck : De Bewinthebbers ter Kamere van Zeelandt / twee duysent ses hondert guldens: De Bewinthebbers van de kleyne Kameren der selver Compagnie soo op de Maze / als in het Noorderquartier respective / elcx twaelf hondert guldens: De Bewinthebbers van de respective Provincien en Leden / de Provincie van Stadt ende Landen (welcke Provincie voor desen geen Bewinthebbers in de voorsz Compagnie en heeft gehadt /) nu mede daer onder begrepen / elcx twaelf hondert gelijcke guldens des Jaers : Des sullen de respective Bewinthebberen van de voorsz Provincien ende Leden / gelijck de Bewinthebberen in de voorsz respective kleyne Kameren / moeten herideren ende resicqueren voor haer eygen Reeckeninge drie duysent guldens Capitaels / welverstaende dat de Bewinthebberen van Gelderlandt ende Uytrecht respective / sullen blyven in de Kamer daer sy tegenwoordich zijn. Ten tweeden / dat een ofte meerder der voorsz respective Tractementen komende te vaceren / sullen zijn en blyven ten proffijte van de voorsz Oost-Indische Compagnie / ende dat ter tijt ende wijlen toe dat de vacerende plaetsen sullen zijn verbult / 't welck sal moeten geschieden binnen den tijdt van drie Maenden precijs / te reeckenen van den dach af dat de voorsz plaetsen vacant sullen zijn geworden. Ten derden / dat de be-eedichde Hooftparticipanten van de voorsz Compagnie / elcx voor haer moeyten Jaerlijcx sullen genieten twee hondert guldens. Ten vierden : Dat de gemeene Reeckeninge der meergenoemde Compagnie sal moeten ghescheiden alle vier Jaren / ten overstaen van de Heeren Onse Gedeputeerden / inganck genomen hebbende den selven tijt van de voorsz Reeckeningen met de expiratie van het jonckste voorgaende Oost-Indisch Octroy / ende sullen de Heeren Onse Gedeputeerden tot Auditie ende opneminge der voorsz Reeckeninge des daeghs / de voorsz Reeckeninge gedurende / voor vacatie ende teeringe / elcx genieten boven Schuyt ende Wagevracht tien guldens eens sonder meer / cesserende mitsdien alle Defroyementen / Recompensie / recognitien of vereeringe hoe die genaemt souden mogen zijn / ofte werden. Ten vijfden : Dat by ofte van wegen de voorsz Oost-Indische Compagnie ter oorsaecke van de voorsz Prolongatie ende vernieuwinge van het voorsz vijf en twintich jarich Octroy / aen ende ten behoeve van den Staet deser Landen / sal moeten werden uytgekeert op den Naem van den Ontfanger Generael Philips Doubleth / de somme van vijftien hondert duysent guldens eens / op de naervolgende termijnen / te weten / nu datelijck contant drie hondert duysent guldens / in Decembris naestkomende noch drie hondert duysent guldens / ende in Decembri Anno 1648. drie hondert duysent guldens / ende soo voorts van Jare tot Jare / ter concurrentie van de voorsz vijftien hondert duysent guldens : Doch sullen de voorsz Contante als oock de verdere te verschijnen penningen gelaten worden

onder

onder die van de voorsz Oost-Indische Compagnie/ ter tijdt ende wyssen toe dat op 't employ van de selve ten beste van de West-Indische Compagnie by Ons sal worden gedisponeert/ des sullen de Bewinthebberen van de meergenoemde Oost-Indische Compagnie gehouden zijn/ gelijck haer belast wort mits desen te passeren Obligatie in behoorlijcke forme/ daer by sy sullen belooven de voorsz somme van vijftien hondert duysent guldens/ aen den Ontfanger Generael voornoemt/op de boven beraemde termijnen volgens onse ordre successive te betalen/ende op dat alle 't gene voorsz is/ofte hier vooren aengeroert wort/voor soo veel den Staet deser Landen concerneert/mach worden achtervolcht ende onderhouden/ Ontbieden wy de Staten/ Stadthouders/ ende Gecommitteerde Raden/ lasten ende bevelen voorts den Cancelier/ President/ ende Raden van den Hove van Justitie/ de Collegien ter Admiraliteyt/alle Admiralen/Oversten/ Gouverneurs van Steden ende placetsen/ alle Ritmeesteren/ ende Capiteynen/ te Peerde/ te Voet/ te Water/ ende te Lande/mitsgaders allen Officieren/Justicieren/ende Ingesetenen deser Landen/ haer hier naer te reguleren/ sonder hier tegen yet te doen/ ofte te attenteren/ ofte gedoogen gedaen te worden/Want wy sulcx ten meesten dienste van den Lande/ ende van de Ingesetenen van dien bevonden hebben te behooren/Ende op dat dit vast ende bondich blijve/ hebben wy dese Onse opene Brieven doen depescheren in gewoonlijcke forme/ doen zegelen met onsen grooten Zegele/ ende bekrachtigen met onse Paraphure/ ende de gewoonlijcke Signature van onsen Griffier. In den Hage op den twee en twintichsten Junij 1647. Num. XLI.

NUM. XLII.

Extract uyt het Register der Resolutien van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden.

Jovis den 20. Junij 1647.

ALsoo den twee en twintichsten Martij lestleden open gebleven zijn eenige consideratien, by de respective Provincien gemoveert ten regarde van het Octroy van de Oost Indische Compagnie,om door de Heeren haer Ho. Mo. Gedeputeerden geexamineert te worden, ende dat dienvolgens de selve Heeren haer Ho. Mo. Gedeputeerden daer op hebben gebesoigneert,oock de bedenckingen van de Bewinthebberen van de voorsz Oost-Indische Compagnie, sampt de Hooftparticipanten van dien gehoort,ingenomen,ende daer van rapport gedaen. Soo is nae voorgaende deliberatie goetgevonden ende verstaen dat in het voornoemde Octroy sullen bygevoecht worden, gelijck daer by gevoecht worden midts desen,de naervolgende poincten. Eerstelijck,dat Num. XLII.

 het

Num. XLII. het Tractement van de Bewinthebbers der Oost-Indische Compagnie in de Kamer van Amsterdam in plaets van de voorige getrocken provisien, Jaerlijcx yder sullen genieten tot staende Tractement drie duysent een hondert Carolus guldens tot veertich grooten 't stuck, de Bewinthebbers ter Camer van Zeelant twee duysent ses hondert guldens, de Bewinthebbers van de kleyne Cameren der selver Compagnie, soo op de Maze, als in het Noorder-quartier respective elcx twaelf hondert guldens, de Bewinthebberen van de respective Provincien ende Leden, de Provincie van Stadt ende Landen (welcke Provincie voor desen geen Bewinthebber in de voorsz Compagnie en heeft gehadt) nu mede daer onder begrepen, elcx twaelf hondert gelijcke guldens 's Jaers, ende sullen de respective bewinthebberen van de voorsz Provincien ende Leden, gelijck de Bewinthebberen in de voornoemde respective kleyne Cameren, moeten herideren ende resicqueren voor haer eygen Reeckeninge drie duysent guldens Capitaels, welverstaende dat de Bewinthebberen van Gelderlandt ende Uytrecht respective sullen blyven in de Camer daer sy tegenwoordich zijn. Ten tweeden, dat een ofte meerder der voorsz Tractementen comende te vaceren, sullen zijn ende blijven ten proffijte van de meergenoemde Oost-Indische Compagnie, ende dat ter tijdt ende wyle toe dat de vacerende plaetsen sullen zijn vervult, 't welck sal moeten geschieden binnen den tijdt van drie Maenden precijs, te reeckenen van den dach af dat de voorsz plaetsen vacant sullen zijn geworden. Ten derden, dat de be-eedichde Hooftparticipanten van de meergenoemde Compagnie elcx voor haer moeyten Jaerlijcx sullen genieten twee hondert guldens. Ten vierden, dat de Generale Reeckeninge der meergenoemde Compagnie sal moeten geschieden alle vier Jaren, ten overstaen van de Heeren haer Ho. Mo. Gedeputeerden. Voorts hebben haer Ho. Mo. geresolveert, dat het Octroy voor de meergenoemde Oost-Indische Compagnie niet en sal werden uytgegeven voor en aleer dat de Recognitie, ten behoeve van den Staet deser Landen den twee en twintichsten Martij voornoemt voorbehouden ende gestipuleert, op naedere ordre van haer Ho. Mo. en sal wesen betaelt, oft andersints dienaengaende contentement gedaen, ende werden versocht ende gecommitteert de Heeren haer Ho. Mo. voorgaende Gedeputeerden, om desen naemiddach te treden in besoignes, ende vervolgens in conferentie met de aenwesende Gecommitteerden Bewinthebberen ende Hooftparticipanten der meergenoemde Oost-Indische Compagnie, om te adjusteren de betalinge der voorsz Recognitie ter somme van vijftien hondert duysent guldens, en op morgen van hun gebesoigneerde rapport te doen. Ende heeft de Heer Andrée Gedeputeerde van wegen de Provincie van Vrieslandt verclaert in naem van de selve Provincie te persisteren by de Protestatie, tegens 't voorsz Octroy der voorsz Oost-Indische Compagnie hier bevoorens gedaen, ende iteratīvelijck gerenoveert.

NUM.

NUM. XLIII.

PLACCAET.

De Staten Generael der Vereenichde Nederlanden: Allen den geenen die dese tegenwoordige sullen sien/ Saluyt: Doen te weten. Alsoo wy seeckerlijck verstaen ende onderrecht zijn / dat eenige uytheemsche Persoonen/ jae selfs eenige deser Landen Inwoonders/ hun niet en ontsien onse Ondersaten / ende namentlijck veele Zeevarende lieden deser Landen t'induceeren / om hun (niet tegenstaende onse voorige Placcaten ende inhibitienoie der selver) te begeven in dienst van Coningen/ Heeren ende Princen/ als oock van eenige particuliere / in dese ofte andere Landen buyten de Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie/ ende op de selve Schepen te varen naer de Oost-Indien/ selfs oock op sodanige Schepen/ die eygentlijck gedestineert zijn om de voorsz Oost-Indische Compagnie in dese Vereenichde Nederlanden/ niet alleenlijck in den handel aldaer/ maer oock selfs met gewelt en gewapenderhandt allen mogelijcke afbreuck ende schade te doen / en dat hun vele onser voorsz Ondersaten verborderen sodanige by onse voorige Placcaten verbodē diensten aen te nemē/ daer tegens mitsdien nootlijck en promptelijck (om alle inconvenienten ende schaden voor te komen diene voorsien en alle mogelijcke ordre gestelt. Soo ist, dat wy oversulcx allen ende eenen yegelijcken van wat conditie ofte qualiteyt dat hy zy/ende voor al onse Ondersaten / Inwoonders oft Ingesetenen deser Landen / wel scherpelijck hebben geinterdiceert ende verboden/ soo wy interdiceren ende verbieden midts desen / eenige onser Landen Ingeboren/ Onderdanen/ Ingesetenen oft Inwoonders/ ende voornementlijck eenige Zeevarende Lieden deser Landen / tot soodanige diensten als vooren/ te huyren ofte aen te nemen; gelijck wy mede alle onse Ingebooren Onderdanen/ Ondersaten / en deser Landen Ingesetenen / verbieden hun tot soodanige diensten te verhuyren ofte begeven. Ordonnerende voorts oock/ ende wel scherpelijck belastende mits desen / allen den geenen die hun voor desen op eenige soodanige na de Oost-Indien varende Schepen / in den dienst van eenige Coningen/ Heeren/ Princen/ oft particulieren als vooren mogen begeven hebben/ ofte naemaels souden mogen ofte willen begeven / van soodanigen dienst ende voornemen te desisteren/ den selven dienst te verlaten/ ende hun (ten langsten binnen den tijdt van drie Maenden naestkomende) wederom alhier te Lande in de plaetse haerder residentie te begeven/ op pene dat alle Overtreders van dese onse Bevelen ende Ordonnantien/ soo wel de gene die eenige onse Ondersaten tot soodanige diensten sullen hebben geinduceert / gehuyrt oft aengenomen / als oock die hun tot de selve diensten sullen hebben begeven/ ten eeuwigen dagen uyt dese Vereenichde Nederlanden gebannen / ende alle hare goederen als geconfis-

Num. XLIII.

confisqueert/verbeurt/ en vervallen by de Officieren van de respective plaetsen haerder residentie/ of daer de selve gelegen mogen wesen/ aengetast ende verkocht sullen mogen worden. Ende dat voorts (soo wel hier te Lande als in de Indien over al) soodanige Overtreders van dese onse Ordonnantie in den dienst/en op soodanige uytheemsche ofte andere particuliere Schepen buyten de voorsz Geoctroyeerde Compagnie gebonden zijnde/gesayseert/aengehouden/ ende tegens haerlieder persoonen ende goederen gedecreteert ende geexecuteert sullen worden de penen ende straffen in onse voorgaende Placcaten geordonneert ende gestatueert / sonder dat de Ingebooren ofte andere Onderdanen van dese Landen / ofte andere in dienste geweest zijnde/ van de voorsz Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie door veranderinge van woonplaetse ofte eenige andere middelen/hoedanich die souden mogen zijn / van de dispositie van de Placcaten ende de penen daer by gestatueert/bevrijdt sullen mogen worden. Ordonneren voorts alle Officieren ende Justicieren in dese Vereenichde Nederlanden / mitsgaders oock allen den genen/soo in onsen dienste als van de voorsz Oost-Indische Compagnie in Oost-Indien wesende/hem hier naer te reguleren/ ende de penen by desen ende onse voorige Placcaten gestatueert tegens de Overtreders der selver / in alle rigeur te vervolgen / decreteren en t'executeren sonder eenige connibentie/oogluyckinge/ofte dissimulatie. Ontbieden ende versoecken mede die Heeren Staten/Stadthouderen/ Gecommitteerde Raden ende Gedeputeerde Staten van de Provincien respective van Gelderlandt ende het Graefschap Zutphen / Hollandt ende West-Vrieslandt / Zeelandt/ Uytrecht Vrieslandt / Over-Yssel/ Stadt Groeningen / Ommelanden/ ende allen anderen Justicieren ende Officieren / dat sy dese onse Ordonnantie van stonden aen alomme doen verkondigen/uytroepen/publiceren ende affigeren in alle plecken van dese Landen daermen ghewoonlijck is dusdanige uytroepingen/publicatien ende affictien te doen: mitsgaders in de Steden en plaetsen buyten de Vereenichde Provincien onder ons gebiedt wesende/procederende ende doende procederen tegens de Contraventeurs ende Overtreders van dien tot de voorsz penen / aengesien wy 't selve ten dienst van den Lande bevinden alsoo te behooren.

Gegeven in 's Graven-Hage, onder onsen Contre-Zegel, Paraphure ende Signature van onsen Griffier, den veertienden Decembris in 't Jaer sestienhondert seventien. Was geparapheert *I. van Goch vt.* Onder stondt, ter Ordonnantie van de Hoogh-gemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent *C. Aerssen.* Zijnde daer op gedruckt het Contre-Zegel der selver Heeren Staten, in Rooden Wassche.

NUM.

NUM. XLIV.

Num. XLIV.

Octroy by de Hooge Mogende Heeren Staten Generael, verleent aen de West-Indische Compagnie, in date den derden Iunij 1621. Met Ampliatien van dien, ende het accoort tusschen de Bewinthebberen ende Hooftparticipanten van de selve Compagnie, met approbatie van de Hog. ende Mog. Heeren Staten Generael gemaeckt.

De Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/ Allen den genen die dese tegenwoordige sullen sien ofte hooren lesen/ Saluyt. Doen te weten: Dat wy bemerckende den welstandt deser Landen/ ende welvaren van de Ingesetenen van dien/ principalijck te bestaen by de Scheepvaert ende Coophandel/ die van allen ouden tijden uyt de selve Landen geluckelijck ende met grooten zegen gedreven is gheweest/ op alle Landen ende Coninckrijcken. Soo ist, dat wy begeerende dat de voorsz Ingesetenen/ niet alleen by hare voorgaende Navigatie/ Trafficque ende Hanteringe werden gheconserveert/ maer oock dat haer Trafficque soo veel mogelijck/ souden mogen toenemen/ bysonder in conformiteyt van de Tractaten/ Alliancien/ Verbonden ende Entrecoursen/ op de Trafficque ende Zee-vaert met andere Princen/ Republicquen ende volckeren eertijdts gemaeckt/ die wy in allen deelen punctuelijck verstaen onderhouden ende achtervolcht te moeten werden: Ende wy by experientie bevinden/ dat sonder gemeene hulpe/ assistentie ende middelen van een Generale Compagnie/ niet vruchtbaerlijck in den Quartieren hier naer gedesigneert/ gedreven/ beschermt ende gemainteneert en kan worden/ midts de groote avonture van Zee-rooveryen/ extorsien ende andersins/ die op soo groote verre reysen zijn vallende: Soo hebben wy mits verscheyden ende andere pregnante redenen ende consideratien ons daer toe moverende/ met rijpe deliberatie van Rade/ ende uyt hoochdringende oorsaecken/ goet gevonden/ dat die Scheepvaert/ Handelinge ende Commercien in de quartieren van West-Indien ende Africa ende anderen hier naer gedesigneert/ voortaen niet anders en sal worden gedreven/ dan met gemeene vereenichde macht van de Koopluyden ende Ingesetenen deser Landen/ ende dat tot dien eynde opgerecht sal worden eene Generale Compagnie/ die wy uyt sonderlinge affectie tot den gemeynen welstandt/ ende omme de Ingesetenen van dien te conserveren in goede Neeringe ende welvaert/ sullen mainteneren/ ende versterchen met onse hulpe/ faveur ende assistentie/ voor soo veel den tegenwoordigen staet en gestaltenisse der Landen eenichsins kan verdragen/ en daer toe te voorsien met behoorlijck Octroy/ ende met de Privilegien ende Exemptien hier naer volgende/ te weten: Dat binnen den tijdt van vier en twintich Jaren/ nie-

Num. XLIV.

niemandt van de Ingeboorenen ofte Ingesetenen deser Landen / anders dan alleen uyt den naem van dese Vereenichde Compagnie uyt dese Vereenichde Nederlanden / nochte oock van buyten de selve Landen sal mogen varen / ofte Negotieren op de Kusten ende Landen van Africa, van den Tropico Cancri, tot Capo de Bone Esperance , nochte op de Landen van America , ofte West-Indien / beginnende van het Zuyt-eynde van Terra Nova , door de Straten van Magellanes, le Maire,ofte andere Straten ende passagien daer omtrent gelegen/tot de Strate van Anjan, soo op de Noort-Zee als op de Zuyt-Zee / nochte op eenige Eylanden aen de eene ende andere zijden ende tusschen beyden gelegen : mitsgaders op de Australische, ofte Zuyder-Landen streckende ende leggende tusschen beyde de Meridianen/raeckende in 't Oosten de Capo de Bone Esperance, ende in 't Westen het Oost-eynde van Nova Guinea inclusys. Ende soo wie sonder consent van dese Compagnie hem sal vervorderen te varen / ofte Negotieren op eenige plaetsen binnen de voorsz Limiten/dese Compagnie geaccordeert/ dat sal zijn op de verbeurte van de Schepen ende goederen / die bevonden sullen worden op de voorsz Kusten ende Gewesten te handelen / de welcke datelijck ende alomme van wegen de voorsz Compagnie / aengetast/genomen ende als verbeurt / ten behoeve van de selve gehouden sullen mogen worden : Ende in cas soodanige Schepen ofte goederen verkocht mochten wesen/oft in andere Landen ofte Havenen ingeloopen/sullen de Reeders ende Participanten voor de waerde van de selve Schepen ende goederen mogen werden geexecuteert : uytgesondert alleen / dat de geene die voor date van dit Octroy / uyt dese ofte andere Landen / op eenige der voorsz Kusten uytgeloopen ofte uytgesonden zijn/ hunne handelinge totten uytkoop haerder goederen / ende wederkommen in dese Landen/of andersints/ ter expiratie toe van haer Octroy / soo sy voor desen eenich hebben verkregen / sullen vermogen te continueren/ende langer niet : Behoudelijck dat naer den eersten Julij sestienhondert een en twintich/dage/ende tijde des ingancks van desen Octroye/niemandt eenige Schepen ofte goederen en sal vermogen uyt te senden naer de Quartieren in desen Octroy begrepen / alwaert dat voor date van dien dese Compagnie noch niet eyntelijck en ware gesloten ; maer sullen daer inne voorsien sulcx als behoort/ tegen de gene die wetens in fraude van dese onse goede meeninge het gemeene beste soecken te frustreren : Welverstaende dat de Zoutvaert op Ponte del Ré sal mogen werden gecontinueert/op conditien ende Instructien by ons daer van verleden ofte te verlijden / sonder aen desen Octroye anders te wesen verbonden.

Niet te varen op pene van Schip ende goet.

2. Dat voorts de voorsz Compagnie op onsen name ende authoriteyt/binnen de Lemiten hier vooren gestelt / sal mogen maecken Contracten/ Verbintenissen ende Alliancien met de Princen ende Naturelen van de Landen daer inne begrepen/mitsgaders aldaer eenige Fortereßen ende verseeckertheden bouwen/Gouverneurs/volck van Oorloge

Van Fortressen, Gouverneurs ende Alliantien te maken.

loge ende Officiers van Justitie / ende tot andere nootelijcke diensten/ tot conservatie van de plaetsen/ onderhoudinge van goede ordre / Politie / ende Justitie : Eensamentlijck tot voorderinge van de Neeringe stellen/ deporteren ende afstellen/ende wederom anderen in haer plaetse surrogueren/na sylieden na gelegentheyt van saecken sullen bevinden te behooren: Voorts populatie van vruchtbare ende onbewoonde Quartieren mogen bevorderen / ende alles doen dat den dienst der Landen/ proffijt ende vermeerderinge van den handel sal vereysschen: Ende sullen die van de Compagnie ons successivelijck communiceren ende overleveren soodanige Contracten ende Alliancien als sy mette voorsz Princen ende Natien sullen hebben gemaeckt: mitsgaders de gelegentheyt van de Fortressen/ verseeckertheden ende populatien by henlieden ter handen genomen. Num. XLIV.

3. Behoudelijck dat sylieden eenen Gouverneur Generael verkooren / ende voor hem Instructie geconcipieert hebbende / de selve daer na by ons geapprobeert ende commissie gegeven sal worden / ende dat voorts soodanigen Gouverneur Generael, soo wel als de andere Vice-Gouverneurs/ Commandeurs ende Officieren/ gehouden sullen wesen den eedt van getrouwicheyt aen ons te doen / en oock aen de Compagnie. Van Gouverneurs ende Generaels te verkiesen.

4. Ende indien de voorsz Compagnie op eenige der voorsz Plaetsen in schijn van vrientschap bedrogen / ofte qualijck getracteert mochte worden / ofte dat in 't vertrouwen van eenige penningen ofte Coopmanschappen/de selve sonder restitutie/ of betalinge daer van te genieten/ gehouden worden / dat sy de schade naer gelegentheyt der saecken/ ende naer dat sy best sullen vermogen / sullen doen repareren / door alsulcke middelen alsmen gevoechlijck sal konnen doen. Schade te doen repareren.

5. Ende alsoo tot plantinge/verseeckeringe/ ende defensie van desen handel/ oock noodigh sal zijn eenigh Krijghsvolck mede te nemen/ sullen wy naer de Constitutie van 't Landt ende gelegentheyt van saecken / de voorsz Compagnie voorsien met soodanich volck van Oorloge/ van Commandement ende van Fortificatien / als noodich sal wesen/ midts dat die by de Compagnie sullen worden betaelt ende onderhouden. Van Volck van Oorloge.

6. De welcke boven den Eedt die sy aen ons ende Sijn Excell. hebben gedaen / oock sweeren sullen/ het Commandement van de voorsz Compagnie te volgen/ende hare saecken te helpen voorderen naer haer beste vermogen. Alle Officiers ende Soldaten blijven aen den Eet verbonden volgens den Artijckel-brief.

7. Dat de Provoosten van de Compagnie aen Landt sullen mogen apprehenderen het Krijghsvolck ende ander Volck van Oorloge / dat hen in dienste van de voorsz Compagnie begeven heeft / ende de geapprehendeerde 't Scheep brengen/'t zy in wat Steden/plaetsen ofte Jurisdictien van dese Landen de selve bevonden mochten worden/midts dat de Provoosten te vooren sullen aenspreecken de Officiers ende Magistraten van de Steden ende plaetsen daer sulcx voorvalt. Ampt van Provooft.

 8. Dat

By 't Landt de Compagnien niet te nemen, ofte ruyneren.

8. Dat wy egeen Schepen / Geschut ofte Ammunitien van dese Compagnie tot dienste deser Landen en sullen nemen/ dan met consent van de selve Compagnie.

Tol Vryheyt.

9. Hebben voorts dese Compagnie geoctroyeert/ geprivilegeert ende gegunt/ Octroyeren ende gunnen mits desen/ dat sy met alle hare Schepen ende goederen vry sullen mogen passeren voor by alle Tollen eenige der Vereenighde Provincien toekomende / ende dat sy de selve vryheyt sullen gebruycken in sulcker voegen als de vrye Ingesetenen van de Steden deser Landen daer inne hare vrydommen zijn genietende/ oock niet tegenstaende eenige onvrye Persoonen in dese Compagnie zijn participerende.

Acht Jaren vryheyt van de goederen uytende in brengen.

10. Dat alle de goederen die dese Compagnie / gedurende den tijdt van acht eerstkommende Jaren/ sullen uyt dese Landen voeren nae de quartieren van West-Indien en Africa / ende andere binnen de voorsz Limiten begrepen/ ende die sy van daer in dese Landen sullen brengen/ sullen wesen vry van uytgaende ende inkommende Convoyen : Welverstaende by soo verre naer de expiratie van de voorsz acht Jaren/ den Staet ende gelegentheyt deser Landen niet toe en laet dien vrydom van acht Jaren noch voor een tijt van Jaren te continueren/ dat de selve goederen daer naer/ nochte oock de waeren uyt de quartieren in desen Octroye gedesigneert/ gekomen/ en wederom uyt dese Landen gaende/ in de uytgaende Convoyen ende Licenten/ gedurende den geheelen tijdt van desen Octroye/ niet hooger by ons sullen werden beswaert/ dan die tegenwoordelijck beswaert zijn / ten ware wy wederom in Oorloge quamen te geraecken / in welcken gevalle alle de voorsz goederen ende waeren niet hooger by ons en sullen worden beswaert / als die op de laetste Lyste by tijde van den Oorloge beswaert zijn geweest.

In vijf Kamers sal de Compagnie bestaen. Amsterdam vier negende parten. Zeelant twee negende parten. De Mase een negende part. Noorder quartier een negende part. Stadt ende Landen een negende part.

11. Ende op dat dese Compagnie soude mogen bestaen by een goede Regeeringe / ten meesten proffijte ende contentement van alle de Participanten: Soo hebben wy geordonneert/ dat de selve Regeeringe sal bestaen in vijf Kameren / van Bewinthebberen / als een binnen Amsterdam/ die hebben sal de Administratie van vier negende parten: een Kamer in Zeelandt/ voor twee negende parten : een Kamer op de Mase/ voor een negende part: een Kamer in 't Noorder-quartier/ voor een negende part : ende de vijfde Kamer in Vrieslandt / midtsgaders Stadt ende Landen mede voor een negende part/ op de Conditie in het Register van onse Resolutien gestelt / ende de Acte daer van verleden: Ende sullen de Provincien in de welcke geen Kameren en sullen zijn/ met soo veele Bewinthebberen worden geaccommodeert/ ende over de respective Kameren verdeelt/ als sy lieden hondert duysenden guldens in dese Compagnie furneren sullen.

Hondert duysent gulden een Bewinthebber te geven.

Amsterd. 20. Zeelandt 12. de ander elck op een negende part van 14 Bewinthebbers

12. Dat de Kamer van Amsterdam sal bestaen van twintich Bewinthebbers: de Kamer van Zeelandt van twaelf: de Kameren van de Mase ende van 't Noorder-quartier/ elck van veertien: ende de Kamer van Vrieslandt/ mitsgaders van Stadt ende Landen/ mede van veertien

tien Bewinthebbers: † ten ware naemaels bevonden wort / dat dit werck niet anders dan met meerder getal van Persoonen uytgevoert soude konnen worden / in welcken gevalle 't selve met kennisse van de Negentiene / ende met onse goetvindinge / ende anders niet / sal mogen werden vermeerdert.

Num. XLIV.

† Met kennisse van de 19 ende der Staten goet vinden de Compagnie met Bewinthebbers te vermeerderen.

13. Ende werden de Staten van de respective Vereenichde Provincien geauthoriseert / 't sy voor hun Ed. Mog. hare ordinarise * Gedeputeerdens / ofte voor de Magistraten der Steden harer Provincie / soodanige ordre te stellen op de aenteyckeninge van de Participanten / midtsgaders de verkiesinge van de Bewinthebberen / als sy naer de Constitutie van de selve hare Provincie sullen bevinden te behooren: Mits dat niemant in de Kamer van † Amsterdam tot Bewinthebber verkooren sal worden / dan die gene die in de Compagnie voor sijn eygen sal participeren ter somme van ses duysent guldens: in de Kamer van Zeelandt / ter somme van vier duysent gulden: ende in de Kameren van de Mase / van 't Noorder-quartier ende van Vrieslandt / mitsgaders Stadt ende Landen / ter somme van gelijcke vier duysent guldens.

* Kiesen ende stellen van de Bewinthebbers.

† Amsterdam moet een Bewinthebber herideren ses duysent guldens.

14. Dat de eerste Bewinthebbers sullen dienen den tijdt van ses Jaren / ende datmen / de selve overstreecken zijnde / eerst by lotinge sal veranderen een derde-part van 't getal van de Bewinthebbers / ende twee Jaren daer nae gelijck derde-part / ende de andere twee volgende Jaren het leste derde-part / ende voorts successivelijck de oudtste in dienst zijnde laten afgaen: ende dat in plaetse van de afgaende / ofte van den genen die voor ofte na soude mogen aflijvich of om andere redenen verlaten worden / by de Bewinthebberen / soo blijvende als afgaende / mitsgaders by de Hooftparticipanten die in persoone / en op hare kosten daer by sullen willen komen / drie andere sullen worden genomineert / uyt welcke de voorsz * respective Provincien / Gedeputeerdens / ofte Magistraten / nieuwe Electie van Bewinthebber sullen doen / ende de vacante plaetsen successivelijck suppleren. Ende sullen voor Hooft participanten gehouden worden / die voor hun eygen soo veel participeren als de respective Bewinthebberen sijn doende.

* Geen Hooftparticipanten te houden, als die voor hun eygen reliqueren als een Bewinthebber moet doen.

15. * Datmen de Reeckeninge van de Equipagie ende uytrustinge van Schepen mette dependentien van dien / sal doen drie maenden naer 't vertreck van de Schepen / ende een Maendt daer naer Coppen aen ons / ende aen de respective Kameren senden: Ende van de Retouren / midtsgaders van de verkoopinge der selver / sullen de Kameren (soo dickwils wy dat goet sullen vinden / oft sy van de Kameren daer toe versocht worden) Staet aen ons / ende aen malkanderen over schicken.

* Reeckeninge te doen dry maenden naer 't vertreck van de schepen.

16. * Datmen alle ses Jaren sal maecken generale Reeckeninge van alle uyt-reedingen ende Retouren / mitsgaders van winste ende verlies van de Compagnie / te weten / een van de Negotie / ende een van der Oorloge elck apart: Welcke Reeckeninge in 't openbaer sullen worden ge-

* Alle ses Jaren te maecken generale Reeckeninge van winst ende verlies, op de vergaderinge van Provintie.

Num. XLIV.

gedaen/naer voorgaende affixie van Biljetten/ ten eynde yder een daer by interest hebbende/ op 't hooren van de selve Reeckeninge sal mogen komen: Ende indien voor de expiratie van 't sevende Jaer/ de Reeckeninge in manieren voorsz niet werden gedaen/ sullen de Bewinthebberen verbeuren heure provisien / die tot proffijt van den Armen sullen worden bekeert / ende sylieden evenwel gehouden blijven hare Reeckeninge als vooren te doen/binnen sulcken tijde/ende op soodanige penen/ als by ons tegen de gebreeckigen sullen werden ghestatueert. Ende sal niet te min ondertusschen van de winste van de Negotien uytdeelinge gedaen worden/ soo dickwils alsmen bevinden sal datter thien ten hondert geproffiteert sal zijn.

Na vier en twintich Jaren generale Reeckeninge te doen, als oock de estimatie van alle de goederen.

17. Niemandt sal/gedurende den tijdt van desen Octroye / sijn Capitael ofte ingeleyde penningen uyt dese Compagnie mogen trecken: Gelijckmen oock geen nieuwe Participanten sal mogen innemen: Dan indien ter expiratie van vier en twintich Jaren mochte goet gevonden worden dese Compagnie te continueren / ofte een nieuwe op te rechten / sal finale Reeckeninge ende estimatie by de Negentiene met onse kennisse gedaen worden/van alle 't gene dese Compagnie is toebehoorende/als oock van de nootelijcke kosten die by de selve zijn gedaen/ ende yder een vermogen nae de voorsz afreeckeninge ende ghedane estimatien/sijne penningen te lichten/of in de volgende Compagnie na advenant van dien / in 't geheel ofte deel te continueren oft participeren. Ende sal in sulcken gevalle de volgende Compagnie de restanten / die volgens de Reeckeninge ende estimatie bevonden sullen worden / tot haren laste moeten nemen: Ende de Participanten/ die in de Compagnie niet sullen goet vinden te continueren/haer contingent betalen/op alsulcke termijnen als de Negentien met onse kennisse ende goetvinden sullen bevinden te behooren.

Generale Vergaderinge vā Negentien Persoonen, Amsterdam acht, Zeelant vier, de Mase twee, Noorderquartier twee, Stadt ende Landen twee, Staten Generael een.

18. Dat soo dickwils het van nooden sal zijn een Generale Vergaderinge van de voorsz Kameren te houden/ 't selve sal geschieden by negentien Persoonen / daer inne uyt de Kamer van Amsterdam sullen compareren acht: uyt Zeelandt vier: van de Mase twee: uyt het Noorder-quartier twee: uyt Vrieslandt / mitsgaders Stadt ende Landen twee: Welverstaende dat den negentiende Persoon/ ofte soo veel meer als wy t'elckens sullen goet vinden/by ons sal worden gedeputeert/om in de voorsz Vergaderinge de saecke van de Compagnie ten besten te helpen dirigeren.

19. Van welcke Generale Vergaderinge van de voorsz Kameren/ alle saecken dese Compagnie aengaende/ verhandelt ende besloten sullen worden: Welverstaende dat in saecken van Oorloge op de genomen Resolutie/ versocht sal worden onse Approbatie.

20. De voorsz Generale Vergaderinge beschreven zijnde / sal te samen komen om te resolveren / wanneer men sal equiperen / hoe veel Schepen men op elck quartier sal senden/de Compagnie in 't gemeen betreffende/sonder dat d'een oft d'ander Kamer yet sal mogen aenrech-

ten

ten buyten de voorsz gemeene Resolutien/maer sullen gehouden zijn de selve te effectueren ende in 't werck te stellen. Ende indien eenige Kamer bevonden werde in gebreecke te zijn de gemeene Resolutien te achtervolgen/ofte te contravenieren/hebben wy de selve Vergaderinge geauthoriseert/ ende authoriseren by desen/ om soodanich ghebreeck ende contraventie metten eersten te doen repareren / waer inne wy des versocht zijnde/ haer sullen assisteren.

Num. XLIV.

Niet te doen sonder resolutie van de Negentiene.

21. De selve Generale Vergaderinge / sal gehouden worden de eerste ses Jaren binnen de Stadt van Amsterdam/ende twee Jaren daer nae in Zeelandt / ende soo voorts van tijde tot tijde in de voorsz twee plaetsen.

Generale Vergaderinge de eerste ses Iaren binnen Amsterdam, ende twee Iaer daer na in Zeelandt.

22. De Bewinthebberen / die van wegen de Compagnie ghecommitteert zijnde/ van huys sullen reysen / 't sy op de voorseyde Vergaderinge ofte elders/sullen voor haer teerkosten ende daghgelden hebben vier gulden 's daeghs / boven de Schuyt ende Wagenvrachten: Welverstaende dat die gene die van de eene Stadt nae de andere reysen / om die Kameren als Bewinthebberen en Regeerders te frequenteren/ egeen daghgelden ofte reyskosten en sullen ontfangen / tot laste van de Compagnie.

* De Bewinthebbers als sy reysen sullen vier guld. daeghs hebben.

23. Ende oft gebeurde dat in de voorseyde Generale Vergaderinge eenige wichtige saecken voorvielen / daer inne sy niet wel en konden verdragen / ofte dat sy selfs hun souden mogen beswaert vinden / om elckanderen te overstemmen/ dat 't selve gelaten sal worden tot onse decisie: Ende 't gene dienaengaende goet gevonden sal worden/ sal achtervolght ende nagekomen worden.

Dat in de negentiene swaricheyt valt, ter decisie van de Staten.

24. Ende sullen alle Ingesetenen deser Landen/ ende oock van andere Landen/by openbare affixien van Biljetten binnen den tijdt van een Maendt naer date van desen t'affigeren/gewaerschout worden/dat sy binnen den tijdt van vijf Maenden/innegaende den eersten Julij deses Jaers sestienhondert een en twintich in dese Compagnie sullen worden geadmitteert/ende dat sy hunne penningen/die sy sullen willen inleggen/sullen mogen opbrengen in drie termynen: te weten een derdepart ter expiratie van de voorsz vijf Maenden/ende d'andere twee derde-parten op drie achter een volgende Jaren/ten ware de voorsz Generale Vergaderinge bevonden/ datmen dese termijnen soude mogen verlengen / daer van de Participanten te vooren by affixie van Biljetten sullen worden geadverteert.

Penningen te furneren een derde-part contant, d'ander twee derde parten in drie achter een volgende Iaren.

25. De Schepen van de reyse wederkommende / sullen wederom aenkomen ter plaetsen daer sy afgezeylt zijn / ende of door fortune van weder ende wint/de Schepen van 't eene quartier uytgezeylt/ aenquamen in het ander / als die van Amsterdam ofte van 't Noorder-quartier in Zeelandt / ofte in de Mase/ ofte die van Zeelandt in Hollandt: ofte die van Vrieslandt/ mitsgaders Stadt ende Landen in een ander quartier: dat niet te min elcke Kamer de administratie ende bewint van hare uytgesonden Schepen ende Coopmanschappen sal behouden/

De Schepen te arriveren daer sy zijn uytgezeylt.

Num. XLIV.

den / ende dat sy de selve sullen mogen versenden ende vervoeren nae de Quartieren daer de Schepen waren uytgezeylt / 't sy met de selve ofte andere Schepen / midts dat de Bewinthebbers der selver Kamer / ghehouden sullen zijn haer selfs in persoon te laten vinden ter plaetse daer de Schepen ofte goederen aengekomen zijn / ende geene Facteurs daer over sullen vermogen te stellen : Maer in gevalle haer selfs niet gelegen en ware te reysen / dat sy als dan de Bewinthebberen van de Kamer daer de Schepen gearriveert zijn / totte administratie sullen committeren.

De Kamers aen malcanderen te versien van de Coopmanschap.

26. Als d'een of d'ander Kamer eenige Coopmanschappen ofte Retouren uyt die quartieren binnen de voorsz Limiten begrepen / ghekregen heeft / daer van dat d'ander niet en is versien / sal gehouden wesen die Kamer die ongeprovideert is / op haer versoeck naer gelegentheyt van de saecke te provideren ende 't goet te senden / ende als sy uytverkocht sullen hebben noch meer te senden. Dat van gelijcken de Bewinthebberen van de respective Kameren / eenige persoonen tot de Equipagien / ofte andersints uyt andere Steden daer Kameren ofte Bewinthebbers zijn / van noode hebbende / daer toe de Bewinthebberen van dese Compagnie sullen moeten versoecken ende employeren / sonder eenige Factoren daer toe te gebruycken.

Totte Equipagie niemant van de Bewinthebbers te versoecken.

27. Ende indien eenige Provincien goet vinden eenen Agent te stellen / om die penningen uyt hare Ingesetenen te versamelen / ende in massa in eenige Kamer in te leggen / ende van de uytdeelinge betalinge te voorderen / sal de Kamer gehouden zijn alsulcken Agent toe te laten acces in de selve Kamer / om aldaer geinformeert te worden van den Staet van den uytgeve ende inkommen / uyt ende inschulden: Behouden dat de penningen by sulcken Agent ingebracht / sullen bedragen vijftich duysent guldens / ende daer boven.

Vijftich duysent guldens mach eenen Agent stellen.

28. De Bewinthebbers sullen van de uytreyse ende van de retouren / mitsgaders van de prijsen voor provisie genieten een ten hondert: ende van Gout ende Silver maer een half ten hondert: Welcke provisie sal verdeelt worden voor de Kamer van Amsterdam vier negende deelen : de Kamer van Zeelandt twee negende deelen : van de Mase een negende deel : van 't Noorder-quartier een negende deel : ende van Vrieslandt / midtsgaders Stadt ende Landen gelijcke negende deel.

Provisie van de Bewinthebbers een per cento, ende van Gout ende Silver een half per cento.

29. Welverstaende dat sy luyden van het Geschut / ende de waerde van de Schepen niet meer als eens provisie sullen genieten. Sullen voorts geenige provisie genieten van Schepen / Geschut ende anders / waer mede wy dese Compagnie sullen versterken : nochte oock van de penningen die sy voor dese Compagnie sullen lichten / nochte van dat sy de waeren beneficieren : Gelijck sy tot laste van de Compagnie niet en sullen mogen brengen eenige Vacatie / Reys ofte Teerkosten van de geenige die sy sullen mogen committeren / om de uytreedinge te vorderen / ende de waeren daer toe noodich te koopen.

Van 't Geschut ende waerde van de Schepen maer eens provisie te genieten, ende van de Schepen van 't Landt geen provisie te genieten.

30. De

30. De Boeckhouders ende Cassiers sullen gesalariseert worden/ tot laste van de Bewinthebbers/ uyt hare provisie.

Boeckhouders ende Cassiers tot laste van de Bewinthebbers.

31. De Bewinthebberen sullen geene Schepen/Waeren ofte Goederen haer in 't geheel ofte deel toekommende / aen dese Compagnie mogen leveren/ofte verkoopen: nochte van de selve Compagnie eenige Coopmanschappen ofte Waeren koopen ofte doen koopen/directelijck ofte indirectelijck/noch portie ofte gedeelte daer inne hebben/op de verbeurte van een Jaer haerer provisie/die contrarie desen bevonden wort gedaen te hebben/ten proffijte van den Armen/ende van haer Bewinthebberschap verlaten te worden.

De Bewinthebberen niet te koopen noch te verkoopen 't gene haer eenichsins toekomt.

32. De Bewinthebberen sullen gehouden wesen by affixie van Biljetten/te notificeeren / soo dickwils sy eenige Waren ende Coopmanschappen van nieus sullen hebben ontfangen / ten eynde een yder daer van tijdelijck kennisse mach hebben/ al eer tot eyndelijcke verkoopinge sal worden geprocedeert.

De Koopmanschappen by Biljetten uyt te stellen.

33. Ende oft gebeurde dat onder d'een of d'ander Kamer yemandt van de Bewinthebbers in sulcken Staet geraeckten / dat hy niet en konde voldoen 't geene hem/ sijnder administratie aengaende/ vertrout ware/ en daer door eenige schade mochte komen/ sal wesen tot laste van de penningen die alsulcke Bewinthebberen hebben in Compagnie / de welcke oock voor haer administratie specialijcken zijn verbonden/ 't welck oock plaetse sal hebben ten respecte van alle Participanten/die uyt saecke van koop van goederen / ofte andersints Debiteurs van de Compagnie souden mogen wesen / ende sal gereeckent worden in allen schijne / of haer ingeleyde penningen tegens 't geen sy de Compagnie schuldigh zijn/van aenbeginne waer gecompenseert/ ende by rescontre gedoodet.

De penningen blyven verbonden aen de Compagnie in cas van schult.

34. De Bewinthebbers van de respective Kamers / sullen responderen voor hare Cassiers ende Boeckhouders.

De Bewinthebbers moeten voor de Cassiers ende Boeckhouders verantwoorden.

35. * Dat alle de Waeren van dese Compagnie/die by den gewichte verhandelt sullen worden / verkocht sullen worden op eenderley ghewichte: te weten/op de swaerte van 't gewichte van Amsterdam / ende datmen alsulcke Waeren sal mogen overslaen binnen Scheepsboort ofte in de Packhuysen / sonder daer van eenigen Accijs / Impost ofte Waegh-gelt te betalen/mits dat de selve verkocht zijnde / niet anders sullen mogen worden gelevert dan ter Wage/ende midts betalende den Impost ende Waegh-geldt / soo dickwils als sy worden gealieneert gelijck andere goederen/ de Wage subject zijnde.

* Amsterdams gewichte over te mogen slaen, ende verkocht zijnde Waegh-gelt dan te betalen.

36. * Datmen de persoonen ofte Goederen der Bewinthebbers niet en sal mogen arresteren/besetten ofte bekommeren/om van hen te hebben Reeckeninge van administratie van de Compagnie/noch oock om de betalinge van de gagien ofte loon van de gene die sy in dienste van de Compagnie gebruyckt hebben : Maer de gene die sulcks yet op henlieden sal willen pretenderen/sullen gehouden zijn de selve te betrecken voor haer ordinaris Rechters.

* Bewinthebbers in cas vā schult voor hare Competente Rechters te trecken.

De Commandeurs tien dagen naer 't arriveren de Staten rapport te doen.

37. Soo wanneer eenige Schepen van de reyse sullen wederkeeren, sullen de Generaels ofte Commandeurs over de Vloten / Schip ofte Schepen gehouden zijn / binnen tien dagen naer hare aenkomste / aen ons te komen doen rapport van het succes van hare reyse / ende daer van schriftelijck rappor over geven ende leveren / indien de saecke sulcks vereyscht.

Defensie tegens die de Compagnie willen beschadigen.

38. Ende oft gebeurde (dat wy geensints en verwachten) dat yemandt de Scheepvaert / Negotie / Handelinge ofte Trafficque van dese Compagnie / contrarie het algemeene Recht / ofte oock tegens 't inhouden van de voorsz Tractaten / Verbonden ende Entrecourssen in eeniger manieren wilde beschadigen ofte hinderlijck wesen / sullen hun daer tegens mogen defenderen / ende reguleren in conformiteyt van de Instructie by ons daer van te geven.

De Staten geven tien hondert duysent gulden in vijf Iaren, alle Iaren twee hondert duysent gulden, een helft voor 't Lant, ende een helft voor de Compagnie.

39. Hebben voorts belooft ende belooven midts desen / dat wy dese Compagnie tegens eenen yegelijck sullen mainteneren ende defenderen in de vrye Zeevaert ende Trafficque / ende ten dien fijne de selve te hulpe komen met een somme van tien hondert duysent guldens / te betalen in vijf Jaren / daer van de eerste twee hondert duysent guldens sullen worden gefurneert / soo haest den eersten termijn by de Participanten sal wesen opgebracht: Welverstaende dat wy mette helft van de voorsz tien hondert duysent guldens / sullen genieten ende dragen winste ende risico / gelijck alle andere Participanten in dese Compagnie genieten ende dragen sullen.

Door belet belooft het Landt sestien Schepen van Oorloge ende vier Iachten.

40. Ende ingevalle door een machtich ende ghedurich belet in de voorsz Zeevaert ende Trafficque / de saecken in de Limiten van dese Compagnie wierden gebracht tot een openbaer Oorloch / soo sullen wy de selve Compagnie / soo veel 's Landts gelegentheyt sulcx eenighsints soude toelaten / tot hare assistentie geven sestien Schepen van Oorloge / het minste groot hondert vijftich Lasten / met vier goede welbezeylde Jachten / het minste groot veertich Lasten / zijnde behoorlijck gemonteert ende voorsien van alles: oock van Metalen ende ander Geschut / ende behoorlijcke quantiteyt van Ammunitie / midtsgaders van dubbelt loopende ende staende Want / Zeylagie / Touwen / Anckers / ende andere toebehooren / sulcks die op alsulcke groote Expeditie behooren versien ende gebruyckt te worden: Behoudens dat die voorts sullen worden ghemant / gevictuailleert ende onderhouden tot koste van de Compagnie: ende dat de Compagnie gehouden sal zijn daer by te voegen gelijcke sestien Schepen van Oorloge / met vier Jachten / mede gemonteert ende voorsien als vooren / om gelijckelijck tot defensie van de Trafficque / ende alle Exploicten van Oorloge gebruyckt te worden: Midts dat alle de Schepen van Oorloge / ende de Coopvaerdye-Schepen (die mede sulcks sullen worden toegerust ende gemant alst behoort) sullen staen onder een Admirael / by ons daer over te stellen / naer voorgaende Advijs van de voorsz Generale Vergaderinge: Ende sullen volgen onse Commandementen / midtsgaders de Resolutien van

De Compagnie daer by te voegen sestien Schepen van Oorloge ende vier Iachten.

de

de Compagnie/ om des noodt zijnde/ ghelijckelijck ten Oorloge ghe-bruyckt te worden: sulcx nochtans dat de Koopvaerders buyten noot hare ladinge niet en sullen hasarderen. Num. XLIV.

41. Ende ingevalle soude mogen gebeuren/ dat de Landen in hare Lasten merckelijck souden mogen worden verlicht/ ende dat dese Compagnie in swaare Lasten van Oorloge soude komen te vervallen: Soo hebben wy belooft ende beloven midts desen/ de voorsz subsidie sulcx te vermeerderen als den Staet van de Landen sal mogen lijden/ ende die saecken van de Compagnie sullen komen te vereysschen. Het Landt verlicht de Compagnie, beswaert, belooft meerder assistentie.

42. Hebben voorts geordonneert/ dat ingevalle van Oorloge/ alle prinsen die op de Vyanden/ ofte oock op de Zeeroovers binnen de voorsz Limiten/ by de Compagnie/ of by den genen die den selven t'hare assistentie sullen worden bygevoecht/ soude mogen worden verovert: Oock de goederen/ die uyt krachte van onse Placcaten sullen worden aengehaelt/ nae aftreckinge van alle nootelijcke kosten/ als oock van de schade die de Compagnie in 't veroveren van elcke Prinse soude mogen hebben geleden: mitsgaders de gerechticheyt van Sijn Excell. als Admirael/ in conformite van onse Resolutie/ dienthalven op den eersten April sestien hondert ende twee genomen: ende het tiende-part van de Officiers/ Bootsvolck ende Soldaten/ die de Prinsen gedaen sullen hebben/ sullen blijven ter dispositie van de Bewinthebbers van de voorschreve Compagnie: Midts dat daer van ghehouden sal worden Reeckeninge apart/ ende verscheyden van de Reeckeninge van de Negotien ende Commercien: ende dat het provenu van de selve Prinsen sal worden geemployeert totte Equipagie van de Schepen/ ende betalinge van het Volck van Oorloge/ Fortificatien/ Besettingen/ ende diergelijcke saecken van Oorloge ende defensie te Water ende te Lande dependerende/ sonder datmen daer van sal doen eenige distributie/ ten ware dat het selfde provenu soo groot werde bevonden/ datmen sonder swackinge van de selve defensie/ ende nae dat de onkosten van de Oorloge soude zijn betaelt/ eenige merckelijcke partye souden mogen uytdeelen/ de welcke geschieden sal apart ende gescheyden van distributien van de Commercien. Ende sal de verdeylinge gedaen worden/ een thiende-deel voor de gemeene saecke van de Vereenichde Nederlanden/ ende de reste onder de Participanten van dese Compagnie/ elcke ponts gelijcke/ naer rate van sijn ingeleyde Capitael. Order op de Prysen ende veroverde goederen.

43. Behoudelijck nochtans/ dat alle de Prinsen ende goederen/ uyt krachte van de Placcaten aengehaelt/ ingebracht/ ende te rechte gestelt sullen moeten worden/ ter Judicature van de Raden ter Admiraliteyt van de Quartieren daer die ingebracht sullen zijn/ om by de selve kennisse genomen/ en gesententieert te worden op de deuchdelijckheyt ofte ondeuchdelijckheyt van de selve Prinsen: Blijvende niet te min hangende den Processe de administratie van de ingebrachte goederen by de Compagnie/ ende dat onder behoorlijcken Inventaris/ ende behoudens Prinse worden ter Admiraliteyt gewesen om recht gedaen te worden.

Num. XLIV.

dens de Revisie van de genen die by Sententie van de Admiraliteyt gegraveert soude mogen zijn in conformiteyt van de Instructie aen die van de Admiraliteyt gegeven: Welverstaende dat de Vendumeesters ende andere Officiers van de Admiraliteyten / geen Recht sullen ghenieten ofte mogen pretenderen van de Prinsen die by dese Compagnie sullen worden gebeneficieert / ende daer in sy niet en zijn gheemployeert.

De Vendumeester ende andere geen provisie te genieten.

44. De Bewintheb bers van dese Compagnie sullen solemnelijck beloven/ ende sweeren / dat sy hun in hare administratie wel ende ghetrouwelijck sullen dragen / goede ende deuchdelijcke Reeckeninge doen van hare handelinge: Dat sy in alles sullen bevorderen 't meeste profijt van de Compagnie/ ende der selver schade beschutten / soo veel mogelijck sal zijn: Dat sy den meesten van de Participanten / in opbrengen ende uytdeylinge van de Penningen/ niet meer voordeel en sullen doen als den minsten: Dat sy in 't innen ende ontfangen van de uytstaende schulden/den eenen niet meer als den anderen sullen verschoonen: Dat sy voor haer eygen Reeckeninge participeren / ende ghedurende haer Bewinthebberschap sullen blijven participeren / alsulcke somme van Penningen als by desen Octroye zijn geordonneert: Mitsgaders dat sy alle ende een yeder van de poincten ende articulen in desen vermelt/ voor soo veel haer aengaet / sullen naekomen ende onderhouden / doen naekomen ende onderhouden/ naer haer uytterste vermogen.

Eedt van de Bewinthebbers, d'een als d'ander te doen, ende alle poincten te onderhouden.

45. Alle welcke Privilegien/ Vryheden ende Exemptien/ midtsgaders de assistentie hier vooren verhaelt / in alle hare voorsz poincten ende articulen/ wy de voorsz Compagnie met goede kennisse van saken hebben gegunt / verleent / belooft ende toegesept: Gunnen / verleenen ende toeseggen hen midts desen: Belovende henlieden de selve te doen/ ende laten genieten rustelijck ende vredelijck: Ordonneren oock dat de selve sullen worden onderhouden/ende geachtervolght by alle Overicheden / Officieren ende Ondersaten van dese Vereenichde Nederlanden/ sonder daer tegens te doen / directelijck of indirectelijck/ soo weynich binnen / als buyten de selve Vereenichde Nederlanden / op pene van daer over als beletteren van 't gemeene welvaren der selve Landen/ende overtreders van onse Ordonnantie gestraft te worden aen lijf ende goet / belovende daer en boven/dat wy de Compagnie in 't inhouden van desen Onsen Octroye / sullen mainteneren ende staende houden/ by alle Tractaten van Payse/ Alliancien ende Entrecoursen met de nagebure Princen / Rijcken ende Landen / sonder yet gedaen ofte ghehandelt te worden dat tot verminderinge van desen soude mogen strecken. Ontbieden daerom/ ende bevelen wel expressélijck alle Gouverneurs / Justicieren / Officieren / Magistraten ende Inwoonders der voorsz Vereenichde Nederlanden / dat sy de voorsz Compagnie Bewinthebbers van dien / rustelijck ende vredelijck laten ghebruycken het volkomen effect van desen Octroye / Consent / ende Privilegien: Cesserende alle contradictien ende empeschementen ter contrarien. Ende

Beloften van de Staten Generael over hare Privilegie.

Ende op dat niemandt hier van ignorantie pretendere/ soo hebben wy belast/dat het sommier inhouden van desen Octroye by Publicatie ofte affixie van Billjetten sal worden genotificeert/daer ende soo't behooren sal: Want wy't selve ten dienste van den Lande hebben bevonden te behooren.

Gegeven onder onsen grooten Zegel,Paraphure ende de Signature van onsen Griffier, in 's Graven-Hage, op den derden dagh der Maendt van Iunio, in 't Jaer sestienhondert een en twintich. Was geparapheert *I. Magnus vt.* Onder stondt, ter Ordonnantie van de Hoogh-gemelte Heeren Staten Generael. Onderteeckent *C. Aerssen.* Hebbende een uythangende Zegel van Rooden Wassche aen een Koorde van witte Sijde.

Het voorsz Octroy is op den vier en twintichsten Martij ende tienden Iunij sestienhondert twee en twintich by de Ho. ende Mo. Heeren Staten Generael geamplieert, mette Soutvaert op West-Indien ende met eenige andere poincten, gelijck op den voorsz tienden Iunij daer van een Placcaet is geemaneert, ende op den dertienden Februarij sestienhondert drie en twintich een Acte van Ampliatie aen de Compagnie is gegeven, soo als de selve hier na volgen.

NUM. XLV.

EXTRACT

Uyt het Placcaet van den 10. Iunij 1622.

De Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / allen den genen die desen sullen sien ofte hooren lesen Saluyt: Alsoo wy naer rijpe deliberatie van Rade/tot welstant deser Provincien/ en welvaren van de goede Ingesetenen van dien / hebben doen besluyten een Compagnie van Negotie en Trafficque/ alhier in dese Nederlanden / op de West-Indien/ Africa/en andere plaetsen in onsen voorgaenden Placcate van den negenden Junij / in den Jare sestienhondert een en twintigh gedesigneert/met verbot/dat geen Ingeboornen ofte Ingesetenen deser Landen/binnen den tijt van vier en twintich Jaren/naer den eersten Julij doen eerstkomende/en souden vermogen te varen ofte Negotieren binnen de selve Limiten/uytgesondert alleen die by den Octroye aen de voorsz Compagnie verleent zijn/ toegelaten om Zout te mogen varen op Punte del Rey, op het Reglement by ons daer op beraemt/ ofte noch te maecken: Ende dat wy de saecke naerder overgemerckt/ voor der Landen dienst/ende tot vorderinge van de voorsz geoctroyeerde Compagnie / dienstigh ende noodigh gevonden hebben / de voorsz Zoutvaert op Punto del Rey, in de selve Compagnie mede te incorporeren. Soo ist, dat wy / blijvende ons voorgaende Placcaet van den negenden Junij in sijn geheel / mede geinterdiceert ende verboden heb- Num. XLV.

Num. XLV.

ven/ Interdiceren ende verbieden by desen/ dat geene Ingeboornen ofte Ingesetenen deser Landen / binnen den tijdt van de voorsz vier en twintigh Jaren/ upt dese Nederlanden/ nochte de voorsz Ingeboornen ofte Ingesetenen/ oock upt eenige andere Rijcken ofte Landen/ directelijck ofte indirectelijck / en sullen vermogen te varen op de voorsz Zoutvaert van Punto del Rey, anders als upt den Name ende van wegen dese Compagnie / willende ende ordonnerende / dat alle andere Ingeboornen ende Ingesetenen/ die ter contrarie yet verborderen sullen te doen/ ofte bevonden sullen konnen worden gedaen te hebben/ verbeuren sullen Schip ende goederen/ die dateiijck aengetast/ ende ten behoeve van de voornoemde Compagnie/ verbeurt gehouden sullen worden : Ende indien soodanige Schepen ende goederen souden mogen werden daer naer verkocht/ ofte in andere Landen ofte Havenen ghebracht/ hebben wy geordonneert ende gestatueert/ ordonneren ende statueren by desen/ dat de Reeders ende Participanten van dien / in dese Landen woonende/ ofte hier gegoedt wesende/ voor de waerde van dien sullen wesen convenibel / ende geexecuteert mogen worden. Aldus gedaen ende gearresteert ter Vergaderinge van de Heeren Staten Generael / in 's Graven-Hage desen tienden Junij / in 't Jaer ons Heeren duysent ses hondert twee en twintigh. Was geparapheert N. vander Meer vt. Onder stont ter Ordonnantie van de Hoogh-gemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent C. Aerssen.

Soutvaerts Privilegie.

NUM. XLVI.

Acte van Ampliatie van den dertienden Februarij sestienhondert drie en twintigh.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden: Allen den geenen die dese tegenwoordige sullen sien ofte hooren lesen/ Saluyt: Doen te weten: Dat wy op den vier en twintichsten Martij/ Anno sestienhondert twee en twintich voorleden/ in onse Vergaderinge gehoort hebbende / 't gene van wegen de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt / door seeckere extraordinaris Gedeputeerden voorgedragen is / dat omme te beter te vorderen de West-Indische Compagnie/ de Zoutvaert op de Puncto del Rey, gelegen binnen de Limiten van 't Octroy van de selve Compagnie ende te vooren daer van geexcipieert/ in 't voornoemde Octroy nootsaeckelijck diende ende mochte werden begrepen/ ende alle andere Zoutvaerten / buyten de Limiten van 't Octroy gelegen/ vry ende daer buyten gelaten. Dat mede de Hooft-participanten van de voorsz Compagnie / mogen hebben de nominatie van tripel getal/ daer upt de Bewinthebbers verkooren sullen moeten worden: Midtsgaders oock dat de Steden/ daer geen Kameren en zijn / inleggende upt hare Gemeenten op eenen Naem hondert

De Hooft-participanten sullen hebben tripel getal.

hondert duyſent guldens ofte meer/op nominatie als vooren / een Bewinthebber op elcke hondert duyſent gulden ſouden mogen ſtellen / in ſulcke Kamer / daer ſy goedt vinden ſullen hare penningen te brengen. Verſoeckende dat wy 't voorſz Octroy van de voornoemde Weſt-Indiſche Compagnie mette voorſz poincten wilden amplieren/ op dat de Compagnie mochte werden geſlooten / op 't welcke by ons dier tijdt wel ende rijpelijck gedelibereert weſende: Wy verklaert ende geconſenteert hebben/dat de voornoemde Zoutvaert op de Puncto del Rey, begrepen ſal worden/gelijck wy de ſelve deden begrijpen in 't voorſz Octroy van de Weſt-Indiſche Compagnie / op de ordre ende interdictien daer inne begrepen. Ende op de twee andere poincten mede verklaert/ dat in krachte van 't dertiende Articul van 't voornoemde Octroy, dien van Hollandt ende Weſt-Vrieſlandt / gelijck oock alle andere Provincien/vry ſtaet de nominatie van Bewinthebbers / in voegen als vooren/te laten doen ten meeſten dienſte ende voorderinge van de Compagnie/midtsgaders oock geaccordeert ende geconſenteert hebben/dat de Steden daer geen Kameren en zijn / inneleggende uyt hare Gemeenten hondert duyſent gulden ofte meer / op behoorlijcke nominatie van de Hooftparticipanten / ende over elcke hondert duyſent gulden ſullen mogen ſtellen een Bewinthebber/ in ſulcken Kamer/ daer ſy goet vinden ſullen hare penningen te brengē. Van 't welcke wy als nu verſocht weſende by de Bewinthebbers van de Weſt-Indiſche Compagnie/ behoorlijcke Brieven te doen depeſcheren / geparapheert / geteeckent ende gezegelt met onſen grooten Zegel naer behooren / hebben wy in achtervolch van onſe Reſolutie/op den voornoemden vier en twintichſten Martij genomen/deſe onſe Brieven van alle 't gunt voorſz is doen depeſcheren. Belovende 't ſelve goet/ vaſt / ende van weerden te houden ende doen houden / ende ordonnerende eenen yegelijcken hem hier naer te reguleren. Aldus gedaen in onſe Vergaderinge / onder onſen grooten Zegel/ Paraphure ende de Signature van onſen Griffier / in 's Graven-Hage den 13. Februarij 1623. Was geparapheert L. Magnus vt Opte plijcque ſtont/ Ter Ordonnantie van de Hooghgemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent C. Aerſſen. Hebbende een uythangenden Zegel in rooden Waſſche aen een witte Sijde Koorde.

Num. XLVI.

Op elcke hondert duyſent gulden een Bewinthebber te ſtellen daer ſy willen inleggen.

NUM. XLVII.

Ordre ende Reglement, by de Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden gearreſteert, waer op, ende waer naer alle gemonteerde Schepen uyt deſe reſpective Provincien ſullen vermogen te varen in ſeecker gedeelte van de Limiten van 't Octroy van de Weſt-Indiſche Compagnie, hier na geexprimeert.

EErſtelijck: Sal niemandt van de ſelve Schepen vermogen te zeylen naer de Kuſten van Africa noch Nieuw-Nederlandt, ofte elders Num. XLVII.

Num. XLVII. ders daer de Compagnie Negotie sonde mogen hebben / om geenderley oorsaecke/ maer sullen vermogen te zeylen na de Kusten van Brasil: Item in West-Indien, te weten/ de Rivière Oronocque Westwaerts langs de Kuste van Carthagena, Porto Bello, Honduras, Campeche, de Golfo van Mexico, ende de Kuste van Florida, midtsgaders alle de Eylanden binnen de Limiten gelegen/omme aldaer den Koningh van Hispanien/ sijne Onderdanen ende Adherenten alle hostiliteyt ende afbreuck te doen/ te Water ende te Lande.

2. Midts daer vooren (boven 't recht van Sijn Excell. den Heere Prince van Orangie competerende) aen de Compagnie tot een recognitie betalende sestien van 't hondert/ ende dat van 't Provenu by verkoopinge te procederen / van alle Prinsen die sy op den Vyandt sullen doen/bezuyden ofte benoorden den Tropicus Cancri, 't sy in 't gaen ofte keeren/ende dat soo wel van de Schepen / Geschut / als ingeladen Goederen/diese veroveren sullen/ niet uytgesondert.

3. Ende dat suyver/sonder af te trecken eenige onkosten van Equipagie/of andersints: Ende sal de verkoopinge van de veroverde Schepen/Munitien van Oorloge / met den aenkleven van dien / als oock van de ladinge/door de Compagnie moeten geschieden/tot koste van de Veroveraers.

4. De voorsz Schepen sullen oock vermogen Hout / ende Zout te laden/op conditie ende recognitie/allen Ingesetenen deser Geunieerde Provincien voor desen geaccordeert.

5. Alle Schepen die op dese conditien in de Limiten van het Octroy haer sullen willen begeven/sullen alvoorens aengeven ter Kamer van de West-Indische Compagnie daer sy uytvaren willen / hare Persoonen/ende Namen der Schepen mette monture van dien / ende suffisante Borge stellen/dat sy geen Geallieerde ofte Ingesetenen van de Geunieerde Provincien sullen beschadigen / ende haer strictelijck te houden aen de Commissie van Sijn Princel. Excell. ende dat sy de Prinsen ofte Goederen die sy sullen komen te veroveren ofte in te laden/onderwegen niet en sullen verminderen/ verwoeren ofte verbremden/directelijck ofte indirectelijck/maer alle de selve/naer haer vermogen/ getrouwelijck stellen in handen van de Bewinthebberen ter Kamer daer sy uytgevaren zijn / omme by de selve gebracht te worden in haer Packhuysen / ende datelijck aengeslagen / ende gebeneficieert tot bate ende schade van de Veroveraers / ende aen de selve uytgekeert te worden / onder behoorlijcke quitantie / afgetogen de voorschreve recognitie ende provisie van een per Cento voor de Compagnie / blijvende de Judicature over de Prinsen aen de Collegien ter Admiraliteyt respective.

6. Sullen oock gehouden wesen / de Schepen van de West-Indische Compagnie ontmoetende / te strijcken / hare Commissien ende Brieven te vertoonen/ende soo lange sy by de selve sullen blijven 't voeren van de Vlagge moeten toelaten / sonder dat de selve aenpart of deel mogen

mogen pretenderen in de Prinsen die in haer bywesen souden mogen verovert worden/ten ware sy door den Admirael/ Generael/ of Commandeur der selver Schepen van de Compagnie expresselijck tot hulpe waren versocht/ in welcken gevalle alle de Prinsen die by de Schepen van de Compagnie ende haer gesamentlijcker handt verovert worden / sullen gelijckelijcken / nae advenant de Schepen / Equipagien/ monture / ende Volck verdeelt worden / ende daer en boven uyt haer portie het recht van Sijn Princel. Excell. ende de Compagnie/nae rate dat sy van soodanige Prinsen sullen komen te proffijteren. Num. XLVII.

7. Ende ingevalle de Schepen van de Compagnie op eenige plaetsen ofte Schepen van den Vyandt yet wilden exploicteren/ ende eenige Commissievaerders daer op de slagh quamen / die sulcx mede wilde by de handt nemen / soo sullen de selve Commissievaerders moeten afstaen / ende de Schepen van de Compagnie haer werck onverhindert laten doen/ofte ter contrarie doende/vervallen in een breuck van Schip ende goedt te verliesen.

8. Sullen oock gehouden zijn op yeder Schip een Supra Cargo te nemen van de Compagnie/ende in de Kajuyte de kost te geven/blyvende de Maendtgelden tot laste van de Compagnie.

9. Welcke Supra Cargo alle secrete ende andere Resolutien by sal woonen / van de selve / ende van alle besoignes pertinente notitie houden / om tot haren overkomste daer van neffens overleveringe harer Journalen/behoorlijck rapport te konnen doen aen die van de Compagnie.

10. Alle Schepen komende tot Pharnambucq ofte op eenige andere plaetsen daer de Compagnie hare Garnisoenen ende Regieringe heeft/ en sullen niet vermogen eenich volck / goederen ofte geldt van daer te voeren / sonder speciael consent ende acte van de Heeren gedelegueerde Bewinthebberen/ Raden/of Commandeurs in der tijdt zijnde/ op pene van te verbeuren voor elck persoon / die sy alsoo sonder consent sullen overbrengen ses Maenden gagie / gelijck sy aen de Compagnie laest hebben verdient / ende voor al het geldt ofte goederen / boven de verbeurte van al het selve / noch een boete van de halve weerde van dien.

11. Sullen oock niet vermogen aldaer te brengen eenige Coopmanschappen / kléderen/ koussens/ schoenen / hemden ofte andere behoefte / als oock mede geenige Vyvres/het sy natte ofte drooge/ om aldaer tot Pharnambucq, ofte de plaetsen daer omtrent te verhandelen/ ofte verkoopen aen Soldaten ofte Matroosen/op de verbeurte van alle de selve.

12. Edoch soo sy eenige Vyvres overich hadden/ende de selve aldaer wilden laten / sullen die vermogen te presenteren aen de Heeren Gedelegueerde Bewinthebberen ofte Raden aldaer zijnde / die de selve als dan sullen aennemen ten prijse / als sy die binnen dese Landen sullen hebben ingekocht.

Num. XLVII. 13. Sullen oock alle de Schippers ende Matroosen van Commissievaerders / bevrachte ofte gehuerde Schepen / gelijck als die van de Compagnie onderworpen zijn / de Judicature ende Justitie by de Compagnie gestabiliceert in Pharnambucq ende andere plaetsen / over alle questien ende misdragingen by eenige van hun te doen/ gedurende haer verblijven op de Kusten aldaer.

14. Ende of het gebeurde dat eenige der voorsz Schepen Prinsen quamen te veroveren / sullen vermogen die te brengen binnen Pharnambucq, ende de selve aldaer te verkoopen aen de Compagnie / daer van de penningen in dese Landen haer sullen worden betaelt/ overbrengende behoorlijcke Wissel-brieven / ofte ander beschept van de Heeren Gedelegueerde Bewinthebberen/ ofte Raden aldaer zijnde.

15. Ende ingevalle sy de veroverde goederen aen de voornoemde Heeren Bewinthebberen niet en wilden verkoopen / sullen vermogen de selve te leveren in handen van de Compagnie / onder behoorlijcke recepisse/om door de selve mette eerste/ende seeckerste gelegentheyt nae dese Landen gesonden te worden / midts betalende voor de vracht van yder kiste Suyckers/de somme van dertich guldens / ende alle andere goederen nae advenant.

16. Ende indien de Veroveraers hare Suyckeren gelevert hebbende aen de Compagnie/begeeren te verasseureren / ofte verseeckeren om naer dese Landen gevoert te worden/ sullen dat vermogen te doen/ midts betalende voor eene premio twaelf ten hondert/ende dat in specie van de goederen die alsoo overgesonden sullen worden.

17. Indien eenige bevrachte ofte gehuerde Schepen / met hare ingeladen goederen op de reyse gaende naer Pharnambucq eenige Prinsen quamen te veroveren / sullen daer van aen de Compagnie moeten uytkeeren vijftich ten hondert / in conformiteyt van de Resolutie der Negentiene/ in date den vijfden November sestienhondert twee en dertich / ende en sullen de selve niet vermogen uyt haren cours te loopen/ ofte op te houden.

18. Maer hare Goederen ghelost hebbende / sal haer vry staen te kruyssen/midts hebbende behoorlijcke Commissie van Sijn Excell. den Heere Prince van Orangie / ende dat op de conditien de Commissievaerders vergunt. 't Selve werdt mede verstaen van de Schepen die om Hout ende Zout loopen/ ende Commissie mede nemen.

19. Indien oock eenige Schepen quamen te veroveren eenige Prinsen/ geladen met Olye/ Wijnen/ Meel/ ofte andere Vyvres/ ende niet geraden vonde daer mede te keeren naer dese Landen / sullen die mogen in Pharnambucq brengen/ende de selve verkoopen aen de Compagnie/op soo redelijcke conditien/ als sy mette Heeren Gedelegueerde Bewinthebberen/ ofte Raden aldaer zijnde/ sullen konnen accorderen.

20. Ende sullen alle voorgaende Conditien voor desen by de respective kameren met yemanden gemaeckt/ blijven in haer geheel / sonder ten aensien van dit Reglement yets te pretenderen.

21. Ende

21. Ende en sullen geen Bewinthebbers / noch yemandt in den Eedt van de Compagnie zijnde / vermogen part ofte deel te hebben in eenige Commissievaerders op den Buyt alleen uytgaende.

22. Ende dit alles by provisie / tot dat anders sal werden geordonneert.

Aldus gedaen ende gearresteert ter Vergaderinge van de Hooghgemelte Heeren Staten Generael / in 's Graven-Hage den vijftienden Julij 1633. H. van Nyeveen vt. Onder stondt ter Ordonnantie van de selve. Geteeckent Cornelis Musch.

NUM. XLVIII.

Naeder Ordre ende Reglement van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden, gearresteert by advijs ende deliberatie van de Bewinthebberen van de Generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie, ter Vergaderinge van de Negentiene, waer nae alle ende een yder Ingesetenen van de Geunieerde Provincien, sullen vermogen te halen Hout, Taback, Cattoen, ende alderhande Waren ende Coopmanschappen, vallende in seecker gedeelte van de Limiten van 't Octroy der voornoemde Compagnie hier na geexprimeert.

1 EErstelijck/ sullen de Schepen der voorsz Ingesetenen vermogen te zeylen naer West-Indien: Te weten/ de Reviere Oranocque, Westwaerts langhs de Kuste van Cartagena, Porto Bello, Honduras, Campesche, de Golfo van Mexico, ende de Kust van Florida, midtsgaders alle die Eylanden binnen die Limiten gelegen / maer en sullen om geenderley oorsaecken vermogen te varen naer de Kust van Africa noch Nieuw-Nederlandt/ oft elders daer de gemelte Compagnie Negotie heeft. Num. XLVIII.

2. De Schepen willende varen nae de boven-verhaelde gepermitteerde plaetsen / sullen versien moeten worden met Commissie ende schriftelijcke authorisatie van de Kamer der meergenoemde Compagnie/ ter plaetse daer die voorsz Schepen uytgerust ende geequipeert werden.

3. Ende gehouden zijn op te nemen een super Carga, de welcke sijn Tafel ende plaetse hebben sal in de Kajuyt tot last van 't Schip ende Reeders van dien/ neffens andere die aldaer by de Schipper ofte Reeders geordonneert zijn / ende sal de voorsz super Carga met alle respect ende eerlijckheyt bejegent worden / blijvende sijne Maendtgelden tot laste van de Compagnie.

4. Doch van de Schepen alleen om Zout varende/ sullen in plaetse van dien den Schipper/ Stierman/ ende Hooghbootsman/ met eenige

Num. XLVIII. ge hare principale Reeders by ware woorden respectivelijck belooven/ in plaetse van Eede die sy t'allen tijde (des versocht zijnde) ghehouden blijven te doen/ dat sy perfect Journael sullen houden / ende doen houden van haer reyse/ende waer sy sullen gevaren hebben/ wat sy ingeladen ende gehandelt hebben / ende de selve Journalen ofte autentieque Coppen van dien tot haren koste t'haerder wederkomste aen de Compagnie moeten overleveren.

5. Ende sal de Schipper / als oock sijne Reeders specialijck belooven dat sy boven de Convoyen van alle haer ingeladen of gehandelde goederen / de navolgende recognitien trouwelijck betalen sullen / ten minsten nampaiseren in handen van de Compagnie voor ende al eer sy sullen beginnen te lossen/op pene van haer vryheyt te verbeuren/ als in den Octroye Articulo primo.

6. Welcke Schepen behalven het recht van Convoy ende Licent van wegen het Landt de Compagnie vergunt / daer en boven dien onvermindert aen de Compagnie ter Kamere daerse uytgevaren zijn/ sullen betalen tien ten hondert van alderhande Stockvis-hout / Rootverf-hout ende Campesche-hout/van Letter-hout/seven ende een half ten hondert/van Pock-hout ende Geel-hout vijf ten hondert/van Tabacq / Cattoen / Huyden ende alle andere Coopmanschappen ende Vruchten die in West-Indien vallen/al waren die verhandelt acht ten hondert/alles in specie of in gelde tot keure van de Compagnie.

7. Welverstaende dat de Compagnie het Hout / Coopmanschappen / Gewassen / Vruchten / &c. vallende ter plaetse daer de selve hare Forten heeft/ aen haer behout.

8. Ende sullen ghelijcke recognitie betalen alle vreemde ende uytheemsche de voorsz Waren met eygen gehuyrde of bevrachte Schepen van dese Landen inbrengende/'t zy die a droiture komen / ofte dat sy in andere Landen haer last mochten ghebroocken hebben / uyt wat oorsaecke sulcks oock soude mogen zijn geschiet.

9. Welcke sullen moeten lossen ten overstaen van de Gecommitteerde uytte respective Kameren / ende de recognitie in specie van goederen betalen.

10. Ende op dat alles getrouwelijck naergekomen werde/sullen alle de Schippers / de Schepen uyt dese Landen in West-Indien varende/ voor haer vertreck belooven dat sy met de voorsz Schepen ende Ladinge hier te Lande wederom komen sullen / onder verbandt van hare Schepen ende Goederen.

11. Sullen oock geen Goederen uyt hare Schepen mogen lichten/ als nae datse aen de Kamer daerse inkomen ende haer last breecken/sich hebben aengegeven / ende der selver consent bekomen om te mogen lossen.

12. Ende reserveren aen ons de Interpretatie van de voorgaende Articulen/voor soo veel daer eenige duysterheyt in mochte worden bevonden.

13. Ende

13. Ende op dat een yder hier van kennisse ende wetenschap mach bekomen/hebben haer Ho. Mogende 't selve by aenplackinge alomme daer 't behoort doen notificeren.

Aldus ghedaen ende gearresteert ter Vergaderinge van de Hoogh-gemelte Heeren Staten Generael/in den Hage den sestienden October sestienhondert seven en dertich. Was geparapheert C. Tereiteyn vt. Onder stondt/ ter Ordonnantie van de selve/in absentie van den Griffier. Geteeckent/ G. van Arnhem, zijnde op 't spatium gedruckt het Cachet der selver Hoogh-gemelte Heeren Staten Generael in rooden Wassche.

NUM. XLIX.

West-Indische Compagnie.

Reglement by de West-Indische Compagnie, ter Vergaderinge van de Negentiene, met Approbatie van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael, over het openstellen van den handel op Brasil, provisioneel gearresteert.

DE Staten Generael der Vereenighde Nederlanden/ doorgesien ende overwogen hebbende het Accoort ende Verdrach hier nae geinsereert/hebben nae voorgaende deliberatie goet gevonden ende verstaen 't selfde midts desen te approberen ende ratificeren na sijne forme ende inhoudt/ sulcx het selve accoort ende verdragh leyt op approbatie van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden/provisionelijck besloten by Bewinthebberen van de Generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie/ ter Vergaderinge van de Negentiene/ over het openen ende vry stellen van den Handel ende Negotie op de Stadt Olinda de Pharnambuco, en de Kusten van Brazil. Num. XLIX.

1. Alle Inwoonders deser Geunieerde Provincien/ Onderdanen van hare welgemelte Ho. Mog. Participanten zijnde/ of die 't recht van Negotie daer van verkregen hebben/ sullen vermogen pro rate, ende naer proportie van haer Capitael Jaerlijcx eens (het gaen ende komen voor een voyagie gereeckent) te handelen selfs ofte door hare Factoors ende Commisen/ op de Kuste van Brazil al gereets by de gemelte Compagnie door Godes genade bemachticht/ ofte noch te bemachtigen/ als mede op de aenleggende Landen daer den Koningh van Spaengien geen gebiedt en heeft/ ende andere Luyden die de selve handelinge soecken ende ghedoogen/ alderhande Coopmanschappen van hier derwaerts/ ende van daer herwaerts/ uytgesondert den Neger-handel/ Amunitie van Oorlogh ende Brazilie-hout/ welcke de Compagnie met uytsluytinge van alle andere in 't geheel aen haer reserveert.

Participanten ofte haer recht hebbende.

Drie specien aen de Compagnie gereserveert.

Num. XLIX.

serveert. Ende ten regarde de Portugesen ende de SSrs. d'Ingenhos ende andere Ingesetenen van Brazil/ hare middelen die sylieden tot onderhouden van hare Suyker-molens/ Rietvelden/ Coralen ende andersints hebben te employeren/ niet toe en laet soo notable Capitalen in de Compagnie te herideren/ als sylieden hebben te verhandelen/ sullen sylieden/ hoe wel geen Participanten zijn/ mede vermogen van Brazil herwaerts/ ende van hier derwaerts te handelen/ ter waerdye van de goederen die sy herwaerts senden sullen/ midts verklarende dat de selve haer eygen goederen zijn.

Inwoonders van Brasil.

Wie niet mogen handelen.

2. Egeen Bewinthebberen/ Item geen Dienaren die in Brazil in Eedt/ dienst ende gagie van de Compagnie zijn/ sullen aldaer vermogen part ofte deel te hebben in eenige particuliere Negotie over Zee/ verpachtinge van generale Middelen of Impost/ directelijck of indirectelijck.

Aengeven en visiteren van de goederen alhier.

3. Alle uytgaende goederen alhier te laden by de eygenaers ofte hare Factoors/ sullen aengegeven worden in de respective Kameren ende in hare Magasijnen ghebracht/ om aldaer door Commissarisen van de Compagnie gevisiteert/ ende by der selver ordre/ onder behoorlijck cognossement/ in des Compagnies eygen ofte bevrachte Schepen/ op behoorlijck vracht ende avarie hier nae te specificeren/ ingeladen/ ende in Brazil in de Haven van Olinda de Pharnambuco, in 't publijck Magasijn weder ontladen/ ende naer gedaen reveu/ door Commissarisen gelevert te worden aen soodanich persoon of personen/ de welcke de selve door de Beladers van dien geconsigneert ende toegesonden sullen wesen/ ofte volgens de cognoscemente daer toe gerechticht sullen zijn.

Van gelijcke in Brasil.

4. Gelijck mede alle goederen van daer herwaerts aen te Schepen/ in Pharnambuco op gelijcke maniere aengegeven/ gevisiteert/ geregistreert/ ende geladen sullen moeten worden.

Opslaen der goederen.

5. Ende hier te Lande gearriveert zijnde/ salmen de selve op gelijcke wijse in de Magasijnen van de Compagnie opslaen/ ende naer gedane visitatie/ uytleveren den genen aen den welcken die geconsigneert overkomen.

Tijdt van de leverantie te doen.

6. Welverstaende dat noch bewinthebberen alhier/ noch hare Ministers aldaer/ sullen vermogen eenige leverantie te doen/ voor en al eer de Compagnie wegen haer recht van recognitie ende bedongen vracht volkomentlijcken sal wesen betaelt/ op pene van confiscatie van de goederen/ ende het pack ofte packen daer inne die verswegen ofte qualijck aengegeven goederen sullen worden bevonden/ ten behoeve van de Compagnie.

Roerende 't vervoeren van Waren in Brasil binnen 's Landts

7. Ende of het gebeurde dat d'Eygenaers/ Facteurs ofte Commisen/ eenige goederen alsoo van hier in Pharnambuco gebracht ende ontladen/ elders binnen de Limiten voornoemt begeerde te vervoeren ende te verhandelen/ soo sullen sy 't selve op gelijcke maniere in de schepen van de Compagnie vermogen te doen/ midts alvoorens met de Regeerders aldaer wegen de te betalen vracht behoorlijcken accorderende/

Num. XLIX.

rende met pertinente verklaringe werwaerts ſy de ſelve van meeninge zijn te vervoeren / ende ſuffiſante cautie ſtellende datſe die nergens anders of buyten de voorſz Limiten ſullen vervoeren / op de verbeurte van de ſelve goederen / ende provenu van dien / indien ſy ter contrarie quamen te doen / noch geenderhande Ammunitie en ſal mogen vervoert worden.

8. Alle goederen die van hier na Pharnambuco in de Schepen van de Compagnie ſullen worden overgevoert / ſullen alhier aen de Compagnie voor Tol betalen tien ten hondert / nae advenant die alhier verklaert ſullen worden waerdich te zijn / ende die van daer herwaerts worden overgeſonden twintich van 't hondert aldaer in ſpecie ofte gelde / tot keure van de Compagnie / blijvende tachtich voor den eygenaer / ende daer en boven hier te Lande een groote van yder pondt Suycker van alle ſoorten.

Tol of recognitie.

9. Ende indien yemandt ſich in 't waerderen van ſijne goederen quame te miſgrijpen / ſal de Compagnie vry ſtaen de goederen te aenveerden / midts een feſte part meer gevende.

Soo de goederen qualijck aengegeven worden.

10. Over de vrachten van de goederen die van hier derwaerts gaen / ſullen de eygenaers ofte Facteurs alvooren hier te Lande met de Compagnie accorderen naer de waerdye ende gelegentheyt van de goederen / ende de ſelve vracht ende avarye betalen aldaer in gelde ofte Suyckeren / tot ſulcken prijſe als de ſelve daer inder tijdt waerdich ſullen weſen / tot keure van de Beladers: Maer van gelden die derwaerts geſonden ſullen worden / ſullen alleen betalen drie ten hondert voor recognitie / ende twee ten hondert voor vracht ende avarye / op verbeurte van het ſelve geldt aen de Compagnie.

Vracht ende avarye naer Braſil.

11. De goederen die van Pharnambuco herwaerts komen / ſullen voor vracht ende ordinaris avarye betalen voor yder vat ofte Connelado hondert en tien guldens / te reeckenen vier en vijftich Aroben ſuyver Suyckeren voor een Connelado / ende alle andere Waren te reduceren naer advenant.

Vracht ende avarye van Braſil.

12. Ende op dat een yder wel gerieft werde in 't verſenden van ſijne goederen / ende de Kameren in haer gerechticheden ongeprejudicieert blijven. Soo is goet gevonden met ſucceſſive beurten bequame Schepen aen te doen leggen / aen de welcke die gene die eenige goederen willen affchepen / haer in tijdts ſullen aengeven / ende leveren in de Pack-huyſen der Kameren / welckers beurte is een Schip af te laden / met dien verſtande / dat ſoo de ſelve ſoude moeten hare goederen van d'een Kamer in d'ander ter ladinge brengen / de affchepende Kamers de onkoſten van de Lichters tot aen Scheepsboort ſullen dragen / gelijck ſy mede ſullen dragen de onkoſten om de Retouren te leveren in de reſpective Kameren / daer onder die t'huys hooren.

Schepen by beurten aen te leggen.

13. Alle welcke Schepen in Braſil ontloſt ende weder geladen zijnde / ſullen moeten inkomen ter Kamere van de welcke ſy gebracht ofte uytgevaren zijn.

Waer de Schepen inkomen moeten.

14. Voorts

Num. XLIX.

14. Voorts indien eenige Persoonen of Familien oock geen Participanten zijnde/ haer metter woon naer Brazil souden willen transporteren om hun aldaer te geneeren met Coophandel / Hantwercken/ en eerlijck Ambacht / bouwen van Ingenhos/ Landtneeringen ende diergelijcke/ 't sy met haer industrie ende geleertheyt/ van wat qualiteyt die oock mocht zijn/ allen de soodanigen sullen by de Compagnie / met de behoeften tot haren professie noodich/ op recognitie als vooren/ ende haer eygen kosten overgevoert worden/ midts dat sy aenwysinge doen waer mede sy aldaer haer meynen te geneeren.

Particuliere Vrye lieden.

15. Ende soo yemandt in dienste van de Compagnie daer te Lande zijnde/ sijnen dienst conform den Articul-brief op den welcken hy overgaen is/ volbracht hebbende / ontslagen begeert te wesen/ sal 't selve by den Raedt mogen versoecken / ende aldaer mogen blijven woonen als Borger.

Die sijn tijdt uytgedient heeft.

16. Eyndelijck sal de Compagnie goede ordre stellen/ dat niemandt van de Inwoonderen aldaer te Lande in sijne conscientie werde beswaert/ midts dat hy hem stil drage/ ende geen publijck schandael/ 't sy met woorden of wercken en geve / ende versorge dat alle ende een yder in Borgerlijcke ruste werde onderhouden: Tot welcken eynde alreede eenen Politijcken Raedt is ingestelt/ ende sullen van tijdt tot tijdt Magistraten naer de forme van Regieringe daer te Lande noodich/ geordonneert werden.

Niemandt in sijn conscientie te beswaren.

17. Ende op dat een yder hier van wetenschap mach bekomen/ sullen haer Ho. Mog. 't selve by affixie / soo hier als in Brasil laten notificeren/ waer nae een yder hem sal hebben te reguleren.

Notificatie.

Aldus gedaen / geapprobeert ende geratificeert ter Vergaderinge van de Hooghgemelte Staten Generael / den negen en twintichsten April sestienhondert acht en dertich. Was geparapheert/ A. Ploos van Amstel, vt. Onder stondt/ Ter Ordonnantie van de selve/ Geteeckent Cornelis Musch. Zijnde op 't spatium gedruckt het Cachet van de selve Heeren Staten/ in rooden Wassche.

Approbatie.

NUM. L.

Verhooginge van de Capitalen in de West-Indische Compagnie, gearresteert by de Vergaderinge van de Negentiene van de selve Compagnie, gehouden tot Middelburch, in de Maendt van Junius 1639.

ALsoo tot welstandt van de Generale West-Indische Compagnie/ naer diverse Conferentien/ gehouden tusschen de Heeren Gecommitteerde uyt de Vergaderinge van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael deser Vereenichde Nederlanden ter eenre / ende de Gecommitteerde Bewinthebberen uytte Vergaderinge der Generale Geoctroyeerde

troyeerde West-Indische Compagnie / als mede de Gecommitteerde uytte Vergaderinge van de Hooft participanten ter andere zijden / goedtgevonden is het Capitael van de gemelte Compagnie de helft te verhoogen. So wert by desen alle Participanten van de meergenoemde Compagnie genotificeert / haere verhoogingе te doen op de termijnen ende Conditien als volcht / Te weten : Num. L.

Dat primo Augusti sestienhondert negen en dertig by de respective Kamers hare Bouckhouders de bylage van vijftich per cento over de nieuwe Actien / alle de Participanten die de selve hebben ghedaen / op hunne Reeckeninge sullen werden aengeschreven / ende dat daer mede de Jaerlijcxse afgifte van acht ten hondert sal komen op te houden / waer mede dat alle de Actien weder gelijck sullen staen / ende oude Actien of Capitalen zijn.

2. Dat de inteyckeninge van vijftich per cento verhoogingе van oudt en nieuw Capitael / met verklaringe in wat Kamer sy de selve verhoogingе ende transport sullen begeren te doen / sal moeten geschieden ter plaetse daer de Actien of Capitalen bekent zijn van primo Julij sestienhondert negen en dertich in drie Maenden / die expireren sullen metten lesten September daer aen volgende / midts welcke verklaringe sy sullen tijdt hebben om 't selve transport te doen tot het expireren van den geprefigeerden tijdt van betalinge van de laetste paeye / sonder daer van yets aen de uytgaende ofte inkomende Kamer te betalen / soo dat die sodanige verklaringe by syne teeckeninge niet sal hebben gedaen / daer van sal zijn ende blyven versteecken.

3. Dat de toelage van vijftich per cento van nieuw Capitael niet sal mogen verhoocht worden.

4. Dat de betalinge van de verhoogingе van 't oudt ende nieuwe Capitael / sal moeten geschieden met contant gelt in drie termynen / het eerste primo augusti sestienhondert negen en dertich / het tweede primo Augusti sestienhondert veertich / ende het derde primo Augusti sestienhondert een en veertich toekomende.

5. Ende sullen de Participanten / verhoogers van soodanige Actien ofte Capitalen / de betalinge van dien in 't geheel oft deel ghedaen hebbende / daer van en van haer oudt en nieuw Capitael als bylage een afgifte van ses ten hondert Jaerlijcx ontfangen.

6. Daer en tegen die op de precisen tijdt niet en betaelt / sal acht ten hondert moeten betalen / sonder nochtans onder dat pretext de penningen inne te houden.

7. Voorts soo 't gebeurde (doch buyten vertrouwen) dat yemandt van de Participanten binnen de geprefigeerden tijt hare verhoogingе niet en hadde ingeteyckent / so sullen de Bewinthebberen van soodanige Kamer ofte Kameren vermogen tot laste der selver Capitalen / de voorsz Penningen die uyt krachte deser verhoogingе en inteyckeninge op sijnen tijdt moeste betaelt werden / mogen negotieren / tot soodanige interest als sy luyden die best sullen weten te bekomen / ofte ten

Num. L. prijse als by resolutie der Negentiene sal werden gearresteert / welcke interesten of verloopen de Eygenaers betalende ende afleggende / als verhoogers als dan sullen aengenomen werden / ende eerder niet.

8. Ende op dat de voorsz verhooginge met meerder vrucht ende contentement van de Compagnie ende Participanten mochte geschieden / hebben hare Ho. Mog. aengenomen met allen ernst te bevorderen / gelijck alreede eenige Provincien dies aengaende hare consenten hebben gedragen / dat volgende de Remonstrantie by de Gedeputeerde van de Compagnie op den 5. April lestleden overgelevert / de Compagnie by den Staet van den Lande met 500000 gulden contant / ende 700000 Jaerlijcxse gifte / geduerende de resterende Jaren van het loopende Octroy gesubsidieert / ende het Octroy noch voor vijf en twintich Jaren geprolongeert mach worden / om alsoo de Compagnie tot een gewenschten staet te brengen.

9. Ende sullen de Gedeputeerde Bewinthebberen hun gereet houden om soodanige inteeckeningen te ontfangen / alle werckendagen van 's morgens ten negen uren tot elf uren.

NUM. LI.

Accoordt tusschen de Bewinthebberen ende Hooftparticipanten van de West-Indische Compagnie, met approbatie van de Hooge ende Mogende Heeren Staten Generael gemaeckt.

Num. LI. DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / allen den genen die desen tegenwoordige sullen getoont worden / Saluyt: Doen te weten. Alsoo op 't vertooch aen ons gedaen / by eenige Gedeputeerden van de Hooftparticipanten van de Geoctroyeerde West-Indische Compagnie ter Kamere van Amsterdam / dat de selve tot verscheydene reysen hen vervoecht hebben gehadt / soo in 't Collegie van de Bewinthebberen / als oock meermalen met hare Gecommitteerden gebesoigneert / ten eynde in tijdts goede ordre ende reglement soude werden genomen ende ghestabiliceert / tot contentement van de goede Participanten / op dat de saecken te beter ende met meerder vrucht op 't spoedichste in 't werck gestelt / ende dienvolgende in treyn gebrocht soude mogen worden / versoeckende onse Approbatie / 't sy by forme van Ampliatie van 't Octroy / ofte andersints by raminge van ordre van de voorsz particuliere Kamer tot Amsterdam ofte soo wy te rade souden vinden / over eenige poincten ons tot dien eynde gepresenteert / ende wy alvoorens daer op te resolveren / goet hebben gevonden Coppen daer van over te senden aen de respective Kameren van de West-Indische Compagnie / om de selve rijpelijck te examineren / mette Hooftparticipanten communiceren / ende hare Gedeputeerden / mitsgaders eenige

Gedeputeerden van de Hooftparticipanten by ons te senden / volkomentlijck ghelast ende geauthoriseert / om daer over / ende wat noch voorts tot bevorderinge van soo een noodige saecke soude mogen dienen/in onderlinge conferentie te komen/ende soo doenelijck/ finalijcken t'accorderen / op onse approbatie / ende dat de Gedeputeerden van de respective Kameren/Directeurs/ ende Hooftparticipanten in competenten getaile daer op alhier zijn gekomen/ende volgens ten overstaen/ inductien ende tusschenspreken van onse Gecommitteerden / na verscheyden gehoudene Conferentien/Communicatien en Deliberatien/ eyndelijck als Bewinthebbers / Directeurs / en Hooftparticipanten/ sonder prejudicie van de Provincien ende respective Steden / tot voorderinge van de West-Indische saecke verdragen en onderlinge gheaccordeert hebben dese navolgende Articulen. Num. LI.

Ten eersten: Dat geene veranderinge/Extentien/ nochte Interpretatie van het Octroy ofte dependentien van dien sullen werden versocht/by de Bewinthebbers / noch by de Hooftparticipanten ofte yemandt anders / dan na voorgaende convocatie / communicatien ende approbatie van het meerendeel der Bewinthebberen ende Hooftparticipanten/ die in de Vergaderinge sullen present zijn. *By niemandt eenige interpretatien op het Octroy te mogen versoecken sonder weten van de Bewinthebbers ende Hooftparticipanten.*

2. Dat in alle Vergaderingen daer Bewinthebberen ende Hooftparticipanten t'samen / ofte daer de Hooftparticipanten alleen / ende apart sonder de Bewinthebberen sullen besoigneren / alle nominatien/ deputatien / ende electien met eenen name t'seffens sullen geschieden / met besloten briefkens den presiderenden in handen te geven / ofte op andere secrete manieren. *Alle nominatien op eenen name seffens te doen.*

3. Dat de Compagnie geene Penningen op interesse ofte deposito sal mogen lichten / dan met advijs ende consent van 't meerendeel der Bewinthebberen ende Hooftparticipanten / doch sullen de respective Kameren in voorvallende noot/ voor een reyse alleen mogen lichten elck een twintichste deel van 't ingeleyde Capitael in hare Kamer/sonder dat by de selve Kameren meerder lichtinge sal werden gedaen/ voor ende aleer d'eerste gelichte Penningen sullen zijn afgelost. *Geen penningen te lichten sonder kennisse van het meerendeel van de Hooftparticipanten dan de Bewinthebberē een 20. deel te mogen lichten voor haer Kamer.*

4. Dat alle Reeckeningen by het vijftiende Articul van 't Octroy gementionneert / sullen gedaen worden nae stijle van Negotie / aen de Gecommitteerde by de Hooftparticipanten te nomineren/ ende onder eede t'admitteren/binnen den tijdt in 't voorsz vijftiende Articul begrepen / welcke Gecommitteerde daer af alleene in 't gros aen de andere Hooftparticipanten rapport sullen doen / doch sullen de selve Gecommitteerden by eede verbonden zijn/ niet t'ontdecken/ maer alles secreet te houden/dat de Bewinthebberen secreet moeten houden: Sullen mede 't Verbodt by het een en dertichste Articul van 't Octroy nopende 't koopen ende 't verkoopen / den Bewinthebberen gedaen / onderworpen zijn/ gedurende den tijdt van twee Jaren. *Reeckeninge doen aen de Gecommitteerde van de Hooftparticipanten. De Gecommitteerde op de Reeckeninge alles te visiteren.*

5. Dat de selve Gecommitteerden sullen hebben ende exerceren van wegen de Hooftparticipanten/het recht den Agenten gegeven Articul

Num. LI.

seven en twintich ende vergunt: Ende voorts de Boecken/ Facturen/ ende andere documenten/ tot dien eynde tot haerer believte te mogen nae sien/ ende de Coopmanschappen ende Brieven die de Commercie aengaen/ visiteren.

De eerste twee vacerende plaetsen tot Amsterdam ende Zeelandt, absoluyt by de Hooftparticipanten te vervullen, de selve sijn ende blyven revocabel aen de Hooftparticipanten.

6. Dat de eerste twee vacerende plaetsen der Bewinthebberen tot Amsterdam/ als mede de twee eerste van Zeelandt/ ende d'eerste in de Kamer van de Maze/ sullen successivelijck gesuppleert ende vervult worden/ by de Hoofparticipanten van de respective Kameren/ absolupt by pluraliteyt van stemmen/ staende onder den selven eedt/ hebbende administratie als de andere Bewinthebberen/ ende sullen gehouden zijn den Hooftparticipanten te communiceren 't gene haer aengaet/ haer recht in de selve Vergaderinge van Bewinthebberen te bewaren/ naer gelegentheyt van saecken/ de selve te convoceren/ ende specialijck aen de voorsz Hooftparticipanten verbonden ende revocabel zijn/ blyvende successivelijck de resterende Bewinthebberen van de respective Kameren eligibel volgende het Octroy/ ofte soo als in de respective Provincien albereyts is geordonneert/ ofte noch geordonneert soude mogen worden: Ende dat by provisie twee uyt de Hooftparticipanten van elcke respective Kameren van Amsterdam ende Zeelandt/ ende eene uyt de Kamer van de Maze gecommitteert sullen werden/ boven die in de voorige Articulen vermeldt zijn/ om ondertusschen 't voorsz recht van de selve te bewaren/ tot dat een ofte twee plaetsen sullen vacant zijn.

By provisie twee uytte Hooftparticipanten van elcke Kamer te stellen, tot de plaetsen vacant zijn.

Als de 19. vergaderen een van de twee provisionele te mogen senden, die stemme als een van de 19. sal hebben, met noch eenen geassocieerden, doch geen stemme in de 19. hebben.

7. Soo wanneer de Negentiene sullen komen te vergaderen/ sullen de Hooftparticipanten van de Kamer van Amsterdam/ eene uyt de voorsz twee Bewinthebberen of provisionele Gecommitteerden mogen eligeren/ om te wesen eene van de acht Bewinthebberen in de selve Vergaderinge/ van wegens de Kamer van Amsterdam te compareren/ gelijck mede de Hooftparticipanten van Zeelandt uyt de voorsz twee Bewinthebberen of provisionele Gecommitteerden by hun absolutelijcken gestelt/ sullen mogen kiesen eene/ om te wesen eene van de vier Bewinthebberen van wegens haer Kamer in de Vergaderinge van de Negentiene te compareren. Ende sullen daer beneffens de voorschreve Hooftparticipanten/ soo van de Kamer van Amsterdam als van Zeelandt/ noch mogen eligeren elcx eene uyt de be-eedichde Gecommitteerde/ Articul vier ende vijf vermeldt/ om de voorsz Gedeputeerden elcx in den sijnen t'assisteren in de voorsz Vergaderinge van de Negentiene/ sonder dat nochtans de selve geassocieerden stemme apart sullen hebben: Ende ten eynde de andere Kameren mede kennisse van saken op de selve Vergaderinge verhandelt mogen hebben/ sal die geassocieerde van de Kamer van Amsterdam/ den Hooftparticipanten van 't Noorder-quartier ende van Stadt ende Landen: Ende die geassocieerde van de Kamer van Zeelandt/ die van de Maze adviseren van 't gebesoigneerde in de voorsz Vergaderinge/ voor soo vele 't selve communicabel sal zijn.

Amsterdam te adviseren 't Noorder-quartier, Stadt ende Landen, Zeelant, de Mase van 't gebesoigneerde in de 19. gedaen.

8. Dat

8. Dat naer desen niemant tot Bewinthebber sal mogen geeligeert worden/ die in dienst van de Compagnie van Oost-Indien is / sullen oock Vader ende Soon/ item Broeders van heelen ende halven bedden geen Bewinthebberen in eene Kamer te gelijck mogen wesen : Ende sullen de Bewinthebberen geen provisie genieten/ ten sy dat sy ten dienste van de Compagnie behoorlijck vaceren. Num. LI. Ordre op de Bewinthebbers.

9. Alsoo het noodich is om een yeder te voldoen/ dat den tijdt om in dese Compagnie te teeckenen ende te herideren noch geprolongeert werde/ tot contentement soo van de Ingesetenen als Uytlandtsche dat daerom voor de Ingesetenen tot ultima Augusti / ende voor de Uytlandtsche tot ultima Octobris toekomende/ beyde Stylo novo inclusys/ de voorsz inteyckeninge geprolongeert / ende bekent gemaeckt worde door affixie van Biljetten / sonder dat naer dien dach yemandt anders sal mogen ingenomen ofte ingelaten worden / maer dat een yeder Kamer gehouden sal zijn den eersten dach naer ultimo Octobris sijne Capitalen te sluyten / ende acht dagen daer naer coppen aen malkanderen oversenden : welverstaende dat de aengevangene Equipagie / haren voortganck sal hebben tot dienste van de Compagnie/ ende dat de gene die hare Penningen voor andere hebben gefurneert / ende noch sullen furneren daer van interesse sullen genieten tot discretie van de Negentiene. Niet te teeckenen nae ultima October 1623. Die penningen te voren hebben geforneert interest te genieten nae discretie van de Negentiene.

10. Ende aengaende de generale Reeckeninge articul sestien / ende het veranderen van het derdendeel der Bewinthebberen articul veertien in 't Octroy gementioneert / om eene goede ordre ende generalen voet in alle Kameren daer in te houden / is noodich gevonden dat de selve generale Reeckeninge geschiede (ses Jaren nae date van 't geven van 't Octroy beginnende den derden Junij sestien hondert een en twintich Stylo novo) naer costume van Coopmanschap in het openbaer/ mede ten overstaen van de voorsz Gecommitteerde van de Hooftparticipanten van de respective Kamer/ ende soo voorts successivelijck elcke ses Jaren te doen diergelijcke generale Reeckeninge: Doch sal by de Vergaderinge van de Negentiene/ op 't verbolch van de Reeckeningen naerder ordre beraemt worden/ ten eynde de afgaende Bewinthebberen/ met gesuyverde Reeckeninge / ist doenelijck / mogen scheyden: Ende sal de veranderinge van 't derdendeel der Bewinthebberen / eerst geschieden ses Jaren nae den derden Junij deses Jaers sestien hondert drie en twintich / ende soo voorts successivelijck elcke twee Jaren conform het Octroy. Reeckeninge te doen ses Jaren na 't gegeven Octroy. Veranderen van Bewinthebberen, over een derdendeel ses Jaren na den 3 Iunij 1623

11. Dat niemant het Hooftparticipants recht sal mogen genieten/ dan die van den beginne heeft ingeleght / oft andersints twee Jaren op de Boecken bekent is/ voor sijn eygen Reeckeninge in dese Compagnie te herideren/ soo veel een Bewinthebber in de respective Kameren ghehouden is te doen/ volgens den Octroy / behalven dat Kinderen/ ende alle andere Erfgenamen/ die op eenen name de respective volle sommen voor hun eygen erven/ datelijck na de erffenisse gequalificeert sullē zijn. Niemandt mach Bewinthebber zijn, dan moet twee Iaren in de Compagnie gehadt hebben 4000. gulden.

Num. LI.

12. Indien eenige saecken voorvallen daer uyt processen souden mogen verrijsen / tot ondienste van de Compagnie / sullen de Bewinthebberen in alle manieren arbeyden / de selve in 't minnelijck neer te leggen (soo doenelijck) indien niet / de saecken communiceren met de Hooftparticipanten / om met gemeen advys daer in gedaen te worden soo als tot meesten dienst van de Compagnie bevonden sal worden te behooren.

Geen Processen te gedoogen met consent van de Hooftparticipanten.

Soo ist, dat wy de voorsz Articulen geexamineert ende overwogen hebbende / ende tot de eenicheyt ende goede correspondentie tusschen de Bewinthebberen ende Hooftparticipanten / midtsgaders tot bevorderinge van de West-Indische Compagnie ghenegen wesende / hebben met advys van den Heere Prince van Orangien / goet gevonden de selve t'aggreeren / ende te approberen / aggreeren ende approberen mits desen / verstaende dat de selve by de Bewinthebberen / Participanten / ende yder een / daer aen gelegen zijnde / nevens de articulen van 't Octroy / punctuelijck sullen worden naergekomen ende achtervolght / ghelijck of sy den Octroy waren geinsereert / alsoo wy bevinden 't selve tot dienste van de West-Indische Compagnie alsoo te behooren. Gegeven onder onsen grooten Zegele / Parapheure / ende de Signature van onsen Griffier / in 's Graven-Hage den een en twintichsten Junij sestienhondert drie en twintich. Was geparapheert N. van Bouckhorst vt. Onder stondt / Ter Ordonnantie van de Hooghgemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent C. Aerssen. Hebbende een uythangenden Zegel in rooden Wassche / aen een witte Sijde Koorde.

NUM. LII.

Provisionele Instructie voor de Generale Reecken-Kamer.

Num. LII.

1. SUllen sorge dragen dat het Octroy mette Ampliatie van dien in allen deelen geobserveert en naergekomen wort.

2. Sullen Reeckeninge houden hier te Lande met alle de Kameren respective / niet alleen in 't generael van hare administratie maer oock specialijck van haer uytgesonden Schepen en Cargasoenen / als mede van alle Retouren ende binnenlandtsche Inkomsten by de selve genooten ende employen ofte onkosten in eeniger wijse gedaen / tot welcken eynde de respective Kameren sullen ghehouden zijn van drie tot drie Maenden (sulcx dat uytterlijck binnen de vierde Maendt overgelevert sullen moeten worden) haer over te senden alle Reeckeningen ghetekent ende opgenomen ten minsten by twee Bewinthebberen der selver Kameren / geene uytgesondert van wat nature die soude mogen wesen / omme by haer naer ghedane Examinatie behoorlijck gheboeckt te worden.

3. Sul-

3. Sullen mede Reeckeningen houden van de subsidien / met de Hooch Mogende Heeren Staten Generael haer voor eerst debiterende in 't generael voor de geheele Massa der subsidien / ende daer naer op de gedragen consenten/de Generaliteyt te ontlasten/ ende de particuliere Provintien debiteren voor hare quoten / ende naer betalinge weder-om crediteren / ende de ontfangen Penningen over de respective Kameren repartteren yder naer sijn contingent / tot welcken eynde haer sullen ter handt werden gestelt de Coppen van de Resolutien / consenten ende decharges van de respective Provintien ende betalingen daer op gevolght. Num. LII.

4. Sullen mede op de ordre van de Negentiene maecken de repartitien tusschen de Kameren van alle Uytenlandtsche en Inlandtsche behoeften ende Retouren uytter Zee / ende de lasten met de inkomsten vergelijcken/ende tusschen de Kameren egaliseren / midtsgaders alle Reeckeningen/oneffenheden ende disputen daer uyt rijsende decideren en vergelijcken / die by de Kameren sulcx raeckende sullen werden gevolght/ voor behouden dat aen de Negentiene des versocht zijnde redenen daer van sullen moeten geven.

5. Sullen oock pertinente Registers houden van de Tourbeurten der Schepen die te Equiperen vallen op Brasil ende andere plaetsen begrepen binnen de Limiten van het Octroy/om de respective Kameren tijdelijck advijs te geven van haer beurten/ende daer toe te houden dat alles op sijnen tijdt punctuelijck werde gedaen.

6. Sullen mede Reeckeninge hebben te houden met alle buytenlandtsche Conquesten / ofte plaetsen waer door ofte van wegen de Compagnie eenige vaert ofte Handel is vallende / ofte noch mochte vallen / ende bysonder metten Raedt van Finantien in Brasil van alle des Compagnies inkomsten en belasten/ ende dat op de selve wijse als den voorsz Raedt van Finantien by Instructie van de Negentiene is belast/ ofte noch belast soude mogen worden/tot welcken eynde de selve sullen toegestelt worden alle de papieren / Reeckeningen ende Stucken die uytter Zee hier te Lande sullen aenkomen met de Registers ende Documenten/ ende dat soo wel die aen de presidiale Kamer ofte Vergaderinge der Negentiene sijn geaddresseert / als de gene die aen particuliere Kameren komen/de welcke sy behoorlijck sullen registreren/visiteren en boecken.

7. Opt welcke alles haren Generalen Boeck sullen instrueren / beginnende met het slot ende balance van de voorgaende Boecken / soo haest de selve sullen gesloten worden.

8. Sullen van alle oneffenheden ende excessen in Ordonnantien ofte Reeckeningen perfecte Loquaters maecken / ende de selve oversenden aen de Kameren die het raeckt met de aenwijsinge van middelen/ dienende tot redres der selver / ten eynde de selve sonder uytstel mogen geremedieert worden / ofte by gebreeck van redres daer van kennisse doen aen de Vergaderinge der Negentiene.

9. Soo

Num. LII. 9. Soo dickwils de Negentiene vergaderen sullen / hebben aldaer openinge te doen ende onderrecht te geven van den toestandt der Buytenlandtsche conquesten / ofte daer de generale Instructien ende bevelen worden gepractiseert / ende dat ordre in 't stuck van de Politie / Religie / Justitie / Finantien / Commercien ende Populatien wert ghehouden ende de apparentie die sich in alles verthoonen / formerende op 't selve haer gheraisonneert rapport ende advijs tot naerichtinge der Negentiene.

10. Sullen insgelijcx aen de Vergaderinge der Negentiene openinge doen van den Staet van hare Finantien hier te Lande ende buyten.

11. Sullen mede 't gene de Vergaderinge der Negentiene sal statueren tot onderlinge correspondentie onder de Kameren ende uytvoeren van het geresolveerde neerstelijck sien te executeren ende de Compagnie buyten alle confusie te houden / ende soo in 't selve eenich obstakel vinden / by tijdts rapporteren.

12. Sullen mede voor den aenvang der Negentiene prepareren perfecte recueilen van alle brieven ende stucken uytter Zee sints de jongste Vergaderinge gekomen met annotatie van alle 't gene waer op deliberatien ende rescriptien moeten vallen / ende t'elckens de presidiale Kamer dienen van advijs / over de pointen die uytgeschreven sullen moeten worden.

13. Sullen alle Jaren eens hare Boecken sluyten / en by 't sluyten der selver overleveren aen de Vergaderinge der Negentiene perfecte van des Compagnie inkomsten ende lasten over dat loopende Jaer gevallen / als mede perfecte notitie van lasten ende inkomsten / van yder Kamer in 't bysonder / op dat indien men bevinden mochte de lasten van eenige Kamer hare effective middelen te excederen / in tijdts mochte voorsien worden op de noodige remedien.

14. Sullen mede oock goede achtinge geven dat de prijsen van de ingekochte Goederen / ooch de Capitalen ende Interessen van de genegotieerde penningen / over alle de Kameren eenparich mogen vallen / ende indien ergens daer in defecten ofte excessen vernemen / sullen de Negentiene van advijs dienen om bequamelijck daer in te voorsien.

15. Sullen geduerich hare industerye ende speculatien richten om uyt te vinden middelen om de lasten van de Compagnie te verminderen ende des selfs inkomsten te vermeerderen / soo wel hier te Lande als buyten / ende 't gene oordeelen gevoechelijck kan geschieden ter Vergaderinge der Negentiene voordragen / om daer op naer behooren gelet te worden.

16. Eyndelijck soo sullen hebben te achtervolgen ende uyt te voeren soodanige last ende ordre als de Vergaderinge der Negentiene sal gelieven van tijdt tot tijdt haer te belasten / ende daer van Reeckenschap zijn gehouden te geven / ende op dat dit alles te beter soude mogen effectueren / sullen haer hebben te ontlasten van alle andere bedieningen ende

affai-

affairen die haer eenichsints souden mogen verhinderen om dagelijcx ende neerstelijck in desen dienst te konnen vaceren.

Aldus gedaen/ geresolveert ende gearresteert by de Gecommitteerde/ wegen de Generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie/ ter Vergaderinge van de Negentiene in Amsterdam desen 22 May 1643.

NUM. LIII.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden: Allen den geenen die dese tegenwoordige sullen werden verthoont/ Saluyt; Doen te vveten, Dat nader overwogen hebbende de gelegentheyt ende constitutie van de West-Indische Compagnie deser Landen/ ende daer neffens mede lettende/ dat de welstandt der Ingesetenen van dien principalijck is bestaende in de Navigatie/ Handelinge ende Commercien/ die uyt de selve Landen van allen oude tijden gedreven en van tijt tot tijdt successivelijck vermeerdert sijn in andere Landen/ van Europa/ Asia/ Africa/ America/ als oock andersints/ midtsgaders in behoorlijcke achtinge ghenomen de conservatie ende Maintien van het publijck geloof ende Contracten/ aengegaen met veele ende diversche Natien/ Rijcken ende Landen in West-Indien/ Brasil/ Nieu-Nederlandt/ ende andere gewesten/ als oock de behoudenisse van de plaetsen/ met excessive adsistentien ende groote voorsorge van desen Staet verkregen/ ende onder onse ghehoorsaemheyt ghebracht/ ende voorts op den grooten ondienst die tot nadeel van alle de Ingesetenen deser Landen staet te verwachten/ indien de voorsz Compagnie soude werden ghedissolveert/ Wy omme de voorsz Ingesetenen te doen ghenieten de lang verwachte vruchten der meerghenoemde excessive adsistentien en voorsorge/ oock te conserveren de Navigatie ende Commercie van de selve/ ende oock te verhoeden den voornoemde ondienst/ ende alle de voorsz Natien/ Rijcken/ Landen ende Plaetsen niet te verlaten ende prostitueren ten appetyte van hunne vyanden/ ende derisie ende spot van desen Staet/ uyt onse rechte wetenschap en volle macht/ het Octroy van de voorsz Compagnie in dato den derden dach der Maent Junio des Jaers sestienhondert een en twintich met de Ampliatien van den tienden Junij sestienhondert twee en twintich/ midtsgaders die van den dertiende Februarij sestienhondert drie en twintich/ sampt het accoort van den een en twintichsten Junij des selvigen Jaers den twee en twintichsten Martij lestleden hebben geprolongeert ende vernieuwt door den tijdt van vijf en twintich achter een volgende Jaren/ inganck ghenomen hebbende metten eersten dach der Maendt van Januarij in desen lopenden Jare sestienhondert seven en veertich/ ende dat volgens ende binnen de Limiten/ aen de voornoemde Compagnie gegeven/ ende daer op gevolchde interpretatien/ ende voorts op alle alsulcke pointen/ articulen/ Resolutien/ ende Authorisatien/ van tijdt Num. LIII.

Num. LIII. tot tijdt geduyrende het voorgaende West-Indisch Octroy ten regarde van dien successive gevallen/ ende voorts volgende secrete resolutien mede in dato den twee en twintichsten Martij voornoemt : Den Bewinthebberen van de meergenoemde West-Indische Compagnie ten voorsz dage behandicht / ende op dat alle 't geene voorsz is / ofte hier vooren aengeroert wort / mach worden achtervolcht ende onderhouden ontbieden wy de Staten / Stadthouders ende Gecommitteerde Raden / Lasten / ende bevelen voorts den Cantzeler / President ende Raden van de Hoven van Justitie/de Collegien ter Admiraliteyt/alle Admiralen, Oversten/Gouverneurs van Steden ende plaetsen / alle Ritmeesteren ende Capiteynen / te paerde/ te voet / te Water ende te Lande/ midtsgaders alle Officieren / Justicieren ende Ingesetenen deser Landen/ heur hier naer te reguleren/sonder hier tegen yet te doen ofte te attenteren / ofte gedoogen gedaen te worden/ want wy sulcx ten meesten diensten van den Landen ende van de Ingesetenen van dien/ bevonden hebben te behooren/ ende op dat dit vast ende bondich blyve/ hebben wy dese onse opene brieven doen depescheren in ghewoonlijcke forme doen zegelen met Onsen grooten Zegele / ende bekraftigen met onse Paraphure en de gewoonelijcke Signature van onsen Griffier in den Hage op den vierden Julij 1647.

NVM. LIV.

Articulen van Vreede ende Confœderatie, Geslooten tusschen den Doorluchtichsten Coning van Portugael, ter eenre, ende de Ho. Mog. Heeren Staten Generael der vereenichde Nederlanden, ter andere zyde.

1 Den Coning/ ende het Rijck van Portugael belooven ende verbinden haer met een gansch bondigen ende vasten bandt / dat sy aen de Staten der Vereenigde Nederlanden sullen betalen de somme van veertich hondert duysent Crusaten / yder Crusaet ghereeckent op twee Caroli guldens Hollandts gelt/ ende de selve somme opbrengen / of ingereede gelde/ of in Suycker / Taback ende Sout / midts dat de selve Waren niet hooger werden gereeckent / noch den prijs daer voor hooger gestelt/ als de selve ten tijde van de iebetantie / volgens den dagelijcxsen cours van den Koophandel in Portugael verkocht sullen werden: Ende soo aen de voldoeninge van de geheele somme / ofte aen 't gelt/ ofte aen de eene ofte de andere der voorschrevene Waren/ yet by gevalle komt te gebreecken/ soo sal 't selve door eenige andere specie van Waren mogen werden voldaen (waer van nochtans de keure aen den opgemelten Koningh sal zijn / in wat specie hy 't ghebreck van een derselver sal willen suppleren) ofte oock wel uyt dien Tol / de welcke uyt krachte ende ter saecke van dit besflooten Verdrach van de Inwoonders der Vereenichde Nederlanden/in't gebiedt van Portugael Koophandel

handel drijvende/ ten profijte van den ghemelten Koningh / wettelijck soude konnen afgevordert werden / ende het geene het welcke conform de volgende poincten ende Articulen / met recht ende in billickheyt sal mogen werden gestelt/ soo op de Waren de welcke in 't voorsz gebiedt sullen werden gebracht/ als de welcke daer uytgevoert sullen werden; Tot welcken eynde van de Staten der Vereenighde Nederlanden een ofte meer sullen werden gestelt/die in Portugael uyt haren name op de selve forme ende maniere den voorsz Tol sullen ontfangen/als de Portugesche Ministers in Portugael sodanige Tollen gewoon zijn te vorderen: De voorsz somme in sestien ghelijcke deelen verdeelt zijnde/ sal Jaerlijcx op een seeckeren/ende daer toe vast gestelden tijdt binnen Lisbon werden betaelt/ sulcks dat het eerste deel van dese somme/ so datelijck sal werden voldaen/als in Portugael bekent sal wesen ende door seeckere bewijsen verthoont / dat dit Tractaet wederzijdts onderteeckent/ ende van beyde partyen geratificeert ende gepubliceert is; Daer en boven sal den Koning van Portugael weder geven ofte doen weder geven alle 't Geschut/ 't welck by de Portugesen in 't innemen van het Recif / ende de andere Vestingen in Brazijl is gevonden geweest/ende 't geene 't welck met de Wapenen van de Staten der Vereenichde Nederlanden/ ofte van de West-Indische Compagnie / als noch werdt bevonden geteeckent te zijn. Num. LIV.

2. Alsoo van wegen de gemelte Staten der Vereenichde Nederlanden klachten zijn voortgebracht ter saecke van seeckere ingevoerde gewoonte / naementlijck over de repartitie in 't verkoopen van 't Sout/ 't welck in de Stadt Cetobriga(anders van de Portugesen Set Ubal/ ende van de Nederlanders Sint Ubes ghenaemt) ende in de andere Plaetsen ontrent de selve Stadt gelegen/ gemaeckt ende bereydt wert: Soo is verdragen ende toegestaen / datter Jaerlijcx tusschen den voorgemelten Coning/ ende de voorgedachte Staten der Vereenichde Nederlanden / een bysonder Verdrach over den prijs van 't Sout sal werden gemaeckt/volgens het welcke alle de Inwoonders der Vereenichde Nederlanden / ende yeder van de selve in 't bysonder vry sal staen/ so veel van 't voorsz Sout aldaer te koopen/ als 't haer goet duncken sal; In welck Verdrach goede opmerckinge ten wederzyden sal werden ghenomen op den prijs/ volgens den welcken het Sout in dien tijdt in Portugael onder de Portugesen selfs sal werden verkocht en verhandelt; Maer by aldien men niet te min/ buyten hoop ende verwachtinge/ over den prijs van het selve Sout wederzijdts niet wel konde over een komen / soo sal die repartitie in den Southandel / de welcke nu 't sedert eenighe Jaren herwaerts is inghevoert / ten opsichte van de Vereenigde Nederlanders ophouden / ende wechghenomen werden; Ende sal een yegelijck van de Vereenichde Nederlanders / liber ende vry staen / van yder een te koopen ende te handelen soo veel Souts/ als hy met syne Verkoopers sal konnen over een komen; Gelijck sulcx in 't sevende point ofte Articul van wegen alderhande soorten van Koop-

Num. LIV. manschappen wijdtloopiger is verdragen. Ende en sal oock die geene die Sout hebben/ in geenderhande manieren werden benomen ofte bepaelt de macht om nae haer goet duncken het Sout te verkoopen/ aen alle ende een yegelijck dien 't haer sal wel gevallen; Maer ten opsicht/ van andere Natien/ soo sal den voorgemelten Koningh van Portugael in desen deele sich gedragen/ naer dat het hem gelieven sal.

3. De Ingesetenen der Vereenichde Nederlanden sullen vry/ ende in alle seeckerheyt vermogen te negotieren ende Koopmanschap te dryven soo van Portugael/ ende de Landen ende Lantschappen onder het ghebiedt van Portugael zijnde/ nae Brasilien/ als wederom van Brasilien naer Portugael / ende de Landen ende Landtschappen onder het selve Gebiedt van Portugael behoorende; Ende sullen daer en boven de voorsz Ingesetenen der Vereenigde Nederlanden sonder hinder ende buyten hare schade/ vermogen over ende weder te voeren allerhande soorten van Waren (Brasilien-houdt alleen uytgesondert) midts alvooren betaelt hebbende die Tollen ende belastingen de welcke de Portugesen in die Gewesten trafficquerende/ selfs naer rechten gehouden zijn te betalen. Voorts sullen de Vereenichde Nederlanders uyt de Havenen van Brasilien in eenige andere Havenen onder het gebiedt van Portugael aenkomende / geensints gehouden zijn hare schepen te ontladen/ ofte eenige Koopmanschappen daer uyt te lichten/ ofte de selve op het Landt te setten; Dan sullen de Officieren van de Tollen/ ende die de Tollen ontfangen sorge dragen/ dat de Koopmanschappen in de Schepen selfs besichticht ende gewoogen werden/ op dat alsoo de behoorlijcke Tollen ende rechten betaelt mogen werden; maer by aldien door de ervarentheyt wiert bevonden/ dat het selve geensints/ ofte niet ghevoechelick konde geschieden / soo sullender ten selven eynde andere middelen bedacht en met onderlinge toestemminge van beyde de partyen ten effecte gebracht werden: Ende het sal de Ingesetenen der Vereenichde Nederlanden t'eenemael vry staen / ende geoorloft zijn / in desen deelen de selve middelen ende voordeelen te ghebruycken ende te ghenieten / de welcke de Engelsche/ ofte uyt kracht te van Verdrach/ ofte volgens het daghelijcks ghebruyck / ghenieten ofte in toekomende genieten sullen; ende daer en sal oock van de voorsz Koopmanschappen geen swaerder Tol ofte meerder gelt of onkosten gevordert ofte betaelt werden/ dan of de Schepen volkomentlijck ontladen/ ende de Koopmanschappen aen 't Landt waren geset gheweest. De Portugesen sullen oock sonder eenich vertoeven de selve Schepen voorthelpen ende laten varen / ende so wanneer nu eenmael den schuldigen Tol betaelt hebben/ ende in eenige andere districten ofte Havenen van Portugael/ ofte onder der selver gebiedt behoorende aenkomen / soo sullen sy hare verdere reyse vry / buyten alle verhinderinge ende moeyelijckheyt/ ende sonder van nieuws weder eenigen Tol te betalen/ vermogen te doen ende te voltrecken: Daer en boven de Coopmanschappen ende andere Waren / ofte van Portugesen selfs / ofte van

eenige

eenige andere Volckeren in de schepen der Vereenichde Nederlanders Num.
vertrouwt/ ende gheladen om in eenige andere Landen ofte Havenen LIV.
onder het gebiedt van Portugael gebracht te werden / en sullen geen meerder Tollen betalen/ dan offe in Portugesche Schepen geladen en overgevoert souden werden/ ofte alreede overgevoert waren.

4. Het sal oock de Vereenichde Nederlanders vry staen te varen ende te reysen naer alle de Colonien / Eylanden / Landtschappen/ districten/ Havenen/ Steden/ Dorpen ende Handelplaetsen / so veel alsser in 't district van Africa / onder de ghehoorsaemheyt van het Rijck van Portugael behooren / het Eylandt van Sinte Thome daer onder begrepen/ ende sullen aldaer vermogen ende haer toegelaten zijn te verblyven/ Neeringe te doen/ ende Koopmanschap te dryven / haere goederen/ Packen ende Koopmanschappen van allerhande soorte te Lande/ ter Zee/ ende de Rievieren op te voeren/ over al te koop stellen/ van daer oock uyt te voeren ende in andere Landen te brengen / ende dat met de selve vryigheyt / die de Engelsche ofte eenige andere Natien tegenwoordich geniet/ ofte voor desen genooten heeft/ ofte in toekomende bevonden sal werden te genieten ofte genooten te hebben ; Sy sullen oock aldaer vermogen te hebben / ende te besitten hare eygene Huysen om in te woonen/ gelijck mede hare Packhuysen om hare goederen en Koopmanschappen sonder eenige verhinderinge van yemant daer inne op te sluyten: Ende daer sal niet van alle 't geene in dit ende in het naestvoorgaende Articul is verdragen ende besprooken / t'eeniger tijt te niet gedaen ofte geilludeert werden; gelijck oock de Vereenichde Nederlanders in geenigen deele/ van 't geene in desen is verdragen/ sullen werden gefrustreert/ ende ingevalle de voorschreve Nederlanders des niet tegenstaende (dat Godt verhoede) het vrye en volkomen gebruyck van dit over een ghekomene Verbondt wierdt verboden/ ofte daer uyt gheslooten / ofte andersindts daer in belet / soo dat sy de volkomene ende behoorlijcke vruchten volgens de trouwe ende de kracht deses Verbonts niet komen te genieten ; In sulcken ghevalle sullen de Staten der Vereenichde Nederlanden het selve recht hebben op de Portugesen / ende sal haer van nieuws wederom de selve actie ontstaen ende ghebooren zijn / de welcke sy hadden voor het aengaen van dit Verbondt/ Soo datse haer recht tegens het Rijck van Portugael niet alleen sullen mogen vervolgen / maer sal oock daer mede verstaen werden/ alle het geene het welcke uyt krachte van 't eerste poinct ofte articul deses verbondts alreede betaelt ende voldaen sal wesen/ aen de ghemelte Staten verballen te zijn / ende dat den Coningh ende het Rijck geen recht sullen hebben om 't selve wederom te eyssehen; Ende sal insgelijcks/ by aldien dit verbondt door de gemelte Staten der Vereenichde Nederlanden komt ghebroocken ofte gheinfringeert te werden / den voorgemelten Koningh van Portugael het selve recht hebben / 't geene hem voor 't aengaen van dit Verdrach eenighsints toequam.

5. Ende sullen alsoo door de betalinge van de veertich hondert duy-

Num. LIV. sent Cruysaten (te doen op de termynen hier vooren gheexpresseert) en door het vry gebruyck/ ende het effectif ghenot van alle het geene in de naest drie voorgaende Articulen is vervat / ophouden ende cesseren alle verschillen/ twist ende actien/ de welcke van de Vereenighde Nederlanders tegens den Coning ende het Rijck van Portugael tot noch toe zijn aen gevangen ende gemoveert / ofte aengevangen ende gemoveert konden werden/ gelijck oock sullen ophouden ende cesseren alle actien/ twist ende verschillen/ die mogelijcks van den Coningh ende het Rijck hier vooren ghemelt / tegens de Geconfedereerde Nederlanders aen gevangen ende ghemoveert souden konnen werden.

6. Waer door oock by gevolch alle acten van vyantschap ende verongelijckinge tusschen den Koningh ende het Rijck van Portugael ter eenre/ ende het Vereenichde Nederlandt ter andere zyde/ als mede tusschen wederzijdts Onderdanen ende Ingesetenen in Europa sullen ophouden na 't verloop van twee maenden, te reeckenen van dien dach af/ op welchen dit Verbondt van wederzyden sal wesen onderteeckent; Maer in andere ghewesten van de Wereldt naer de publicatie deses; en sullen terstont naer de Ratificatie van dit Tractaet alle wederzijdts Gevangenen in hare voorige vryheyt herstelt werden; Ende mitsdien alle Landen ende Plaetsen/ Schepen ende goederen/ de welcke middelertijdt van een van beyden mochten werden ghenomen / als oock die van te vooren in Oost ende West-Indien / ofte eenige andere Plaetsen genomen zijn/ blyven in eygendom van die geene/ de welcke op de voorschreve tyden bevonden sullen werden in possessie gewee st te zijn; maer die plaetsen de welcke in Europa (de twee maenden naer de selve gedane onderteyckeninge verloopen zijnde) ende in andere Gewesten van de Wereldt naer de publicatie sullen werden ingenomen ofte verovert/ de selve sullen sonder eenich uytstel ofte exceptie aen der selver eerste Heeren weder gegeven werden; Over sulcks soo salder by den Coningh ende het Rijck van Portugael met de Staten der Vereenichde Nederlanden een oprechte ende vaste Vrede werden getroffen/ waer onder alle wederzijdts Burgeren ende Onderdanen sullen zijn begrepen/ welcke Vrede oock in alle Plaetsen/ geene uytgesondert/ soo binnen als buyten de Palen van Europa heylighlijck ende religieuselijck sal werden onderhouden / ende sullen de Portugesen ende de Ingesetenen der Vereenichde Nederlanden / te Lande ende ter Zee / malkanderen ten wederzyden met onderlinge behulpsaemheyt ende minnelijckheyt bejegenen/ ende gansch niet by der handt nemen ofte trachten te verrichten/ 't geene eenighsints soude mogen schijnen vermenght te zijn met ondienst ofte schade van den een ofte den anderen; Derhalven soo sal het wederzijdts Onderdanen ofte Ingesetenen niet gheoorloft zijn op authoriteyt ofte Commissie van eenich ander Prins ofte Staet/ des anders Onderdanen ofte Ingesetenen / ende der selver Schepen ofte Koopmanschappen aen te tasten / ofte op eenich ander manier onder de een ofte de andere naem ofte pretext op de selve te vrybuy-

ten/

ten / ende dat op straffe van bannissement ende confiscatie van goe- Num.
deren. LIV.

7. Voorts sal het hier naemaels de Vereenichde Nederlanders geoorloft zijn/ in alle vryheyt/ Koophandel te dryven in de Coninghrycken / Provintien / Eylanden / Steden / Havenen ende alderhande Plaetsen onder de ghehoorsaemheyt van den Coning van Portugael/ sonder dat haer eenige verhindering/ directelijck ofte indirectelijck/ geschiede; ghelijck sy oock niet sullen werden belet soodanige Waren van alle ende een yegelijck / 't zy veel ofte weynich te koopen ende te handelen/ als sy sullen oordeelen haer vorderlicxt te zijn/ sonder ghehouden te wesen aen eenige Wetten van mate / gewichte/ tijdt/ Plaetsen/ Voorkoopers/ Opkoopers/ ofte van prijs; Ende sal niet min de selve Vereenichde Nederlanders vry staen alderhande goederen en Koopmanschappen naer haer wel ghevallen derwaerts te verboeren / de selve aldaer te verkoopen ende te vermangelen/ Ende daer en boven oock goederen ende Koopmanschappen van daer sonder eenige verhinderinge uyt te voeren/ midts alleenlijck betaelt hebbende die Tollen/ de welcke door publijcke authoriteyt in 't Rijck van Portugael in den Jare sestienhondert drie en vijftich in de Maent Maert zijn betaelt ende voldaen/ ofte betaelt hebben moeten werden/ So dat de Vereenichde Nederlanders even ghelijck als Portugesen selfs ghehouden moeten werden / ende dat soo ten opsichte van 't koopen ende verkoopen / als van de Tollen ofte andere lasten / oock van voordeelen / vrydommen ende Privilegien; Sulcx dat de Vereenichde Nederlanders in toekomende sullen genieten alle de prerogativen vrydommen ende Privilegien / de welcke tot noch toe aen eenig Volck met het Rijck van Portugael door verbondt ofte vrientschap vereenicht zijnde/vergunt zijn/ofte hier naemaels vergunt sullen werden; Ende sullen insgelijcx de Portugesen ten respecte van den Koophandel ende Koopmanschap in de Vereenichde Nederlanden sodanich werden gehouden/ gelijck als de Nederlanders ende de Inwoonderen selfs aldaer naer rechten ende ghewoonten ghehouden werden.

8. De Vereenichde Nederlanders / die met hare Schepen ende Coopmanschappen in de Havenen onder het Portugesche ghebiedt aenkomen/ en sullen niet gehouden zijn hare Schepen te laden met eenige andere soorten van Coopmanschap / dan de welcke sy selfs daer toe sullen hebben verkoosen / ende geoordeelt haer voor alle andere waren dienstich ende vorderlicxt te zijn / gelijck oock in yeder Schip van de Vereenichde Nederlanders niet meer dan twee Cherchers ofte Toesienders toegelaten sullen werden / die uyt den naem van den Coningh ende het Rijck de Koopmanschappen sullen besichtigen; sonder dat aen de Schepen in 't laden noch ontladen eenige verhinderinge of belet altoos sal werde gegeven: Ende by aldien de selve Schepen met drooge Waren gheladen / op den tienden dach naer datse aengekomen zijn/ ofte met Visch ofte eenige andere soorte van Lijftocht ende eet-

Num. LIV. hare Waren aenkomende/ op den veertienden dach nae haer aenkomste in de Haven/ niet zijn ontladen / Soo sal des niet tegenstaende aen de voorschreve Cherchers ofte toesienders geen meer salaris ofte loon daer voor werden betaelt ofte ghegeven / als 't geene dat men voor de voorsz tien ofte veertien dagen/volgens de wet ende gewoonte ghehouden is te geven ofte te betalen.

9. De Consuls die aen de Vereenichde Nederlanders in 't ghebiedt van Portugael negotierende ofte woonende tot hare assistentie ende voorspraecke sullen werden ghegeven/ de selve sullen van de Staten der Vereenichde Nederlanden werden ghemaeckt ende aenghestelt / ende aengestelt zijnde / al hoewel geen Professie doende van de Roomsche Religie/ sullen efter soo veel authoriteyts hebben als in 't ghebiedt van Portugael aen eenich Consul van eenige Volckeren die daer negotieren tot noch toe is toegestaen geweest/ofte hier namaels toegestaen sal werden ; Voorts soo salder om te oordeelen saecken ende verschillen die de Vereenichde Nederlanders aengaen/ gestelt werden een Rechter Conservateur/ van de welcke niet en sal mogen werden gheappelleert / dan aen den Raedt van Relatie / die de saecken ende Processen aen haer gebracht / ten langsten in de vierde Maent naer de appellatie sal afdoen.

10. Soo wanneer yemandt van de Vereenichde Nederlanders in't ghebiedt van den Koningh van Portugael is gestorven/ Soo en sullen de Rechters der Weesen ofte Absenten / ofte der selver Dienaers/ de Papieren/ Boecken/ Reeckeningen/goederen/ende Middelen/soo van den overledenen selfs / als van andere der selver Nederlandtsche Natie/die den overledenen in bewaringe zijn gegeven / niet vermogen te besichtigen ende onder haer te nemen ; Ende en sullen oock de voorschreve goederen der selver Jurisdictie niet onderworpen zijn / maer sullen onder die geene werden gheconsigneert / onder den welcken den overledenen voor sijn doodt heeft bevoolen datse gheconsigneert souden werden / ofte by aldien de selve voor sijne doodt sijn saecken niet heeft besorght/ ofte daer inne voorsien; Soo sullen de Papieren/ Boecken/ Reeckeningen/ goederen en middelen/door last van den Rechter Conservateur in bewaringen werden ghestelt van twee ofte meer Nederlandtsche Kooplupden ofte Factoors / op de welcke dese sorge met de meeste stemmen van sijn Landtslupden / daer ter plaetse woonende / nevens toestemminge van den Nederlantschen Consul/sal komen; So nochtans/ dat de voorschreve Kooplupden ofte Factoors de goederen die hare sorge zijn aenbevoolen / onder hare bewaringe niet en sullen vermogen te nemen / ten zy datse alvoorens cautie hebben gestelt door goeden Borgen/ by den selven Consul volkomentlijck geapprobeert en geadmitteert/ dat sy de goederen die haer zijn toevertrout/ aen de wettige Eygenaers ofte Erfgenamen/ofte wel der selver Crediteuren met haer hulpe sullen laten toekomen / Ende sullen mitsdien alle de goederen ende middelen die den overledene in eygendom heeft beseten / syne

ne Erfgenamen ofte Executeurs ofte des selfs Crediteuren overgele- Num:
vert werden. LIV.

11. Noch selfs den Koningh van Portugael / noch yemandt van de Ministers van den Coningh sal 't vry staen ofte geoorloft zijn te arresteren / ofte eenige moeyelijckheyt te doen aen de Nederlandtsche Koopluyden/Schippers/Matroosen/ofte der selver Schepen/Koopmanschappen ende middelen / selfs niet onder pretext van Oorloch te voeren met sijn Vyandt/ ofte van eenigen expeditie by der hant te willen nemen/ ten zy alvoorens daer inne is geconsenteert by de Staten van de Vereenichde Nederlanden onder wiens ghebiedt sy staen / ofte by de Eygenaers van de Schepen / Koopmanschappen ende goederen ; Maer de voorsz Koopluyden ende Schippers sullen met hare Scheepen ende Koopmanschappen sonder eenige verhinderinge van den Koningh ofte des Koninghs Ministers/ naer haer goedtduncken ende welgevallen / uyt alle Havenen van Portugael 't Zeyl gaen ende vertrecken: Ende sullen vorders de Ingesetenen der Vereenichde Nederlanden geensints verboden / belet ofte verhindert werden in 't verkoopen ofte verhandelen van hare Koopmanschappen ende goederen / jae oock niet alwaer dat selfs den Coningh/ ofte de Ministers van den Coningh voor gaven/ die voor haer selven van doen te hebben/noch en sal oock de verkoopinge van de voorsz Koopmanschappen ende goederen/om geenderhande oorsaecke verschooven ofte uytgestelt werden; Gelijck oock niet geoorloft sal zijn de voorseyde Koopmanschappen te beheeren tot des Conings of eenich publick ofte particulier gebruyck/ ten ware die geene de welcke het aengaet / ende de geseyde Koopmanschappen ofte goederen toebehooren / sulcks toe stonden / ende naer voorgaende over een kominge daer inne consenteerden.

12. Het sal daer en boven de Ingesetenen der Vereenichde Nederlanden vry staen ende gheoorloft zijn / boven alderhande soorten van Koopmanschappen / oock Wapenen / Krijgs-gereetschap ende Lijftocht/ soo uyt de Havenen ende Landen der Vereenichde Nederlandtsche Provintien/als uyt alle andere over te voeren naer alle Gewesten van de Werelt/ ende nae alderhande Volckeren/'t zy het zijn Vyanden van den Koningh ende het Rijck van Portugael / ofte Vrienden ende Bondtgenooten ; Sonder dat den ghemelten Koningh/ ofte des selfs Onderdanen ofte Ministers sullen vermogen in desen verhinderinge ofte belet te doen door aenhoudingen, represſalien / pandingen ofte andersints/'t zy dat het selve geschiede directelijck ende openbaer/ ofte indirectelijck ende bedecktelijck ; midts dat de ghemelte Ingesetenen der Vereenichde Nederlanden uyt de Havenen van Portugael geen Wapentuygh ofte Oorlochs-ghereetschap overvoeren naer de Vyanden ende de Tegenpartyen van den Koning ende het Rijck van Portugael: Ende sal niet te min de Vereenichde Nederlanders vry staen ende toegelaten werden door het geheele gebiedt van den ghemelten Koning in te brengen alderhande Koopmanschappen/ oock goederen tot Krijgs-

Num. LIV. preparatie/ tot den Oorloch / ende tot de Krijghsbehoeften behoorende/ ende sullen de selve aldaer soo in 't gros als in 't kleyn mogen te koop stellen/ en oock te gelijck in 't geheel ofte afsonderlijck by partyen voor alderhande prijs verkoopen/ende naer haer welgevallen vermangelen/ ende voorts alderhande Koophandel dryven met soodaenige Koopers ende Negotianten/die sy sullen meenen haer meest vorderlijck en dienstich zijn ; Sonder datse door den Coningh ende des selfs Ministers door Voorkoopers/ Opkoopers/ Fiscalen/ Rechtbancken ofte yemant anders op eenigerhande maniere ofte om eenigerhande oorsaecke sullen mogen verhindert / ofte van haer voornemen ghebracht werden; En sullen ten laetsten geensints in de Koopmanschappen gelimiteert/ ofte haer eenige regels ofte wetten daer inne voorgeschreven werden.

13. Van de goederen ende Koopmanschappen / de welcke naer de betalinge van den ghesetten Tol ende belastingen / van de eene Haven van Portugael in de andere 't selve Rijck onderhoorich sullen werden vervoert / en sal geen geldt ofte Tol meer mogen ghevordert werden / als men sal weten ende blijckt / dat selfs de goederen ende Koopmanschappen van de Portugeesche Koopluyden ghehouden zijn te betalen.

14. Geen Alcaido (soo by de Portugesen genoemt wert) ofte eenich ander Minister van den Coning sal het gheoorloft ofte toegelaten zijn yemandt van de Vereenichde Nederlanders / van wat conditie ofte staet hy oock zy/ rechtelick aen te spreecken / den selven tegens sijn wil aen te houden/in gevanckenisse ofte boeyen te setten/uytgesondert over Criminele saecken/ ende soo wanneer op de daet selfs is gegrepen/ ten ware van den Rechter Conservateur daer toe alvoorens schriftelijcke macht ware gegeven ; Daer en boven sullen de Vereenichde Nederlanders/de welcke onder de heerschappye ende het gebiedt van Portugael woonen/ soo ten opsichte van haer selven als van hare woonplaetsen/ Boecken/ Reeckeningen/ Koopmanschappen/als andere Waren en goederen haer toebehoorende / soo wel van gevanckenissen/ banden en alderhande hechtenissen en moeyelijckheden vry zijn / en gehouden werden als eenige andere Volckeren met den Koning van Portugael in Verbondt zijnde tot noch toe werden ghehouden/ ofte in toekomende gehouden sullen werden : Ende en sullen oock de Vereenichde Nederlanders noch door brieven van vry geleyde / ofte door eenige andere maniere van patrocinie ofte beschuttinge / by den Coningh aen syne Onderdanen ofte aen eenige andere in 't Portugesche gebiedt woonende/ te verleenen/belet ofte verboden werden hare schulden in te manen/ ofte hare Schuldenaren in recht te roepen;maer sy sullen vrylijck hare schulden mogen invorderen / ende haer recht vervolgen : Ende het sal oock de Crediteuren niet hinderlijck zijn dat haer Schuldenaer de patrocinie ofte beschuttinge van eenich Prins/ofte de authoriteyt van yemandt anders van vermogen / versocht ende bekomen heeft / ende dat hy door des selfs ofte der selver Brieven ende Vry-geleyden hem

verstreckt heeft/om de schult daer door te eluderen/ofte de Crediteuren Num.
slepende te houden ende te frustreren; het welcke op dat het niet en ge- LIV.
schiede/soo sal den Schuldenaer van allerhande bescherminge geweert ende versteecken zijn;ende en sal oock niet geoorloft ofte toegelaten wesen aen te houden ende te arresteren eenige goederen / toekomende de Inwoonderen ofte Onderdanen der Vereenighde Nederlanden / de welcke sy aen Factoors/Gemachtighde/ ofte hare saecken verrichtende/ende die van de Portugesche Natie zijn/in Commissie hebben gegeven/ofte wel diese aen eenige andere Vreemdelingen onder het gebiedt van Portugael woonende hebben toevertrouwt; Insonderheyt soo wanneer de Kerckelijcke Inquisitie (soomense noemt) haer in proces treckt ofte moeyelijckheyt aendoet / 't sy dat sulcks geschiede/ ofte wegens de Religie / ofte uyt eenige andere oorsaecke ; maer sullen alle de selve Waeren ende Goederen/ soose aen bevoolen zijn die gene de welcke door den Geestelijcken Rechter ende Overschare over eenigerhande saecke aengesprooken / ofte wegens de gemelte Inquisitie beschuldicht ofte in Rechte betrocken worden/geheel ende ongeschent soo datelijck ontslagen / ende ten gebruycke van de Eygenaers weder gegeven worden/als sal blijcken ende aengewesen worden/dat de selve goederen de Inwoonders ofte Onderdanen der Vereenighde Nederlanden toe behooren.

15. Ende alsoo alle de prerogative ofte het voordeel van den Coophandel gantsch onnut is/ende de verhoopte vruchten uyt de Vrede t'eenemael t'onbruyck gemaeckt werden / by aldien de Inwoonders ende Onderdanen der Vereenighde Nederlanden/die ginis ende weder door het gebiedt van Portugael sullen reysen/ ende om hare Negotie te dryven ofte hare Koopmanschappen te verkoopen aldaer verblyven/eenige moeyelijckheyt ofte eenigh hinder/ ter saecke van 't verschil in de Religie tusschen de Portugesen ende haer wort aengedaen ; soo sal den Coningh daer inne voorsien ende 't selve weeren / op dat in toekomende te Lande ende ter Zee den Coophandel by beyderzijdts Volckeren vry/seecker ende onverhindert mach worden onderhouden ; Gelijck oock den gemelten Coningh sorge sal dragen dat aen niemandt van de Inwoonders ofte Onderdanen der Vereenighde Nederlanden / van wat Religie/staet ofte conditie hy oock zy/ter selver saecke eenigh hinder ofte moeyte werde gedaen / ende dat boven dien de selve oock voor gheen Hof / Overschare / Rechter ofte Inquisitie ghestelt ofte de selve onderworpen / noch oock van eenigh Minister van den Coningh ofte yemandt in Rechten ter selver saecke aengesprooken/ ofte eeniger maten beschadicht werde / het zy dan om dat hy misschien den Bybel met hem draeght/ofte de Boecken van de Heylige Schrift/ ofte eenige andere gebruycht ende leest/ofte het zy oock om eenige andere oorsaecke van onderscheyt ende verschil in de Religie; Jae! het sal den Ingesetenen ende Onderdanen der Vereenighde Nederlanden ende der selver Familien/ onder het gebiedt van Portugael woonende / vry staen/

Num. LIV. ende toegelaten worden hare Religie ende Godtsdienst diese sullen belyden/soo in hare Huysen als in hare Schepen / nae haer goetduncken ende welgevallen sonder belet van yemandt te plegen : Ende sal oock een bequame ende gelegene plaetse tot begravinge van hare Dooden aengewesen worden ; Des sullen de Inwoonders ende Onderdanen der Vereenighde Nederlanden de voorsz vryigheyt verkregen hebbende/ haer moeten wachten datse de selve niet en misbruycken.

16. By aldien t'eeniger tijdt komt te gebeuren / datter eenige verschillen ontstaen tusschen den gemelten Coningh ende het Rijck ter eenre/ende de Staten der Vereenighde Nederlanden ter andere zijde/ waer door tusschen beyde de Volckeren interruptie ofte verhinderinge in den Coophandel soude konnen werden gebreest; soo sullen de Inwoonders / Borgers ende Inboorlingen soo van d'eene als de andere zijde / publicquelijck in weder zijdts gebiedt van wegen de opgeresene oneenigheden ende geschillen gewaerschouwt worden/ende sal haer den tijdt van twee Jaren naer de afgekondichde Waerschouwinge vergunt worden/ binnen de welcke sy in tijdts voor hare Coopmanschappen/Schepen/Goederen ende middelen sorge mogen dragen / ende de selve op een verseeckerde plaetse over brengen / sonder dat haer ondertusschen eenigh belet sal mogen geschieden/ofte moeyelijckheyt werden aengedaen/ ofte oock hare middelen ende goederen eenige schade sullen lyden / ende by aldien datter van d'eene ofte d'andere zyde binnen den bestemden tijdt van twee Jaren / ter plaetse daer de Koopmanschap was gedreven / noch eenige schulden staen te vorderen / de selve sullen op een wettige maniere van doen gevoordert / ende naer recht ende de Wetten afgeeyscht mogen worden/ sonder dat het Proces door onwegen ende uytvluchten van den Rechter sal mogen werden getraineert/ maer den Rechter sal met alle sorghvuldigheyt te wege brengen/ dat de Crediteuren voor 't uytgaen van den voorsz bestemden tijdt mogen bekomen 't gene haer toekomt.

17. Indien vorders ghedurende dit Verbondt ende de onderlinge vrientschap/de welcke door dit Tractaet wert bevestight quame te gebeuren / dat het eene ofte het ander deel van 't Tractaet door des eens ofte des anders volcks Onderdanen/in d'een ofte d'andere plaetse van de werelt wiert geviolеert / ofte wel tegens de authoriteyt ofte kracht van dit over een gekomene Verbondt misdaen; soo en sal in geenderhande maniere ter oorsaecke van dien de Societeyt ende vriendtschap door het selvige bevestight / tusschen beyderzijdts Volck werden gebroocken / maer sal des niet te min sijn volkomen kracht ende vigeur ongekrenckt behouden/ ende sullen alleen die gestraft ende in boete ghestagen worden / die men sal bewijsen tegens de Wetten van dit Tractaet misdaen te hebben; Maer die/ de welcke men bevindt schade ofte leedt aengedaen te zijn / sullen daer over ten vollen worden voldaen/ welcke voldoeninge binnen den tijdt van 't Jaer naer dat de actie sal wesen geinstitueert/sal moeten geschieden/soo yemant in Europa ofte in

in de Straet van Gibraltar langhs de Kusten ende quartieren van America ende Europa / ofte in eenige andere plaetsen te Lande ofte ter Zee aen dese zyde van de Caep de Bonne Esperance, het Verbondt in eenigen deele heeft ghekrenckt ofte ghebroocken; maer die geene de welcke aen de andere zyde van de voorsz Caep in eenige plaetsen tegens dit Verbondt bevonden sal werden misdaen te hebben / die sal voor de expiratie van den tijdt van achtien maenden / naer dat den Aenklager daer toe de hulpe van den Rechter sal hebben versocht / gehouden wesen satisfactie te geven / ofte by aldien de beschuldichde over het violeren van 't Verbondt in Recht geroepen zijnde / niet komt te verschijnen / ende sich 't Gerechte outreckt / sonder binnen den gestelden tijdt voldaen te hebben; soo sal de selve wederzydts Vyandt verklaert worden / ende sullen sijne goederen ende middelen tot het doen van de versochte ende schuldige satisfactie opentlijck worden verkocht; ende by aldien hy selfs ergens in de macht van een van beyde de partyen komt te geraecken / soo sal hy soodanich werden gestraft / als men sal oordeelen de grootheyt van het ongelijck ende delict te meriteren. Num. LIV.

18. Indien de Cherchers ofte Opsienders over de Coopmanschappen / ofte de Ministers van den Coningh eenigh verschil ofte moeyte maeckten met de Nederlandtsche Kooplupden / Factoors ofte Schippers over den prijs van Victualie / ofte eenige andere Coopmanschappen / die in 't gebiedt van Portugael gebracht worden / soo sal dat verschil door Arbiters van de Portugesche Natie / ten deele by de Magistraet van die plaetse / ende ten deele by den Consul van de Nederlandtsche Natie / wederzydts met gelijck recht daer toe te verkiesen / soodanigh werden gedecideert / dat de selve Arbiters volkomentlijck sullen te wege brengen / dat den besitter van de voorschreve Coopmanschappen door het Proces in longeur te trecken / geen schade bekome ofte lyde.

19. Voorts sal 't wederzijdts Ingesetenen geoorloft zijn in allerhande Havenen onder 't gebiedt van de Bondtgenooten soo met hare Oorlogh als Coopvaerdye-schepen te komen / daer te verblyven / ende met gelijcke vryigheyt van daer te vertrecken / 't sy datse door storm ende tempeest daer zijn in gedreven / ofte om haer Schepen te calfaten ende Vivres ende Victualie te koopen / in de selve Havenen zijn geloopen / midts dat daer in niet meer dan ses Oorlogh-schepen te gelijck in komen; ende in kleyne Havenen ende daer geen Sterckten tot haer defensie werden gevonden / niet meer dan drie / ten zy de noodt haer daer toe quame te dringen; Ende sullen daer geen langer tijdt vermogen te verblyven / alsse van doen sullen hebben tot het voorsz calfaten ende het bekomen van hare Victualie / op dat hier door geen oorsaecke werde ghegeven tot verhinderinge van den Coophandel met andere Natien daerse mede in Verbondt zijn: Ende by aldiender misschien meerder aental van Oorlogh-schepen te gelijck ontrent een ende de selve Haven quamen / soo en sullen de selve daer niet vermogen in te loo-

Num. LIV. pen/ sonder daer toe alvoorens verlof bekomen te hebben van de gene/ onder wiens gebiedt ende gesach die Haven is/ ten sy by gevalle door geweldt van tempeest ofte eenige andere hooghdringende noortsaeckelijckheyt tegens haer wil/ tot voorkominge van 't pericul van aenstaende Schipbreuck te lijden/daer toe gedwongen werden; in welcken gevalle sy den Commandeur over die Haven/ofte de Opperste Magistraet aldaer datelijck 't selve bekendt sullen doen maecken/ ende daer niet langer vermogen te blyven/ als haer van den Commandeur van die Haven/ ofte de opperste Magistraet aldaer sal toegelaten worden/ gelijck sy oock ondertusschen niet en sullen doen ofte ondernemen/ het geene die plaetse in eenige deelen hinderlijck ofte schadelijck soude mogen zijn.

20. Den Coningh ende het Rijck van Portugael/als mede de Staten der Vereenighde Nederlanden en sullen geensints toelaten/ dat de Schepen/ Coopmanschappen ende goederen van d'een ofte d'andere partye door Vyanden/ Zee-roovers ofte yemandt anders genomen/ ende in een Haven ofte eenige placts van wederzydts gebiedt aen ende opgebracht zijnde/sullen werden verbreemt; maer sullen de selve ofte aen de Eygenaers selfs/ ofte der selver Gemachtichde restitueren/ midts dat sy alvoorens dat de Waren uyt de Schepen ontladen ofte verkocht zijn/ ofte verklaert hebben/ ofte laten verklaren/ dat de selve haer toebehooren/ ende datse binnen de drie maenden van dat de Schepen zijn genomen/ by aldien het komt voor te vallen in Europa/ ende in andere ghedeelten van de Werelt voor het uyteynde van het Jaer/ haer recht tot de selve/ met seeckere voorgebrachte Argumenten ende verklaringen sullen hebben bewesen ende uytgewonnen: Des sullen oock de Eygenaers gehouden zijn weder te refunderen ende te betalen de kosten/ tot conservatie ende bewaringe van de Schepen/Coopmanschappen ende andere goederen gedaen.

21. De Vereenighde Nederlanders de welcke in 't ghebiedt van Portugael negotieren/ ofte in de Havenen van Portugael aenkomen/ en sullen gantsch geen Tol ofte lasten van haer goederen ende Schepen betalen/ ende oock niet geven als 't geene dat aen den Coningh ende de Kamer te Lissebon in den Jare sestienhondert drie en vijftich gerechtelijck betaelt heeft moeten worden/ soo dat geensints sullen gehouden wesen in lasten die naderhandt zijn ingevoert/ ofte noch ingevoert souden mogen worden.

22. De Portugesen en sullen van de Vereenichde Nederlanders niet mogen vorderen eenigh Tribuyt/ ten gebruycke ende proffijte van de Capelle van Sint Joris/gelijck men oock de Nederlanders niet en sal konnen gebieden ofte dwingen eenige diensten te doen/ ofte eenigerhande Wapenen selver te dragen/ ofte aen andere te geven.

23. De Cooplupden van beyde de Natien/ ende der selver Factoors/ Huysdienaers ende Domestijcquen/ Capiteynen/ Schippers ende Bootsgesellen/ sullen vermogen in 't gebiedt van den Coningh

ende

ende de Staten Generael/ als oock in der selver Havenen ende Overs gints ende weder vry ende liber te reysen/ verblyven ende verkeeren/ gelijck haer oock toegelaten sal zijn in eygendom te besitten hare woo- ningen ende huysen/ daerse of selver in woonen/ ofte diese dienstich ende nootsaeckelijck van doen hebben om hare Waeren op te sluyten / ende te koop te setten: Ende sullen wyders onverhindert vermogen (naer de maniere van 't Volck mede brenght) Degens te dragen / ende met al- derhande soorten van Wapenen te gaen/ tot verdedinge van hare Per- soonen ende goederen. Num. LIV.

24. Alle goederen ende Coopmanschappen/ 't sy de selve toebehoo- ren den gemelten Coningh ofte de gemelte Staten / ofte weder zijdts Ingesetenen/ by aldien de selve in Schepen van weder zijdts Vyanden zijn vertrouwt ende in de selve werden gevonden/ sullen te gelijck met de Schepen voor buyt verklaert/ ende de Fiscus/ diese heeft aengesla- gen / toegewesen worden; Maer op alle de Coopmanschappen ende goederen de welcke de Vyanden van een van beyde partyen toebehoo- ren / ende in de Schepen van den gemelten Coningh ende de gemelte Staten/ ofte der selver Ingesetenen geladen zijn / en sal de Fiscus geen recht hebben / ende sullen midts dien de selve oock niet werden aenge- houden/ ofte der selver Besitters ontrocken.

25. Eyndelijck/ alsoo verscheyde Ingesetenen der Vereenichde Nederlanden / 't sy van wegen de West-Indische Compagnie / 't sy oock uyt anderen hoofde/ soo in Brasil / als selfs in Portugael ende in andere Landen van den gemelten Coningh / hare vaste goederen ende oock niet weynige schulden als noch hebben leggen ende uytstaen / ge- lijck mede het wel konde wesen / dat de Onderdanen van den voorge- melten Coningh van Portugael / die in Brasil woonachtich zijn ofte aldaer gewoont hebben/ gelijcke actie hebben te institueren in 't gebiedt ofte op de Ingesetenen van de Vereenichde Nederlanden: Soo is we- der zydts geaccordeert ende verdragen, dat de vaste goederen/ voorna- mentlijck Landeryen/ Huysen / Suycker-molens aen de voorgaende Possesseurs sullen werden gerestitueert / ende dat oock de uytstaende schulden by de Debiteurs ten spoedighsten sullen werden voldaen; Ende dewijle mede den Ambassadeur van den Coningh van Portu- gael verklaert heeft/ dat hy met genoechsame last voorsien is/ om met eene minnelijcke compositie af te maecken soo de reele als de personele Actien/ welcke den Ingesetenen van de Vereenichde Nederlanden uyt dien hoofde mochten competeren/ dat daeromme/ op dat in den voorsz gheballe aen die gene welcke daer by geintereffeert zijn / sonder eenich uytstel ende moeyelijckheyt door een Equipollent voldoeninge gegeven werde/ alle de selve actien by Inventaris in geschrifte gestelt met ver- klaringe van den oorspronck ende de Documenten met welcke de ac- tien konnen bewesen worden / aen den selven Ambassadeur van den Coningh van Portugael binnen den tijdt van twee Maenden sullen worden overgelevert; ende wat verders / ofte by particulier verdragh

Num. LIV. met de gene die sulcks aengaet / ofte by een generael Accoort tusschen den voorgemelten Coningh ende de voorgemelte Staten van de Vereenichde Nederlanden te maecken / de selve met de betalinge van eene geldtsomme t'eenemael sullen moeten werden afgedaen: Maer indien over de voorsz actien 't sy in 't geheel / 't sy ten deele binnen den tijdt van ses Maenden op de voorsz maniere niet konde werden verdragen; soo sullen als dan omme alle geschillen / die over de deuchdelijckheyt/ gerechticheyt ende waerdye der actien wederzijdts gemoveert komen te werden ende daer uyt spruyten / geheelijck af te snyden ende wech te nemen/van weder zijden gestelt worden drie Commissarisen / welcke naer 't verloop van den tijdt van achtien Maenden / op dat de Inwoonders van Brazil daer van kennisse mogen hebben ende tijdelijck gewaerschout zijn / tot Lisbon moeten by een geroepen worden ende te samen vergaderen/voorsien zijnde met macht ende authoriteyt / die hun oock specialijck ghedefereert wort by desen / omme te ontfangen ende te examineren allerhande geintenteerde actien over onroerende goederen ende schulden / oock omme in Rechten te dachvaerden alle Schuldenaers ende partyen / ten eynde sy de selve actien sullen hebben te debatteren ofte hare saecke te defenderen / indien het haer mogelijck zy: Daer en boven wert aen de voorsz Commissarisen gedefereert de authoriteyt/dat sy de partyen gehoort hebbende/ofte de selve niet comparerende/tegens de Defaillanten sullen mogen Sententie geven / soo als naer Rechten ende billickheyt behoort/ recht doende de plano, sonder te gebruycken eenige gewoonlijcke manieren van Rechtsplegingе/ ende gantschelijck ter zijde stellende alle omwegen om de saecken trainerende te houden. De voorgemelte Coning en Staten sullen oock besorgen dat metter daet geprесteert werde ende volkomentlijck sijn effect kome te sorteren alle 't gene dat by werderzijts Commissarisen sal werden gedecerneert ende gepronuncieert/doende terstont ende sonder dilay door hare Ministers de Decreten en sententien van de Commissarisen ten vollen executeren/in sulcker voege/ dat de gene die komt te succumberen / aen den Triumphant terstont geheele en volkomen satisfactie gebe: En indien aen de voldoeninge yetwes quame te ontbreken/so sal selfs den Coning en de Staten haer verobligeren en verbinden gelijck sy haer verobligeren en verbinden by desen / dat alle 't selve gebreck uyt hare eygene middelen/ en tot haren kosten sal worden vergoet ende voldaen by soo verre het blijcken sal / dat door versuymde ofte door ongebruyckelijcke ende ongewoonelijcke executie is veroorsaeckt geworden/ dat de Sententien van de Commissarisen haer effect niet hebben gesorteert: Voorders by aldien quame te gebeuren / dat door gelijcke wederzijdtsche verdeeltheyt der Rechteren ende verschil der stemmen / de geintenteerde actie by Commissarisen niet konde werden afgedaen/ dat als dan de selve ofte met gemeene ofte met de meerdere stemmen eenen Super-Arbiter sullen verkiesen / ende soo oock in dat geval soodanigh onder malkander verschillen/dat de voorsz verkiesinge van een Super-

Super-Arbiter/ofte met gelijcke ofte met meerdere stemmen niet kan worden volbracht / so sal de discrepantie onder haer by 't lot gescheyden worden/ op dat naer de verkiesinge van den Super-Arbiter de selve op dese ofte gene maniere geschiet zijnde / de saecke door den selven te gelijck met de voorsz Commissarisen sal worden geresumeert / ende by minnelijck Accordt ofte decisie by meerderheyt van stemmen sal worden geteermineert. Num: LIV.

26. Voorts soo is verdragen ende wederzijdts over een ghekomen/ dat dese Vrede ende dit Verdrach/en alle het gene daer inne is vervat/ in de beste ende wettige forme soo van den voorgemelten Coningh van Portugael/als van de voorgemelte Staten Generael der Vereenichde Provincien door wederzijdts opene Brieven mettet groote Zegel bevestight/ sullen geconfirmeert / ende geratificeert / ende de onderlinge Instrumenten van Ratificatie wederzijdts binnen den tijdt van drie Maenden uytgewisselt worden: Ende sal dit Verdrach naer 't verloop van noch drie andere Maenden/ naer dat de voorsz overleveringe ende uytwisselinge der Ratificatien sal werden gedaen / in maniere ende ter plaetse gewoonlijck werden gepubliceert. Des t'oirkonde hebben wy Extraordinaris Ambassadeur van den voorgemelten Coningh van Portugael / ende Commissarisen van de gemelte Staten der Vereenichde Nederlanden / uyt kracht te van de Brieven van Bevel ende macht / ons van onse Superieuren gegeven / dese Articulen met onse eygene handen onderteeckent / ende met onse Zegels bevestight / in 's Graven-Hage in Hollandt/den sesten Augusti sestienhondert een en sestight. Ende was geteeckent ende gezegelt als volght:

(L. S.) M. Conde de Miranda.

(L. S.) Fl. Cant.
(L. S.) Johan de Witt.
(L. S.) Christ. Rodenburch.
(L. S.) E. S. van Glinstra.
(L. S.) B. I. Mulert.
(L. S.) I. Schulenborch.

Sequitur translatum Ratificationis Regis Portugalliæ in Tractatum Pacis, ex idiomate Portugalensi, &c.

D. Alfonsus Divina Gratia Portugalliæ Rex, Algarbiorumque citra & ultra mare Africæ, Dominus Guineæ ac Conquestæ, Navigationis, Commercii Æthiopiæ, Arabiæ, Perciæ, Indiæ, &c. Omnibus, qui hasce meas approbationis, ratihabitionis, ac confirmationis patentes literas inspexerint, notum facio, sexto mensis Augusti die Anni præteriti 1661. in Oppido Hagæ-Comitis in Hollandia, per *Henricum de Souza de Tavares, Comitem de Miranda*, à meo Concilio, Portuensis Urbis Senatus armorumque moderatorem, Oratoremque meum extraordinarium

Num. LIV. ordinarium apud Celsos ac Potentes Ordines Generales Provinciarum unitarum Fœderati Belgii ſtabilitum, factum concluſumque fuiſſe, cum ſupradictis Celſis ac Potentibus Ordinibus Generalibus Provinciarum unitarum Tractatum quendam Pacis ac Confœderationis, per ſupra Relatum Comitem Legatum meum, nec non per Magnificos Illuſtreſque *F. Cant, Johan de Witt, Chriſt. Rodenburch, van Glinſtra, Mulart,* & *I. Sculenborch,* Commiſſarios ad prædictum Tractatum deputatos: Cujus tranſumptem de verbo ad verbum ſubſequens eſt.

Articuli Pacis &c.

Atque adeo, cum ipſemet viderim prædictum Pacis & Confœderationis Tractatum in viginti ſex Articulos diviſum, volenſque eundem acceptare, acceptavi, approbavi, & ratumhabui; ut modo etiam per haſce meas patentes litteras approbo & ratumfacio, ea ratione, qua conventum eſt per ſupradictum meum Legatum, Commiſſarioſque ad ipſum deputatos, atque in horum omnium veritatem, fidem & firmitatem haſce Litteras ſcribi juſſi à me ſignatas ſigillataſque magno meorum inſignium ſigillo. Vlyſſipponæ die vigeſimo quarto May 1662. *Petrus Vieira da Sylva* ſcribi fecit, *Rex*. Signatum erat, *M. Conde de Miranda.*

Sequitur tranſlatum Ratificationis Reginæ Portugalliæ in Tractatum Pacis, ex Portugalenſi idiomate, &c. nomine Regis.

D. Alfonſus, Divina Gratia Portugalliæ Rex, Algarbiorumque citra & ultra mare Africæ, Dominus Guineæ ac Conqueſtæ, Navigationis, Commercii, Æthiopiæ, Arabiæ, Perciæ, Indiæ, &c Omnibus, qui haſce meas approbationis, ratihabitionis, ac confirmationis patentes litteras inſpexerint, notum facio; ſexto menſis Auguſti die Anni præteriti 1661. in Oppido Hagæ-Comitis in Hollandia per *Henricum de Souza de Tavares, Comitem de Miranda,* à meo Concilio, Portuenſis urbis Senatus armorumque moderatorem, Oratoremque meum extraordinarium apud Celſos ac potentes Ordines Generales Provinciarum unitarum Fœderati Belgii ſtabilitum, factum, concluſumque fuiſſe cum ſupradictis Celſis ac Potentibus Ordinibus Generalibus Provinciarum unitarum Tractatum quendam Pacis ac Confœderationis, per ſupra Relatum Comitem Legatum meum, nec non per Magnificos Illuſtreſque *F. Cant, Johan de Witt, Chriſt. Rodenburch, van Glinſtra, Mulart,* & *I. Sculenborch,* Commiſſarios ad prædictum Tractatum deputatos: Cujus tranſumptum de verbo ad verbum ſubſequens eſt.

Articuli Pacis, &c.

Atque adeo, cum ipſemet viderim prædictum Pacis & Confœderationis Tractatum in viginti ſex Articulos diviſum, volenſque eundem acce-

acceptare, approbavi & ratumhabui; ut modo etiam per hasce meas patentes literas approbo & ratumfacio, ea ratione, qua conventum est per supradictum meum Legatum, Commissariosque ad ipsum deputatos, atque in horum omnium veritatem, fidem & firmitatem hasce Litteras scribi jussi à me signatas sigillatasque magno meorum insignium sigillo. Vlyssipponæ die vigesimo quarto May 1662. *Petrus Vieira da Sylva* scribi fecit. *Regina.* Signatum erat, *M. Conde de Miranda.* Num. LIV.

Volght de Ratificatie van de Ho. Mog. Heeren Staten Generael.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / allen den genen die desen sullen sien ofte hooren lesen / Saluyt. Alsoo op den den sesten Augustus in den Jare 1661. tusschen den Doorluchtighsten ende Grootmachtigen Heer Alphonsus den sesten van dien naem / Coningh van Portugael/Algarben/ Ec. ter eenre/ende de Vereenichde Nederlanden ter andere zyde/ door den Heer Henrick de Sousa de Tavares / Grave van Miranda / Raedt van den gemelten Coningh/ Gouverneur van de Stadt Porto/ende Extraordinaris Ambassadeur uyt kracht van de Procuratie van sijnen Coningh / ende onse Commissarisen uyt kracht van hare Procuratie / een Tractaet van Vrede is gemaeckt / aengegaen ende gesloten / waer van den inhoudt alhier van woorde te woorde is geinsereert.

Volgen de Articulen van 't Tractaet van Vrede.

SOO IST, dat Wy 't voorsz Tractaet van Vrede hebben aengenomen/ geapprobeert/ geratificeert ende geconfirmeert / gelijck Wy het selve aennemen / approberen / ratificeren ende confirmeren by dese tegenwoordige; belovende dat Wy alle het selve onverbreeckelijck sullen naerkomen/ onderhouden ende voldoen/ gelijck Wy oock onder hypoteecq ende verbandt generael ende speciael van de goederen ende het inkomen der voorsz Vereenichde Nederlanden / present ende toekomende/niet sullen toelaten / dat in eeniger manieren / hoedanich het selve mochte ofte soude konnen geschieden / yetwes directelijck ofte indirectelijck daer tegens / ofte desen ter contrarie gedaen werde. Des t'oirkonde / hebben Wy bevolen desen met ons groot Zegel te bevestigen/ door den Presiderende van onse Vergaderinge doen parapheren / ende by onsen Griffier onderteeckenen. Gedaen in onse Vergaderinge in 's Graven-Hage/ den vier en twintighsten November festienhondert twee en sestigh. Was geparapheert / I. de Merode, vt. Lager stondt/ Ter Ordonnantie van de Hoochgemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent/ N. Ruysch.

Num. LIV. Verkondinge van het Tractaet van Vrede, den sesten Augusti in den Jare 1661. ghemaeckt ende ghesloten alhier in den Hage, tusschen den Heere Coningh ende de Croone van Portugael, &c. ter eenre, ende de Hoogh Mogende Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden, ter andere zyde; daer op wederzijdts Ratificatien den veertienden December des verleden Jaers 1662. zijn geextradeert ende uytgewisselt.

MEn laet eenen yegelijcken weten / dat tot welstant ende bevorderinge van 't gemeene beste in 't generael / ende sonderlinge van de Vereenichde Nederlanden ende den goeden Ingesetenen van dien in 't particulier/den sesten Augusti in den Jare 1661. gemaeckt ende besloten is/een goet/vast/getrou/ ende onverbreeckelijck Tractaet van Vrede/ende ophoudinge van alle Acten van Vyandtschap/alomme soo aen dese / als d'andere zyde van de Linie / tusschen den Hooghstgemelten Heere Coningh ter eenre / ende de Hooghgemelte Heeren Staten Generael ter andere zyde / ter Zee / andere Wateren ende te Lande / in 't reguard van alle Onderdanen ende Inwoonders der voorsz Vereenichde Nederlanden / van wat qualiteyt ofte conditie die zijn / sonder uytneminge van plaetsen of persoonen; oock van gelijcken ten reguarde van alle Onderdanen ende Inwoonders der Coninghrijcken ende Landen van den meer Hooghstgemelten Heere Coningh / van wat qualiteyt ofte conditie die zijn / mede sonder uytneminge van plaetsen of Persoonen / gelijck als breeder verklaert is by de Articulen van het voorschreve Tractaet van Vrede ende ophoudinge van alle Acten van Vyandtschap/ ingancк genomen hebbende / ende van nu voortaen te nemen / respective in conformite van de selve Articulen. Derhalven last ende beveelt men expressselijck midts desen van wegen den Staet der voorsz Vereenichde Nederlanden / allen Ingesetenen ende Onderdanen van de selve/ 't voorsz Tractaet van Vrede ende ophoudinge van alle Actien van Vyantschap/ ende allen den inhouden der voorsz Articulen/in conformite van dien/ onverbreeckelijck te onderhouden / sonder daer tegens yetwes te doen ofte te laten gheschieden / op pene van gestraft te worden als Verbreeckers van de gemeene ruste / sonder genade/faveur/verdrach ofte dissimulatie. Aldus gearresteert ende besloten in den Hage den sevenden / ende dese Publicatie effectivelijck ghedaen den veertienden Martij / des Jaers 1663. Was geparapheert P. Resen, vt. Lager stondt / Ter Ordonnantie van de Hooghgemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent / N. Ruysch. Zijnde op 't spatium gedruckt het Cachet van haer Ho. Mog. in rooden Wassche.

NUM.

NVM. LV.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / allen den genen die dese tegenwoordige sullen sien / ofte hooren lesen, Saluyt: Doen te weten, dat wy ontfangen hebben de ootmoedige supplicatie aen ons ghepresenteert van wegen de Bewinthebbers van de groote ende kleyne Geoctroyeerde Noordtsche Compagnie in Hollandt/ Midtsgaders van de Compagnie in Zeelandt/ innehoudende hoe dat eenige Jaren geleden de voorsz groote Compagnie tot haren grooten kosten ende pericule uytgerust hebbende seeckere Schepen op de Kusten van Nova Zembla, Spitsbergen / ende andere Landen ende Eylanden ten Noorden gelegen/ aldaer gevonden ende hier in 't Landt ingebracht hadden de Neeringe van de Visscherye van de Walvisschen/ Walrussen en andere Zeemonsteren aldaer zijnde/ en ten eynde de selve Neeringe door goede ordre hier te Lande soude mogen worden geconserveert/ ende soo veel het mogelijcken ware werden bevordert ende gebeneficieert/ hadden in den Jare 1614. van Ons versocht Octroy van de selve Kusten van Nova Zembla voorsz af tot Fretum Davits toe/ daer onder begrepen / Spitsbergen / Beren-Eylandt / Groenlandt/ ende andere Landen ende Eylanden / die onder de voorsz Limiten gevonden souden mogen worden alleen te mogen bevaren/ ende de voorsz Neeringe ende Visscherye met seclusie van allen anderen aldaer te mogen exerceren / welck Octroy Wy vergunt hadden voor den tijdt van drie Jaren/ die geexpireert zijn in den Jare 1617. voorleden: Dan alsoo middelertijdt de voorsz Compagnien van Hollandt hadden ontdeckt/ noch seecker nieuw Eylandt ende 't selve genaemt Mauritius/ gelegen op een en t'seventich graden ende seeckere minuten / hadden syluyden insgelijcx / omme 't selve Eylandt mede te mogen bevaren / in den voorsz Jare 1617. van Ons mede bekomen Octroy voor den tijdt van vier Jaren / ingaende mette Jare 1618. ende hebben dienvolgende de Neeringe ende Visscherye / soo op 't voorsz Eylandt / als op de vordere Landen ende Kusten ten Noorden gelegen tot desen dage toe geexerceert / ende des gemeene Landtsmiddelen / daer mede merckelijcken versterckt/ ende verbetert / dan alsoo de voorsz vier Jaren metten Jare 1621. waren geexpireert / ende de Supplianten van meeninge waren de voorsz Neeringe ende Visscherye te continueren / soo waren syluyden onder den anderen oneenich geworden/ nopende de repartitie/ ende verdeylinge van de quoten die yder van henluyden daer inne waren pretenderende / ter welcker oorsaecke wy de voorgaende Onse Octroyen op seeckere provisionele repartitie ende ordre van Equipagie als doen voorgeslagen/ hadden gecontinueert/ alleen voor den Jare ende saisoen van 1622. Dan alsoo de Supplianten als nu nopende de verdeelinge ende repartitie van hare quoten ende Equipagie onderlinge waren geaccordeert/ als metter daet bevonden hebbende dat de voor-

Num. LV.

Num. LV. schreve Neeringe ende Visscherye in dese Landen sonder eenicheyt ende goede ordre niet geconserveert soude konnen worden / maer gheschapen was door confusie ende oneenicheyt in andere Landen ende plaetsen gediverteert te worden / tot merckelijcke schade ende nadeel van de Vereenichde Nederlanden ende goede Ingesetenen van dien/ ende derhalven de Suppliarten ootmoedelijcken hadden versocht/ ende ghebeden dat Ons souden ghelieven de voorverhaelde Onse Octroyen noopende de bevaringe van de voorsz Landen ende Kusten van Nova Zembla, tot Fretum Davits toe / daer onder begrepen alle de Landen hier vooren geroert/ende namentlijcken mede het voorsz Eylandt Mauritius ende alle andere Landen ende Eylanden ten Noorden binnen de voorsz Limiten gelegen / soo die alreede gevonden zijn/ als die noch gevonden souden mogen worden/te continueren noch voor twaelf eerstkomende Jaren / innegaende metten Jare ende saisoene van 1623. toekomende / ende henluyden te consenteren de voorsz Neeringe ende Visscherye aldaer voor den selven tijdt te mogen exerceren/ met seclusie van allen anderen. Soo ist / dat wy genegen zijnde ter ootmoedige bede ende versoeck van de voornoemde Suppliarten/den selven gegunt / geoctroyeert ende geconsenteert hebben / Gunnen / Octroyeren/ende consenteren by desen/ de voorsz hare versochte continuatie van onse voorgaende Octroyen/nopende de bevaringe van de voorsz Landen ende Kusten van Nova Zembla, tot Fretum Davits toe / daer onder begrepen alle de Landen hier vooren geroert / ende namentlijck mede het voorsz Eylandt Mauritius ende alle andere Landen ende Eylanden ten Noorden binnen de selve Limiten gelegen / soo de gene die alreede gevonden zijn / als die noch gevonden souden mogen worden / voor den voorsz tijdt van twaelf Jaren by henluyden versocht/ henluyden consenterende de voorsz Landen ende Eylanden / alleen te mogen bevaren / ende de voorsz Neeringe ende Visscherye voor den selven tijdt aldaer te mogen exerceren/seclusie van allen anderen/interdicerende ende verbiedende allen ende een yegelijck van wat conditie ofte qualiteyt die mogen zijn/anders als de Suppliarten in desen/binnen den voorsz tijt van twaelf Jaren te varen/handelen/ofte visschen/ op de Kusten / Landen ende Eylanden van Nova Zembla, tot Fretum Davits toe / daer onder begrepen alle de Landen hier vooren gheroert/ ende namentlijck van 't voorsz Eylandt Mauritius / ende alle andere Landen ende Eylanden ten Noorden / binnen de voornoemde Limiten gelegen / soo alreede gevonden / als noch te vinden / directelijcken noch indirectelijcken / op de verbeurte van hare Schepen ende ingeladen goederen/ ende daerenboven in een pene ende boete van ses duysent guldens voor yeder Schip 't welck aldaer bevonden sal worden in eeniger manieren aldaer gevaren/gehandelt ofte gevischt te hebben/ te appliceren de eene helft ten behoeve van de gemeene saecke/ende de wederhelfte ten behoeve van de Suppliarten. Ontbieden daeromme ende bevelen wel expresselijck allen Gouverneurs/Justicieren/ Officieren/ Magi-

Magistraten/ende Inwoonders der voorsz Vereenichde Landen/dat sy de voorsz Compagnie Suppliantén/rustelijck/ ende vredelijck laten genieten ende gebruycken 't volkomen effect van desen onsen Octroye ende consent/cesserende alle Contradictien ende Empeschementen ter contrarien/want wy 't selve ten dienste van den Lande bevonden hebben alsoo te behooren.

Gegeven onder onsen Cachette Paraphure ende Signature van onsen Griffier/in 's Graven-Hage op den 22 Decembris festienhondert twee en twintich/ was geparapheert N. van Bouchorst, vt. Onder stondt / Ter Ordonnantie van de Hoochgemelte Heeren Staten Generael/ geteeckent C. Aerssen, met een Cachet in rooden Wassche daer neffens op 't spatium gedruckt.

NUM. LV.

Verbodt van de Walvis-Neeringe ende andere Zee-Monsters, van Nova Zembla tot Fretum Davits.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden: Allen den geenen die dese tegenwoordige sullen sien ofte hooren lesen / Saluyt. Doen te weten: Alsoo met groote kosten ende sware perijculen/ allhier te Lande ingebracht is de Neeringe van de Walvisscherye ende andere Zeemonsters / om de selve te doen ende t'exerceren binnen de Limiten van Nova Zembla tot Fretum Davits, tot conservatie van welcke Neeringe / wy hier bevoorens hebben verleent Octroy aen de Bewinthebberen van de Noortsche Compagnie / om de selve uyt dese Landen privative binnen de selve Limiten te doen. Doch nu komen wy in ervaringe / dat door toedoen van eenige ongeruste menschen / de welvaert deser Vereenichde Landen benijdende / ghetracht wort de voorsz Visscherye / by directe ende indirecte wegen ende middelen / te contramineren/om de goede Ingesetenen deser Landen van de voorsz Neeringe t'ontsetten / ende de verwachte Vruchten selfs te genieten/ poogende tot dien eynde in dese Vereenichde Provincien tot hen te trecken veele Ingesetenen ende Inwoonderen deser Landen / om by andere wegen als door directie ende beleydt van de voorsz Noordtsche Compagnie/binnen de voorsz Limiten te varen ende de Neeringe van Walvisschen ende andere Zeemonsters te plegen / exerceren / ende de selve elders buyten dese Landen te diverteren. Ende dat oock vele onser voorsz Ingesetenen hun verv orderen soodanige diensten aen te nemen/andere daer toe te induceren ende helpen aennemen, mitsgaders in uytheemsche Compagnien ende voyagien te participeren / ende de selve met hun middelen te helpen formeren / streckende alle 't selve tot groot nadeel van de voorsz Compagnie / interest van de gemeene welvaert deser Landen/ ende uytnemende groote schade van vele Ingesetenen van dien/daer uyt de voorsz Compagnie is geformeert/ waer tegens Num. LV.

Num. LV. gens nae behooren dient voorsien / ende alle mogelijcke ordre ghestelt. Soo ist, dat wy nae voorgaende deliberatie / geordonneert / gestatueert ende bevolen hebben / ordonneren / statueren ende bevelen wel expresse- lijck by desen / dat geene Ingesetenen of Inwoonderen van dese Ver- eenichde Nederlanden / 't sy Commisen / Schippers / Stierluyden / Zeevarende Mannen / nochte andere van wat qualiteyt of conditie hy zy / directelijck of indirectelijck / sullen onderstaen uyt dese Vereenichde Provincien / of andere Landen te varen op de Walvisch-neeringe / of van andere Zeemonsters / in eeniger manieren binnen de Limiten van Nova Zembla tot Fretum Davits, anders als in dienste van de voorsz Geoctroyeerde Compagnie / op pene van ses hondert ponden van veer- tich grooten 't pont. Voorders verbieden en interdiceeren wy mede allen ende een yegelijcken Ingeboorne / Onderdanen / Ingesetenen of In- woonders / eenige Schepen ofte Zeevarende Luyden deser Landen / tot soodanige dienst ofte Navigatie / buyten de meergenoemde Noort- sche Compagnie deser Landen / te huyren ofte aen te nemen / ofte soo- danige Schepen te verhuyren / op pene van verbeurte der selver Sche- pen ende goederen / ende voorts van eene pene van ses hondert ponden van veertich grooten 't stuck als vooren / ende dat oock niemandt in eenige soodanige vreemde Compagnie ofte Voyagien voor hem ofte andere sal mogen participeren / directelijck ofte indirectelijck / op pene van ses hondert ponden van veertich grooten 't stuck / ende arbitrale correctie / ende daer en boven daer van moeten desisteren / ende sulcx la- ten varen. Voorders ordonneren / statueren ende bevelen by desen / dat de Ingesetenen deser Landen die haer albereyts buyten den dienst van de meergenoemde Compagnie souden mogen hebben verhuyrt / om te varen op den Walvisch-vancx ende andere Zeemonsteren binnen de voorsz Limiten / dat sy haer buyten den selven dienst sullen hebben te begeven ende onthouden / op pene als vooren : Gelijck oock de huyren gemaeckt noopende de Schepen die uyt dese Landen directelijck buy- ten de meergenoemde Compagnie binnen de meergenoemde Limiten aengenomen zijn te varen / sullen komen te cesseren / ende soo de voorsz Overtreders haer buyten dese Vereenichde Nederlanden quamen te onthouden / sullen de Sententien ter saecke van de voorsz naleeten te wijsen / evenwel geexecuteert worden aen hun goederen hier te Lande ghelegen / ofte bevonden wordende. Ende sullen alle Officieren ende Justicieren in dese Vereenichde Nederlanden / midtsgaders oock allen anderen in onsen dienste wesende / hun hier nae respectivelijck reguleren / ende de penen by desen ghestatueert tegens de Overtreders der selver / vervolgen / decreteren ende executeren / sonder eenige conni- ventie / dissimulatie ofte verdrach. Ende sullen de penen verdeelt wor- den / een derde voor den Officier die de Executie doen sal / een derde voor der Armen der plaetse / en een derde ten behoeve van de gemeene saec- ke: Alsoo wy sulcx ten dienste van de Landen bevonden hebben te behoo- ren. Ende op dat niemant hier van eenige ignorantie hebbe te praeten- ren /

veren/ontbieden ende versoecken wy de Heeren Staten/ Stadthoude-
ren/ Gecommitteerde Raden/ ende Gedeputeerde Staten van de
Provincien respective van Gelderlandt ende 't Graefschap Zutphen/
Hollandt en West-Vrieslandt/Zeelandt/Uytrecht/Vrieslandt/Over-
Yssel/ende Stadt Groeningen ende Ommelanden/ende allen anderen
Justicieren ende Officieren/ dat sy dese onse Ordonnantie van stonden aen alomme doen verkondigen/uytroepen/publiceren/ende affigeren in alle Plecken van dese Landen/ daer men gewoonlijck is dusdanige uytroepinge/ Publicatie ende affixie te doen. Gegeven in 's Graven-Hage in onse Vergaderinge/ onder onsen Cachet/ Paraphure ende de Signature van onsen Griffier/ op den elfden Martij sestien hondert drie en dertigh. Was geparapheert F.G.van Cuylenborgh vt. Onder stondt/ Ter Ordonnantie van de Hooghgemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent/ Cornelis Musch. Zijnde op 't spatium gedruckt het Cachet der selver Heeren Staten/ in rooden Wassche.

N V M. L V I.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/ allen den genen die dese tegenwoordige sullen sien/ ofte hooren lesen/ Saluyt: Doen te weten, dat wy ontfangen hebben de ootmoedige supplicatie aen ons ghepresenteert by de Bewinthebbers van de Geoctroyeerde Noordtsche Compagnie van Hollandt/ Zeelandt/ ende West-Vrieslandt/inhoudende hoe dat die van de selve Compagnie over langen Jaren tot hare groote sware kosten ende pericule uytgerust hadden verscheyden Schepen omme te ontdecken de Kusten van Nova Zembla, Waigadts, Fretum Davits, ende de Zee rivieren Landen/ ende Eylanden ten Noorden gelegen/ in de selve reysen by de voorsz hunne Schepen ontdeckt sijn geworden veele Landen/ Eylanden en Rivieren/ Kusten ende Reeden aldaer/ende onder anderen oock 't Landt Spitsbergen/Beren-Eylandt/ ende daer nae 't Eylandt Mauritium/aen welcke plaetsen sy Suppliantente hadden begonnen te planten de Visscherye van Walvisschen/ ende andere Zeemonsteren/ ende daer door de Neeringe ende Handelinge van den Traen/ hier in dese Landen gebracht/ ende tot conservatie van de selve van Ons verkregen Octroyen omme de Kusten hier vooren geroert van Nova Zembla tot Fretum Davits, alleen ende met seclusie van allen anderen te mogen bevaren/ ende bevisschen: Gedurende welcke Octroyen sy Supplianten de voorschreve Visscherye ende Neeringe met groote excessive kosten hebben gecontinueert/ ende onderhouden: Niet tegenstaende veele traversien die sy luyden daer over hadden moeten uytstaen ende lyden/ als verscheyde malen by de Engelschen van haer goedt berooft geweest zijnde/ende tegen de selve/als tegen andere Natien/ oock hebbende groote ende sware processen moeten sustineren ende uytvoeren/sulcx dat sy Supplianten daer over heele Capitalen hebben verlooren ende geconsumeert/ waer- Num. LVI.

 om

Num. LVI. om oorsaeck ghenoech hadden gehadt om de selve Visscherye te staecken ende te abandonneren/ doch hadden sy Supplianten alle dese swaricheden (alhoewel met smerte) door een goede couragie ende hope van beterschap overkomen/ soo om te mainteneren de reputatie van den Lande/ als oock op een vast vertrouwen/ dat Godt haren arbeydt ende kosten soude zegenen ende tot een goet eynde laten komen/ hadden oock sy Supplianten tot conservatie ende dienste van de selve Neeringe ende Visscherye met groote kosten/gemaeckt/Forten/Huysen/ende Logien / tot wooninge ende defentie omme hare possessie buyten dispute te stellen/ende de selve tegens alle uytheemsche Natien/ende anderen des te krachtiger te maecken/eenige Schepen expresselijck ende extraordinarijs met groote kosten geequipeert / met volck ende allerley behoeften versien / die sy aen Spitsbergen / als oock aen 't Eylandt Mauritius hadden laten woonen ende overwinteren / om voortaen aldaer gestadichlijck Domicilium te houden/ende alsoo door de voorsz Neeringe ende Visscherye des gemeene Landts-middelen grootelijcks werden versterckt ende gheveneficieert / ende groote nutticheden den Lande wert toegebracht / oock menichte van Menschen haren kost daer aen sijn winnende / sy Supplianten wel ghenegen souden zijn de selve Neeringe en Visscherye te continueren/de ontdeckinge en ondersoeckinge die sy hadden beginnen te doen van noch meer notable onbekende plaetsen en Landen te volvoeren / waer uyt dese Vereenichde Nederlanden groote proffyten ende voordeelen met Godes zegen mede soude staen te verwachten: Maer alsoo sonder ons Octroy of de continuatie van dien de voorsz Neeringe ende Visscherye hier te Lande niet konde werden geconserveert noch behouden/ maer by vreemde Natien ondergeslagen/ongetwijffelt in andere Landen soude werden gediverteert / tot merckelijcke schade ende nadeel van de Vereenichde Nederlanden ende de goede Ingesetenen van dien / midtsgaders tot totale ruyne van de Geoctroyeerde Compagnie: Soo keerden sy Supplianten haer in alle ootmoedigheyt aen ons/versoeckende onderdanichlijck dat wy beliefden henluyden te vergunnen ende te consenteren naer de expiratie van 't tegenwoordich Octroy/noch continuatie ende prolongatie van dien voor den tijdt van vier en twintich als dan naestkomende Jaren / om binnen de voorsz Limiten ende de plaetsen in den selven Octroye begrepen / als namentlijck van Nova Zembla tot Fretum Davits, daer onder begrepen het Landt van Spitsbergen / Beeren-Eylandt / 't Eylandt Mauritius / ende alle andere Landen ende Eylanden ten Noorden binnen de selve Limiten gelegen/of alrede ghevonden ende noch te vinden / alleen ende met seclusie van allen anderen te mogen bevaren ende bevisschen / met interdictie ende op alsulcke penen als in den laetsten Octroye begrepen zijn / welcken aengemerckt/ Soo ist, dat wy genegen zijnde ter ootmoedige bede van de voornoemde Supplianten de selve gegunt/ geoctroyeert ende geconsenteert hebben/ gunnen / octroyeren / ende consenteren by desen continuatie van Onse voor-

voorgaende Octroyen voor den tijdt van acht Jaren/inganck nemende met d'expiratie van de jonghste Conceffie / noopende de bevaringe van de voorsz Landen ende Kusten van Nova Zembla tot Fretum Davits toe/daer onder begrepen alle de Landen hier vooren geroert / ende namentlijck mede het voorsz Eylandt Mauritius / ende alle andere Landen ende Eylanden ten Noorden binnen de selve Limiten ghelegen/soo de gene die alreede gevonden zijn/ als die noch ghevonden souden mogen worden / henlieden consenterende de voorsz Landen ende Eylanden alleen te mogen bevaren / ende de voorsz Neeringe ende Visscherye voor den selven tijt aldaer te mogen exerceren met seclusie van allen anderen/ interdicerende en verbiedende allen en een yegelijck van wat conditie of qualiteyt die mogen zijn/anders als de Supplianten in desen binnen den voorsz tijdt van acht Jaren te varen / handelen ofte visschen op de Kusten / Landen / ende Eylanden van Nova Zembla tot Fretum Davits toe / daer onder begrepen alle de Landen hier vooren geroert / ende namentlijck 't voorsz Eylandt Mauritius en alle andere Landen en Eylanden ten Noorden binnen de voornoemde Limiten gelegen, soo alreede gevonden/als noch te vinden / directelijcken noch indirectelijcken / op de verbeurte van hare Schepen ende ingeladen goederen / ende daer en boven in een pene ende boete van ses duysent gulden voor yder Schip 't welck aldaer bevonden sal worden in eeniger manieren aldaer gevaren/gehandelt/ofte gevist te hebben/te appliceren de eene helft ten behoeve van de gemeene saecke/ende de wederhelft ten behoeve van de Supplianten/Ontbieden daerom en bevelen wel expresselijck allen Gouverneurs/Justicieren/Officieren/Magistraten ende Inwoonders der voorsz Vereenichde Nederlanden/dat sy de voorsz Compagnie Supplianten rustelijck ende vredelijck laten genieten ende gebruycken / 't volkomen effect van desen onsen Octroye ende consent / cesserende alle contradictien ende empeschementen ter contrarie / want wy 't selve ten dienste van den Lande bevonden hebben alsoo te behooren. Num. LVI.

Gegeven onder onsen Cachette/ Paraphure/ en de Signature van onsen Griffier/ in 's Graven-Hage den 25 October 1633.

NUM. LVII.

PLACCAET.

DE Staten Generael der Vereenichde Nederlanden: Allen den geenen die desen sullen sien ofte hooren lesen / Saluyt. Doen te weten: Alsoo Wy by Onse Ordonnantie ende Placcate van den negen en twintighsten Februarij lestleden/tot dienste ende welvaert der voorschreve Landen / goet ende noodich hebben ghevonden te doen heffen ende ontfangen seecker Veyl-gelt van twee ten hondert van alle inkomende / ende een ten hondert van alle uytgaende Waren ter Zee over Num. LVII.

Num. LVII. de Rivieren/per Assche/soo wel van/ende op Oosten/als Westen/ende van/ende op alle Quartieren/geene uytgesondert / ende van alle Goederen/Waren/ende Coopmanschappen / van wat soorte ende conditie die souden mogen zijn. Ende wy onderricht werden/dat eenige Groenlandt-Vaerders / ofte Visschers naer de Walvissen ende andere groote Traen-Vissen/met hare Schepen nu onlanghs uyt dese Landen ghevaren nae Groenlandt ende daer ontrent/ofte andere Quartieren/daer men soodanige Visschen gewoon is te vangen/ende tot Traen te koocken/ofte andersints te beneficieren/ofte die derwaerts naer desen noch souden mogen varen/voornemens souden mogen wesen / met hare te vangen Visschen/ofte het Speck/Traen ofte andere gedeelte/ofte provenu van dien/uytter Zee directelijck naer andere Landen ofte Gewesten te zeylen/ende aldaer te verhandelen/sonder de selve Schepen ende Goederen eerst hier te Lande / daer sy te huys behooren / uytgerust ende uytgevaren zijn/ in te brengen. Dat wesen ende strecken soude tegens alle voorige goede ordre ende gebruyck/ende tot grooten Interest deser Landen / schade ende verminderinge van de Neeringen/ Licenten ende Convoyen/ ende namentlijck / van den Ophebe van 't voorsz Veylgelt. Soo ist,dat Wy tot voorkominge van dien/ende nae rijpe deliberatie daer over ghehouden / geordonneert ende gestatueert hebben/ ordonneren ende statueren by desen / dat alle Groenlandts-Vaerders/ ende andere Visschers van Walvisschen/ ende andere diergelijcke grote Visschen/alreede voor desen Saysoene uyt dese Landen / ofte eenige Gewesten van dien/ op de voorsz Neeringe mogen zijn gevaren / ofte naer desen noch souden mogen varen / naer gedane reyse gehouden sullen wesen/met hare geheele Ladinge/gevangen Visch/Traen daer van gekoocht/ende noch te koocken/ ende wes meer daer van dependerende is/wederomme hier te Lande in te komen/sonder met de voorsz Schepen ende Ladinge/ofte eenigh gedeelte van dien/eerst ofte alvooren uyt der Zee elders te mogen zeylen/ofte in te brengen/ te verveylen/ te verkoopen/ofte te verhandelen/in eeniger manieren / op de verbeurte van de voorsz Visch/ Traen ofte ander Provenu van de voorsz gevangene Visschen / ende daer en boven van de somme van tien hondert ponden te veertich grooten 't pont/boven noch de betalinge van de voorsz Veyl ende Convoy-gelden te doen. Ende ten eynde niemant onder pretext van geene kennisse ghekregen te hebben van dese Onse Ordonnantie/ oorsaecke hebbe hem te ontschuldigen / Ordonneren ende bevelen Wy wel expresselijck/de respective Reeders ofte Compagnons van de gene die alvereyts ende voor het publiceren van desen/uyt eenige quartieren of Havenen deser Vereenichde Provincien nae Groenlandt / ofte elders op de voorseyde Visscherye zijn uytgevaren/ gehouden sullen wesen/den selven van den inhouden van desen te waerschouwen. Gelijck mede de Capiteynen van Oorloge die tot Convoy ende bescherminge van de Groenlantsche Schepen sullen geemployeert worden/ expresselijck belast ende bevoolen wert by desen/aen alle Groenlandtsche Schepen/

pen/die de selve sullen ontmoeten / de Exemplaren van desen Placcate haer mede te geven/ te doen behandigen / met verklaringe dat sy haer nae den inhouden van 't selve/precise sullen hebben te reguleren / Alsoo Wy verstaen dat desen punctuelijcken geachtervolght ende naergekomen sal moeten worden. Ontbieden ende versoecken daeromme de Heeren Staten/ Gecommitteerde Raden/ende Gedeputeerde Staten van de Provincien respective / van Gelderlandt ende 't Graefschap Zutphen/ Hollandt ende West-Vrieslandt/ Zeelandt/ Utrecht/ Vrieslandt/ Over-Yssel/ Stadt Groeningen ende Ommelanden/ende allen anderen Justicieren ende Officieren / dat sy dese Onse Ordonnantie van stonden aen alomme doen verkondigen / uytroepen / publiceren/ ende affigeren in alle plecken van Onse Landen/ daer men gewoonlijck is dusdanige uytroepinge/publicatie/ende affixie te doen. Lasten ende bevelen voorts de Raden ter Admiraliteyt / den Advocaten Fiscaels/ mitsgaders den Admiralen/ Vijs-Admiralen/ Capiteynen/ Officieren/ende Bevelhebberen/dese Onse Ordonnantie te achtervolgen/ende doen achtervolgen / procederende / ende doende procederen tegens de Contraventeurs en overtreders van dien/sonder gratie/ ooghluyckinge/faveur/dissimulatie ofte verdragh/want wy sulcks ten dienste van den Lande hebben bevonden te behooren. Num. LVII.

Aldus ghedaen ter Vergaderinge van de Hooghgemelte Staten Generael/ in den Hage op den vijf en twintichsten May sestien hondert twee en vijftigh. Was geparapheert/ Jo. Tjassens vt. Onder stondt/ Ter Ordonnantie van de selve. Geteeckent/ N. Ruysch. Zijnde op 't Spatium ghedruckt het Cachet der selver Heeren Staten in rooden Wassche.

NUM. LVIII.

Extracten uyt het Register der Resolutien van de Ho. Mog. Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden, Lunæ den 24 Martii 1631.

IS gelesen het advijs van de aenwesende Gecommitteerden van de Collegien ter Admiraliteyt/residerende tot Rotterdam/Amsterdam ende in Zeelandt geformeert den twee en twintichsten deses op seecker concept gesecundeert met ernstige recommandatie van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van Hollandt / overgegeven by eenige persoonen/ residerende tot Amsterdam/ Hoorn/ Enchuysen/ Edam/ Medenblick / ende Harlinge / als Koopluyden ende Eygenaers van verscheyde Schepen op Oosten en Noorwegen respective handelende/ om by provisie ende sonder consequentie voor dit loopende jaer alleen tot een preuve uytte reden ende te equiperen/eenige Schepen van Oorloge tot versterckinge van 't 's Landts Ordinaris Convoy / gaende naer de Sont/Oost lant ende Noorwegen/mits daer toe employeren- Raeckende de nader beveylinge van de Zee door extraordinari Convoy op de Sondt Oostlant en Noorwegen.

 de

Num. LVIII. de de penningen die procederen sullen van de premie gelden / volgens den voorslach by de voorsz Cooplupden ende Schippers ghedaen op 't vijf en veertichste artyckel van 't Placcaet gheemaneert den vier en twintichsten December lestleden / op de wapeninge ende manninge van de Schepen soo ter Coopvaerdye als Visscherye over Zee varende/ mitsgaders op de ordre van de Admiraelschappen/ Waer op ghedelibereert zijnde/ hebben haer Ho. Mog. goetgevonden ende verstaen in conformite van 't voorsz advijs/ mitsdesen t'authorisen de Heeren Burgemeesters ende Regeerders der voorsz Steden Amsterdam/ Hoorn/ Enckhuysen/ Edam / Medenblick ende Harlingen / als oock allen anderen die sich hier in voor haer groot interest mede sullen komen te verklaren/ omme yder in den sijnen te eligeren soodanige persoonen als sy tot Directie ende beleyt van de voorgeslagen Equipagie bequaem ende dienstich sullen oordeelen/ ende dat by provisie voor een Jaer op een preuve/ sonder by haer Ho. Mog. oft by andere ghetrocken te mogen worden in consequentie/ mits dat hier in gevolcht worde de ordre ende voet daer op de groote Visscherye ende Haringvaert belange 't stuck van hare Equipagie werdt gedirigeert ende gheadministreert / ende sullen die geene die voor Capiteynen ofte Opperhoofden op de voorsz Schepen komen te varen / versien moeten werden met behoorlijcke Commissie van Zijn Excellentie / ende sullen oock soodanige commissien moeten werden gepresenteert ende geregistreert in de Collegien ter Admiraliteyt daer onder de Stadt ofte plaetse resorteert daer de voorsz Capiteynen ofte Opperhoofden sullen komen uyt te varen/ ende sullen oock de selve Capiteynen ofte Opper-hoofden den behoorlijcken eedt doen aen handen van 't selve Collegie / die oock de Matroosen onder den eedt van de Generaliteyt sullen brengen / ende sullen oock de prinsen die by de te equiperende Schepen op den vyandt sullen mogen verovert werden / de Judicature van de selve Collegie blyven gheaffecteert/ oock voor de selve geventileert ende getermineert/ alle questien die ter saecke van 't monteren der Schepen/ 't formeren van de Admiraelschappen met den aenkleven van dien sullen kommen te rijsen/ als oock de contraventien die tegens 't voorschreve Placcaet souden mogen gedaen worden / alles in conformite van de twee en veertichste ende 't twee en vijftichste articul van dien/ ende sullen oock de Collegien ter Admiraliteyt respective / de kennisse nemen over de wandedrijven / die de voorsz Capiteyns ofte Opper-Hoofden souden mogen komen te doen / als oock over de disordre die 't volck van Oorloge op de voorsz Schepen in tijden ende wijlen soude mogen komen te plegen / des sullen de ongemonteerde Schepen ende de Koopmanschappen soo wel in de selve/ als in de Coopvaerdye schepen naer 't meergenoemde Placcaet gearmeert/ geladen varende naer Oosten ofte Noorwegen / ten behouwe van de voorsz. Equipagie tot naerder beveylinge van de Zee/ gehouden sijn te contribueren / te weten in 't gaen een half ten hondert / met soodanich onderschept dat de

Koop-

Koopvaerders Schut-Schepen in 't conformite van 't selve Placcaet gemonteert / voor eerst sullen vry ende onbemoeyt zijn/ van de nieuwe Taxatie/ende boven dien genieten de helft der taxatie van alle de goederen in hare eygen Schut-Schepen alrede geladen / ofte noch te laden / ende boven dien van de contanten gheladen / ofte noch te laden half soo veel/ende wat belanght de andere helft van de taxatie over de goederen ende contanten / de welcke de Schut-Schepen naer 't meergenoemde Placcate ghearmeert sullen komen te missen/ de selve sal mede met het geene dat van der ongemonteerde Schepen goederen ende gelde sal worden ontfangen/ tot de voorsz equipage worden geemployeert/ blyvende voorts het meergenoemde Placcaet in alle syne vordere poincten/ volkomen kracht ende figeur/ die haer Hooch Mog. verstaen dat achtervolcht sullen moeten worden / ende op dat in de te doen taxatie goede ordre mach worden gehouden/ ende daer inne alle jalousien/abusen ende frauden verhoet/ sullen de persoonen die by de gemelte Heeren Burgemeesteren ende Regierders der voorschreve Steden respective worden gecommitteert met den anderen hier over onderlinge houden goede correspondentie/ende de een den andere deses aengaende doen oprechte ende sincere communicatie/ Lager stont/ accordeert met voorsz register/ ende was onderteyckent C. Musch. Num. LVIII.

Aengaende de Directeuren.

Extract uyt het regifter der Refolutien van de Hooch Mogende Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden Martis den dertichften Martii feftienhondert twee en dertich

EEnige articulen ofte extract uyt de Resolutien van de Directeuren by hare generale Vergaderinge genomen op ten sestienden ende seventienden Mey den dertichsten September sestienhondert een en dertich ende den laetsten Januarij sestienhondert twee en dertich/omme de selve articulen tot bevorderinge ende welstant van de voorschreve Directie op 't hoochste noodich zijnde de Ho. Mog. Heeren Staten Generael te communiceren ende voor te drage met de redenen daer toe dienende/ ende vorder te versoecken dat hare Ed. ghelieve tot ampliatie van haere resolutie over het stuck van de dese directie in date den vier en twintichsten Martij sestienhondert een en dertich te approberen ende toe te staen.

1. Also in de resolutie van de Ed. Ho. Mog. Heeren Staten Generael in date den vier en twintichsten Martij sestienhondert een en dertich alleen uytgedruckt staet / dat de Schepen ende goederen in 't gaen sullen betalen een half per Cento , sonder datter voor adbijs van een per Cento, voorsz komen mentie wordt ghemaeckt / te versoecken dat

Num. LVIII. dat het selve mach worden gheredresseert met de selve een per Cento daer by te vougen.

2. Dat de woorden varende naer Oostlandt/ Noorwegen/ ende de Sont (in de selve resolutie alsoo gestelt) soo mochten worden geexteneert/ dat onder 't woort Oostlandt werde uytghedruckt/ de Elve/ de Weser/ de Voorlanden/ de Ems/ ende in 't generael alle andere plaetsen ende Havenen be-oosten ende benoorden 't Vlie ghelegen/ soo wel buyten om als over de Watten varende/ ende die de Convoyen deser Landen subject zijn/ ende dit voor soo veele die Ems ende die Watten aengaet/ volgens het gebruych ende observantie van 't voorleden Jaer sestienhondert een en dertich.

Op 't eerste ende tweede.

Haer Ho. Mog. hebben dese twee eerste poincten goedt gevonden gelijck de selve syn geredresseert.

3. Dat onder dese directie specialijck so wel Vreemden als Ingesetenen begrepen worden.

Het 3 poinct werdt goedtgevonden.

4. Ende op dat alle Frauden van tauxatie soo van Schepen als Koopmanschappen soo veel mogen worden voorgekomen/ dat de Schippers selve simpelijck hare Schepen/ ende de Koopliedén hare goederen sullen instellen ende waerderen/ ende dat daer op de Directeurs mits de oude Schepen een achste-part/ en de nieuwe schepen te weten die binnen drie Jaren getimmert zijn/een seste part verhoogende/ tot haer sullen mogen nemen/ als mede de goederen/ ofte Koopmanschappen in 't ghenerael te verhoogen mette seste part meerder/ datter oock mach worden gestelt een pene voor die Schip ende goet gheel verswijgen.

Op 't eerste lit wordt verstaen dat sonder onderscheyt van oude of nieuwe Schepen de verhooginge van een seste-part by de Directeurs sal worden gedaen, ende belangende de goederen ofte Koopmanschappen, dat ghevolcht sal worden den voet die by de Admiraliteyten ghebruyckelijck is.

5. Derhalven te versoecken dat de Directeuren sullen vermogen eenige particuliere Cherchers te stellen/ende die gewapent met authoriteyt van haer Ho. Mog. als raetsaem souden mogen bevonden worden t'employeren.

De Directeurs sullen geen nieuwe Cherchers gebruycken, maer het ondersoeck by de Cherchers van 't Landt gelaten worden.

6. Dat het placcaet soude mogen worden geamplieert met een articule/ te weten/ dat gene Schepen het reglement souden konnen voldoen/ten sy de selve een vast verdeck hebben tot voor by de grote Mast/ ende aen boort te moeten leggen op 't laechste vijf voeten hooch/ werde

anders

anders onbequaem geacht om haer selven te defenderen/ veel min andere te beschermen. Num. LVIII.

Wert geperfisteert by het Placcaet sonder veranderinge.

7. Dat de Directeuren hare persoonen ofte goederen ter cause van hare administratie/equipagie/ ontfangh/ uytgifte/noch oock voor gagie/ huyren ende eenichsints / sullen mogen worden belast ofte bekommert verder als de effecten van haren ontfang ende administratie sullen konnen reycken.

Wert toegestaen mits de Directeurs gehouden sullen vvesen te doen behoorlijcke reeckeninge bevvijs ende reliqua.

8. Ende alsoo ten aensien van de groote equipagie gedaen/ofte noch te doen/ aen den ontfang mochte te kort komen/ aen haer Hooch Mo. te versoecken/dat de lasten ofte ontfangh soo langh mach continueren tot dat alle Kameren ontlast zijn/ ofte andere middelen tot ontlastinge.

Het casus hier inne geroert, vallende, sullen de Directeurs daerom versoeck doen, 't welck in haer Ho. Mog. Vergaderinge sal worden geexamineert.

9. Oock te versoecken aen haer Ho. Mog. dat de Directeurs de goederen ende schepen die sy sullen komen te veroveren / selfs sullen mogen verkoopen / sonder daer toe te employeren de Vendumeesters ende andere Officieren der Admiraliteyten / blyvende des niet te min de judicature van de Prinsen het selve Collegie geaffecteert in conformite van het vier en twintichste artyckel in 't Octroy van de West-Indische Compagnie.

Werdt gelaten by 't voorgaende gebruyck.

10. Mede te remonstreren of de goederen die de Convoyen niet subject en zijn/ ende nochtans de proterie van dese directie nevens andere ghenieten / niet en behooren aen de Directeurs te betalen exempt de Wijnen ende anders/ die voor gealieerde Princen ende Potentaten gescheept worden.

Wordt afgeslagen.

11. Mede te versoecken/dat de Koopliedeu hare goederen sullen gehouden zijn aen te gheven naer de waerde alhier / sonder kosten van vracht/ premie/ ofte per anders af te korten.

Sal gevolcht worden den ouden ende gewoonlijcken voet in 't aengeven van de goederen.

12. Ende op dat niemant en pretendere eenige ignorantie/is op het hoochste noodich/ dat dese nieuwe Ordonnantie door billetten ofte andersints/ werde genotificeert / met de breucke ende boete daer toe geordonneert/ ofte by haer Ho. Mog. noch te ordonneren/met bevelen/dat een yder sich daer nae soude hebben te reguleren.

Wort goet ende dienstich gevonden, ende sal dienvolgens notificatie by aenschryvinge worden ghedaen aen de respective Collegien der Admiraliteyt,

Accordeert mettet voorsz Register, en was onderteeckent Corn. Musch.

Num. LIX.

NUM. LIX.

Waerschouwinge.

De Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / allen den genen die desen sullen sien ofte hooren lesen / Saluyt; Doen te weten: Alsoo Wy bericht worden dat eenige Schippers deser Landen met hare Schepen den Oresont ghepasseert zijn / sonder Onsen Resident Fredrick de Vries / tot Helseneur residerende / eenichsints te kennen: Soo hebben wy goet gevonden / midts desen te waerschouwen alle Schippers ende Coopluyden / met hare Schepen hier te Lande t'huys hoorende / dat soo haest sy in den voorsz Oresont sullen zijn ghekomen / sich sullen hebben te vervoegen by den voornoemden Onsen Resident / ende te achtervolgen alle 't geene hy haer / in conformite van sijne Instructie / sal komen te bevelen / ofte van haer te vorderen / sonder daer van in gebreecken te blyven / op pene van contrarie doende / te verbeuren de somme van duysent guldens / volgens den Placcate van den eersten Aprilis sestienhondert een en vijftich. Gedaen ter Vergaderinge van de Hoochgemelte Staten Generael / in den Hage den seventienden May sestienhondert twee en vijftich. Was geparapheert / Jo. Tjassens vt. Onder stondt / Ter Ordonnantie van de selve. Geteeckent / N. Ruysch. Zijnde op 't Spatium gedruckt het Cachet der selver Heeren Staten in rooden Wassche.

NUM. LX.

Num. LX.

De Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / allen den genen die desen tegenwoordigen sullen sien ofte hooren lesen / Saluyt: Doen te weten: Dat alsoo verscheyden gequalificeerde persoonen ons te kennen hebben gegeven / dat tot verseeckeringe van de Zeevaert ende welvaren van de Ingesetenen / ten hooghsten dienstigh soude wesen in dese Landen op te rechten eene Compagnie van asseurantie. Soo ist, Dat wy ons genegen vindende om by alle middelen de Schipvaert / Coophandel ende Hanteringe deser Landen / met de meeste sorge te versorgen / ende daer by de selve te doen toenemen / ende te continueren / in conformiteyt van de Tractaten / Alliantien / Verbonden / Entrecoursen / op de Traffique ende Zeevaert met andere Princen / Republicquen ende Volckeren eertijdts gemaeckt / die wy in allen deelen punctuelijck verstaen onderhouden ende achtervolght te moeten worden.

Ende wy naer genomen kennisse der saecken / bevinden dat met gemeene hulpe / assistentie ende middelen van sodanige Compagnie / naerder beschermt ende gemainteneert sullen worden / de ghemeene Coopluyden ende hare goederen / tegen alle de Rooveryen / Extorsien

ende

ende andere overlasten / die hare Personen / Schepen ofte Goederen/ Num.
in het vervolgen van hare reyse by de Duynkerckers ende andere LX.
Vyanden van dese Landen aengedaen werden: Soo hebben wy door verscheyde pregnante redenen ende consideratien ons daer toe moverende/ met rijpe deliberatien van Rade / ende uyt hoochdringende oorsaecke/ goet gevonden eene Generale Compagnie van Asseurantie op te rechten/ende te authoriseren/die wy uyt sonderlinge affectie / tot den gemeynen welstandt/ende om de Ingesetenen van deser Landen/voor alle schade / soo veel mogelijck is/ te bewaren / ende te conserveren / in goede neeringe ende welvaert sullen mainteneren ende versterckten met onse hulpe / faveur ende assistentie/ voor soo veele den tegenwoordigen staet ende ghestalteniſſe der Landen eenighsins kan verdragen / ende daer toe te versien met behoorlijck Octroy / ende met de Privilegien ende Exemptie hier nae volgende.

Te weten/dat binnen den tijdt van vier en twintich Jaren/alle ende een yder/het sy Ingesetenen/of Vreemde/die eenige goederen/of Coopmanschappen/of Schepen/om den Oost of den West sal willen affsenden/ ofte doen affsenden/ gehouden sal wesen ten Comptoire van de selbige Compagnie/pertinentelijck aen te geven / alle contante Penningen/ midtsgaders de quantiteyt / qualiteyt ende de rechte waerde van sijne goederen/soo hy uyt dese Landen over Zee/ naer andere Plaetsen ende Koninghrijcken sal willen versenden / als mede de rechte namen van Schip ende Schipper daer inne de de selve geladen worden / ende voorts de plaetse werwaerts datmen die meent te versenden/om alsoo op de Boecken van de Compagnie aengeteeckent ende geregistreert te werden/des soo sal den aengever / de premie ofte de recognitie van dien in contant moeten betalen / op den voet ende conditie hier nae volgende.

Welcke Asseurantie ghedaen sal worden op de negen tiende-parten der ingescheepte goederen / ende het resterende tiende-part/ sal de verseeckerde gehouden wesen / tot sijnen pericule te risiqueren / sonder die oock buyten dese Compagnie / voor andere te doen verseeckeren / ten ware het selfde tiende-part hooger mochte monteren/als twee hondert pondt Vlaems eens: In welcken cas in sijnen keure sal staen / om het overige/of mede te doen verseeckeren/of het selfde te risiqueren/soo sijnen goeden raedt gedragen sal.

Als mede alle Schippers gehouden sullen wesen / in het vertreck uyt dese Landen/ende soo dickmaels als het selvige geschiet/ pertinent ten Comptoire als vooren aen te geven/ den naem/ groote/ ende waerdye van hare Schepen/ om mede geregistreert te worden / ten eynde sy in gereede penningen betalen / de premie van de twee derde-parten der selver/ende daer vooren verseeckeringe genieten/blijvende het resterende derde-part tot laste van de Schippers/ende Reeders ongeasseureert.

In welcke verseeckeringe/mede niet gerekent sal worden het consumabel het welcke met soodanige Schepen afgesonden sal worden.

Num. LX. Ende by aldien hem yemandt soude vervorderen te varen ofte negotieren/ uyt eenige Havenen/ en plaetsen deser Landen / sonder de selvige Waren ende Schepen/ in manieren als vooren / ten Comptoire van de Compagnie aen te geven / dat sal zijn op de verbeurte van de verswegen Schepen ende Goederen/ die bevonden sullen worden alsoo in Zee gegaen/ ofte versonden te wesen / die datelijck ende alomme van wegen de voorsz Compagnie aengetast / genomen / ende als verbeurt ten behoeve van de selve/ aengehouden sullen mogen worden / ende in tas soodanige Schepen ofte Goederen verkocht mochten wesen / ofte in andere Landen oft Havenen ingeloopen/ sullen de Reeders/ Participanten ende Versenders / voor de waerde van de selve Schepen ende Goederen mogen werden geexecuteert.

De Goederen ende Schepen in manieren als vooren aengegeven/ sullen ten besten van de geasseureerden door de Compagnie verseeckert worden/ voor soodanige premie/ als hier onder neffens yder plaetse gespecificeert staet / welverstaende dat onder de selve de circumjacente plaetsen van dien mede werden begrepen/ als namentlijck/ alle de gene die uyt eenige Havenen van dese Geunieerde Provincien sullen vertrecken/ of yets versenden.

Naer de Sont ende Noorwegen/ sal voor het Somer-saisoen betaelt worden / namentlijck van den eersten April tot den eersten Novembris . . . . twee ende een half par cento.

Ende voor het Winter-saysoen/ van den eersten November / totten eersten April toe . . . drie en een half par Cento.

Naer Bergen in Noorwegen/ Dronten/ Stavanger/ voor het Somer saysoen . . . . . drie par Cento.

Voor het Winter-saysoen . . drie en een half par Cento.

Naer Moscovien/ in 't derwaerts gaen / drie en een half par Cento.

In het wederkeeren nae dese Landen . . vier par Cento.

Naer Groenlandt ende Spitsbergen . . drie par Cento.

Naer Hamborgh . . . . . . twee par Cento.

Naer Embden ende Bremen . . . een en een half par Cento.

Naer Schotlandt / Nieu-Casteel ende Hul / en daer omtrent . . . . twee ende een half par Cento.

Naer de Riviere van Londen . . twee ende een half par Cento.

Naer Pleymoet tot Engelandts Eynde inclusys . drie par Cento.

Naer Yrlandt/ Bestau ende daer omtrent . . vijf par Cento.

Naer Nantis/ Rochelle/ ende Circumjacentien . . vier ende een half par Cento.

Naer Bordeaux . . . . . vijf par Cento.

Naer Bayoenen de France / ende Sint Jan de Lus . . . . vijf ende een half par Cento.

Na Sint Malo . . . drie ende een half par Cento.

Naer Caen / Hable ende Roaen . . drie par Cento.

Naer Diepen en Calis . . twee en een half par Cento

Van

Van welcke plaetsen nae dese Landen/ soo de Goederen ende Schepen tijtelijck aengegeven worden/ salmen gehouden wesen de selve premie te betalen/ ende de asseurantie in manieren als vooren genieten. Num. LX.

Voorts sal de Compagnie alle Schepen ende Goederen/ naer Marseille/ Tholon/ Genua en Livorna verseeckeren tegen tien par Cento.

Ende die nae Venetien gaen . . dertien par Cento.

Wel verstaende dat onder de voorverhaelde plaetsen / in de Strate geene circumjacentien en worden begrepen / ende de Compagnie dese asseurantie te doen / niet verder verbonden en is / als aen de gene / die uytgedruckt ende genomineert staen/ van de welcke voor de wederom reys betaelt sullen worden de selve premie in manieren als vooren op andere plaetsen genoteert is.

Alle andere Schepen ende Waren / soo op andere verder ghelegen quartieren ende plaetsen versonden worden/ by aldien de selve naer den West gaen / sullen verseeckert moeten wesen tot Engelandts Eynde inclusys/ ende verder niet.

Waer voor men betalen sal voor premie . . . drie par Cento.

Ende die verder om den Oost gaen/ sullen verseeckeringe hebben tot aen de Sont inclusys/ ende premie betalen twee en een half par Cento.

Van gelijcken sullen de Schepen ende Goederen varende by Noorden omme/ verseeckert moet wesen tot op de hoochte van Hitlandt/ ende voor premie betalen . . . . drie par Cento.

Ende ten aensien de Compagnie in hare eerste beginselen / door de overgroote periculen ende tegenwoordige macht der Vyanden / seer groote lasten ende sware Equipagien sal moeten doen/ ende veele schade van genomen Goederen ende Schepen waernemen/ sal voor de eerste drie Jaren een half par Cento meer voor premie genieten / als die hier boven voor ordinaris gestelt zijn / ende aengaende de Goederen ende Schepen/ soo naer de gedesigneerde plaetsen in de Strate versonden worden / salmen voor de selvige tijdt een par Cento meer als de ordinaris premie is/ betalen.

By aldien yemandt om de West/ ofte de Oost gaende / op plaetsen Neutrale of Geallieerde van dese Landen toebehoorende/ eenige voorder asseurantie begeerde/ ofte oock op andere geoorlofde conditien / als in desen Octroye uytgedruckt staen / worden de respective Bewindthebberen by desen geauthoriseert/ om het selve tot bate ende schade van dese Compagnie te mogen doen / op alsoodanige premie en voorwaerden/ als sy metten genen die sulcx begeeren / in het minnelijck sullen konnen over een komen / ende gelijck de Bewindthebberen alle Waren / Schepen ende Goederen de Ingesetenen deser Landen toekommende/ ofte die by ordre van andere uytheemsche versonden mogen worden/ gehouden zijn onder hare asseurantie te ontfangen / soo sullen de selve oock vermogen allerhande Contracten van Asseurantie op te rechten / ende te maecken met alle Ingesetenen van alle Neutrale of Geallieerde Princen / Potentaten ende Republicquen van desen

Num. LX. Staet/ het sy dan de selve hare Schepen ende Goederen naer dese Landen affenden/ of naer andere Quartieren (niet zijnde onder de subjectie van onse Vyanden) wel verstaende dat soodanige te bedingene premie/ ten minsten soo hoogh sal zijn als de Ingesetenen deser Landen/ op de selve plaetsen aen de Compagnie betalen moeten. Alle welcke voorverhaelde verseeckeringen ende premien/ alleenelijcken te verstaen zijn van soodanige Schepen ende Jachten/ midtsgaders van de Goederen in de selve gheladen/ die gemonteert zijn naer onsen Placcate/ op de wapeninge ende manninge van de Schepen/ in den Jare sestienhondert acht en twintich geemaneert/ ende indien eenige van dien sulcx niet versien mochte wesen/ salmen voor gantsch ongemonteerde Schepen ende Goederen daer inne geladen twee par Cento meerder voor premie betalen/ende van half gemonteerde een par Cento meer als de ordinaire premie.

Ende op dat de Bewindthebberen verseeckert mogen wesen/ dat sy in het aengeven van de monture der Schepen/ niet mislept worden/ sullen sy by haer selven vermogen/ ofte by hare Gecommitteerde/ alle Schepen in Zee gaende/ te besichtigen ende te visiteren/ om op de monture ende wapeninge van dien informatie te nemen.

Ende werden alle Schepen belast/ soo haest als sy of hare Reeders/ eenige certe partie gemaeckt hebben/ ofte in de ladinge komen te liggen/om eenige Goederen in te nemen/ten Comptoire van de Compagnie aen te geven/de monture haerder Schepen/ten eynde de Compagnie in't aenteeckenen van de Asseurantie/ ende invorderen van de premie/ sich daer naer mogen reguleren/ op pene/ soo de Schippers van sulcx te doen in gebreecke blijven/ dat sy ten behoeve van de Compagnie verbeuren sullen/ viermael soo veel als de premie van de asseurantie over Schip ende Goedt sal bedragen/waer voor het Schip verbonden ende executabel sal zijn.

De Juweelen ende het gene onder de kleynodie ghereeckent wordt/ soo in ende uyt dese Landen gescheept worden/ sullen met onderlinge verdragh tusschen de Compagnie ende die sulcx versoecken/verseeckert worden/ende by aldien men sich dies aengaende niet konde verdragen/ sal van de selve het recht van veylinge/ daer van hier naer gestatueert sal worden/naer de rechte waerde betaelt worden.

Ende op dat de Compagnie/ soo veel doenlijcken is/ geniete de premie van alle de uyt te sendene Waren ende Schepen/ en sullen geen Paspoorten ter Convoye aen yemandt verleent worden/ ten sy hy alvooren doet blijcken met een Billet van de Bewindthebberen/ ofte haren Commis/dat de Asseurantie van soodanige Goederen ende Schepen/ behoorelijck aengegeven ende de premie van dien voldaen is/ ende tot dien eynde sullen Bewindthebberen op de respective Comptoiren van Convoyen setten een gesworen Commis/ die de voorverhaelde Billetten intrecken/ ende aen de Bewindthebberen overbrengen sal/ om die met hare Boecken te confereren.

Alle

Alle de schade op eenige geassureerde Schepen ofte Goederen vallende/ sullen aen de beschadichde goet gedaen worden / ter plaetse daer de premie van dien betaelt is / naer den prijs als de selfde ten tijde van de gedaene verseeckeringe aengeven zijn/ drie Maenden nae dat de Bewindthebberen van de geledene schaden / volkomentlijcken sal zijn gebleecken. Num. LX.

Welverstaende/ dat dese Compagnie niet verbonden sal zijn aen de verseeckerde goet te doen/ eenige haverie die niet tien par Cento ende daer boven bedraeght/ende mede niet instaen voor eenige detensien ofte arresten van eenige Neutrale ofte Geallieerde Potentaten / soo wanneer die op eenige Steden / Havenen ofte Rivieren komen te geschieden/als oock niet voor eenige schade/die de Goederen/nae datse aen het Landt gebrocht zijn/soude overkomen/ende voorts geenige verseeckeringe doen op soodanige plaetsen / die onder de ghehoorsaemheyt van den Vyandt staen/ noch mede op alsulcke die by yemandt / 't sy Vrient ofte Vyandt/met Oorloghs macht metter daet beset ofte besloten zijn.

Voorts ten eynde de Compagnie met soo weynige cavillatie / ende sinistre practijcken gequelt worde/ als mogelijck is/ sal de selve niet gehouden wesen eenige restorne aen yemandt / onder hoedanich pretext dat het soude wesen / te vergunnen / maer sullen in allen gevalle de betaelde premie behouden.

De Goederen die van buyten in dese Landen ghesonden worden/ sullen in cas die selve ter Camere aengegeven/ende verseeckert zijn/gereeckent worden volgens den inkoop ter plaetsen daer van men die eerst afgescheept heeft / verhooght met de onkosten tot de schepinge toe/ende voorts volgens de stijl van de Asseurantie / tot noch toe geobserveert/om waer van pertinente kennisse te hebben/ sullen alle de gene die hare Goederen begeeren verseeckert te hebben / aen de Bewindthebberen beloven / soo haest haere reeckeninge ofte facturen over krijgen / de selfde ter Kamer sullen verthoonen/ ende by aldien als dan bevonden worden / dat hare Waren meerder quamen te bedragen / als de selve aengegeven waren / sullen van het overige alleen het recht van de veylinge betalen/ ende in cas van schade vergoedinge genieten naer de somme / soo die ter eerster instantie aengebrocht ende opgegeven zijn.

Ende by aldien yemandt met sijne eygen Schepen / eenige Goederen quame in te brengen / sal als dan in het minnelijck over de vracht naer advenant dat andere betalen/geaccordeert worden/ ende by aldien men daer over den anderen niet konde verstaen / sal de selve door goede mannen/ by die van de Gerechte daer toe te stellen / gearbitreert worden / ende partyen ghehouden zijn de uytspraeck van de selve naer te komen.

Aengaende de Waren/die ter plaetse van hare ladinge geene sonderlinge valeur en hebben / ende meest door den arbeyt van het Scheepsvolck verkregen worden/ als Sout/ Hout ende diergelijcke / sullen de

Be-

Num. LX. Bewindthebberen/ende de gene/soo daer over asseurantie begeren/den anderen in het reeckenen van hare prijse/ om de premie daer naer te betalen verstaen / ende by aldien syluiden daer over niet en konnen accorderen / sal den lader vry staen / door andere/ buyten de Compagnie te doen verseeckeren / midts als dan aen de voorsz Compagnie het recht van de veylinge/ in manieren voorsz te betalen.

Van de inkomende Schepen / 't sy vreemde ofte hierlandtsche/ soo dickmaels als die uytter Zee/ in eenige Havenen deser Provincien inkomen / ende niet ten Comptoire van de Compagnie aengegeven zijn om verseechert te wesen / sal betaelt worden voor yder last van de gemonteerde Schepen/ vijftien stuyvers/ voor half gemonteerde twee en twintich ende eenen halven stuyver par last / ende voor gans ongemonteerde Schepen/dertich stuyvers par last/alles naer den voet van onsen voorsz Reglemente; Ende sullen de lasten in desen geroert / eenpaerlijck gereeckent worden op Rogge lasten / uytgesondert die van de Oost ende West-Indische Compagnie Buyssen / ende diemen ter vryer neeringe alleenlijck uytsendt/ waer van hier naer sal gesproocken worden.

De Schepen uyt dese Landen naer Vranckrijck om een Soutladinge ofte andere te bekomen / varende / het sy ledigh ofte vol-laden/ sullen in het uytgaen als vooren staet/ ghehouden zijn te betalen asseurantie / ende by aldien sy met hare ladinge / die sy buytens Landts bekomen/de Enge ofte Noortzee wederom passeerde/ofte aendede/sullen ghehouden wesen aen de Compagnie te betalen 't voornoemde Lastgelt/ ende dat aen soodanige Gecommitteerdens / als de Compagnie buytens Landts daer toe specialijck mochte committeren ; Doch by aldien de Bewinthebberen aldaer geen Gecommitteerden tot den ontfanck en hadden gestelt/sal het selfde recht op hare wederkomste in dese Landen aen de Compagnie ter plaetse daer se sullen arriveren / betaelt worden / ende sullen de Reeders voor het selfde recht aen de Compagnie mede verbonden zijn / tot soodanige somme van penningen / als sy uyt de selfde bevrachtinge ofte reyse / ontfangen ende genooten mogen hebben.

Van ghelijcken/ indien eenige Schippers deser Landen met hare Schepen/buytens Landts eenige vrachten ofte reysen aenvangen/om van d'eene plaetse naer d'ander te varen / sonder dese Landen aen te doen / sullen sy soo menighmael sy de Enge ende Noort-zee bevaren ende gebruycken/gehouden zijn 't recht van de veylinge te betalen/ende dat soo meenichmael / als sy last breecken / ende een nieuwe voyagie doen/waer voor de Reeders/als in 't voorgaende articul/mede verbonden ende executabel sullen wesen.

Van alle Waren ende Coopmanschappen/van wat nature die zijn/ soo van buyten over Zee yemandt toegesonden worden/ ofte selfs souden mogen inbrengen / 't sy dan de selfde de Convoyen deser Landen subject zijn ofte niet / soo die als vooren niet tijdelijck op eenige Com-

ptoiren

proiren van de Compagnie aengegeven / ende dienvolgende verasseu- reert zijn / sal betaelt worden voor de veylinge van de Zee een en een half ten hondert naer de waerde als de selfde hier te Lande sullen heb- ben/aftreckende de Scheepsvrachten/sonder meer/doch sullen de Wa- ren ende Goederen van Embden ende Bremen komende / alleen een par Cento voor veylinge betalen. Num. LX.

Gelijck mede alle Ingesetenen deser Landen / die eenige Waren in andere plaetsen ende Koninghrijcken doen inneladen / om op andere quartieren buyten dese Provincien gevoert te worden/ende daer mede passeren/ofte aendoen de Enge ofte Noort-Zee/soo die niet tijdelijcken verasseureert zijn/sullen gehouden wesen/ soo haest de selve ter gedesti- neerde plaetse ghekomen zijn / aen de Compagnie te betalen het recht van de veylinge als vooren. Ende by aldien yemandt van des te doen in gebreecke bleve/ als oock de Schippers over hare Schepen/ ten be- hoeve van de Compagnie / verbeuren viermael soo veel als het recht van de veylinge sal bedragen.

Dat alle Policen van asseurantie / daer inne naer rechte vereyscht wordt / de clausule van hem op goede ende quade tijdinge te doen ver- seeckeren/de Bewinthebberen gepresenteert sullen worden/om by mu- tuele conventie / over de premie van dien te accorderen / sonder dat de Compagnie in dien gevalle/ sich sal hebben te contenteren met de ordi- naire premie / ende by aldien geen accoordt hier over getroffen wordt/ sullen als dan de Schepen ende Goederen op de aenkomste van hare gedane reyse/ betalen het voorverhaelde recht van veylinge.

Alle de gene soo naer de voorgestelde ordre aen de Compagnie beta- len het recht van de veylinge/sullen niet verbonden wesen om hen pre- cieselijck door de Compagnie te doen verseeckeren/ maer sullen vermo- gen met andere/het sy buyten ende binnens Landts / wegen hare as- seurantie te tracteren/ als haren goeden Raedt sal gedragen.

Die van de Oost ende West-Indische Compagnie / midtsgaders de Vrye neeringe-vaerders / sullen met hare Schepen vry wesen/ als mede met de Cargasoenen / die naer de Limiten van haren Octroye/ afgesonden worden / ende alleenlijck van hare retouren / inkomende Waren ende Prinsen/ betalen een par Cento, ten aensien datse nevens andere/ de veylinge der Enge ende Noort-Zee genieten.

Insgelijcken sullen de Buysen/Doggers/ Ventjagers ende alle an- dere / die onder de groote ende kleyne Visscherie begrepen zijn / voor hare uytreyse vry wesen / ende alleen ten regarde van de veylinge van haren gevangenen Harinck ende Visch / par last betalen dertich stuy- vers.

Ende by aldien hem yemandt door de Compagnie hadde doen ver- seeckeren/ende sich vervorderde tegens de ordre van de Generale Ver- gaderinge / met onse approbatie op het convoyeren / ende het uyt- seylen van de Schepen ghenomen / in Zee te gaen / sal sijne betael- de premie quijt wesen / ende in cas van schade / geenige vergoedin-

 ge/

Num. LX. ge / uyt wat oorsaecke dat het oock soude mogen wesen / ghenieten.

De Bewinthebberen sullen in hare dagelijckse Vergaderinge examineren/de gelegentheyt van de aengebrachte schade ende de abandonnementen/die by yemandt mochte geschieden / de welcke soo sy deuchdelijcken ende geverificeert vinden/ sullen de selfde als dan mogen betalen / sonder daer over eenich vonnisse van de Rechter te verwachten/ ende met de genomen Resolutie tegens hare Participanten in reeckeninge volstaen / doch in cas van dispute / ende dat de twee derde-parten van de presente Bewindthebberen de schade niet genoechsaem gheverificeert en vonden / noch de selfde gedisponeert om door goede mannen af te doen handelen / sal den Insinuant sijn versoeck van vergoedinge afgeslagen worden / die sijn recht sal mogen vervolgen door de ordinaire Justitie/het sy Camere van Asseurantie/ofte andere Collegien/ sulcx als de constitutie van de plaetse is mede brengende.

Tot verseeckeringe van de Geasseureerden/ sullen verbonden wesen alleen de middelen/ende effecte van de Compagnie / sonder dat de Bewindthebberen ende Participanten daer vooren in hun prive verbonden sullen wesen.

Ende op dat dese Compagnie staende mach blijven / noch met sinistre practijcken in haer recht verkort worden/sullen Bewindthebberen vermogen alle Waren ende Schepen / die notoyrlijcken beneden de rechte waerde aengegeven worden / te visiteren / ende de selvige met kennisse van saecken / ten behoeve van de selve Compagnie naer haer nemen/midts aen de geasseureerde betalende den sesten penninck meer als de aengebrachte somme bedraeght.

Maer by aldien yemandt/soo voor desen gestelt is / de Compagnie quame voor by te gaen/sonder sijne Schepen ofte Goederen in 't gheheel ofte deel ter Comptoire van de Compagnie aen te geven / om geasseureert te worden / ofte oock in eenige deser Landen innekomende/ om het recht van de veylinge te betalen / sal soodanige de selve verswegen Goederen ende Schepen ten behoeve van de Compagnie metter daet verbeuren/by aldien de selfde fraude / door goede toesicht der Bewinthebberen ofte hare Dienaers eerst ontdeckt wort / en ware het so dat de selve/nevens het verswijgen aen de Compagnie oock 's Landts gerechticheyt geslooken mochte hebben / ende daer over door de gheneralе Cherchers/ofte andere Ministers van der Admiraliteyten eerst achterhaelt worden / sal het verbeuren der selver komen ten behoeve van de gemeene saecke / ende de gebreeckige daer en boven ten besten van de Compagnie / verbeuren tienmael soo veel als de premie van de asseurantie bedragen soude hebben.

Welcke aenbrenginge ende opgevinge aen de Compagnie om gheasseureert te worden/gedaen sal moeten worden/op soodanige tijdt ende gelegentheyt /van de Goederen als men tegenwoordich gewoon is het recht van de Convoyen aen te geven/soo dat by langer uytstel/ofte verder uytslagh van de Goederen om gescheept te worden / men verstaen

sal

sal dat de ghebreeckige in de voorstaende pene ende boete verballen sal wesen/ als oock van gelijcken/ sullen de Schepen om geasseureert te zijn/ aengedient moeten worden/ soo haest sy in de ladinge gaen leggen/ om eenige goederen in te nemen/ voor ende aleer men begint die te Schepen/ ende voor die geenige die ledich ende ballast scheeps uytgaen/ voor ende al eer sy haer Schepen ballasten. Num. LX.

Ende belangende de inkomende Schepen/ die het recht van de veylinge schuldich zijn/ sullen aengegeven moeten worden binnen vier en twintich uyren/ na dat het selfde Schip sijne Ancker geworpen heeft/ ofte gearriveert is/ ter plaetse daer hy sijne last eerst meent te breecken/ alles op pene als boven.

Ende alsoo de asseurantie veel fraude ende booshe yt subject is/ ten sy daer inne met behoorlijcke Wetten werde versocht/ sullen alle de gene die fraudeleuselijck hare Waren de Compagnie aengeven/ met opset om die in Zee komende ofte by andere gelegentheyt haer selven die moetwillichlijck quijt maecken/ om by dat middel/ van de Compagnie de aengegeven prijs te bekomen/ als wel voor desen in privé Contracten gepractiseert is/ sullen de selve ten behoeve van de Compagnie verbeuren niet alleenlijcken de betaelde premie/ maer oock soo veele als de waerde van dien in het aengeven getaxeert is/ ende daer en boven naer gelegentheyt van saecken/ door den Rechter gestraft worden/ nae de geschreven Rechten ende Placcaten deser Landen.

Alle saecken die aengevangen worden tegen eenige Contraventeurs van des Compagnie gerechticheyt/ 't sy in cas van arrest/ aenhalinge van Waren ofte Schepen/ sullen ter aenklachte van den Advocaet van de respective Kameren/ als Fiscael voor de eerste instantie berecht worden/ by den ordinaris Rechter van de plaetse daer de Kameren respective gestelt zijn/ achtervolgende het resort/ soo by de Collegien ter Admiraliteyten gehouden wordt/ ende by aldien de Compagnie eenige breucken ofte boeten toegewesen worden/ sullen die by provisie betaelt/ ofte geexecuteert worden/ niet tegenstaende eenige provocatie, appellatie/ ende verleende inhibitie.

Ende alsoo in desen sonderlinge dient waergenomen de gelegentheyt van de goede Ingesetenen/ die van tijdt tot tijdt hare Waren ende Schepen/ op eenige Comptoiren van de Compagnie om verseeckert te worden/ sullen aengeven/ soo sullen de respective Kameren gehouden wesen/ den anderen te provideren/ ende te versien van gelden/ soo wanneer het gebeuren mochte/ dat de schaden ende verliesen/ in eenige van dien soo groot wierden/ dat sy niet bestandt en waren de selve uyt hare Capitalen datelijck op te brengen. Ende indien van des te doen yemandt onwillich ende in gebreecke was/ worden de respective Kameren geauthoriseert/ soo veele penningen als sy tot betalinge van de gevallene schade/ sullen van doene hebben/ ten laste van de Generale Compagnie te negotieren.

Hebben voorts belooft/ dat wy dese Compagnie tegens eenen nege-

Num. LX: lijcken sullen mainteneren ende defenderen in de vrye Zeevaert ende Traffijcke / ende ten dien eynde de selve te hulpe komen / met veertich hondert duysent guldens / te betalen d'eene helft daer van binnen drie Maenden / naer dat de Bewindthebberen in de Kameren ghestelt sullen wesen / ende de resterende helfte drie Maenden naer de voorverhaelde tijdt / precieselijck ende achtervolgende de Acte / daer van by ons aen de Compagnie te verleenen : Welverstaende dat wy met de twee derde-parten van dien / sullen genieten ende dragen winste ende Risico, gelijck alle andere Participanten in de Compagnie genieten ende dragen sullen; ende het resterende derde-part / sal by ons tot subsidie van de Compagnie / ten behoeve van de gemeene Participanten liberalijcken gequitteert ende geschoncken worden.

Ende sullen alle Ingesetenen deser Landen / ende oock andere Landen / by openbare affixie ende Billetten / binnen den tijdt van een Maendt naer date van desen / te affigeren / gewaerschout worden / datse binnen den tijdt van drie eerstkomende Maenden / innegaende den deses Jaers sestienhondert negen en twintich in dese Compagnie sullen worden geadmitteert / ende datse hare penningen / diese sullen willen inleggen / sullen moeten opbrengen in twee termijnen / te weten / de eerste helfte van dien ter expiratie van de voorsz drie Maenden / ende de wederhelfte ses Maenden daer naer.

Uyt welcke penningen voor eerst verballen sullen worden / de noodige Equipagien / die de Generale Vergaderinge van de Negentien / dienstich sal oordeelen tot veylinge van de Zee / ende tot establissement van de Negotie in de Geoctroyeerde Limiten hier naer uytgedruckt / mits dat de overige ter dispositie van de respective Bewindthebberen / alvooren daer op genomen het advijs van de voorsz Generale Vergaderinge / geleydt sullen worden op vaste Comptoiren / of andere suffisante Beursen / ter redelijcker interesse / met expresse conditie / dat de selvige tot aller tijdt van den Jare / op aenmaninge van Bewindthebberen / met den verlooren interesse / naer advenant van den tijdt / wederom afgelost ende uytgekeert sullen worden / ten eynde de Compagnie altijdt gereedt mach zijn / om aen de Geasseureerde de te lijdene schade ende verliesen te voldoen.

Ende op dat dese Compagnie soude mogen bestaen by eene goede Regieringe / tot meesten proffijte en contentemente van alle de Participanten / soo hebben wy geordonneert / dat de selve Regieringe sal bestaen in vijf Kameren van Bewindthebberen / als een binnen Amsterdam / die hebben sal de administratie van de negende parten / eene Kamer in Zeelandt voor twee negende parten / eene Kamer op de Mase / voor een negende part / eene Kamer in 't Noorder-quartier voor een negende-part / ende de resterende Kamer in Vrieslandt / ende Stadt ende Landen / mede voor een negende-part. Over welcke Kameren alle de ingeteeckende Capitalen proportionelijck sullen verdeelt worden /

den volgens de voorverhaelde parten in de Kameren/soo haest de eerste algemeene Vergaderinge van Bewinthebberen sal gehouden worden/ende dat ten overstaen van onse Gecommitteerdens / die wy daer toe specialijck sullen authoriseren ende lasten. Num. LX.

Ende sullen de Provincien ende Steden in welcke geen Kameren zijn / inleggende uyt heure Gemeente hondert duysent gulden ofte meer / op behoorlijcke nominatie van de Hooftparticipanten / ende over elcke hondert duysent gulden mogen stellen een Bewindthebber/ in sulcken Kamer / daer sy goedt vinden sullen heure penningen te brengen.

Ende sal de verdeelinge alleen in desen te verstaen zijn / noopende de Equipagie ende de directie van de gemeene Compagnie saecken / ende des onverminderė/sullen alle Kooplieden ende Ingesetenen deser Landen vermogen sonder eenich onderscheydt / haer te doen asseurantie te begeeren/in alsoodanige Kamer als hem gelegenste sal wesen / sonder dat ten aensien van dese verdeelinge in 't minste de vryicheydt van dien sal wesen geprejudiceert.

Onder de voorverhaelde Participanten / sullen gereeckent worden Hooftparticipanten te wesen/ die in de Kamer van Amsterdam/ voor hare eygene reeckeninge participeren de somme van ses duysent guldens/ ende in de andere Kameren / ter somme van vier duysent gulden.

Welcke Hooftparticipanten/ soo haest dese Compagnie sal gesloten wesen / door de Magistraten van de plaetsen/ daer de Kameren resideren/by een geroepen sullen worden/omme uyttet middel van haer ende by hare nominatie gekooren te worden / een dubbel getal/ om daer uyt by de Staten van de respective Provincien/ ofte door de Magistraten van de Steden/daer de Kameren zijn/gekooren te worden tot Bewinthebberen / die de directie van de Compagnie van den eersten aenvangen ende vervolgen sullen.

Dat de eerste Bewindthebbers sullen dienen den tijdt van ses Jaren/ende datmen de selve overstreecken zijnde/eerst by lootinge sal veranderen / een derde-part van 't getal van de Bewindthebbers / ende twee Jaren daer nae gelijcke derde-part/ende de andere twee volgende Jaren het leste derde-part / ende voorts successivelijck de oudtste in dienste zijnde/laten afgaen/ende dat in plaetse van de afgaende/ofte van den genen die voor ofte naer soude mogen afflijvich/ ofte om andere redenen verlaten worden/by de Bewindthebberen/ soo blijvende/ als afgaende / midtsgaders by de Hooftparticipanten / die in persoone ende op haere kosten daer by sullen willen komen/dubbel getal sullen worden genomineert/uyt welcke de voorsz respective Provincien/Gedeputeerdens/ofte Magistraten / nieuwe Electie van Bewindthebber sullen doen / ende de vacante plaetsen successivelijck suppleren / ende sullen voor Hooftparticipanten ghehouden worden / die voor hun eygen soo veel participeren als de respective Bewindthebberen zijn doende.

 Dat

Num. LX.

Dat de Kamer van Amsterdam sal bestaen van twintich Bewinthebberen / de Kamer van Zeelandt van twaelf Bewinthebberen / de Kamer van de Mase ende Noorder-quartier / yder negen Bewindthebberen/ende de Kamer van Vrieslandt ende Stadt ende Lande t'samen oock negen Bewindthebberen.

Welcke Bewindthebberen in plaetse van provisie tot last van de Compagnie / genieten sullen ter Kamer van Amsterdam Jaerlijcx de somme van twaelf hondert guldens / ende in de andere Kameren duysent guldens / ende sullen de subalterne Dienaers ter discretie van de respective Bewindthebberen ghestelt worden tot laste van de Compagnie.

Dat soo dickwils van noode sal zijn / een Generale Vergaderinge van de voorsz Kameren te houden/om op 't convoyeren van de Schepen/Equipagien van dien/veylinge van de Zee/ofte eenige saecken/de Compagnie in 't gemeen betreffende / ordre te stellen/ het selve sal gheschieden in negentien persoonen/daer inne uyt de Kamer van Amsterdam sullen compareren acht / uyt Zeelandt vier / van de Mase twee/ uyt het Noorder-quartier twee/ uyt Vrieslandt / midtsgaders Stadt ende Lande twee/welverstaende dat den negentienden persoon/ oft soo veel meer als wy t'elckens sullen goet vinden/by ons sal worden gedeputeert/omme in de voorsz Vergaderinge de saecken van de Compagnie ten besten te helpen dirigeren.

Van welcke Generale Vergaderinge van de voorsz Kameren / alle saecken dese Compagnie aengaende / verhandelt ende besloten sullen worden / welverstaende dat in saecken van Oorloge op de genomen resolutie/ versocht sal worden onse Approbatie.

De voorsz Generale Vergaderinge beschreven zijnde / sal te samen komen om te resolveren/wanneer men sal Equiperen/hoe veele Schepen men op elck Quartier sal senden / de Compagnie in 't gemeen betreffende/sonder dat d'een of d'ander Kamer yet sal mogen aenrichten buyten de voorsz gemeene resolutien / maer sullen gehouden zijn de selve te effectueren ende in 't werck te stellen. Ende indien eenige Kamer bevonden worde in gebreecke te zijn de gemeene resolutien te achtervolgen/ofte te contravenieren / hebben wy de selve Vergaderinge gheauthoriseert/ende authoriseren by desen/ om soodanich gebreck ende contraventie metten eersten te doen repareren/waer inne wy/des versocht zijnde/ haer sullen assisteren.

De selve Generale Vergaderinge sal gehouden worden/de eerste ses Jaren binnen de Stadt van Amsterdam / ende twee Jaren daer nae in Zeelandt / ende soo voorts van tijdt tot tijdt in de voorsz twee plaetsen.

De Bewindthebbers / die van wegen de Compagnie ghecommitteert zijnde/ van huys sullen reysen / 't sy op de voorsz Vergaderinge/ ofte elders / sullen voor haer teerkosten ende dagh-gelden hebben vier gulden 's daeghs/ boven de Schuyt ende Wagenvrachten : Wel verstaende

staende dat de gene die van de eene Stadt nae de andere reysen/ om die Kameren als Bewinthebberen ende Regierders te frequenteren, egeen dagh-gelden of reyskosten en sullen ontfangen/ tot laste van de Compagnie. Num. LX.

Ende oft 't gebeurde dat in de voorsz Generale Vergaderinge eenige wichtige saecken voorvielen/ daer inne sy niet wel en konden verdragen/ oft dat sy selfs hun souden mogen beswaert vinden om elckanderen te overstemmen/ dat 't selve gelaten sal worden tot onse decisie/ ende 't gene dienaengaende goet gevonden sal worden/ sal achtervolght ende naegekomen worden.

De Schepen van de reyse wederkomende/ sullen wederom aenkomen ter plaetsen daer sy afgezeylt zijn/ ende of door fortuine van weder ende windt/ de Schepen van 't een quartier uytgeseylt/ aenquamen in het ander/ als die van Amsterdam/ ofte van 't Noorder-quartier in lant/ of in de Mase/ of die van Zeelant in Hollant/ of die van Vrieslant/ midtsgaders Stadt ende Lande in een ander quartier/ dat niet te min elcke Kamer de administratie ende bewindt van hare uytgesonden Schepen ende Koopmanschappen sal behouden/ ende dat sy de selve sullen mogen versenden ende vervoeren nae de quartieren daer de Schepen waren uytgeseylt/ 't sy met de selve ofte andere Schepen/ midts dat de Bewinthebberen der selver Kamer gehouden sullen zijn haer selfs in persoon te laten vinden ter plaetsen daer de Schepen oft Goederen aengekomen zijn/ ende geene Facteurs daer over sullen vermogen te stellen/ maer in gevalle haer selfs niet gelegen en ware te reysen/ dat sy als dan de Bewindthebberen van de Kamer daer de Schepen gearriveert zijn/ totte administratie sullen committeren.

Ende indien eenige Provincien goedt vinden eenen Agent te stellen/ om die penningen uyt hare Ingesetenen te versamelen/ ende in masse in eenige Kamer te leggen/ ende van de uytdeelinge betalinge te vorderen/ sal de Kamer gehouden zijn alsulcken Agent toe laten acces in de selve Kamer/ om aldaer geinformeert te worden van den Staet van den uytgeve ende inkomen/ uyt ende inschulden/ behouden dat de penningen by alsulcken Agent ingebracht, sullen bedragen vijftich duysent gulden/ ende daer boven.

Ende of 't ghebeurde dat onder de een of de ander Kamer yemandt van de Bewindthebberen in sulcken Staet geraeckten/ dat hy niet en konde voldoen 't gene hem/ sijnder administratie aengaende/ betrout ware/ ende daer door eenige schade mochte komen/ sal wesen tot laste van de Penningen die alsulcke Bewinthebberen hebben in de Compagnie/ de welcke oock voor hare administratie specialijcken zijn verbonden/ 't welck oock plaetse sal hebben ten respecte van alle de Participanten/ die uyt saecke van koop van Goederen/ oft andersints debiteurs van de Compagnie souden mogen wesen/ ende sal gereeckent worden in allen schijne/ of haer ingeleyde penningen tegens 't gene sy de

Num. LX. de Compagnie schuldich zijn / van aenbeginne waer gecompenseert/ ende by rescontre gedoodet.

De Bewindthebberen van de respective Kamers sullen responderen voor hare Cassiers ende Boeckhouders.

Dat alle de Waren van dese Compagnie die by den gewichte verhandelt sullen worden/ verkocht sullen worden op eenderley gewichte/ te weten/op de swaerte van 't gewichte van Amsterdam/ende datmen alsulcke Waren sal mogen overslaen binnen Scheepsboort/ ofte in de Packhuysen/sonder daer van eenigen Accijs / Impost ofte Waechgeldt te betalen/midts dat de selve verkocht zijnde / niet anders sullen mogen worden gelevert dan ter Wage/ende midts betalende den Impost ende Waech-gelt/soo dickwils als sy worden gealieneert/ ghelijck andere Goederen/ de Wage subject zijnde.

Datmen de persoonen ofte Goederen der Bewindthebberen niet sal mogen arresteren/besetten/ofte bekommeren/om van hen te hebben reeckeninge van administratie van de Compagnie / noch oock om de betalinge van de gagien / ofte loon van de gene die sy in dienste van de Compagnie gebruyckt hebben/maer de gene die sulcx yet op henlieden sal willen pretenderen / sullen gehouden zijn de selve te betrecken voor hare ordinaris Rechters.

Soo wanneer eenige Schepen van de reyse sullen wederkeeren/sullen de Generaels ofte Commandeurs over de Vloote / Schip ofte Schepen gehouden zijn binnen tien dagen naer/ hare aenkomste aen ons te kommen doen rapport van 't succes van hare reyse / ende daer van schriftelijck rapport over geven/ende leveren/indien de saecke sulcx vereyscht.

Ende oft gebeurde (dat wy geensints en verwachten) dat yemandt de Scheepvaert/Negotie/Handelinge ofte Trafficque van dese Compagnie / contrarie het algemeene recht / ofte oock jegens 't inhouden van de voorsz Tractaten / Verbonden ende Entrecoursen in eeniger manieren wilde beschadigen ofte hinderlijck wesen/sullen hun daer tegens mogen defenderen / ende reguleren in conformiteyt van de Instructie by ons daer van te geven.

Ende ten eynde de Participanten in de respective Kameren te gherustet mogen wesen/ over het beleydt ende administratie van Bewinthebberen/ sullen de Hooftparticipanten in yder Kamer / by meerderheyt van stemmen uyt het middel van haer / absolutelijck mogen verkiesen eenige Opsienders ende Opnemers van reeckeninge / namentlijck in de Kamer van Amsterdam vier / ende in de andere Kameren drie persoonen/die gehouden sullen wesen twee dagen ter weecke alle de Boecken ende reeckeningen van de Compagnie naer te sien/ als mede tot esclaircissement van dien te visiteren de Facturen ende Documenten/die daer toe by de Bewindthebberen in hare handen sullen worden gestelt / midts dat sylieden onder Eede verklaren secreet te sullen houden/ 't gene Bewindthebberen secreet bevolen wert/ende tot hare kennisse

nisse sonde mogen komen / als oock van gelijcken geene reeckeninge te addoyeren/dan die naer sijne nature behoorlijcken verantwoort wort/ ofte met Documenten bewesen zijn / ende sullen de Reeckenmeesters Jaerlijcx voor haer tractement hebben in de Kamer van Amsterdam drie hondert gulden 's Jaers / ende in de andere Kameren twee hondert gulden. Num. LX.

Welcke Bewindthebberen ende Reeckenmeesters geene Schepen/ Waren ofte Goederen/ haer in 't geheel ofte deel toekommende / aen dese Compagnie sullen mogen leveren / ofte verkoopen / noch van de selve Compagnie eenige Koopmanschappen ofte Waren koopen/ ofte doen koopen/directelijck ofte indirectelijck/ nochte oock portie ofte gedeelte daer inne hebben/op de verbeurte van een Jaer van hare provisie/die contrarie van desen bevonden wort gedaen te hebben/tot profijte van den Armen / ten ware de Generale Vergaderinge van de Negentiene/in de respective Kameren goedt vonden eenige Goederen publicquelijck met op / ofte afslach te verkoopen / welcke Goederen by Bewinthebberen ende Reeckenmeesters soo wel als by andere mogen ingekocht ende gemijnt worden.

Voorts dat binnen den tijdt van de voornoemde vier en twintich Jaren/niemandt van de Ingeboornen/ ofte de Ingeseten deser Landen/anders dan alleen uyttem name van dese Compagnie uyt dese Vereenichde Nederlanden/noch oock van buyten de selve Landen/niet en sal mogen varen / noch negotieren / op de Kusten ende Landen van Africa/ beginnende van de Tropicus Cancri/langhs de geheele Kuste van Barbarien Noortwaerts aen / door de Strate van Ghibralter/ Oostwaerts langs de selve Kuste van Barbarien streckende/ voortaen langs de geheele Kuste van Alexandria/ende het vaste Landt van Sorya tot aen Smirne incluys/daer inne begrepen de Eylanden van Cyprus/de Archipelagos/ ende andere onder den Grooten Heer sorterende/ende soo wie sonder consent van dese Compagnie hem sal vervorderen te varen / ofte te negotieren op eenige plaetsen binnen de voorsz limiten/dese Compagnie geaccordeert / dat sal zijn op de verbeurte van de Schepen ende Goederen / die bevonden sullen worden op de voorsz Kusten ende gewesten te handelen / de welcke datelijck ende alomme van wegen de voorsz Compagnie/ aengetast/ genomen / ende als verbeurt/ten behoeve van de selve gehouden sullen mogen worden/ende in cas soodanige Schepen ofte Goederen verkocht mochten wesen / ofte in andere Landen ofte Havenen ingeloopen / sullen de Reeders ende Participanten voor de waerde van de selve Schepen ende Goederen mogen worden geexecuteert/ uytgesondert alleen/ dat die gene die voor date van dit Octroy/uyt dese ofte andere Landen op eenige der voorsz Kusten uytgeloopen ofte uytgesonden zijn / hunne handelinge totten uytkoop haerder Goederen / ende wederkomen in dese Landen / ofte andersints ter expiratie van haer Octroy / soo sy voor desen eenige hebben verkregen/ sullen vermogen te continueren / ende langer niet/

 behou-

Num. LX. behoudelijck dat nae den eersten Anno
sestienhondert negen en twintich dage ende tijde des ingancks van desen Octroye / niemandt eenige Schepen ofte Goederen en sal vermogen uyt te senden naer de Quartieren in desen Octroye begrepen / alwaert dat voor date van dien dese Compagnie noch niet eyntelijcken ware gesloten / maer sullen daer inne voorsien sulcx als behoort / tegens den genen die wetens in fraude van dese onse goede meyninge / het gemeene beste soecken te frustreren.

Dat voorts de voorsz Compagnie / op onsen name ende authoriteyt / binnen de limiten hier vooren gestelt / sal mogen maecken Contracten / Verbintenissen / ende Alliantien met de Princen ende Natureelen van de Landen daer inne begrepen / midtsgaders aldaer eenige Fortressen ende verseeckertheden bouwen / Gouverneurs / Volck van Oorloge / ende Officiers van Justitie / ende tot andere nootelijcke diensten / tot conservatie van de plaetsen / onderhoudinge van goede Ordre / Policie ende Justitie / eensamentlijck tot vorderinge van de Neeringe / stellen / deporteren ende afstellen / ende wederom andere in hare plaetse surrogeren / naer sylieden naer gelegentheyt van saecken sullen bevinden te behooren. Voorts populatie van vruchtbare ende onbewoonde Quartieren mogen bevorderen / ende alles doen dat den dienst der Landen / proffijt / ende vermeerderinge van den Handel sal vereyschen. Ende sullen die van de Compagnie ons successivelijck communiceren / ende overleveren soodanige Contracten ende Alliantien als sy mette voorsz Princen ende Natien sullen hebben gemaeckt / midtsgaders de gelegentheyt van de Fortressen / verseeckertheden ende populatien by henlieden ter handen genomen.

Behoudelijck dat syluyden eenen Gouverneur Generael verkooren / ende voor hem Instructie geconcipieert hebbende / de selve daer naer by ons geapprobeert ende Commissie gegeven sal worden: Ende dat voorts soodanigen Gouverneur Generael / soo wel als andere Vice-Gouverneurs / Commandeurs ende Officieren / ghehouden sullen wesen den Eedt van getrouwicheyt aen ons te doen / ende oock aen de Compagnie.

Ende indien de voorsz Compagnie / op eenige der voorsz plaetsen / in schijn van vrientschap / bedrogen / ofte qualijck getracteert mochte werden / of dat in 't vertrouwen van eenige penningen ofte Koopmanschappen / de selve sonder restitutie / ofte betalinge daer van te genieten / gehouden worden / dat sy de schade naer gelegentheyt der saecken / ende naer dat sy best sullen vermogen / sullen doen repareren door alsulcke middelen als men gevoechlijck sal konnen doen.

Ende alsoo tot plantinge / verseeckeringe / ende defensie van desen handel / oock noodich sal zijn eenich Krijghsvolck mede te nemen / sullen wy naer de constitutie van 't Landt / ende gelegentheyt van saecken / de voorsz Compagnie voorsien met soodanich volck van Oorloge / van Commandement ende van Fortificatien / als noodich sal wesen /

sen/midts dat die by de Compagnie sullen werden betaelt ende onderhouden. Num. LX.

De welcke boven den Eedt die sy aen Ons ende Sijn Excell. hebben gedaen/ oock sweeren sullen/ het commandement van de voorsz Compagnie te volgen/ende hare saecken te helpen vorderen/ naer haer beste vermogen.

Dat de Provoosten van de Compagnie/ aen Landt sullen mogen apprehenderen het Krijghsvolck/ende ander Volck van Oorloge/ dat hem in dienste van de voorsz Compagnie begeven heeft/ende de gheapprehendeerde te Scheep brengen/ 't sy in wat Steden/ Plaetsen/ ofte Jurisdictien van dese Landen/ de selve bevonden mochten worden/ midts dat de Provoosten te vooren sullen aenspreecken de Officiers ende Magistraten van de Steden ende Plaetsen daer sulcx valt.

Dat wy geen Schepen/ Geschut ofte Ammunitien van dese Compagnie/ tot dienste deser Landen en sullen nemen/ dan met consent van de selve Compagnie.

Hebben voorts dese Compagnie geoctroyeert/ geprivilegeert ende gegunt/ Octroyeren ende gunnen midts desen/ dat sy met alle hare Schepen ende Goederen vry sullen mogen passeren voorby alle Tollen/ cenige der Vereenichde Provincien toekomende/ ende dat sy de selve vryheyt sullen gebruycken/ in sulcker voegen als de vrye Ingesetenen van de Steden deser Landen/ daer inne hare vrydommen zijn genietende/ooch niet tegenstaende cenige onvrye persoonen in dese Compagnie zijn participerende.

Dat alle de Goederen ende Waren die dese Compagnie/gedurende den geheelen tijdt van haer Octroy/ sullen uyt dese Landen voeren/ naer de Quartieren van Barbaryen/ Europa/ ende andere binnen de voorsz limiten begrepen/ ende die sy van daer in dese Landen sullen brengen/ sullen vry zijn van uytgaende ende inkomende Convoy.

Datmen de Reeckeninge van de Equipagie/ ende uytrustinge van de Schepen/ mette dependentien van dien/ sal doen drie Maenden naer 't vertreck van de Schepen/ ende een Maendt daer nae Copyen aen ons/ ende aen de respective Kameren senden/ ende van de Retouren/ midtsgaders van de verkoopinge der selver/ sullen de Kameren (soo dickwils wy dat goedt sullen vinden/ oft sy van de Kameren daer toe versocht werden) Staet aen Ons/ ende malkanderen overschicken.

De Bewindthebberen sullen ghehouden wesen/ alle twee Jaren te doen Generale Reeckeninge/ van alle uytreedinge/ ende Retouren/ midtsgaders van winste ende verliesen van de Compagnie/ te weten/ eene van de Negotie/ende gedane Asseurantien/ mette appendentien van dien/ende de andere van de offensive Oorloge/ yder apart/ welcke Reeckeninge in 't openbaer sullen worden gehouden/ naer voorgaende affixie van Biljetten/ de welcke ghedaen zijnde/ de Boecken van de Compagnie gesloten sullen worden/ ende vier Maenden daer naer aen

Num. LX. de Participanten nae rate van hare teeckeningen/ uytdeelinge geschieden/ van alle het gene bevonden wort / boven het Capitael geavanceert te zijn / ende sullen de verliesen naer het voorgaende sluyten vallende/ gebrocht worden op de volgende Reeckeningen / als mede de onverdiende premie / daer van den Risico noch tot laste van de Compagnie loopt.

Niemandt sal gedurende den tijdt van desen Octroye/ sijn Capitael ofte ingeleyde penningen uyt dese Compagnie mogen trecken/ gelijckmen oock geen nieuwe Participanten sal mogen innemen/ dan indien ter expiratie van vier en twintich Jaren mocht goet ghevonden worden dese Compagnie te continueren/ ofte een nieuwe op te rechten/ sal finale Reeckeninge ende estimatie by de Negentiene met onse kennisse gedaen worden/ van alle 't gene dese Compagnie is toebehoorende/ als oock van de nootelijcke kosten die by de selve zijn gedaen/ ende yder een vermogen nae de voorsz afreeckeninge ende ghedaen estimatien / sijne penningen te lichten / ofte in de volgende Compagnie nae advenant van dien/ in 't geheel ofte deel/ te continueren ofte participeren/ ende sal in sulcken gevalle de volgende Compagnie de restanten/ die volgens de Reeckeninge ende estimatie bevonden sullen worden / tot haren laste moeten nemen / ende de Participanten die in de Compagnie niet sullen goedt vinden te continueren / haer contingent betalen / op alsulcke termijnen als de Negentiene met onse kennisse ende goedt vinden sullen bevinden te behooren.

Ende in gevalle soude mogen gebeuren / dat de Landen in hare lasten merckelijck souden mogen worden verlicht/ ende dat dese Compagnie in swaere lasten van Oorloge soude komen te vervallen / soo hebben wy belooft ende belooven midts desen / de voorsz subsidie sulcx te vermeerderen als den Staet van den Lande sal mogen lijden / ende de saecken van de Compagnie sullen komen te vereysschen.

Hebben voorts geordonneert/ dat ingevalle van Oorloge/ alle Prinsen die op de Vyanden/ ofte oock op de Zeeroovers / binnen de voorsz limiten / by de Compagnie / ofte by den geenen die den selben t'harer assistentie sullen worden bygevoeght / soude mogen worden verovert. Oock de Goederen die uyt krachte van onse Placcaten sullen worden aengehaelt / nae aftreckinge van alle nootelijcke kosten / als oock van de schade die de Compagnie in 't veroveren van elcke Prinse soude mogen hebben gheleden / midtsgaders de gherechtigheyt van Sijn Excell. als Admirael / in conformite van onse resolutie / diensthalven op den eersten April sestienhondert twee ghenomen / ende het tiende-part van de Officiers/ Bootsvolck/ ende Soldaten/ die de Prinsen gedaen sullen hebben/ sullen blijven ter dispositie van de Bewinthebbers van de voorsz Compagnie / midts dat daer van gehouden sal worden Reeckeninge apart / ende verscheyden van de Reeckeninge van de Negotien ende Commercien / ende dat het provenu van de selve Prinsen sal worden geemployeert totte Equipagie van de Schepen/ ende betalinge

linge van het Volck van Oorloge / Fortificatien / Besettingen ende diergelijcke saecken van Oorloge / ende defensie te Water ende te Lande dependerende / sonder datmen daer van sal doen eenige distributie / ten ware dat het selve provenu so groot wierde bevonden datmen sonder swackinge van de selve defensie / ende nae dat de onkosten van de Oorloge soude zijn betaelt / eenige merckelijcke parthye soude mogen uytdeelen / de welcke geschieden sal apart ende gescheyden van de distributie van de Commercien / ende sal de verdeelinge gedaen worden aen de Participanten van dese Compagnie / elcx pondt pondts ghelijcke / nae rate van sijn inghelegde Capitael / sonder dat wy van wegen het recht van 't Landt / yetwes daer uyt sullen proffijteren. Num. LX.

Sullen oock de Bewindthebberen van dese Compagnie / door haer Schepen / in Zee moghen aentasten ende veroveren alle Lorrendrayers / ende die eenige Goederen van Contrebanden uyt dese Landen naer Vyanden Landen / ofte andere quartieren poogen te vervoeren / die alle ten behoeve van de Compagnie / metter daet gheconfisqueert ende verbeurt sullen wesen / in maniere als vooren van de Prinsen van den Vyandt te veroveren / is gedisponeert.

Behoudelijck nochtans / dat alle de Prinsen ende Goederen / uyt krachte van de Placcaten aengehaelt / ingebracht / ende te Rechte gestelt sullen moeten worden / ter Judicature van de Raden ter Admiraliteyt / van de Quartieren daer die ingebracht sullen zijn / om by de selve kennisse genomen / ende gesententieert te worden op de deuchdelijckheyt / ofte ondeuchdelijckheyt van de selve Prinsen / blyvende niet te min hangende den Processe / de administratie van de ingebrachte goederen by de Compagnie / ende dat onder behoorlijcken Inventaris / ende behoudens de revisie van de geen die by Sententie van de Admiraliteyt gegraveert soude mogen zijn / in conformiteyt van de Instructie aen die van de Admiraliteyt gegeven: Welverstaende / dat de Vendumeesters ende andere Officiers van de Admiraliteyten / geen recht sullen ghenieten ofte moghen pretenderen van de Prinsen die by dese Compagnie sullen worden gebeneficieert / ende daer in sy niet en zijn geemployeert.

Ende sullen wy dese Compagnie van aenbegin tot hare assistentie byvoegen / twintich Schepen van Oorloge / het minste van hondert vijftich Lasten groot / ende vier goede wel bezeylde Jachten / het minste groot t'sestich Lasten / zijnde behoorelijck gemonteert / ende versien van alles / oock van Metale ende ander Geschut / ende behoorlijcke quantiteyt van Ammunitie / midtsgaders van dubbelt / loopent / ende staende Want / Seylagie / Touwen / Anckers / ende andere toebehoorten / sulcx op soodanige dangereuse expeditien behooren versien ende gebruyckt te zijn / behoudens die voorts sullen worden gemant / gevictualieert / ende onderhouden tot koste van de Compagnie.

Voorts sal de Compagnie gehouden wesen / gedurichlijck in Zee te houden t'sestich wel ghemonteerde Oorloch-Schepen / wel meerder

Num. LX.

ende niet minder / ende sullen wy de Admiraliteyten daer toe houden/ dat sy ten minsten oock in Zee sullen houden soo veel Schepen van Oorloge / als de secrete Resolutie/ dies aengaende genomen/ is mede-brengende/ waer van wy aen de Compagnie / tot haer versekeringe Acte in forma sullen doen expedieren.

Hebben voorts dese Compagnie geauthoriseert ende gelast/ dat sy alle de Schepen by henluyden geassureert door hare Convoyers / ende andere Schepen sullen defenderen / tegens een yder wie het soude mogen wesen/ die de selve in hare reyse eenich belet/ hinder of schade mochte poogen te doen / ende soo daer over eenigh misverstandt quame te ontrijsen/ beloven de Compagnie/ midtsgaders de Bewindthebberen ende Participanten / van alle pretensien te ontlasten/ ende vry te houden/ die yemandt ter wereldt daer over soude willen sustineren / ende indien de Officieren van de Compagnie tegens haren last ende Instructie in desen haer notoirlijck misgaen mochten/ sullen de selve daer voor in haer eygen persoonen verbonden / aenspraeckelijck ende strafbaer zijn sonder dat de Compagnie ofte Bewindthebberen over de selve misusen ende forfaiten eenichsints gehouden sullen wesen.

Ende alsoo dese Compagnie uyte gemeene Beurse van veele Ingesetenen deser Landen werde geformeert / soo en sullen de penningen daer inne geteeckent/ geenige arrest subject wesen/ om by dat middel tegens de Eygenaers van dien Jurisdictie te fonderen.

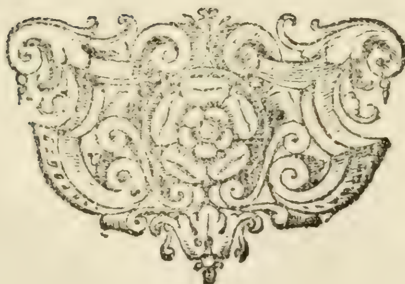
De Bewindthebbers van dese Compagnie sullen solemnelijck beloven ende sweeren/ dat sy hun in hare administratie wel ende getrouwelijck sullen dragen / goede ende deuchdelijcke reeckeninge doen van hare handelinge/ dat sy in alles sullen bevorderen 't meeste proffijt van de Compagnie / ende der selver schade beschutten / soo veel mogelijck sal zijn / dat sy den meesten van de Participanten in 't opbrengen ende uytdeelinge van de penningen niet meer voordeel sullen doen als den minsten / dat sy in 't innen ende ontfangen van de uytstaende schulden/ den eenen niet meer als den anderen / sullen verschoonen / dat sy voor haer eygen reeckeninge participeren / ende gedurende haer Bewindthebberschap/ sullen blijven participeren/ alsulcke somme van penningen/ als by desen Octroye zijn geordonneert / midtsgaders dat sy alle ende een yeder van de poincten ende articulen in desen vermelt/ voor soo veel haer aengaet/ sullen nackomen ende onderhouden/ doen nackomen ende onderhouden / naer haer uytterste vermogen.

Alle welcke Privilegien/ Vryheden/ ende Exemptien/ midtsgaders de assistentie hier vooren verhaelt / in alle hare voorsz poincten ende articulen / wy de voorsz Compagnie / met goede kennisse van saecken hebben gegunt/ verleent/ belooft ende toegeseyt/ gunnen, verleenen ende toeseggen hen midts desen / beloovende henlieden de selve te doen ende laten genieten rustelijck ende vredelijck / Ordonneren oock dat de selve worden onderhouden/ ende achtervolcht/ by alle Overicheden / Officieren ende Ondersaten van dese Vereenichde Nederlanden / sonder

daer

daer tegens te doen/ directelijck of indirectelijck / soo weynich binnen/ als buyten de selve Vereenichde Nederlanden / op pene van daer over als Beletters van 't gemeene welvaren der selver Landen/ende Overtreders van onse Ordonnantie gestraft te worden aen lijf ende goedt/ Beloovende daer en boven / dat wy de Compagnie in 't innehouden van desen onsen Octroye sullen mainteneren/ ende staende houden/ by alle Tractaten van Payse / Alliancien / ende Entrecoursen / met de Naegebuyre Princen/ Rijcken/ ende Landen/ sonder yet gedaen / ofte gehandelt te worden / dat tot verminderinge van desen soude mogen strecken. Ontbieden daerom / ende bevelen wel expresselijck alle Gouverneurs/ Justicieren/ Officieren/ Magistraten / ende Inwoonders der voorsz Vereenichde Nederlanden / dat sy de voorsz Compagnie ende Bewindthebbers van dien / rustelijck ende vredelijck laten ghebruycken het volkomen effect van desen Octroye / Consent ende Privilegie/cesserende alle contradictien/ ende empeschementen ter contrarien. Ende op dat niemant hier van ignorantie pretendere/ soo hebben wy belast/ dattet sommier inhouden van desen Octroye/by publicatie ofte affixie van Billetten/ sal worden genotificeert / daer ende soo het behooren sal : Want wy 't selve ten dienste van den Lande bevonden hebben te behooren.

EYNDE.

A